ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ & ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση

Ε.Π. ΜΕΤΑΡΡΥΘΜΙΣΗ ΔΗΜΟΣΙΟΥ ΤΟΜΕΑ

ΕΣΠΑ 2014-2020

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΑΙΝΟΤΟΜΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ»

Αθήνα, ΕΚΔΔΑ, 19 Δεκεμβρίου 2017

ΕΚΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

Αθήνα, Μάρτιος 2018

...

ΚΑΙΝΟΤΟΜΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟ

«ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ»

Αθήνα, ΕΚΔΔΑ, 19 Δεκεμβρίου 2017

ΕΚΘΕΣΗ ΕΡΓΑΣΙΩΝ – ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ – ΠΡΟΤΑΣΕΙΣ

Επιμέλεια: Επιτροπή Επιστημονικής και Οργανωτικής Υποστήριξης που συστήθηκε με την αριθμ. πρωτ. 8125/27-11-2017 Απόφαση Προέδρου ΕΚΔΔΑ

Δρ. Μιράντα Δανδουλάκη, Υπεύθυνη Σπουδών και Έρευνας ΙΝΕΠ/ΕΚΔΔΑ, Συντονίστρια

Δρ. Ζαχαρένια Ρωμαίου, Υπεύθυνη Σπουδών και Έρευνας ΙΝΕΠ/ΕΚΔΔΑ

Δρ. Παναγιώτης Γιαγλάρας, Υπεύθυνος Σπουδών και Έρευνας ΙΝΕΠ/ΕΚΔΔΑ

Ελένη Παπαντωνίου, στέλεχος Διοικητικής & Εκπαιδευτικής Υποστήριξης ΙΝΕΠ/ΕΚΔΔΑ

Το παρόν Τεύχος αποτελεί προϊόν επεξεργασίας των αποτελεσμάτων του Καινοτόμου Εργαστηρίου «Στρατηγικές ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης» το οποίο πραγματοποιήθηκε στην Αθήνα στις 19 Δεκεμβρίου 2017. Ειδικότερα, το Τεύχος:

- *Αποτυπώνει τις εισηγήσεις που πραγματοποιήθηκαν και το σχολιασμό κάθε επιμέρους θεματικής Ενότητας.*
- *Παρουσιάζει συγκεντρωτικά τη συζήτηση στρογγυλού τραπεζιού μεταξύ πολιτικών προϊσταμένων Δήμων ή εκπροσώπων τους.*
- *Συνοψίζει, όπως τα επεξεργάστηκε η Επιτροπή Επιστημονικής Υποστήριξης, τα συμπεράσματα που εξήχθησαν αναφορικά με την προαγωγή των στρατηγικών ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης στη χώρα μας, καθώς και προτάσεις για την αντιμετώπιση ζητημάτων που επισημάνθηκαν.*

Ευχαριστούμε θερμά όσους και όσες συνέβαλαν στο Εργαστήριο και συνεισέφεραν σε ένα πολυδιάστατο και ανοιχτό διάλογο. Ευελπιστούμε ότι η επικοινωνία, ο διάλογος και η διαβούλευση μεταξύ όλων των ενδιαφερομένων θα συνεχιστούν και η δικτύωση μεταξύ των εμπλεκομένων μερών θα ενισχυθεί, προκειμένου να εφαρμοστεί επιτυχημένα το σημαντικό πρόταγμα της ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης στη χώρα μας.

Πίνακας περιεχομένων

Executive Summary 1

Σημείωμα της Διευθύντριας του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης 5

ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ 11

1.1 Έναρξη και χαιρετισμοί 11

1.1.1 Χαιρετισμός από τη Γενική Γραμματεία Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος 11

1.1.2 Χαιρετισμός από την Περιφέρεια Αττικής 12

1.1.3 Χαιρετισμός από την ΚΕΔΕ 13

1.1.4 Χαιρετισμός από την Πρόεδρο του ΕΚΔΔΑ – Έναρξη εργασιών 15

1.2 Εναρκτήρια ομιλία με θέμα «Στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης» 17

1.3 Χωρική ανάπτυξη στην Ελλάδα και την Ευρώπη 25

1.3.1 Το ΣΟΑΠ ως εργαλείο αστικής ανάπτυξης 25

1.3.1.1. Αναφορά στο ρόλο των ΣΟΑΠ ως εργαλεία χωρικού σχεδιασμού 25

1.3.1.2. Χαρακτηριστικά και περιεχόμενο των ΣΟΑΠ 28

1.3.2 Πολιτική Συνοχής μετά το 2020: Η χωρική διάσταση 33

1.3.3 Πλαίσιο Ανάπτυξης του χώρου στην Ευρώπη-αστική και χωρική ατζέντα, καινοτόμες δράσεις» 37

1.3.4 Εφαρμογή χωρικών εργαλείων στην Ελλάδα 41

1.3.5 Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης στο Ε.Π. «Αττική» 2014-2020 ... 47

1.3.6 Σχολιασμός: Περιφερειακές ανισότητες, αστικός χώρος και μητροπολιτικές περιφέρειες 54

1.4 Ζητήματα σχεδιασμού, υλοποίησης & παρακολούθησης αποτελεσμάτων των ΟΧΕ-ΒΑΑ της Αττικής 61

1.4.1 Εν εξελίξει Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις Βιώσιμης αστικής Ανάπτυξης στην Αττική 61

1.4.2 Αθήνα 2020: Βιώσιμη ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό και την καινοτομία 61

1.4.3 Η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Πειραιά 66

1.4.4 Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με αξιοποίηση της ΟΧΕ- ΒΒΑ..... 77

1.4.5 ΟΧΕ / ΒΑΑ Νότιου Τομέα Περιφέρειας Αττικής (Δήμοι Καλλιθέας, Παλαιού Φαλήρου & Αλίμου) «Η μουσική και η ιστορία των δρόμων» 84

1.4.6 Σχολιασμός της Ενότητας 91

1.5 Συζήτηση στρογγυλού τραπεζιού με θέμα «Στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης στην Αττική» 95

1.5.1 Παρέμβαση..... 106

1.6 Σύνοψη - Κλείσιμο 107

ΕΝΟΤΗΤΑ 2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ.....109

2.1 Γενικά συμπεράσματα 109

2.2 Η εμπειρία από την κατάρτιση προτάσεων ΟΧΕ-ΒΑΑ στην Αττική 111

2.3 Ζητήματα εφαρμογής και παρακολούθησης 113

2.4 Το μέλλον των στρατηγικών ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης 115

2.5 Ζητήματα προς αντιμετώπιση ως προς την υλοποίηση - Προτάσεις 117

2.5.1 Υλοποίηση και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων των ΟΧΕ 117

2.5.2 Προετοιμασία για την επόμενη προγραμματική περίοδο..... 119

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ.....123

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ/ΟΥΣΩΝ 125

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ..... Σφάλμα! Δεν έχει οριστεί σελιδοδείκτης.

Κατάλογος εικόνων

Εικόνα 1. ΣΟΑΠ για την Αθήνα ... 30
Εικόνα 2. Δράσεις του ΣΟΑΠ της Δυτικής Αθήνας και η μεταξύ τους σύνδεση ... 31
Εικόνα 3. Πορεία Υλοποίησης ΟΧΕ ... 43
Εικόνα 4. Πορεία Υλοποίησης ΟΧΕ-ΒΑΑ ... 43
Εικόνα 5. Αποτελέσματα αξιολόγησης Στρατηγικών Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) – Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) στην Περιφέρεια Αττικής ... 48
Εικόνα 6. ΑΕΠ κατά κεφαλή – Εθνικό επίπεδο ... 54
Εικόνα 7. ΑΕΠ κατά κεφαλή (σε τιμές 2010) – Περιφέρειες ... 55
Εικόνα 8. Ανάλυση ανισοτήτων στην περιφέρεια Αττικής: Κοινωνικό-οικονομικά δεδομένα – Μέσο δηλωθέν εισόδημα ... 57
Εικόνα 9. Πρόταση λειτουργικής οργάνωσης του διοικητικού χώρου στην Αττική ... 57
Εικόνα 10. Ανάλυση ανισοτήτων στην περιφέρεια Αττικής: Τυπολογία δήμων ... 58
Εικόνα 11. Όρια της περιοχής παρέμβασης της ΟΧΕ-ΣΒΑΑ Δήμου Αθηναίων σε σχέση με τα όρια των γειτονικών Δήμων (πράσινη γραμμή), των Δημοτικών Κοινοτήτων του Δήμου Αθηναίων (μώβ γραμμή), καθώς και σε σχέση με την περιοχή παρέμβασης του ΣΟΑΠ (μπλε γραμμή) ... 63
Εικόνα 12. Χωροταξική Οργάνωση - Αναπτυξιακοί Πόλοι και Άξονες ΡΣΑ Αττικής ... 68
Εικόνα 13. Σημαντικές επενδύσεις σε υποδομές στην ευρύτερη περιοχή του Πειραιά ... 69
Εικόνα 14. Βήματα τεκμηρίωσης του *Ναυτιλιακού πλέγματος* ... 70
Εικόνα 15. Συγκεντρώσεις παραγωγικών δραστηριοτήτων ... 71
Εικόνα 16. Περιοχή παρέμβασης ΟΧΕ Πειραιά ... 72
Εικόνα 17. Στρατηγικός Χάρτης της ΟΧΕ ΒΑΑ Δήμου Πειραιά ... 73
Εικόνα 18. Αστικές Παρεμβάσεις Α΄ Προτεραιότητας στο Δήμο Πειραιά ... 73
Εικόνα 19. Οι δήμοι που συμμετέχουν στον Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Δυτικής Αττικής ... 78
Εικόνα 20. Ανεργία στην Ελλάδα, την Αττική και τη Δυτική Αθήνα κατά το διάστημα 2010-2016 ... 78
Εικόνα 21. Άξονες προτεραιότητας της ΟΧΕ Δυτικής Αττικής ... 79
Εικόνα 22. Χαρακτηριστικά στοιχεία της περιοχής παρέμβασης που αξιοποιήθηκαν στην εκπόνηση της πρότασης ΟΧΕ-ΒΑΑ «Η μουσική και η ιστορία των δρόμων» ... 87
Εικόνα 23. Ανάλυση Πλεονεκτημάτων - Δυνατών σημείων, Αδυναμιών, Ευκαιριών, Απειλών – Φόβων (SWOT) στην πρόταση ΟΧΕ-ΒΑΑ «Η μουσική και η ιστορία των δρόμων» ... 88
Εικόνα 24. Παρεμβάσεις για την αξιοποίηση των ωφελειών και καινοτομιών στο πλαίσιο του δικτύου ειδικού τουρισμού ... 90
Εικόνα 25. Ζητήματα που ετέθησαν στη συζήτηση στρογγυλού τραπεζιού ... 95

Κατάλογος Ενθεμάτων

Ένθεμα 1. ΟΧΕ/ΒΑΑ Πειραιά ... **49**
Ένθεμα 2. ΟΧΕ Καλλιθέας, Αλίμου, Παλιού Φαλήρου Η Μουσική και η Ιστορία των Δρόμων ... **50**
Ένθεμα 3. ΟΧΕ Δυτικής Αθήνας-Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με αξιοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ ... **51**
Ένθεμα 4. ΟΧΕ Αθήνας-Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον Τουρισμό, το Πολιτισμό, την Καινοτομία ... **52**
Ένθεμα 5. Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ)- Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) ... **53**

Πίνακας Συντμήσεων

- ΑΜΕΑ, Άτομα Με Ειδικές Ανάγκες
- ΑΣΔΑ, Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αθήνας
- ΑΤΕΙ, Ανώτατο Τεχνολογικό Εκπαιδευτικό Ίδρυμα
- ΓΓ ΧΣ&ΑΠ, Γενική Γραμματεία Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος
- ΓΠΣ, Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο
- ΕΑΣ, Εθνική Αρχή Συντονισμού
- ΕΑΤΑ, Εταιρεία Ανάπτυξης και Τουριστικής Προβολής Αθηνών
- ΕΒΕ, Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδος
- ΕΚΤ, Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο
- ΕΜΠ, Εθνικό Μετσόβιο Πολυτεχνείο
- ΕΠΑΝΑΔ, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού»
- ΕΠΑΝΕΚ, Επιχειρησιακό Πρόγραμμα «Ανταγωνιστικότητα – Επιχειρηματικότητα – Καινοτομία»
- ΕΣΑΜΕΑ, Εθνική Συνομοσπονδία Ατόμων με Αναπηρία
- ΕΣΠΑ, Εθνικό Στρατηγικό Πλαίσιο Αναφοράς
- ΕΤΠΑ, Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης
- ΕΥΔ, Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης
- ΕΥΔΕΠ, Ειδική Υπηρεσία Διαχείρισης Επιχειρησιακού Προγράμματος
- ΕΥΘΥ, Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης
- ΕΥΣΣΑ, Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης
- ΕΦΔ, Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης
- ΚΕΘΕΑ, Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων
- ΚΟΔΕΠ, Κοινωφελής Δημοτική Επιχείρηση Πειραιά
- ΚΠΙΣΝ, Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος Α.Ε.
- ΟΚΑΝΑ, Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών
- ΟΠΑΝ, Οργανισμός Πολιτισμού Αθλητισμού Νεολαίας
- ΟΧΕ – ΒΑΑ, Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης
- ΟΡΣΑ – Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου και Προστασίας Περιβάλλοντος της ευρύτερης περιοχής της Αθήνας (Οργανισμός Αθήνας)
- ΟΧΕ, Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις
- ΠΕΠ, Περιφερειακό Επιχειρησιακό Πρόγραμμα
- ΠΣΕΕ, Περιφερειακή Στρατηγική για την Έξυπνη Εξειδίκευση
- ΣΒΑ, Στρατηγική Βιώσιμης Ανάπτυξης
- ΣΒΑΑ, Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης
- ΣΟΑΠ, Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης
- ΣΧΟΟΑΠ, Σχέδιο Χωρικής και Οικιστικής Οργάνωσης Ανοικτής Πόλης
- ΣΥΔΝΑ, Σύνδεσμος Δήμων Νότιας Αττικής
- ΤΑΠΤΟΚ, Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων
- ΤΟΠΣΑ, Τοπικά Σχέδια Δράσης για την Απασχόληση
- ΤΟΠ-ΕΚΟ, Τοπικές Δράσεις Κοινωνικής Ένταξης για Ευάλωτες Ομάδες
- ΥΠΑΝ, Υπουργείο Ανάπτυξης
- ΥΠΕΝ, Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας
- RIS 3, Στρατηγική Έρευνας και Καινοτομίας για Έξυπνη Εξειδίκευση
- SWOT (ανάλυση), Ανάλυση Ισχυρών και Αδυνάτων Σημείων, Ευκαιριών και Κινδύνων
- UNESCO, Εκπαιδευτικός, Επιστημονικός και Πολιτιστικός Οργανισμός των Ηνωμένων Εθνών

Απόδοση αγγλικών όρων στα ελληνικά

B2B	από επιχείρηση σε επιχείρηση
B2C	από επιχείρηση προς καταναλωτή
cluster	συστάδα
country specific recommendations	κατά χώρα συστάσεις
crowdsourcing	πληθοπορισμός
maritime cluster	ναυτιλιακό πλέγμα
Nature Based Solutions (NBSs)	λύσεις με γνώμονα τη φύση
place based approach	τοπικά προσδιορισμένη προσέγγιση
stakeholders	ενδιαφερόμενα μέρη / μέτοχοι
structural reforms	διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις
sustainable use of land	βιώσιμη χρήση γης

Executive Summary

The Institute of Training (INEP) of the National Centre of Public Administration and Local Government (EKDDA) organized a workshop on Integrated Strategies for Sustainable Spatial Development in Athens on December 19th, 2017. The workshop aimed at promoting the dialogue and the emergence of synergies, co-ordination processes and supplementary actions to be taken on this key issue. In particular, it aimed at supporting the effective implementation in our country of current integrated tools such as "Integrated Spatial Investment", "Integrated Spatial Investment for Sustainable Urban Development" and "Integrated Urban Intervention Plans".

The event was intended to provide for a comprehensive view of the issue, with an emphasis in the implementation and monitoring of intergraded tools to be applied in Attica's urban areas. It was attended by central and local government policymakers and administrators as well as by experts involved in spatial planning and in development planning in its economic, social and environmental dimensions

The sessions comprised presentations, commentaries and discussion through which concerns and possible solutions were highlighted in issues such as the policy of integrated approaches at European level, integrated urban development strategies and tools available in Greece, participatory processes and consultation in the context of integrated urban development, funding and financing of integrated spatial development plans, experiences from integrated urban development interventions.

In particular the Workshop was structured as follows:

Policymakers from the Central Government and Local Governments opened the works and put forward the framework for discussion and the expectations regarding the on-going progress in planning and implementation of Integrated Spatial Development Strategies in Greece.

There followed an opening speech where conceptual matters with regard to integrated urban development were outlined with emphasis on crucial findings stemming from various cases of planning and applying strategies of sustainable urban development in Greece. Considerations and proposals over the forthcoming implementation of such tools were also tabled as well as over the preparation of the local level for an upgraded role in the next Programming Period.

Two thematically distinctive sessions followed, each of which concluded with commentary by an expert. The first session referred to emerging spatial development policies in Europe and in Greece and the second on planning, programming, implementation and monitoring of "Integrated Spatial Investment – Sustainable Urban Development" tools in Attica.

More specifically, the first session outlined the spatial dimension as a shaping factor in European policies formulation in the context of the cohesion policy after 2020. It also looked at potential consequent impacts on our national policy, emerging opportunities and threats for our country in view of the on-going EU territorial and urban agenda and the involvement of our country in emerging European territorial policies. Thereafter the evolution of the framework for integrated spatial development studies was explained as well as the progress up to now in the integrated tools implementation at a national level, including both older cases and current ones. The urgency for efficiently improving coordination, networking, broad communication and information sharing

among all interested parties was highlighted in the scope of accelerating procedures and avoiding delays. Finally, the integrated urban development tools implementation in “Attica 2014-2020” Operational Programme was presented as a case study, where local specificities and perspectives were efficiently exploited in the context of an integrated strategy delivery. The session was concluded with overall remarks in which the importance of analysis and monitoring of disparities at EU, regional and interregional level was highlighted as a critical factor in formulating evidence based cohesion policies.

The second session was focused on analysis related to planning, implementation and progress monitoring of the on-going “Integrated Spatial Investments for Sustainable Urban Development” in Attica. In particular the four approved proposals, for which the planning phase has been concluded, were presented. Useful lessons, good practices and future challenges in relation to the decisive factors for the successful implementation of an integrated strategy. Sharing experience, systematic data collection, appropriate targeting and broad consultation at all levels were brought up as main success factors. Considerations were raised concerning the need for local government officials’ expertise to be strengthened in light of the enhancement of the institutional role of the local level. Issues were also stressed related to the coordination with the central government services, as well as the need for strengthening the networking among urban authorities allowing thereafter for dissemination of best practices and innovative solutions as well as for promotion of dialogue. The session was concluded with remarks emphasising the decisive role of the dynamic internal consultation having taken place within the evaluation process of the proposals. It was outlined how the advice-giving role of the regional government consultancy has resulted in the improvement of the plans, the tackling of emerging problems and most of all in strengthening the will for maintaining the integrated and innovative character of the proposals. It was also highlighted the importance of public consultation as well as of the proper and focused data use so that the proposal is sufficiently documented and supported.

A round table discussion followed among the political executives of Attica’s municipalities with approved “Integrated Spatial Investments for Sustainable Urban Development” proposals. The discussion was focused on implementation and results monitoring of the on-going strategies which seems to be the next great challenge for the urban authorities. In this context the participants expressed their opinion as regards obstacles impending implementation under present conditions in Greek urban areas, the impact of consultation on local development policies formulation and the steps needed to simplify procedures for implementation so that the target of convergence with the European policies of sustainable urban development is attained.

The workshop was concluded with overall comments focussing on the urgency for establishing a coherent national policy for the integrated urban development by use of the effective operational tools provided by the EU, on the urgency for the timely preparation of the local government to address an enhanced role in the bottom up formulation of planning reserved to it and finally on the urgency for taking advantage of the experience already gained from the high quality and comprehensive studies and plans formulated to date.

Finally, the role of EKDDA was discussed in the context of its potential contribution to the promotion of these goals as well as to raising awareness and providing training courses for

empowering the operational capability of Local Government to effectively undertake the challenges of Integrated Urban Strategies' planning and implementation.

In the context of capitalising on the results of the Workshop, the present edition intends to contribute to the sharing of up-to-date knowledge and experience with reference to the integrated urban development progress at a national level. It also aims at recording critical issues the way they were highlighted as a result of dialogue and mutual interaction among different interested parties, including central and local government executives, both at political and administrative level, calling for interventions and initiatives in order to efficiently implement the integrated urban development imperative in Greece.

Σημείωμα της Διευθύντριας του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης

Το παρόν Τεύχος αποτελεί προϊόν επεξεργασίας των αποτελεσμάτων Καινοτόμου Εργαστηρίου με θέμα «Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης» που πραγματοποιήθηκε στο ΕΚΔΔΑ στις 19 Δεκεμβρίου 2017.

Το ΙΝ.ΕΠ., στο πλαίσιο της αποστολής του, καλείται να απαντήσει σε επίκαιρες προκλήσεις, ιδιαίτερα στο πεδίο των δημοσίων πολιτικών, το περιεχόμενο των οποίων προσδιορίζει και τη σημασία των εφαρμοζόμενων επιμορφωτικών δράσεων και συμβουλευτικών υπηρεσιών του. Ιδιαίτερη σημασία αποδίδεται στην υποστήριξη της εφαρμογής σύγχρονων πολιτικών που συμβαδίζουν με τους ευρωπαϊκούς στόχους για μια έξυπνη, βιώσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, όπως προσδιορίζεται στη στρατηγική «Ευρώπη 2020».

Τα σύγχρονα ζητήματα χαρακτηρίζονται από πολυπλοκότητα και μεταβλητότητα. Η διερεύνηση πιθανών λύσεων και η διατύπωση ρεαλιστικών προτάσεων αποτελεί μια επίπονη διαδικασία που προϋποθέτει τη συνεργασία διαφορετικών δρώντων οι οποίοι φέρουν διαφορετικές απόψεις ή και έχουν αντίθετα συμφέροντα. Τα εργαστήρια καινοτομίας αποτελούν μια μεθοδολογία που υποστηρίζει τον εποικοδομητικό διάλογο και την ανάδειξη συγκεκριμένων λύσεων πάνω σε κρίσιμα ζητήματα που ανακύπτουν στη σύγχρονη πραγματικότητα και τα οποία καλείται να αντιμετωπίσει η ελληνική δημόσια διοίκηση. Επιδιώκεται μια ουσιαστική διαβούλευση και ανταλλαγή εμπειριών και τεχνογνωσίας, με τη συμμετοχή κρατικών και αυτοδιοικητικών στελεχών, πανεπιστημιακών και ερευνητών, καθώς και στελεχών δημοσίων υπηρεσιών με θεσμική αρμοδιότητα ή ειδικές γνώσεις επί του θεματικού αντικειμένου που προσδιορίζεται. Τα συμπεράσματα και οι προτάσεις των καινοτόμων εργαστηρίων αποτυπώνονται σε εκθέσεις που φιλοδοξούν να αποτελέσουν τη βάση για διαμόρφωση κατευθύνσεων δράσης και για προαγωγή περαιτέρω του διαλόγου και των συνεργιών.

Η εκπόνηση του παρόντος Τεύχους εντάσσεται στο ως άνω πλαίσιο, επιβεβαιώνοντας τη βούλησή μας για συνεχή αναβάθμιση και εμπλουτισμό του πολύπλευρου έργου του ΙΝ.ΕΠ., μέσω της υλοποίησης δράσεων προστιθέμενης αξίας και ουσιαστικής συμβολής στην προώθηση σύγχρονων δημόσιων πολιτικών στη χώρα μας.

Η Διευθύντρια ΙΝ.ΕΠ.

Δρ. Άννα Κοντονή

ΣΚΟΠΟΣ ΚΑΙ ΣΤΟΧΟΙ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

Η βιώσιμη χωρική ανάπτυξη, δηλαδή η ανάπτυξη που προάγει συνδυασμένα οικονομικούς, κοινωνικούς και περιβαλλοντικούς σκοπούς αποτελεί πρόταγμα των τρεχουσών Ευρωπαϊκών πολιτικών. Μάλιστα, περί το 5% του τρέχοντος ΕΣΠΑ κατευθύνεται προς τα εκεί, αναδεικνύοντας και σε όρους χρηματοδότησης τη σημασία του ολοκληρωμένου, με όρους βιωσιμότητας, χαρακτήρα των παρεμβάσεων στο χώρο.

Σε αυτό το πλαίσιο, αναδεικνύεται εκ νέου ως ζήτημα, η σχέση του χώρου με την ανάπτυξη. Το θεμελιώδες ερώτημα αν ο σχεδιασμός του χώρου συνδιαμορφώνει την ανάπτυξη ή η ανάπτυξη καθορίζει το σχεδιασμό του χώρου, απασχολεί επιστημονικές κοινότητες, φορείς διακυβέρνησης, κοινωνικούς φορείς και επαγγελματίες εδώ και πολλές δεκαετίες. Οι διαφορετικές απαντήσεις σε αυτό το ερώτημα και οι αντίστοιχες προσεγγίσεις έχουν διαμορφώσει πολιτικές και εργαλεία που επηρέασαν τόσο το χώρο όσο και την ανάπτυξη, στη μεταξύ τους σχέση.

Στην Ελλάδα, βρίσκονται σήμερα σε διαδικασία εφαρμογής εργαλεία όπως οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) και οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΧΕ-ΒΑΑ). Πρόκειται για νέα εργαλεία στρατηγικού χαρακτήρα, που θέτουν επί τάπητος τη σχέση ανάπτυξης και χώρου, ενώ καλούν για πολυτομεακότητα και πολυεπιστημονικότητα, για κάθετες και οριζόντιες συνέργειες και για συμμετοχικότητα όλων των επίπεδων διακυβέρνησης και όλων των ενδιαφερομένων μερών.

Το ΕΚΔΔΑ, στο πλαίσιο της αποστολής του, αξιολόγησε ως σημαντικό και επίκαιρο το εν λόγω ζήτημα και διοργάνωσε στην Αθήνα, στις 19 Δεκεμβρίου 2017, ένα Εργαστήριο με αντικείμενο τις στρατηγικές ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης.

Σκοπός του Εργαστηρίου ήταν η προαγωγή του διαλόγου μεταξύ των εμπλεκόμενων στο σημαντικό ζήτημα της ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης, με στόχο την ανάδειξη συνεργιών, προϋποθέσεων, συντονιστικών διεργασιών και συνοδευτικών δράσεων που χρειάζονται προκειμένου να προχωρήσουν επιτυχημένα οι ολοκληρωμένες προσεγγίσεις της αστικής ανάπτυξης, εστιάζοντας στις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις και τα Σχέδια Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης.

Σημειώνεται ότι το Εργαστήριο επικεντρώθηκε στην Αττική. Αυτό έγινε για διαχειριστικούς λόγους, αλλά και για να εξαχθούν συμπεράσματα που θα προσφέρουν στοχευμένα ανατροφοδότηση στο σχεδιασμό και την εφαρμογή ολοκληρωμένων προτάσεων χωρικής ανάπτυξης εντός της περιφέρειας Αττικής, με λύσεις ρυθμιστικού, διαχειριστικού ή άλλου χαρακτήρα. Εξάλλου, το Εργαστήριο πραγματοποιείται μετά από αντίστοιχο που διοργανώθηκε τον Ιούλιο 2017 με πρωτοβουλία της Ευρωπαϊκής Επιτροπής (Peer Review workshop on Integrated Sustainable Urban Development Strategies), στο οποίο πήραν μέρος δήμοι εκτός Αττικής.

Στο Εργαστήριο έλαβαν μέρος πολιτικοί προϊστάμενοι και στελέχη φορέων της κεντρικής διοίκησης, της περιφερειακής και της τοπικής αυτοδιοίκησης, καθώς και εμπειρογνώμονες σε συναφή πεδία άμεσου ενδιαφέροντος για την αστική χωρική ανάπτυξη. Επιδιώχτηκε να έχει μια ολοκληρωμένη, πολύπλευρη οπτική και να συμπεριλάβει τις πολλές διαστάσεις του θέματος, με έμφαση όμως στην υλοποίηση και παρακολούθηση των ΟΧΕ της Αττικής.

Η δομή του Εργαστηρίου εξυπηρέτησε την πολλαπλή του στόχευση. Αρχικά, οι χαιρετισμοί ανάδειξαν τις οπτικές και θέσεις των θεσμικά κυρίως εμπλεκόμενων φορέων στο ζήτημα της ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης. Στη συνέχεια, η εναρκτήρια εισήγηση έθεσε εννοιολογικά θέματα αναφορικά με την ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη και εξέθεσε κρίσιμα συμπεράσματα αναφορικά με τα ολοκληρωμένα χωρικά εργαλεία, εστιάζοντας σε θέματα υλοποίησης και τις ΟΧΕ. Ακολούθησαν δύο διακριτές θεματικές ενότητες, κάθε μια από τις οποίες ολοκληρώθηκε με σχολιασμό της από έναν εμπειρογνώμονα.

Η πρώτη ενότητα είχε ως αντικείμενο τη χωρική ανάπτυξη στην Ευρώπη και την Ελλάδα. Ειδικότερα, αντικείμενά της αποτέλεσαν η χωρική διάσταση στις ευρωπαϊκές πολιτικές ως στοιχείο της πολιτικής Συνοχής μετά το 2020, η αστική και χωρική ατζέντα στο πλαίσιο ανάπτυξης του χώρου στην Ευρώπη σήμερα, η εφαρμογή ολοκληρωμένων χωρικών εργαλείων όπως τα ΣΟΑΠ, οι ΟΧΕ και οι ΟΧΕ-ΒΑΑ στην Ελλάδα, καθώς και η εξειδίκευση των εργαλείων ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης στο Ε.Π. «Αττική» 2014-2020.

Η δεύτερη ενότητα επικεντρώθηκε στην ανάλυση ζητημάτων σχεδιασμού, προγραμματισμού, υλοποίησης και παρακολούθησης των αποτελεσμάτων των εν εξελίξει ΟΧΕ-ΒΑΑ της Αττικής. Ειδικότερα παρουσιάστηκαν οι τέσσερις εγκεκριμένες ΟΧΕ-ΒΑΑ της Αττικής για τις οποίες μόλις έχει ολοκληρωθεί η φάση σχεδιασμού. Αναδείχτηκαν έτσι επιμέρους ζητήματα, μαθήματα αλλά και προκλήσεις για το άμεσο και το απώτερο μέλλον.

Στη συνέχεια πραγματοποιήθηκε συζήτηση στρογγυλού τραπεζιού μεταξύ των πολιτικών προϊσταμένων των φορέων της Αττικής που συντονίζουν εν εξελίξει ΟΧΕ-ΒΑΑ. Τα βασικά θέματα προς συζήτηση είχαν σταλεί στους συμμετέχοντες και τις συμμετέχουσες εκ των προτέρων και αφορούσαν: α) τη σύνδεση και τη συμβατότητα των ΟΧΕ-ΒΑΑ με τα υφιστάμενα επίπεδα χωρικού σχεδιασμού και τα υφιστάμενα χωρικά σχέδια, β) τις δυνατοτητες, δυσκολίες και προοπτικές της διαβούλευσης ως μέσου συνδιαμόρφωσης των τοπικών αναπτυξιακών στρατηγικών, ιδίως κατά το σταδίο της υλοποίησης, και γ) τις προκλήσεις που αναμένεται να αντιμετωπίσουν οι ΟΧΕ-ΒΑΑ κατά το στάδιο της υλοποίησης και της παρακολούθησης των αποτελεσμάτων των ΟΧΕ-ΒΑΑ και τις δράσεις και κινήσεις προκειμένου να αντιμετωπιστούν αυτές.

Οι εργασίες του Εργαστηρίου ολοκληρώθηκαν με διατύπωση σχολίων εφ’ όλης της ύλης και προτάσεις για την ουσιαστική συνεισφορά που μπορεί να δοθεί από την πλευρά του ΕΚΔΔΑ στην προώθηση της ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης στη χώρα μας.

Οι εργασίες του Εργαστηρίου αποτυπώθηκαν σε κείμενο το οποίο στη συνέχεια εστάλη στους εισηγητές προκειμένου να προσφέρουν ανατροφοδότηση και να προτείνουν σημεία που θεωρούν ότι είναι κρίσιμο να περιληφθούν στα συμπεράσματα του.

Απτό αποτέλεσμα του όλου εγχειρήματος είναι το παρόν Τεύχος το οποίο επιχειρεί καταρχάς να συμβάλλει στο μοίρασμα επικαιροποιημένης γνώσης και εμπειριών αναφορικά με την πορεία της ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης στη χώρα μας και στην εξαγωγή σχετικών συμπερασμάτων. Αποσκοπεί, ακόμη, να καταγράψει κρίσιμα ζητήματα, όπως αυτά αναδείχτηκαν μέσα από την αλληλεπίδραση των διαφορετικών ενδιαφερόμενων μερών, σε πολιτικό και διοικητικό επίπεδο, της κεντρικής διοίκησης και της αυτοδιοίκησης, που καλούν για παρεμβάσεις και πρωτοβουλίες προκειμένου να επιτευχθεί η επιτυχημένη εφαρμογή των υφισταμένων εργαλείων ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης.

Εν τέλει, το Καινοτόμο Εργαστήριο, σε συνδυασμό με άλλες πρωτοβουλίες και δράσεις που σχεδιάζονται από το ΕΚΔΔΑ, φιλοδοξεί να συμβάλλει στην ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών περιοχών, όπως αυτή προωθείται από τις ευρωπαϊκές πολιτικές, αλλά κυρίως όπως αυτή συνδιαμορφώνεται σε εθνικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, μέσα από διαδικασίες διαλόγου, διαβούλευσης και συμμετοχής.

ΕΝΟΤΗΤΑ 1. ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΗ ΤΩΝ ΕΡΓΑΣΙΩΝ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

1.1 Έναρξη και χαιρετισμοί

Την εκδήλωση τίμησαν με την παρουσία τους και απεύθηναν χαιρετισμό οι εξής:

- Η Γενική Γραμματέας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος Δρ. Ειρήνη Κλαμπατσέα
- Εκ μέρους της Περιφερειάρχου Αττικής, η Περιφερειακή Σύμβουλος Περιφέρειας Αττικής κα Καλλιόπη Σταυροπούλου
- Εκ μέρους του Προέδρου της ΚΕΔΕ, ο κος Νικόλαος Χιωτάκης, μέλος του Διοικητικού Συμβουλίου της ΚΕΔΕ

1.1.1 Χαιρετισμός από τη Γενική Γραμματεία Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος

Ειρήνη Κλαμπατσέα, Επίκουρη Καθηγήτρια ΕΜΠ, Γενική Γραμματέας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος

Η διοργάνωση του Εργαστηρίου για τις «Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης» από το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης (ΕΚΔΔΑ) αποτελεί σημαντική πρωτοβουλία με αντικείμενο τους τρόπους που συνδιαλέγεται ο χώρος με την ανάπτυξη και τις επενδύσεις. Εκ μέρους της Γενικής Γραμματείας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος (ΓΓ ΧΣ&ΑΠ) του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΕΝ), εκτιμούμε ότι αυτό το καινοτόμο εργαστήριο προσκαλεί στο ίδιο τραπέζι την πλειονότητα των συμμετεχόντων μέσα από διαδικασίες διαλόγου που αφορούν στις σύγχρονες κοινωνικές, οικονομικές και περιβαλλοντικές προκλήσεις σε συνδυασμό με το αναπτυξιακό προφίλ αστικών περιοχών.

Ένας διάλογος, ο οποίος επί δεκαετίες εξελίσσεται στην επιστημονική κοινότητα και ευρύτερα στο δημόσιο χώρο έρχεται να φωτίσει μια σειρά από θέματα, τα οποία θα μπορούσαν να συμπυκνωθούν στο ερώτημα: «Πρώτα ο σχεδιασμός στο χώρο ή πρώτα ο σχεδιασμός της ανάπτυξης;» ή διαφορετικά, «Είναι το αποτέλεσμα του χωρικού σχεδιασμού αυτό που εξασφαλίζει την ανάπτυξη ή η όποια ανάπτυξη προϋποθέτει το σχεδιασμό;»

Από την πλευρά του ΥΠΕΝ, ειδικότερα τη ΓΓ ΧΣ&ΑΠ απασχολεί: (α) η απάντηση σε αυτό το ερώτημα να ενσωματώνει την αμφίδρομη, διαλεκτική σχέση μεταξύ χώρου και ανάπτυξης, (β) τα εργαλεία που δημιουργούνται για να εξυπηρετήσουν αυτή την αμφίδρομη σχέση, να είναι τα καταλληλότερα, να μην προηγούνται από τη ρύθμιση του χώρου, αλλά αντίθετα, να συνδιαμορφώνουν αυτή τη σχέση (που συνήθως όμως έχει έναν κυρίαρχο και έναν αποδέκτη).

Από τη δεκαετία του ’90, παρακολουθώ το ζήτημα της σχέσης μεταξύ χώρου και ανάπτυξης. Παρατηρείται ότι συστηματικά το σκέλος που αφορούσε την οικονομία ή την οικονομική ανάπτυξη προηγείτο των θεμάτων των χωρικών ρυθμίσεων. Κατά συνέπεια, τα σύνθετα ζητήματα της ρύθμισης του χώρου ενσωματώνουν συχνά μια αμηχανία ως προς τον τρόπο που μπορούν να ανταπεξέλθουν εγκαίρως στην ολοκληρωμένη προσέγγιση των ζητημάτων της χωρικής ανάπτυξης, η οποία προωθεί προφανώς την οικονομική ανάπτυξη, αλλά και την κοινωνική συνοχή και την περιβαλλοντική προστασία και εν τέλει την εδαφική συνοχή.

Μετά από δυόμιση δεκαετίες, σήμερα υπάρχουν εξειδικευμένα μέσα που βρίσκονται στη φαρέτρα των χρηματοδοτικών εργαλείων, ενώ ταυτόχρονα ο χωρικός σχεδιασμός αποκτά συστηματικά εργαλεία που μπορούν να διαχειριστούν, μετά από δοκιμές, θέματα τα οποία θα ολοκληρώνονται εγκαίρως, ώστε να προωθείται η ανάπτυξη με χαρακτηριστικά κοινωνικής δικαιοσύνης, οικονομικής ανάπτυξης, αλλά και περιβαλλοντικής ευαισθησίας και προστασίας.

Το ΥΠΕΝ διαθέτει τα Σχέδια Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης (ΣΟΑΠ) ως ένα από τα εξειδικευμένα εργαλεία. Αντίστοιχα, το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης διαθέτει σημαντικά εργαλεία, όπως για παράδειγμα είναι οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ). Σε κάθε περίπτωση μια προσέγγιση μονομερής δεν μπορεί να είναι επιτυχημένη, με συνέπεια να παραμένει ζητούμενο η πολύπλευρη και ολοκληρωμένη προσέγγιση που εν τέλει καταλήγει σε μια χωρική ενότητα.

Είναι γνωστό ότι τα τελευταία χρόνια έχουν γίνει σημαντικά βήματα ώστε να μην είναι εκ των υστέρων -ή το αποτέλεσμα της χρήσης χρηματοδοτικών εργαλείων- αυτό το οποίο υλοποιείται στο χώρο, αλλά και αντίστροφα, ο χώρος να συνδιαλέγεται με βάση τα συγκριτικά πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα και τις ρυθμίσεις τις οποίες οφείλει να έχει εκ των προτέρων και να «γίνεται ο κατάλληλος υποδοχέας». Είναι σημαντικό να μπορεί να έχει πολλαπλασιαστικά οφέλη η εκάστοτε ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη που προωθείται και συναποφασίζεται με όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, με όρους διαβούλευσης, δημοκρατίας και διαφάνειας, ώστε οι άνθρωποι που κατοικούν, εργάζονται, μετακινούνται, ονειρεύονται σε μια αστική περιοχή να έχουν καλύτερη ποιότητα ζωής.

Εντός αυτού του πλαισίου, είναι καθοριστικής σημασίας να θεωρούμε από κοινού ότι από τους θεσμικούς μας ρόλους και ιδιότητες, συμμετέχουμε εγκαίρως στον διάλογο που αποτελεί θεμελιώδη προϋπόθεση, ώστε να μην υπάρχουν απλώς παράλληλα εργαλεία που μπορεί να μην συναντηθούν ποτέ, ενώ το αποτέλεσμά τους, τουλάχιστον στη χωρική ανάπτυξη, να είναι υποδεέστερο αυτού που θα μπορούσε να επιτευχθεί με τη σύγκλιση και μέσα από τη συνέργεια εκ των προτέρων όλων αυτών των εργαλείων και ρυθμίσεων.

Ως ΥΠΕΝ, ευχαριστούμε πολύ το ΕΚΔΔΑ, καθώς η πρωτοβουλία αυτή φέρνει στο ίδιο τραπέζι προσεγγίσεις μάλλον αντιμαχόμενες σε παλιότερες εποχές. Αυτό δηλώνει μεγάλη ωριμότητα από τους φορείς που συμμετέχουν, τόσο εκ μέρους της διοίκησης όσο και της αυτοδιοίκησης που εν τέλει είναι αυτοί που επιφορτίζονται με το βάρος της προώθησης αυτών των δράσεων, αυτών των προγραμμάτων και επίσης, είναι αυτοί οι οποίοι πρώτοι οφείλουν να προωθούν την βελτίωση των συνθηκών ζωής στην περιοχή τους.

Ευχαριστούμε θερμά και έχουμε την πρόθεση ως ΓΓ ΧΣ&ΑΠ του ΥΠΕΝ να διατηρήσουμε άμεση επαφή, ώστε σύντομα να προχωρήσουμε σε μια σειρά πρωτοβουλίες μαζί με το ΕΚΔΔΑ, οι οποίες θα αποδίδουν πολλαπλό όφελος, κάνοντας όλους μας ωριμότερους για την επίτευξη του «κοινού καλού».

1.1.2 Χαιρετισμός από την Περιφέρεια Αττικής

Καλλιόπη Σταυροπούλου, Περιφερειακή Σύμβουλος Αττικής

Να επισημάνω ότι η σημερινή συζήτηση πραγματοποιείται σε μια χρονική στιγμή που στην Περιφέρεια Αττικής είμαστε σε φάση πλήρους ενεργοποίησης του εργαλείου των ΟΧΕ. Πρόκειται

για ένα εργαλείο που έχει ως στόχο την υλοποίηση ολοκληρωμένων παρεμβάσεων, με την εκχώρηση πόρων, αρμοδιοτήτων, άλλα και υποχρεώσεων στην τοπική αυτοδιοίκηση πρώτου βαθμού της Περιφέρειας Αττικής.

Η έννοια του ολοκληρωμένου δεν αναφέρεται απαραίτητα στο μεγάλο. Η έννοια του ολοκληρωμένου αναφέρεται στον πολυτομεακό, πολυδιάστατο και πολυεπίπεδο χαρακτήρα του εργαλείου. Η διοίκηση της Περιφέρειας Αττικής θεωρεί τους δήμους πολύτιμους εταίρους, πολύτιμους συνεργούς, στην κοινή προσπάθεια ανάπτυξης της τοπικής και κατ' επέκταση της εθνικής οικονομίας με όρους κοινωνικής συνοχής και προστασίας του περιβάλλοντος. Σε ότι λοιπόν αφορά το εργαλείο των ΟΧΕ οφείλουμε να βρισκόμαστε σε συνεχή εγρήγορση.

Στο πλαίσιο της προηγούμενης προγραμματικής περιόδου υπήρξαν μικρές εκχωρήσεις πόρων σε δήμους, με ικανοποιητικά αποτελέσματα, χωρίς ωστόσο να συνοδεύονται από συγκεκριμένο πλαίσιο εφαρμογής και παρακολούθησης.

Έτσι, πλέον, σε αντίθεση με το παρελθόν, στο πλαίσιο του ΠΕΠ Αττικής 2014-20, το ποσό που εκχωρήθηκε στους δήμους της Αττικής για ΟΧΕ είναι 260 εκατομμύρια με ένα πλαίσιο έγκρισης και παρακολούθησης ιδιαίτερα απαιτητικό, καθιστώντας τους δήμους που επιλέχθηκαν μέσα από ανταγωνιστική διαδικασία, συμμέτοχους και συνυπεύθυνους στην υλοποίηση του εγκεκριμένου από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή προγράμματος. Συνολικά, έχουν υποβληθεί 5 προτάσεις και έχουν εγκριθεί 4 από αυτές. Οι εγκεκριμένες ΟΧΕ θα παρουσιαστούν στη συνέχεια από στέλεχος της Διαχειριστικής Αρχής.

Το μοντέλο των ΟΧΕ που περιλαμβάνει αναγνώριση των αναγκών, στρατηγική και σχέδιο δράσης μπορεί και πρέπει να εφαρμοστεί ανεξαρτήτως ΕΣΠΑ και να οδηγήσει σε υψηλούς βαθμούς συνεργασίας και αποτελεσματικότητας των παρεμβάσεων. Παρεμβάσεων που στοχεύουν στην υλοποίηση συγκεκριμένων έργων για τη βελτίωση της καθημερινότητας του πολίτη και την ικανοποίηση των αναγκών της κοινωνίας. Απορροφητικότητα, αποδοτικότητα, αποτελεσματικότητα στο πλαίσιο συνευθύνης και συνεργασίας των δύο βαθμών της αυτοδιοίκησης, αποτελούν λοιπόν τη μέθοδο προκειμένου οι ΟΧΕ να καταστούν χρήσιμο εργαλείο για την ανάπτυξη της Αττικής.

1.1.3 Χαιρετισμός από την ΚΕΔΕ

Νίκος Χιωτάκης, μέλος του ΔΣ της ΚΕΔΕ

Θα ήθελα εκ μέρους της Κεντρικής Ένωσης Δήμων Ελλάδος (ΚΕΔΕ) να ζητήσω την κατανόησή σας που ο πρόεδρος κος Γιώργος Πατούλης δεν μπόρεσε να είναι εδώ μαζί μας, παρόλο που θα το ήθελε πάρα πολύ και συμμετέχει σε όλες τις δράσεις του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης και, βεβαίως, του Ινστιτούτου Επιμόρφωσης. Έτσι, θα μεταφέρω το χαιρετισμό του Διοικητικού Συμβουλίου και του Προέδρου της ΚΕΔΕ κου Γιώργου Πατούλη εκ μέρους των δήμων, μια που οι δήμοι είναι το κύριο συστατικό για όλα αυτά τα σχέδια αστικής ανάπτυξης, αφού αναπτύσσονται πάνω σ’ αυτούς. Οι δήμοι, ως οργανισμοί τοπικοί αυτοδιοίκησης α’ βαθμού αποτελούν την ουσιαστική θεσμική έκφραση των τοπικών κοινωνιών, στο πλαίσιο του πολιτικού και του διοικητικού συστήματος της χώρας. Με την έννοια αυτή, η τοπική αυτοδιοίκηση α’ βαθμού ως μία οργανική βαθμίδα του ευρωπαϊκού οικοδομήματος, αναλαμβάνει στο πλαίσιο των πολιτικών και διοικητικών δομών του κράτους καθοριστικό ρόλο στην αναπτυξιακή διαδικασία.

Η επιδιωκόμενη βιώσιμη ανάπτυξη πρέπει να επιτευχθεί σε όρους οικονομικής σύγκλισης, κοινωνικής συνοχής, προστασίας περιβάλλοντος και αντιμετώπισης των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής. Για την επίτευξη αυτής της βιώσιμης ανάπτυξης απαιτείται εξειδίκευση των στρατηγικών στο τοπικό επίπεδο, με αντιμετώπιση των τοπικών αδυναμιών και αναγκών και παράλληλα ανάδειξη και αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων και ευκαιριών κάθε τόπου. Στη λογική αυτή, οι ΟΧΕ αξιολογούνται θετικά ως εξειδικευμένη προσέγγιση της τοπικής ανάπτυξης που θα διασφαλίσει και την ανάπτυξη, στο εθνικό αλλά και στο ευρωπαϊκό επίπεδο, σε όρους συμπληρωματικότητας και όχι ανταγωνισμού. Οι ΟΧΕ, όπως έχουν σχεδιαστεί στο πλαίσιο των ΠΕΠ, έχουν ολοκληρωμένο και πολυταμειακό χαρακτήρα και παρεμβαίνουν στο δομημένο φυσικοπολιτιστικό αλλά και κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον. Ο ολοκληρωμένος και πολυταμειακός χαρακτήρας των ΟΧΕ δημιουργεί προστιθέμενη αξία συγκριτικά με το εργαλείο της ανάπλασης και έχει κοινά χαρακτηριστικά με το εργαλείο «Σχέδιο Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων», τα ΣΟΑΠ.

Η ΚΕΔΕ δεν συμμετείχε στην πρώιμη φάση διαβούλευσης για το σχεδιασμό των ΟΧΕ. Κατέδειξε όμως σε όλους τους συναρμόδιους φορείς, τις απόψεις και για επιμέρους θέματα που συνδέονται με τις ΟΧΕ. Ενδεικτικά, αναφέρονται οι προτάσεις για επίσπευση της ολοκλήρωσης του Χωρικού Σχεδιασμού, βάσει του οποίου επιλέγονται οι περιοχές στις οποίες θα εφαρμοστούν οι ΟΧΕ, οι προτάσεις για παρακολούθηση κοινωνικών και οικονομικών χαρακτηριστικών σε επίπεδο χαμηλότερο από τις δημοτικές ενότητες, καθώς και οι προτάσεις για αποτελεσματική στελέχωση και εξοπλισμό των υπηρεσιών των δήμων. Ένα άλλο σημείο είναι η συσχέτιση των ΟΧΕ με τα ΤΑΠΤΟΚ. Τα ΤΑΠΤΟΚ προβλέπονται από το ΕΣΠΑ 2014-2020, με χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Παρόμοιες παρεμβάσεις, τα ΤΟΠΕΚΟ και τα ΤΟΠΣΑ υλοποιήθηκαν κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο με χρηματοδότηση από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, μέσα από συμπράξεις όπου οι δήμοι συμμετείχαν κατά κανόνα ως απλοί εταίροι.

Τόσο οι ΟΧΕ όσο και τα ΤΑΠΤΟΧ έχουν ως πεδίο εφαρμογής περιοχές κυρίως υποβάθμισης. Η διαφορά είναι ότι οι ΟΧΕ παρεμβαίνουν σε περισσότερες παραμέτρους που συντελούν στην υποβάθμιση, με χρηματοδότηση τόσο από το ΕΚΠΑ, όσο και από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα, ενώ τα ΤΑΠΤΟΚ παρεμβαίνουν σε κοινωνικές παραμέτρους με χρηματοδότηση μόνο από την Ευρωπαϊκή Κεντρική Τράπεζα. Για να είναι λοιπόν αποτελεσματική η υλοποίησή τους και για να μεγιστοποιηθούν τα θετικά αποτελέσματα, θα πρέπει να υπάρχει συμπληρωματική δράση και των δύο αυτών εργαλείων. Για να διασφαλιστεί η συμπληρωματικότητα θα πρέπει να υπάρχει μία ολοκληρωμένη αξιολόγηση όλων των χαρακτηριστικών, δομημένο, φυσικό, πολιτιστικό, κοινωνικό και οικονομικό περιβάλλον. Με βάση αυτή τη συνολική αξιολόγηση να οριοθετούνται περιοχές προβληματικές ως προς τα επιμέρους χαρακτηριστικά και μέσα από αυτή την οριοθέτηση να προκύπτουν τόσο οι στρατηγικές και τα προγράμματα δράσης για τις ΟΧΕ και ΤΑΠΤΟΧ όσο και οι περιοχές εφαρμογής τους. Για τη φάση υλοποίησης θα πρέπει επίσης να διασφαλίζεται συγχρονισμός εφαρμογής τους, έτσι ώστε να διασφαλίζεται η συμπληρωματικότητά τους όπως είπαμε.

Για όλους τους λόγους που προαναφέραμε στα προηγούμενα ερωτήματα, προκύπτει σαφώς ότι η τεκμηρίωση της στρατηγικής του προγράμματος δράσης και της περαιτέρω εφαρμογής για τις ΟΧΕ έχει ιδιαίτερα υψηλές απαιτήσεις και σίγουρα υπάρχουν πολλά ζητήματα που δυσκολεύουν τους δήμους στο να ανταποκριθούν σε αυτές τις απαιτήσεις. Παρά τις δυσκολίες όμως, οι δήμοι της Ελλάδος, έχοντας διαρκή επικοινωνία με τις τοπικές κοινωνίες, έχουν την καλύτερη γνώση των

αναγκών αλλά και των δυνατοτήτων που υπάρχουν για την τοπική ανάπτυξη. Στη λογική αυτή, θα έπρεπε να υπάρχει εντονότερη συμμετοχή των δήμων κατά την πρώιμη φάση σχεδιασμού των ΟΧΕ στο πλαίσιο των επιχειρησιακών προγραμμάτων και να διασφαλιστεί η υποστήριξη των δήμων τόσο στο επίπεδο σχεδιασμού των πολιτικών, όσο και στο επίπεδο εφαρμογής και παρακολούθησης.

Είμαστε στη διάθεσή σας σε κάθε εργαστήριο που θα διοργανώνετε για να συμμετέχουμε ως Κεντρική Ένωση Δήμων Ελλάδος. Σας ευχαριστώ πολύ για την πρόσκληση και καλή επιτυχία στο Εργαστήριο.

1.1.4 Χαιρετισμός από την Πρόεδρο του ΕΚΔΔΑ – Έναρξη εργασιών

Ιφιγένεια Καμτσίδου, Αναπληρώτρια Καθηγήτρια ΑΠΘ, Πρόεδρος του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης,

Με τη σειρά μου να σας ευχαριστήσω θερμά για την παρουσία σας σε αυτό το Καινοτόμο Εργαστήρι, μια δομή που δεν είναι εκπαιδευτική, δεν είναι μια διαδικασία επιμόρφωσης, αλλά παραγωγής πολιτικών, μέσα από τη συνέργεια και την ανταλλαγή γνώσεων και εμπειριών των φορέων που εμπλέκονται, είτε σε ένα τομεακό, είτε σε ένα χωρικό ζήτημα.

Για το ΕΚΔΔΑ το Καινοτόμο Εργαστήρι είναι από τις εμβληματικές δράσεις του, γιατί επιτρέπει τη δημιουργία πολιτικών και από τα κάτω , με τη συμμετοχή των προσώπων που είναι επιφορτισμένοι με την διαχείριση των θεμάτων, που έχουν την ευθύνη για την επίλυση των προβλημάτων , που είναι αποδέκτες των μέτρων που υιοθετούνται και της αγωνίας των πολιτών. Αυτοί κάνουν τον κόπο να βρεθούν, να συνεργαστούν, να εκθέσουν τυχόν ανταγωνιστικές απόψεις τους, ακόμη και να συγκρουστούν, έτσι ώστε να παραχθεί το βέλτιστο αποτέλεσμα.

Οι Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης καταρχάς είναι θέμα δημοκρατίας. Αξίζει να θυμηθούμε ότι η εγκατάσταση της δημοκρατίας στην αρχαία Αθήνα, η δημιουργία του πολιτεύματος που έχει γίνει σημείο αναφοράς παγκοσμίως, και παραμένει πρότυπο για την θέσμιση των σύγχρονων κοινωνιών, στηρίχθηκε σε ένα νέο χωρικό σχεδιασμό. Πώς σχεδίασε την πολιτική μεταρρύθμιση ο Κλεισθένης; Ο Κλεισθένης μοίρασε την Αττική σε δέκα τμήματα και χωροθέτησε σε αυτά την πηγή της κυριαρχίας, τον λαό, που πλέον προσδιοριζόταν όχι με βάση το γένος, αλλά με βάση τον τόπο κατοικίας. Η πολιτική κοινότητα έπαψε να συγκροτείται με το κριτήριο της καταγωγής και συμπεριέλαβε όλους όσους διαβιούν στον τόπο όπου ασκείται η εξουσία. Μέσα από αυτόν τον χωρικό σχεδιασμό οργανώθηκε και λειτούργησε η Αθηναϊκή δημοκρατία, σύστημα που βέβαια είναι αδύνατο να επαναληφθεί στις μέρες μας, όπου διεκδικούμε την αυτοκυβέρνηση μέσα από την αντιπροσώπευση. Διεκδικούμε να λειτουργεί ουσιαστικά η αντιπροσωπευτική δημοκρατία, που μπορεί να μην έχει την ούτως ή άλλως εξιδανικευμένη τελειότητα της άμεσης δημοκρατίας, αλλά είναι το πολίτευμα που επιτρέπει οι ιδέες, οι απόψεις, τα συμφέροντα που γεννώνται στην κοινωνία να εκφράζονται σε επίπεδο εξουσίας και που ταυτόχρονα διασφαλίζει την προστασία δικαιωμάτων. Ένα από τα θεμελιώδη δικαιώματα είναι το δικαίωμα στο περιβάλλον το οποίο σε πρώιμη φάση (ήδη από το 1975) εντάχθηκε στο Ελληνικό Σύνταγμα. Αργότερα αναπτύχθηκαν πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης και διεθνώς. Η νομολογία του Συμβουλίου Επικρατείας εξασφάλισε την προστασία του δικαιώματος και το συνάρθρωσε με την κοινωνικοοικονομική ανάπτυξη. Στη νομολογία του Ανώτατου Ακυρωτικού Δικαστηρίου οφείλουμε εν πολλοίς την αρχή της Βιώσιμης ή Αειφόρου

Ανάπτυξης, η οποία στηρίζει την ισόρροπη και σε βάθος χρόνου ανάπτυξη σε τρεις πυλώνες: Οικονομία, Περιβάλλον, Κοινωνία.

Για την παράλληλη εξυπηρέτηση των τριών πυλώνων είναι πολύ σημαντικές, όπως είναι ευνόητο, οι παρεμβάσεις στις πόλεις. Η Πολιτική Συνοχής της Ευρωπαϊκής Ένωσης, ως βασική πολιτική επενδύσεων για την Προγραμματική Περίοδο 2014-2020, συμπεριλαμβάνοντας την έννοια της Εδαφικής Συνοχής, έχει υιοθετήσει εργαλεία Ολοκληρωμένης Χωρικής Προσέγγισης, που παρουσιάζουν εξαιρετικό αναπτυξιακό ενδιαφέρον για τις τοπικές κοινωνίες, είτε αυτές πρέπει να αντιμετωπίσουν την υποβάθμισή τους, όπως είναι η περιοχή στην οποία έχει την έδρα του το ΕΚΔΔΑ και οι όμορες περιοχές, είτε εμφανίζουν μία αξιόλογη δυναμική.

Εξάλλου, η εδαφική συνοχή συνδέεται άμεσα με το επιχείρημα της Χωρικής Δικαιοσύνης, που αναφέρεται τόσο σε φυσικά χαρακτηριστικά που προκύπτουν από τη γεωγραφική θέση, ιδιαίτερα στη χώρα μας που χαρακτηρίζεται από γεωγραφική πολυμορφία, όσο και σε ανθρωπογενή χαρακτηριστικά των χρήσεων γης, που δημιουργούν ανισότητα στην πρόσβαση σε αγαθά και δημόσιες αξίες ή υπηρεσίες. Η πρόκληση είναι να μην υπονομευτεί ο στόχος της αποτελεσματικότητας, αλλά να ενισχυθεί η αναπτυξιακή δυναμική των περιοχών με συγκεντρώσεις οικονομικών δραστηριοτήτων, μέσω πολιτικών Έρευνας και Καινοτομίας.

Στην ίδια κατεύθυνση το Σύμφωνο Εταιρικής Σχέσης 2014-2020 επιδιώκει να προάγει την έξυπνη, διατηρήσιμη και χωρίς αποκλεισμούς ανάπτυξη, σε ευθυγράμμιση με τη Στρατηγική της Ένωσης. Βασική επιδίωξή του είναι η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη. Η Ολοκληρωμένη Χωρική Ανάπτυξη καλείται να αντιμετωπίσει ολοκληρωμένα, δηλαδή με ένα συστηματικό σχέδιο, όχι αποσπασματικά, τις ιδιαίτερες προκλήσεις στο χώρο που αυτές εμφανίζονται και να προωθήσει την αποδοτική εφαρμογή των νέων εργαλείων Βιώσιμης Ανάπτυξης. Διακύβευμα της όλης προσπάθειας αποτελεί η μακροπρόθεσμη βιωσιμότητα των αποτελεσμάτων που θα επιτευχθούν, αναφορικά με την Ανάπτυξη, την Απασχόληση, την Κοινωνική Συνοχή.

Η συγκρότηση και υλοποίηση Χωρικών Στρατηγικών Ολοκληρωμένου Χαρακτήρα προϋποθέτει συμπληρωματικότητα και συνεκτικότητα πράξεων, αλλά και αντιπροσωπευτικότητα του συστήματος διακυβέρνησης. Προϋπόθεση επιτυχίας αποτελεί η διαβούλευση ως ουσιαστική δημοκρατική διαδικασία συμμετοχής των τοπικών κοινωνιών, των τοπικών φορέων, των κοινωνικών ομάδων, με στόχο τη μέγιστη δυνατή συναίνεση στις προτεινόμενες δράσεις. Μάλιστα, η διαβούλευση αποτελεί ουσιώδες στοιχείο καθ’ όλη τη διάρκεια του Σχεδιασμού, της Αξιολόγησης και της Υλοποίησης των Ολοκληρωμένων Παρεμβάσεων, ώστε να υπάρχει συνεχής ανατροφοδότηση του Συστήματος παρακολούθησης, αξιολόγησης και προγραμματισμού.

Σ’ αυτό το εξαιρετικά επίκαιρο ζήτημα που κατά κύριο λόγο αφορά την αυτοδιοίκηση, όμως επιβάλλει την συνεργασία της με τα Υπουργεία και τους κοινωνικούς φορείς, το ΕΚΔΔΑ επιδιώκει να υποστηρίξει κάθε προσπάθεια που γίνεται για συνδυασμένη αξιοποίηση των χωρικών, αναπτυξιακών, χρηματοδοτικών εργαλείων στο πλαίσιο μιας συγκροτημένης και ολοκληρωμένης αναπτυξιακής Στρατηγικής για τις αστικές περιοχές όλης της χώρας.

Ευχαριστώ και πάλι για την παρουσία σας, εύχομαι καλή δύναμη και ελπίζω ότι τα πορίσματα του Καινοτόμου Εργαστηρίου να είναι χρήσιμα σε όλα τα επίπεδα της διακυβέρνησης.

1.2 Εναρκτήρια ομιλία με θέμα «Στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης»

Δημήτρης Οικονόμου, Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

Θα προσπαθήσω να αναφερθώ στο κεντρικό θέμα της εκδήλωσης, εστιάζοντας κυρίως στα ζητήματα εφαρμογής και υλοποίησης. Θα γίνει μια πολύ συνοπτική αναφορά στην προϊστορία των ολοκληρωμένων αστικών παρεμβάσεων, αλλά κατά βάση η εστίαση είναι στην υλοποίηση των σημερινών Στρατηγικών Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης, δηλαδή των Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ).

Σε θεωρητικό επίπεδο τα Σχέδια Βιώσιμης Ανάπτυξης εντάσσονται στην προσέγγιση που αποδίδεται στα ελληνικά ως «αστική αναγέννηση» ή «αστική αναζωογόνηση». Αυτή εμφανίστηκε τη δεκαετία του 80, επικράτησε σταδιακά σε πολλές χώρες τη δεκαετία του 90 και σήμερα έχει γίνει *main stream* παντού, τουλάχιστον στην θεωρία.

Η βασική ιδέα είναι αυτό που ανέφεραν η Γενική Γραμματέας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος και η Πρόεδρος του ΕΚΔΔΑ. Η προσέγγιση στην αντιμετώπιση των προβλημάτων των πόλεων πρέπει να είναι ολοκληρωμένη, δηλαδή να βασίζεται στους τρεις πυλώνες, περιβάλλον - κοινωνία – οικονομία, που έχει αποκτήσει κάπως στερεοτυπικό χαρακτήρα αλλά δεν παύει να περιέχει την ουσία της όλης προσέγγισης.

Στις προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, στην Ελλάδα είχαν υπάρξει αντίστοιχες προσπάθειες. Χρονικά, προηγήθηκαν τα προγράμματα της κοινοτικής πρωτοβουλίας URBAN. Υπήρχαν, επίσης, τόσο στο τελευταίο Κοινοτικό Πλαίσιο Στήριξης όσο και στο πρώτο ΕΣΠΑ Ολοκληρωμένα Αστικά Προγράμματα. Εκτός συγχρηματοδοτούμενων ευρωπαϊκών προγραμμάτων και πιο πρόσφατα, υπάρχουν τα Σχέδια Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης (ΣΟΑΠ) στα οποία αναφέρθηκε και η Γενική Γραμματέας. Οι προσπάθειες αυτές -τουλάχιστον οι δύο πρώτες που έχουν και χρηματοδοτικό στοιχείο, γιατί τα ΣΟΑΠ δεν έχουν αυτόματη χρηματοδότηση- ήταν ολοκληρωμένες ως προς το σχεδιασμό τους. Βέβαια, στην Ελλάδα και ενδεχομένως σε κάποιες άλλες χώρες, κακοφόρμισαν κατά την υλοποίηση, διότι διολίσθησαν αποκλειστικά σε έργα αστικής σύνθεσης (πεζοδρομήσεις, πλατείες) ή κτηριακά, ενώ εξαφανίστηκαν δράσεις πολεοδομικού σχεδιασμού (χρήσεων γης κλπ.), επιχειρηματικότητας και κοινωνικές. Αυτό συνέβη για διάφορους λόγους που δεν είναι της παρούσης να αναπτυχθούν, αλλά που έχουν σημασία διότι αυτή η διολίσθηση υποδεικνύει ένα κίνδυνο που διατρέχουν και οι σημερινές ΣΒΑ, δηλαδή μήπως διολισθήσουν απλώς σε αρχιτεκτονίζουσες παρεμβάσεις. Θέλω να είμαι σαφής. Η αρχιτεκτονική διάσταση στις πόλεις έχει μια τεράστια σημασία, αλλά προφανώς δεν επαρκεί. Το πρόβλημα δημιουργείται όταν εστιαζόμαστε μόνο σε αυτή.

Στην τρέχουσα Περίοδο των διαθρωτικών ταμείων, 2014-2020, πέραν της πρόβλεψης της ΣΒΑΑ ως ενός νέου εργαλείου (πιο ολοκληρωμένου από τα προγενέστερα), σημαντικό νέο στοιχείο ήταν ότι σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες που έχουν ΕΣΠΑ ή αντίστοιχα προγράμματα, ένα ποσοστό γύρω στο 5% της συνολικής χρηματοδότησης έπρεπε να στραφεί σε ολοκληρωμένες αστικές επεμβάσεις. Επίσης, στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο, μια νέα μορφή αστικών παρεμβάσεων, όχι όμως μέσω των εθνικών ΕΣΠΑ αλλά απευθείας από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή, είναι τα «Urban Innovative Actions». Πρόκειται για παρεμβάσεις εστιασμένες σε συγκεκριμένα

θέματα (άρα όχι ολοκληρωμένες με την έννοια της πολυθεματικότητας) με βασικό κριτήριο την υψηλή καινοτομική διάσταση. Φέτος εγκρίθηκε για πρώτη φορά ελληνική πρόταση, του Δήμου Αθηναίων.

Αυτό το οποίο δείχνει τη σημασία που δίνει η ΕΕ στα αστικά προγράμματα και ειδικότερα στις ΣΒΑΑ είναι μια σειρά από Εργαστήρια (*Peer Review workshops on Integrated Sustainable Urban Development Strategies*) που γίνονται σε όλες τις χώρες και στα οποία καλούνται δήμοι και άλλες αρχές που εμπλέκονται στις ΣΒΑΑ. Στην Ελλάδα το πρώτο έγινε στις αρχές Ιουνίου 2017. Είχαν προσκληθεί δήμοι που είχαν τότε εγκεκριμένες ΣΒΑ, αλλά όχι δήμοι της Αττικής. Η σημερινή εκδήλωση του ΕΚΔΔΑ έρχεται ακριβώς να καλύψει αυτό το κενό.

Είναι χρήσιμο να αναφερθούν κάποια πορίσματα του Εργαστηρίου του Ιουνίου[1]. Αυτό ήταν εστιασμένο στην αξιολόγηση της εμπειρίας του σχεδιασμού, αφού η υλοποίηση δεν είχε ξεκινήσει. Στη συζήτηση όμως αναφέρθηκαν και πιθανά προβλήματα και δυσκολίες υλοποίησης, από δήμους, περιφέρειες από κεντρικές υπηρεσίες, ως πρόβλεψη, ως ενδεχόμενοι κίνδυνοι. Η παρούσα εισήγηση εστιάζεται, ακριβώς, στη φάση της υλοποίηση των ΣΒΑΑ και στις πιθανές σχετικές δυσκολίες.

Πού βρίσκονται οι ΣΒΑΑ στην Ελλάδα σήμερα; Δώδεκα περιφέρειες, με εξαίρεση την Περιφέρεια Στερεάς Ελλάδας, έχουν εκδώσει πρόσκληση προς τους δήμους για υποβολή προτάσεων. Ορισμένες περιφέρειες έχουν προχωρήσει και στις εγκρίσεις. Δεν γνωρίζω αν υπάρχει κάποια ΣΒΑΑ η οποία να «τρέχει». Στην Αττική έχουν εγκριθεί τέσσερεις ΟΧΕ-ΒΑΑ.

Αυτό που πρέπει να επισημανθεί είναι ότι η Αττική είναι η περιφέρεια που κατεξοχήν αγκάλιασε αυτή τη σχετικά νέα ιδέα, διότι το ποσοστό του ΠΕΠ που διέθεσε η Αττική στις ΣΒΑΑ είναι κατά πολύ μεγαλύτερο από τα ποσοστά τα οποία διέθεσαν οι άλλες περιφέρειες. Το ποσόν που διατέθηκε είναι περίπου 270 εκατομμύρια. Είναι πολύ σημαντικό ποσό. Από αυτή την άποψη, η Αττική είναι πρωταθλήτρια σε αυτόν τον τομέα και δείχνει να έχει πλήρη συνείδηση της σημασίας μιας ολοκληρωμένης αστικής επέμβασης. Βέβαια, η Αττική έχει και μεγάλο ποσοστό αστικών περιοχών. Ένας λόγος είναι αυτός, αλλά δεν είναι ο μοναδικός. Και στα προηγούμενα ΕΣΠΑ η Αττική είχε αστικές περιοχές, αλλά δεν είχε ολοκληρωμένες παρεμβάσεις αντίστοιχης εμβέλειας.

Ο εντοπισμός μερικών πιθανών προβλημάτων στη διαδικασία υλοποίησης, αυτό είναι το κρίσιμο αυτή τη στιγμή.

Ένα πρώτο πρόβλημα απορρέει εν μέρει από το ότι η διαδικασία ενεργοποίησης των ΣΒΑ έχει καθυστερήσει. Είμαστε στο 2018, έχουμε υπερβεί το μισό της επίσημης προγραμματικής περιόδου (2014-2020). Βέβαια, λόγω του κανόνα ν+3 η περίοδος πλήρως ολοκληρώνεται το 2023, αλλά στο διάστημα 2021-2023 με μειωμένη ευκαμψία και αυξανόμενες δεσμεύσεις (πχ. περιορισμούς στις συμβασιοποιήσεις κλπ.). Υπάρχουν πάντως ακόμα έξι χρόνια για την υλοποίηση των ΣΒΑΑ και των έργων τους, χωρίς αυτό να αναιρεί ότι έχουν ήδη περάσει τέσσερα χρόνια από την αρχή της περιόδου που θα μπορούσαν να έχουν αξιοποιηθεί. Σε κάθε περίπτωση, μέσα σε έξι χρόνια, με τα τρία τελευταία όχι πλήρως λειτουργικά, πρέπει να ωριμάσουν τα έργα,

[1] Εργαστήριο αξιολόγησης από ομολόγους "Ολοκληρωμένες Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης", Αθήνα, 1-2 Ιουνίου 2017 (Peer Review workshop on Integrated Sustainable Urban Development Strategies (ISUDS), Athens, 1st and 2nd June 2017).

να ενταχθούν, να προκηρυχθούν ενδεχομένως, και να υλοποιηθούν. Αυτό οδηγεί σε πίεση χρονική, και θα οδηγήσει σε τάση ένταξης ήδη ώριμων έργων. Εκ πρώτης όψεως αυτό δεν είναι κακό. Το πρόβλημα είναι ότι μπορεί ώριμα έργα είτε να μην υπάρχουν σε κάποιους δήμους, είτε αυτά που υπάρχουν να αποκλίνουν από το γενικό προφίλ του ολοκληρωμένου προγράμματος και να αφορούν ορισμένες μόνο επενδυτικές προτεραιότητες, για να χρησιμοποιήσω την ορολογία του ΕΣΠΑ, δηλαδή ορισμένα μόνο αντικείμενα. Τα δεδομένα αυτά προδιαγράφουν κινδύνους, τόσο για την απορρόφηση, όσο και επειδή μπορεί να οδηγήσουν σε εξυπηρέτηση μερικών μόνον αντικειμένων και κατ' επέκταση, σε απώλεια κατά την υλοποίηση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα που εμπεριέχεται στο σχεδιασμό των ΣΒΑΑ.

Στο Εργαστήριο του Ιουνίου 2017, από διάφορες Διαχειριστικές Αρχές εντοπίστηκαν και κάποιες άλλες δυσκολίες ως προς την έγκαιρη προώθηση των έργων και την έγκαιρη απορρόφηση. Ο ρόλος της νομοθεσίας για τις δημόσιες συμβάσεις αποτελεί τέτοια περίπτωση Από πολλούς δήμους και όχι μόνο, αναφέρθηκε ότι οι δημόσιες συμβάσεις έχουν δυσχεράνει πάρα πολύ την ωρίμανση έργων, και οδηγούν σε μεγάλες καθυστερήσεις ή και σε προβληματικές αναθέσεις μελετών. Δεν θα προχωρήσω σε κριτική αυτού καθεαυτού του Νόμου, διότι προφανώς αυτός έχει τη δική του λογική και στόχευση, όπως πχ. η αύξηση της διαφάνειας. Αλλά ο τρόπος με τον οποίο οι στόχοι του έχουν μεταφραστεί σε συγκεκριμένες ρυθμίσεις προκαλεί μεγάλες καθυστερήσεις.

Ένα δεύτερο σημείο που πολλοί είχαν εντοπίσει, είναι ο ρόλος των Επιτρόπων του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Προφανώς και το Ελεγκτικό Συνέδριο έχει τις προτεραιότητες του και το ρόλο του, δεν υπάρχει αμφιβολία για αυτό. Φαίνεται όμως ότι οι Επίτροποι σε διάφορες περιπτώσεις, τουλάχιστον από την οπτική γωνία των δήμων, δημιουργούν προβλήματα, λόγω της απόρριψης δαπανών που είναι αναγκαίες για την ωρίμανση των έργων, και όχι πάντα με σαφή κριτήρια. Μια πτυχή του προβλήματος είναι, ακριβώς, ότι δεν υπάρχει κοινή αντιμετώπιση των ίδιων θεμάτων. Κάθε Επίτροπος έχει αρκετά διαφορετική προσέγγιση, δεν υπάρχει ομοιογένεια στην ερμηνεία κάποιων διατάξεων, ένα είδος «νομολογίας», με αποτέλεσμα κάτι που σε μια περιοχή προχωρά και προχωρά γρήγορα, σε μια άλλη περιοχή να ακυρώνεται. Αυτό δημιουργεί αβεβαιότητα για την προώθηση των συμβάσεων που είναι αναγκαίες για την ωρίμανση ή για την υλοποίηση έργων και δράσεων.

Ένα τρίτο θέμα που αναφέρθηκε από πολλές αστικές αρχές, είναι οι καθυστερήσεις που συνδέονται με το Υπουργείο Πολιτισμού. Από την πλευρά του τελευταίου μπορεί να είναι απόλυτα δικαιολογημένες, γιατί θέματα όπως η ύπαρξη ή αξιολόγηση αρχαίων και μνημείων είναι διαδικασίες από τη φύση τους χρονοβόρες. Αλλά από την οπτική της προώθησης των έργων, που έχουν συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα, δημιουργείται ένα αντικειμενικό πρόβλημα. Άρα και εδώ φαίνεται ότι πρέπει να βρεθεί ένας τρόπος να συνδυάζονται αυτές οι δύο προσεγγίσεις. Χρειάζεται μια αμφίδρομη σχέση μεταξύ της προστασίας της πολιτιστικής κληρονομίας και της έγκαιρης προώθησης όλων των παρεμβάσεων και δράσεων των άλλων φορέων.

Άρα εδώ έχουμε κάποιες αντικειμενικές δυσκολίες οι οποίες πρέπει με ένα σταθμισμένο τρόπο να αντιμετωπιστούν πολύ γρήγορα, διότι οι ΣΒΑΑ είναι προγράμματα που αρχίζουν τώρα να τρέχουν και έχουν περιορισμένο χρονικό ορίζοντα. Δεν έχουμε χρόνο ώστε να γίνουν ριζικές παρεμβάσεις για την αντιμετώπιση των δυσκολιών αυτών. Πρέπει να βρεθούν άμεσες, πρακτικές λύσεις. Σε αντίθετη περίπτωση υπάρχει ο κίνδυνος διολίσθησης σε εύκολα έργα, η οποία διολίσθηση ενέχει τον κίνδυνο να αρθεί ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας των προγραμμάτων. Διότι τα εύκολα έργα

συνήθως αντιστοιχούν σε συγκεκριμένες επενδυτικές προτεραιότητες, σε συγκεκριμένα αντικείμενα. Αν τα εύκολα έργα ήταν ομοιόμορφα κατανεμημένα, ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας θα παρέμενε. Επειδή όμως τα εύκολα έργα -και για λόγους εμπειρίας των δήμων- αφορούν κυρίως κλασσικές παρεμβάσεις (πεζοδρομήσεις, παρεμβάσεις σε κτίρια κα), υπάρχει ο κίνδυνος να χαθεί ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας καθοδόν, παρότι στο σχεδιασμό υπήρχε. Και στις ΣΒΑΑ της Αττικής και σε αυτές άλλων περιοχών, ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας υπάρχει και μάλιστα όχι με έναν τρόπο τυπικό, αλλά ενσωματωμένος στον πυρήνα τους. Άρα τα σχέδια είναι καλά και ο κίνδυνος υπάρχει στην υλοποίηση τους.

Μια άλλη δυσκολία είναι οι δράσεις επιχειρηματικότητας. Πολύ σωστά σχεδόν όλες οι ΣΒΑ έχουν και δράσεις επιχειρηματικότητας. Οι δράσεις αυτές είτε αφορούν κρατικές ενισχύσεις προς ιδιώτες είτε δημιουργία υποδομών που υποστηρίζουν τις επιχειρήσεις. Αυτό είναι πάρα πολύ καλό και γιατί η ανάπτυξη τις χρειάζεται και γιατί και οι δήμοι μέχρι τώρα δεν είχαν καθόλου εμπειρία σε τέτοιου είδους δράσεις και πρέπει να αποκτήσουν. Για να προτρέξω, στην επόμενη προγραμματική περίοδο -σύμφωνα με όσες πληροφορίες έχουμε ως τώρα- αντίστοιχες δράσεις θα καλύπτουν πολύ μεγαλύτερο ποσοστό του ΕΣΠΑ και, παράλληλα, οι δήμοι θα έχουν σαφώς μεγαλύτερο ρόλο στην διαχείρισή του. Η επόμενη περίοδος αρχίζει το 2021, δηλαδή σύντομα. Οι δήμοι θα κληθούν να διαχειριστούν σημαντικές δράσεις επιχειρηματικότητας στο προσεχές μέλλον. Είναι, λοιπόν, ευκαιρία τώρα να αποκτήσουν εμπειρία σε ένα τομέα στον οποίο δεν είχαν αναμιχτεί προηγουμένως, ώστε να μπορέσουν στο μέλλον να διεκπεραιώσουν δράσεις πολύ μεγαλύτερης εμβέλειας, χρηματικής και θεσμικής.

Ένα άλλο πρόβλημα που είχε τεθεί από όλους σχεδόν στο Εργαστήριο του Ιουνίου είναι η έλλειψη εμπειρίας των δήμων σε όλο το φάσμα αρμοδιοτήτων μιας Διαχειριστικής Αρχής, με δεδομένο ότι στις ΣΒΑΑ οι δήμοι θα παίξουν τέτοιο ρόλο, τουλάχιστον μερικώς. Εδώ μπορεί να υπάρξουν διάφορες λύσεις, όπως συνεργασίες και συνέργιες. Επίσης, είχε τεθεί ως θέμα, το ζήτημα του ειδικού ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης που απαιτείται για τις δράσεις που αφορούν κρατικές ενισχύσεις. Τον Ιούνιο το θέμα δεν είχε επιλυθεί -δεν ξέρω αν έχει λυθεί τώρα, ίσως μπορούμε έχουμε κάποια πληροφόρηση- αλλά το θέμα αυτό έχει τεράστια σημασία, γιατί χωρίς αυτόν τον ειδικό ενδιάμεσο φορέα οι δράσεις κρατικών ενισχύσεων δεν θα μπορούν να προωθηθούν.

Για να επανέλθω στο ζήτημα του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των ΣΒΑΑ, σε επίπεδο σχεδιασμού αυτός είναι υπαρκτός, όπως ήδη έχω αναφέρει, γιατί πάντα περιλαμβάνονται δράσεις και στους τρεις πυλώνες, αναπτυξιακό, χωρικό, κοινωνικό. Από την άλλη πλευρά, συνήθως το χρηματικό τους ύψος είναι σχετικά περιορισμένο και ταυτόχρονα οι επενδυτικές προτεραιότητες που ήταν επιλέξιμες με βάση την πρόσκληση από τις Περιφέρειες ήταν σχετικά περιορισμένες. Ως αποτέλεσμα, οι ΣΒΑΑ περιλαμβάνουν και τους τρεις πυλώνες, αλλά κατά περίπτωση με «ελλείψεις» στο εσωτερικό κάθε πυλώνα, είτε λόγω μη επιλέξιμων επενδυτικών προτεραιοτήτων είτε λόγω περιορισμένου προϋπολογισμού. Φερειπείν, στο πεδίο της επιχειρηματικότητας μπορεί να απαιτούνταν τέσσερις διαφορετικές επενδυτικές προτεραιότητες για μια ολοκληρωμένη προσέγγιση, αλλά να ήταν επιλέξιμες οι δύο. Ή στο πεδίο του περιβάλλοντος μπορεί να ήταν επαρκείς οι επενδυτικές προτεραιότητες, αλλά να μην επαρκούσαν οι διαθέσιμοι πόροι, οπότε έπρεπε να δοθεί προτεραιότητα σε κάποιες παρεμβάσεις. Με αποτέλεσμα, στην πράξη ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας να είναι μερικός.

Αυτό είναι ένα αντικειμενικό στοιχείο, εγγενές στο σχεδιασμό της όλης προσέγγισης. Και έχει τη λογική του, διότι θα ήταν πολύ δύσκολο διαχειριστικά οι δήμοι να αναλάβουν αμέσως, χωρίς επαρκή εμπειρία, πολύ μεγάλα προγράμματα, πολύ ευρείας θεματολογίας. Είναι όμως υπαρκτό πρόβλημα από την οπτική γωνία του βαθμού ολοκλήρωσης των ΣΒΑΑ. Αν συνυπολογιστούν, τώρα, οι πιθανές δυσκολίες στη φάση της εφαρμογής, που έχω αναφέρει, που μπορεί να ακυρώσουν τις πιο δύσκολες κατηγορίες δράσεων, η αρχικά περιορισμένη ολοκλήρωση μπορεί να μετατραπεί σε πλήρη απώλεια βασικών κατηγοριών δράσεων ή και ολόκληρων πυλώνων. Ο κίνδυνος θα είναι παρών σε όλη τη διάρκεια της υλοποίησης –και εδώ τίθεται το ζήτημα ενός σοβαρού συστήματος παρακολούθησης που δεν θα είναι μόνο σε επίπεδο δήμου, αλλά και σε περιφερειακό και σε κεντρικό επίπεδο- για να διατηρείται αυτός ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας. Και να μην ξεχνάμε όλες οι δράσεις του ΕΣΠΑ περνάνε από αναθεωρήσεις, μετατοπίζονται κονδύλια, όταν κάπου δεν υπάρχει απορρόφηση τα χρήματα τα βάζουμε κάπου αλλού για να μην χαθούν. Όλα αυτά είναι νάρκες που μπορεί να οδηγήσουν στην απώλεια του όποιου ολοκληρωμένου χαρακτήρα.

Έχουν προταθεί στο Εργαστήριο του Ιουνίου δύο λύσεις. Η μια ήταν, ας πούμε, καινοτόμα με την έννοια ότι προϋποθέτει αλλαγή των αρχικών κανόνων. Η άλλη δεν ήταν καινοτόμα, προβλέπονταν στους κανόνες, αλλά δεν έχει εφαρμοστεί ακόμη. Η καινοτόμα είναι ότι σε μελλοντικές αναθεωρήσεις των ΠΕΠ, εφόσον υπάρξει διαθεσιμότητα πόρων, να διευρυνθεί το φάσμα επενδυτικών προτεραιοτήτων που είναι επιλέξιμο στις ΣΒΑ, ώστε να ενισχυθεί ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας. Πάρα πολλές ΣΒΑ, όντως, βασίζονται σε μια στρατηγική που είναι ευρύτερη από αυτήν η οποία εγκρίθηκε προς χρηματοδότηση. Άρα σε πολλές ΣΒΑ υπάρχει μια μαγιά η οποία θα επέτρεπε εύκολα, αν υπάρξει θεσμική και χρηματοδοτική δυνατότητα, να διευρυνθεί το φάσμα των δράσεων και άρα η ένταση της ολοκλήρωσης, μέσω της αναθεώρησης και ενίσχυσης των εγκεκριμένων ΣΒΑΑ. Αυτό είναι μια δυνατότητα που, υπό προϋποθέσεις, είναι στο χέρι των Περιφερειών και του Υπουργείου.

Η δεύτερη δυνατότητα προβλέπεται από τον αρχικό σχεδιασμό του ΕΣΠΑ. Είναι η δυνατότητα των τομεακών επιχειρησιακών προγραμμάτων να ενισχύσουν τις ΣΒΑ, στα δικά τους πεδία εφαρμογής. Στους αρχικούς σχεδιασμούς σε όλα τα τομεακά προγράμματα προβλέπεται πράγματι, είτε συγκεκριμένης χρηματοδότηση, είτε με πρόβλεψη επί της αρχής χωρίς αρχικό προσδιορισμό ποσού, δυνατότητα πρόσθετης ενίσχυσης των ΣΒΑΑ που θα εγκριθούν από τις Περιφέρειες στο πλαίσιο των ΠΕΠ. Απ' ότι ξέρω, κάτι τέτοιο δεν έχει ξεκινήσει καθόλου. Και όσο περνά ο χρόνος απομακρύνεται, διότι όλα αυτά χρειάζονται διαδικασίες, προϋποθέτουν προσκλήσεις, επιλογές κλπ. Προφανώς, πλησιάζουμε μια χρονική στιγμή που δεν θα μπορεί να γίνει. Είναι κρίμα όμως γιατί θα μπορούσαν αυτές οι προγραμματισμένες ενισχύσεις από τα τομεακά, να βελτιώσουν από πολλές απόψεις τις ΣΒΑΑ και να αντιμετωπίσουν και το πρόβλημα της μερικής ολοκλήρωσής τους που αναφέρθηκε.

Ένα άλλο ζήτημα -που εξεπλάγην από την ομόθυμη αποδοχή του από τους Δήμους στο Εργαστήριο του Ιουνίου 2017- είναι η ανάγκη να συνεχιστεί η διαβούλευση και στη φάση της υλοποίησης.

Η διαβούλευση στην Ελλάδα δεν έχει καλό όνομα. Συχνά εκφυλίζεται σε μια τυπική διαδικασία που δεν έχει περιεχόμενο, είτε για λόγους δημοσίων σχέσεων είτε για να καλυφθούν τυπικές προϋποθέσεις. Φαίνεται ότι σε πολλές ΣΒΑΑ η διαβούλευση που υπήρξε στο σχεδιασμό ήταν

πολύ πιο ουσιαστική από ότι θα περίμενε κάποιος με βάση την εμπειρία από τις συνήθεις διαβουλεύσεις. Να αναφέρω μια καλή περίπτωση; Η ΣΒΑΑ του Ηρακλείου, για να μείνω εκτός της Αττικής. Η εμπειρία από τη διαβούλευση δείχνει ότι αυτή βοήθησε πάρα πολύ και στον εντοπισμό κατάλληλων δράσεων, αλλά και στην κινητοποίηση κοινωνίας και φορέων που θα έπρεπε να εμπλακούν με διάφορους ρόλους στην υλοποίηση της ΣΒΑ. Πάντως, σχεδόν όλοι οι δήμοι ζήτησαν η διαβούλευση να επεκταθεί και στο στάδιο της υλοποίησης. Βέβαια, αυτή η επέκταση δεν είναι προφανές ότι μπορεί να γίνει, γιατί άλλο είναι να διαβουλεύεσαι πάνω σε ιδέες και άλλο να διαβουλεύεσαι πάνω σε έργα που τρέχουν. Υπάρχουν όμως κατάλληλοι μηχανισμοί και έχουν χρησιμοποιηθεί και στην Ελλάδα. Οι νέες τεχνολογίες διευκολύνουν πάρα πολύ, άρα είναι κάτι που θα μπορούσε να αξιοποιηθεί. Βέβαια, αυτό χρειάζεται μια κεντρική οργάνωση. Δεν είναι εύκολο κάθε ΣΒΑΑ μεμονωμένα να κατασκευάσει τέτοια νέα εργαλεία. Είναι πολύ πιο εύκολο να υπάρξει κεντρικά ένας μηχανισμός, μια ηλεκτρονική πλατφόρμα, στην οποία να «πατήσει» η *on going* διαβούλευση από συγκριμένους δήμους.

Ένα συναφές ζήτημα είναι η επικοινωνία. Σε κάθε ΣΒΑΑ πρέπει να υπάρξει μια επικοινωνιακή στρατηγική που θα προβάλει τα οφέλη που θα έχουν ήδη αρχίσει να φαίνονται και θα δείχνει ότι η όλη ιστορία δεν είναι άσκηση επί χάρτου, αλλά έχει συγκεκριμένα, απτά και άμεσα αποτελέσματα. Αυτό θα βοηθήσει πολύ στη συναισθηματική και στη συνεχεία στην πρακτική εμπλοκή της κοινωνίας και στη συμβολή της. Σε πολλές δράσεις, για παράδειγμα, η συμβολή των πολιτών συνίσταται στην αξιοποίηση του προϊόντος των δράσεων. Κάποιες δράσεις προϋποθέτουν αξιοποίηση υποδομών, θεσμικών δυνατοτήτων κλπ. που προϋποθέτουν αντίστοιχη κατανόηση από τους μελλοντικούς χρήστες. Άρα μια επικοινωνιακή στρατηγική έχει μια κρίσιμη σημασία για να μεγιστοποιηθεί, να κεφαλαιοποιηθεί, το όφελος των χρημάτων που θα διατεθούν για τις δράσεις αυτές.

Ένα τελευταίο ζήτημα είναι η δικτύωση. Από όλα αυτά που αναφέρθηκαν, είναι φανερό ότι οι ΣΒΑΑ, ανεξάρτητα από το διαφορετικό περιεχόμενο κάθε μιας, έχουν κοινά σημεία μεταξύ τους. Ως εκ τούτου, μια δικτύωση των εμπλεκόμενων σε αυτές τις διαδικασίες και πρώτα-πρώτα των αστικών αρχών (και από εκεί πρέπει να ξεκινήσει η πρωτοβουλία, εδώ δεν είναι θέμα του Υπουργείου) θα επιτρέψει να υπάρξουν ανταλλαγή εμπειριών, καλών πρακτικών, κακών πρακτικών, έγκαιρος εντοπισμός κινδύνων. Για να γίνει αυτό πράξη πρέπει να στηθεί ένας μηχανισμός μέσω του όποιου οι αστικές αρχές θα μπορούν να επικοινωνούν και ανταλλάζουν πληροφορίες μεταξύ τους με συστηματικό τρόπο. Δεν είναι καν ανάγκη να υπάρχει φυσική επαφή. Θα μπορούσε να αξιοποιηθεί το διαδίκτυο ώστε να υπάρξει μια ψηφιακή πλατφόρμα μέσω της οποίας θα μπορούσε να λειτουργήσει σε μεγάλο βαθμό αυτή η δικτύωση. Φυσικά και η προσωπική επαφή είναι χρήσιμη, αλλά δεν είναι απαραίτητο να είναι μονό ή κυρίως αυτή.

Αυτή η δικτύωση μπορεί να γίνει σε επίπεδο Ελλάδας αλλά και σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης. Από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή φαίνεται να υπάρχουν τέτοιες προθέσεις (τα Εργαστήρια που σας ανέφερα μια «μαγιά» δικτύωσης), αλλά και η ΕΕ περιμένει να ξεκινήσουν πρωτοβουλίες από τους δήμους και μετά θα τις στηρίξει. Θεωρούν ότι δεν είναι καλό να ξεκινήσει κάτι από τα πάνω, γιατί μπορεί είτε να θεωρηθεί είτε να λειτουργήσει ως κάτι εξωγενές που δεν θα ενδιαφέρει τους δήμους και επομένως δεν θα τους αγγίξει ουσιαστικά.

Παρεμφερές ζήτημα -ίσως έπρεπε να το πω πρώτα- είναι η ενίσχυση της θεσμικής ικανότητας των δήμων. Πάρα πολλοί δήμοι έχουν δυσκολίες. Μπορεί να έχουν προσωπικό επαρκές ποσοτικά

ή μη, αλλά και όταν έχουν προσωπικό δεν είναι κατ' ανάγκη το κατάλληλο προσωπικό για τη διαχείριση αυτών των δράσεων. Όχι τόσο τεχνικό προσωπικό για τις μελέτες εφαρμογής, αυτές στο κάτω-κάτω μπορεί να τις κάνεις αναθέσεις εκτός του Δήμου. Η διαχείριση όμως δεν μπορεί να γίνει απέξω, πρέπει να γίνει εσωτερικά. Αυτό σημαίνει ότι κάποια στιγμή οι δήμοι μπαίνουν σε ένα αχαρτογράφητο πεδίο στο οποίο δεν υπάρχει εμπειρία και για το οποία δεν υπάρχουν κατάλληλοι πόροι (άνθρωποι, υλικό, οργάνωση). Άρα, ταυτόχρονα με το σύστημα υλοποίησης των ΣΒΑΑ, πρέπει να οικοδομείται και το σύστημα διακυβέρνησης των ΣΒΑΑ. Αυτό είναι ένα δύσκολο εγχείρημα για το οποίο οι δήμοι θα χρειαστούν βοήθεια, θεσμική, τεχνική και οικονομική.

Όπως ανέφερα και πριν, από ότι φαίνεται, στο προσεχές μέλλον το εργαλείο των ΣΒΑΑ θα αποκτήσει πολύ μεγαλύτερη χρηματοδοτική και θεσμική εμβέλεια και οι δήμοι θα έχουν πολύ ισχυρότερο διαχειριστικό ρόλο. Πρέπει να αξιοποιήσουμε την εμπειρία από το σχεδιασμό των πρώτων ΣΒΑΑ, ώστε να αρχίσουμε από τώρα να προετοιμάζουμε εγκαίρως «προ- ΣΒΑΑ» που θα είναι το πρόπλασμα για τις μελλοντικές ΣΒΑΑ που δεν ξέρουμε αν θα λέγονται ΣΒΑΑ, που δεν ξέρουμε πως ακριβώς θα είναι, αλλά ξέρουμε ότι θα είναι ολοκληρωμένα προγράμματα.

Τι σημαίνει αυτό πρακτικά; Σημαίνει χρήματα, εργαλεία και οργανωτική προσπάθεια.

Χρήματα κάποιοι δήμοι έχουν και κάποιοι δε έχουν. Θα πρέπει να δοθεί μια δυνατότητα χρηματοδότησης της ωρίμανσης έργων για την επόμενη προγραμματική περίοδο. Και φοβάμαι ότι αυτό πρέπει να γίνει με εθνικούς πόρους.

Με τι εργαλεία; Εργαλεία έχουμε. Έχουμε τα ΣΟΑΠ. Κάποιοι δήμοι έχουν ήδη ΣΟΑΠ και μπόρεσαν να κάνουν πολύ πιο ολοκληρωμένες και ουσιαστικές προτάσεις για ΣΒΑ. Οι δήμοι της Αττικής, οι περισσότεροι, είχαν ΣΟΑΠ. Άρα τα ΣΟΑΠ είναι μια πολύ καλή προετοιμασία, γιατί είναι ολοκληρωμένα, ευρύτατου θεματικού φάσματος και επομένως μπορεί όποιες και να είναι οι επιλέξιμες επενδυτικές προτεραιότητες όταν έρθουν οι νέες προκηρύξεις, να λειτουργήσουν ως ένα «καλάθι» από το οποίο να μπορείς να παίρνεις δράσεις που κουμπώνουν μεταξύ τους.

Άλλα εργαλεία -σε άλλο πεδίο, αλλά πολύ σημαντικό- είναι τα νέα εργαλεία χωρικού σχεδιασμού, τα Ειδικά και τα Γενικά Χωρικά Σχέδια. Σε πάρα πολλές περιπτώσεις ΣΒΑΑ είχαμε τα εξής δύο ζητήματα. Από τη μια πλευρά, όπου υπήρχαν πρόσφατα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΓΠΣ) αυτά τροφοδότησαν τη ΣΒΑΑ, γιατί είχαν αναγκαίες παρεμβάσεις, πολεοδομικές βέβαια, οι οποίες δεν είχαν προωθηθεί και με τη ΣΒΑΑ μπόρεσαν να μπουν σε μια διαδικασία εφαρμογής. Όχι τόσο κανονιστικές ρυθμίσεις, γιατί αυτές τις κάνουν τα ΓΠΣ από μόνα τους, αλλά αστικές παρεμβάσεις που προβλέπουν μεν τα ΓΠΣ αλλά δεν έχουν τρόπο ενεργοποίησης τους. Όπου δεν υπήρχαν πρόσφατα ΓΠΣ ή δεν υπήρχαν καθόλου ή ήταν ανεπαρκή (υπήρξαν και τέτοιες περιπτώσεις) υπήρξαν δυσκολίες για να αντληθούν ιδέες, ενώ σε κάποιες περιπτώσεις το πρόβλημα ήταν ότι οι προβλέψεις των ΓΠΣ δεν επέτρεπαν την προώθηση κάποιων δράσεων, υπήρχε συνεπώς ανάγκη γρήγορης τροποποίησής τους.

Υπάρχουν συνεπώς τα δύο εργαλεία σήμερα που μπορεί να ενεργοποιηθούν εγκαίρως μέχρι την επόμενη προγραμματική περίοδο έτσι ώστε να προκύψουν, μέσα από την ανάλυση της συγκριμένης πραγματικότητας, ενδιαφέρουσες πολεοδομικές ιδέες που να χρηματοδοτηθούν μέσω των μελλοντικών ΣΒΑΑ, αλλά και να αντιμετωπιστούν θεσμικές ρυθμίσεις (παρωχημένες ή άκαμπτες) οι οποίες αν δεν αντιμετωπιστούν, θα δυσκολέψουν μια ολοκληρωμένη ΣΒΑΑ.

Σύνοψη-Βασικά σημεία

Οι Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της τρέχουσας προγραμματικής περιόδου (2014-2020) αποτελούν προϊόν της σταδιακής ωρίμανσης παλαιότερων κοινοτικών προγραμμάτων (με πρώτα τα URBAN), ενώ παράλληλα έχουν μεγάλη συγγένεια με τα Σχέδια Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης (ΣΟΑΠ) που προβλέπονται από την ελληνική νομοθεσία και εκπονούνται, πλέον, σε αρκετούς Δήμους.

Έχει υπάρξει καθυστέρηση στην προώθηση των ΣΒΑΑ, με αποτέλεσμα να έχουν περιοριστεί αισθητά τα χρονικά περιθώρια για την έγκαιρη ολοκλήρωσή τους (μέχρι το 2023). Το γεγονός αυτό ενδέχεται να δυσχεράνει την πλήρη απορρόφηση των διαθέσιμων πόρων, και παράλληλα να οδηγήσει σε μείωσης του βαθμού ολοκλήρωσης των ΣΒΑΑ (λόγω της μεγαλύτερης δυσκολίας στην υλοποίηση ορισμένων κατηγοριών δράσεων). Πρόσθετοι παράγοντες πιέσεων στην ολοκλήρωση των ΣΒΑΑ (που πρέπει να επιδιωχθεί να αντιμετωπιστούν εγκαίρως) είναι οι εξής:

- Η εφαρμογή της νομοθεσίας για τις δημόσιες συμβάσεις, που είναι ιδιαίτερα χρονοβόρα και στερείται ευκαμψίας.
- Ο τρόπος λειτουργίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (έλλειψη ομοιογενών κριτηρίων από τους Επιτρόπους κλπ.).
- Οι καθυστερήσεις που συνδέονται με το ρόλο του Υπουργείου Πολιτισμού στις αδειοδοτήσεις έργων
- Η έλλειψη εμπειρίας των Δήμων στην προώθηση δράσεων επιχειρηματικότητας.
- Η έλλειψη εμπειρίας των Δήμων στη διαχείριση προγραμμάτων με τους κανόνες του ΕΣΠΑ

Η διατήρηση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των ΣΒΑΑ θα μπορούσε να διευκολυνθεί αφενός με τη διεύρυνση του φάσματος των επιλέξιμων επενδυτικών προτεραιοτήτων και την αύξηση της χρηματοδότησης των εγκεκριμένων ΣΒΑΑ από τα ΠΕΠ (προϋποθέτει αναθεώρησή τους), και αφετέρου με την ενεργοποίηση της προγραμματικά προβλεπόμενης πρόσθετης ενίσχυσης των ΣΒΑΑ από τα τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.

Η υλοποίηση των ΣΒΑΑ θα μπορούσε, επίσης να υποστηριχθεί με τους εξής τρόπους:

- Ενίσχυση της διαχειριστικής ικανότητας των Δήμων που αναλαμβάνουν ΣΒΑΑ
- Επέκταση της διαβούλευσης στη φάση της υλοποίησης
- Διαμόρφωση επικοινωνιακής στρατηγικής για κάθε ΣΒΑΑ
- Δικτύωση των Δήμων με ΣΒΑΑ

Πρέπει να αρχίσει εγκαίρως η προετοιμασία για τις ΣΒΑΑ της επόμενης προγραμματικής περιόδου (στην οποία αναμένεται ότι θα έχουν πολύ μεγαλύτερο ρόλο). Εργαλεία όπως τα ΣΟΑΠ και τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια μπορεί να υποστηρίξουν αυτή τη διαδικασία.

1.3 Χωρική ανάπτυξη στην Ευρώπη και την Ελλάδα

Κατά την Α' συνεδρία με θέμα **τη Χωρική Ανάπτυξη στην Ευρώπη και την Ελλάδα** ρόλο συντονιστή είχαν οι Θοδωρής Αγγελόπουλος, Περιφερειακός Σύμβουλος της Περιφέρειας Αττικής και η Δρ. Μιράντα Δανδουλάκη, Υπεύθυνη Σπουδών και Έρευνας του Εθνικού Κέντρου Δημόσιας Διοίκησης & Αυτοδιοίκησης.

Κατά την εισαγωγή του ο κ. Αγγελόπουλος τόνισε ότι η εν λόγω συνεδρία αφορά στα πολύ σημαντικά θέματα που έχουν ανάγκη οι δήμοι και οι περιφέρειες αλλά και συνολικά η χώρα για να προχωρήσει σ' αυτό το οποίο ονομάζεται Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης.

Συγκεκριμένα οι τίτλοι και οι εισηγητές των παρουσιάσεων είχαν ως εξής:

- «Το ΣΟΑΠ ως εργαλείο αστικής ανάπτυξης» σε μία διαδοχική ανάπτυξη από την κα Μαρία Ζήφου, Δρ. Χωροτάκτη –Πολεοδόμο, Σύμβουλο Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας και τον κο Ευάγγελο Ασπρογέρακα, Δρ. Χωροτάκτη –Μηχανικό, στέλεχος της Δ/νσης Μητροπολιτικού Σχεδιασμού και Αστικών Περιοχών, Υπ. Περιβάλλοντος και Ενέργειας.
- «Πολιτική Συνοχής μετά το 2020» από την κ. Ιωάννη Φίρμπα, Γενικό Διευθυντή Εθνικής Αρχής Συντονισμού ΕΣΠΑ.
- «Πλαίσιο Ανάπτυξης του χώρου στην Ευρώπη : αστική και χωρική ατζέντα, καινοτόμες δράσεις» από τον κ. Δημήτρη Ιακωβίδη, Προϊστάμενο της Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης
- «Εφαρμογή χωρικών εργαλείων στην Ελλάδα» από την κ. Μαρία Κωστοπούλου, Προϊσταμένη Μονάδας Στρατηγικής και Παρακολούθησης Πολιτικών της Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης.

Τη συνεδρία έκλεισε με το σχολιασμό του ο Καθηγητής Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών του Παντείου Πανεπιστημίου, Ιωάννης Ψυχάρης δίνοντας έμφαση στις «Περιφερειακές ανισότητες, αστικό χώρο και μητροπολιτικές περιφέρειες».

1.3.1 Το ΣΟΑΠ ως εργαλείο αστικής ανάπτυξης

Η συμβολή στο Εργαστήριο περιλαμβάνει δύο μέρη: α. μία σύντομη γενική αναφορά στο ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα ΣΟΑΠ ως εργαλεία χωρικού σχεδιασμού για τη διαμόρφωση ολοκληρωμένων στρατηγικών αστικής ανάπτυξης και όχι με όρους χρηματοδοτικών εργαλείων, και β. αναλυτικότερη αναφορά στο χαρακτήρα και το περιεχόμενο των ΣΟΑΠ, καθώς και στη σχέση τους στη διαμόρφωση ολοκληρωμένων ΣΒΑ.

1.3.1.1. Αναφορά στο ρόλο των ΣΟΑΠ ως εργαλεία χωρικού σχεδιασμού

Μαρία Ζήφου, Δρ. Χωροτάκτης - Πολεοδόμος, Σύμβουλος Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Η ανάδειξη του τοπικού / του τόπου και ειδικότερα των ποιοτικών του χαρακτηριστικών / ταυτοτήτων ως κύριο μοχλό ανάπτυξης και ανταγωνιστικότητας σε μία ραγδαία παγκοσμιοποιημένη οικονομία, έχει μετατοπίσει την έμφαση της ευρωπαϊκής πολιτικής οικονομικής - κοινωνικής συνοχής από την άμβλυνση των ανισοτήτων με επίκεντρο τις

περιφέρειες, στη χωρική ανάπτυξη εδαφικών ενοτήτων με έμφαση στις αστικές περιφέρειες που είτε παρουσιάζουν αναπτυξιακή στέρηση είτε αξιοποιήσιμες ενδογενείς δυνατότητες. Η αστική διάσταση της πολιτικής κοινωνικής συνοχής είναι εμφανής από την ιδιαίτερη σημασία που αποδίδεται στο σημαντικό ρόλο που θεωρείται ότι διαδραματίζουν οι πόλεις και τα αστικά κέντρα στην εκπλήρωση της αναπτυξιακής στρατηγικής της ευρωπαϊκής ένωσης και ειδικά των στόχων για βιώσιμη, αλλά και ανταγωνιστική ανάπτυξη. Πολιτική που σύμφωνα με τον Peter Hall[2] φαίνεται αναπόφευκτη στο βαθμό που το άνοιγμα των οικονομιών λόγω παγκοσμιοποίησης περιορίζει δραστικά τις προοπτικές παρέμβασης για αποκατάσταση της εδαφικής συνοχής σε εθνικό ή διαπεριφερειακό επίπεδο, με δεδομένη τη μικρότερη εξάρτηση των τοπικών οικονομιών από παγκοσμιοποιημένες δραστηριότητες, τη μεγαλύτερη κλαδική διαφοροποίηση των τοπικών παραγωγικών συστημάτων, αλλά και την ικανότητα ανάληψης αποτελεσματικών πρωτοβουλιών για διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις (Ανδρικοπούλου, 2015[3]).

Κεντρικό άξονα αυτής της τοπικά προσδιορισμένης προσέγγισης (γνωστή ως *place based approach*) αποτελεί η αντιστροφή ή η αντιμετώπιση της υπο-αξιοποίησης των τοπικών πόρων - που σ' ένα βαθμό διατείνεται ότι αντανακλά κάποιο επίπεδο αναποτελεσματικότητας- καθώς και η μείωση προβλημάτων κοινωνικού αποκλεισμού. Υπό αυτό το πρίσμα, οι ολοκληρωμένες στρατηγικές χωρικής ανάπτυξης ως προϋπόθεση χρηματοδότησης από τα διαρθρωτικά ταμεία επιδιώκουν, βασιζόμενες σε τοπικές ανάγκες και γνώση, την απελευθέρωση των τοπικών δυνατοτήτων με απώτερο στόχο να επιφέρουν μία διαρκή βελτίωση στις οικονομικές, κοινωνικές, δημογραφικές και περιβαλλοντικές συνθήκες μιας αστικής περιοχής.

Ποια είναι, λοιπόν, τα χαρακτηριστικά στοιχεία των ολοκληρωμένων στρατηγικών αστικής ανάπτυξης;

Θα εστιάσω σε δύο κυρίως, τα οποία συνδέονται ή αναδεικνύουν και οριοθετούν το ρόλο που μπορούν να διαδραματίσουν τα ΣΟΑΠ ως εργαλεία χωρικού σχεδιασμού στη διαμόρφωση αυτών των στρατηγικών. Ένα πρώτο στοιχείο είναι ότι οι στρατηγικές αυτές συγκροτούνται από αλληλένδετες δράσεις/ παρεμβάσεις που αφορούν στους τρεις πυλώνες της αειφορίας όπως έχουν ήδη αναφερθεί (οικονομία, ποιότητα ζωής, κοινωνική συνοχή, περιβάλλον) και με σαφή στόχο τη διαμόρφωση μιας συνεκτικής και ολοκληρωμένης πρότασης για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η αστική περιοχή, τα οποία δεν περιορίζονται στο δομημένο περιβάλλον / φυσικό χώρο (εστιάζοντας, έτσι, μόνο σε ζητήματα αστικών αναπλάσεων), όπως είπε και ο κ. Οικονόμου προηγουμένως, αλλά αφορούν σε όλες τις διαστάσεις του χώρου, όπως οι κοινωνικές και οικονομικές συνέπειες της κρίσης, η ενεργειακή φτώχεια, η περιβαλλοντική υποβάθμιση, η αστική διάχυση. Η έμφαση εδώ είναι στη συνεκτικότητα των επιμέρους τομεακών δράσεων.

Ένα δεύτερο στοιχείο είναι η υιοθέτηση σχεδιαστικών προσεγγίσεων που προωθούν τη διαμόρφωση τοπικά προσδιορισμένων στρατηγικών χωρικής ανάπτυξης οι οποίες καλύπτουν τοπικές ανάγκες και συνθήκες, σε αντίθεση με την εφαρμογή οριζόντιων πολιτικών, κατά κάποια έννοια συνταγών, αναπτυξιακής πολιτικής που θα μπορούσε να εφαρμοστεί σε κάθε αστική περιοχή ή εδαφική ενότητα. Η έμφαση εδώ είναι στην εφαρμογή συνεργατικών, επικοινωνιακών,

[2] Sir Peter Geoffrey Hall (1932-2014), βρετανός πολεοδόμος, χωροτάκτης και γεωγράφος.

[3] Ανδρικοπούλου, Ε. (2015), *Πόλη και πολεοδομικές πρακτικές*. Αθήνα: Κριτική

συμμετοχικών διαδικασιών, που μέσα από την συμμετοχή όλων των εμπλεκομένων, συμπεριλαμβανομένης της τοπικής κοινωνίας προσεγγίζουν σύνθετα προβλήματα με αιτίες που αλληλεπιδρούν μεταξύ τους και τα οποία απαιτούν πολλαπλούς δρώντες για την καταρχάς διαμόρφωση και μετέπειτα υλοποίηση μιας ολοκληρωμένης πρότασης.

Ποιος είναι λοιπόν ο ρόλος των ΣΟΑΠ;

Η χωρική λογική που διέπει τα ΣΟΑΠ, τα σχέδια ολοκληρωμένων αστικών παρεμβάσεων, ως εργαλεία χωρικού σχεδιασμού, γιατί εντάσσονται στο σύστημα χωρικού σχεδιασμού, επιτρέπει την σε βάθος γνώση της δομής της κοινωνικής, οικονομικής και φυσικής διάστασης του χώρου, των σχέσεων αλληλεξάρτησης αυτών των συνιστωσών, καθώς και των διαδικασιών αλλαγής τους. Μία λογική που μπορεί να εμβαθύνει στο πραγματικό πρόβλημα της χωρικής ανάπτυξης προσδιορίζοντας τα ενδογενή χαρακτηριστικά της αστικής περιοχής, προσδιορίζοντας εκείνα τα δομικά στοιχεία και συνθήκες που την επηρεάζουν και στα οποία μεταξύ άλλων περιλαμβάνονται πληθυσμιακά χαρακτηριστικά, η ποιότητα και η λειτουργική διάρθρωση του αστικού χώρου, μορφές διακυβέρνησης, η ειδίκευση του παραγωγικού συστήματος, οι τρόποι φυσικής και κοινωνικής δικτύωσης.

Η προστιθέμενη αξία της χωρικής αυτής προσέγγισης βρίσκεται στο γεγονός ότι στη βάση ανάδειξης της ιδιαιτερότητας και της σημασίας της παραγωγικής και κοινωνικής δομής, της ιστορίας και της γεωγραφίας κάθε τόπου, όπως περιγράφεται από την Ανδρικοπούλου, μπορεί να οδηγήσει στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής που θα καθορίσει τις προοπτικές χωρικής ανάπτυξης των αστικών περιοχών. Στρατηγικές που στη βάση της γνώσης, της λογικής και της εμπειρίας όσων συμμετέχουν στη λήψη των αποφάσεων διαμορφώνουν αναπτυξιακές επιλογές για την αναδιάρθρωση της τοπικής οικονομίας, τον κοινωνικό αποκλεισμό, την αντιμετώπιση των επιπτώσεων της κλιματικής αλλαγής, της ενεργειακής φτώχειας, αυτό που συνιστά στην ουσία συνεκτική και ολοκληρωμένη στρατηγική.

Αυτό ακριβώς συνιστά και το πλεονέκτημα των ΣΟΑΠ, ιδιαίτερα ως υπόβαθρο διαμόρφωσης των ΟΧΕ. Δηλαδή, να διασφαλίσουν ότι οι ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης που αυτά προτείνουν θα συνεισφέρουν στην ουσιαστική ανάκαμψη των αστικών περιοχών που σχεδιάζουν, ανατρέποντας τις τάσεις υποβάθμισης του κοινωνικού και του παραγωγικού ιστού των περιοχών αυτών, λόγω της οικονομικής κρίσης που βιώνουμε εδώ και κάποια χρόνια. Στο πλαίσιο αυτό οι στρατηγικές που διαμορφώνονται μέσω των ΣΟΑΠ, (πρέπει να) αποτελούν το πλαίσιο επιλογής των επιμέρους τομεακών δράσεων και παρεμβάσεων και δεν συγκροτούνται από το άθροισμα αυτών, και σε δεύτερο επίπεδο (πρέπει να) προτάσσουν διαφορετικές εναλλακτικές διαδρομές ανάπτυξης στη βάση τεκμηρίωσης της διαφορετικότητας των τόπων, επιδιώκοντας όχι μόνο στόχους οικονομικής μεγέθυνσης και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, αλλά και κοινωνικής και περιβαλλοντικής δικαιοσύνης.

Σύνοψη Βασικών Σημείων

- Η Ευρωπαϊκή Πολιτική Συνοχής έχει μετατοπίσει το ενδιαφέρον της από την άμβλυνση των περιφερειακών ανισοτήτων στη χωρική ανάπτυξη εδαφικών ενοτήτων, με έμφαση στις αστικές περιφέρειες που είτε παρουσιάζουν αναπτυξιακή υστέρηση είτε έχουν αξιοποιήσιμες ενδογενείς δυνατότητες.
- Η αστική διάσταση της πολιτικής κοινωνικής συνοχής γίνεται εμφανής από το ρόλο που

διαδραματίζουν οι πόλεις και τα αστικά κέντρα στην εκπλήρωση της αναπτυξιακής στρατηγικής της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

- Οι ολοκληρωμένες στρατηγικές χωρικής ανάπτυξης ως προϋπόθεση χρηματοδότησης από τα διαρθρωτικά ταμεία, επιδιώκουν, βασιζόμενες σε τοπικές ανάγκες και γνώση, την απελευθέρωση των τοπικών δυνατοτήτων, με απώτερο στόχο να επιφέρουν μία διαρκή βελτίωση στις οικονομικές, κοινωνικές, δημογραφικές και περιβαλλοντικές συνθήκες μιας αστικής περιοχής.
- Οι ολοκληρωμένες στρατηγικές χωρικής ανάπτυξης έχουν χαρακτηριστικά τα οποία συνδέονται με ή και αναδεικνύουν το ρόλο των ΣΟΑΠ στη διαμόρφωση αυτών των στρατηγικών:
  - Αποτελούνται από αλληλένδετες δράσεις / παρεμβάσεις με κατεύθυνση τους τρεις πυλώνες της αειφορίας: οικονομία, ποιότητα ζωής, κοινωνική συνοχή, περιβάλλον, δίνοντας έμφαση στη συνεκτικότητα των επιμέρους τομεακών δράσεων και τη διαμόρφωση ολοκληρωμένης πρότασης
  - Υιοθετούν τοπικά προσδιορισμένες πολιτικές έναντι των οριζόντιων «συνταγών» αναπτυξιακής πολιτικής, δίνοντας έμφαση στην εφαρμογή συνεργατικών, επικοινωνιακών, συμμετοχικών διαδικασιών.
- Η χωρική λογική που διέπει τα ΣΟΑΠ ως εργαλεία χωρικού σχεδιασμού, επιτρέπει την σε βάθος γνώση της δομής της κοινωνικής, οικονομικής και φυσικής διάστασης του χώρου, των σχέσεων αλληλεξάρτησης αυτών των συνιστωσών, καθώς και των διαδικασιών αλλαγής τους
- Τα ΣΟΑΠ μπορεί να οδηγήσουν στη διαμόρφωση μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής που θα καθορίσει τις προοπτικές χωρικής ανάπτυξης των αστικών περιοχών.
- Το πλεονέκτημα των ΣΟΑΠ, ιδιαίτερα ως υπόβαθρο διαμόρφωσης των ΟΧΕ, είναι ότι μπορεί να διασφαλίσουν ότι οι ολοκληρωμένες στρατηγικές αστικής ανάπτυξης που αυτά προτείνουν θα συνεισφέρουν στην ουσιαστική ανάκαμψη των αστικών περιοχών που σχεδιάζουν, επιδιώκοντας όχι μόνο στόχους οικονομικής μεγέθυνσης και ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας, αλλά και κοινωνικής και περιβαλλοντικής δικαιοσύνης.
- Στο πλαίσιο αυτό, οι στρατηγικές που διαμορφώνονται μέσω των ΣΟΑΠ, (πρέπει να) αποτελούν το πλαίσιο επιλογής των επιμέρους τομεακών δράσεων και παρεμβάσεων και δεν συγκροτούνται από το άθροισμα αυτών, και σε δεύτερο επίπεδο (πρέπει να) προτάσσουν διαφορετικές εναλλακτικές διαδρομές ανάπτυξης στη βάση τεκμηρίωσης της διαφορετικότητας των τόπων.

1.3.1.2. Χαρακτηριστικά και περιεχόμενο των ΣΟΑΠ

Ευάγγελος Ασπρογέρακας, Δρ. Χωροτάκτης Μηχανικός, Τμήμα Αστικού Σχεδιασμού, Δ/νση Μητροπολιτικού Σχεδιασμού Αστικών και Περιαστικών Περιοχών, Υπ. Περιβάλλοντος και Ενέργειας

Όπως αναφέρθηκε και από τον κο Οικονόμου, τα εργαλεία αυτά δεν είναι κάτι πρόσφατο. Υπάρχουν και εφαρμόζονται σε ευρωπαϊκές χώρες από τη δεκαετία του 90 με αρκετή επιτυχία. Ένα αξιόλογο παράδειγμα είναι το πρόγραμμα *Soziale Stadt* στη Γερμανία, που δίνει έμφαση στην αντιμετώπιση ζητημάτων κοινωνικής συνοχής. Όλες οι χώρες της Ευρωπαϊκής Ένωσης, πολλές από

τη δεκαετία του 90, έχουν παρόμοια εργαλεία, κάποια οριζόντια σε επίπεδο εθνικό, στις περισσότερες περιπτώσεις μάλιστα της Δυτικής Ευρώπης χρηματοδοτούνται από εθνικούς πόρους, κάποια άλλα με πιο τοπικό χαρακτήρα για αντιμετώπιση πιο συγκεκριμένων ενδεχομένως ζητημάτων, που περισσότερο είχαν να κάνουν με την τοπική οικονομία. Από την αρχή τέθηκαν ζητήματα που αφορούσαν τη διαχείριση, τόσο σε επίπεδο συντονισμού όσο και εμπλοκής των τοπικών κοινωνιών. Επίσης προέκυψε η ανάγκη να υπάρξει σχεδιασμός από τα κάτω προς τα πάνω.

Από τις πρώτες χώρες που απέκτησαν τέτοιο εργαλείο, τουλάχιστον σε ότι αφορά το θεσμικό πλαίσιο ήταν η Ελλάδα. Το ΣΟΑΠ προβλέπεται στο νόμο 2742/1999. Βέβαια έμεινε σε ύπνωση για πάρα πολλά χρόνια. Ήταν η πρώτη φορά που θίχτηκε ολοκληρωμένα το ζήτημα της αστικής ανάπτυξης, έστω και σε επίπεδο απλά θεσμικού πλαισίου, με έναν τρόπο που να καλύπτει όχι μόνο το φυσικό σχεδιασμό, αλλά και ζητήματα που είχαν να κάνουν με την αναπτυξιακή και οικονομική υστέρηση, την κοινωνική συνοχή και το περιβάλλον. Δεν πρόκειται, λοιπόν, για ένα σχέδιο φυσικού σχεδιασμού. Είναι ένα σχέδιο με χωρική αναφορά που περιλαμβάνει ένα πρόγραμμα δράσης. Είναι προφανές ότι ταιριάζει στην αντίστοιχη δομή των προγραμμάτων του URBAN, όπως αναφέρθηκε από τον κ. Οικονόμου, και μάλιστα δεν περιορίζεται απαραίτητα μόνο σε περιοχές των εγκεκριμένων σχεδίων πόλεως. Εντάσσεται στην πυραμίδα του χωρικού σχεδιασμού, παίρνει κατευθύνσεις δηλαδή από τον υπερκείμενο σχεδιασμό, από το περιφερειακό επίπεδο, και αντίστοιχα δίνει κατευθύνσεις: Προβλέπεται η αναθεώρηση του υποκείμενου σχεδιασμού, των γνωστών μας δηλαδή γενικών πολεοδομικών σχεδίων, σύμφωνα με τις κατευθύνσεις των ΣΟΑΠ. Η διαδικασία κατάρτισης μπορεί να κινείται από οποιοδήποτε επίπεδο διοίκησης, είτε από το Υπουργείο είτε από την τοπική Αυτοδιοίκηση. Μάλιστα η εμπειρία μέχρι τώρα δείχνει ότι πρόκειται για ένα εργαλείο που ενδιαφέρει κυρίως την τοπική αυτοδιοίκηση, καθώς όλα τα υπό κατάρτιση ΣΟΑΠ έχουν ξεκινήσει από Δήμους. Εγκρίνονται με Κοινές Υπουργικές Αποφάσεις, καταρχήν των υπουργών Ανάπτυξης και Περιβάλλοντος, ωστόσο η εμπειρία εδώ έχει δείξει ότι σε όλες τις περιπτώσεις χρειάστηκε και η εμπλοκή και άλλων συναρμόδιων υπουργείων προκειμένου να διαμορφωθεί το σχέδιο.

Προβλέπεται από το νόμο μία ευρύτατη διαδικασία δημοσιότητας και διαβούλευσης, η οποία σε κάποιες περιπτώσεις εφαρμογής είναι αξιόλογη. Μια πολύ καλή προσπάθεια έγινε στην περίπτωση του ΣΟΑΠ Ηρακλείου. Διεξήχθη μία ευρεία διαδικασία συμμετοχής, όχι απλά διαβούλευσης, στην διαδικασία κατάρτισης του σχεδίου. Πολύ σημαντικό σημείο είναι ότι η παρακολούθηση και η αξιολόγηση της εφαρμογής των σχεδίων, από το νόμο δίνεται στην τοπική αυτοδιοίκηση, δίνεται στους δήμους τους οποίους αφορά.

Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας προκύπτει από τους στόχους του νόμου, που περιλαμβάνει ένα πλήθος δράσεων, με μία ευρεία γκάμα πιθανών ενεργειών και τομέων εφαρμογής. Δείχνει έτσι, ενδεχομένως, την αγωνία του νομοθέτη να καλύψει οποιαδήποτε παράμετρο θα μπορούσε να οδηγήσει σε υποβάθμιση της πόλης και, αντίστοιχα, η αντιμετώπισή της να βοηθήσει στη διαχείριση των όποιων προβλημάτων. Προβλέπεται ακόμα και η διευκόλυνση της συμμετοχής των πόλεων σε δίκτυα και *forum* που θα μπορούσαν να βοηθήσουν την τοπική αυτοδιοίκηση να μοιραστεί εμπειρίες, να μοιραστεί κοινούς προβληματισμούς. Το θέμα της δικτύωσης έχει άλλωστε ιδιαίτερη σημασία όπως αναφέρθηκε και από τον κ. Οικονόμου.

Προδιαγραφές έχουμε από το 2012, οπότε ξεκινάει και η ενεργοποίηση του εργαλείου των ΣΟΑΠ, με πρώτο ΣΟΑΠ αυτό για το κέντρο της Αθήνας, που είναι περίπου δυο-τρία χρόνια σε εφαρμογή. Περιμένουμε από το Δήμο Αθηναίων την αξιολόγηση που προβλέπεται από το νόμο κάθε δύο χρόνια. Η αξιολόγηση αυτή αναμένεται να φανεί χρήσιμη, για να δούμε πού ακριβώς είναι τα προβλήματα σε σχέση με την εφαρμογή, και θα βοηθήσει το Υπουργείο στο ενδεχόμενο μίας αναθεώρησης ή επικαιροποίησης του πλαισίου. Αυτό μάλλον φαίνεται απαραίτητο αν σκεφτούμε ότι το υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο διαμορφώθηκε σε μία άλλη εποχή, και όσο καινοτόμο και πρωτοποριακό και να ήταν αυτό, είκοσι χρόνια μετά είναι μία καλή στιγμή να το ξαναδούμε.

Σε ότι αφορά το περιεχόμενο, υπάρχουν μικρές διαφοροποιήσεις στα ΣΟΑΠ που έχουν μέχρι σήμερα προχωρήσει, ως προς τη διαδικασία κατάρτισης σε σχέση με την προσέγγιση και τη δομή που έχει κάθε πρόταση, αλλά και σε σχέση με τις δράσεις οι οποίες περιλαμβάνονται. Αυτό εξυπηρετεί στο να αντιμετωπίζονται οι όποιες ιδιαιτερότητες προκύπτουν με βάση τις τοπικές ανάγκες. Υπάρχουν οριζόντιες δράσεις που καλύπτουν το σύνολο της έκτασης των ΣΟΑΠ (Χάρτης 1), αλλά στις περισσότερες περιπτώσεις υπάρχουν και παρεμβάσεις σε επιμέρους θύλακες προκειμένου να ρυθμιστούν ιδιαίτερα προβλήματα με περισσότερο τοπικό χαρακτήρα.

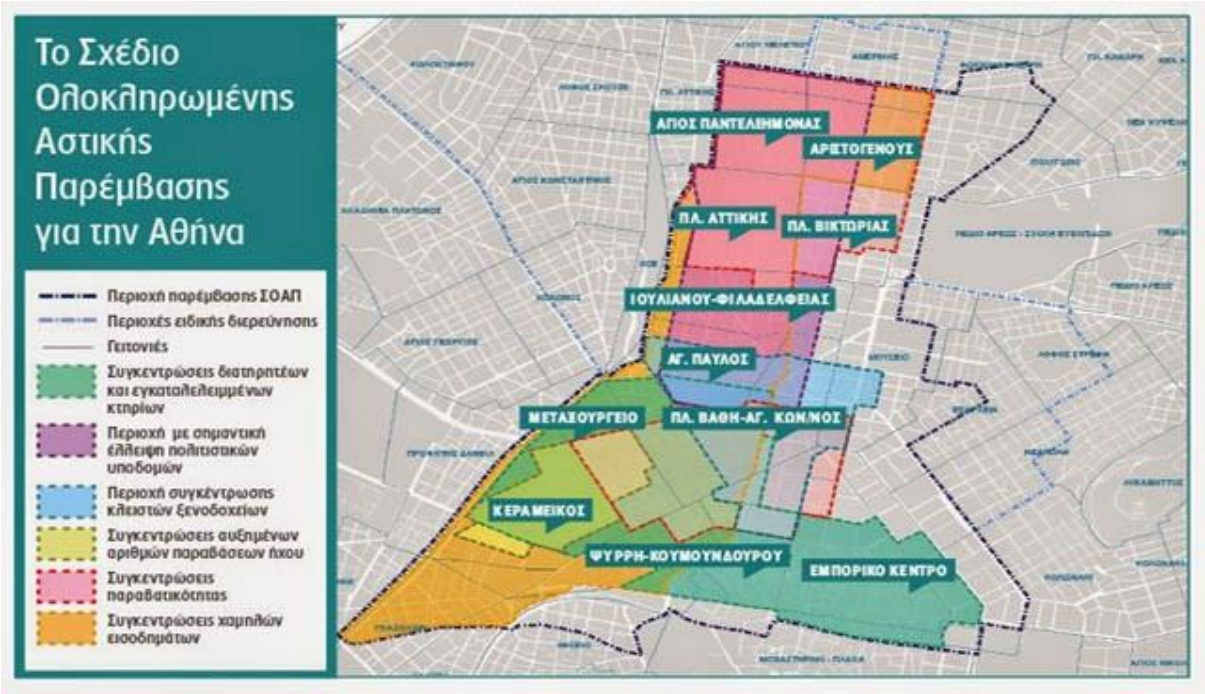

Εικόνα 1. ΣΟΑΠ για την Αθήνα

Το ίδιο ισχύει και για τους φορείς παρέμβασης. Κάποιες δράσεις αφορούν ενέργειες μόνο από τους ΟΤΑ, ωστόσο στις περισσότερες απαιτείται και η εμπλοκή της κεντρικής διοίκησης, κάτι που συνολικά έχει δημιουργήσει αρκετά ζητήματα που έχουν να κάνουν με το συντονισμό. Αυτό που είναι πάρα πολύ σημαντικό και επιδιώκεται, είναι να υπάρχει συνέργεια μεταξύ των δράσεων, κάτι που τελικά συμβάλει στον ολοκληρωμένο χαρακτήρα αυτών των σχεδίων. Για παράδειγμα, ο Πίνακας (Εικόνα 2) δείχνει τις δράσεις του ΣΟΑΠ της Δυτικής Αθήνας και πώς συνδέονται μεταξύ τους. Οι συνέργιες αυτές είναι ένα μεγάλο στοίχημα προκειμένου να επιτευχθεί ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας που αναφέρθηκε ως απαραίτητος.

Το ζήτημα είναι βέβαια ότι η εμπλοκή πολλών φορέων, ιδιαίτερα της κεντρικής διοίκησης, στην εφαρμογή του ΣΟΑΠ δημιουργεί σοβαρό ζήτημα συντονισμού. Τουλάχιστον για τα ΣΟΑΠ της Αττικής, υπάρχει μία πρόβλεψη από το νέο Ρυθμιστικό για μία Επιτροπή Συντονισμού. Πρόκειται στην ουσία για ένα δίκτυο σημείων επαφής, που λειτουργεί μέσω εκπροσώπων και όλοι μαζί κάνουν μία προσπάθεια να αντιμετωπιστούν ζητήματα που αφορούν τόσο τις αρμοδιότητες όσο και το περιεχόμενο των δράσεων. Στο πλαίσιο αυτής της προσπάθειας, έγινε μία πολύ αξιόλογη συνεργασία με συναδέλφους από τα άλλα υπουργεία. Θα ήθελα να αναφέρω το Υπουργείο Ανάπτυξης, καθώς οι συνάδελφοι είναι παρόντες και πρόκειται να καταθέσουν τη δική τους εμπειρία σε σχέση με τις ολοκληρωμένες προσεγγίσεις. Η συνεργασία μας πραγματικά βοήθησε πολύ στο να προκύψουν δράσεις με πιο ολοκληρωμένο χαρακτήρα, αλλά και πιο ρεαλιστικές. Ελπίζουμε ότι η προσπάθεια αυτή θα μπορέσει να συνεχιστεί. Με την ίδια διάθεση και τις ίδιες προσδοκίες έγινε μία προσπάθεια συνεργασίας και με τους δήμους που επίσης πρέπει να συνεχιστεί, όπως και με την Περιφέρεια που πλέον έχει αναλάβει ένα μεγάλο μέρος της χρηματοδότησης των δράσεων των ΣΟΑΠ.

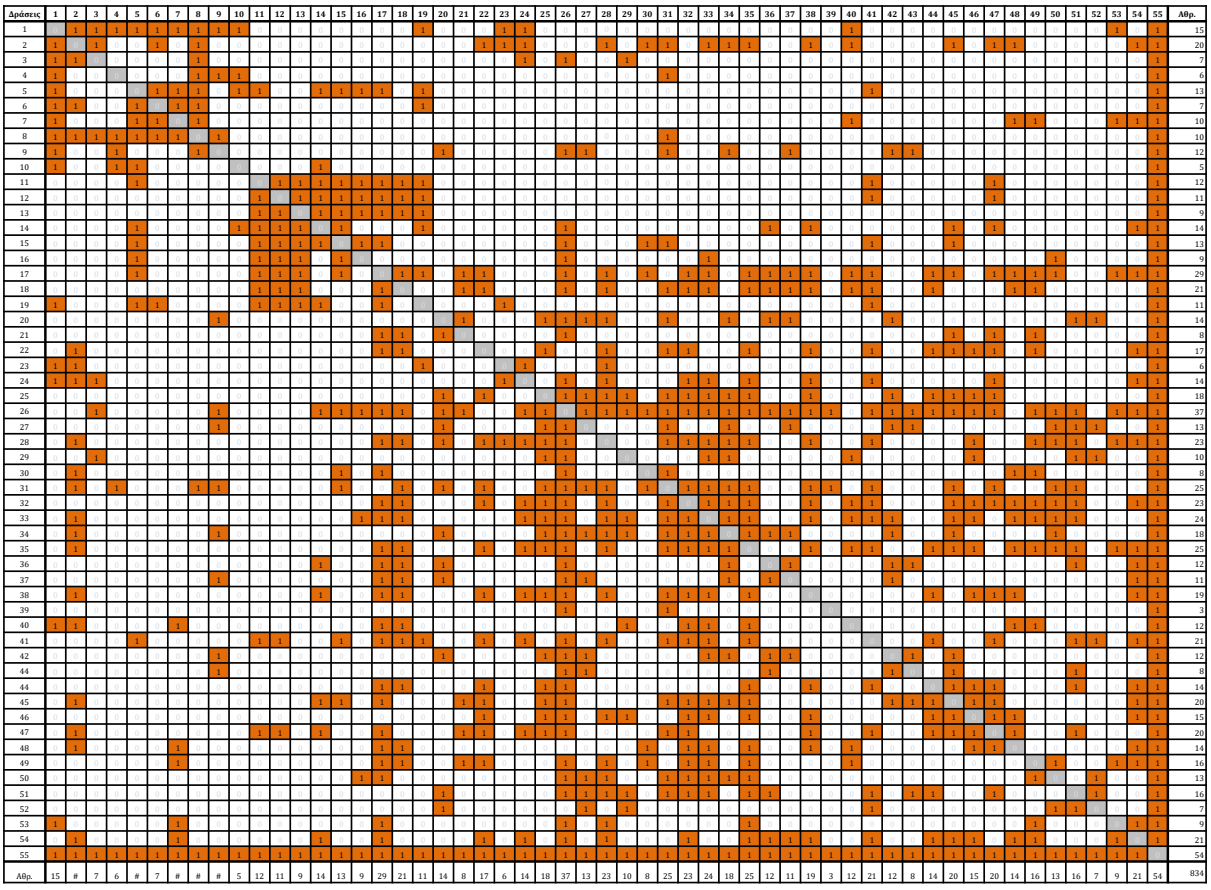

Εικόνα 2. Δράσεις του ΣΟΑΠ της Δυτικής Αθήνας και η μεταξύ τους σύνδεση

Η αλήθεια είναι ότι ένας λόγος που ενδεχομένως δεν ενεργοποιούνταν έως τώρα ως εργαλείο τα ΣΟΑΠ είναι ότι δεν εμπεριέχουν μηχανισμό χρηματοδότησης. Αυτό σίγουρα είναι μια έλλειψη, αφού μιλάμε για προγράμματα δράσης. Τα ΣΟΑΠ έχουν διευρυμένο χρονικό ορίζοντα σε σχέση με τις ΟΧΕ, είναι σχέδια που εντάσσονται στο χωρικό σχεδιασμό, απαιτούν διαδικασία στρατηγικής περιβαλλοντικής εκτίμησης, δεν θα μπορούσαν ωστόσο να εφαρμοστούν αν δεν υπήρχαν αντίστοιχα χρηματοδοτικά εργαλεία με τα οποία μπορούν να συνδεθούν. Βέβαια, δεν

περιλαμβάνουν μόνο έργα και δράσεις που απαιτούν χρηματοδότηση. Περιλαμβάνουν επίσης θεσμικές, διοικητικές ενέργειες εξίσου απαραίτητες προκειμένου να αναστραφεί μία κατάσταση υποβάθμισης σε μία περιοχή. Σε ότι αφορά τη χρηματοδότηση προκύπτει από την πραγματικότητα, τουλάχιστον ως σήμερα, ότι κατά το μεγαλύτερο μέρος θα διατεθεί μέσω των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων (ΟΧΕ). Από κει και πέρα είναι επιθυμητή η αξιοποίηση και άλλων πόρων. Σε ό, τι αφορά τις θεσμικές και διοικητικές ενέργειες σίγουρα είναι πολύ πιο απαιτητή η συνεργασία των εμπλεκομένων φορέων, που συνήθως είναι η κεντρική διοίκηση μαζί πάντα με τη γόνιμη συνεισφορά της τοπικής αυτοδιοίκησης.

Το ΣΟΑΠ είναι ένα εργαλείο το οποίο προβλέπεται στους περιφερειακούς καταρχήν σχεδιασμούς, έχει ολοκληρωμένο χαρακτήρα και κατά την ορθή παρατήρηση του κ. Οικονόμου, θα μπορούσε να αποτελέσει ένα καλό πλαίσιο προκειμένου να προετοιμαστεί η τοπική αυτοδιοίκηση για την επόμενη προγραμματική περίοδο. Ούτως ή άλλως εκτιμάται ότι είναι εργαλείο της τοπικής αυτοδιοίκησης και ενδεχομένως προς τα εκεί θα πρέπει να δουλέψει λίγο περισσότερο το Υπ. Περιβάλλοντος και οι υπόλοιποι συναρμόδιοι φορείς που εμπλέκονται στη διαδικασία κατάρτισης και στη συνέχεια και στην εφαρμογή. Θεωρούμε ότι είναι πολύ σημαντικός ο ρόλος της τοπικής κοινωνίας. Είναι ένα εργαλείο που θα πρέπει να αγκαλιαστεί από την τοπική κοινωνία αν θέλουμε να έχει επιτυχία η εφαρμογή του στο μέλλον. Η αποτελεσματική χρηματοδότηση στο πλαίσιο της εφαρμογής των ολοκληρωμένων χωρικών επενδύσεων εκτιμάται ότι είναι εφικτή και είναι σκόπιμο να υπάρξει η σύνδεση αυτή. Είναι απαραίτητη, βέβαια, και η συνέργεια με τις ευρύτερες πολιτικές της διοίκησης, κάτι τέτοιο έχει προκύψει ήδη από την εμπειρία που υπάρχει έως τώρα.

Τέλος, επανερχόμενος σε μία αναφορά του κ. Οικονόμου, υπάρχει δυνατότητα πλέον το εργαλείο αυτό να συνδυαστεί με τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια, έτσι όπως έχουν διαμορφωθεί στο νόμο 4447/16, προκειμένου να καλυφθούν ενδεχομένως και ζητήματα που έχουν να κάνουν με κανονιστικές ρυθμίσεις, όπως αλλαγή των χρήσεων γης ή των όρων δόμησης στις ενότητες που γίνονται οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις. Είναι κάτι που έχουν ζητήσει οι δήμοι κατά την κατάρτιση των ΣΟΑΠ, και πλέον ο συνδυασμός των δύο εργαλείων ενδεχομένως να αποτελεί μία λύση.

Σύνοψη Βασικών Σημείων

- Η Ελλάδα είναι από τις πρώτες χώρες που θεσμοθέτησαν εργαλείο ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, το Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης (ΣΟΑΠ), με το νόμο 2742/1999, αντιμετωπίζοντας, εκτός από το φυσικό σχεδιασμό, ζητήματα αναπτυξιακής και οικονομικής υστέρησης και κοινωνικής συνοχής.
- Το ΣΟΑΠ είναι ένα σχέδιο με χωρική αναφορά, το οποίο περιλαμβάνει ένα σχέδιο δράσης, αλλά δεν εμπεριέχει μηχανισμό χρηματοδότησης.
- Το ΣΟΑΠ εντάσσεται στο σύστημα χωρικού σχεδιασμού της χώρας. Παίρνει κατευθύνσεις από τον υπερκείμενο σχεδιασμό, ενώ προβλέπεται η εναρμόνιση του υποκείμενου σχεδιασμού με τις κατευθύνσεις του.
- Παρότι η διαδικασία κατάρτισης ΣΟΑΠ μπορεί να εκκινήσει από οποιοδήποτε επίπεδο διοίκησης, η εμπειρία δείχνει ότι πρόκειται για ένα εργαλείο που ενδιαφέρει κυρίως της τοπική αυτοδιοίκηση.
- Κατά την κατάρτιση του ΣΟΑΠ προβλέπεται ευρύτατη διαδικασία διαβούλευσης.
- Η εμπλοκή πολλών φορέων παρέμβασης, από διαφορετικά διοικητικά επίπεδα, δημιουργεί

ζητήματα συντονισμού. Για τα ΣΟΑΠ της Αττικής προβλέπεται από το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής η σύσταση και λειτουργία Επιτροπής Συντονισμού.

- Οριζόντια και κατακόρυφη συνεργασία στο πλαίσιο των ΣΟΑΠ, βοήθησε να προκύψουν δράσεις με πιο ολοκληρωμένο χαρακτήρα και πιο ρεαλιστικές.
- Η αποτελεσματική χρηματοδότηση δράσεων που περιλαμβάνουν τα ΣΟΑΠ, γίνεται σήμερα κυρίως μέσω ΟΧΕ.
- Υπάρχει πλέον δυνατότητα συνδυασμού των ΣΟΑΠ με τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια (Ν.4447/2019).
- Το ΣΟΑΠ, ως εργαλείο, προβλέπεται στους περιφερειακούς σχεδιασμούς, έχει ολοκληρωμένο χαρακτήρα και θα μπορούσε να αποτελέσει ένα καλό πλαίσιο προκειμένου να προετοιμαστεί η τοπική αυτοδιοίκηση για την επόμενη προγραμματική περίοδο.

1.3.2 Πολιτική Συνοχής μετά το 2020: Η χωρική διάσταση

Ιωάννης Φίρμπας, Γενικός Διευθυντής της Εθνικής Αρχής Συντονισμού ΕΣΠΑ

Η επικέντρωση στα προβλήματα που αναδεικνύονται στο παρόν θα αποφευχθεί όσο είναι δυνατό, παρά τον πειρασμό που θέτει η αναφορά μιας σειράς θεμάτων από τον κ. Οικονόμου, και λόγω του ότι υπάρχουν αντίστοιχες παρεμβάσεις στη συνέχεια. Μιλώντας για το μέλλον που ακόμα δεν ξέρουμε πώς θα είναι, θα γίνουν κάποιες αναφορές ως διδάγματα από την τρέχουσα περίοδο που δεν είναι ένας δρόμος στρωμένος με άνθη, αλλά αντιθέτως έχει μία σειρά από μεγάλα προβλήματα.

Καταρχάς, πού βρισκόμαστε και τι αναμένουμε χρονικά. Έχει ήδη ένα ιδιαίτερο ενδιαφέρον, τουλάχιστον ως μία συλλογή και ανάλυση στατιστικών δεδομένων, η 7η Έκθεση για τη Συνοχή που παραδοσιακά αποτελεί, θεωρητικά τουλάχιστον, τη βάση των συζητήσεων για την κάθε νέα προγραμματική περίοδο. Ήδη έχουν αρχίσει δειλά ή και πιο έντονα να εμφανίζονται οι πρώτες διεργασίες για την πολιτική συνοχής για το 2020. Αποτελούν όμως, μιλώντας ποιητικά, τις πρώτες μπαλωθιές. Οι πυροβολισμοί στο σώμα δεν έχουν αρχίσει ακόμα, θα έρθουν όμως κι αυτοί. Και θα έρθουν με μία διαδικασία όπου στο πρώτο εξάμηνο του 2018 αναμένεται η πρόταση της Ευρωπαϊκής Επιτροπής για το πολυετές δημοσιονομικό πλαίσιο, για τον προϋπολογισμό της Ένωσης από το 2021 και μετά. Στη συνέχεια, κατά το δεύτερο εξάμηνο του 2018 και στη βάση αυτής της πρότασης, θα αρχίσει η συζήτηση για το ποιες προτεραιότητες, ποιες αρχές και για τις διατάξεις που θα διέπουν τα προγράμματα της Πολιτικής Συνοχής. Έπειτα και λίγο πριν ξεκινήσει η νέα προγραμματική περίοδος, θα συνεχίζεται και θα οριστικοποιηθεί η διαβούλευση για όλο αυτό το νέο πακέτο που θα διέπει τις δράσεις μας σε ότι αφορά τα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα μετά το 2020.

Τι φαίνεται από αυτές τις μπαλωθιές να διαμορφώνεται μέχρι σήμερα; Καταρχάς, να είμαστε σχεδόν βέβαιοι -πάντα ελπίζουμε ως Ελλάδα για το καλύτερο και θα προσπαθήσουμε και θα επιδιώξουμε το καλύτερο- ότι θα υπάρχει πίεση για μείωση των πόρων καθώς ξεκινάμε με ένα πολύ μεγάλο μείον που ακούει στο όνομα «Brexit». Κάθε προγραμματική περίοδος ξεκινά με μία επίθεση των καθαρών συνεισφορέων στις δύο βασικότερες πολιτικές της Ένωσης: την Πολιτική Συνοχής (οικονομική, κοινωνική και χωρική συνοχή) και την Κοινή Αγροτική Πολιτική. Αυτές δέχονται τη μεγαλύτερη επίθεση με κυριότερο το επιχείρημα «Και πού είναι τα αποτελέσματά

σας; Τι κάνετε που να είναι ορατό από τον φορολογούμενο;». Αυτή τη συζήτηση που έτσι κι αλλιώς θα την είχαμε, θα είναι ακόμη πιο επιβαρυμένη, γιατί υπάρχει η έξοδος του Ηνωμένου Βασιλείου (Η.Β.) που εκτιμάται ως απώλεια ανάμεσα σε 70 με 100 δισεκατομμύρια ευρώ για τη διάρκεια του πολυετούς δημοσιονομικού πλαισίου. Ξεκινάμε λοιπόν με μια πίτα που, εάν δεν υποκατασταθεί από τους 27, θα έχει ήδη μία μεγάλη απώλεια. Αν, δηλαδή, θεωρητικά παραμείνει ο προϋπολογισμός στο περίπου 1% του ΑΕΠ, αυτό δεν φτάνει, διότι το Η.Β. δεν συμμετέχει πλέον και επομένως το 1% είναι ονομαστικά πολύ λιγότεροι πόροι. Μένει να το δούμε. Ως αντίβαρο, κυρίως από τους καθαρούς συνεισφορείς, σε αυτήν την αναμενόμενη μείωση, «προσφέρεται» η αύξηση της εθνικής συμμετοχής, το να αυξηθεί δηλαδή το ποσοστό εθνικής χρηματοδότησης. Με αφορμή τέτοιου είδους προτάσεις, μπαίνουν στη διαδικασία καινούργια δεδομένα, όπως το ότι σηκώνουν μεγάλο βάρος αυτών των νέων απόψεων όχι οι κατ΄ αρμοδιότητα υπουργοί για την Πολιτική Συνοχής, που είναι συνήθως Ανάπτυξης, Περιφερειακής Ανάπτυξης κλπ, αλλά θα έχουν μεγάλο ρόλο και λόγο οι Υπουργοί Οικονομικών. Αυτοί κατά τεκμήριο, με το επιχείρημα ότι δικός μας είναι ο προϋπολογισμός, άρα πρέπει επιτέλους να έχουμε λόγο γι΄ αυτό, θα περάσουν μία σειρά από θέματα, όπως το θέμα των διαρθρωτικών μεταρρυθμίσεων.

Αυτό είναι κάτι το οποίο θα παίξει μεγάλο ρόλο και θα αποτελέσει, κατά την εκτίμησή μας, ένα σημαντικό κομμάτι αυτού που στην τρέχουσα περίοδο είδαμε ως «Θεματική Συγκέντρωση». Θα δείτε μεγάλη έμφαση σε “structural reforms”, να επιδιώκεται να δοθεί μεγάλη έμφαση στις “country specific recommendations”, τις κατά χώρα συστάσεις, οι οποίες δεν θα μοιάζουν και πάρα πολύ με αυτά που έχουμε συνηθίσει από την Πολιτική Συνοχής και τις επιδιώξεις της, αλλά έχουν να κάνουν με άλλα θέματα, όπως τα συνταξιοδοτικά, τα ασφαλιστικά, ενώ θα υπάρχουν πιέσεις προς αυτήν την κατεύθυνση. Θα δείτε, επίσης, το αντίδοτο της Πολιτικής Συνοχής και της άρσης των ανισοτήτων και των επιδιώξεων που απορρέουν από τη Συνθήκη και έχουν να κάνουν με την οικονομική, κοινωνική και χωρική συνοχή. Ποιο δηλαδή; Την έμφαση στην Ευρωπαϊκή Προστιθέμενη Αξία.

Εμείς ως χώρα επιμένουμε με έμφαση ότι η προστιθέμενη αξία για την Ένωση είναι ακριβώς αυτό. Είναι, δηλαδή, η τήρηση της Συνθήκης, είναι η έμφαση στην Πολιτική Συνοχής, στην άρση των ανισοτήτων, όπου δεν έχουμε πετύχει τους στόχους και δεν μπορούμε να βγάζουμε το θέμα αυτό από την εικόνα. Όμως αυτό δεν συμφέρει όλους, δεν έχουμε όλοι την ίδια ματιά, και η ματιά εδώ είναι η λεγόμενη Ευρωπαϊκή Προστιθέμενη Αξία, βλέπε μεγάλη έμφαση σε αυτό που στην τρέχουσα περίοδο έχουμε δει ως θεματική συγκέντρωση «Έρευνα, Τεχνολογία και Καινοτομία», «Ψηφιακή Ευρώπη», «Ανταγωνιστικότητα» κατά κύριο λόγο και λιγότερο ως άρση ανισοτήτων κοκ. Αυτό εκτιμούμε ότι θα συνεχίσουμε να το βλέπουμε, με πολύ μεγαλύτερη έμφαση.

Θα αναδειχτεί το θέμα που ήδη έχει αναφέρει ο κ. Οικονόμου, της ενδυνάμωσης του ρόλου των δήμων και η έμφαση στην πολυεπίπεδη διακυβέρνηση. Όντως, γιατί υπάρχουν ισχυρότατα «lobby» (Οργανισμοί από την Ευρωπαϊκή Οικονομική και Κοινωνική Επιτροπή, Επιτροπή των Περιφερειών, Επιτροπή των Πόλεων και άλλα) που πιέζουν παραδοσιακά προς την κατεύθυνση αυτή. Και ναι, όντως θα υπάρξει κατεύθυνση προς τα εκεί. Όμως, μην πιστέψουμε ότι επειδή θα υπάρξει πίεση προς τα εκεί ενδέχεται να έχουμε και τελική, «overall», αύξηση των πόρων στο τέλος, γιατί θα εξακολουθήσει η έμφαση στη θεματική συγκέντρωση. Η θεματική συγκέντρωση είναι, επίσης, υποχρεωτική εσωτερικά μέσα στις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις ή και στη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, άρα και οι επιλογές μας θα συνεχίζουν να διέπονται από αυτή την

έμφαση και αυτό είναι σημαντικό. Να διευκρινιστεί, ακόμη, ότι το 5% του ΕΣΠΑ αφορά μόνο στη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη. Τα υπόλοιπα δεν διέπονται από ποσοστά και δεσμεύσεις.

Εμείς στο Υπουργείο και στις υπηρεσίες που ασχολούνται με το σχεδιασμό και το συντονισμό του ΕΣΠΑ, είμαστε φανατικοί θιασώτες δύο πραγμάτων.

Πρώτα, της χωρικής συνοχής. Έστω και ως εργαλείο, όπως μας το δίνουν (μπορεί να μην είναι το «Geography matters»[4] όπως ελπίζαμε, ή το δικαίωμα του κάθε πολίτη όπου κι αν θέλει να δραστηριοποιηθεί να αντιμετωπίζεται με ισοδύναμες ευκαιρίες, αλλά τουλάχιστον έχουμε κάποια χωρικά εργαλεία), πρέπει να το εκμεταλλευτούμε και είμαστε πανευτυχείς θιασώτες, παρά τις δυσκολίες που σαν τεχνοκράτες καλούμαστε να αντιμετωπίσουμε και είναι πάρα πολλές.

Το δεύτερο, σ΄αυτήν την κατηγορία, είναι το “place based” και το «από κάτω προς τα πάνω» το οποίο για μας είναι ιερό δισκοπότηρο και θέλουμε να το δούμε στην πράξη. Δεν πρόκειται πάντα για περιπτώσεις όπως του Ηρακλείου που αναφέρθηκε προηγούμενα, όπου φαίνεται ότι πράγματι επικράτησε το «από κάτω προς τα πάνω» και αυτό ήταν σημαντικό. Αυτό πρέπει να είναι στην κορωνίδα της κατεύθυνσης της νέας μας δραστηριοποίησης.

Τι, ακόμη, φαίνεται να αποκτά σημασία στη νέα Περίοδο ;

Απλοποιημένη διαχείριση (διατηρώντας, πάντως, κάποια επιφύλαξη, γιατί όποτε μιλάμε για απλοποίηση τα πράγματα χειροτερεύουν στην Ευρώπη).

Ευελιξία στο να μπορούν να αντιμετωπιστούν άμεσα έκτακτες ανάγκες και δημιουργία αποθεματικού. Αποτελεί απάντηση στις προκλήσεις που αντιμετωπίστηκαν κατά την τρέχουσα περίοδο, όπως το Μεταναστευτικό και το Προσφυγικό για παράδειγμα που παρουσιάστηκε και χρειάστηκε να βρεθούν τρόποι να αντιμετωπιστεί και, όπως γνωρίζετε, επιβάρυνε κατά κύριο λόγο την Πολιτική Συνοχής. Τώρα συζητιέται πώς θα μπορούσε με μεγαλύτερη ευελιξία να αντιμετωπιστούν μία σειρά από νέες προκλήσεις.

Διευρυμένη χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων και άλλων μορφών χρηματοδότησης. Θα παίξει πολύ σημαντικό ρόλο. Αποτελεί μέρος της αντιμετώπισης της μείωσης των πόρων στη νέα Προγραμματική Περίοδο, καθώς η χρηματοδότηση από τα εργαλεία δεν είναι «grants» που δεν επιστρέφονται, αλλά είναι επιστρεπτέα χρηματοδότηση («revolving»). Θα πρέπει, λοιπόν. να αρχίσουν να ωριμάζουν ιδέες Βιώσιμων Σχεδίων τα οποία μαζί με Προγράμματα που θα συνεχίσουν να δίνουν «grants», να έχουν και την πρόβλεψη χρηματοδότησης του ίδιου του Σχεδίου μέσω δανειοδότησης, επιστρεπτέας δηλαδή χρηματοδότησης.

Τέλος, υπάρχει η συζήτηση για το εάν η Πολιτική Συνοχής θα αφορά όλες τις Περιφέρειες ή τις λιγότερο αναπτυγμένες. Η εκτίμηση είναι ότι θα συνεχίσει να αφορά όλες τις Περιφέρειες, διότι ακόμα και τα μεγάλα αστικά και πλούσια κέντρα, όπως θεωρητικά είναι η Αττική, έχουν θύλακες μεγάλων εσωτερικών ανισοτήτων. Θα είναι μεγαλύτερη η έμφαση στις λιγότερο ανεπτυγμένες περιφέρειες, αλλά θα υπάρχουν χρηματοδοτήσεις και για τις άλλες.

Οι γενικές προτεραιότητες δεν αλλάζουν. Επισημαίνεται ότι θα συνεχίζει να δίνεται έμφαση στο θέμα της έξυπνης εξειδίκευσης και του *Smart Specialisation Strategies*, που χρειάζεται να

[4] Αναφορά στο εμβληματικό βιβλίο: Massey, D. & Allen, J. (eds.) (1984) *Geography Matters! A Reader*. Cambridge: Cambridge University Press

συνδεθεί και με τα Σχέδια Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων και Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Τελειώνοντας, μια σύντομη αναφορά στην Μακροπεριφερειακή Στρατηγική του Ιουνίου. Είναι ένα από αυτά τα εργαλεία που αποτελούν μία βάση, τον καμβά πάνω στον οποίο μπορούμε να χτίσουμε καλύτερα τις στρατηγικές μας, τα Προγράμματά μας κλπ, και μας υποχρεώνει να σηκώσουμε το κεφάλι από τη συνήθη εσωστρέφειά μας και να κοιτάξουμε πέρα από το τοπικό ενδιαφέρον μας. Έχουμε δημιουργήσει ένα σύνθημα στο Υπουργείο που λέει "Think macroregionally, act locally". Να σκεφτούμε, δηλαδή, πέρα από το λιμάνι του Κατάκολου, ότι υπάρχουν και άλλα αντίστοιχα λιμάνια κρουαζιέρας. Μόνο αν συνδεθούμε σε μία τέτοια λογική αξίζει να επιλέξουμε αυτό και όχι ένα άλλο. Δεν έχει αυτή η στρατηγική προφανώς χαρακτήρα Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, αλλά δεν απαγορεύεται να έχει, ιδίως σε κάποιους από τους πυλώνες, όπως το Περιβάλλον και ο Τουρισμός. Είναι ένα θέμα που λόγω των δυσκολιών εφαρμογής θα αναδειχτεί στη Νέα Περίοδο, αλλά ως προς το οποίο χρειάζεται να διατηρείται ένας σκεπτικισμός.

Τέλος, ένα σχόλιο προς τον κ. Οικονόμου. Ο λόγος που διατηρούμε ένα σκεπτικισμό σε σχέση με την εφαρμογή και καθυστέρηση των Ολοκληρωμένων Σχεδίων Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης στο ΕΣΠΑ και τα προγράμματά του είναι ότι η όποια καθυστέρηση δεν σχετίζεται μόνο με τον Ενδιάμεσο Φορέα ή τις Κρατικές Ενισχύσεις κτλ. Έχει να κάνει με την ετοιμότητα των δήμων να μπορέσουν να ανταποκριθούν, με το ρόλο που οι Κανονισμοί τούς επιφυλάσσουν ως αστικές αρχές, στα Ολοκληρωμένα Σχέδια. Κανονικά και θεωρητικά αυτά δημιουργήθηκαν ώστε οι δήμοι να έχουν την πλήρη διαχείριση του πακέτου. Πρακτικά, όμως, είναι ελάχιστες αυτές οι περιπτώσεις, με εξαίρεση την Αττική όπου είναι και επιλογή της Περιφέρειας να εκχωρήσει όλη τη διαχείριση, σε αντίθεση με τις άλλες περιφέρειες που ανταποκρινόμενες στη διστακτικότητα των δήμων να ανταπεξέλθουν στο βάρος της διαχείρισης, κράτησαν για τον εαυτό τους τη διαχείριση και άφησαν στους δήμους μόνο το υποχρεωτικό, με τα *urban authorities*, δηλαδή στην επιλογή των δράσεων. Η Αττική έχει μία πρόκληση μπροστά της και θα πρέπει να αποτελέσει το καλό παράδειγμα για τη νέα περίοδο. Θα πρέπει με κάθε τρόπο να αποφύγουμε τα κακά παραδείγματα των προηγούμενων περιόδων όπου μετατρέψαμε Ολοκληρωμένα Σχέδια σε απλά σχέδια αναπλάσεων. Αυτό πρέπει να το ξεχάσουμε και στην τρέχουσα περίοδο και στη νέα.

Σύνοψη Βασικών Σημείων

- Η Πολιτική Συνοχής μετά το 2020 φαίνεται να διαμορφώνεται στο εξής πλαίσιο:
  - Πιέσεις για αύξηση της εθνικής συμμετοχής προκειμένου να αντισταθμιστούν απώλειες λόγω της εξόδου του Η.Β. («Brexit")
  - Έμφαση σε διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις, «κατά χώραν συστάσεις», θεματική συγκέντρωση – Ευρωπαϊκή Προστιθέμενη Αξία
  - Έμφαση στην πολυεπίπεδη διακυβέρνηση και ενίσχυση του ρόλου των δήμων
- Σημασία κατά τη νέα προγραμματική περίοδο αναμένεται να δοθεί σε:
  - Απλοποιημένη διαχείριση – Ενιαίο σύστημα κανόνων για συνεκτικότητα των επενδύσεων
  - Ευέλικτη αντιμετώπιση εκτάκτων αναγκών και προκλήσεων και δημιουργία αποθεματικού
  - Διευρυμένη χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων και άλλων μορφών χρηματοδότησης. Η χρηματοδότηση από τα Εργαλεία δεν θα είναι *grants* που δεν επιστρέφονται, αλλά επίσης επιστρεπτέα χρηματοδότηση (*revolving*).

- Εκτιμάται ότι η Πολιτική Συνοχής θα αφορά όλες τις περιφέρειες, με έμφαση στις λιγότερο αναπτυγμένες
- Οι γενικές προτεραιότητες δεν αναμένεται να αλλάξουν. Δίνεται έμφαση στην Έξυπνη Εξειδίκευση που χρειάζεται να συνδεθεί και με τις ΟΧΕ-ΒΑΑ.
- Η χωρική συμμαχία, καθώς και η «place based" και η «από τα κάτω» προσέγγιση, θα εξακολουθήσουν αποτελούν πρόταγμα του Υπουργείου Ανάπτυξης και των στελεχών που σχεδιάζουν και συντονίζουν το ΕΣΠΑ.
- Η Μακροπεριφερειακή Στρατηγική του Ιονίου αποτελεί χαρακτηριστικό παράδειγμα της προσέγγισης "Think macroregionally, act locally" και μπορεί να έχει χαρακτήρα βιώσιμης ανάπτυξης, ιδίως σε πυλώνες όπως ο τουρισμός, ο πολιτισμός, η επιχειρηματικότητα.
- Η ετοιμότητα των Δήμων να ανταποκριθούν, ως αστικές αρχές, στο ρόλο που οι κανονισμοί τους δίνουν στα ολοκληρωμένα σχέδια και να έχουν πλήρως τη διαχείριση, αποτελεί σήμερα πρόκληση. Η επιλογή της Περιφέρειας Αττικής να εκχωρήσει πλήρως τη διαχείριση στους δήμους οφείλει να αποτελέσει το καλό παράδειγμα για τη νέα περίοδο.

1.3.3 Πλαίσιο Ανάπτυξης του χώρου στην Ευρώπη-αστική και χωρική ατζέντα, καινοτόμες δράσεις»

Δημήτρης Ιακωβίδης, Προϊστάμενος της Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης

Επειδή στην Ευρωπαϊκή Ένωση αυτό το περίφημο μέλλον δεν το βλέπουν μόνο όταν θα προκύψει, αλλά προσπαθούν να το προβλέψουν μέσω συζητήσεων, να το αναδείξουν με μορφή παραδειγμάτων, και το πιο σημαντικό να συζητήσουν για πιθανές προτάσεις-λύσεις μέσα σε δίκτυα που δημιουργούνται μεταξύ των Κρατών Μελών, θέλω να σας ενημερώσω ότι έχει ήδη ξεκινήσει μία μορφή παρουσίασης του μέλλοντος και δουλειάς για το μέλλον στον αστικό χώρο.

Αυτό γιατί γίνεται; Είναι δεδομένο ότι όλη η Ευρώπη έχει αυτή τη στιγμή και περιβαλλοντικά και οικονομικά και κοινωνικά προβλήματα και η βάση αυτών των προβλημάτων είναι δεδομένο ότι υπάρχει μέσα στον αστικό χώρο, μέσα στις πόλεις. Ο τρόπος με τον οποίο έχουν σκεφτεί να αντιμετωπίσουν μάλλον, παρά να ξεπεράσουν, αυτά τα προβλήματα και να βελτιώσουν τη λειτουργία των πόλεων, είναι μέσω της δημιουργίας της «αστικής ατζέντας».

Αυτή η ανάγκη δημιουργίας της αστικής ατζέντας έχει προκύψει από κάποια δεδομένα. Τα δεδομένα είναι ότι το 70% του πληθυσμού της Ευρωπαϊκής Ένωσης μένει στις πόλεις, ότι το 70% των νέων θέσεων εργασίας, όπως έχει αποδειχθεί και στο παρελθόν, δημιουργείται μέσα σε αστικό χώρο, μέσα σε πόλεις, ότι το 85% του ΑΕΠ παράγεται μέσα στον αστικό ιστό. Είναι γνωστό ότι ο αγροτικός χώρος στην Ευρωπαϊκή Ένωση είναι πάρα πολύ μικρός και ότι το 70% των πόρων της Πολιτικής Συνοχής πηγαίνει σε αστικές περιοχές, με την ευρύτερη έννοια του όρου. Αυτό αφορά στις υποδομές, στην επιχειρηματικότητα και σε όλων των ειδών τις παρεμβάσεις που γίνονται.

Ξεκινώντας από αυτή τη λογική και αυτά τα δεδομένα, η Ευρωπαϊκή Ένωση αποφάσισε να προχωρήσει σε νέα μορφή συνεργασιών οι οποίες προκύπτουν μέσα από συνενώσεις, συνομιλίες, συνεργασίες, ανταλλαγή απόψεων μεταξύ των χωρών ή μεταξύ των πόλεων μέσα στην

Ευρωπαϊκή Ένωση και διαμόρφωσε την Αστική Ατζέντα. Η Αστική Ατζέντα όπως διαμορφώθηκε σε αρχικό στάδιο πήρε σάρκα και οστά κατά τη διάρκεια της Ολλανδικής Προεδρίας κατά το πρώτο εξάμηνο του 2016, όπου και υπογράφτηκε το Σύμφωνο του Άμστερνταμ (*Pact of Amsterdam*).

Στο Σύμφωνο του Άμστερνταμ, το Μάιο του 2016, προβλέφθηκε η δημιουργία εταιρικών σχέσεων μεταξύ των χωρών, των πόλεων, των μη Κυβερνητικών Οργανώσεων, δηλαδή όλων αυτών που ασχολούνται με την αστική ατζέντα και την εξειδίκευση της μέσω σχεδίων δράσης, σε συνδυασμό με τα προβλεπόμενα στην Πολιτική Συνοχής, επειδή όλη αυτή η πρωτοβουλία λαμβάνει χώρα στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής. Υπάρχει, βέβαια, η δυνατότητα να συνεισφέρουν και άλλες πολιτικές, αλλά αυτό για το οποίο συζητάμε είναι η συνεισφορά της Πολιτικής Συνοχής.

Ποιοί είναι οι στόχοι αυτής της αστικής ατζέντας;

Στόχος είναι, καταρχάς, αυτοί που έχουν το άμεσο ενδιαφέρον, δηλαδή οι τοπικές αρχές (κατά βάση δήμοι) οι οποίοι λειτουργούν μέσα στον αστικό χώρο, να αποκτήσουν μία μεγαλύτερη δυναμική, να αποκτήσουν μία μεγαλύτερη γνώση και να μπορέσουν να επηρεάσουν με κάποιο τρόπο τις πολιτικές της Ευρωπαϊκής Ένωσης οι οποίες έχουν αναφορά στον αστικό χώρο.

Δεύτερος στόχος είναι η αύξηση της ποιότητας, της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας των πολιτικών αυτών. Η αύξηση της αποτελεσματικότητας και της αποδοτικότητας επιδιώκεται σε όλες τις πολιτικές οι οποίες αναπτύσσονται στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής, αλλά αυτό πρέπει να γίνει με τέτοιο τρόπο ώστε να υπάρξει ένας καλύτερος συντονισμός των πολιτικών, των εμπλεκόμενων φορέων, καθώς επίσης και του επιπέδου διακυβέρνησης. Οπωσδήποτε, υπάρχει και μια ανάγκη κατανόησης των θεμάτων τα οποία προκύπτουν μέσα από την διερεύνηση της αστικής διάστασης των προβλημάτων.

Τέλος, υπάρχει η επιδίωξη της βελτίωσης της ικανότητας των τοπικών αρχών να συμμετέχουν σε αυτές τις πολιτικές, να τις διαμορφώνουν, και να απολαμβάνουν των ωφελειών, χρηματοδοτικών καταρχάς στη συγκεκριμένη περίπτωση, οι οποίες προκύπτουν από αυτές τις πολιτικές.

Ποιες είναι οι αρχές;

Καταρχήν είναι η πλήρης ενσωμάτωση της διάστασης της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης, με τις εταιρικές σχέσεις οι οποίες δημιουργούνται και με τη συμμετοχή όλων των πόλεων ανεξαρτήτως μεγέθους, από 2.000 μέχρι 150.000 πληθυσμό ή και περισσότερο. Στόχος είναι να μπορέσουν όλες οι πόλεις να συμμετάσχουν.

Δεύτερη αρχή είναι η ολοκληρωμένη προσέγγιση. Η διάσταση της ολοκληρωμένης προσέγγισης υπάρχει εδώ και πάρα πολλά χρόνια, αλλά τώρα πρόκειται για προσπάθεια να υπάρξει ολοκληρωμένη προσέγγιση σε όλα τα επίπεδα και να εξασφαλιστεί μέσα από αυτήν η βιώσιμη αστική ανάπτυξη και η ενσωμάτωση των στόχων του ΟΗΕ.

Τρίτη βασική αρχή είναι η οικοδόμηση λειτουργικών πόλεων για τους πολίτες.

Τέλος, σημαντική αρχή είναι η σύνδεση μεταξύ αγροτικού και αστικού χώρου η οποία οφείλει να υπάρχει ούτως ώστε τα οφέλη να μην διαχέονται μόνο στον αστικό χώρο, αλλά να υπάρξει δυνατότητα για οφέλη και για τον αγροτικό χώρο.

Αρχικά δημιουργήθηκαν δώδεκα εταιρικές σχέσεις:

1. Ένταξη μεταναστών και προσφύγων

2. Αστική Φτώχεια
3. Ποιότητα του αέρα
4. Στέγαση
5. Κυκλική Οικονομία
6. Απασχόληση και Δεξιότητες στην τοπική οικονομία
7. Προσαρμοστικότητα στην Κλιματική Αλλαγή
8. Ενεργειακή Μετάβαση
9. Βιώσιμη Χρήση της Γης
10. Αστική Κινητικότητα
11. Ψηφιακή Μετάβαση
12. Καινοτόμα και Υπεύθυνα Συστήματα Δημόσιων Προμηθειών

Αυτή είναι η αρχική σκέψη. Έχουν ενεργοποιηθεί και οι δώδεκα αυτές εταιρικές σχέσεις και έχουν δημιουργηθεί και για τις δώδεκα αυτές εταιρικές σχέσεις εταιρικές συμφωνίες μεταξύ των συμμετεχόντων. Σήμερα έχει ξεκινήσει η δημιουργία δύο νέων εταιρικών σχέσεων, η πρώτη αναφέρεται στην ασφάλεια και η δεύτερη στον πολιτισμό. Δεν έχουν ακόμα οριστικοποιηθεί, δεν έχουν ακόμα πάρει την τυπική μορφή της έγκρισης, αλλά κατά 90% αυτές οι δύο θα δημιουργηθούν και αρχίζει, μάλιστα, να συζητιέται το ποιοι θα συμμετάσχουν σε αυτές τις εταιρικές σχέσεις.

Ποιος είναι ο ρόλος των εταιρικών σχέσεων;

Είναι η καλύτερη νομοθέτηση για την επίλυση θεσμικών θεμάτων χωρίς την επιβάρυνση των κρατών μελών. Επίσης, είναι η καλύτερη χρηματοδότηση, η διευκόλυνση των δήμων που θέλουν να συμμετάσχουν στη χρηματοδότηση, η διασφάλιση της ολοκληρωμένης προσέγγισης και η απλοποίηση των κανονιστικών απαιτήσεων, όπου αυτό μπορεί να καταστεί δυνατό. Τέλος, είναι η καλύτερη γνώση των δεδομένων τα οποία υπάρχουν. Άρα λοιπόν ανταλλαγή τεχνογνωσίας και αξιοπιστίας δεδομένων σε τοπικό επίπεδο.

Πού συμμετέχει η χώρα μας; Η χώρα μας συμμετέχει στα περισσότερα από τα παραπάνω εταιρικά σχήματα.

Καταρχάς, στο «Αστική φτώχεια» με τη συμμετοχή του Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης, του Υπουργείου Εργασίας και του Δήμου Κερατσινίου-Δραπετσώνας, οι οποίοι συνεργάζονται με όλους τους άλλους φορείς που συμμετέχουν, που είναι και κράτη, δήμοι και κοινωνικοί εταίροι.

Συμμετέχουμε στο «Ένταξη Μεταναστών και Προσφύγων», με το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης και το Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής και από πλευράς τοπικής Αυτοδιοίκησης, το Δήμο Αθηναίων, στο οποίο σχήμα συμμετέχουν η Δανία, η Ιταλία και η Πορτογαλία, καθώς επίσης και δήμοι και κοινωνικοί εταίροι.

Συμμετέχουμε στο «Απασχόληση και δεξιότητες στην τοπική οικονομία» με το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, το Υπουργείο Εργασίας Πρόνοιας και Κοινωνικών Ασφαλίσεων και το Εθνικό Ινστιτούτο Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού, με άλλα κράτη - μέλη, δήμους και άλλους εταίρους.

Τέλος, συμμετέχουμε και στο «Κυκλική Οικονομία» με το Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης, το Υπουργείο Περιβάλλοντος και Ενέργειας, και το Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων,

όπου συμμετέχουν και οι Φιλανδία, Σλοβενία, Πολωνία, οι δήμοι του Όσλο, της Χάγης, του Πόρτο, του Πράτο, της Φλάνδρας, της Κόνδρας στη Λετονία και κοινωνικοοικονομικοί εταίροι.

Μία πρωτοβουλία που αξίζει να αναφερθεί είναι αυτή για τις αστικές καινοτόμες δράσεις. Είναι μία πρωτοβουλία αστικής ανάπτυξης, που στηρίζεται στην καινοτομία μέσα στον αστικό χώρο, η οποία έχει ενεργοποιηθεί με την έκδοση προσκλήσεων προς δυνητικούς δικαιούχους, αφορά αστικά κέντρα με πληθυσμό άνω των 50.000 ατόμων και έχει κεντρική διαχείριση από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή. Στην Ελλάδα έχει υπάρξει αρκετό ενδιαφέρον και δύο πόλεις έχουν ήδη επιλεγεί. Αυτή τη στιγμή είναι ανοιχτή η τρίτη προκήρυξη με τις παρακάτω θεματικές ενότητες:

- Διασφάλιση της Ποιότητας του Ατμοσφαιρικού Αέρα
- Προσαρμογή στις επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής
- Στέγαση και Επανένταξη
- Απασχόληση και ανάπτυξη δεξιοτήτων στις τοπικές κοινωνίες.

Αναμένεται ότι η τέταρτη πρόσκληση θα εκδοθεί στο τέλος του 2018 και πιθανολογείται ότι θα περιστρέφεται στις παρακάτω ενότητες:

- Μετάβαση στην ψηφιακή εποχή (*Digital transition*)
- Χρήσεις γης (*Sustainable use of land, Nature based solutions*)
- Αστική φτώχεια (*Urban Poverty*)
- Κυκλική οικονομία (*Circular economy*) ή Αστική Κινητικότητα (*Urban mobility*)

Περισσότερες πληροφορίες για όποιον το επιθυμεί, είναι διαθέσιμες στο σχετικό ιστοτόπο όπου μπορεί να συμμετάσχει κάθε Αστική Αρχή.

Σύνοψη Βασικών Σημείων

- Η «αστική ατζέντα» (Σύμφωνο του Άμστερνταμ, 2016) έρχεται ως απάντηση στη διαπίστωση ότι η βάση των περιβαλλοντικών, οικονομικών και κοινωνικών προβλημάτων στην ΕΕ βρίσκεται στις αστικές περιοχές. Αποσκοπεί στην ενίσχυση της δυναμικής των δήμων να επηρεάσουν τις αντίστοιχες πολιτικές της ΕΕ, στην αναβάθμιση της ποιότητας και αποτελεσματικότητας των πολιτικών αυτών, καθώς και στην βελτίωση της ικανότητας των δήμων να αποκομίζουν τα οφέλη των πολιτικών αυτών.
- Βασικές αρχές της αστικής ατζέντας είναι η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση μέσω των εταιρικών σχέσεων, η ολοκληρωμένη προσέγγιση σε όλα τα επίπεδα για επίτευξη βιώσιμης ανάπτυξης και ενσωμάτωση των σχετικών στόχων του ΟΗΕ, η οικοδόμηση της λειτουργίας της πόλης, καθώς και η σύνδεση αγροτικού και αστικού χώρου.
- Με στόχο την εξασφάλιση νομοτεχνικής και χρηματοδοτικής διευκόλυνσης, καθώς και στην ανταλλαγή τεχνογνωσίας και εδραίωση αξιοπιστίας δεδομένων σε τοπικό επίπεδο, έχουν δημιουργηθεί 12 εταιρικές σχέσεις με κοινωνικό, περιβαλλοντικό, αναπτυξιακό, τεχνολογικό και ευρύτερα δημοσιοοικονομικό περιεχόμενο.
- Προχωρά η δημιουργία δύο ακόμη σχέσεων, για την ασφάλεια και για τον πολιτισμό.
- Η χώρα μας συμμετέχει στα περισσότερα εταιρικά σχήματα.
- Η πρωτοβουλία για αστικές καινοτόμες δράσεις, που διαχειρίζεται κεντρικά η ΕΕ, αφορά αστικά κέντρα με πληθυσμό μεγαλύτερο από 50.000. Είναι ανοιχτή η 3^{η} Προκήρυξη, ενώ αναμένεται η 4^{η} Προκήρυξη στο τέλος 2018.

1.3.4 Εφαρμογή χωρικών εργαλείων στην Ελλάδα

Μαρία Κωστοπούλου, Προϊσταμένη της Μονάδας Στρατηγικής και Παρακολούθησης Πολιτικών της Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Ανάλυσης

Μιλήσαμε για τις ολοκληρωμένες χωρικές επενδύσεις οι οποίες, όπως ξέρουμε, στην Ευρώπη και στη Ευρωπαϊκή Ένωση ενσωματώθηκαν στους Κανονισμούς. Το εργαλείο αυτό, ενώ θεωρητικά υπήρχε και σε προηγούμενες προγραμματικές περιόδους, σε αυτήν την προγραμματική περίοδο υπάρχει μία πρόβλεψη, ο Κανονισμός για το 5% των πόρων του ΕΚΠΑ να κατευθυνθούν στη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη. Επιπλέον, είχε συγκεκριμένα άρθρα μέσα στο Γενικό Κανονισμό, τον 1303 του 2013, για την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση και για τα ΤΑΠ. Επίσης, και στον Κανονισμό του ΕΚΠΑ, το Άρθρο 7 είναι το περιβόητο για την Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη.

Στο ερώτημα που είχε τεθεί, δηλαδή ποιος προηγείται ο χωρικός σχεδιασμός ή ο αναπτυξιακός σχεδιασμός, μάλλον δεν υπάρχει απάντηση. Όμως, έγινε προσπάθεια σε όλο το πλαίσιο του σχεδιασμού που εκδόθηκε, οπωσδήποτε να λαμβάνεται υπόψη, να εντάσσεται μέσα στον αναπτυξιακό σχεδιασμό των ολοκληρωμένων παρεμβάσεων, και ο χωροταξικός σχεδιασμός και να γίνεται απαραίτητα ουσιαστικός διάλογος μεταξύ των δύο σχεδιασμών.

Έτσι εκδώσαμε ως Υπουργείο, πέρα δηλαδή από το ευρωπαϊκό κανονιστικό πλαίσιο, μία εγκύκλιο στην οποία δόθηκαν οι βασικές κατευθύνσεις στις Διαχειριστικές Αρχές και στις πόλεις, όπως επίσης και τα ενδεικτικά κριτήρια επιλογής των περιοχών παρέμβασης που έπρεπε να είναι πολύ συγκεκριμένες.

Επίσης, υπήρξε η σύσταση Εθνικού Δικτύου Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, με τη συμμετοχή όλων των Διαχειριστικών Αρχών και των Επιτελικών Δομών των Υπουργείων, έτσι ώστε να παρακολουθούμε την πορεία όλων αυτών των εργαλείων, να υπάρχει ανταλλαγή των απόψεων, να λύνουμε προβλήματα και να διασφαλίζουμε το συντονισμό μεταξύ των Ταμείων. Εκεί, στις συναντήσεις αυτές, συμμετέχει το Ευρωπαϊκό Γεωργικό Ταμείο Αγροτικής Ανάπτυξης και το Ευρωπαϊκό Ταμείο Θάλασσας και Αλιείας. Ουσιαστικά, υλοποιούμε αυτό που απαιτείται για τη δικτύωση σε επίπεδο διαχείρισης. Αυτό που υπολείπεται, προφανώς, είναι μια πολύ ωραία πρόταση, να δούμε πώς θα μπορέσουμε να αναπτύξουμε ίσως μία δικτύωση μεταξύ των δήμων, να έχουμε μία πλατφόρμα ή να εξετάσουμε τέλος πάντων πώς θα μπορούσαμε να βοηθήσουμε κι εμείς, ώστε να δώσουμε κάποια υποστήριξη για τη δικτύωση αυτή.

Ακόμη, υπήρχαν τεχνικές οδηγίες για τη διαχείριση -δηλαδή συγκεκριμένες διαδικασίες για την εξειδίκευση των προκηρύξεων, των κριτηρίων επιλογής των στρατηγικών και των περιοχών από τις διαχειριστικές- κι αυτό είναι κανονιστική πρόβλεψη. Η έγκριση βέβαια των κριτηρίων και των στρατηγικών πέρασε από τις Επιτροπές Παρακολούθησης των επιχειρησιακών προγραμμάτων. Επίσης, βάσει πάλι του κανονιστικού πλαισίου, η προκήρυξη και η αξιολόγηση έγκρισης των Στρατηγικών γίνεται από την Ειδική Υπηρεσία, από τις Επιτροπές Παρακολούθησης, καθώς επίσης και ο ορισμός των αστικών αρχών ως ενδιάμεσος φορέας.

Η ιδιαιτερότητα σ' αυτή την προγραμματική περίοδο, σύμφωνα με το Άρθρο 7 του ΕΚΠΑ, είναι ότι δίνεται η δυνατότητα στους δήμους, στις αστικές αρχές, να συμμετέχουν όχι μόνο στη διαμόρφωση της στρατηγικής, αλλά και στην επιλογή των πράξεων. Αυτό είναι κάτι καινοτόμο για την προγραμματική περίοδο, γιατί οι δήμοι αναλαμβάνουν την ευθύνη να επιλέξουν και σε επίπεδο δράσεων πλέον, τι θα υλοποιήσουν. Φυσικά, στις περισσότερες των περιπτώσεων, σε

κάποιες περιπτώσεις οι δήμοι της Ελλάδας και σε άλλες οι διαχειριστικές αρχές επέλεξαν να αναλάβει η διαχειριστική αρχή τη διαδικασία της υλοποίησης. Όμως, είναι εξαιρετικά καινοτόμο και συμβαίνει για πρώτη φορά σε αυτήν την περίοδο να συμμετέχουν οι δήμοι, έστω και με τη επιλογή των πράξεων. Αντιλαμβάνεται πλέον ο δήμος τις διαδικασίες που απαιτούνται σε όλα τα επίπεδα για την υλοποίηση ενός τέτοιου στρατηγικού σχεδίου.

Σημειώνεται ως εξαιρετικά σημαντικό για αυτήν την περίοδο ότι από την εγκύκλιο δόθηκε επιπλέον η δυνατότητα (πέραν του ότι οι περιφέρειες ανέλαβαν το σχεδιασμό και την υλοποίηση των περιφερειακών προγραμμάτων, ενώ στην προηγούμενη περίοδο δεν ίσχυε αυτό) οι περιφέρειες να επιλέξουν ποια διαδικασία θα ακολουθήσουν για την επιλογή των στρατηγικών αυτών. Δηλαδή και μέσα από την εγκύκλιο δινόταν η δυνατότητα οι περιφέρειες να ακολουθήσουν ανταγωνιστική διαδικασία, όπως έγινε στην Αττική, Κεντρική Μακεδονία, Δυτική Μακεδονία κλπ. ‘Αλλες περιφέρειες καθόρισαν τις περιοχές των στρατηγικών τους ήδη μέσα στα προγράμματά τους, που σημαίνει ότι είχαν κάνει μία μελέτη σχεδιασμού νωρίτερα και αναφέρονταν οι στρατηγικές παρέμβασης μέσα στα προγράμματά τους. Τέλος, άλλες περιφέρειες επέλεξαν την ανταγωνιστική διαδικασία σε συνδυασμό με τις καθορισμένες περιοχές, δηλαδή μία μεικτή διαδικασία. Επίσης, ήταν υποχρέωση των διαχειριστικών αρχών (η περιφέρεια φυσικά και από κει και πέρα οι δήμοι που αναλάμβαναν το σχεδιασμό των στρατηγικών) να μπουν σε ευρεία διαβούλευση, όχι μόνο πολυεπίπεδα, με όλα τα επίπεδα διακυβέρνησης, αλλά και με τους εταίρους της περιοχής τους.

Στην Εικόνα 3 φαίνεται μία συνολική εικόνα του αποτελέσματος. Συνολικά, προγραμματικά προβλέπονται 789 εκατομμύρια ευρώ για όλες τις χωρικές παρεμβάσεις, 649 από το ΕΤΠΑ και 140 περίπου εκατομμύρια από το ΕΚΤ, δηλαδή χρησιμοποιούνται και τα δύο Ταμεία και αυτό έχει ενδιαφέρον. Ο εγκεκριμένος μέχρι σήμερα προϋπολογισμός ανέρχεται στα 437 εκατομμύρια ευρώ. Σε αυτά δεν περιλαμβάνονται τα στρατηγικά σχέδια της Αττικής, γιατί τα επίσημα στοιχεία δεν έχουν ακόμα ανακοινωθεί, οπότε προϋπολογισμός αναμένεται ότι θα αυξηθεί πολύ. Αφορά 47 στρατηγικά σχέδια σε όλη την Ελλάδα, τα 34 είναι Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης και τα 12 είναι εκτός αστικού χώρου, Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις. Επίσης, υπάρχουν και 5 ΤΑΠΤΟΚ, εάν δεν κάνω λάθος, τα οποία, βέβαια, δεν αφορούν στον αστικό χώρο. Οι προσκλήσεις ανέρχονται περίπου στα 200 εκατομμύρια, ενώ υπάρχουν και ενταγμένα έργα σε Περιφέρειες όπως η Ανατολική Μακεδονία η Ήπειρος, η Στερεά Ελλάδα κλπ. Δηλαδή, έχει πλέον αρχίσει η υλοποίηση των στρατηγικών, οι περισσότερες ως ΣΒΑ.

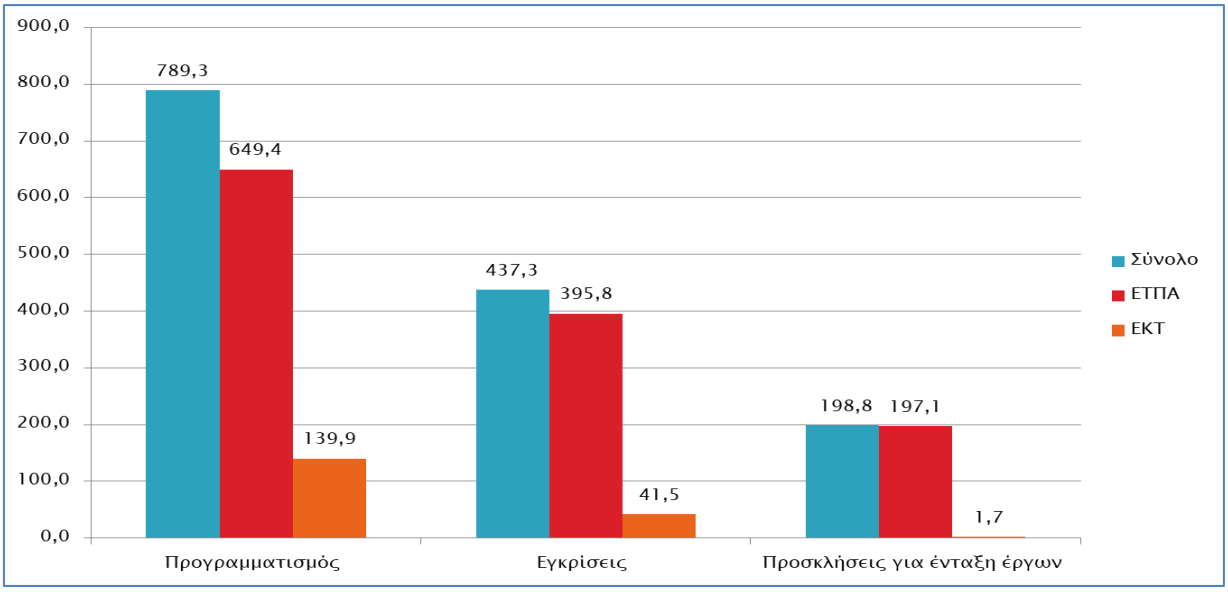

Εικόνα 3. Πορεία Υλοποίησης ΟΧΕ

(Ποσά σε εκατομμύρια ευρώ Κοινοτική Συνδρομή)

Ειδικότερα για τις Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις στη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (Εικόνα 4), ο προγραμματισμός ανέρχεται σε 548 περίπου εκατομμύρια, τα 429 ΕΚΠΑ και τα 119 ΕΚΤ. Ο συνολικός ο εγκεκριμένος μέχρι τώρα προϋπολογισμός ανέρχεται σε 309 εκατομμύρια, αλλά προβλέπεται να αυξηθεί όταν προστεθεί ο προϋπολογισμός για την Αττική. Οι εγκεκριμένες Στρατηγικές ανέρχονται σε 25 από τις 34. Υπάρχουν δηλαδή 34 Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης σε εθνικό επίπεδο. Οι 25 έχουν εγκριθεί, υπολείπονται 9 από τις οποίες οι 4 είναι της Αττικής, οι 2 της Στερεάς Ελλάδας, οι 2 της Πελοποννήσου και η μία της Κέρκυρας, των Ιονίων Νήσων.

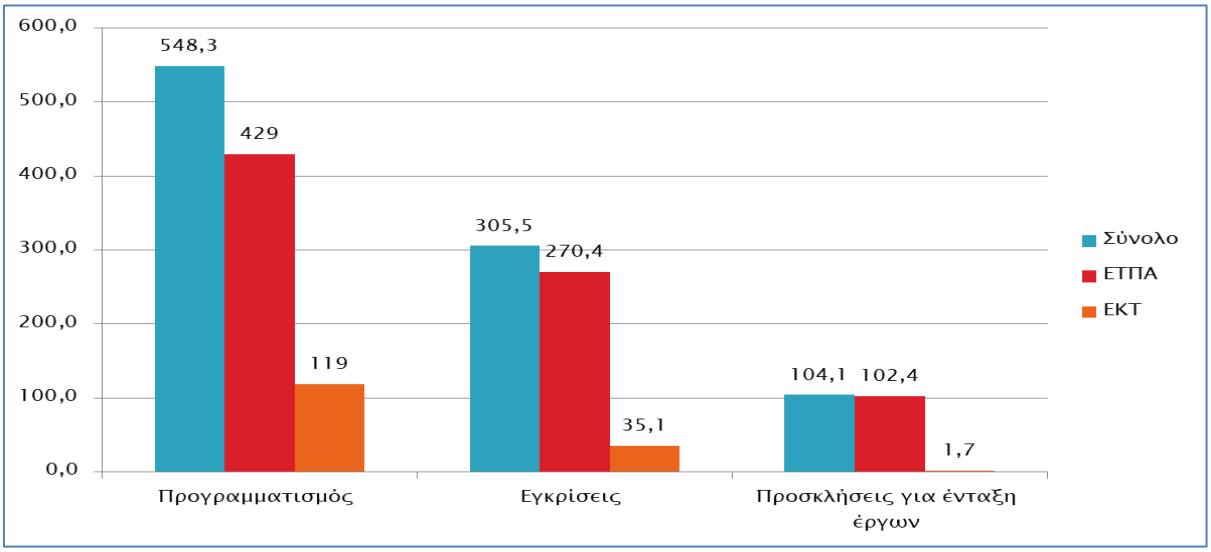

Εικόνα 4. Πορεία Υλοποίησης ΟΧΕ-ΒΑΑ

(Ποσά σε εκατομμύρια ευρώ Κοινοτική Συνδρομή)

Ποιες ήταν οι παράμετροι του σχεδιασμού; Καταρχάς, θεωρούμε πάρα πολύ σημαντικό και σύμφωνα πάντοτε με τις κανονιστικές απαιτήσεις, τον διευρυμένο ρόλο των δήμων. Το δεύτερο

χαρακτηριστικό που καθόρισε το σχεδιασμό των Στρατηγικών ήταν από τη μία η φιλοδοξία και των πολιτών και των αρχών να διαμορφώσουν τα στρατηγικά σχέδια και από την άλλη, φυσικά, η ικανότητα που υπάρχει σε επίπεδο στελεχών μέσα στους δήμους. Το τρίτο είναι ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας, δηλαδή να είναι πολυτομεακό και πολυθεματικό το σχέδιο το οποίο προτείνεται. Αυτό προωθήσαμε ιδιαιτέρως και ευτυχώς υιοθετήθηκε από τις περισσότερες Περιφέρειες, δηλαδή να χρησιμοποιήσουν πόρους και από τα δύο Ταμεία, χρησιμοποιώντας επίσης διαφορετικές επενδυτικές προτεραιότητες.

Ένα άλλο σημείο το οποίο είχε μεγάλο ενδιαφέρον ήταν αυτός ο συνδυασμός των έργων, των υποδομών από τη μία πλευρά, δηλαδή έργα που συνήθως ξέρουμε να υλοποιούμε, και από την άλλη οι άϋλες ενέργειες. Εκεί εντοπίζονται πάρα πολλά προβλήματα στην υλοποίηση. Δεν αναφέρομαι μόνο στις κρατικές ενισχύσεις. Το θέμα των κρατικών ενισχύσεων δεν έχει δημιουργήσει προβλήματα μόνο ως προς τον ενδιάμεσο φορέα (αυτό θα λυθεί άμεσα, δηλαδή πριν από το τέλος του χρόνου, με νομοθετική ρύθμιση, οπότε νομίζω από τον Ιανουάριο πια, όλες οι διαχειριστικές αρχές θα μπορούν να έχουν ενδιάμεσο φορέα υλοποίησης στις κρατικές ενισχύσεις και να αρχίσουν την υλοποίηση), αλλά δημιουργήθηκαν προβλήματα και ως προς το τι είναι κρατική ενίσχυση. Το νέο θεσμικό πλαίσιο θεωρεί τα πάντα, όλες τις δράσεις, ως κρατικές ενισχύσεις και θα πρέπει να αποδεικνύεται ότι δεν είναι κρατική ενίσχυση η κάθε παρέμβαση. Είναι αντιληπτό το τι προβλήματα δημιουργούνται, γραφειοκρατικά, αλλά και πραγματικά, και οι πραγματικές ανάγκες που υπάρχουν, προκειμένου να γίνουν επενδύσεις σε δράσεις που δεν είναι δυνατό να έχουν ίδιους πόρους και παρόλα αυτά εκτιμούνται και εξετάζονται ως κρατική ενίσχυση. Είναι φανερό ότι αυτό δημιουργεί αρκετές καθυστερήσεις.

Πρέπει να αναφερθεί, επίσης, το έλλειμμα των στατιστικών δεδομένων. Επίσης, η αποτελεσματική διακυβέρνηση που είναι παράμετρος σχεδιασμού, είναι μέσα στο πλαίσιο του δημοκρατικού προγραμματισμού και αξίζει τον κόπο να πραγματοποιείται, ακόμα και εάν μερικές φορές η υλοποίησή της δημιουργεί κάποιες καθυστερήσεις, ιδίως στο ξεκίνημα.

Ακόμη, όπως αναφέρθηκε πριν, οι αστικές αρχές αναλαμβάνουν τη διαμόρφωση της Στρατηγικής, την αξιολόγηση της συνάφειας μεταξύ των επιλεγμένων δράσεων. Επίσης, μόνο η Αττική παραχωρεί ολόκληρη τη διαχείριση των στρατηγικών.

Και τέλος, όσον αφορά τη διαβούλευση κατά τη διάρκεια της υλοποίησης, να αναφέρουμε το παράδειγμα του Δήμου της Δράμας. Επειδή θα υλοποιηθεί παρέμβαση μέσα στο κέντρο της πόλης, εκεί που είναι ο σταθμός του ΚΤΕΛ, εκεί όπου αφήνουν όλοι τα αυτοκίνητά τους για να πάνε στην αγορά να ψωνίσουν, ο Δήμος γνωρίζει πάρα πολύ καλά τις δυσκολίες που θα υπάρξουν όταν θα υλοποιείται αυτή η παρέμβαση, σε χρονικό διάστημα 3, 4, 5 χρόνων (δεν ξέρουμε πόσων, εάν υπάρχουν και κάποιες δυσκολίες στην υλοποίηση). Έτσι λοιπόν, ενώ τώρα όλοι συμφωνούν ότι πρέπει να γίνει αυτή η παρέμβαση, ο Δήμος έχει καταλάβει το ρόλο της διαβούλευσης και θα έχει επιτροπές καθ' όλη τη διάρκεια της υλοποίησης, έτσι ώστε να ενημερώνεται ο κόσμος για τις οχλήσεις των έργων και τα προβλήματα που μπορεί να υπάρξουν, να συμμετέχει ο πολίτης και να αντιλαμβάνεται και τις δυσκολίες που μπορεί να έχει η υλοποίηση και να μην στραφούν οι πολίτες εναντίον των παρεμβάσεων και προκληθούν συγκρούσεις.

Για τις ΟΧΕ εκτός αστικού χώρου, αυτές είναι 12. Έχουν εγκριθεί οι 4 και συγκεκριμένα για νησιά στο Βόρειο Αιγαίο, η πολιτιστική διαδρομή της Εγνατίας Οδού στην Ανατολική Μακεδονία -Θράκη και δύο στρατηγικές στη Δυτική Ελλάδα, δηλαδή το Κατάκολο-Αρχαία Ολυμπία και η Λίμνη

Μεσολογγίου. Αναμένεται η έγκριση των υπολοίπων Στρατηγικών που αφορούν στη Δυτική Μακεδονία, στη σύνδεση των λιμνών, τρεις στα Ιόνια νησιά (η Παλλική, της Ζακύνθου και της Λευκάδας), δύο στη Κρήτη (στο Ρέθυμνο και στη Σητεία), μια στη Θεσσαλία για την τουριστική και πολιτιστική διαδρομή και μία στην Στερεά Ελλάδα για τον Ασωπό. Υπάρχει ακόμα μία για την οποία δεν έχει ακόμα ξεκινήσει η διαδικασία, που αφορά στην περιοχή της Μάνης στην Πελοπόννησο.

Ποια ήταν τα ποιοτικά χαρακτηριστικά για τις Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις εκτός Αστικής Αρχής; Αφορούσαν μία μόνο περιφέρεια, εκτός από την περίπτωση του Ασωπού που σχεδιάζεται από τη Στερεά Ελλάδα και έχει ιδιαίτερο ενδιαφέρον. Στις άλλες περιφέρειες όλες οι παρεμβάσεις αφορούν την ίδια περιφέρεια. Επίσης 7 από τις 9 περιφέρειες αφορούν σε πολυταμειακές παρεμβάσεις, αντλώντας πόρους από πολλές επενδυτικές προτεραιότητες, ενώ δίνεται έμφαση σε θέματα πολιτισμού, περιβάλλοντος και υποδομών.

Ως προς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των ΣΒΑ, αυτές αφορούν στις περισσότερες των περιπτώσεων μία μόνο πόλη (εκτός από τη Μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης που αποτελείται από 8 δήμους, τη Δυτική Αθήνα με τον ΑΣΔΑ και τη διαδημοτική περιοχή, το δίπολο αυτό, Άργους –Ναυπλίου), έχουν πολυθεματική προσέγγιση με πολλές επενδύσεις, επικεντρώνονται σε θέματα έρευνας και τεχνολογίας, καινοτομίας, ψηφιακής σύγκλισης, επιχειρηματικότητας και αντιμετώπισης των επιδράσεων της κλιματικής αλλαγής. Σημαντικότατη είναι η συνδρομή του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου και η συνέργεια με άλλες στρατηγικές, όπως η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, η Στρατηγική Κοινωνικής Ένταξης κλπ.

Ως προς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά των ΟΧΕ, παρατηρείται ότι υπάρχει πολύ μεγάλη συμμετοχή στη διαβούλευση, υπάρχει διαμόρφωση εταιρικών σχημάτων με επιμέρους τοπικές ομάδες, όπως συμμετοχή των ξενοδόχων, Επιμελητήριων, ΕΣΑΜΕΑ, Ένωση των Κυριών και άλλων συλλόγων, καθώς και πολυεπίπεδη διακυβέρνηση. Ως καλές πρακτικές από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο μπορεί να αναφερθούν αυτή της παραλιακής της Θεσσαλονίκης, του Δήμου Ηρακλείου, το οικολογικό πάρκο της Αλεξανδρούπολης, η ευρωπαϊκή γειτονιά της Κέρκυρας.

Ως προς το σχεδιασμό έχουν επιλεγεί τρία παραδείγματα. Το ένα αφορά το Δήμο Ηρακλείου, με την έξυπνη συνεκτική πόλη, τόπο συνάντησης πέντε συν ένα πολιτισμών. Μάλιστα, ο Δήμος Ηρακλείου, θα συνδυάσει, κι αυτό έχει μεγάλο ενδιαφέρον, το άλλο πρόγραμμα που με ανταγωνιστική διαδικασία κατάφερε να κερδίσει σε ευρωπαϊκό επίπεδο, το *urban innovative action*, με την τοπική οικονομία. Έρχεται λοιπόν και εκτός από τις παρακάτω θεματικές παρεμβάσεις, συνδέει αυτά τα δύο στρατηγικά σχέδια που θα έχουν μεταξύ τους συνέργεια.

- Διαχείριση φυσικών κινδύνων που δεν απορρέουν από την κλιματική αλλαγή
- Πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση σε θέματα ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης
- Προστασία, αναστήλωση και αποκατάσταση ιστορικών και πολιτισμικών μνημείων
- Ενεργειακή αποδοτικότητα στα δημόσια κτήρια

Η ΟΧΕ Ασωπού για την περιβαλλοντική εξυγίανση και για την επιχειρηματική, αστική και κοινωνική αναζωογόνηση της λεκάνης απορροής του Ασωπού ποταμού, αφορά μια περιοχή που αγγίζει και την Περιφέρεια Αττικής η οποία θα έχει και τις μεγαλύτερες συνέπειες. Εδώ εμπλέκεται και ο ιδιωτικός τομέας και μάλιστα πρόκειται για μεταφορά των βιομηχανικών εγκαταστάσεων σε νέο πάρκο που πρόκειται να δημιουργηθεί. Είναι ένα πολύ φιλόδοξο σχέδιο.

Είναι ακόμη λίγα τα χρήματα, υπάρχει η συμμετοχή (όχι επίσημη στη Στρατηγική, αλλά στα έργα) παρεμβάσεων από τα Υπουργεία, ενώ είναι ακόμα σε διαμόρφωση το σχήμα της διακυβέρνησης που θα έχει.

Και τέλος, η ΟΧΕ στη Μητροπολιτική Περιφέρεια Θεσσαλονίκης που αφορά 8 δήμους. Πρόκειται, επίσης, για μία πολυεπίπεδη διακυβέρνηση με συμμετοχή της Περιφέρειας και αξιοποίηση του δυναμικού. Έχει ενδιαφέρον ότι για πρώτη φορά γίνεται μία παρέμβαση σε μητροπολιτική περιφέρεια, περιοχή όπου, μάλλον, αρχίζουν να χρησιμοποιούνται τα εργαλεία των λειτουργικών δράσεων μεταξύ των ενεργειών.

Ελπίζουμε ότι μέχρι το τέλος του 2017 θα έχουν εγκριθεί όλες οι δράσεις του 2017 ή η μεγάλη πλειονότητα αυτών, δηλαδή ότι θα υπάρχει δυνατότητα για δαπάνες για όλες τις Στρατηγικές το πρώτο εξάμηνο του 2018. Υπάρχει καθυστέρηση και συζητείται στην επόμενη προγραμματική περίοδο να υπάρχει χρονοπρογραμματισμός, όπως γίνεται με τα ΤΑΠΤΟΚ, δηλαδή να μπει στο κανονιστικό πλαίσιο προθεσμία ως προς το πότε θα πρέπει να έχουν εγκριθεί οι Στρατηγικές.

Σύνοψη Βασικών Σημείων

- Στη διαδικασία Σχεδιασμού και Υλοποίησης ΟΧΕ στο Πλαίσιο της Χωρικής Ανάπτυξης στο ΕΣΠΑ 2014-2020 συνέβαλλαν, εκτός το Ευρωπαϊκό Κανονιστικό Πλαίσιο :
  - Εγκύκλιος Υπ. Οικονομίας & Ανάπτυξης (81168/ ΕΥΣΣΑ 1796/30.7.2015) με βασικές κατευθύνσεις για Διαχειριστικές Αρχές και πόλεις και ενδεικτικά κριτήρια επιλογής περιοχών και στρατηγικών.
  - Η σύσταση Εθνικού Δικτύου Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης
  - Τεχνικές Οδηγίες από την Εθνική Αρχή Συντονισμού προς τις Διαχειριστικές Αρχές αναφορικά με την διαδικασία προκήρυξης και επιλογής στρατηγικών
- Ιδιαιτερότητα σ' αυτή την προγραμματική περίοδο, σύμφωνα με το Άρθρο 7 του ΕΚΠΑ, συνιστά το ότι δίνεται η δυνατότητα στους δήμους, στις αστικές αρχές, να συμμετέχουν όχι μόνο στη διαμόρφωση της στρατηγικής, αλλά και στην επιλογή των πράξεων.
- Δόθηκε επιπλέον η δυνατότητα στις περιφέρειες :
  - να αναλάβουν το σχεδιασμό και την υλοποίηση των περιφερειακών προγραμμάτων
  - να επιλέξουν ποια διαδικασία θα ακολουθήσουν για την επιλογή των στρατηγικών
- Έχουν ήδη εγκριθεί 46 Στρατηγικές ΟΧΕ με προϋπολογισμό το 40% του συνολικού.
- Ως ποιοτικά χαρακτηριστικά των ΟΧΕ-ΒΑΑ επισημαίνονται τα εξής:
  - Πολυθεματική προσέγγιση
  - Σημαντική συνδρομή του ΕΚΤ και συνέργεια με άλλες στρατηγικές
  - Σημαντική συμμετοχή στη διαβούλευση των τοπικών παραγόντων
  - Διαμόρφωση εταιρικών σχημάτων
  - Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση
- Συζητιούνται λύσεις για το υπαρκτό πρόβλημα της χρονικής καθυστέρησης

1.3.5 Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης στο Ε.Π. «Αττική» 2014-2020

Αλεξάνδρα Μαυρογονάτου, ΕΥΔ ΕΠ Περιφέρειας Αττικής

Η παρουσίαση θα δείξει συνοπτικά τι έχει γίνει στο πλαίσιο του εγκεκριμένου Επιχειρησιακού Προγράμματος της Περιφέρειας Αττικής για τις Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, τον προγραμματισμό και πώς τελικά υλοποιείται αυτός ο προγραμματισμός.

Στο εγκεκριμένο Πρόγραμμα, αυτό που επιλέχθηκε από την πλευρά της Περιφέρειας Αττικής ήταν η Χωρική Ανάπτυξη να επικεντρωθεί αποκλειστικά στον αστικό χώρο, μέσω της υλοποίησης Στρατηγικών Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, αξιοποιώντας το εργαλείο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων. Προς τούτο έπρεπε να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες των Διαρθρωτικών Ταμείων που περιελάμβανε το Πρόγραμμά και ειδικότερα ΕΤΠΑ και το ΕΚΤ. Έτσι κάθε ΟΧΕ/ΒΑΑ που θα μπορούσε να υποβληθεί στην ΕΥΔ έπρεπε να δίνει πόρους από δύο τουλάχιστον διαρθρωτικά ταμεία και αυτά θα έπρεπε να αναφέρονται σε διαφορετικούς άξονες του προγράμματος ή ακόμα και σε άξονες άλλων τομεακών προγραμμάτων.

Το κανονιστικό πλαίσιο που διέπει την υλοποίηση των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη - παρουσιάστηκε νωρίτερα αναλυτικά – είναι: ο Γενικός Κανονισμός 1303/2013 και ειδικότερα το Άρθρο 6, ο Κανονισμός του ΕΤΠΑ και το Άρθρο 7, ο Κανονισμός του ΕΚΤ και το Άρθρο 12, ο νόμος για το ΕΣΠΑ 2014-2020 (Ν. 4314/2014) και επιπλέον υπάρχουν δύο εγκύκλιοι που έχουν εκδοθεί από την ΕΑΣ (Εθνική Αρχή Συντονισμού). Η μία αφορά στο πώς οργανώνονται οι Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις και έχει εκδοθεί από την ΕΥΣΣΑ. Η δεύτερη έχει εκδοθεί από την ΕΥΘΥ (Ειδική Υπηρεσία Θεσμικής Υποστήριξης) και αφορά στο πώς γίνεται η υλοποίηση πια των στρατηγικών. Υπάρχει επίσης το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου που διέπει όλον τον Προγραμματισμό του ΕΣΠΑ 2014-2020 και στο οποίο «ακουμπάει» η υλοποίηση αυτών των στρατηγικών.

Στην Περιφέρεια Αττικής, η εστίαση των Στρατηγικών για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη είχε δύο βασικές παραμέτρους:

Η πρώτη παράμετρος αφορούσε στην χωρική αναφορά, η οποία δεν κάλυπτε όλη την Περιφέρεια Αττικής αλλά αφορούσε μόνο τους 40 δήμους που συγκροτούν το πολεοδομικό συγκρότημα Αθήνας-Πειραιά. Η δεύτερη παράμετρος είχε να κάνει με την αναπτυξιακή φυσιογνωμία που έπρεπε να χαρακτηρίζει αυτές τις στρατηγικές, η οποία κατηγοριοποιήθηκε σε δύο βαθμίδες.

Μία κατηγορία αφορούσε στις υποβαθμισμένες περιοχές όπου δόθηκε έμφαση σε αυτές που αφορούσαν περιοχές με οξυμένα περιβαλλοντικά οικονομικά, κοινωνικά και δημογραφικά προβλήματα αποσκοπώντας στην επίλυση αυτών των προβλημάτων.

Η δεύτερη κατηγορία περιοχών που θα μπορούσαν να έχουν μία Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης ήταν περιοχές με ειδική αναπτυξιακή δυναμική η οποία θα προέκυπτε από τη συγκέντρωση υπερτοπικών δραστηριοτήτων ή την υλοποίηση μεγάλων επενδύσεων σε τομείς όπως είναι ο Τουρισμός, ο Πολιτισμός, ή/και στους τομείς προτεραιότητας της Περιφερειακής Στρατηγικής για την Έξυπνη Εξειδίκευση (ΠΣΕΕ) της Αττικής.

Σε αυτό το πλαίσιο εκδόθηκε στις 24 Φεβρουαρίου 2017 Πρόσκληση που απευθυνόταν στους 40 δήμους του Πολεοδομικού Συγκροτήματος, είχε καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων 28 Απριλίου 2017 και συνοδευόταν από Αναλυτικό Οδηγό Εφαρμογής ο οποίος έδινε

κατευθύνσεις τόσο για την ορθή υποβολή των προτάσεων όσο και για τον τρόπο με τον οποίο οι προτάσεις αυτές επρόκειτο να αξιολογηθούν.

Η αξιολόγηση στην συγκεκριμένη Πρόσκληση ήταν συγκριτική και έγινε με βάση δύο ενότητες κριτηρίων. Η πρώτη ενότητα κριτηρίων αφορούσε στην Αποδοχή της Αίτησης, δηλαδή την πληρότητα του φακέλου που υποβλήθηκε από τους δήμους ή οι εν δυνάμει αστικές αρχές και η δεύτερη ενότητα κριτηρίων αφορούσε την κατ' εξοχήν αξιολόγηση, τα κριτήρια της οποίας επιμερίστηκαν σε δύο στάδια. Το πρώτο στάδιο είχε να κάνει με τα βαθμολογούμενα κριτήρια, που θα έδιναν ουσιαστικά τη βαθμολογία για την κατάταξη των Στρατηγικών που είχαν υποβληθεί. Η πρώτη ενότητα βαθμολογούμενων κριτηρίων αφορούσε στην αξιολόγηση των Περιοχών Παρέμβασης και είχε βαρύτητα 30%, η δεύτερη κατηγορία κριτηρίων ήταν η Αξιολόγηση της Στρατηγικής με βαρύτητα επίσης 30% και η τρίτη κατηγορία ήταν η Αξιολόγηση του Σχεδίου Δράσης και του Χρηματοδοτικού Σχεδίου, με βαρύτητα 40%. Κατά την αξιολόγηση και βαθμολόγηση των κριτηρίων υπήρχε ο όρος ότι κάθε πρόταση για να γίνει αποδεκτή ως Στρατηγική και να προχωρήσει στο επόμενο στάδιο Αξιολόγησης έπρεπε να συλλέξει βαθμολογία τουλάχιστον 50 μονάδες.

Το δεύτερο στάδιο της αξιολόγησης έχει να κάνει με την αξιολόγηση της Διαχειριστικής Επάρκειας του Φορέα που θα αναλάβει τη Διαχείριση για την Υλοποίηση της κάθε εγκεκριμένης Στρατηγικής καθώς, όπως ειπώθηκε ήδη από τις προηγούμενες παρουσιάσεις, η Περιφέρεια Αττικής είναι η μόνη περιφέρεια η οποία επέλεξε να κάνει πλήρη εκχώρηση αρμοδιοτήτων για την υλοποίηση των εγκεκριμένων Στρατηγικών. Άρα λοιπόν πρέπει να δούμε, στο δεύτερο στάδιο της αξιολόγησης, ότι οι φορείς οι οποίοι θα αναλάβουν τη διαχείριση έχουν αυτή την ικανότητα.

Στο πλαίσιο της Πρόσκλησης υποβλήθηκαν συνολικά πέντε Προτάσεις (Εικόνα 5).

α/α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΕΤΑΙΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ Α, Β, Γ	ΑΙΤΟΥΜΕΝΟΣ Π/Υ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ Π/Υ
1	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΟΧΕ/ΒΑΑ) ΠΕΙΡΑΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	90,90	90.000.000,00	80.065.000,00
2	ΑΘΗΝΑ 2020: ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ, ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ, ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	75,60	99.500.000,00	85.048.448,00
3	Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΔΡΟΜΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑ	72,00	44.070.000,00	35.240.000,00
4	ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΜΕ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΧΕ/ΒΑΑ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (ΑΣΔΑ)	58,30	98.010.000,00	58.169.000,00
5	«ΣΧΕΔΙΟ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΣΒΑΑ) ΤΗΣ Π.Ε. ΒΟΡΕΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΘΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ "ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΥΡΗΝΑ"»	ΔΗΜΟΣ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ	45<50	84.470.000,00	0,00
			ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	331.580.000,00	258.522.448,00

Εικόνα 5. Αποτελέσματα αξιολόγησης Στρατηγικών Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων (ΟΧΕ) – Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) στην Περιφέρεια Αττικής

Η πρώτη πρόταση ΟΧΕ (με βάση το πρωτόκολλο υποβολής) αφορούσε στον Πειραιά και ήταν επικεφαλής ο Δήμος Πειραιά (Ένθεμα 1), η δεύτερη πρόταση αφορούσε ένα σύνδεσμο δήμων της Νότιας Αττικής με επικεφαλής το Δήμο Καλλιθέας (Ένθεμα 2), η τρίτη πρόταση τον Βόρειο Τομέα Αθηνών με επικεφαλής το Δήμο Αμαρουσίου, η τέταρτη πρόταση τον Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Δυτικής Αθήνας, με επικεφαλής τον ΑΣΔΑ (Ένθεμα 3) και η πέμπτη πρόταση ήταν του Δήμου Αθηναίων και της ΕΑΤΑ με επικεφαλής το Δήμο Αθηναίων (Ένθεμα 4).

Ένθεμα 1. *ΟΧΕ/ΒΑΑ Πειραιά*

Πηγή: Βίντεο της Περιφέρειας Αττικής

Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ) Πειραιά

Η ΟΧΕ του Πειραιά αποτελεί έναν ολοκληρωμένο χάρτη παρεμβάσεων που αγγίζει όλες τις περιοχές και τις δραστηριότητες της πόλης και η οποία αξιολογήθηκε ως η πληρέστερη πρόταση, λαμβάνοντας τη μεγαλύτερη βαθμολογία. Μέσα από την υλοποίηση του Σχεδίου της ΟΧΕ αναβαθμίζεται η εικόνα του Πειραιά, ενισχύεται η κοινωνική συνοχή και δημιουργείται ένας διεθνής επιχειρηματικός πόλος έλξης. Φιλοδοξία του Πειραιά είναι να αναδειχτεί ως πόλη Πράσινη και Βιώσιμη, με αστικές παρεμβάσεις που αξιοποιούν τις ενεργειακές τεχνολογίες, αλλά και με στοχευμένες κοινωνικές παρεμβάσεις, ως πόλη Έξυπνη με την υιοθέτηση νέων τεχνολογιών, αλλά και ως πόλη Γαλάζια που χρησιμοποιεί ως μοχλό Ανάπτυξης τη Γαλάζια Οικονομία και τις θαλάσσιες δραστηριότητες.

«*Φτιάξαμε, νομίζω, μία άρτια, όπως αποδείχτηκε κιόλας, πρόταση, την υποβάλλαμε στη Διαχειριστική Αρχή, με την κατάληξη να βαθμολογηθούμε ως πρώτοι. Εκταμιεύσαμε ένα ποσό 80.100.000 ευρώ, για την επόμενη πενταετία 2017-2022, που νομίζω είναι μία σημαντική παρακαταθήκη και για την σημερινή δημοτική αρχή και για την επόμενη.*» (Δήμαρχος Πειραιά, Γιάννης Μώραλης)

Η χρηματοδότηση συνολικού ύψους 80 εκατομμυρίων ευρώ, μοιράζεται ισοδύναμα σε αστικές αναπλάσεις ύψους 25 εκατομμυρίων ευρώ, κοινωνικές παρεμβάσεις ύψους 27 εκατομμυρίων ευρώ και ενίσχυση της επιχειρηματικότητας ύψους 28 εκατομμυρίων ευρώ.

«*Επιλέξαμε να στηρίξουμε τη στρατηγική μας με ένα σύγχρονο χρηματοδοτικό εργαλείο, την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση. Είχαμε δει από τότε ότι είναι ένα εργαλείο, το οποίο ταιριάζει απόλυτα στον Πειραιά. Είναι ένα εργαλείο, ένα «master plan», μία ομπρέλα πάνω από την πόλη.*» (Δήμαρχος Πειραιά, Γιάννης Μώραλης)

Ανάμεσα στα σπουδαιότερα έργα, η διαμόρφωση της πύλης εισόδου για τους επισκέπτες κρουαζιέρας (4,9 εκατ. ευρώ), όπως η ανάπλαση της Ακτής Θεμιστοκλέους (6,8 εκατ. ευρώ), της Ακτής Διλαβέρη (2,1 εκατ. ευρώ), της Πλατείας Καρπάθου (220.000 ευρώ) και η βιοκλιματική ανάπλαση της κεντρικής υπαίθριας αγοράς (3,4 εκατ.ευρώ).

«*Το πετύχαμε. Βεβαίως θα κριθούμε στην απορρόφηση, να απορροφήσουμε γρήγορα τα κονδύλια και να τα εφαρμόσουμε ώστε να δει ο κόσμος του Πειραιά και όχι μόνο, τις αλλαγές στην πόλη.*» (Δήμαρχος Πειραιά, Γιάννης Μώραλης)

Σ' ένα συνδυασμό αστικής ανάπλασης με κοινωνική παρέμβαση, δημιουργείται ο κόμβος αλληλεγγύης στο στρατόπεδο Παπαδογεωργή στα Καμίνια, φιλοδοξώντας να αποτελέσει έναν ανοικτό χώρο για όλους τους πολίτες.

Όσον αφορά την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, προωθείται ένα κέντρο στήριξης επιχειρήσεων του δήμου Πειραιά.

Στο ίδιο πλαίσιο προωθείται η δημιουργία μίας δομής υποστήριξης νέων επιχειρηματιών, με την παράλληλη διαμόρφωση ενός ανοιχτού δικτύου συνεργασίας μεταξύ υφιστάμενων και νεοφυών επιχειρήσεων για την προαγωγή νέων ιδεών.

«*Πλέον υπάρχει σχέδιο στον Πειραιά. Θα μπορέσει ο Πειραιάς να γίνει αυτό που όλοι οραματιζόμαστε, ένα μεγάλο ναυτιλιακό και εμπορικό κέντρο, με προστιθέμενη αξία και για τους επισκέπτες και για τους κατοίκους.*» (Δήμαρχος Πειραιά, Γιάννης Μώραλης)

Ένθεμα 2. ***ΟΧΕ Καλλιθέας, Αλίμου, Παλιού Φαλήρου Η Μουσική και η Ιστορία των Δρόμων***

Πηγή: Βίντεο της Περιφέρειας Αττικής

ΟΧΕ Καλλιθέας, Αλίμου, Παλιού Φαλήρου: Η Μουσική και η Ιστορία των Δρόμων

Έχοντας έναν ολοκληρωμένο χαρακτήρα που αγγίζει οικονομικές, περιβαλλοντικές και κοινωνικές δράσεις, η ΟΧΕ της Καλλιθέας, του Αλίμου και του Παλαιού Φαλήρου λειτουργεί ενισχυτικά στην αναζωογόνηση της τοπικής οικονομίας, στην ανάδειξη της τοπικής ταυτότητας, στη βελτίωση των χαρακτηριστικών του αστικού περιβάλλοντος και της ποιότητας ζωής, ενώ παράλληλα ενισχύει την κοινωνική συνοχή.

«*Το σχέδιο της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση αποτελεί μία μεγάλη ευκαιρία για τη βιώσιμη ανάπτυξη στην περιοχή μας. Η περιοχή μας έχει ενδιαφέροντα πολιτιστικά, γεωγραφικά και περιβαλλοντικά πλεονεκτήματα τα οποία μπορούν να την καταστήσουν ένα διεθνή τουριστικό και πολιτιστικό προορισμό.*» (Δήμαρχος Καλλιθέας, Δημήτριος Κάρναβος).

Η ΟΧΕ με επικεφαλής εταίρο το Δήμο Καλλιθέας και συμμετέχοντες τους δήμους Αλίμου και Παλαιού Φαλήρου προέκυψε μέσα από την συνεργασία της Εθνικής Λυρικής Σκηνής, της Εθνικής Βιβλιοθήκης και του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος. Η συνολική χρηματοδότηση έχει ύψος 35.000.000 ευρώ μοιράζεται σε δράσεις ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας ύψους 10,3 εκατομμυρίων ευρώ, σε αστικά έργα, αστικές αναπλάσεις και κοινωνικές υποδομές ύψους 16,7 εκατομμυρίων ευρώ και σε κοινωνικές δράσεις ύψους 8 εκατομμυρίων ευρώ.

«*Με τη Στρατηγική, με το σχέδιο που υποβάλλαμε στην πρότασή μας, μοχλεύουμε αυτές τις δυνατότητες, με στόχο να προωθήσουμε μία ανάπτυξη η οποία να σέβεται τον άνθρωπο, την ιστορία και το περιβάλλον.*» (Δήμαρχος Καλλιθέας, Δημήτριος Κάρναβος).

Για την αναζωογόνηση της αστικής λειτουργίας προωθούνται συμπράξεις Πανεπιστημίων και επιχειρήσεων για την υποστήριξη νέων και υφιστάμενων μικρομεσαίων επιχειρήσεων, καθώς και έξυπνες εφαρμογές Ηλεκτρονικού Πολιτισμού και Τουρισμού. Για την ενίσχυση της πολιτιστικής ταυτότητας και την προστασία του αστικού περιβάλλοντος δρομολογούνται πράσινες πολιτιστικές διαδρομές και βιοκλιματικές αλλαγές σε επιλεγμένα κτήρια. Στο πλαίσιο των κοινωνικών παρεμβάσεων προωθούνται δράσεις για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των ΑμεΑ, τη βελτίωση της απασχολησιμότητας, ενώ συμπεριλαμβάνονται και δράσεις ενίσχυσης της κοινωνικής επιχειρηματικότητας.

«*Πιστεύουμε ότι στο παραλιακό μας μέτωπο μπορεί να χαραχτεί μία μεγάλη αναπτυξιακή ιστορία.*» (Δήμαρχος Καλλιθέας, Δημήτριος Κάρναβος).

Ένθεμα 3. ***ΟΧΕ Δυτικής Αθήνας-Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με αξιοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ***

Πηγή: Βίντεο της Περιφέρειας Αττικής

ΟΧΕ Δυτικής Αθήνας-Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με αξιοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ

Επτά δήμοι της Δυτικής Αθήνας, η Αγία Βαρβάρα, οι Άγιοι Ανάργυροι, το Καματερό, το Αιγάλεω, το Ίλιον, το Περιστέρι, η Πετρούπολη και το Χαϊδάρι, ένωσαν τις δυνάμεις τους μέσω του Αναπτυξιακού Συνδέσμου Δυτικής Αθήνας, διαμορφώνοντας ένα διαδημοτικό πλαίσιο παρέμβασης που έχει ως στόχο την κοινωνική συνοχή, την αστική αναζωογόνηση, την ενίσχυση της επιχειρηματικότητας, αλλά και την προώθηση της καινοτομίας και της απασχόλησης.

«*Η Δυτική Αθήνα δημιουργήθηκε υποβαθμισμένη. Η ΟΧΕ είναι η τελευταία ευκαιρία για την ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας, αυτού του χώρου που βρίσκεται στην ούγια του λεκανοπεδίου της Αττικής, στο φλοιό της Αθήνας.*» (Δήμαρχος Περιστερίου, Ανδρέας Παταχουρίδης).

Ουσιαστικά πρόκειται για ένα φάσμα πολλών δράσεων που συνθέτουν το παζλ μιας ολοκληρωμένης προσέγγισης βιώσιμης ανάπτυξης στη Δυτική Αθήνα.

«*Εμείς πιστεύουμε απόλυτα ότι μέσα από την ΟΧΕ θα μας δοθεί η δυνατότητα αυτή η περιοχή να αναπτυχθεί και να εκσυγχρονιστεί. Είμαστε αισιόδοξοι, γιατί υπάρχει μία πάρα πολύ καλή συνεργασία με τη Διαχειριστική Αρχή της Περιφέρειας.*» (Δήμαρχος Περιστερίου, Ανδρέας Παταχουρίδης)

Η συνολική χρηματοδότηση, ύψους 58 εκατ. ευρώ, κατανέμεται σε: κοινωνικές υποδομές 8 εκατομμύρια ευρώ, κοινωνικά έργα 15,7 εκατ. ευρώ, ενεργειακά έργα 6.7 εκατ. ευρώ, αναβάθμιση αστικού χώρου 3 εκατ. ευρώ, αντιπλημμυρικά έργα 4 εκατ. ευρώ, ενίσχυση της επιχειρηματικότητας 17,1 εκατ. ευρώ και, ακόμα, 1 εκατ. ευρώ σε έργα πληροφορικής και 2,5 εκατ. ευρώ σε κατάρτιση.

Ανάμεσα στα σημαντικότερα έργα [συγκαταλέγεται] το διαδημοτικό κοινωνικό δίκτυο «Διευρύνω», με δομές και δράσεις που προωθούν την κοινωνικοποίηση, αλλά και την ένταξη περιθωριοποιημένων ομάδων, όπως οι άστεγοι, οι Ρομά και οι παλιννοστούντες.

[Επίσης,] Το διαδημοτικό Δίκτυο «Υγεία για όλους» με δράσεις για την αντιμετώπιση της φτώχειας, αλλά και την παροχή υπηρεσιών ανοιχτής ειδικής φροντίδας με τη δημιουργία κέντρων διημέρευσης, όπως και το διαδημοτικό δίκτυο «Φροντίζω» με δράσεις για την προώθηση των ευπαθών ομάδων και των νέων στην απασχόληση και την επιχειρηματικότητα και ειδικές δομές και δράσεις για τη διασφάλιση της ποιότητας της καθημερινής διαβίωσης των ευάλωτων ομάδων και την αντιμετώπιση των διακρίσεων.

«*Πιστεύουμε στην υλοποίηση αυτού του προγράμματος και θα δουλέψουμε όλοι σκληρά, αποφασιστικά και θέλω να πιστεύω αποτελεσματικά για να φανούν τα αποτελέσματά του.*» (Δήμαρχος Περιστερίου, Ανδρέας Παταχουρίδης)

Ένθεμα 4. ***ΟΧΕ Αθήνας-Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον Τουρισμό, το Πολιτισμό, την Καινοτομία***
Πηγή: Βίντεο της Περιφέρειας Αττικής

ΟΧΕ Αθήνας-Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον Τουρισμό, το Πολιτισμό, την Καινοτομία

Η ΟΧΕ της Αθήνας περιλαμβάνει πρωτοβουλίες οικονομικής, κοινωνικής και περιβαλλοντικής ανάπτυξης και παρεμβάσεις σε ένα ευρύ φάσμα τομέων και πτυχών που επηρεάζουν την καθημερινή ζωή και χτίζουν τη σύγχρονη εικόνα μιας ζωντανής βιώσιμης πόλης.

«*Κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο καινοτομήσαμε αξιοποιώντας ευρωπαϊκούς πόρους μέσα από ένα ολοκληρωμένο σύστημα διαχείρισης που υιοθέτησε η πόλη. Κατά την παρούσα προγραμματική περίοδο πλέον βασιζόμαστε σε ένα Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης. Είναι το λεγόμενο ΣΟΑΠ, ένα εργαλείο που νομοθετήθηκε πριν από πολλά χρόνια, αλλά μόλις τώρα, για πρώτη φορά, η Αθήνα είναι η πόλη που το αξιοποιεί.*» (Δήμαρχος Αθηναίων)

Η ΟΧΕ της Αθήνας έρχεται σε συνέχεια του Προγράμματος «Έργο Αθήνα» και κινείται σε τρεις άξονες παρεμβάσεων: Στην εδραίωση της μητροπολιτικότητας της Αθήνας με την προώθηση της καινοτομίας και της επιχειρηματικότητας και με έμφαση στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού (35 εκατ. ευρώ), την έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση του αστικού περιβάλλοντος της Αθήνας, ύψους (26 εκατ. Ευρώ) και στην προώθηση της κοινωνικής συνοχής και της κοινωνικής ένταξης (24 εκατ. ευρώ).

«*Στην Αθήνα προσπαθούμε να δώσουμε λύσεις στα προβλήματα που έχει βγάλει στην επιφάνεια η κρίση, μέσα από μεθόδους συνεχούς διαβούλευσης με την κοινωνία και σε συνεργασία πάντοτε με τους θεσμικούς φορείς της πόλης.*» (Δήμαρχος Αθηναίων, Γιώργος Καμίνης)

Για τη στήριξη της καινοτομίας και την στήριξη της εξωστρέφειας, δημιουργείται Κόμβος Καινοτομίας, Διασύνδεσης Έρευνας, Αποτελεσματικότητας και Αξιοποίησης Ερευνητικών Αποτελεσμάτων (1,4 εκατ. ευρώ). Για την οικονομική αναζωογόνηση του κέντρου της Αθήνας δρομολογείται υποστήριξη εκκόλαψης νέων επιχειρήσεων με αξιοποίηση κλειστών καταστημάτων στο Εμπορικό Τρίγωνο (2,8 εκατ. ευρώ).

«*Προχωράμε λοιπόν αξιοποιώντας ευρωπαϊκούς πόρους, προκειμένου να καταστήσουμε την Αθήνα έναν τόπο ελκυστικής κατοικίας, για τους Έλληνες αλλά επίσης και έναν προορισμό γι΄αυτούς που φιλοδοξούν να έρθουν από το εξωτερικό να κατοικήσουν, ή τουρίστες ή επιχειρηματίες και επενδυτές.*» (Δήμαρχος Αθηναίων, Γιώργος Καμίνης)

Στις δράσεις τουρισμού περιλαμβάνονται η προβολή του προορισμού Αθήνα και η προσέλκυση συνεδρίων διεθνούς ενδιαφέροντος δρομολογείται ολοκληρωμένο πρόγραμμα *B2B/B2C* καναλιών για την προώθηση της οικονομίας επισκεπτών.

Για την ανάδειξη του πολιτιστικού προϊόντος της Αθήνας δημιουργείται χώρος πολιτισμού «Ο χώρος της Μαρίας Κάλλας», ενώ αποκαθίστανται μνημειακοί χώροι και εγκαταστάσεις του Εργοστασίου Φωταερίου στην Τεχνόπολη (1,9 εκατ. ευρώ).

Για την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής των κατοίκων δρομολογούνται παρεμβάσεις στο Εμπορικό Τρίγωνο, διαμορφώνεται Σχέδιο Δράσης Βιώσιμης Κινητικότητας με τη δημιουργία ποδηλατικών διαδρομών και αναβαθμίζονται οι υποδομές του Εθνικού Κήπου.

Για τη στήριξη των κοινωνικά ευάλωτων ομάδων, δρομολογείται μία ολοκληρωμένη παρέμβαση που αφορά ευπαθείς ομάδες και την προώθησή τους στην απασχόληση, καθώς και το ολοκληρωμένο πρόγραμμα βελτίωσης της ποιότητας ζωής των ΑμεΑ. Παράλληλα δημιουργούνται πολυδύναμα κέντρα ολοκληρωμένης υποστήριξης ευπαθών ομάδων.

«*Αξιοποιούμε αυτή τη φορά στην παρούσα προγραμματική περίοδο, 85 εκατομμύρια ευρώ ευρωπαϊκούς πόρους προκειμένου να βάλουμε την Αθήνα οριστικά σε τροχιά ανάκαμψης.*» (Δήμαρχος Αθηναίων, Γιώργος Καμίνης)

Όλες οι προτάσεις που υποβλήθηκαν άθροιζαν ως προϋπολογισμός σε περίπου 332 εκατομμύρια ευρώ. Εγκρίθηκαν οι τέσσερις από αυτές ενώ μία πρόταση δεν εγκρίθηκε γιατί δεν κατάφερε να συγκεντρώσει την κατάλληλη βαθμολογία. Ο εγκεκριμένος συνολικός προϋπολογισμός για τις τέσσερις Στρατηγικές ανήλθε σε 258 περίπου εκατομμύρια. Ο συνολικός ωστόσο προϋπολογισμός που θα διατεθεί είναι τα 261 περίπου εκατομμύρια γιατί περιλαμβάνει και πόρους της Τεχνικής Βοήθειας που δεν έχουν αποτυπωθεί στον σχετικό πίνακα.

Στη συνέχεια, γίνεται αναφορά στο δεύτερο στάδιο αξιολόγησης που αφορά τη διαχειριστική επάρκεια του ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης, δηλαδή του φορέα που θα αναλάβει πια την υλοποίηση αυτής της στρατηγικής. Αυτή λοιπόν η αξιολόγηση γίνεται σύμφωνα με τα προβλεπόμενα από το Σύστημα Διαχείρισης και Ελέγχου του ΕΣΠΑ 2014-2020 Κριτήρια Αξιολόγησης, τα οποία εξετάζουν μεταξύ άλλων την οργανωτική επάρκεια του φορέα, τις τηρούμενες διαδικασίες και την εμπειρία του. Μέχρι σήμερα αυτή η αξιολόγηση έχει αποβεί θετική για έναν από τους τέσσερις φορείς που έχουν υποβληθεί μέσω των εγκεκριμένων στρατηγικών. Για τις υπόλοιπες τρεις στρατηγικές, αναμένεται από τις αστικές αρχές που υπέβαλαν αυτές τις στρατηγικές, η υποβολή επικαιροποιημένων στοιχείων που έχουν να κάνουν με το φορέα διαχείρισης.

Ένθεμα 5. *Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ)- Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ)*

Πηγή: Βίντεο της Περιφέρειας Αττικής

Το νέο αναπτυξιακό εργαλείο των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων εκμεταλλεύεται η Περιφέρεια Αττικής για να εφαρμόσει πολιτικές Βιώσιμων Αστικών Αναπλάσεων σε περιοχές που παρουσιάζουν σημαντικές δυνατότητες ανάπτυξης ή συγκεκριμένα προβλήματα.

«*Με την ολοκλήρωση των Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων, η Περιφέρεια Αττικής αποδεικνύει έμπρακτα ότι στηρίζει τους δήμους και τους εμπιστεύεται, τους δήμους της Αττικής. Μέσα από το εργαλείο αυτό, δίνει τη δυνατότητα στους δήμους να αναλάβουν μέρος της διαχείρισης του επιχειρησιακού προγράμματος, αποκτώντας αρμοδιότητες αλλά ταυτόχρονα και υποχρεώσεις. Γίνονται δηλαδή συμμέτοχοι στην υλοποίηση του ΠΕΠ Αττικής 2014-2020.*» (Προϊστάμενος Διαχειριστικής Αρχής ΠΕΠ Αττικής, Δημήτρης Δρόσης).

«*Μετά από μία ανταγωνιστική διαδικασία, τελικά διακρίθηκαν τέσσερις στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, με επικεφαλής εταίρους τους δήμους Αθήνας, Πειραιά, Καλλιθέας και τον Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Δυτικής Αθήνας.*» (Προϊστάμενος Μονάδας Προγραμματισμού και Αξιολόγησης Διαχειριστικής Αρχής ΠΕΠ Αττικής, Άγγελος Σπηλιώτης).

Στόχος της Περιφέρειας Αττικής είναι η βελτίωση της ζωής και της καθημερινότητας των πολιτών και η ανάδειξη του μητροπολιτικού της ρόλου. Για το λόγο αυτό εκχωρεί σχεδόν το 25% του ΠΕΠ Αττικής στις Δημοτικές αρχές για την υλοποίηση των ΟΧΕ που προκρίθηκαν στη διαγωνιστική διαδικασία.

Ποιο είναι το επόμενο στάδιο; Υπάρχει αισιοδοξία ότι μέχρι τέλος του χρόνου θα καταστεί δυνατό, ακολουθώντας τη σχετική διαδικασία του Συστήματος Διαχείρισης, του ΣΔΕ, να ολοκληρωθεί ο ορισμός του πρώτου φορέα. Πρόκειται για το φορέα διαχείρισης που έχει να κάνει με την υλοποίηση της στρατηγικής του Δήμου Αθηναίων. Για να γίνει αυτό θα πρέπει να εκδοθεί από την Περιφερειάρχη Αττικής Απόφαση Έγκρισης για τη Στρατηγική που ήδη έχει αξιολογηθεί θετικά μετά από εισήγηση της Διαχειριστικής Αρχής. Σε δεύτερο στάδιο η Περιφερειάρχης Αττικής θα εγκρίνει και τον ορισμό του ΕΦΔ (Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης).

Η κ. Μαυρογονάτου ολοκλήρωσε την παρουσίασή της αναφέροντας:

«Θέλουμε να πιστεύουμε ότι μέχρι τέλους του έτους θα έχουμε προχωρήσει σε αυτόν τον πρώτο Ορισμό Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης, και περιμένουμε τους υπόλοιπους τρεις φορείς για να ολοκληρώσουμε εντός του 2018 αυτή τη διαδικασία. Και από κει και πέρα ευχόμαστε όλοι, αυτό το μεγάλο στοίχημα: για το πώς μπορεί να γίνει η αξιοποίηση των ευρωπαϊκών πόρων προς όφελος της Αστικής Ανάπτυξης, να κερδηθεί από όλους μας»

1.3.6 Σχολιασμός: Περιφερειακές ανισότητες, αστικός χώρος και μητροπολιτικές περιφέρειες

Ιωάννης Ψυχάρης, Καθηγητής του Παντείου Πανεπιστημίου, Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

Ο σχολιασμός επικεντρώνεται, γενικά και εποπτικά, σε αυτά που προέκυψαν από τις παρουσιάσεις του νέου αυτού μέσου άσκησης Πολιτικής Αστικής Ανάπτυξης. Θα αναδείξει, όμως, και κάποια στοιχεία τα οποία είναι σήμερα χρήσιμο να λαμβάνει κάποιος υπόψη του στον Αναπτυξιακό Σχεδιασμό στο Χώρο, είτε αυτός αφορά Περιφερειακές Ανισότητες είτε αφορά Αστικές Ανισότητες. Επισημαίνονται τρία σημεία.

Το πρώτο αφορά στη γενική εικόνα, επειδή έτσι κι αλλιώς θα πρέπει να υπάρχει μία αίσθηση της Οικονομίας και των Ανισοτήτων που υπάρχουν στο χώρο. Η ανάλυση που έχει γίνει, δείχνει με τρόπο πολύ εύγλωττο ότι μέσα στην κρίση, από το 2000 μέχρι το 2014, στη μεγάλη εικόνα, παρατηρείται ένας συντελεστής, ένα χάσμα ανάπτυξης ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Δηλαδή τα τελευταία χρόνια η γεωγραφία των ανισοτήτων έχει αυξηθεί σε όλα τα γεωγραφικά επίπεδα.

Το πρώτο γεωγραφικό επίπεδο στο οποίο αυξήθηκε η ανισότητα είναι το ευρωπαϊκό. Στην Εικόνα 6 βλέπουμε για παράδειγμα, ότι σε σχέση με το μέσο όρο η Ελλάδα αποκλίνει τα τελευταία χρόνια και μάλιστα η απόκλιση αυτή φαίνεται ότι οδηγεί την Ελλάδα σε μία πολύ πιο μόνιμη και εξαιρετικά προβληματική κατάσταση σε ότι αφορά τη γενική εικόνα.

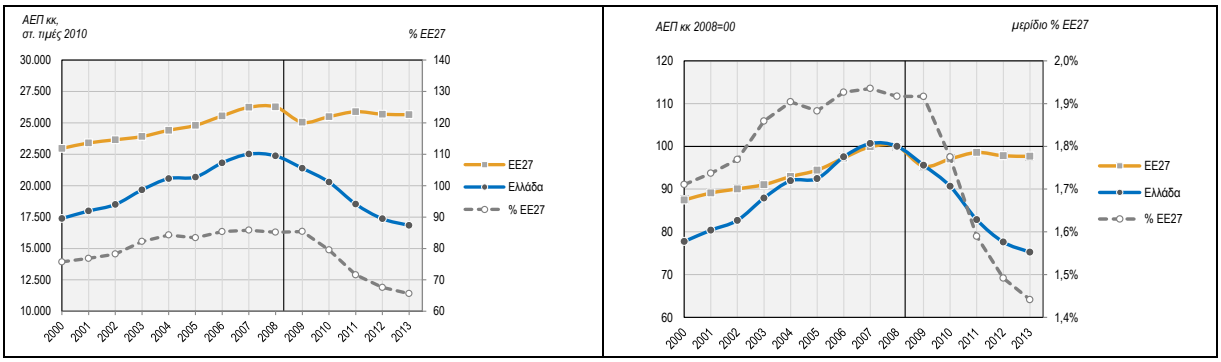

Εικόνα 6. ΑΕΠ κατά κεφαλή – Εθνικό επίπεδο

Το δεύτερο σημείο είναι ότι δεν έχουμε απλώς αύξηση της ανισότητας στο μεγάλο γεωγραφικό επίπεδο, το ευρωπαϊκό, αλλά έχουμε ίσως αύξηση της ανισότητας και στο εσωτερικό της χώρας. Στην Εικόνα 7 φαίνεται ότι η Αττική δείχνει να έχει τη μικρότερη πτώση ή αναλογικά μικρότερη πτώση από τις άλλες περιοχές της χώρας. Βέβαια, τα θέματα αυτά, όπως προκύπτει από την πολύχρονη εμπειρία στην ανάλυσή τους, πρέπει να αντιμετωπιστούν με μία προσοχή.

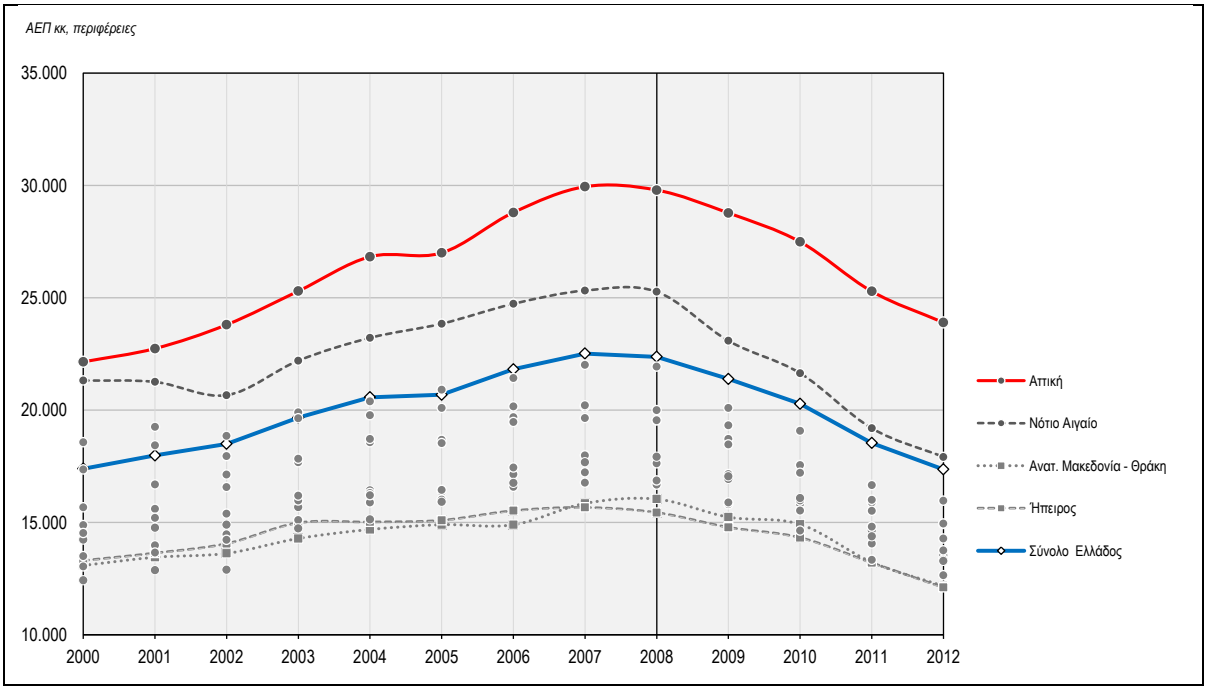

Εικόνα 7. ΑΕΠ κατά κεφαλή (σε τιμές 2010) – Περιφέρειες

Ένα πρώτο σημείο προσοχής είναι ότι η Αττική επεκτείνεται στο γεωγραφικό χώρο πέραν των διοικητικών ορίων της. Κατά συνέπεια όταν λέμε ότι η Αττική είχε μικρότερη πτώση, είχε μικρότερη πτώση αν λάβουμε γεωγραφικά την οικονομία της Αττικής. Αν λάβουμε υπόψη την ευρύτερη αστική περιοχή που επεκτείνεται πέραν της Αττικής, ενδεχομένως και εδώ η πτώση να είναι πολύ μεγάλη. Πάντως η πρώτη εικόνα η οποία φαίνεται και προκύπτει από τα στοιχεία είναι ότι έχουμε και διεύρυνση της εσωτερικής ανισότητας εντός της χώρας.

Η δεύτερη σημείωση είναι ότι μπορεί η Αττική να έχει μικρότερη πτώση σε σχέση με τη υπόλοιπη χώρα, ωστόσο στο εσωτερικό της Αττικής οι ανισότητες είναι πολύ μεγαλύτερες. Αυτό το βλέπουμε και σε επίπεδο νομού και σε επίπεδο περιφερειών. Σε ότι αφορά δε τη διεύρυνση των ανισοτήτων, αν δεν λάβουμε υπόψη την πληθυσμιακή στάθμη της Αττικής οι ανισότητες δεν φαίνεται να μεταβάλλονται πολύ. Αν λάβουμε όμως υπόψη την πληθυσμιακή βαρύτητα της Αττικής, τότε μέσα στην κρίση οι περιφερειακές ανισότητες αυξήθηκαν. Αυτή είναι η μεγάλη εικόνα.

Το επόμενο μέρος έχει να κάνει με τον αστικό χώρο. Από πολλούς ομιλητές αναφέρθηκε ότι, για διάφορους λόγους, ο αστικός χώρος έχει προσελκύσει σήμερα μεγαλύτερο ενδιαφέρον τόσο στην επιστημονική ανάλυση, όσο και ως αντικείμενο άσκησης πολιτικής. Λόγω της υπερσυγκέντρωσης του πληθυσμού, λόγω της τάσης αστικοποίησης, λόγω των έντονων φαινομένων και της μεγάλης διαφοροποίησης που υπάρχει στον αστικό χώρο; Ο αστικός χώρος επομένως έχει αναβαθμιστεί, τόσο ως αντικείμενο μελέτης, όσο και ως πλαίσιο άσκησης πολιτικής.

Αυτό αναφέρεται γιατί μέχρι σήμερα στην Ευρωπαϊκή πολιτική γνωρίζαμε περισσότερο την άσκηση περιφερειακής πολιτικής με πεδίο τις κλασσικές περιφερειακές ανισότητες. Τώρα υπάρχει μία μετατόπιση της εστίασης σε μικρότερο χωρικό επίπεδο, το «place based policy», δηλαδή την εστιασμένη χωρική ανάπτυξη και μέσα σε αυτό πλαίσιο εντάσσεται και η πολιτική των ΟΧΕ. Αυτό λοιπόν δημιούργησε την ανάγκη να μελετήσουμε τα χαρακτηριστικά εσωτερικά στην

Αττική και τις μεγάλες αστικές περιοχές, αλλά και την οικονομία κάθε επιμέρους περιοχής, δηλαδή και τις περιφέρειες και στους νομούς.

Η αρχή έγινε από την Αττική γιατί υπάρχει ανάγκη τεκμηρίωσης, πράγμα το οποίο η επιστημονική κοινότητα και τα ερευνητικά Ινστιτούτα καλούνται να υπηρετήσουν. Για παράδειγμα επιχειρήθηκε μία ανάλυση σε επίπεδο δήμων και βλέπουμε από την ανάλυση σε ότι αφορά τα δημογραφικά χαρακτηριστικά, σε ότι αφορά κοινωνικά χαρακτηριστικά, σε ότι αφορά διοικητικά χαρακτηριστικά και πολυκερματισμό ότι δεν υπάρχουν διαφορές. Για παράδειγμα, αν πάρουμε την ανάλυση 54 δήμων της Περιφέρειας Αττικής θα δούμε ότι οι πληθυσμιακές μεταβολές εμφανίζουν ένα ενδιαφέρον χωρικό πρότυπο. Δηλαδή έχουμε μεγαλύτερη πληθυσμιακή αποδυνάμωση του κέντρου απ' ότι των ευρύτερων περιοχών. Βεβαίως, δεν ξέρουμε τι έχει συμβεί μετά το 2011, όπου οι διαδικασίες της οικονομικής κρίσης ενδεχομένως έχουν ανακόψει αυτήν την εξάπλωση, αυτή τη διάχυση. Αλλά, πάντως, είναι ένα φαινόμενο το οποίο αξίζει να μελετηθεί. Το ίδιο προκύπτει σε ότι αφορά τις ηλικίες και την πληθυσμιακή εξάρτηση, που έχουν να κάνουν με τις τοπικές ανάγκες.

Ένα άλλο στοιχείο το οποίο θα έπρεπε να κερδίσει την προσοχή μας, αφορά τις εισοδηματικές ανισότητες. Γιατί σήμερα η εισοδηματική πόλωση και οι ανισότητες με βάση το εισόδημα και την περιουσία, σύμφωνα με νεώτερες εμπειρικές συνεισφορές, τείνουν να αυξηθούν δραματικά. Η εισοδηματική πόλωση στις αστικές περιοχές είναι ένα από τα μεγαλύτερα ζητήματα τα οποία πρέπει να αντιμετωπίσει η Πολιτική Αστικής Ανάπτυξης. Η Εικόνα 8 παρουσιάζει την εισοδηματική ανισότητα στην Αθήνα, όπου φαίνεται καθαρά ο διαχωρισμός ο οποίος υπάρχει, ο εισοδηματικός, ανάμεσα σε περιοχές οι οποίες σε γενικές γραμμές έχουν υψηλότερο εισοδηματικό επίπεδο και περιοχές στις οποίες υπάρχουν χαμηλά επίπεδα εισοδήματος, στα βορειοανατολικά και νότια σε σχέση με τα δυτικά και ορισμένες κεντρικές περιοχές της Αθήνας.

Το ίδιο παρατηρείται με βάση την ανάλυση του ανθρώπινου δυναμικού, παρότι υπάρχει μεγάλη συσχέτιση ανάμεσα στο ανθρώπινο δυναμικό και στο εισοδηματικό επίπεδο. Το ποσοστό της ανεργίας, το ποσοστό του φόρου επί της κατοικίας - θα πρέπει να ενσωματωθούν στην ανάλυσή μας ζητήματα που έχουν να κάνουν με τη φορολογική επιβάρυνση και κυρίως με τις γεωγραφικές διαστάσεις της φορολογικής επιβάρυνσης - ένα θέμα στο οποίο δεν υπάρχει πολύ μεγάλη ανάλυση.

Τέλος, αναλύονται τα τοπικά δημόσια οικονομικά. Όταν καλούμαστε κατά κάποιο τρόπο για πιο ενεργητική συμμετοχή της αυτοδιοίκησης, πρέπει να δούμε και πώς διαρθρώνεται το δημοσιονομικό σύστημα της χώρας, ανάμεσα στο κεντρικό, στο αποκεντρωμένο, και στο τοπικό επίπεδο, πώς γίνεται η διαχείριση των πόρων, πώς εξασφαλίζονται οι πόροι και πώς μοιράζονται τα διαφόρων ειδών έσοδα, είτε αυτά είναι τοπικά έσοδα, είτε είναι τέλη είτε είναι φορολογικά έσοδα, είτε είναι πόροι που προέρχονται από ευρωπαϊκά προγράμματα ή άλλες πηγές.

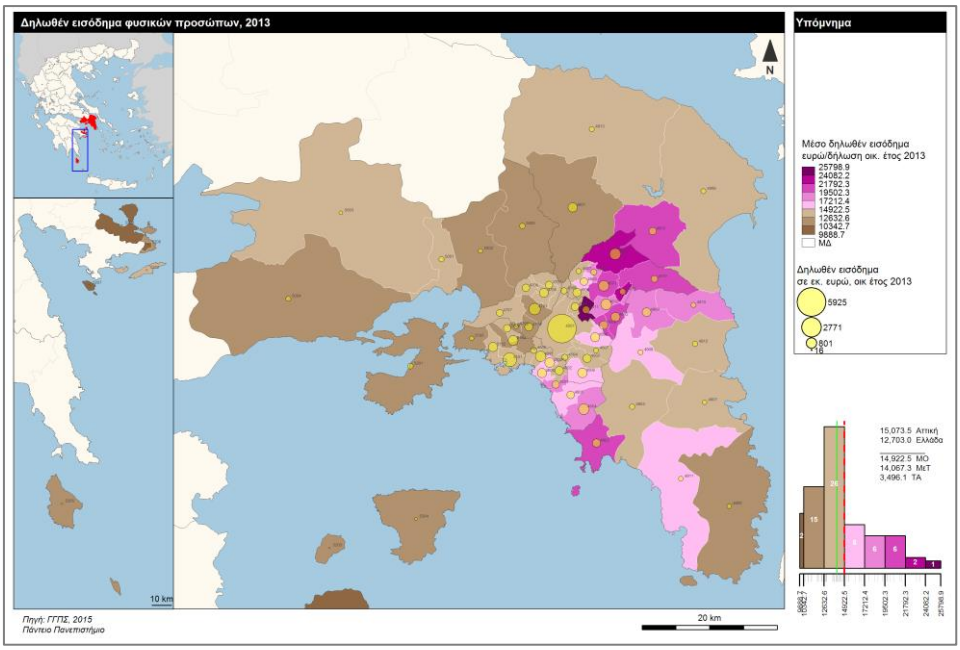

Εικόνα 8. Ανάλυση ανισοτήτων στην περιφέρεια Αττικής: Κοινωνικό-οικονομικά δεδομένα – Μέσο δηλωθέν εισόδημα

Επιχειρώντας, λοιπόν, να κάνουμε τη γεωγραφική ανάλυση όλων αυτών, αντιμετωπίσαμε την ανάγκη, τον προβληματισμό να δούμε διοικητικά πώς οργανώνεται ο αστικός χώρος. Σίγουρα θα πρέπει να μας προβληματίζει η μορφή οργάνωσης του διοικητικού χώρου του αστικού χώρου, ιδίως στην περιοχή της Αθήνας, πώς θα είναι οι μητροπολιτικές λειτουργίες. Ποιές μητροπολιτικές λειτουργίες θα πρέπει να υπάρχουν σε επίπεδο Αθήνας και ποια θα πρέπει να είναι η συμμετοχή των δήμων σε αυτές τις μητροπολιτικές λειτουργίες; Στην Εικόνα 9 έχουμε κατατάξει ποιά είναι η ευρύτερη αστική περιοχή, ποια είναι η μητροπολιτική περιφέρεια, ποια είναι η περιφέρεια και ποιες λειτουργίες μπορούν να ασκηθούν.

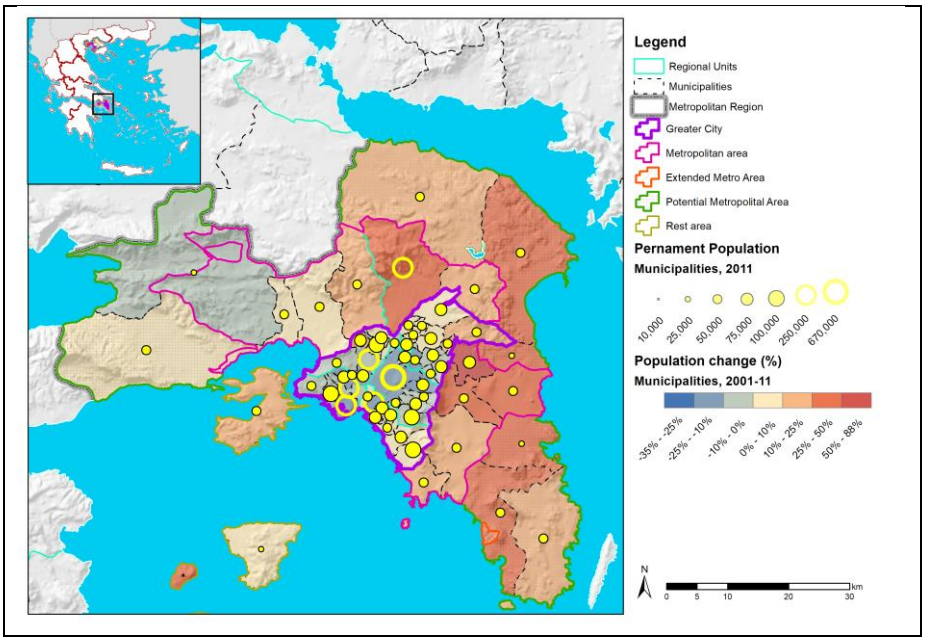

Εικόνα 9. Πρόταση λειτουργικής οργάνωσης του διοικητικού χώρου στην Αττική

Φαίνεται επίσης ότι υπάρχει η ανάγκη να γίνει μία τυπολογία των δήμων. Γιατί πέρα από τη μετατόπιση του ενδιαφέροντος σήμερα από το περιφερειακό στο αστικό, υπάρχει αναβάθμιση, ή τουλάχιστον αναβαθμισμένη συζήτηση για το θέμα, αλλά και εμπλοκή της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η τοπική αυτοδιοίκηση, ωστόσο, με τους 325 δήμους σήμερα, δεν έχει παντού ούτε τις ίδιες δυνατότητες, ούτε τον ίδιο βαθμό εμπλοκής. Εδώ θα έπρεπε να δει κάποιος, λειτουργίες και κατηγορίες τιμών στο πλαίσιο ενός αποτελεσματικού συστήματος διοίκησης και εφαρμογής πολιτικών στον αστικό χώρο. Εμείς προσπαθήσαμε να κάνουμε αυτήν την τυποποίηση για τους δήμους της Περιφέρειας Αττικής, με βάση κάποια κριτήρια και κάνοντας μια τυποποίηση πάνω σε αυτό (Εικόνα 10).

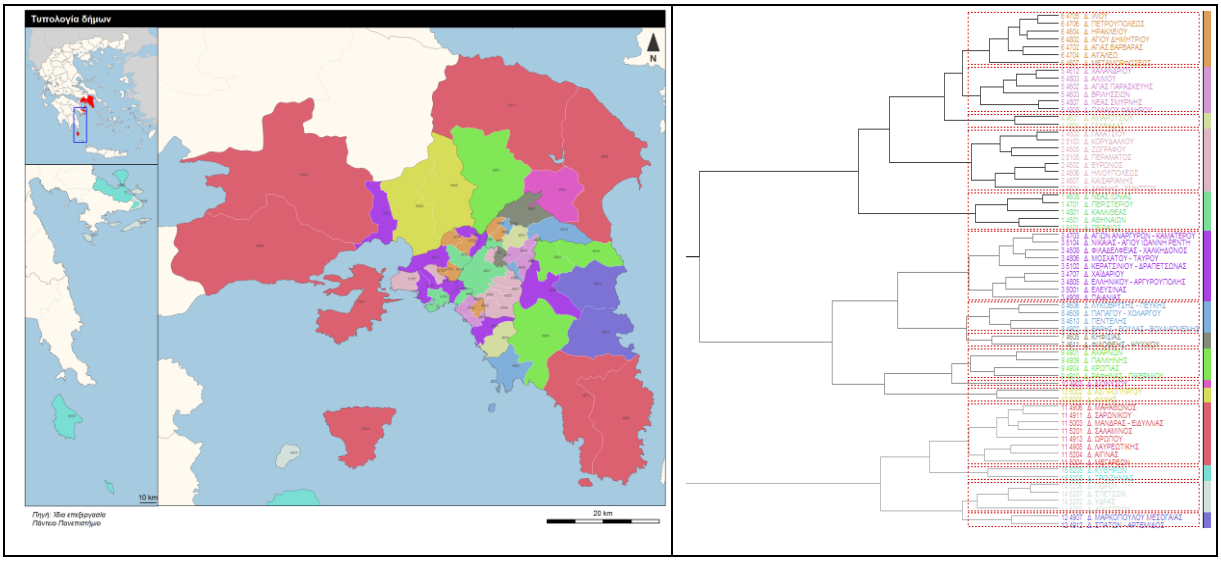

Εικόνα 10. Ανάλυση ανισοτήτων στην περιφέρεια Αττικής: Τυπολογία δήμων

Το τρίτο μέρος αφορά στα ζητήματα πολιτικής. Ζήτημα πολιτικής είναι ότι οι μητροπολιτικές περιφέρειες έχουν καταλυτική επίδραση στη δομή των περιφερειακών ανισοτήτων σήμερα. Οι μητροπολιτικές περιφέρειες τείνουν να συγκεντρώνουν όλο και περισσότερο πληθυσμό και οικονομικές δραστηριότητες, εξαιτίας και των οικονομιών συγκέντρωσης. Η εισοδηματική ανισότητα είναι πιο εμφανής στις μεγάλες πόλεις και στις μητροπολιτικές περιοχές. Ζητήματα που έχουν να κάνουν, επομένως, με τη συνοχή ήδη περιλαμβάνονται στην ανάλυση των ΟΧΕ και αυτό είναι πάρα πολύ σημαντικό στοιχείο.

Τα προβλήματα του αστικού περιβάλλοντος και της διοίκησης των μητροπολιτικών περιοχών γίνονται όλο και πιο σύνθετα και απαιτούν θεσμικές προσαρμογές και συνεργασίες για τη αντιμετώπισή τους. Το ζήτημα της διοίκησης των μητροπολιτικών περιοχών αποκτά σήμερα μεγαλύτερη σημασία, αποτελεί ένα σημαντικό ζήτημα πολιτικής, και πρέπει να αποτελέσει ένα κεντρικό σημείο αναφοράς της διοικητικής μεταρρύθμισης. Αλλά μέσα στο πλαίσιο αυτό της διοικητικής μεταρρύθμισης θα πρέπει να σχεδιαστεί και ο νέος ρόλος τον οποίο θα παίξουν οι δήμοι από κοινού με άλλες υπερτοπικές συνεργασίες, για το σχεδιασμό και την εφαρμογή προγραμμάτων αστικής ανάπτυξης.

Σύνοψη Βασικών Σημείων

- Η επιστημονική κοινότητα και τα ερευνητικά ινστιτούτα καλούνται να υπηρετήσουν την ανάγκη τεκμηρίωσης στον αναπτυξιακό σχεδιασμό στο χώρο, είτε αυτός αφορά περιφερειακές ανισότητες είτε αφορά αστικές ανισότητες.
- Από το 2000 μέχρι το 2014 παρατηρείται ένα χάσμα ανάπτυξης ανάμεσα στην Ελλάδα και την Ευρωπαϊκή Ένωση. Μάλιστα, η απόκλιση αυτή φαίνεται ότι οδηγεί την Ελλάδα σε μία πολύ πιο μόνιμη και εξαιρετικά προβληματική κατάσταση όσον αφορά τη γενική εικόνα.
- Ως μια πρώτη εικόνα, ίσως υπάρχει διεύρυνση της εσωτερικής ανισότητας εντός της χώρας, και σε επίπεδο νομού και σε επίπεδο περιφερειών.
- Η Αττική εμφανίζεται να αυξάνει την απόσταση από τις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας μέσα στην οικονομική κρίση, ενώ στο εσωτερικό της Αττικής οι ανισότητες είναι πολύ μεγαλύτερες.
- Οι μητροπολιτικές περιφέρειες έχουν καταλυτική επίδραση στην δομή των περιφερειακών ανισοτήτων, καθώς τείνουν να συγκεντρώνουν όλο και περισσότερο πληθυσμό και οικονομικές δραστηριότητες, εξαιτίας των οικονομιών συγκέντρωσης.
- Τα προβλήματα του αστικού περιβάλλοντος και της διοίκησης των μητροπολιτικών περιοχών γίνονται όλο και πιο σύνθετα και απαιτούν θεσμικές προσαρμογές για την αντιμετώπισή τους.
- Το ζήτημα της διοίκησης μητροπολιτικών περιοχών αποτελεί ένα σοβαρό ζήτημα πολιτικής και πρέπει να αποτελέσει κεντρικό σημείο αναφοράς μιας διοικητικής μεταρρύθμισης, από κοινού με τον νέο ρόλο των Δήμων στον σχεδιασμό και την υλοποίηση πολιτικών.

1.4 Ζητήματα σχεδιασμού, υλοποίησης & παρακολούθησης αποτελεσμάτων των ΟΧΕ-ΒΑΑ της Αττικής

1.4.1 Εν εξελίξει Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις Βιώσιμης αστικής Ανάπτυξης στην Αττική

Παρουσιάστηκαν οι ΟΧΕ που έχουν εγκριθεί και βρίσκονται σε φάση υλοποίησης στην Αττική. Συγκεκριμένα οι τίτλοι και οι εισηγητές των παρουσιάσεων ήταν οι εξής:

- «Αθήνα 2020: Βιώσιμη ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό και την καινοτομία» από τον κ. Παναγιώτη Οικονομάκο, Προϊστάμενο της Εταιρείας Ανάπτυξης και Τουριστικής Προβολής Αθηνών (ΕΑΤΑ).
- «Η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Πειραιά» από την κ. Σοφία Τσάδαρη, Αρχιτέκτονα Μηχανικό - Πολεοδόμο ΕΜΠ.
- «Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με Αξιοποίηση της ΟΧΕ- ΒΒΑ» από τον κ. Μόσχο Διαμαντόπουλο, Αρχιτέκτονα Μηχανικό, Δρ. Πολεοδόμο, Γενικό Διευθυντή του Αναπτυξιακού Συνδέσμου Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ)
- «Πρόταση στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης για περιοχές με ειδική αναπτυξιακή δυναμική 'Η μουσική και η ιστορία των δρόμων'» από την κα Αναστασία Λαγουδάκη, εξωτερική συνεργάτρια των Δήμων Καλλιθέας, Παλαιού Φαλήρου και Αλίμου.

Τη συνεδρία σχολίασε ο Αναπληρωτής Καθηγητής Πολεοδομίας ΕΜΠ Νίκος Μπελαβίλας, ενώ συντονίστριες ήταν η κα Γιούλη Γκόνου, Διευθύντρια Εκπαίδευσης, Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης (ΕΕΤΑΑ) και η κα Ευγενία Λόκανα, Υπεύθυνη Σπουδών και Έρευνας, ΕΚΔΔΑ.

1.4.2 Αθήνα 2020: Βιώσιμη ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό και την καινοτομία

Παναγιώτης Οικονομάκος, Προϊστάμενος του Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης στην Εταιρεία Ανάπτυξης και Τουριστικής Προβολής (ΕΑΤΑ) του Δήμου Αθηναίων

Κατά την προγραμματική περίοδο ΕΣΠΑ 2007-2013, ο Δήμος Αθηναίων ανέπτυξε τη διαχειριστική του ικανότητα καθώς και την απαιτούμενη γνώση και εμπειρία στρατηγικού σχεδιασμού και υλοποίησης σημαντικών παρεμβάσεων και πράξεων οικονομικής, κοινωνικής και αστικής ανάπτυξης, δια μέσω της Εταιρείας Ανάπτυξης και Τουριστικής Προβολής Αθηνών (ΕΑΤΑ ΑΕ ΟΤΑ), η οποία ορίστηκε Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης (ΕΦΔ) για τη διαχείριση των χρηματοδοτικών δυνατοτήτων του ΕΣΠΑ.

Η εκχώρηση αρμοδιοτήτων και πόρων από τα Επιχειρησιακά Προγράμματα «Αττική» και «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού», επέτρεψε στον ΕΦΔ να διαχειριστεί πόρους του ΕΣΠΑ, με βάση τις πραγματικές ανάγκες, τις προτεραιότητες και τις δυνατότητες της Αθήνας.

Η αξιοποίηση πόρων του Ευρωπαϊκού Ταμείου Περιφερειακής Ανάπτυξης (ΕΤΠΑ) και του Ευρωπαϊκού Κοινωνικού Ταμείου (ΕΚΤ), αποτέλεσε καινοτομία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς, για πρώτη φορά, Φορέας Τοπικής Αυτοδιοίκησης σχεδίασε, υλοποίησε και διαχειρίστηκε δράσεις, που χρηματοδοτήθηκαν από πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων, αυτοτελώς και μέσω ενός εσωτερικού συστήματος διακυβέρνησης.

Το «Έργο: Αθήνα», όπως ονομάστηκε, διαχειρίστηκε περισσότερα από 50 συνεκτικά έργα, στοχευμένα, και με σημαντικό αντίκτυπο για την πόλη, σε διαφορετικούς τομείς παρέμβασης.

Ενδεικτικά, αναφέρονται η αποκατάσταση της Δημοτικής Αγοράς Κυψέλης, παρεμβάσεις για τον τουρισμό προκειμένου να ενισχυθεί και να εμπλουτιστεί το τουριστικό προϊόν της Αθήνας, το Σεράφειο , κέντρο Αθλητισμού, Πολιτισμού και Καινοτομίας του δήμου Αθηναίων, το οποίο αποτελεί ένα εμβληματικό έργο, από τα σημαντικότερα της τελευταίας δεκαετίας. καθώς και άλλα σημαντικά έργα στους τομείς της υγείας, της ενεργειακής αναβάθμισης, της παιδείας και του πολιτισμού, της ενίσχυσης της επιχειρηματικότητας και της στήριξης της κοινωνικής συνοχής.

Το «Έργο Αθήνα» αποτέλεσε ένα ολοκληρωμένο σχέδιο δράσης για το δήμο της Αθήνας, που αξιοποίησε πόρους από δυο διαρθρωτικά ταμεία και συντέλεσε στην επίτευξη ενός αναπτυξιακού αποτυπώματος, με αποτελέσματα διακριτά και μετρήσιμα. Το αναπτυξιακό αυτό πρόγραμμα μπορεί να θεωρηθεί ως η πρώτη Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (ΟΧΕ) και αποτέλεσε καινοτομία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, λαμβάνοντας τα εύσημα από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή.

Τα αποτελέσματα του «Έργου: Αθήνα», ο επιχειρησιακός σχεδιασμός του δήμου Αθηναίων, ο Τομεακός και Περιφερειακός αναπτυξιακός σχεδιασμός για την Αττική στο πλαίσιο της Προγραμματικής Περιόδου 2014-2020, η Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης, η Περιφερειακή Στρατηγική για την Κοινωνική Ενσωμάτωση, η Στρατηγική Ευρώπη 2020 και άλλες εθνικές και ευρωπαϊκές στρατηγικές χρησιμοποιήθηκαν στο σχεδιασμό της Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης, για την προγραμματική περίοδο 2014-2020. Επίσης, σημαντικό ρόλο έπαιξαν το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αττικής και το Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης (ΣΟΑΠ) για το δήμο Αθηναίων. Η Αθήνα αποτελεί τον πρώτο δήμο της χώρας με εγκεκριμένο και θεσμοθετημένο ΣΟΑΠ, με κεντρικό στόχο του την ανάπτυξη ενός βιώσιμου και ανταγωνιστικού Κέντρου στην πόλη, που προσφέρει κοινωνική προστασία και προστασία του αστικού περιβάλλοντος.

Παράλληλα, έλαβε χώρα μια εκτεταμένη διαβούλευση με την κοινωνία των πολιτών, τους κοινωνικούς εταίρους, τους φορείς της πόλης και τα πανεπιστήμια, προκειμένου να σχεδιαστεί όσο το δυνατό καλύτερα η επόμενη φάση, δηλαδή η Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης έως το 2020, με διασκέψεις, συναντήσεις και αξιοποίηση ηλεκτρονικών πλατφορμών.

Από το τέλος του 2015, λοιπόν, είχε σχεδιαστεί η Στρατηγική της Αθήνας και αναμενόταν η ενεργοποίηση του χρηματοδοτικού εργαλείου της ΟΧΕ μέσω της έκδοσης σχετικής πρόσκλησης από την ΕΥΔΕΠ της Περιφέρειας Αττικής, με βάση τις οδηγίες του Υπουργείου Ανάπτυξης. Η πρόσκληση τελικά εκδόθηκε τον Φεβρουάριο του 2017 και είχε συγκεκριμένους περιορισμούς και προδιαγραφές. Ειδικότερα, η πρόσκληση της Περιφέρειας Αττικής για προτάσεις Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων:

- όριζε ανώτατο όριο πρότασης τα 100 εκατ. ευρώ. Ο προϋπολογισμός ήταν σχετικά χαμηλός και δεν μπορούσε να καλύψει το σύνολο της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Αθήνας, με αποτέλεσμα σημαντικές, για την πόλη, δράσεις να μείνουν εκτός πρότασης.
- απαιτούσε τη σύμπραξη του Δήμου με φορέα χάραξης και άσκησης χωρικής πολιτικής. Ο Δήμος Αθηναίων συνέπραξε με την Εταιρεία Ανάπτυξης και Τουριστικής Προβολής Αθηνών (ΕΑΤΑ), η οποία διαθέτει την εμπειρία, από την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, σε ό,τι αφορά την υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων δράσεων είτε ως φορέας διαχείρισης είτε ως δικαιούχος.

– προέκρινε συγκεκριμένη, εστιασμένη περιοχή παρέμβασης προκειμένου να αναδειχθεί ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας της χωρικής επένδυσης. Η πρόταση ΟΧΕ της Αθήνας περιλαμβάνει την περιοχή παρέμβασης του Σχεδίου Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης της Αθήνας, καθώς και τις πύλες εισόδου της πόλης από τους δυο βασικούς άξονες, δηλαδή τον άξονα της Συγγρού και τον άξονα της Πειραιώς. Εκεί προβλέπεται να υπάρξει συνεργασία με τους όμορους δήμους, το Δήμο της Νέας Σμύρνης και το Δήμο Μοσχάτου – Ταύρου.

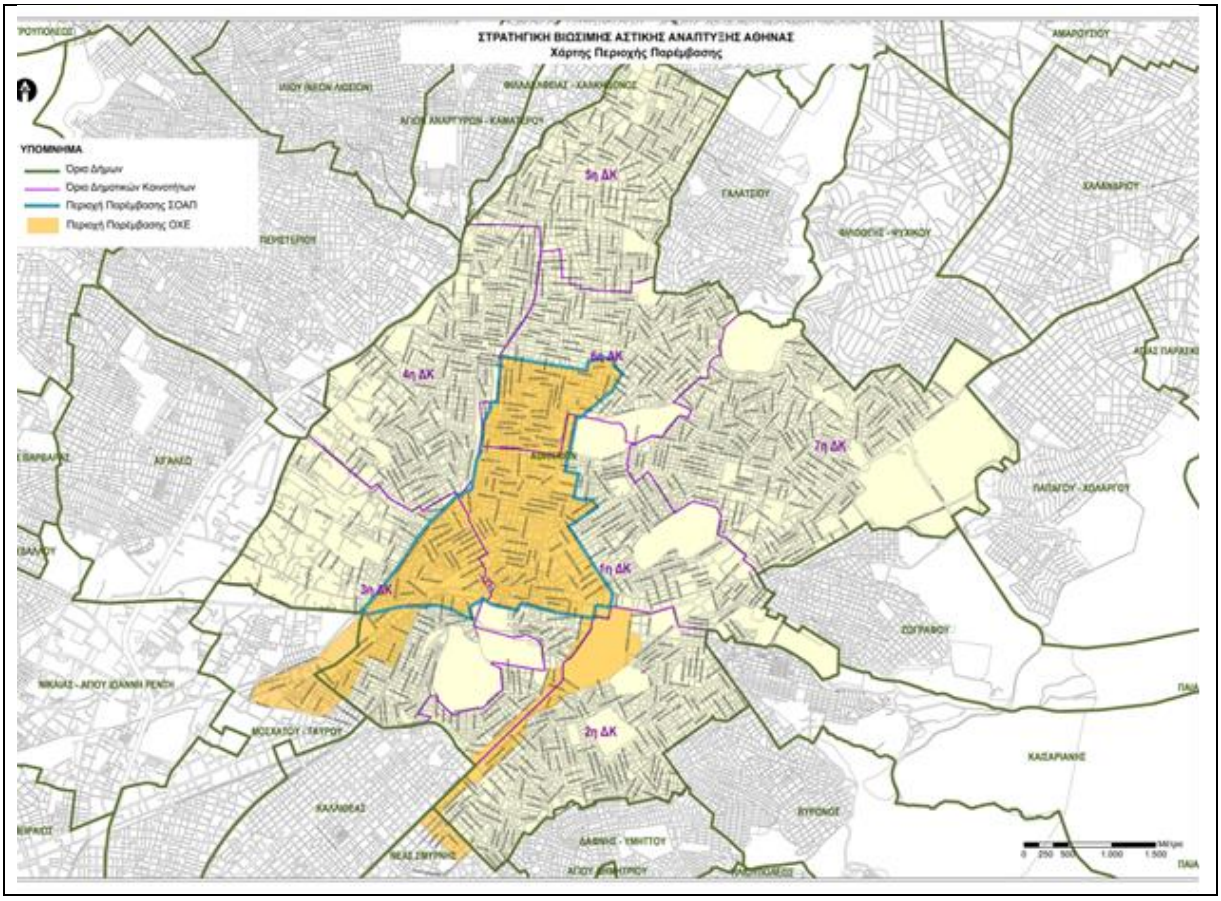

Εικόνα 11. Όρια της περιοχής παρέμβασης της ΟΧΕ-ΣΒΑΑ Δήμου Αθηναίων σε σχέση με τα όρια των γειτονικών Δήμων (πράσινη γραμμή), των Δημοτικών Κοινοτήτων του Δήμου Αθηναίων (μωβ γραμμή), καθώς και σε σχέση με την περιοχή παρέμβασης του ΣΟΑΠ (μπλε γραμμή)

Η πρόταση του Δήμου Αθηναίων ήταν η πρώτη Στρατηγική Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης, που εγκρίθηκε ύστερα από την πρόσκληση της Περιφέρειας Αττικής, καθώς αξιολογήθηκε θετικά τόσο ως προς τη στόχευση της όσο και τη διαχειριστική της επάρκεια. Η συνολική χρηματοδότηση που θα λάβει ο Δήμος ανέρχεται στα 85 εκατ. ευρώ.

Η πρόταση με τίτλο «Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό, την καινοτομία» αποτελείται από 3 άξονες:

Ο πρώτος άξονας, που εστιάζει στην προώθηση της καινοτομίας, της ανταγωνιστικότητας και της επιχειρηματικότητας με έμφαση στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού, έχει προϋπολογισμό περίπου 35 εκατ. ευρώ. Ως ενδεικτικές δράσεις αναφέρονται ο κόμβος καινοτομίας και η διασύνδεση της έρευνας και της επιχειρηματικότητας μέσω πανεπιστημιακών

ιδρυμάτων και επιχειρήσεων, σημαντικές δράσεις για τα κλειστά καταστήματα του κέντρου της πόλης, η ανάπτυξη και προβολή της τουριστικής και πολιτιστικής ταυτότητας της Αθήνας, δράσεις πολιτισμού όπως η δημιουργία του χώρου πολιτισμού «Ο κόσμος της Μαρίας Κάλλας» και η αποκατάσταση μνημειακών χώρων και εγκαταστάσεων του εργοστασίου φωταερίου στην Τεχνόπολη.

Ο δεύτερος άξονας αφορά στην έξυπνη και βιώσιμη διαχείριση του αστικού περιβάλλοντος της Αθήνας και έχει προϋπολογισμό 26 εκατ. περίπου. Προβλέπεται να υλοποιηθούν άμεσα, έργα αναζωογόνησης του αστικού περιβάλλοντος, όπως η αναβάθμιση υποδομών του Εθνικού Κήπου, ένα μνημείο της πόλης που δέχεται μεγάλο πλήθος επισκεπτών, παρεμβάσεις στο Εμπορικό Τρίγωνο, καθώς και δράσεις για την προώθηση της βιώσιμης κινητικότητας στην πόλη όπως είναι η δημιουργία ποδηλατικών διαδρομών.

Ο τρίτος άξονας αφορά στην προώθηση της Κοινωνικής Συνοχής και της Κοινωνικής Ένταξης. Ο άξονας, που έχει προϋπολογισμό περίπου 25 εκατ. ευρώ περιλαμβάνει δράσεις προώθησης της απασχόλησης ευπαθών ομάδων, ιατρικές και κοινωνικές υπηρεσίες μιας στάσης (one-stop-shops), καθώς και δράσεις υποστήριξης ΑΜΕΑ. Σημειώνεται ότι οι δράσεις σχεδιάζονται με βάση τη χρήση απλουστευμένου κόστους, που σημαίνει λιγότερες γραφειοκρατικές διαδικασίες υλοποίησης.

Συνοψίζοντας, η πόλη της Αθήνας :

- υλοποίησε την πρώτη Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση, κατά την προγραμματική περίοδο ΕΣΠΑ 2007 – 2013,
- διαθέτει Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης, στελεχωμένο με έμπειρο προσωπικό που γνωρίζει τις διαδικασίες Ε.Σ.Π.Α.,
- διαθέτει θεσμοθετημένο Σ.Ο.Α.Π., το οποίο θα υποστηρίξει μέσα από την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση,
- πέτυχε την έγκριση της Στρατηγικής της και εξασφάλισε τον υψηλότερο προϋπολογισμό πρότασης Ο.Χ.Ε. από την Περιφέρεια Αττικής,
- διεκδίκησε και έλαβε πόρους και στις 20 διαθέσιμες επενδυτικές προτεραιότητες,
- έχει σχεδιάσει και είναι έτοιμη να υλοποιήσει ώριμες δράσεις.

Υπάρχουν, βέβαια, πολλά και σημαντικά θέματα προς διευθέτηση. Το πρώτο θέμα αφορά στην καθυστέρηση έναρξης υλοποίησης των ΟΧΕ καθότι βρισκόμαστε ήδη στο έτος 2018. Οι ΟΧΕ θα έπρεπε να είναι «εμπροσθοβαρείς» και η υλοποίηση τους να ξεκινά με την έγκριση των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων ΕΣΠΑ και όχι προς το τέλος της προγραμματικής περιόδου. Θα πρέπει, λοιπόν, να υπάρξει εγρήγορση για να υλοποιηθούν και να ολοκληρωθούν αξιόπιστα και αποτελεσματικά οι δράσεις που προβλέπονται στις ΟΧΕ των Αστικών Αρχών. Για το λόγο αυτό, είναι απαραίτητη η συνεργασία με τη Διαχειριστική Αρχή της Περιφέρειας, αλλά και η υποστήριξη από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Ανάπτυξης.

Το δεύτερο θέμα αφορά στην ανάγκη συμπληρωματικής χρηματοδότησης της ΟΧΕ, από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα. Ο ανώτερος προϋπολογισμός που μπορούσε να εγκριθεί για χρηματοδότηση από το Ε.Π. «Αττική» είχε ως όριο τα 100 εκατ. ευρώ, σε όρους Δημόσιας Δαπάνης. Το γεγονός αυτό λειτουργεί ανασταλτικά για τη Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Αθηναίων, της οποίας ο προϋπολογισμός ξεπερνά τα 300 εκατ. ευρώ. Ο

Δήμος Αθηναίων, στο πλαίσιο της Στρατηγικής για τη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη, έχει καταγράψει ανάγκες, προκλήσεις και δράσεις, καθώς και τα χρηματοδοτικά εργαλεία που μπορούν να αξιοποιηθούν για την υλοποίηση της Στρατηγικής. Έχει ήδη ξεκινήσει και αξιοποιεί ένα μείγμα χρηματοδοτικών εργαλείων για την κάλυψη των αναγκών του, από ιδιωτικούς και ευρωπαϊκούς πόρους. Παρά το γεγονός ότι το σκέλος των συγχρηματοδοτούμενων πόρων μέσω του εργαλείου της ΟΧΕ είχε σημαντική καθυστέρηση, ο Δήμος είναι έτοιμος να αξιοποιήσει πόρους και από άλλα τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, στο πλαίσιο των οποίων υπάρχει σχετική πρόβλεψη, αλλά θα πρέπει να υπάρξει η ανάλογη βούληση από την αρμόδια πολιτική ηγεσία.

Το τρίτο θέμα είναι αυτό της ανάγκης συμμετοχής της Αστικής Αρχής της Αθήνας, καθώς και των άλλων Αστικών Αρχών, στην Επιτροπή Παρακολούθησης του ΠΕΠ «Αττική» καθώς και στο Εθνικό Δίκτυο Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης το οποίο έχει συγκροτηθεί, με σκοπό τον συντονισμό και την παρακολούθηση των εργαλείων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής 2014−2020.

Τέλος, θα πρέπει να εμπεδωθεί συνεργασία με τους φορείς χάραξης πολιτικής, να λυθούν θέματα παρακολούθησης των ωφελούμενων πράξεων ΕΚΤ και να αποσαφηνιστεί η δυνατότητα τροποποίησης των εγκεκριμένων ΟΧΕ.

Κατά την προηγούμενη προγραμματική περίοδο, ο Δήμος Αθηναίων καινοτόμησε, έχοντας αναπτύξει ένα σύστημα διαχείρισης των ευρωπαϊκών πόρων, που ανέδειξε τον πρωταγωνιστικό ρόλο της Αθήνας σε πρωτοβουλίες πρότυπης αστικής ανάπτυξης.

Έτσι, προχωράμε και κατά την τρέχουσα προγραμματική περίοδο, αξιοποιώντας πολύτιμους ευρωπαϊκούς πόρους, με έναν ολοκληρωμένο και βιώσιμο αναπτυξιακό σχεδιασμό και αναδεικνύουμε την Αθήνα σε ελκυστικό προορισμό για κατοίκους, επισκέπτες, επιχειρηματίες και επενδυτές, όπως αρμόζει σε μια πόλη με την ιστορία, τη γεωγραφική θέση και το ανθρώπινο δυναμικό της πρωτεύουσας της Ελλάδας.

Σύνοψη βασικών σημείων

- Ο Δήμος Αθηναίων:
  - υλοποίησε την πρώτη Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση, κατά την προγραμματική περίοδο ΕΣΠΑ 2007 – 2013,
  - διαθέτει Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης, στελεχωμένο με έμπειρο προσωπικό που γνωρίζει τις διαδικασίες ΕΣΠΑ,
  - διαθέτει θεσμοθετημένο ΣΟΑΠ, το οποίο θα υποστηρίξει μέσα από την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση,
  - πέτυχε την έγκριση της Στρατηγικής της και εξασφάλισε τον υψηλότερο προϋπολογισμό πρότασης ΟΧΕ από την Περιφέρεια Αττικής,
  - διεκδίκησε και έλαβε πόρους και στις 20 διαθέσιμες επενδυτικές προτεραιότητες,
  - έχει σχεδιάσει και είναι έτοιμη να υλοποιήσει ώριμες δράσεις.
- Για τη συνέχεια είναι απαραίτητο να:
  - επιταχυνθούν οι διαδικασίες έναρξης της υλοποίησης των ΟΧΕ και γι' αυτό είναι απαραίτητη η συνεργασία με τη Διαχειριστική Αρχή της Περιφέρειας, αλλά και η υποστήριξη από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Ανάπτυξης,
  - αναζητηθούν πηγές συμπληρωματικής χρηματοδότησης της ΟΧΕ, από τα Τομεακά

Επιχειρησιακά Προγράμματα,

- συμμετάσχουν η Αστική Αρχή της Αθήνας και οι άλλες Αστικές Αρχές στην Επιτροπή Παρακολούθησης του ΠΕΠ «Αττική», καθώς και στο Εθνικό Δίκτυο Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης
- να εμπεδωθεί η συνεργασία με τους φορείς χάραξης πολιτικής, να λυθούν θέματα παρακολούθησης των ωφελούμενων πράξεων ΕΚΤ και να αποσαφηνιστεί η δυνατότητα τροποποίησης των εγκεκριμένων ΟΧΕ.

1.4.3 Η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Πειραιά

Σοφία Τσάδαρη, Αρχιτέκτονας Μηχανικός - Πολεοδόμος ΕΜΠ

Η Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Πειραιά παρουσιάζεται ως παράδειγμα, για να αναδειχθούν τα βασικά σημεία μιας ΟΧΕ σε συνδυασμό με στοιχεία μεθοδολογίας για τη χρήση του εργαλείου της ΟΧΕ.

Επισημαίνονται δύο βασικά στοιχεία για την εκπόνηση της ΟΧΕ του Πειραιά.

Το πρώτο είναι η αρχική διαμόρφωση, η οποία στην περίπτωση του Πειραιά έγινε με επίμονη δουλειά που ξεκίνησε τον Δεκέμβριο του 2014, από ομάδα εργασίας στην οποία συμμετείχαν άνθρωποι με διαφορετικές ειδικότητες και αρμοδιότητες. Ένα δεύτερο σημαντικό στοιχείο της προετοιμασίας ήταν η δημόσια διαβούλευση, με τη συμμετοχή πολιτών, φορέων της πόλης, δημοτικές διευθύνσεις, επιμελητήρια, πανεπιστήμια. Στη διαβούλευση έγινε προσπάθεια να ληφθούν υπόψη οι επιδιώξεις και οι στοχεύσεις ευρύτερων ομάδων της πόλης, οι οποίες πρέπει να λαμβάνονται υπόψη στον σχεδιασμό προκειμένου αυτός να είναι επιτυχημένος.

Η ολοκληρωμένη προσέγγιση είναι που οδήγησε σε μια πολύ καλή αξιολόγηση στην ανταγωνιστική διαδικασία της Περιφέρειας Αττικής και σε μια πρόταση για το μέλλον του Πειραιά η οποία περιλαμβάνει ισότιμα έργα και δράσεις σχετικά με την ανταγωνιστικότητα, την αστική αναβάθμιση και την κοινωνική συνοχή, τα οποία συνοπτικά αποτελούν τους άξονες προτεραιότητας της ΟΧΕ, σύμφωνα και με τις προϋποθέσεις της συγκεκριμένης πρόσκλησης που εξέδωσε η Διαχειριστική Αρχή της Περιφέρειας Αττικής.

Οι ΟΧΕ αποτελούν εργαλεία ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης για την εφαρμογή αναπτυξιακών στρατηγικών σε συγκεκριμένες περιοχές. Όπως ειπώθηκε και πριν, η επιλογή για το αν η πρόταση θα αφορούσε σε περιοχές που παρουσιάζουν συγκεκριμένα προβλήματα που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο ή περιοχές που διακρίνονται για τις σημαντικές αναπτυξιακές δυνατότητες οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν, δεν ήταν αυτονόητη. Ήταν ένα ερώτημα προς επίλυση και για τον Πειραιά, όπως και για τις άλλες περιοχές, καθότι η διάγνωση της υφιστάμενης κατάστασης, όπως αναδείχτηκε και στην ομιλία του κ. Ψυχάρη, έδειξε ένα δυισμό και μέσα στον ίδιο τον Πειραιά. Κατεβαίνοντας τις κλίμακες του σχεδιασμού, υπάρχουν περιοχές του Δυτικού Πειραιά με πολύ διαφορετικό χαρακτήρα, όπως το κέντρο του, το κυρίως λιμάνι ή η πλευρά της Πειραϊκής. Τελικά, επιλέχθηκε να υποβληθεί πρόταση ένταξης στις περιοχές με ειδική αναπτυξιακή δυναμική. Αυτό ήταν καθοριστικό για τη σύνταξη της πρότασης,

καθώς χρειαζόταν διαφορετικού τύπου τεκμηρίωση, ανάλογα με το αν η πρόταση εντασσόταν στις υποβαθμισμένες περιοχές ή στις περιοχές με αναπτυξιακή προοπτική.

Για την τεκμηρίωση αυτής της στόχευσης, ο Πειραιάς στηρίχθηκε σε στρατηγικά κείμενα και σχεδιασμούς που υποστηρίζουν την ΟΧΕ, καθότι αυτή δεν υφίσταται από μόνη της. Αυτά τα κείμενα ήταν τα ΠΕΠ, οι εθνικές και περιφερειακές στρατηγικές έξυπνης εξειδίκευσης (RIS3), οι περιφερειακές στρατηγικές κοινωνικής ένταξης, αλλά και βέβαια ο χωροταξικός και πολεοδομικός σχεδιασμός και ιδιαίτερα το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας και το ΣΟΑΠ του Πειραιά. Τα δύο τελευταία είχαν ιδιαίτερο ρόλο στην υποστήριξη της ΟΧΕ και επίσης, υπήρχαν πολύ σημαντικές συνέργειες μεταξύ των παρεμβάσεων που προτείνει το ένα και των δράσεων και των έργων που προτείνει το άλλο.

Η ΟΧΕ επικεντρώθηκε, λοιπόν, στην αναπτυξιακή πλευρά του Πειραιά, χωρίς αυτό να σημαίνει ότι δεν υπάρχουν δράσεις κοινωνικής συνοχής και υποστήριξης θυλάκων υποβάθμισης και δεδομένα τεκμηρίωσης που αφορούν στην κοινωνική κατάσταση και θύλακες υποβάθμισης.

Η τεκμηρίωση της ειδικής αναπτυξιακής δυναμικής στο σχέδιο του Πειραιά έγινε μέσα από τις εξής 5 βασικές ενότητες, δηλαδή:

- Ένταξη σε πόλους και άξονες (ιδίως σε σχέση με το Ρυθμιστικό Σχέδιο)
- Αναπτυξιακές υποδομές και επενδύσεις που γίνονται στην ευρύτερη περιοχή του Πειραιά
- Συγκεντρώσεις οικονομικών δραστηριοτήτων περισσότερο τυπικών και συνήθως άτυπων *cluster* στην περιοχή
- Ιεράρχηση των προωθητικών δραστηριοτήτων και αναπτυξιακή προοπτική, τα οποία καταλήγουν τελικά και στην οριοθέτηση της συγκεκριμένης περιοχής παρέμβασης.

Ο Πειραιάς σε σύζευξη με την Αθήνα αποτελούν διπολικό σύστημα και λειτουργούν ταυτόχρονα σε τρία ιεραρχικά επίπεδα, τόσο ως μητροπολιτικό κέντρο του εθνικού χώρου, της Περιφέρειας Αττικής, όσο και ως κέντρο της χωρικής ενότητας Αθήνας – Πειραιά. Ταυτόχρονα, ο Πειραιάς είναι περιοχή με ιδιαίτερα στρατηγική θέση, καθώς συνιστά κόμβο στον οποίο συναντιούνται οι δύο άξονες διεθνούς και εθνικής εμβέλειας του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας, ενώ ταυτόχρονα αποτελεί την κατάληξη του αναπτυξιακού άξονα μητροπολιτικής ακτινοβολίας, της οδού Πειραιώς. Βρίσκεται, ακόμη, σε άμεση γειτνίαση με τον άξονα του θαλάσσιου μετώπου που ξεκινά από τον Φαληρικό Όρμο. Επομένως, όπως αποτυπώνεται και στον σχετικό χάρτη χωροταξικής οργάνωσης του Ρυθμιστικού Σχεδίου (Εικόνα 12), ο Πειραιάς έχει κεντρική σημασία και ρόλο στην μητροπολιτική Περιφέρεια της Αττικής.

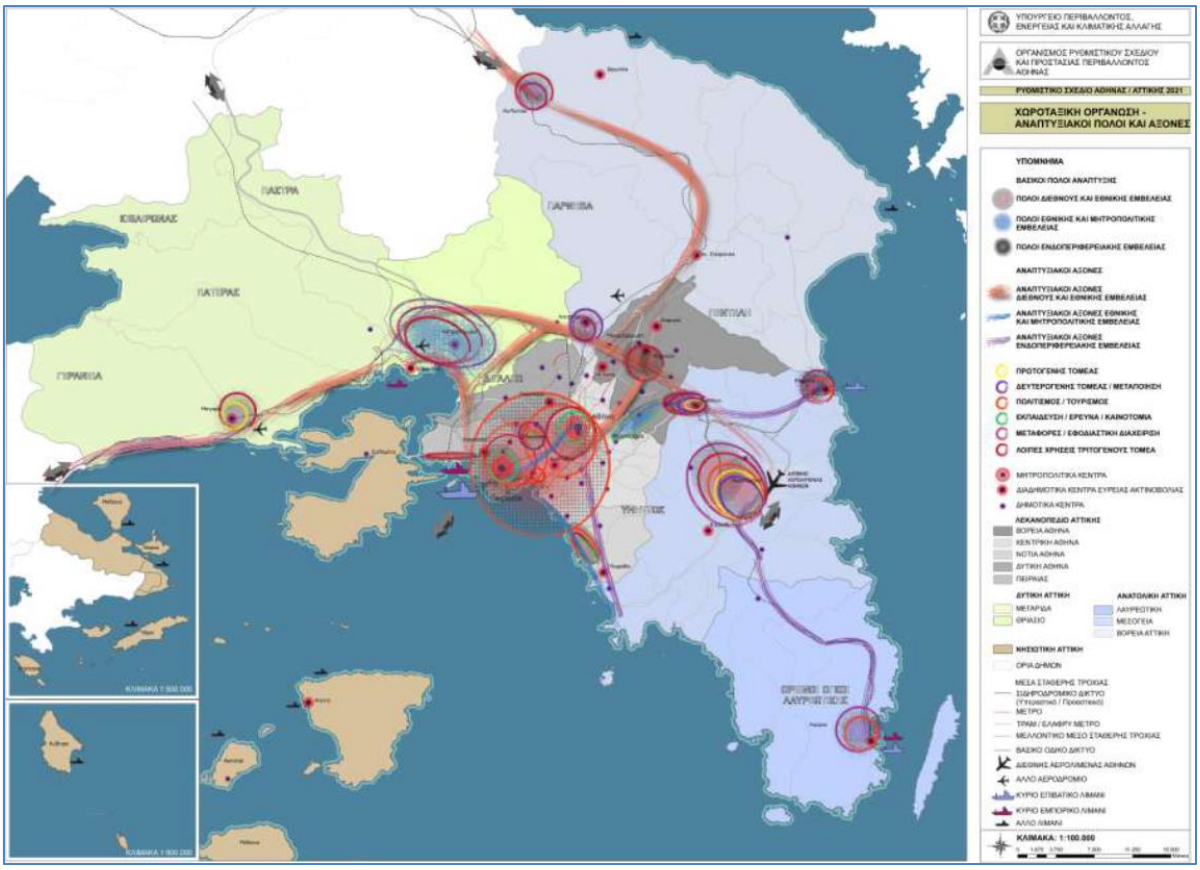

Εικόνα 12. Χωροταξική Οργάνωση - Αναπτυξιακοί Πόλοι και Άξονες ΡΣΑ Αττικής

Ένα άλλο στοιχείο που τεκμηριώνει την αναπτυξιακή προοπτική του Πειραιά είναι οι σημαντικές αναπτυξιακές υποδομές και επενδύσεις που έχουν λάβει χώρα τελευταία χρόνια, όπως: (Εικόνα 13)

- Η επένδυση στο λιμάνι
- Οι επενδύσεις σε μεταφορικές υποδομές (μετρό και τραμ)
- Οι επενδύσεις στον πολιτισμό με το Ίδρυμα Πολιτισμού Σταύρος Νιάρχος (που είναι στην ακτίνα των 3 χλμ που οριζόταν και στην πρόσκληση),
- Οι επενδύσεις στο παραλιακό μέτωπο που αν και είναι πέρα των 3 χλμ, έχει άμεση συνέργεια με τις δράσεις που προβλέπονται στο παραλιακό μέτωπο του Πειραιά
- Το Δημοτικό Θέατρο του Πειραιά που έχει αποκτήσει αναβαθμισμένο ρόλο στον τομέα του πολιτισμού και μπορεί να τροφοδοτήσει μια ευρύτερη πολιτισμική δραστηριότητα γύρω του
- Ιδιωτικές επενδύσεις, όπως μια πολύ μεγάλη επένδυση της «Παπαστράτος» στην περιοχή του Αγίου Διονυσίου, σε μια περιοχή που ήδη από το Γενικό Πολεοδομικό Σχέδιο προβλεπόταν ως περιοχή προς ανάπλαση και οι οποίες, βέβαια, δημιουργούν νέες δυναμικές και προκλήσεις που ο σχεδιασμός πρέπει να αντιμετωπίσει.

Εικόνα 13. Σημαντικές επενδύσεις σε υποδομές στην ευρύτερη περιοχή του Πειραιά

Ο Πειραιάς έχει σημαντικές συγκεντρώσεις οικονομικών δραστηριοτήτων. Όπως ειπώθηκε ήδη, δόθηκε έμφαση στη στρατηγική έξυπνης εξειδίκευσης και συγκεκριμένα στην γαλάζια οικονομία και το ναυτιλιακό πλέγμα, τον τουρισμό, τον πολιτισμό και την δημιουργική οικονομία, τη βιώσιμη οικονομία των αναγκών αλλά και στις παραδοσιακές δραστηριότητες, όπως το εμπόριο το χονδρεμπόριο και η μεταποίηση. Η πρόσκληση καλούσε αυτές να αξιολογηθούν και να ιεραρχηθούν, προκειμένου να επιλέγουν τις προωθητικές δραστηριότητες.

Σε σχέση με τις παραπάνω κατηγορίες και με τη δυσκολία που έχει η συγκέντρωση στοιχείων στην Ελλάδα, οι μελετητές έκαναν μια επισταμένη αποτύπωση των δεδομένων και των αδυναμιών που προκύπτουν από τα δεδομένα σε σχέση με τους κλάδους που αναφέρθηκαν. Αυτή στηρίχθηκε σε όσο το δυνατόν περισσότερες πηγές.

Ενδεικτικά, για το Ναυτιλιακό πλέγμα λήφθηκαν στοιχεία από το ΣΟΑΠ και πρωτογενή στοιχεία για τις επιχειρήσεις από βάσεις δεδομένων, οι οποίες χωροθετήθηκαν μια -μια επιχείρηση σε χάρτη. Χρησιμοποιήθηκαν, επίσης, στοιχεία μελετών, όπως αυτή του ΕΒΕΤ, το Παράρτημα για το ναυτιλιακό πλέγμα. Αξιοποιήθηκαν δηλαδή μια πλειάδα πηγών ώστε να τεκμηριώνεται επαρκώς το αν υπάρχει *cluster*, σε τι βαθμό, πόσο τυπικό ή άτυπο είναι και από αυτό να απορρέουν οι πολιτικές. Από πίνακα δεδομένων όπου φαίνονταν εγγραφές επιχείρηση - επιχείρηση αντλούνταν στοιχεία και δημιουργήθηκε χάρτης ώστε να προκύψει ένα θεσμικό διάγραμμα που παρουσιάζει τη συγκέντρωση του ναυτιλιακού πλέγματος. (Εικόνα 14)

1.

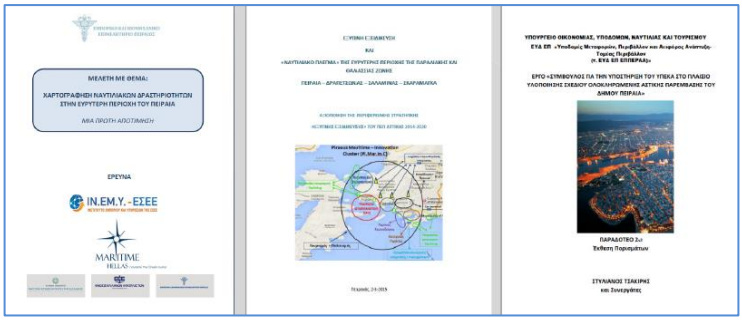

2.

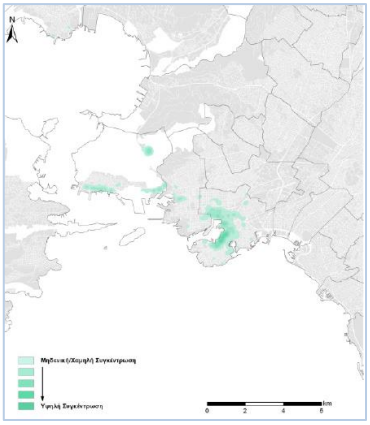

3.

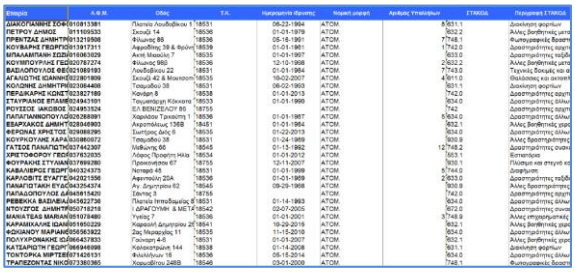

Επωνυμία	Α.Φ.Μ.	Οδός	Τ.Κ.	Ημερομηνία Ίδρυσης	Νομική μορφή	Αριθμός Υπαλλήλων	ΕΤΑΚΟΔ	Περιγραφή ΕΤΑΚΟΔ
ΔΙΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ ΕΟΦΙ	010813381	Πλατεία Αρμοδίου 1	18531	06-22-1994	ΑΤΟΜ.	8	631.1	Διοίκηση φορέων
ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΛΟΣ	011609533	Σκουβί 14	18536	01-01-1979	ΑΤΟΜ.		632.2	Άλλες βοηθητικές μετα
ΠΡΦΥΤΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙ	013219508	Φίλωνος 86	18536	05-15-1961	ΑΤΟΜ.	7	748.1	Φωτογραφικές δραστη
ΚΟΥΒΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙ	013917311	Αφροδίτης 39 & Φρύνο	18539	01-01-1981	ΑΤΟΜ.	1	742.0	Δραστηριότητες αιχμη
ΜΠΑΛΑΚΠΑΝΗ ΕΩΣ	016363029	Αντη Μακούζη 7	18535	01-01-1967	ΑΤΟΜ.		633.0	Δραστηριότητες ταξιδι
ΚΟΥΝΙΟΓΥΡΗΣ ΓΕΩ	020767274	Φίλωνος 982	18536	12-10-1998	ΑΤΟΜ.	2	632.2	Άλλες βοηθητικές μετα
ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ ΦΕ	021080193	Λουδοβίκου 22	18531	01-01-1964	ΑΤΟΜ.	7	743.0	Τεχνικές δοκιμές και α
ΑΓΑΛΟΠΟΥΛΟΣ ΙΩΑΝΝ	023801809	Σκουβί 42 & Μακρυγιάν	18535	18-02-2007	ΑΤΟΜ.	4	611.0	Φιλόξενες και ανάλογ
ΚΟΛΟΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙ	023084408	Τσαμαδού 38	18531	08-02-1969	ΑΤΟΜ.		631.1	Διοίκηση φορέων
ΠΕΡΔΙΚΑΡΗΣ ΚΩΝΣΤ	023827180	Κρόνου 8	18538	01-01-2013	ΑΤΟΜ.		742.0	Δραστηριότητες αιχμη
ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΣ ΒΠΑΝΙΗ	024943101	Τσαμπάρη Κόκκινο	18533	01-01-1968	ΑΤΟΜ.		634.0	Δραστηριότητες άλλων
ΡΟΥΣΣΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ	024953524	Ελ ΒΕΝΖΕΛΟΥ 80	18755		ΑΤΟΜ.		742	Δραστηριότητες αιχμη
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟ	026268891	Χαράλαου Τρικούπη 1	18536	01-01-1987	ΑΤΟΜ.	5	634.0	Δραστηριότητες άλλων
ΕΒΑΡΙΑΝΟΣ ΔΗΜΗΤΡ	028046893	Αναστάσεως 13ΒΒ	18451	01-01-1964	ΑΤΟΜ.		632.1	Άλλες βοηθητικές χερο
ΦΕΡΟΝΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	029988295	Σωτήρος Δούζη 9	18535	01-22-2013	ΑΤΟΜ.		634.0	Δραστηριότητες άλλων
ΚΟΥΡΚΟΥΛΗΣ ΧΑΡΑ	030866872	Τσαμαδού 38	18531	01-24-1969	ΑΤΟΜ.		630.9	Άλλες δραστηριότητες
ΓΑΤΣΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤ	037442307	Μιθιώνης 60	18545	01-13-1992	ΑΤΟΜ.	12	748.2	Δραστηριότητες συσκ
ΧΡΕΤΟΦΟΡΟΥ ΓΕΩΡ	037652835	Λόφος Προφήτη Ηλία	18534	01-01-2012	ΑΤΟΜ.		553.1	Εστιατόρια
ΦΟΥΡΑΚΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝ	037899380	Προκοπιανέσκο 67	18755	10-11-2007	ΑΤΟΜ.		930.1	Πλύσιμο και στεγνώ κα
ΚΑΒΑΛΙΕΡΟΣ ΓΕΩΡΓ	040324375	Νεστορ 46	18531	01-01-1969	ΑΤΟΜ.	5	744.0	Διαφήμιση
ΚΑΡΑΟΒΙΤΣ ΕΥΑΓΓΕΛ	042021356	Αφροπούλου 20Α	18536	01-01-1969	ΑΤΟΜ.	2	633.0	Δραστηριότητες ταξιδι
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗ ΕΥΑΔ	043254374	Αγ. Δημητρίου 62	18545	09-29-1968	ΑΤΟΜ.		930.9	Άλλες δραστηριότητες
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΔΗ	041814420	Σάτσης 3	18755		ΑΤΟΜ.		742.0	Δραστηριότητες αιχμη
ΡΕΒΕΚΚΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑ	045622736	Πλατεία Ιπποδρομίας 8	18531	01-14-1963	ΑΤΟΜ.		634.0	Δραστηριότητες άλλων
ΝΤΟΥΖΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙ	046718216	ΔΡΑΓΟΥΜΗ & ΜΕΤΑΞ	18542	02-07-2005	ΑΤΟΜ.		672.0	Δραστηριότητες συναν
ΜΑΝΙΑΤΕΑΣ ΜΑΡΙΑΝ	051078480	Υγείας 7	18536	01-01-2001	ΑΤΟΜ.	3	748.9	Άλλες επιχειρηματικές
ΚΑΡΑΜΙΧΑΛΗΣ ΙΩΑΝ	051650229	Καραολή Δημητρίου 26	18941	10-29-2018	ΑΤΟΜ.		632.1	Άλλες βοηθητικές χερο
ΦΩΚΙΑΝΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘ	056563022	Ζαχ. Νικηφόρου 11	18535	11-15-2010	ΑΤΟΜ.		634.0	Δραστηριότητες άλλων
ΠΟΛΥΧΡΟΝΑΚΗΣ ΙΩΑ	066437833	Γούναρη 4-6	18531	01-01-2007	ΑΤΟΜ.		632.1	Άλλες βοηθητικές χερο
ΚΑΤΣΑΡΙΔΗΣ ΓΕΩΡΓ	066946698	Κρέοντος/μαν 144	18538	01-14-2008	ΑΤΟΜ.		631.1	Διοίκηση φορέων
ΤΟΚΤΟΡΙΚΑ ΜΡΤΡΕΒ	071426131	Φιλελλήνων 18	18536	06-15-2014	ΑΤΟΜ.		634.0	Δραστηριότητες άλλων
ΤΡΑΠΕΖΟΝΤΑΣ ΗΚΩΒ	073363365	Χαρμιδίου 24ΒΒ	18546	03-01-2009	ΑΤΟΜ.		748.1	Φωτογραφικές δραστη

4.

Εικόνα 14. Βήματα τεκμηρίωσης του *Ναυτιλιακού πλέγματος*

Έχοντας αποτυπώσει τη δυναμική, ακολούθησε ποσοτικός έλεγχος και ιεράρχηση με βάση τα δεδομένα της δυναμικότητας των χωρικών συγκεντρώσεων, στοχεύοντας σε μια ολοκληρωμένη

θεώρηση του ρόλου του Πειραιά ως λιμάνι. Από αυτήν προέκυψε η γαλάζια οικονομία ως πρώτη σημαντική προτεραιότητα, το σύνολο της οποίας είναι το ναυτιλιακό πλέγμα, μετά ο τουρισμός και ακολουθούν ο πολιτισμός και το εμπόριο – χονδρεμπόριο. Όλα καταλήγουν στην βιώσιμη οικονομία των αναγκών που είναι ένας ευρύτερος τομέας και συγκεντρώνει μια σειρά και από τα παραπάνω (Εικόνα 15).

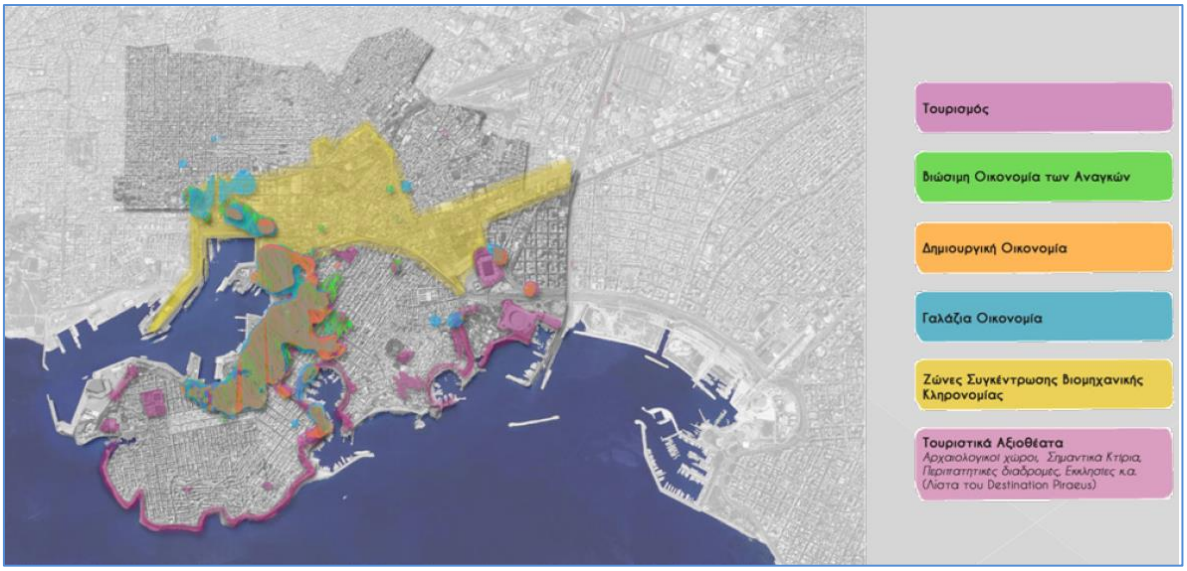

Εικόνα 15. Συγκεντρώσεις παραγωγικών δραστηριοτήτων

Έτσι μέσα από μια συνεκτίμηση όλων αυτών και των σημαντικών επενδύσεων που πραγματοποιούνται, διαμορφώνονται προκλήσεις ανάγκες και δυνατότητες για την πόλη οι οποίες αυτές είναι που οδηγούν στη διαμόρφωση μιας συγκεκριμένης στρατηγικής.

Η περιοχή παρέμβασης (Εικόνα 16) περιλαμβάνει το σύνολο της περιοχής του Δήμου Πειραιά, δίνοντας παράλληλα έμφαση στις στρατηγικές της συνδέσεις αφενός σε σχέση με το ναυτιλιακό πλέγμα, με το εμπορικό λιμάνι, αλλά και ανατολικά και νότια σε σχέση με το Φαληρικό Όρμο, το πολιτισμό και τις πολιτικές για το παραλιακό μέτωπο. Έτσι διαμορφώθηκε ένα όραμα και ο στρατηγικός στόχος να αναδειχτεί ο Πειραιάς ως επιχειρηματικός, τουριστικός, πολιτιστικός, ναυτιλιακός και εμπορικός προορισμός διεθνούς αναγνωρισιμότητας και εμβέλειας, με περιβαλλοντική και κοινωνική προστιθέμενη αξία για τους κατοίκους τους εργαζόμενους και τους επισκέπτες.

Αυτό το όραμα και η στρατηγική στόχευση εξειδικεύτηκε σε τρεις άξονες προτεραιότητας και συγκεκριμένα: ανταγωνιστικότητα και επιχειρηματικότητα, αστική αναβάθμιση και αναζωογόνηση, και τέλος κοινωνική συνοχή. Καθένας από αυτούς έχει περεταίρω εξειδίκευση σε ειδικούς στόχους που έρχονται να ταιριάξουν με συγκεκριμένες δράσεις. Τα αναμενόμενα αποτελέσματα είναι η ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας, η βελτίωση της αναπτυξιακής προοπτικής με έμφαση στη γαλάζια οικονομία τον τουρισμό πολιτισμό και τη βιώσιμη οικονομία των αναγκών, η βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος και η ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής. Για κάθε κατηγορία, δηλαδή τουρισμός, πολιτισμός, κοινωνική οικονομία γαλάζια οικονομία, καθώς και ο χάρτης για τους θύλακες υποβάθμισης που προέκυψε μέσα από χωροθέτηση των ωφελούμενων διαφόρων κοινωνικών προγραμμάτων ο οποίος, αποτυπώνει σε κάποιο βαθμό και

την πραγματική εικόνα των θυλάκων υποβάθμισης και των αυξημένων ζητημάτων κοινωνικής συνοχής στον Πειραιά.

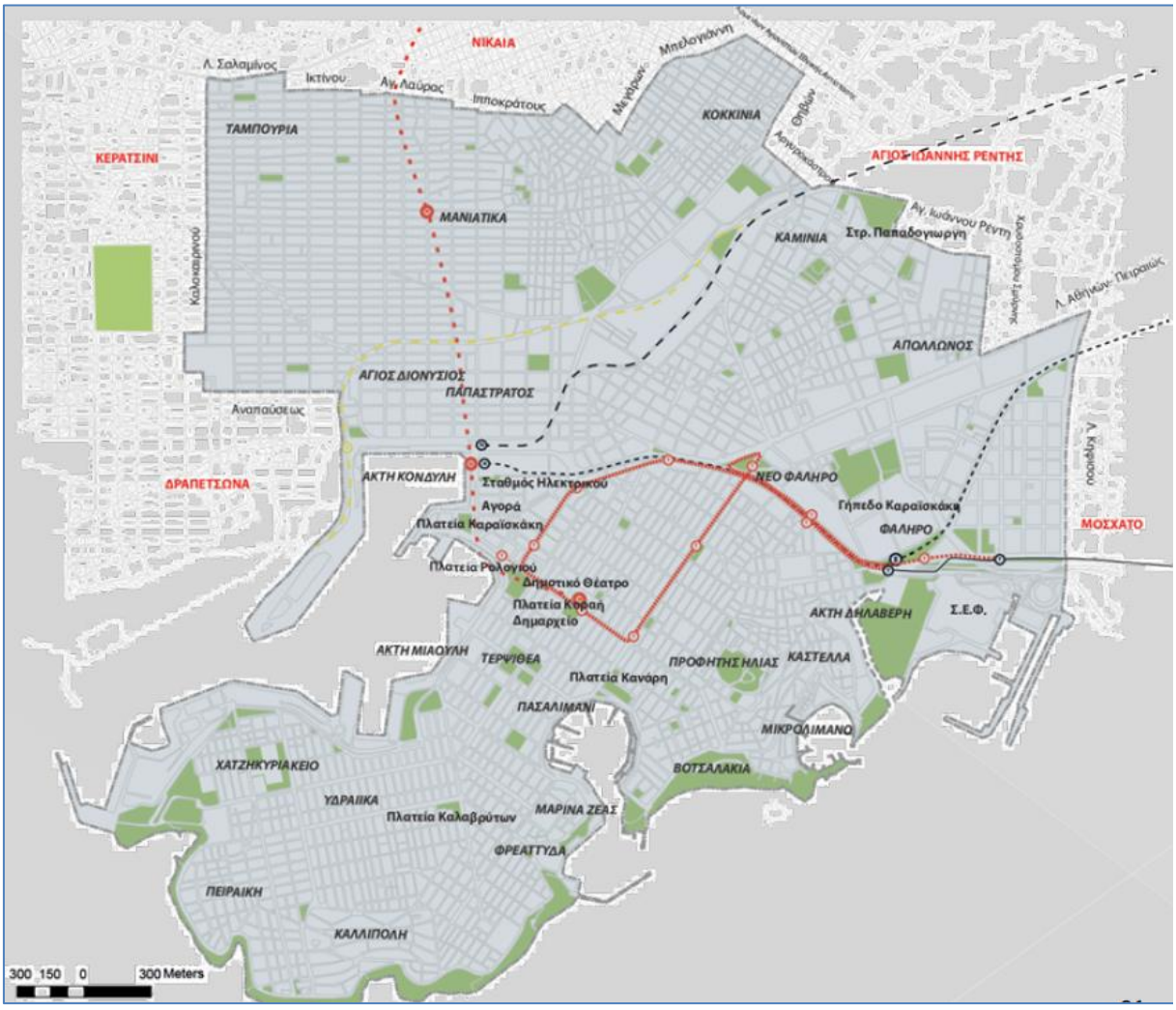

Εικόνα 16. Περιοχή παρέμβασης ΟΧΕ Πειραιά

Όπως ειπώθηκε, η διατύπωση προκλήσεων και δυνατοτήτων με χωρικό εντοπισμό οδήγησε στο σχεδιασμό κατάλληλων παρεμβάσεων για κάθε κατηγορία (βλ. Παράρτημα Β).

Αυτή η διαδικασία κατέληξε σε στρατηγικές παρεμβάσεις άλλες από τις οποίες έχουν οριζόντιο χαρακτήρα και άλλες είναι χωρικά εντοπισμένες. Από το χάρτη με τις αστικές παρεμβάσεις και τις χωρικές δράσεις οι οποίες καθορίστηκαν και από τη θέση των θυλάκων κοινωνικής υποβάθμισης και από τις δράσεις επιχειρηματικότητας οι οποίες έχουν και αυτές έναν χωρικό εντοπισμό, προέκυψε ένας στρατηγικός χάρτης που αποτυπώνει την ολοκληρωμένη στρατηγική και τον καταμερισμό σε άξονες και ποσοστά και διαμορφώθηκαν τελικά 21 ομάδες έργων – δράσεων, που ονομάζονται παρεμβάσεις, με περισσότερα από 50 έργα (Πίνακας 1) τα οποία κατανεμήθηκαν αξιοποιώντας σχεδόν όλους τους άξονες προτεραιότητας και θεματικούς στόχους.

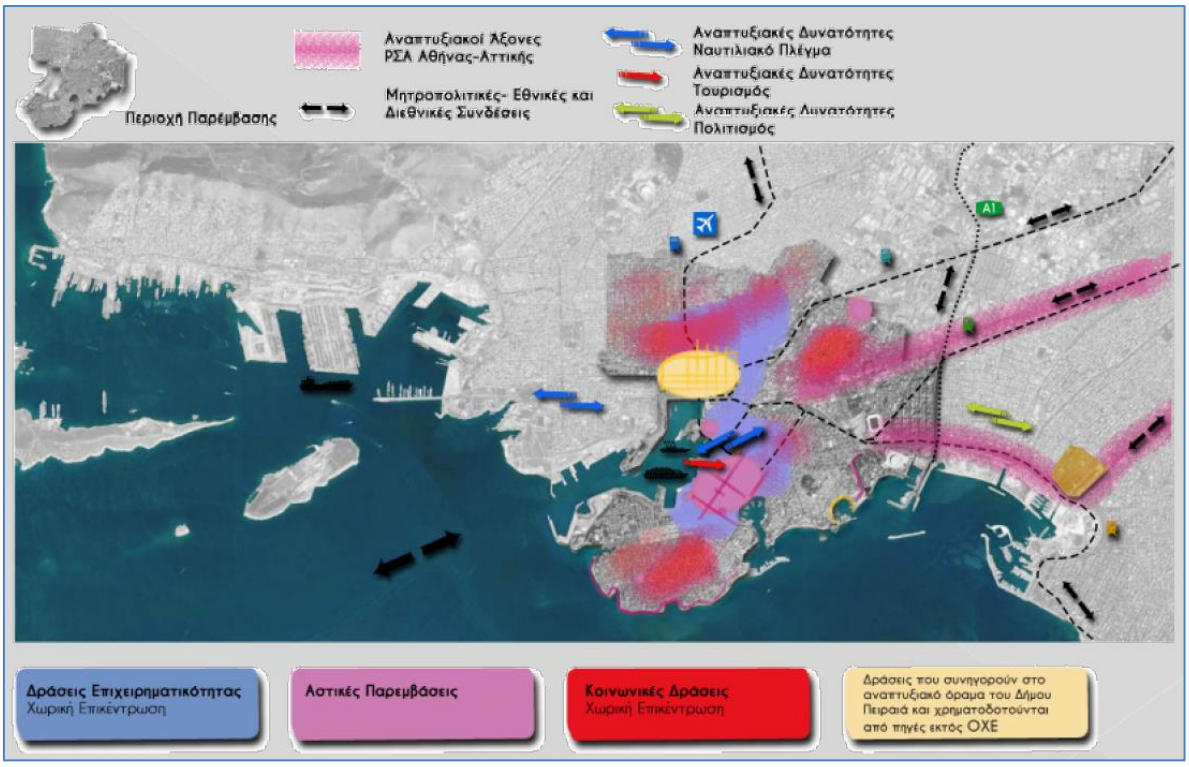

Εικόνα 17. Στρατηγικός Χάρτης της ΟΧΕ ΒΑΑ Δήμου Πειραιά

Μερικά ενδεικτικά έργα αποτελούν ο διευρυμένος κόμβος υπηρεσιών κοινωνικής αλληλεγγύης στο πρώην στρατόπεδο Παπαδογεωργή, η πύλη εισόδου και η πολιτιστική διαδρομή, η δυναμική της συνέχειας του παραλιακού μετώπου με την ακτή Δηλαβέρη, το Μικρολίμανο και η ανάπλαση του Αγίου Διονυσίου και της δημοτικής αγοράς του Πειραιά (Εικόνα 18).

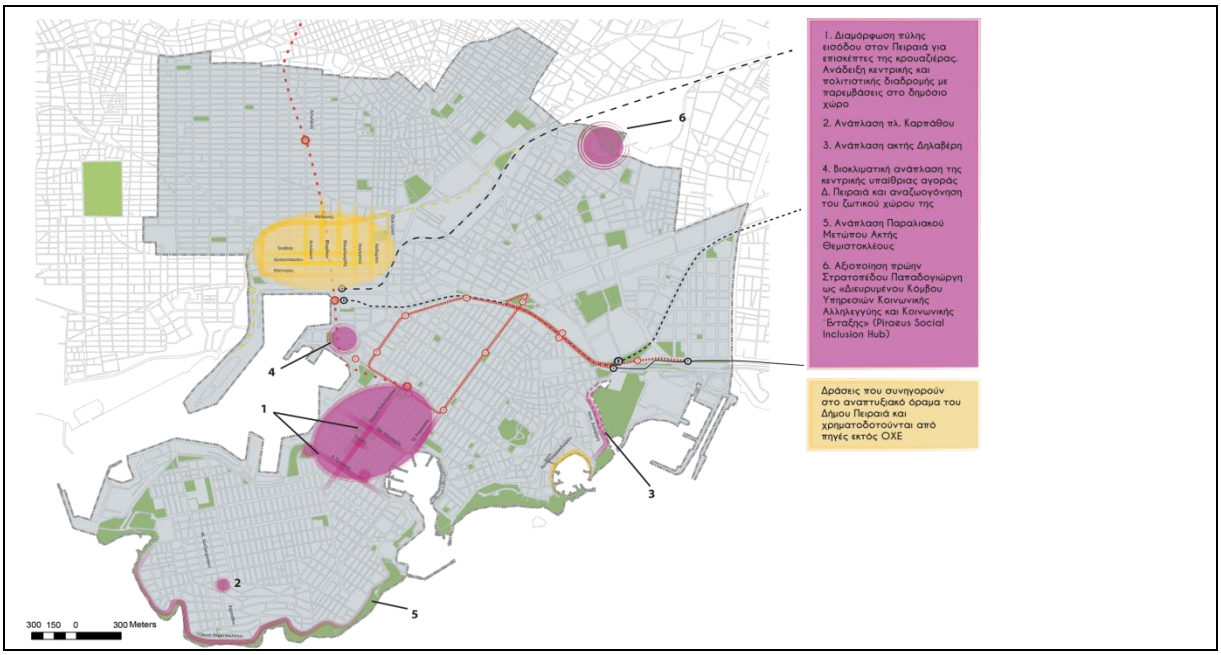

Εικόνα 18. Αστικές Παρεμβάσεις Α΄ Προτεραιότητας στο Δήμο Πειραιά

Τέλος, αναφορικά με το σύστημα της διακυβέρνησης και της διαβούλευσης, αυτό στον Πειραιά δεν ήταν έτοιμο, όπως στην Αθήνα, αλλά ετοιμάστηκε προκειμένου να εκπληρώσει τις προδιαγραφές της πρόσκλησης. Στην Αστική Αρχή συμμετέχουν εκτός από τον Δήμο Πειραιά που είναι ο επικεφαλής εταίρος, η Κοινωφελής Δημοτική Επιχείρηση Πειραιά (ΚΟΔΕΠ) και ο Οργανισμός Πολιτισμού Αθλητισμού Νεολαίας (ΟΠΑΝ). Επιπλέον, τροποποιήθηκε ο οργανισμός του Δήμου ώστε να φτιαχτεί ένα τμήμα διαχείρισης της ΟΧΕ για να είναι έτοιμος ο Δήμος Πειραιά για τις προκλήσεις της υλοποίησης.

Σύνοψη βασικών σημείων

- Σημαντικά στοιχεία για την προετοιμασία της πρότασης ήταν:
  - η αρχική διαμόρφωση της από πολυεπιστημονική και πολυτομεακή ομάδα εργασίας,
  - η αρχική ευρεία δημόσια διαβούλευση με συμμετοχή πολιτών, φορέων της πόλης, δημοτικών διευθύνσεων, επιμελητήριων, πανεπιστημίων.
- Σημαντικό στοιχείο για την επιτυχία της πρότασης ήταν:
  - ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας της,
  - η άρτια τεκμηρίωση της στόχευσής της, αξιοποιώντας πλειάδα πηγών και στοιχείων με υπομονή, επιμονή και επιμέλεια.
- Το όραμα και ο στρατηγικός στόχος, όπως διαμορφώθηκαν, είναι να αναδειχτεί ο Πειραιάς ως επιχειρηματικός, τουριστικός, πολιτιστικός, ναυτιλιακός και εμπορικός προορισμός διεθνούς αναγνωρισιμότητας και εμβέλειας, με περιβαλλοντική και κοινωνική προστιθέμενη αξία για τους κατοίκους τους εργαζόμενους και τους επισκέπτες.
- Ο στρατηγικός στόχος εξειδικεύτηκε σε τρεις άξονες προτεραιότητας: ανταγωνιστικότητα και επιχειρηματικότητα, αστική αναβάθμιση και αναζωογόνηση, και κοινωνική συνοχή.
- Κάθε άξονας εξειδικεύτηκε σε ειδικούς στόχους που κατηύθυναν τη διαμόρφωση 21 ομάδων έργων – δράσεων (παρεμβάσεων) με περισσότερα από 50 έργα τα οποία αντιστοιχούν σε σχεδόν σε όλους τους άξονες προτεραιότητας και θεματικούς στόχους.
- Χρειάστηκε να δημιουργηθεί εκ βάθρων ένα σχήμα διακυβέρνησης. Έχει ήδη συσταθεί Αστική Αρχή και έχει τροποποιηθεί ο Οργανισμός του Δήμου, προκειμένου να συσταθεί Τμήμα Διαχείρισης της ΟΧΕ.

Σχόλια από το Προεδρείο

Παρουσιάστηκαν όλα τα στάδια που μπορεί να κάνουν μια παρέμβαση ολοκληρωμένη ξεκινώντας από το σχεδιασμό, το πώς δούλεψε η ομάδα, το πώς έβαλε το στόχο σε σχέση με την αναπτυξιακή δυναμική, το πώς δημιούργησε συνέργιες σε όλα τα επίπεδα και στο χωρικό και στο θεματικό και στο εταιρικό, το πώς όλο αυτό διαμορφώθηκε σε στρατηγική με συγκεκριμένους στόχους και άξονες και το πώς όλη αυτή η πρόταση η οποία είχε όλα τα επιστημονικά και τα πολιτικά στοιχεία πήρε μια πολύ καλή αξιολόγηση και αναμένεται να έχει και πολύ καλά αποτελέσματα. Όλα αυτά επιτεύχθηκαν σε ένα σύντομο διάστημα που περιελάμβανε και τον κύκλο δημόσιας διαβούλευσης στην αρχή και το σύστημα διακυβέρνησης στο τέλος.

Πίνακας 1. Κατάλογος Παρεμβάσεων ΟΧΕ-ΒΑΑ Πειραιά

Α.Πρ. 1: Βελτίωση της Ελκυστικότητας και της Ανταγωνιστικότητας της Πόλης του Πειραιά – Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων και ανάδειξη νέων επιχειρηματικών ευκαιριών - Στήριξη της Προσαρμοστικότητας υφιστάμενων και της δημιουργίας νέων και καινοτόμων Επιχειρήσεων (Χρηματοδότηση: ΕΤΠΑ – ΕΚΤ)	
Π-1: Αξιοποίηση Συγκριτικών Πλεονεκτημάτων της Οικονομίας και Κοινωνίας του Πειραιά: Δημιουργία και Στήριξη «Κοινοτήτων Γνώσης και Καινοτομίας» (Knowledge Innovation Communities - KICs) με έμφαση στην ΠΣΕΕ	**€ 2.090.000**
Π-2: Υποστήριξη της Εισαγωγής Προηγμένων Τεχνολογιών και Εφαρμογών ΤΠΕ στις Επιχειρήσεις του Πειραιά	**€ 2.166.000**
Π-3: Ανάπτυξη «ευφυών» υπηρεσιών που αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής Πολιτών και Επισκεπτών της Πόλης του Πειραιά και ενισχύουν τις Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες, την Ηλεκτρονική Δημοκρατία, τη Λογοδοσία και υποστηρίζουν τις Εταιρικές Σχέσεις και τον «Μηχανισμό Διακυβέρνησης» της ΟΧΕ	**€ 1.621.000**
Π-4: Υποστήριξη της εκκόλαψης και ίδρυσης νεοφυών επιχειρήσεων και δικτύων, με έμφαση στις εφαρμογές των Έξυπνων Πόλεων, στις Πολιτιστικές και Δημιουργικές Δραστηριότητες, στον Τουρισμό, στην Γαλάζια Οικονομία και στην Κοινωνική Καινοτομία.	**€ 7.000.000**
Π-5: Υποστήριξη της Προετοιμασίας και Εφαρμογής Επιχειρηματικών και Συλλογικών Εξωστρεφών Στρατηγικών Σχεδίων και αξιοποίησης Χρηματοδοτικών Εργαλείων από τις Επιχειρήσεις του Πειραιά.	**€ 5.400.000**
Π-6: Ενίσχυση Παραγωγικών και Συναφών Δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας υφιστάμενων ή νεοϊδρυόμενων Επιχειρήσεων για την εδραίωσή τους σε νέες αγορές του εξωτερικού, κατά προτεραιότητα στους τομείς της ΠΣΕΕ.	**€ 6.800.000**
Π-7: Ίδρυση νέων επιχειρήσεων σε εταιρικό ή ατομικό επίπεδο, ιδίως στους τομείς της ΠΣΕΕ Αττικής	**€ 1.811.000**
Π-8: Στήριξη της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων του Πειραιά και των εργαζομένων σε αυτές στο πλαίσιο Ειδικών Στρατηγικών Βελτίωσης / Ανάδειξης Βιώσιμων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, ιδίως στους Τομείς της ΠΣΕΕ	**€1.319.000**
Α.Πρ. 2: Αστική Αναβάθμιση και Αναζωογόνηση– Ανάδειξη της Πόλης του Πειραιά ως αναγνωρίσιμου διεθνώς τουριστικού και πολιτιστικού προορισμού – Διαχείριση και διάχυση των τουριστικών και πολιτιστικών ροών στην Πόλη μέσω παρεμβάσεων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και εφαρμογής «έξυπνων» λύσεων στις αστικές και κοινωνικές λειτουργίες (Χρηματοδότηση: ΕΤΠΑ)	
Π-9: Εξοικονόμηση τελικής ενέργειας από την ενεργειακή αναβάθμιση Δημόσιων κτιρίων με τη χρήση καινοτόμων μεθόδων και τεχνολογιών	**€1.000.000**
Π-10 Πιλοτικός Μηχανισμός Ενημέρωσης, Πρόληψης, Διαχείρισης και ευαισθητοποίησης κλιματικών κινδύνων στο Αστικό περιβάλλον του Πειραιά	**€ 300.000**

Π-11 Στοχευμένη Πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων με έμφαση στην Οικιστική Κομποστοποίηση και στην πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων τροφών	**€ 968.000**
Π-12 Ανάπτυξη, ανάδειξη και διασύνδεση Πολιτιστικών και Τουριστικών Πόρων της Πόλης του Πειραιά	**€5.883.000**
Π-13 «Προορισμός Πειραιάς» (Destination Piraeus): Ολοκληρωμένη Διαχείριση και Τοποθέτηση / Προώθηση της Πόλης του Πειραιά ως Διεθνούς Εμβέλειας Τουριστικού, Πολιτιστικού και Επιχειρηματικού Προορισμού (Piraeus Place Branding & Management) - Έξυπνη Πρόβλεψη, Προσέλκυση, Προγραμματισμός και Βιώσιμη Διαχείριση Αστικών Τουριστικών Ροών	**€1.370.000**
Π-14 Στοχευμένες παρεμβάσεις αστικής αναβάθμισης και αναζωογόνησης για τη βελτίωση της καθημερινότητας και της κινητικότητας των Πολιτών και τη διάχυση των ροών επισκεψιμότητας στην Πόλη του Πειραιά	**€15.000.000**
Α.Πρ. 3: Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής και της Πρόσβασης των Δημοτών σε Ποιοτικές Υπηρεσίες Κοινωνικής Ένταξης και Προώθησης στην Απασχόληση και στην Επιχειρηματικότητα (Χρηματοδότηση: ΕΤΠΑ – ΕΚΤ)	
Π-15 Αξιοποίηση πρώην Στρατοπέδου Παπαδογιώργη ως «Διευρυμένου Κόμβου Υπηρεσιών Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Κοινωνικής Ένταξης» (Piraeus Social Inclusion Hub)	**€ 7.420.000**
Π-16 Δημιουργία – Λειτουργία Δικτύου Πιλοτικών «Γραφείων Προώθησης στην Απασχόληση και στην Επιχειρηματικότητα»	**€ 700.000**
Π-17: Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Προώθησης στην Απασχόληση Ευπαθών Ομάδων με ανάπτυξη Δομών Προώθησης στην Απασχόληση και εφαρμογή πλέγματος δράσεων συμβουλευτικής, mentoring, κατάρτισης των Ανέργων (που οδηγεί σε πιστοποίηση), πρακτικής εξάσκησης, προώθησης στην απασχόληση και στην επιχειρηματικότητα κ.λπ.	**€ 2.000.000**
Π-18: Δίκτυο Δομών Διημέρευσης και Υπηρεσίες Κοινωνικοποίησης Ευάλωτων Ομάδων (με έμφαση στο περιβάλλον της Οικογένειας και στα Παιδιά	**€ 2.100.000**
Π-19: Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης των Ευπαθών Ομάδων με Ολοκληρωμένες Δομές, Δίκτυα και Δράσεις κοινωνικοποίησης, δημιουργικής απασχόλησης κ.λπ.	**€11.820.000**
Π-20: Ανάπτυξη εργαλείων Κοινωνικής Καινοτομίας και βελτίωση των ικανοτήτων των Στελεχών των Κοινωνικών Δομών και των Κοινωνικών Φορέων του Πειραιά	**€ 493.000**
Π-21 Ανάπτυξη Υποδομών Προαγωγής της Δια Βίου Μάθησης στον Πειραιά	**€ 2.804.000**

1.4.4 Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με αξιοποίηση της ΟΧΕ- ΒΒΑ

Μόσχος Διαμαντόπουλος, Αρχιτέκτονας Μηχανικός, Δρ. Πολεοδόμος, Γενικός Διευθυντής του Αναπτυξιακού Συνδέσμου Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ)

Αναφορικά με τις ΟΧΕ, επισημαίνονται δύο σημαντικά σημεία. Το πρώτο σημείο αφορά την υποχρέωση στον κανονισμό του ΕΤΠΑ να κατανέμεται σε ολοκληρωμένες δράσεις ποσοστό 5% των πόρων του που χορηγούνται σε εθνικό επίπεδο. Στη χώρα μας αυτό το ποσοστό του 5% κλήθηκαν να το καλύψουν σε εθνικό επίπεδο μόνο τα Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα, χωρίς την συμμετοχή των αρμόδιων υπουργείων και ειδικά του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας (ΥΠΑΠΕΝ). Συνεπώς, προκειμένου να καλυφθεί εθνικά αυτός ο όρος επιβαρύνθηκαν τα ΠΕΠ.

Το δεύτερο σημείο είναι ότι με βάση τον Κανονισμό ήταν η πρώτη φορά που την αρμοδιότητα επιλογής των έργων είχε η πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση. Παράλληλα, προβλέφθηκε η δυνατότητα να δοθεί όλη σχεδόν η διαδικασία διαχείρισης στους δήμους ή στους συνδέσμους συνεργασίας δήμων. Μέχρι στιγμής μόνο η Περιφέρεια Αττικής επέλεξε να δώσει πλήρως την ευθύνη διαχείρισης στους Δήμους. Θα είναι πολύ ενδιαφέρον να εξεταστεί στο τέλος του ΕΣΠΑ αν αυτό πέτυχε ή δεν πέτυχε και άρα αν θα υπάρχουν ελπίδες να επαναληφθεί και στο επόμενο ΕΣΠΑ.

Ο Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ) δημιουργήθηκε το 1988 από δήμους της Δυτικής Αθήνας και σήμερα αποτελείται από 8 δήμους (Εικόνα 19). Ο τρόπος με τον οποίο βγήκε η πρόσκληση για τις ΟΧΕ Αττικής, απέκλεισε τον έναν από τους δήμους του ΑΣΔΑ, το Δήμο Φυλής, ως μη επιλέξιμο. Αυτό είχε ως αποτέλεσμα, ενώ το ΣΟΑΠ αφορά και τους 8 δήμους του ΑΣΔΑ, η πρόταση ΟΧΕ να περιοριστεί αναγκαστικά στους 7 Δήμους. Οι εταίροι του προγράμματος είναι συνεπώς οι Δήμοι Αγίας Βαρβάρας, Καματερού, Αιγάλεω, Ίλιον, Περιστέρι, Πετρούπολη, Χαϊδάρι και ο ΑΣΔΑ, ο οποίος είναι και ο Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης και δικαιούχος για το πρόγραμμα.

Τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η περιοχή, συνοπτικά, είναι τα υψηλά ποσοστά ανεργίας, η οικονομική και ενεργειακή φτώχεια, η αύξηση ευπαθών κοινωνικών ομάδων τα τελευταία χρόνια, η μείωση και η γήρανση του πληθυσμού, η μείωση του αριθμού των επιχειρήσεων και η μείωση του αριθμού επιχειρηματιών. Επίσης, υπάρχουν σοβαρά περιβαλλοντικά προβλήματα, όπως οι ελάχιστοι υπάρχοντες χώροι αστικού πρασίνου -πολλοί από τους οποίους κινδυνεύουν να γίνουν εκκλησίες, λόγω κάποιων διεκδικήσεων της Μονής Λαμίας με βάση διάφορα βυζαντινά έγγραφα-, ο μειωμένος αριθμό πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων, η αύξηση του ποσοστού της ρύπανσης τα τελευταία χρόνια, η παλαιότητα και η εγκατάλειψη των κτηρίων, καθώς και τα έντονα πλημμυρικά φαινόμενα. Οι δείκτες (γεννητικότητα, μέσο εισόδημα νοικοκυριού, μείωση του πληθυσμού κλπ) αποδεικνύουν ότι η Δυτική Αθήνα βρίσκεται σε πολύ χειρότερη κατάσταση από ότι τόσο η χώρα, όσο και η Περιφέρεια.

Εικόνα 19. Οι δήμοι που συμμετέχουν στον Αναπτυξιακό Σύνδεσμο Δυτικής Αττικής

Αξίζει να αναφερθεί ένα πρόβλημα ως προς τη συγκέντρωση στοιχείων για τις επιχειρήσεις. Σε αντίθεση με τα μητροπολιτικά κέντρα όπου υπάρχουν συνδικαλιστικά όργανα -των εμπόρων, Εμπορικό και Βιομηχανικό Επιμελητήριο Αθηνών (ΕΒΕΑ), ΕΒΕΤ κλπ- στη Δυτική Αθήνα υπάρχουν μόνο μικροί σύλλογοι σε επίπεδο δήμου, οι περισσότεροι από τους οποίους είναι ανενεργοί. Το αποτέλεσμα είναι ότι δεν υπάρχουν διαθέσιμα στοιχεία και οι μελετητές βασίζονται σε στοιχεία του ΕΒΕΑ και του ΕΑ, τα οποία όμως δεν περιλαμβάνουν το σύνολο των επιχειρήσεων της περιοχής. Με αποτέλεσμα τα στοιχεία να μην είναι πλήρη. Πάντως, από τα στοιχεία που υπάρχουν προκύπτει ότι οι δήμοι της Δυτικής Αθήνας ακολουθούν λίγο ως πολύ μια παράλληλη πορεία, με μεγαλύτερη χειροτέρευση τα τελευταία χρόνια. Με βάση τα διαθέσιμα στοιχεία για την ανεργία, η Δυτική Αθήνα είναι σε χειρότερη κατάσταση σήμερα από ότι η υπόλοιπη χώρα και η Περιφέρεια, ενώ ως προς το περιβάλλον - όπως ειπώθηκε- είναι πάρα πολύ χαμηλό το ποσοστό πρασίνου.

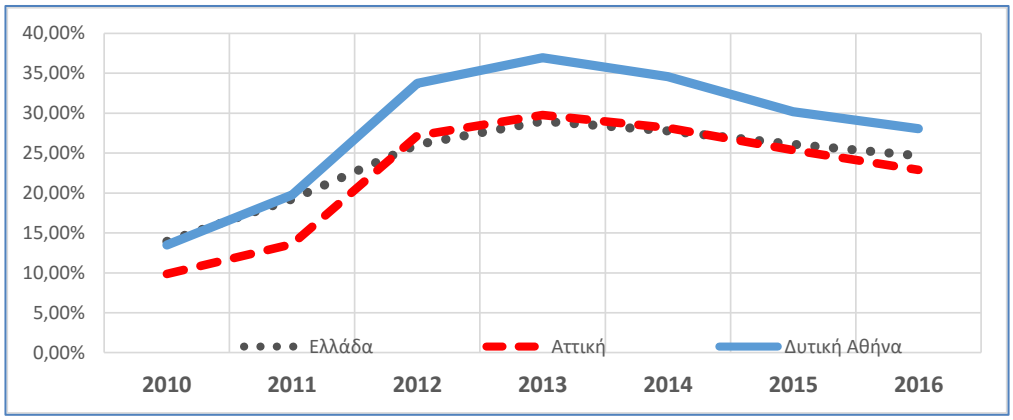

Εικόνα 20. Ανεργία στην Ελλάδα, την Αττική και τη Δυτική Αθήνα κατά το διάστημα 2010-2016
(Στοιχεία ΕΛΣΤΑΤ)

Ποια είναι η λογική μας. Κατ' αρχάς, είχαμε ξεκινήσει πριν αρκετά χρόνια την εκπόνηση ΣΟΑΠ. Το ΣΟΑΠ αφορά το σύνολο του αστικού ιστού της Δυτικής Αθήνας, άρα περιλαμβάνει και το Δήμο Φυλής. Με βάση το ΣΟΑΠ, αν και η Δυτική Αθήνα είναι συνολικά υποβαθμισμένη, εντοπίστηκαν κάποιες περιοχές οι οποίες είτε έχουν μια μεγαλύτερη υποβάθμιση, είτε έχουν κάποιες ιδιαίτερες αναπτυξιακές δυνατότητες. Προέκυψαν λοιπόν 11 θύλακες.

Από την ΟΧΕ - καθώς είμαστε αναγκασμένοι να αλλάξουμε αυτή τη λογική, αλλά σεβόμενοι τους θύλακες του ΣΟΑΠ - εντοπίστηκε ένα αναπτυξιακό τόξο κατά μήκος του ορίου με το Δήμο της Αθήνας, το οποίο έχει ως άκρα το Δήμο Αγίας Βαρβάρας και το Δήμο Αγίων Αναργύρων - Καματερού, δηλαδή τις δύο πιο υποβαθμισμένες περιοχές της Δυτικής Αθήνας. Ο Δήμος Αγίας Βαρβάρας παρουσιάζει ιδιαίτερα κοινωνικά προβλήματα και ο Δήμος Αγίων Αναργύρων - Καματερού μεγάλα κοινωνικά και περιβαλλοντικά προβλήματα, γιατί εκεί δεν έχουν ακόμα ολοκληρωθεί οι πράξεις εφαρμογής της ΕΠΑ.

Συνδυάζοντας, λοιπόν, τα αποτελέσματα του ΣΟΑΠ με τις απαιτήσεις των ΟΧΕ, προέκυψαν, ένα αναπτυξιακό τόξο – μεγάλο μέρος του καλύπτει την παλιά βιομηχανική περιοχή της Δυτικής Αθήνας με πολλά εγκαταλελειμμένα βιομηχανικά κελύφη - και τέσσερεις (4) αστικοί αναπτυξιακοί άξονες που διασχίζουν το σύνολο των δήμων της περιοχής (Εικόνα 21). Ο πρώτος αστικός άξονας είναι τα κέντρα Αγίας Βαρβάρας και Αιγάλεω, κατά μήκος της Ιεράς οδού, ο δεύτερος Αιγάλεω, Περιστέρι και Χαϊδάρι κατά μήκος της εθνικής οδού, ο τρίτος από το κέντρο του Περιστερίου κατά μήκος της οδού Λένορμαν, Εθνάρχου Μακαρίου, Τσαλδάρη κλπ. και ο τέταρτος άξονες εκτείνεται από την Εθνική Οδό, Πλατεία Αγίων Αναργύρων, κέντρο Ιλίου και Πετρούπολης, και καταλήγει στο Ποικίλο Όρος.

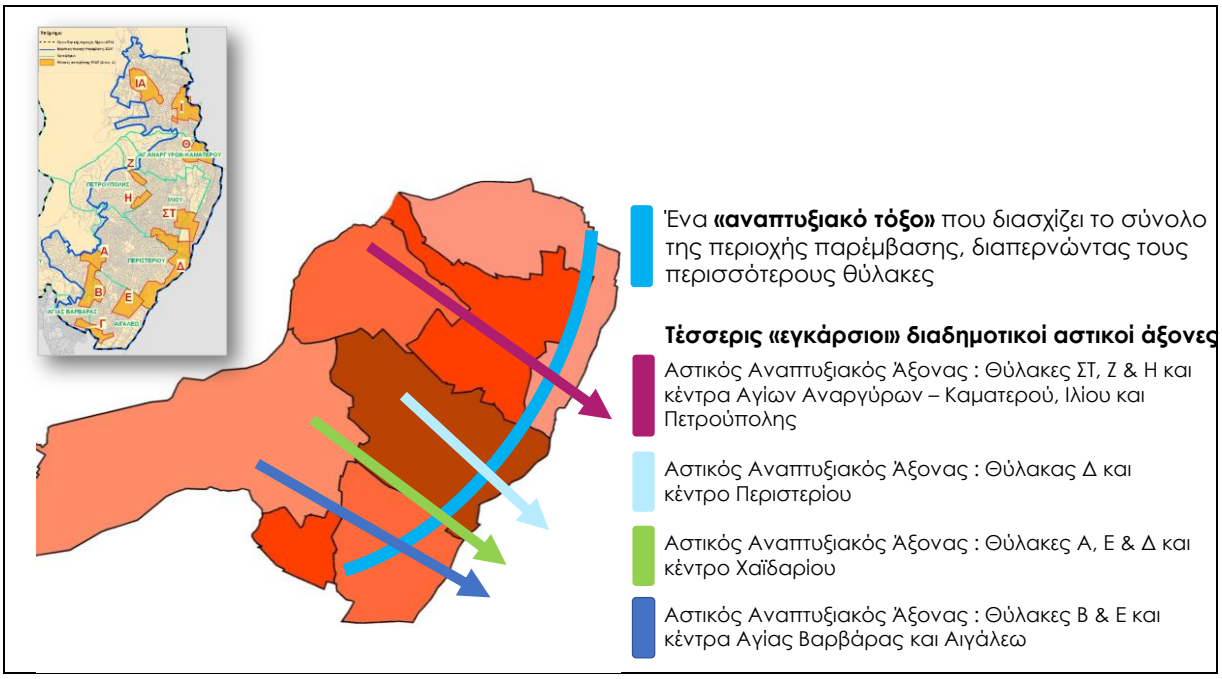

Εικόνα 21. Άξονες προτεραιότητας της ΟΧΕ Δυτικής Αττικής

Η στρατηγική μας οριοθετείται από χωρική άποψη σε τρία επίπεδα : σε περιοχές που ενισχύουν την μητροπολιτικότητα της περιοχής παρέμβασης, σε θύλακες συνδυασμού αρνητικών

κοινωνικών φαινομένων και αστικής υποβάθμισης και τέλος, σε περιοχές που εμφανίζουν ομοειδής λειτουργικές σχέσεις.

Να σταθούμε στην έννοια της μητροπολιτικότητας. Δεν έχουμε την άποψη ότι υπάρχουν τα δύο μητροπολιτικά κέντρα και οι υπόλοιποι πρέπει να περιστρέφονται γύρω από αυτά. Η λογική που έκανε τη Δυτική Αθήνα μια περιοχή υποβαθμισμένη από την αρχή – χωροθέτηση οχλούσας βιομηχανίας και χώρων αυθαίρετης κατοικίας όπου κατοικούσαν οι άνθρωποι που εργαζόταν σε αυτήν την οχλούσα βιομηχανία, έτσι ώστε το κέντρο να μπορεί να αφιερωθεί απερίσπαστο σε ανώτερου επιπέδου λειτουργίες - δεν μας βρίσκει σύμφωνους. Πιστεύουμε ότι η μητροπολιτική λειτουργία θα πρέπει να διαχέεται σε όλο το αστικό συγκρότημα του Λεκανοπεδίου και με αυτό τον τρόπο θα πρέπει να προσεγγίσουμε και την ανάπτυξη της περιοχής μας. Υπάρχουν βέβαια ιδιαιτερότητες, θα πρέπει όμως να καταλάβουμε ότι το Λεκανοπέδιο είναι μια ενιαία αστική περιοχή. Τα διοικητικά όρια είναι τελείως τυχαία πλέον σήμερα, δεν έχουν σχέση πλέον με τη λειτουργία, άρα θα πρέπει να δούμε και να αντιμετωπίσουμε το πρόβλημα συνολικά.

Από αυτή την άποψη στοχεύουμε στην ενίσχυση της πολικότητας της Δυτικής Αθήνας και στην αποκατάσταση της ισόρροπης ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής, με απώτερο σκοπό της ενίσχυση της μητροπολιτικής πολυπολικότητας και την επανατοποθέτηση της Αττικής στο ευρωπαϊκό σύστημα μητροπόλεων. Πιστεύουμε ότι όλες οι περιοχές της Αθήνας μπορούν να προσφέρουνε στον μητροπολιτικό ρόλο της Αθήνας, ιδίως στον υπερεθνικό αυτό ρόλο της.

Με βάση τα παραπάνω προκύπτουν οι εξής 4 στόχοι:

- Η αστική και περιβαλλοντική αναζωογόνηση,
- η προσέλκυση «νέων» και «νεοφυών» επιχειρηματικών δραστηριοτήτων,
- η αξιοποίηση της κομβικής θέσης της Δυτικής Αθήνας και
- η ανάδειξη του υπερτοπικού χαρακτήρα, μέσω του οποίου αναδεικνύεται μία διαφορετική «ταυτότητα» της Δυτικής Αθήνας.

Ως αποτέλεσμα των διαδικασιών διαβούλευσης, ετέθησαν πέντε (5) άξονες προτεραιότητας:

- Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής και της Ισότιμης Πρόσβασης των Πολιτών σε ποιοτικές υπηρεσίες Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Κοινωνικής Ένταξης,
- Προώθηση της Αστικής Αναζωογόνησης, της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και διασφάλιση της «Διαλειτουργικότητας» των Υπερτοπικών Κέντρων των Δήμων-Εταίρων της Δυτικής Αθήνας,
- Οικοδόμηση Ελκυστικότητας και Ανταγωνιστικότητας της Δυτικής Αθήνας – Διάδοση Νεανικής, Νεοφυούς και Αλληλέγγυας Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας. Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων, και ανάδειξη νέων / εμβληματικών Επιχειρηματικών Πόλων και Επενδυτικών Ευκαιριών - Στήριξη της Προσαρμοστικότητας των ΜΜΕ και Προώθηση της Απασχόλησης,
- Ανάπτυξη και εφαρμογή «έξυπνων» λύσεων στις αστικές (*smart-city, smart-energy, eco-city*) των Υπερτοπικών και Τοπικών Κέντρων, τις κοινωνικές λειτουργίες (*Social Innovation*) και τις Εταιρικές Σχέσεις των Δήμων-Εταίρων της Δυτικής Αθήνας,
- Ανάδειξη της Δυτικής Αθήνας ως Τουριστικού και Πολιτιστικού Προορισμού – Προσέλκυση, Διαχείριση και Διάχυση Τουριστικών και Πολιτιστικών Ροών.

Πιστεύουμε ότι η ΟΧΕ μπορεί να αποτελέσει μια ευκαιρία για τη Δυτική Αθήνα να μην μείνει πάλι πίσω, αλλά αντίθετα να μπορέσει να καλύψει σημαντικό μέρος της αναπτυξιακής της υστέρησης και να λύσει σημαντικά προβλήματα υποβάθμισης της περιοχής.

Υπάρχουν δύο καινοτομίες σε σχέση με τις άλλες ΟΧΕ που επιλέχθηκαν. Η πρώτη είναι το εταιρικό σχήμα. Πρόκειται για εφτά (7) Δήμους και ένα Αναπτυξιακό Σύνδεσμο ο οποίος υπάρχει από το 1988. Οι εφτά (7) αυτοί Δήμοι έχουν διαφορετικές πολιτικές. Είναι μάλιστα χαρακτηριστικό ότι ο ΑΣΔΑ δημιουργήθηκε σε μια προσπάθεια να μπορέσουν οι Δήμοι να επιλύσουν τις μεταξύ τους τριβές. Αυτό πλέον δεν αποτελεί προτεραιότητα σήμερα, αλλά αυτό δεν σημαίνει ότι οι 7 αυτές Δημοτικές Αρχές είναι ομοιογενείς, ενιαίες και έχουν τις ίδιες πολιτικές και τις ίδιες απόψεις. Όμως καταλήξαμε ομόφωνα στην πρόταση της ΟΧΕ, η πρόταση ψηφίστηκε σχεδόν ομόφωνα και από τα εφτά (7) Δημοτικά Συμβούλια και ψηφίστηκε ομόφωνα από το Διοικητικό Συμβούλιο του ΑΣΔΑ, όπου εκπροσωπούνται όλοι οι Δήμοι. Πιστεύουμε λοιπόν ότι αυτή η εταιρική σχέση που έχουμε, είναι μια καινοτομία και ένα παράδειγμα για άλλους που δεν έχουν το μέγεθος του Δήμου Αθηναίων – και άρα να έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν μόνοι τους μιας τέτοιας κλίμακας παρέμβαση- ένα μοντέλο που θα μπορούσαν να ακολουθήσουν.

Η δεύτερη καινοτομία της ΟΧΕ - Δυτικής Αθήνας είναι το γεγονός ότι είναι η μοναδική εγκεκριμένη ΟΧΕ στην κατηγορία των υποβαθμισμένων περιοχών. Αυτό δεν ήταν στρατηγική επιλογή των Δήμων της Δυτικής Αττικής, αλλά απορρέει από το Ρυθμιστικό Σχέδιο το οποίο δεν συμπεριλαμβάνει τη Δυτική Αθήνα στις περιοχές με αναπτυξιακή δυναμική.

Σε κάθε περίπτωση, η ΟΧΕ Δυτικής Αθήνας μπορεί να αποτελέσει μια ευκαιρία για τη Δυτική Αθήνα να μπορέσει να καλύψει σημαντικό μέρος αναπτυξιακής της υστέρησης και να επιλύσει σημαντικά προβλήματα υποβάθμισης της.

Σε επίπεδο χρονικής εξέλιξης των διαδικασιών (Βλέπε Παράτημα Β):

- 2013 Νοέμβριος, ξεκίνησαν οι διαδικασίες εκπόνησης του ΣΟΑΠ
- 2014 Νοέμβριος, δημόσια διαβούλευση του ΣΟΑΠ
- 2015 Μάρτιος, υποβλήθηκε το σχέδιο της ΚΥΑ για το ΣΟΑΠ με την έγκριση των 8 δημοτικών συμβουλίων, του διοικητικού συμβουλίου του ΑΣΔΑ και του Περιφερειακού Συμβουλίου Αττικής.
- 2016 Οκτώβριος, για την σύνταξη της πρότασης ΟΧΕ συστήθηκαν 3 θεματικές ομάδες εργασίας (για την κοινωνική συνοχή, την αστική αναζωογόνηση και την επιχειρηματικότητα) στις οποίες συμμετείχαν υπηρεσιακά και πολιτικά στελέχη των 7 δήμων και από εταίρους της περιοχής.
- 2017 Φλεβάρη, δημοσιοποίηση της πρόσκλησης των ΟΧΕ Αττικής
- 2017 Μάρτιο, έναρξη κύκλων διαβούλευσης της ΟΧΕ. Ο πρώτος κύκλος αφορούσε τη στρατηγική του σχεδίου, ο δεύτερος κύκλος προσαρμογές και βελτιωτικές προτάσεις επί του σχεδίου και ο τρίτος στην εμβάθυνση και εξειδίκευση των επιπτώσεων
- 2017 Ιούλιο, ολοκλήρωση τρίτου κύκλου διαβούλευσης της ΟΧΕ
- 2017 Απρίλιος, υποβολή της πρότασης ΟΧΕ
- 2017 Αύγουστος, Α’ αξιολόγηση της πρότασης ΟΧΕ

- 2017 Σεπτέμβριος, Β' αξιολόγηση – μη έγκριση του Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης
- 2017 Οκτώβριος, εγκρίθηκε το ΣΟΑΠ από το συμβούλιο μητροπολιτικού σχεδιασμού
- 2018 δημοσίευση σε ΦΕΚ του ΣΟΑΠ
- 2018 Φλεβάρη, έγκριση του Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης

Αναμένεται, λοιπόν, να έχει δοθεί το χρίσμα τον Φεβρουάριο 2018 ώστε να μπορέσουν να ξεκινήσουν οι σχετικές διαδικασίες. Λαμβάνοντας υπόψη ότι υπάρχουν οκτώ (8) δικαιούχοι, άρα πρέπει να γίνουν όλες οι διαδικασίες για εφτά (7) δήμους και τον ΑΣΔΑ, χωρίς να είναι βέβαιο ότι αυτοί θα είναι ευχαριστημένοι με τις αποφάσεις, αναμένεται ότι τα πρώτα έργα να αρχίσουν να υλοποιούνται τον Δεκέμβριο του 2018. Οι διαδικασίες «πρόσκληση», «υποβολή», «αξιολόγηση», «πράξεις ένταξης», αναμένεται να επαναληφθούν αρκετές φορές μέχρι το τέλος του 2020. Η προσδοκία είναι να έχουν απορροφηθεί τα χρήματα το 2023 και πιο σημαντικό, να διαπιστωθεί ότι αυτά έπιασαν τόπο.

Όσον αφορά στη διαβούλευση, πραγματοποιήθηκαν τρεις κύκλοι. Χρησιμοποιήθηκαν διάφορα εργαλεία, όπως ερωτηματολόγια, ηλεκτρονική διαβούλευση με τη χρήση μέσων κοινωνικής δικτύωσης, ημερίδες σε επίπεδο Δήμων, συνεδριάσεις δημοτικών συμβουλίων και μια τελική ημερίδα παρουσίασης των συμπερασμάτων της διαβούλευσης. Σε αυτή συμμετείχαν τόσο τοπικοί φορείς όσο και φορείς ευρύτερης εμβέλειας, όπως η Εθνική Συνομοσπονδία ΑΜΕΑ, ο Οργανισμός Κατά των Ναρκωτικών (ΟΚΑΝΑ), το Κέντρο Θεραπείας Εξαρτημένων Ατόμων (ΚΕΘΕΑ), τα Ανώτατα Τεχνολογικά Εκπαιδευτικά Ιδρύματα (ΑΤΕΙ) της Αθήνας και του Πειραιά.

Στην εγκεκριμένη πλέον ΟΧΕ της Δυτικής Αθήνας εντοπίζονται δύο προβλήματα. Το ένα είναι ότι ο πέμπτος άξονας, αυτός δηλαδή της ανάπτυξης της Δυτικής Αθήνας ως τουριστικού και πολιτιστικού προορισμού, δεν εγκρίθηκε από την Επιτροπή Αξιολόγησης. Αυτό φαίνεται ότι είναι αποτέλεσμα άγνοιας για τα αρχαία και τα βυζαντινά μνημεία που υπάρχουν στη Δυτική Αθήνα (και τα οποία αν δεν αναδειχθούν τώρα δεν θα αναδειχθούν ποτέ), αλλά και του γεγονότος ότι ο αρχαιότερος δρόμος της Ευρώπης, η Ιερά οδός, διασχίζει την περιοχή. Το άλλο πρόβλημα είναι ότι μειώθηκε δραστικά ο προϋπολογισμός της ΟΧΕ. Αν και τα 100 εκατομμύρια της πρότασης δεν θα έλυναν τα προβλήματα της περιοχής, θα βοηθούσαν όμως να μπούνε κάποια ζητήματα σε μια τροχιά, ώστε τα προβλήματα να μπορέσουν να αντιμετωπιστούν με άντληση χρηματοδότησης και από άλλες πηγές. Εδώ διακρίνονται δύο θέματα. Το ένα είναι ότι ο προϋπολογισμός μειώθηκε στο μισό. Το δεύτερο είναι ότι ενώ η περιοχή θεωρείται υποβαθμισμένη, το κονδύλι που μειώθηκε στο μισό είναι οι δράσεις του ΕΤΠΑ, τα έργα δηλαδή υποδομής, χωρίς να επηρεαστούν πολύ έργα που αφορούν την επιχειρηματικότητα.

Τέλος, η επιλογή Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης ήταν ένα από τα βασικά ζητήματα τα οποία συζητήθηκαν με τους 7 δήμους. Η λύση που επιλέχθηκε ήταν η ευκολότερη, καθότι ο ΑΣΔΑ υπάρχει και λειτουργεί. Για να μη δημιουργηθούν συγκρούσεις και επειδή ο ΑΣΔΑ θα είναι και φορέας υλοποίησης ΟΧΕ, δημιουργήθηκε μια καινούργια Διεύθυνση με 3 Τμήματα ή μονάδες και κάποια Γραφεία, η οποία στελεχώθηκε με 10 υπαλλήλους, 3 στελέχη του ΑΣΔΑ και από έναν υπάλληλο από κάθε Δήμο. Η θέση της διεύθυνσης αυτής στον οργανισμό του ΑΣΔΑ είναι κάτω από τη Γενική Διεύθυνση.

Σύνοψη βασικών σημείων

- Η επιβάρυνση αποκλειστικά των ΠΕΠ -λόγω της υποχρέωσης που προκύπτει από τον Κανονισμό του ΕΣΠΑ, ποσοστό 5% των πόρων του ΕΣΠΑ να κατευθύνονται σε ολοκληρωμένες δράσεις βιώσιμης ανάπτυξης- στερεί πόρους και από τα ΠΕΠ και από τις ΟΧΕ.
- Η ΟΧΕ της Δυτικής Αττικής είναι η μοναδική εγκεκριμένη ΟΧΕ της Αττικής στην κατηγορία των υποβαθμισμένων περιοχών, χωρίς αυτό να είναι επιλογή των δημοτικών αρχών.
- Η συγκέντρωση στοιχείων για την τεκμηρίωση της πρότασης της ΟΧΕ παρουσίασε δυσκολίες, καθότι τα διαθέσιμα στοιχεία σε επίπεδο δήμου -και ιδίως μη μητροπολιτικού δήμου- δεν είναι επαρκή και κατάλληλα.
- Το εταιρικό σχήμα της ΟΧΕ της Δυτικής Αθήνας στην οποία μετέχουν 7 δήμοι και ένας αναπτυξιακός σύνδεσμος, συνιστά καινοτομία και μπορεί να αποτελέσει παράδειγμα για άλλους δήμους.
- Οι διαδημοτικοί αναπτυξιακοί σύνδεσμοι μπορούν να αποτελέσουν σημαντικό αναπτυξιακό εργαλείο για δήμους που δεν έχουν τη δυνατότητα να αντιμετωπίσουν μόνοι τους τέτοιας κλίμακας παρέμβαση. Παρόλα αυτά, η συμμετοχή πολλών δήμων στις προτάσεις περιορίζει τις δυνατότητες διείσδυσης της διαβούλευσης πιο κοντά στους δυνητικά ωφελούμενους πολίτες.
- Είναι σκόπιμη η διάχυση της μητροπολιτικής λειτουργίας σε όλο το αστικό συγκρότημα του Λεκανοπεδίου. Από αυτή την άποψη, επιδίωξη είναι η ενίσχυση της πολικότητας της Δυτικής Αθήνας και η αποκατάσταση της ισόρροπης ανάπτυξης της Περιφέρειας Αττικής.
- Προβλήματα στην εγκεκριμένη ΟΧΕ συνιστούν το ότι δεν εγκρίθηκε ο άξονας ανάπτυξης της Δυτικής Αθήνας ως τουριστικού και πολιτιστικού προορισμού και, επίσης, ότι μειώθηκε δραστικά ο προϋπολογισμός της ΟΧΕ, ιδίως στις δράσεις του ΕΤΠΑ.
- Σημαντικό ζήτημα αποτελεί το ότι το χρονικό διάστημα που απομένει μέχρι το τέλος της Προγραμματικής Περιόδου είναι πολύ μικρό σε σχέση με τις διαδικασίες που θα πρέπει να ακολουθηθούν μέχρι την ολοκλήρωση των έργων.

Σχόλια από το Προεδρείο

Παρουσιάστηκε μια άλλη προσέγγιση για το πώς επενδύουμε στα προβλήματα και για το πώς επενδύοντας σε υποβαθμισμένη περιοχή μπορεί να δημιουργηθεί πρότυπο ανάπτυξης. Καινοτομίες της πρότασης αποτελούν, πρώτα η εταιρική σχέση που συνδυάζει τους δήμους καθώς και η συνεργασία των δήμων μέσα από τη διαφορετικότητα τους και πώς επιτυγχάνεται η συνεργασία μέσα από τα προβλήματα, και δεύτερο, το πώς ένα μειονέκτημα μπορείς μετατραπεί σε πλεονέκτημα μέσα από την προοπτική και την στρατηγική και τους στόχους που μπορεί να αναπτυχθούν, ενισχύοντας τη μητροπολιτικότητα όχι μόνο στις μητροπολιτικές περιοχές αλλά σε ευρύτερες ενότητες.

1.4.5 ΟΧΕ / ΒΑΑ Νότιου Τομέα Περιφέρειας Αττικής (Δήμοι Καλλιθέας, Παλαιού Φαλήρου & Αλίμου) «Η μουσική και η ιστορία των δρόμων»

Αναστασία Λαγουδάκη, εξωτερική συνεργάτρια των Δήμων Καλλιθέας, Παλαιού Φαλήρου και Αλίμου

Η διαδικασία εκπόνησης αυτής της ΟΧΕ ήταν εξίσου επίπονη με των άλλων ΟΧΕ, καθότι έπρεπε:

- Αυτή να ανταποκρίνεται στις προδιαγραφές των ΟΧΕ – ΒΑΑ.
- Να αντιμετωπιστούν προβλήματα όπως αυτά που αντιμετώπισε ο Δήμος Πειραιά, σχετικά με τη συλλογή και επεξεργασία στατιστικών στοιχείων.
- Να αντιμετωπιστούν ζητήματα στο σχεδιασμό και την υλοποίηση αντίστοιχα με αυτά που αντιμετώπισε ο ΑΣΔΑ, λόγω της συνεργασίας τριών Δήμων, Καλλιθέας Παλαιού Φαλήρου και Αλίμου.
- Σε επίπεδο διαβούλευσης θα έπρεπε να πειστεί ο κάθε δήμος χωριστά για την ΟΧΕ-ΒΑΑ και όλοι μαζί για την ανάγκη συνέργειας μεταξύ δήμων οι οποίοι αν και έχουν ίδια προοπτική, δεν έχουν και πολλά κοινά χαρακτηριστικά όσον αφορά στην υφιστάμενη κατάσταση.

Η συγκεκριμένη ΟΧΕ επικεντρώνεται στον τουρισμό και πολιτισμό και συνεπώς, έπρεπε να τεκμηριωθεί η ανάγκη να επιλυθούν συγκεκριμένα δημογραφικά και κοινωνικά – οικονομικά προβλήματα και να αξιοποιηθούν οι δυνατότητες και οι ευκαιρίες, χωρίς να έρχεται σε αντίθεση με το Ρυθμιστικό ή τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια των Δήμων.

Η αναπτυξιακή κατεύθυνση προς τον τουρισμό – πολιτισμό υπαγορεύθηκε από το Ρυθμιστικό Σχέδιο με δεδομένες τις πολιτιστικές τουριστικές λειτουργίες – υπηρεσίες υπερτοπικού χαρακτήρα στην περιοχή των 3 Δήμων. Συγκεκριμένα εντοπίζονται δύο πόλοι Διεθνούς και Εθνικής εμβέλειας που είναι ο Φαληρικός όρμος (μητροπολιτικό πάρκο και Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος – ΚΠΙΣΝ) και η περιοχή του Ελληνικού – Αγίου Κοσμά, τμήμα του κεντρικού άξονα του πολεοδομικού συγκροτήματος (Λ. Ποσειδώνος και Λ. Συγγρού) ο Άξονας Μητροπολιτικής ακτινοβολίας (θαλάσσιο μέτωπο Λ. Ποσειδώνος) και ο Αναπτυξιακός Άξονας ενδοπεριφερειακής σημασίας (Λ. Βουλιαγμένης). Ταυτόχρονα, ο Δήμος Καλλιθέας από το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας καλείται να παίξει ένα ρόλο στο παράκτιο αυτό μέτωπο ως διαδημοτικό κέντρο ευρείας ακτινοβολίας στον πολιτισμό – τουρισμό. Αυτό ήταν και το πρώτο βασικό θεσμικό στοιχείο για να μπορέσει να προχωρήσει η συνέργεια των τριών δήμων.

Προκειμένου να οριοθετηθεί η περιοχή παρέμβασης, εξετάστηκε αν υπάρχουν κατευθύνσεις και από άλλα Στρατηγικά Πλαίσια που ενισχύουν αυτή την αναπτυξιακή κατεύθυνση για τουρισμό – πολιτισμό. Έτσι συμπεριλήφθηκε η Λεωφόρος Συγγρού ως πολιτιστικός διάδρομος με βάση μελέτη που είχε γίνει για την Περιφέρεια Αττικής από το ΕΜΠ, δύο βασικοί πράσινοι διάδρομοι (Αθήνα – Φαληρικό Μέτωπο διαμέσω του Ιλισού και Ρέμα Πικροδάφνης) που οριοθετήθηκαν από την ίδια μελέτη του ΕΜΠ.

Παρότι όμως οι κατευθύνσεις από τα Στρατηγικά Πλαίσια είναι σαφείς, δηλαδή να συνδεθούν οι υπερτοπικοί διάδρομοι και τα μητροπολιτικά πάρκα και να δημιουργηθεί ένα δίκτυο πρασίνου με πράσινες διαδρομές, αυτή η σύνδεση δεν υφίσταται, διότι το πράσινο (τα δίκτυα κοινοχρήστων χώρων) στους τρεις δήμους δεν έχει συνέχεια και συνοχή και δεν συνδέεται ούτε μεταξύ των

δήμων, ούτε με το παράκτιο μέτωπο. Άρα έπρεπε να συνδέσουμε ένα κερματισμένο δίκτυο κοινοχρήστων χώρων.

Το υφιστάμενο μητροπολιτικό δίκτυο ποδηλατοδρόμων το οποίο κατεβαίνει παράλληλα με τους μεγάλους άξονες και στο παράκτιο μέτωπο αποτελεί ένα πρώτο συνδετικό διάδρομο. Στο εσωτερικό όμως των τριών δήμων εμφανίζεται μια διάσπαρτη και μη συνεκτική εικόνα του τοπικού δικτύου πεζοδρόμων και ποδηλατοδρόμων. Οι νέες πεζογέφυρες (μια στο ΚΠΙΣΝ και 2 νέες υπό κατασκευή) ενισχύουν τη σύνδεση των αστικών περιοχών με το παράκτιο μέτωπο, εξακολουθεί όμως η σύνδεση αυτή να μην ανταποκρίνεται στην ανάγκη ενίσχυσης της μητροπολιτικής τους εμβέλειας.

Για την ενίσχυση της μητροπολιτικής εμβέλειας, επιδιώκεται να αξιοποιηθούν οι ευκαιρίες που δημιουργούνται από την πρόσφατη έναρξη λειτουργίας του ΚΠΙΣΝ με την Εθνική Λυρική Σκηνή και την Εθνική Βιβλιοθήκη. Έπρεπε επομένως να γίνει μια ενοποιημένη – ολοκληρωμένη παρέμβαση και διάχυση ωφελειών από το ΚΠΙΣΝ σε τρείς δήμους οι οποίοι όπως διαπιστώθηκε, έχουν μηδενική συνοχή τόσο μεταξύ τους όσο και με το παράκτιο μέτωπο και ως προς τους κοινόχρηστους χώρους και ως προς τα κέντρα ανάπτυξης δραστηριοτήτων τουρισμού – πολιτισμού.

Για την ενίσχυση αυτής της σύνδεσης, η ευκαιρία και η δυναμική είναι το ΚΠΙΣΝ το οποίο έχει πολλαπλές συνέπειες. Δημιουργεί έναν μεγάλο πόλο πρασίνου πέρα των υπολοίπων λειτουργιών του και δημιουργεί νέες προϋποθέσεις διασύνδεσης αυτού του χώρου, με τους μητροπολιτικούς και τοπικούς χώρους πρασίνου. Επομένως, στο πλαίσιο της ενιαίας στρατηγικής πρέπει να επιδιωχτεί η σύνδεση και η ανάδειξη των χώρων πρασίνου, συνδυαστικά με πολιτιστικούς χώρους, σε ένα δίκτυο πράσινων πολιτιστικών διαδρόμων.

Επίσης, το ΚΠΙΣΝ προκαλεί πολύ υψηλούς αριθμούς επισκεψιμότητας, που ενισχύουν τον μητροπολιτικό ρόλο, ταυτόχρονα όμως, επιβάλλουν την αντιμετώπιση των προβλημάτων στάθμευσης στην περιοχή η οποία είναι περιοχή σχεδόν αμιγούς κατοικίας και την ανάγκη ενίσχυσης της συνδεσιμότητας με Μέσα Μαζικής Μεταφοράς. Σήμερα οι συνδέσεις με Μετρό είναι περιμετρικές στα ανατολικά και στα δυτικά της περιοχής και το τραμ περνά εγκάρσια από την περιοχή από βορά προς νότο και κάτω από τη Λ. Ποσειδώνος στο παράκτιο μέτωπο. Επομένως δεν έχουμε συνδεσιμότητα μεταξύ των αστικών περιοχών των δήμων. Για τη διασύνδεση εντός της περιοχής παρέμβασης στην αστική ζώνη των δήμων αναζητείται, ένα μέσο οικολογικό οικονομικό, γρήγορο με έξυπνες εφαρμογές για την προβολή του πολιτισμού και των πολιτιστικών στοιχείων της περιοχής, το οποίο θα συνδέει το ΚΠΙΣΝ και τις αστικές περιοχές των δήμων με τα Μέσα Μαζικής Μεταφοράς.

Η αυξημένη μέριμνα του ΚΠΙΣΝ για τα ΑΜΕΑ όσον αφορά στις υποδομές και υπηρεσίες, δημιουργεί προοπτικές στον τουρισμό με την αξιοποίηση ενός νέου σχετικά τουριστικού προϊόντος με αυξημένη προσβασιμότητα για όλους. Αντίστοιχες προοπτικές για την περιοχή παρέμβασης δημιουργεί και ο βιοκλιματικός χαρακτήρας που προάγει το ΚΠΙΣΝ.

Επομένως επιδιώκεται η δημιουργία ενός δικτύου πράσινων πολιτιστικών διαδρόμων, με βιοκλιματικά χαρακτηριστικά, προσβάσιμο σε όλους κατά μήκος των νέων λειτουργικών διαδρόμων.

Εδώ, είναι σκόπιμο να αναδειχτεί το ζήτημα της διαθεσιμότητας των στοιχείων. Για να τεκμηριωθούν τα επιμέρους χαρακτηριστικά της περιοχής παρέμβασης (για παράδειγμα οι συνθήκες μόνωσης και θέρμανσης των κατοικιών), οι Δήμαρχοι υπέβαλαν στην ΕΛΣΤΑΤ, αίτηση και δήλωση απορρήτου και χρειάστηκε αρκετό διάστημα να δοθούν τα στοιχεία, τα οποία αφορούν σε διαφορετικούς απογραφικούς τομείς 2001 – 2011 που έπρεπε με ειδική επεξεργασία να γίνουν συγκρίσιμοι. Επομένως, τα στατιστικά στοιχεία που τεκμηριώνουν τα προβλήματα και τις ανάγκες που έχουν οι δήμοι δεν παρακολουθούνται στο επίπεδο των δήμων.

Η αυξημένη επισκεψιμότητα στο ΚΠΙΣΝ πέρα από τα προβλήματα πρόσβασης και στάθμευσης, υπόσχεται και ένα εν δυνάμει οικονομικό όφελος για την περιοχή με την αύξηση της ζήτησης σε ξενοδοχειακές υποδομές (φιλοξενία) και καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος (εστίαση). Τα διαχρονικά στοιχεία χωροθέτησης καταστημάτων παροχής υπηρεσιών εστίασης δείχνουν ήδη μια τάση διάχυσης προς το ΚΠΙΣΝ εκτός των προβλεπόμενων περιοχών κεντρικών λειτουργιών, με βάση τα ΓΠΣ των δήμων.

Παράλληλα, με βάση την κλαδική σύνθεση των επιχειρήσεων που λειτουργούν στους 3 δήμους, φαίνεται ότι η συγκέντρωση επιχειρήσεων στην δημιουργική οικονομία, είναι χαμηλότερη στους 3 δήμους συγκριτικά με την Περιφέρεια, φαίνεται όμως να αυξάνεται από το 2009 στο 2016, κυρίως στο δήμο Καλλιθέας, όπου ξεκίνησε να λειτουργεί το ΚΠΙΣΝ. Στους κλάδους του τουρισμού και η συγκέντρωση των επιχειρήσεων και η απασχόληση, είναι υψηλότερη στην περιοχή των 3 δήμων, συγκριτικά με την Περιφέρεια.

Άρα η τοπική οικονομία, εμφανίζει τάσεις εξειδίκευσης στον τουρισμό – πολιτισμό. Επίσης θετικές προϋποθέσεις δημιουργούν και τα χαρακτηριστικά μεγέθους των υφιστάμενων επιχειρήσεων. Στην εστίαση, παρότι το μέσο μέγεθος είναι 3 έως 6 άτομα, υπάρχουν επιχειρήσεις των 150 και 200 ατόμων. Η Εθνική Λυρική Σκηνή (456 άτομα εκ των οποίων 283 καλλιτεχνικό προσωπικό) και η Εθνική Βιβλιοθήκη (110 άτομα) διαφοροποιούν το μέτρο μεγέθους για την απασχόληση στον πολιτισμό.

Με δεδομένη την ανάγκη εφαρμογής καινοτομιών στο πλαίσιο της Έξυπνης Εξειδίκευσης, είναι σημαντική η παρουσία των Πανεπιστημίων (Χαροκόπειο, Πάντειο), μεγάλων επιχειρήσεων που δραστηριοποιούνται σε νέες τεχνολογίες και επιχειρήσεων ενταγμένων σε ώριμα clusters.

Επομένως επιδιώκεται η δημιουργία ενός δικτύου πράσινων πολιτιστικών – οικονομικών διαδρόμων, με βιοκλιματικά χαρακτηριστικά, προσβάσιμο σε όλους που προσδιορίζονται ως νέοι λειτουργικοί διάδρομοι.

Στη συνέχεια προκειμένου να απαντηθεί το ερώτημα αν η τοπική κοινωνία μπορεί να στηρίξει αυτές τις προοπτικές ανάπτυξης εξετάστηκαν τα κοινωνικά και δημογραφικά χαρακτηριστικά της περιοχής παρέμβασης. (Αξίζει να αναφερθεί στο σημείο αυτό το τεράστιο το θέμα της παρακολούθησης της αποτελεσματικότητας των ΣΒΑ). Έτσι διαπιστώθηκε ότι η Καλλιθέα έχει μεν χαμηλό μέσο εισόδημα και περισσότερη ανεργία σε σχέση με τους άλλους δήμους, αλλά έχει περισσότερους νέους και υψηλότερο επίπεδο μόρφωσης.

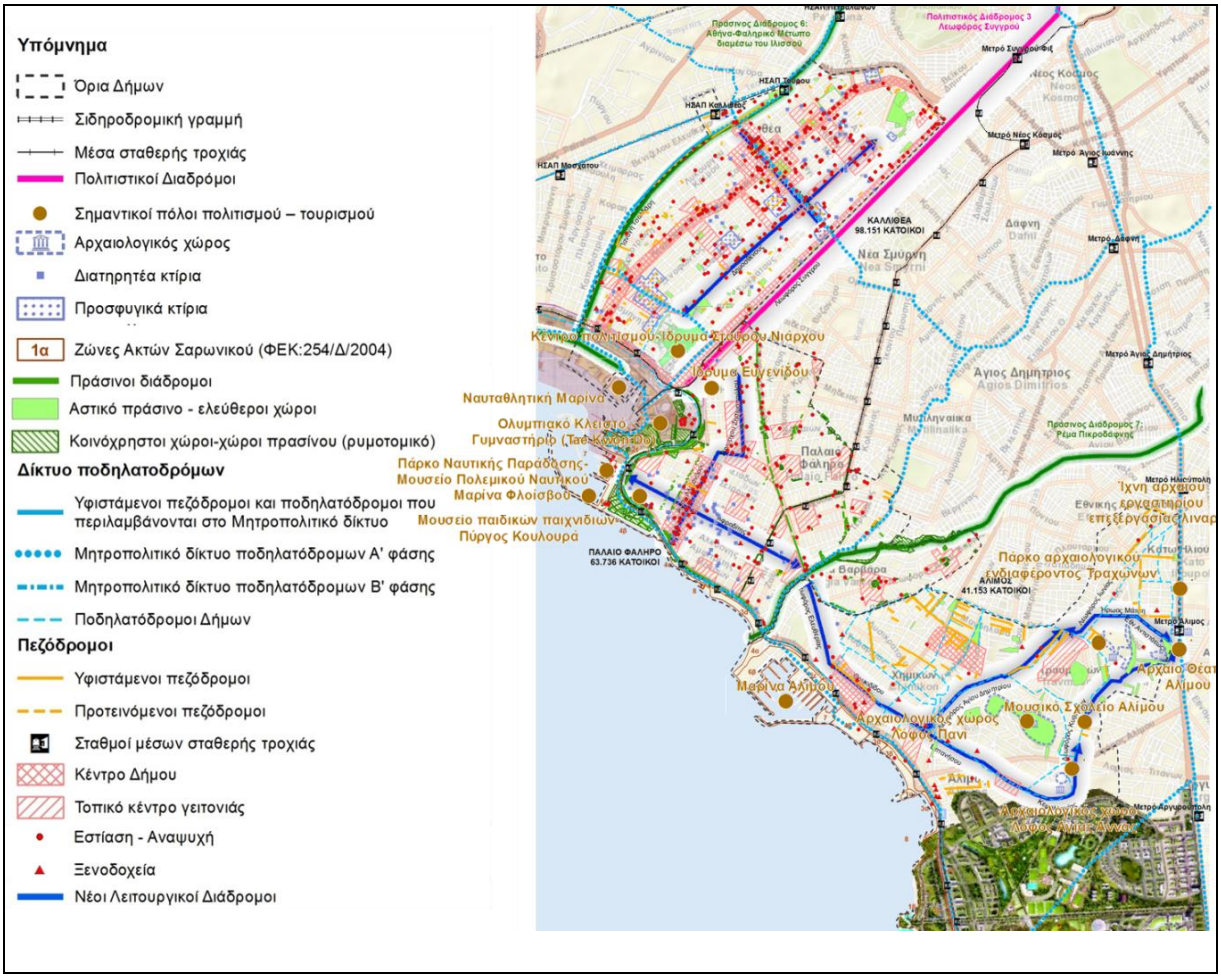

Εικόνα 22. Χαρακτηριστικά στοιχεία της περιοχής παρέμβασης που αξιοποιήθηκαν στην εκπόνηση της πρότασης ΟΧΕ-ΒΑΑ «Η μουσική και η ιστορία των δρόμων»

Όλα τα παραπάνω χαρακτηριστικά της περιοχής παρέμβασης αποτυπώθηκαν μεθοδικά σε Ανάλυση Ισχυρών και Αδυνάμων Σημείων, Ευκαιριών και Κινδύνων (SWOT) (Εικόνα 23).

Επίσης, στο πλαίσιο διαμόρφωσης της Στρατηγικής, αξιοποιήθηκαν άλλα δυο βασικά στοιχεία τα οποία είναι ενταγμένα στην άυλη πολιτιστική κληρονομιά της UNESCO. Το πρώτο, η μεσογειακή διατροφή η οποία υποστηρίζεται από τις έντονες προσφυγικές ροές στην περιοχή παρέμβασης, αυτές από την Κωνσταντινούπολη αλλά και από άλλες περιοχές πιο πρόσφατα. Ένα δεύτερο στοιχείο είναι το ρεμπέτικο το οποίο αποτελεί κομμάτι της λαϊκής συνείδησης στις Τζιτζιφιές, μια διαχρονική παρουσία μουσικής από την Ανατολή, την οποία διαδέχθηκε η Εθνική Λυρική Σκηνή κυρίως με μουσική και ήχους από την Δύση.

Πλεονεκτήματα – Δυνατά σημεία	Αδυναμίες
▪ Ύπαρξη ισχυρών πόλων τουρισμού – πολιτισμού, μητροπολιτικής εμβέλειας ▪ Δυναμικά τοπικά εμπορικά κέντρα στο επίπεδο των Δήμων ▪ Πολυπολιτισμική ταυτότητα ▪ Συγκέντρωση πολιτιστικών πόρων και στοιχείων τοπικής ταυτότητας χώρου ▪ Σημαντική εμπειρία σε πολιτιστικές υποδομές και δράσεις ▪ Παρουσία πανεπιστημίων με σημαντική δράση σε έρευνα / καινοτομία ▪ Εκτεταμένο παράκτιο μέτωπο με διαθέσιμα κενά κελύφη προς αξιοποίηση ▪ Σημαντική παρουσία οικονομικά ενεργών ▪ Ύπαρξη μέσων μαζικής μεταφοράς φιλικών στο περιβάλλον, περιμετρικά της περιοχής	▪ Χαμηλός και ανομοιογενής βαθμός σύνδεσης του παράκτιου μετώπου με τον αστικό ιστό ▪ Δυσμενείς δημογραφικοί δείκτες και σημαντικός αριθμός ευπαθών – ευάλωτων κοινωνικών ομάδων ▪ Εικόνα εγκατάλειψης και αντικρουόμενες δραστηριότητες σε επιμέρους τμήματα του παράκτιου μετώπου ▪ Δυσχέρειες διαδημοτικής συγκοινωνιακής σύνδεσης και προσπελασιμότητας κίνησης πεζών. ▪ Απουσία ενιαίου διαδημοτικού σχεδιασμού σύνδεσης χώρων πρασίνου και κοινόχρηστων χώρων αναψυχής ▪ Μεσαίος τουριστικός προορισμός και απουσία σύνθεσης τουριστικού προϊόντος ▪ Μικρός βαθμός επιχειρηματικής δραστηριότητας , μικρός βαθμός εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού και κατά τόπους σημαντικά ποσοστά ανεργίας
Ευκαιρίες	**Απειλές - Φόβοι**
▪ Νέες χρηματοδοτικές δυνατότητες από διαρθρωτικά ταμεία ▪ Ολοκληρωμένη προσέγγιση σχεδιασμού και εφαρμογής ▪ Δυνατότητες για στενότερη σύνδεση του παράκτιου μετώπου, με τις αστικές περιοχές ▪ Δυνατότητες καλύτερης αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών ΤΠΕ ▪ Αξιοποίηση θέσης ως στο παράκτιο μέτωπο και ως προς ισχυρούς πόλους και άξονες τουρισμού – πολιτισμού μητροπολιτικής εμβέλειας	▪ Η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση ▪ Συνθήκες περιορισμένης ρευστότητας στην οικονομία ▪ Ενδεχόμενες πιέσεις από την ανάπτυξη άλλων κέντρων στην Αττική ▪ Κατακερματισμός, αρμοδιοτήτων στο σχεδιασμό του χώρου, πολυαρχία και μεταβαλλόμενο θεσμικό περιβάλλον ως προς την επιχειρηματικότητα

Εικόνα 23. Ανάλυση Πλεονεκτημάτων - Δυνατών σημείων, Αδυναμιών, Ευκαιριών, Απειλών – Φόβων (SWOT) στην πρόταση ΟΧΕ-ΒΑΑ «Η μουσική και η ιστορία των δρόμων»

Με βάση τα προαναφερόμενα, διαμορφώνεται το όραμα, ο στόχος και το πλαίσιο για την εξειδίκευση της Στρατηγικής (Πλαίσιο 6).

Για τη διαμόρφωση της στρατηγικής, πραγματοποιήθηκαν διαβουλεύσεις τόσο με τα δημοτικά συμβούλια και την κοινωνία, όσο και διμερείς συναντήσεις είτε με την Εθνική Λυρική Σκηνή είτε με την Εθνική Βιβλιοθήκη Ελλάδος είτε με όλες αυτές τις επιχειρήσεις που συνθέτουν τις αλυσίδες αξίας της εστίασης και της Όπερας – Λυρικής.

Όραμα, στόχος και εξειδίκευση Στρατηγικής ΟΧΕ / ΒΑΑ

Το όραμα για την περιοχή ΟΧΕ / ΒΑΑ των 3 Δήμων, είναι η ανάπτυξη ειδικού δικτύου τουρισμού (πολιτιστικού αστικού), σαν ένα «ταξίδι στο χώρο και στον χρόνο, μέσα από εικόνες, ήχους και γεύσεις», που αναμιγνύονται, αναδυόμενες μέσα από τις ιστορικές διαδρομές των 3 τόπων : «αρχαιολογικοί χώροι και γεύσεις της θάλασσας, αρχιτεκτονική του μεσοπολέμου, γεύσεις και μουσικές των Κωνσταντινουπολιτών, προσφυγικά, αναγνωρίσιμες γεύσεις και κουζίνες διαφόρων γενιών προσφύγων, μνήμες από τα ρεμπέτικα στις Τζιτζιφιές, που σήμερα φιλοξενούν την Εθνική Λυρική Σκηνή». Ένα «ταξίδι στο χώρο και στον χρόνο, μέσα από εικόνες, ήχους και γεύσεις», κατά μήκος ενός δικτύου ειδικού τουρισμού, όπου η ιστορία των 3 τόπων, μετουσιώνεται σε βιωματική εμπειρία.

Το δίκτυο ειδικού τουρισμού «νέοι λειτουργικοί έξυπνοι – πράσινοι – πολιτιστικοί – τουριστικοί – επιχειρηματικοί διάδρομοι» προσδιορίζεται με βάση αφενός τα δυνατά σημεία της περιοχής εφαρμογής ΟΧΕ / ΒΑΑ και αφετέρου τις ευκαιρίες που δημιουργούνται από το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος και τα πεδία εφαρμογής της Στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Αττικής.

Συνοψίζοντας, επισημαίνονται τα εξής βήματα της διαδικασίας εξειδίκευσης της Στρατηγικής :

Αρχικά προσδιορίστηκαν τα χαρακτηριστικά του ΚΠΙΣΝ, που είναι σταθερός συνομιλητής μας στην όλη διαδικασία. Στη συνέχεια, με δεδομένα το νέο πόλο πρασίνου, τα ιδιαίτερα βιοκλιματικά και περιβαλλοντικά χαρακτηριστικά και την υψηλή επισκεψιμότητα του ΚΠΙΣΝ, σχεδιάστηκαν οι νέοι λειτουργικοί διάδρομοι με τα ίδια χαρακτηριστικά, για το περιβάλλον, την προσβασιμότητα, την καινοτομία και τον πολιτισμό, έτσι ώστε να μπορούν να λειτουργήσουν ως ένα ενιαίο δίκτυο στην περιοχή παρέμβασης και με ένα σύστημα ενιαίας προβολής και διαχείρισης επισκεπτών μέσα και έξω από το ΚΠΙΣΝ. Με δεδομένο ότι από αυτή την συνέργεια με το ΚΠΙΣΝ πρέπει να επιτευχθεί βιώσιμη σε όρους οικονομικούς και κοινωνικούς ανάπτυξη, βασισμένη στον τουρισμό και τον πολιτισμό, σχεδιάστηκαν στοχευμένες παρεμβάσεις για την επιχειρηματικότητα και την απασχόληση, ενισχύοντας παράλληλα το ανθρώπινο δυναμικό ώστε να μπορέσει να ανταποκριθεί και να ωφεληθεί (Εικόνα 24).

Με βάση τα παραπάνω, για να επιτευχθεί το όραμα και οι στόχοι της Στρατηγικής προέκυψαν οι τρείς Άξονες Στρατηγικής :

- ΑΣ1 «Αναζωογόνηση και εξειδίκευση της οικονομικής λειτουργίας»
- ΑΣ2 «Ενίσχυση πολιτιστικής ταυτότητας και ανάδειξη – προστασία αστικού περιβάλλοντος»
- ΑΣ3 «Προώθηση επιχειρηματικότητας και απασχόλησης»

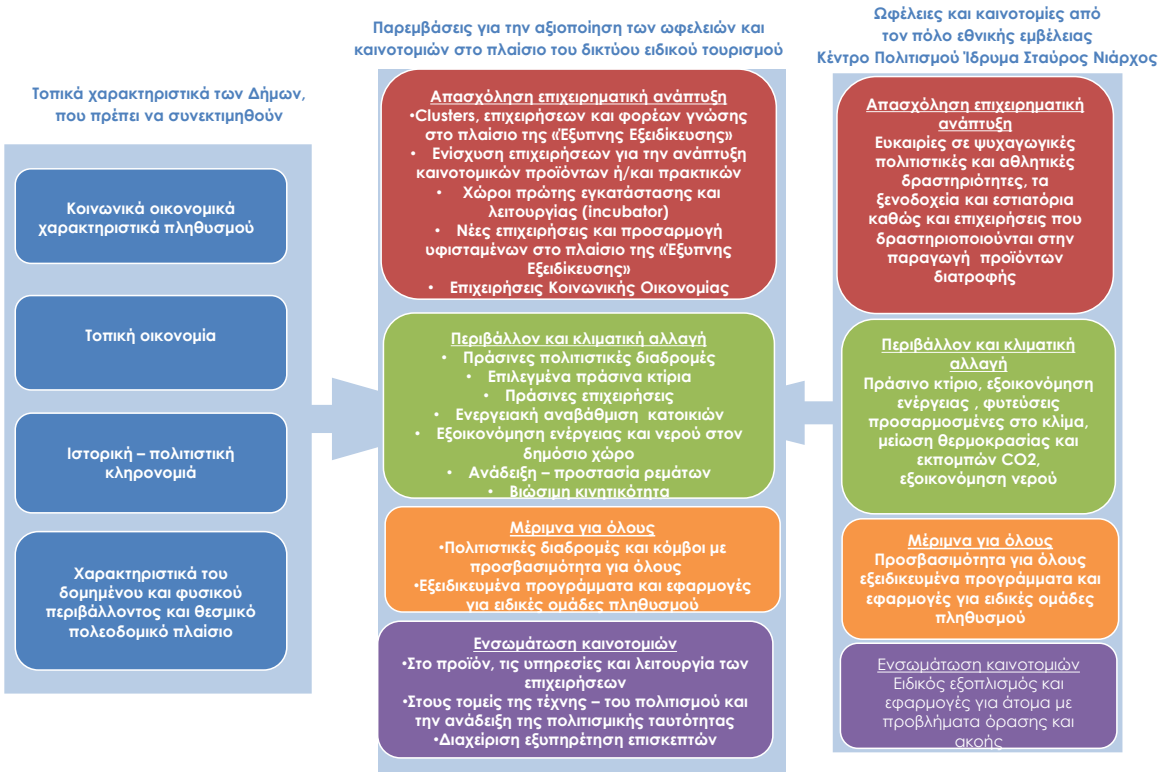

Εικόνα 24. Παρεμβάσεις για την αξιοποίηση των ωφελειών και καινοτομιών στο πλαίσιο του δικτύου ειδικού τουρισμού

Έχοντας πλέον συνδιαμορφώσει το όραμα και τη Στρατηγική κατά την διάρκεια της διαβούλευσης, προσδιορίστηκαν οι βασικές κατηγορίες παρέμβασης του σχεδίου δράσης, στο πλαίσιο των οποίων έπρεπε να υποβληθούν οι προτάσεις από τους επί μέρους φορείς, είτε αυτοί ήταν ιδιώτες, είτε πανεπιστήμια, είτε ήταν επιχειρήσεις και άλλοι τοπικοί κοινωνικοί φορείς. Οι κατηγορίες που έχουν εγκριθεί φαίνονται αναλυτικά στο Παράρτημα Γ. Παράλληλα, χρειάζονται συμπληρωματικές χρηματοδοτήσεις όπως για παράδειγμα μέσω του ΕΠΑΝΕΚ για τις πράσινες επιχειρήσεις.

Τέλος, στο πλαίσιο του σχεδίου δράσης και στο πλαίσιο της τεχνικής βοήθειας έχουν προβλεφθεί τρεις μόνιμοι μηχανισμοί: ο πρώτος για την διαρκή διαβούλευση και στήριξη των επιχειρήσεων, ο δεύτερος για την προώθηση, επικοινωνία και προβολή (διότι γίνονται παρεμβάσεις σε αστικές περιοχές των δήμων Καλλιθέας, Π. Φαλήρου και Αλίμου και πρέπει να διασφαλιστεί η κοινωνική συναίνεση σε αυτές τις περιοχές) και ο τρίτος είναι ένας μηχανισμός που θα παρακολουθεί, θα αξιολογεί και θα στηρίζει την Αστική Αρχή στην τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων και επιπτώσεων από τις παρεμβάσεις.

Σύνοψη βασικών σημείων

- Το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας υπαγόρευσε σε σημαντικό βαθμό τη στρατηγική κατεύθυνση της ΟΧΕ, καθώς και η παρουσία του ΚΠΙΣΝ ως μητροπολιτικού πόλου.
- Παρά τις κατευθύνσεις του Ρυθμιστικού Σχεδίου, ζήτημα παραμένει η έλλειψη συνδέσεων των τριών δήμων μεταξύ τους και με το παράκτιο μέτωπο, τόσο όσον αφορά στους κοινόχρηστους χώρους όσο και τα κέντρα ανάπτυξης δραστηριοτήτων τουρισμού –

πολιτισμού.

- Η ΟΧΕ επιδιώκει τη δημιουργία νέων λειτουργικών διαδρόμων για το περιβάλλον, την προσβασιμότητα, την καινοτομία και τον πολιτισμό, που θα μπορούν να λειτουργήσουν ως ένα ενιαίο δίκτυο στην περιοχή παρέμβασης και με ένα σύστημα ενιαίας προβολής και διαχείρισης επισκεπτών μέσα και έξω από το ΚΠΙΣΝ. Παράλληλα, επιδιώκεται ενίσχυση της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης.
- Η συγκέντρωση και αξιοποίηση στοιχείων για την τεκμηρίωση της πρότασης αποτέλεσε μεγάλη πρόκληση.
- Η διαβούλευση κατά τη συγκρότηση της πρότασης αποδείχτηκε μια ιδιαίτερα θετική εμπειρία.
- Έχουν προβλεφθεί τρεις μόνιμοι μηχανισμοί: ο πρώτος για την διαρκή διαβούλευση και στήριξη των επιχειρήσεων, ο δεύτερος για την προώθηση, επικοινωνία και προβολή και ο τρίτος για την παρακολούθηση, αξιολόγηση και στήριξη της Αστικής Αρχής στην τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων και επιπτώσεων από τις παρεμβάσεις.

Σχόλια από το Προεδρείο

Αναδείχτηκε πώς ένας δυναμικός πόλος σε μια περιοχή μπορεί να αλλάξει τον προσανατολισμό της και να προσδιορίσει την ταυτότητα, την στρατηγική και τα βήματα που μπορεί να κάνει.

1.4.6 Σχολιασμός της Ενότητας

Νίκος Μπελαβίλας, Αναπληρωτής Καθηγητής Πολεοδομίας ΕΜΠ

Η αξιολόγηση των ΟΧΕ έχει ολοκληρωθεί. Επομένως, μπορεί να παρουσιασθούν στα στελέχη της διοίκησης ορισμένα στοιχεία από αυτά που εξελίχθηκαν «πίσω από την κουρτίνα».

Πρώτον: Όπως ήδη αναφέρθηκε από όλους του ακαδημαϊκούς συναδέλφους, το ΣΟΑΠ είναι ένα πολύ σημαντικό εργαλείο, το οποίο τώρα φαίνεται πώς μπορεί να λειτουργήσει για να περάσουμε σε ένα νέο επίπεδο και να απαντήσουμε πιθανόν στα προβλήματα που είχαμε με τα παλιότερα εργαλεία. Είτε αυτά ήταν τα ΓΠΣ, είτε ήταν τα Τεχνικά Προγράμματα των Δήμων, προγράμματα στα οποία δεν συνδυαζόταν η χωρικότητα με τον επιχειρησιακό σχεδιασμό.

Δεύτερον: Δεν ήταν αυτονόητο ότι η ΟΧΕ ως προγραμματικό εργαλείο, για τον χώρο και την ανάπτυξή του, θα κατέληγε να είναι αυτό για το οποίο συζητάμε σήμερα. Η ΟΧΕ έγινε αυτό που είναι αφού εξελίχθηκε και λόγω της πολιτικής βούλησης των αρχών, οι οποίες επέλεξαν να συνδυάσουν και να ενισχύσουν την κοινωνική διάσταση, μαζί με την περιβαλλοντική και την αναπτυξιακή. Εξελίχθηκε επιτυχώς κατά τη γνώμη μου, καθώς η διαδικασία που ξεδιπλώθηκε κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας της ΟΧΕ, σε συνεργασία με τους δήμους που επρόκειτο να υποβάλλουν πρόταση ωφέλησε αμοιβαία. Αυτό ήταν ένα πολύ σημαντικό βήμα και αποτελεί σημαντική εμπειρία για όλους όσοι συμμετείχαν, αλλά και κεκτημένο για μελλοντικές προκηρύξεις ανάλογων έργων. Η εσωτερική διαβούλευση που προηγήθηκε και διήρκεσε αρκετούς μήνες και η οποία αφορούσε τη διαπραγμάτευση μεταξύ της διαχειριστικής αρχής, των συμβούλων και των υποψηφίων δήμων, οδήγησε σε μερικό μετασχηματισμό του αρχικού σχεδίου, οδήγησε δηλαδή σε συνεχείς αναθεωρήσεις, σε βελτιώσεις και του ίδιου του *corpus* των

προδιαγραφών και των κριτηρίων της ΟΧΕ. Ταυτόχρονα, μέσω αυτού του διαλόγου, σε μεγάλο βαθμό προέκυψαν αναθεωρήσεις του ίδιου του σχεδιασμού των δήμων, με βελτιώσεις, με εξάλειψη αστοχιών και στις τέσσερεις επιτυχημένες ΟΧΕ οι οποίες εγκρίθηκαν. Η 5η αποτυχημένη υποψηφιότητα ΟΧΕ επέλεξε να μην έρθει σε οποιοδήποτε τύπου επικοινωνία με τη διαχειριστική αρχή, να μην έχει δηλαδή αυτό το διάλογο που επί τόσους μήνες επέτρεψε εμείς να αναθεωρούμε δεδομένα προκειμένου να μην αστοχήσει η Αρχή, οι δε δήμοι να αναθεωρούν δεδομένα προκειμένου να συγκλίνουν στους βασικούς στρατηγικούς στόχους του προγράμματος. Αυτή η εσωτερική διαβούλευση η οποία ήταν δημόσια, μετά από δημόσιες προσκλήσεις, είναι το ένα σκέλος.

Το άλλο σκέλος, ήταν η κοινωνική δημόσια διαβούλευση. Εδώ οφείλουμε να αναγνωρίσουμε ότι ο Πειραιάς πέτυχε μια εντυπωσιακή διαβούλευση, καθώς είχε αρχίσει τουλάχιστον μια διετία πριν και σχεδόν ένα χρόνο πριν ήταν έτοιμος να παρουσιάσει το πρόγραμμα. Στο άλλο άκρο, υπήρξε περίπτωση όπου η δημόσια διαβούλευση περιορίστηκε σε αποστολή ηλεκτρονικών μηνυμάτων σε λίστα αποδεκτών, που ενημέρωναν για την κατάθεση της πρότασης της ΟΧΕ και τα οποία εστάλησαν την ίδια τελευταία ημέρα κατάθεσης του φακέλου υποψηφιότητας.

Η δημόσια διαβούλευση ήταν πολύ δύσκολη στις μεγάλες κλίμακες. Έτσι λοιπόν ο ΑΣΔΑ, με πολλούς δήμους στην υποψηφιότητα δεν μπόρεσε να προχωρήσει σημαντικά πέρα από το επίπεδο δημοτικών συμβουλίων, ενώ ο ιστορικός Δήμος του Πειραιά, με έμπειρα στελέχη στις διαδικασίες, μπόρεσε να πετύχει μία ικανοποιητικά ανοικτή διαβούλευση με τους ίδιους τους πολίτες. Δυστυχώς η δυσκολία της δημόσιας διαβούλευσης όταν εμπλέκονται πολλοί δήμοι ,επηρεάζει τον τύπο της διαβούλευσης η οποία παραμένει στο επίπεδο της κορυφής της πυραμίδας, καθώς δύσκολα προχωρά σε δεκάδες εμπλεκόμενους φορείς και μεγάλους πληθυσμούς. Αυτό δεν συμβαίνει στην κλίμακα του ενός μόνο δήμου. Το συγκεκριμένο ζήτημα δεν είχε προβλεφθεί στον αρχικό σχεδιασμό της Διαχειριστικής Αρχής. Τώρα είναι γνωστό και πρέπει να αναζητηθούν διορθωτικά μέσα ώστε ο διάλογος να απλώνεται και στη βάση των δήμων.

Τι συζητήθηκε κατά τη διάρκεια αυτής της διαβούλευσης;

Συζητήθηκαν οι δομές διαχείρισης, δηλαδή πώς θα καταφέρουν οι δήμοι να διαχειριστούν την ΟΧΕ, κάτι που και σήμερα εξακολουθεί να αποτελεί στοίχημα. Επίσης, το ύψος και οι κατανομή του κάθε προϋπολογισμού που προκειμένου να προσαρμοσθεί σε διαφορετικά χρηματοδοτικά εργαλεία και ταυτόχρονα να αναζητηθούν πιθανές συμπληρωματικότητες εξωτερικές χρημοτοδοτήσεις. Στοιχείο προβληματισμού και συζητήσεων αποτέλεσε ακόμη, και το ίδιο το σχέδιο της χωρικότητας.

Οι μελετητές στο σύνολό τους συγκροτούσαν/δομούσαν κατά κανόνα σοβαρές χωρικές προτάσεις και οι δημοτικές αρχές τις αποδομούσαν, δηλαδή επιχειρούσαν, ακολουθώντας την παλιά παράδοση των δημοτικών αρχών, να «χώσουν» όσα περισσότερα έργα περίσσευαν από το τεχνικό πρόγραμμά τους ή από προηγούμενο προϋπολογισμό. Σε περίπτωση συμπράξεων δήμων, τα πράγματα ήταν ακόμη πιο δύσκολα, με αποτέλεσμα οι προτάσεις να είναι ακόμη και στις καλές περιπτώσεις συμπαγείς αλλά να έχουν δεξιά και αριστερά άσχετα με τον πυρήνα της ιδέας έργα,

έργα που δεν είχαν κανέναν ειρμό με τα υπόλοιπα, καμία λογική και βεβαίως δεν διαμόρφωναν καμία χωρικότητα σε σχέση με την πρόταση.

Οι διαδημοτικές προτάσεις που αποτέλεσαν αρχικό στρατηγικό στόχο, σε πολύ μεγάλο βαθμό αστόχησαν. Με εξαίρεση τον ΑΣΔΑ, καλές, συνεκτικές προτάσεις ή δεν υποβλήθηκαν ή χάθηκαν μέσα σε άλλες ιδέες ή σε άλλα «καλάθια» προτεραιοτήτων. Για παράδειγμα:

- Ο Δήμος Πειραιά δεν μπόρεσε να υποβάλλει μια διαδημοτική πρόταση που να συμπεριλαμβάνει δήμους πέρα από τα όρια του. Οι δυτικοί παραλιμένιοι δήμοι δεν υπέβαλαν πρόταση. Έτσι η ευκαιρία για μία διαδημοτική ΟΧΕ για το λιμάνι του Πειραιά χάθηκε.
- Η οδός Πειραιώς και η οδός Συγγρού αν και κυριολεκτικά «φωτογραφήθηκαν» ως χωρικές γραμμικές ενότητες στην αρχική προκήρυξη, δεν έγινε κατορθωτό αποτελέσουν πεδίο διαδημοτικών συγκλίσεων και να συγκροτήσουν ολοκληρωμένες προτάσεις.
- Το δυναμικό άτυπο «cluster» υγείας και αθλητισμού που βρίσκεται ανάμεσα σε Μαρούσι και Κηφισιά, δηλαδή την Καλογρέζα, με τα κέντρα υγείας και εμπορίου που θα μπορούσαν να αποτελέσουν χωρική και αναπτυξιακή μηχανή για τον βόρειο τομέα, χάθηκε μέσα στη διαδημοτικότητα των προτάσεων, στο χάος προτάσεων οι οποίες κάλυπταν περιοχές από τον Κηφισό μέχρι τον Γέρακα, τον Υμηττό και την Πεντέλη. Εκεί δεν ήταν πια καθόλου διακριτή η ουσία των πραγμάτων, η κεντρική ιδέα της ΟΧΕ.

Αυτά είναι κάποιες από τις παθογένειες, το αποτέλεσμα τους στην εφαρμογή και μαθήματα που δείχνουν τι πρέπει να αποφευχθεί στο μέλλον.

Τελειώνοντας, ας θέσουμε το ζήτημα των στατιστικών στοιχείων. Αναπτύχθηκε πολύ καλά από προηγούμενους ομιλητές. Η χρήση τους αποτελεί πρόβλημα. Παρότι είναι δύσκολο να βρεθούν, υπάρχουν πολλά στατιστικά στοιχεία όπως απέδειξαν ιδίως ο Δήμος Πειραιά και ο Δήμος Καλλιθέας. Το πρόβλημα είναι ότι τα στατιστικά στοιχεία δεν χρησιμοποιούνται σωστά. Χρειάζεται να μάθουμε να τα χρησιμοποιούμε. Τα στατιστικά στοιχεία πρέπει να είναι επεξεργασμένα, δεδομένα που στοχευμένα μπορούν να τεκμηριώνουν ακριβώς μέσω της ανάλυσης, την πρόταση.

Εδώ υπάρχει και ένα αντικειμενικό «ιστορικό» πρόβλημα. Σε ένα προγενέστερο στάδιο, εντοπίζεται ένα θεσμικό ζήτημα: Το Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας το οποίο ενώ προβλέπει τις αναπτυξιακές περιοχές, δεν σημειώνει ρητά τις υποβαθμισμένες. Έτσι λείπουν, δεν έχουν καθοριστεί κριτήρια με τα οποία κάτι τέτοιο μπορεί να αποδειχθεί για μια περιοχή. Επισήμως δηλαδή γνωρίζουμε άμεσα τις περιοχές ανάπτυξης, όχι τις περιοχές υποβάθμισης και φτώχειας. Για τη δεύτερη λοιπόν κατηγορία, η ύπαρξη τους μπορούσε να τεκμηριωθεί μόνον από συνδυασμένα επεξεργασμένα στατιστικά στοιχεία.

Η υπόθεση των ΟΧΕ αποτέλεσε και για εμάς, μια ενδιαφέρουσα εμπειρία, ένα σημαντικό μάθημα πεδίου. Μέσα στη διαδρομή της προετοιμασίας και της αξιολόγησης έμαθαν να συνεργάζονται με επιτυχία, αρχιτέκτονες και πολεοδόμοι του ΕΜΠ, περιφερειολόγοι και οικονομολόγοι του Παντείου Πανεπιστημίου, στελέχη της διαχειριστικής αρχής, σύμβουλοι και ομάδες εργασίας των ΟΧΕ, σε παρθένο έδαφος και με πρωτότυπα δεδομένα. Πάντως, η επιτυχία στη συνέχεια, όπως όλοι γνωρίζουν, δεν θα είναι εύκολη.

1.5 Συζήτηση στρογγυλού τραπεζιού με θέμα «Στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης στην Αττική»

Στο πλαίσιο μιας σφαιρικής προσέγγισης των στρατηγικών ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης, συμπληρωματικά με τις προσεγγίσεις του θέματος σε τεχνικό, διαχειριστικό και διοικητικό επίπεδο, πραγματοποιήθηκε συζήτηση στρογγυλού τραπεζιού σε επίπεδο αιρετών στελεχών της αυτοδιοίκησης, στην οποία συμμετείχαν εκπρόσωποι φορέων που συντονίζουν επιτυχημένες ΟΧΕ στην Αττική.

Στόχος της συζήτησης ήταν να αναδειχτούν ζητήματα που ανακύπτουν αναφορικά με την υλοποίηση των ΟΧΕ και την παρακολούθηση των αποτελεσμάτων τους. Τα θέματα της συζήτησης εμφανίζονται στην Εικόνα 25 και είχαν σταλεί στους/στις συμμετέχοντες/ουσες εκ των προτέρων.

Θέμα 1. Πώς συνδέθηκε ο υφιστάμενος στους δήμους σχεδιασμός (πολεοδομικός, αναπτυξιακός κλπ.) με την Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση του Δήμου ή του Συνδέσμου; Συντονίζονται και είναι συμβατά μεταξύ τους τα διάφορα επίπεδα σχεδιασμού και τα υφιστάμενα σχέδια; Τι πρέπει να γίνει για να βελτιωθεί ο συντονισμός και η συμβατότητα των σχεδιασμών; Ποιες είναι οι δυσκολίες εφαρμογής των ΟΧΕ στις συνθήκες των Ελληνικών αστικών περιοχών;

Θέμα 2. Η διαβούλευση είναι χρήσιμη κατά τη φάση της υλοποίησης; Πώς η διαδικασία της διαβούλευσης μπορεί να αποτελέσει περισσότερο ουσιαστικό και λιγότερο τυπικό συνδιαμορφωτή των τοπικών αναπτυξιακών στρατηγικών; Ποιες είναι οι προοπτικές, δυσκολίες και δυνατότητες χρήσης μόνιμης διαδραστικής ηλεκτρονικής πλατφόρμας επικοινωνίας με τους πολίτες;

Θέμα 3. Πώς βλέπετε τη συνέχεια, ώστε να υλοποιηθεί επιτυχημένα η ΟΧΕ-ΒΑΑ; Ποιες κινήσεις και δράσεις θεωρείτε ότι πρέπει να γίνουν σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο ώστε να διευκολυνθεί η υλοποίηση των ΟΧΕ και να επιτευχθούν οι στόχοι της; Πώς μπορεί να ανταποκριθεί η Τοπική Αυτοδιοίκηση στους Ευρωπαϊκούς στόχους ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης;

Εικόνα 25. Ζητήματα που ετέθησαν στη συζήτηση στρογγυλού τραπεζιού

Στη συζήτηση πήραν μέρος οι εξής:

- Μαρία Λογοθέτη, Διευθύντρια του Γραφείου του Δημάρχου Αθηναίων και Πρόεδρος της Εταιρείας Ανάπτυξης και Τουριστικής Προβολής Αθηνών (ΕΑΤΑ)
- Αλέξανδρος Τσιατσιάμης, οικονομολόγος, Σύμβουλος Δημάρχου Πειραιά
- Μαρία Τσιώτα, Αντιδήμαρχος Περιστερίου και μέλος του ΑΣΔΑ
- Δημήτριος Κάρναβος, Δήμαρχος Καλλιθέας

Τη συζήτηση συντόνισε ο Λουδοβίκος Βασενχόβεν, Ομότιμος Καθηγητής Χωροταξίας ΕΜΠ.

Στα επόμενα παρουσιάζονται οι σχετικές τοποθετήσεις.

Λουδοβίκος Βασενχόβεν, Ομότιμος Καθηγητής Χωροταξίας ΕΜΠ

Λέξεις όπως είναι συνέργεια, συνεκτικότητα, οριζόντιος συντονισμός, ολοκλήρωση, διαχείριση, έννοιες οι οποίες έχουν γίνει κοινότατες πλέον το τελευταίο διάστημα, ιδίως από τη στιγμή που άρχισε να δραστηριοποιείται σε αυτά τα θέματα η ΕΕ, ήταν παρούσες σε όλη τη σημερινή εκδήλωση.

Έχουν αναφερθεί ήδη οι εκλεκτοί προσκεκλημένοι σε αυτό το στρογγυλό τραπέζι οι οποίοι υποθέτω ότι έχουν λάβει υπόψη τα θέματα που θα λειτουργήσουν ως οδηγός για το διάλογο. Δεδομένου ότι πολλά από τα ερωτήματα που αναφέρονται σε αυτά τα θέματα αναφέρθηκαν ξανά και ξανά σήμερα, θα τα συνοψίσω ως λέξεις - κλειδιά.

- Σχέσεις της διαδικασίας των ΟΧΕ με τον υφιστάμενο χωροταξικό και πολεοδομικό σχεδιασμό. Υπάρχουν; Υπάρχουν αντιθέσεις; Εγώ αισθάνομαι ότι υπάρχει μια αδυναμία επικοινωνίας π.χ. σε σχέση με τα διάφορα επίπεδα του σχεδιασμού. Άλλο πρόβλημα είναι ο συντονισμός και οι συμβατότητες με τις καθιερωμένες πολεοδομικές διαδικασίες, του νέου αυτού οχήματος δραστηριοποίησης που αποτελούν οι ΟΧΕ και τα εργαλεία της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης. Και βέβαια το ερώτημα είναι κατά πόσον υπάρχουν ιδιαίτερες δυσκολίες εφαρμογής στις ελληνικές αστικές περιοχές.
- Το δεύτερο θέμα είναι η διαβούλευση, πάρα πολύ σημαντικό. Αρκετοί έδωσαν έμφαση σε αυτό. Πόσο ουσιαστικό στοιχείο είναι και όχι τυπικό και κατά πόσον θα ήταν δυνατόν να γίνει ένα μόνιμο στοιχείο με λειτουργία σε κάθε Δήμο, σε κάθε ενότητα, μια μόνιμη πλατφόρμα διαβούλευσης και επικοινωνίας με τους δημότες.
- Το τελευταίο θέμα είναι τι άλλες ενέργειες χρειάζονται σε τοπικό, περιφερειακό και κεντρικό επίπεδο και πώς αισθάνεται η τοπική αυτοδιοίκηση ότι μπορεί να ανταποκριθεί.

Παρόλο που πήραμε απαντήσεις στις εισηγήσεις που έγιναν, θα θέλαμε να ακούσουμε και τη γνώμη των μετεχόντων στο στρογγυλό τραπέζι.

Μαρία Λογοθέτη, Διευθύντρια του Γραφείου Δημάρχου Αθηναίων.

Είναι πολύ χρήσιμο να έχουμε τη δυνατότητα να ανταλλάσσουμε ουσιαστικά απόψεις, γιατί πολύ συχνά ο καθένας από εμάς έχει συμμετάσχει σε ημερίδες όπου λέγονται πράγματα τυποποιημένα και δεν υπάρχει περιθώριο για εποικοδομητική αντιπαράθεση. Δεν υπάρχει βέβαια αντιπαράθεση, όμως αυτά που ειπώθηκαν δεν είναι απόλυτα, υπάρχουν γωνίες και εγώ τουλάχιστον χαίρομαι, γιατί οι ΟΧΕ είναι ένα καινούργιο εργαλείο και είναι καλό να μπορέσουμε εξαρχής να δούμε τις αδυναμίες και τις δυνατότητες που μας δίνει.

Ξεκινώντας από ένα επίπεδο πιο ψηλά, πρέπει να αναφερθώ στην Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) του Δήμου Αθηναίων. Αυτή είναι μια στρατηγική που ο Δήμος έχει εκπονήσει– ξεκίνησε από το 2014- και με βάση την οποία αναλύουμε τις ανάγκες του Δήμου της Αθήνας. Βάση αποτέλεσαν τα στατιστικά στοιχεία που αξιοποιήθηκαν με τον τρόπο στον οποίο ήδη αναφέρθηκε η κα Λαγουδάκη, αλλά συλλέχθηκαν επίσης πρωτογενή στοιχεία.

Η ΣΒΑΑ, στην τελική της μορφή, λαμβάνει υπόψη το Τεχνικό Πρόγραμμα του Δήμου Αθηναίων, το ΣΟΑΠ (που ήδη αναφέρθηκε πόσο σημαντικό εργαλείο είναι για την εκπόνηση μιας στρατηγικής βιώσιμης αστικής ανάπτυξης και μιας ΟΧΕ) και τη Στρατηγική Ανθεκτικότητας του Δήμου

Αθηναίων.

Η Στρατηγική Ανθεκτικότητας του Δήμου Αθηναίων συνομιλεί άμεσα με τη Στρατηγική Βιώσιμης Ανάπτυξης και έχει προέλθει από τις εργασίες που έχουν γίνει στο πλαίσιο του δικτύου των 100 Ανθεκτικών Πόλεων στο οποίο συμμετέχει ο Δήμος Αθηναίων. Αυτή η Στρατηγική εδράζεται πλήρως στη Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, δίνεται όμως ιδιαίτερη έμφαση σε δράσεις ανθεκτικότητας της πόλης.

Αυτή η Στρατηγική λοιπόν, μαζί με τη Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, έχει αποτελέσει αντικείμενο διαβούλευσης και συνεργασίας με 140 φορείς της πόλης (δημόσιοι & ιδιωτικοί φορείς, Περιφέρεια, Γενικές Γραμματείες, ΓΣΒΕΕ, πανεπιστήμια και ποικίλες ΜΚΟ) ενώ εκπρόσωποι 18 φορέων συμμετέχουν στη Συντονιστική της Επιτροπή, η οποία συνέρχεται τακτικά και παρακολουθεί την εξέλιξη.

Για την αντιμετώπιση των αναγκών που περιλαμβάνονται στη ευρύτερη Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης, εκτιμήθηκε ότι απαιτούνται δράσεις που αγγίζουν το όριο των 300 εκατομμυρίων ευρώ για την περίοδο 2016-20. Εκτός από αυτές τις ανάγκες και τα σχέδια δράσης, η Στρατηγική προβλέπει και τον συνδυασμό των πόρων. Σε επίπεδο σχεδιασμού, η ΣΒΑΑ προβλέπει συνδυασμό χρηματοδοτικών πόρων από τρεις διαφορετικές πηγές. Η πρώτη είναι οι συγχρηματοδοτούμενοι πόροι της ΕΕ, η δεύτερη πηγή είναι οι ίδιοι πόροι του Δήμου και άλλων δημόσιων φορέων και ο τρίτος τομέας προέλευσης πόρων είναι οι ιδιωτικοί πόροι. Σε ότι αφορά τους συγχρηματοδοτούμενους πόρους, αξιοποιούνται εργαλεία όπως η ΟΧΕ, αλλά και άλλα επιχειρησιακά προγράμματα του ΕΣΠΑ.

Μέχρι στιγμής έχει εξασφαλιστεί συνολικά μια χρηματοδότηση 220 εκατ. από το μείγμα αυτών των πηγών, από τα οποία το 38% προέρχεται από την ΟΧΕ, 8% από άλλα επιχειρησιακά ευρωπαϊκά προγράμματα, 9% από ανταγωνιστικά ευρωπαϊκά προγράμματα, 25% από άλλα ευρωπαϊκά χρηματοδοτικά εργαλεία (δανειοδοτήσεις κλπ.), 9% πόροι του Δήμου, 5 % άλλοι δημόσιοι πόροι και 6% ιδιωτικές χορηγίες.

Αναφορικά με την ΟΧΕ, αυτή συνδέθηκε με το ΣΟΑΠ, το οποίο εγκρίθηκε με ΚΥΑ το 2015. Από το 2015 λοιπόν ο Δήμος έχει ένα θεσμοθετημένο ΣΟΑΠ το οποίο αποτελεί και ένα αναλυτικό σχέδιο δράσης με 70 δράσεις – υποενέργειες για την αναζωογόνηση του συγκεκριμένου χωροθετημένου κέντρου της πόλης, που όπως αναφέρθηκε και προηγουμένως είναι οριοθετημένο διαφορετικά και δεν καλύπτει το σύνολο του κέντρου της πόλης.

Το ΣΟΑΠ εγκρίθηκε και από την Περιφέρεια Αττικής το 2014, όσο και από 16 συναρμόδια Υπουργεία. Παράλληλα, λόγω της συμμετοχής στην ΟΧΕ μας δύο όμορων δήμων, του Δήμου Ταύρου-Μοσχάτου και του Δήμου Καλλιθέας, η περιοχή παρέμβασης του ΣΟΑΠ επεκτάθηκε σε δύο άξονες, στην Πειραιώς και τη Συγγρού. Καλύψαμε λοιπόν αυτούς τους άξονες οι οποίοι θεωρούμε ότι αποτελούν βασικούς άξονες ανάπτυξης της Αθήνας βάσει του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας. Εδώ σημειώνω ότι το νέο Ρυθμιστικό Σχέδιο της Αθήνας, στο άρθρο 12, αναφέρεται ρητά στο ΣΟΑΠ του Δήμου Αθηναίων.

Συνεπώς, βλέπουμε ότι υπάρχει απόλυτη συμφωνία μεταξύ στρατηγικού σχεδιασμού, χωροταξικού σχεδιασμού καθώς και της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης του Δήμου Αθηναίων και της ΟΧΕ. Αυτό είναι ένα παράδειγμα που δείχνει στην πράξη ότι ο συνδυασμός των

εργαλείων γίνεται με στόχευση, δηλαδή αξιοποιούμε πόρους με συγκεκριμένη χωρική στόχευση μέσω της ΟΧΕ η οποία όμως έχει στηριχτεί στη μεθοδολογία και τη χωρική έκταση του ΣΟΑΠ.

Για τις προτεραιότητες όμως που δεν εντάσσονται στην ΟΧΕ, διότι ο Δήμος της Αθήνας δεν μπορεί να υλοποιεί δράσεις μόνο για το Κέντρο της πόλης, αξιοποιούμε άλλα εργαλεία κυρίως ευρωπαϊκά. Στρατηγικά λοιπόν έχουμε επιλέξει ότι τα καινοτόμα έργα υποβάλλονται για ευρωπαϊκή χρηματοδότη στο πλαίσιο ανταγωνιστικών προγραμμάτων. Ενδεικτικά αναφέρω το *Urban Innovative Actions* που κέρδισε ο Δήμος Αθήνας πρόσφατα για μια καινοτόμα πρόταση που υπέβαλε και αφορά στην ένταξη προσφύγων. Η ιδέα ήταν να ενεργοποιήσουμε τους πρόσφυγες στους οποίους παρέχουμε στέγη και φαγητό, αλλά δεν διαθέτουν καμία απασχόληση και οι άνθρωποι αυτοί είναι σαν μια βόμβα στην πόλη. Πρέπει λοιπόν να τους δώσουμε μια δυνατότητα ενσωμάτωσης μέσα από την απασχόληση. Άλλη πρόταση που η Αθήνα έχει κερδίσει είναι το πρόγραμμα ΕΣΤΙΑ από το Ευρωπαϊκό Ταμείο για την Απασχολησιμότητα και την Κοινωνική Καινοτομία και αφορά σε ένα πιλοτικό πρόγραμμα παροχής συνδυασμένων κοινωνικών και ιατρικών υπηρεσιών.

Παράλληλα, προσελκύουμε ιδιωτικούς πόρους για έργα καινοτόμα και πιλοτικά τα οποία μετά την πρώτη πιλοτική εφαρμογή τους είναι ώριμα να ενταχθούν για χρηματοδότηση π.χ. στην ΟΧΕ.

Γι’ αυτό εμείς περιμένουμε με αναμμένες τις μηχανές την εκχώρηση πόρων, διότι έχουμε ωριμότητα σε έργα τα οποία ήδη έχουμε εφαρμόσει για ένα χρονικό διάστημα της τάξης του ενός έτους και περιμένουμε να τα εντάξουμε στην ΟΧΕ για να απορροφήσουμε χρήματα.

Αξιοποιούμε, τέλος, τη διεθνή εμπειρία και ενσωματώνουμε καλές πρακτικές στο πλαίσιο των διεθνών συνεργασιών μας. Π.χ. η Αθήνα είναι μέλος στο Δίκτυο C40 που είναι το δίκτυο πόλεων για την Κλιματική Αλλαγή καθώς και του δικτύου των 100 Ανθεκτικών Πόλεων. Βασιζόμαστε σε στατιστικά στοιχεία, αντλούμε τεχνογνωσία και καλές πρακτικές και κάνουμε μια στοχευμένη και έξυπνη εξειδίκευση για την αξιοποίηση των χρηματοδοτικών εργαλείων με τον καλύτερο τρόπο. Επίσης, έχουμε τη δυνατότητα να αντλούμε τεχνογνωσία και από το δίκτυο των *Bloomberg*.

Αυτός ο τρόπος σκέψης και δουλειάς της Αθήνας είναι προϊόν μιας εμπειρίας που αναπτύχτηκε ως αποτέλεσμα της πρώτης φάσης του “Έργου Αθήνα”, κατά την περίοδο 2007-2013, και έτσι η ΟΧΕ της Αθήνας έρχεται ως φυσική συνέπεια.

Όσον αφορά στη διαβούλευση, εμείς διαβουλευόμαστε σε επίπεδο σχεδιασμού και συνδιαμορφώνουμε σε επίπεδο υλοποίησης. Να αναφέρω μερικά παραδείγματα. Έχουμε ολοκληρώσει τη διαβούλευση της Στρατηγικής Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης από τον Απρίλιο 2016. Παράλληλα, έχουμε μια διαρκή διαβούλευση με άλλους τρόπους. Π.χ. γίνονται ανοιχτές διασκέψεις του Δημάρχου με φορείς της ΚτΠ για εμβληματικά έργα της πόλης όπως ο Εθνικός Κήπος. Οργανώνουμε *Focus groups* για την επιχειρηματικότητα καθώς επίσης και στοχευμένα εργαστήρια για την κοινωνική επιχειρηματικότητα, με φορείς που έχουν εξειδίκευση και ενδιαφέρον. Αντίστοιχα, *Focus groups* οργανώθηκαν και για τη Στρατηγική Αστικής Ανθεκτικότητας στην οποία αναφέρθηκα.

Το πιο σημαντικό εργαλείο διαρκούς διαβούλευσης του Δήμου είναι η Πλατφόρμα ΣυνΑθηνά που έχει βραβευτεί από το *Mayors Challenge του Bloomberg* το 2014. Πρόκειται για μια πλατφόρμα που δίνει τη δυνατότητα ηλεκτρονικής διάδρασης με την ΚτΠ. Εκεί έχουμε αναπτύξει εργαλεία

διαβούλευσης, αποτέλεσμα της οποίας ήταν η διαχείριση και λειτουργία της Αγοράς της Κυψέλης όπου η τοπική κοινωνία με συμμετοχική διαδικασία συνδιαμόρφωσε το χαρακτήρα της λειτουργίας αυτού του χώρου.

Υπάρχουν έργα στο στρατηγικό μας σχεδιασμό που έχουν ως βασικό χαρακτηριστικό τους τον πληθοπορισμό (crowdsourcing), όπου πολίτες, επαγγελματίες και φορείς προτείνουν και υλοποιούν λύσεις για την πόλη, πχ ψηφιακές μέσω του *Athens Digital Lab* που φιλοξενείται στο Σεράφειο.

Προχωρούμε στην εφαρμογή του στρατηγικού μας σχεδιασμού και στην εξεύρεση πόρων για την υλοποίηση του ΣΟΑΠ. Παραμένει όμως ένας προβληματισμός για το ΣΟΑΠ και πρέπει να τον αναφέρω. Ουσιαστικά δεν έχει δοθεί αυτή τη στιγμή η δυνατότητα να συντονιστούν οι φορείς που έχουν προσυπογράψει το ΣΟΑΠ γιατί μετά την κατάργηση του ΟΡΣΑ (Οργανισμός Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας) και την μετατροπή του σε Διεύθυνση του Υπουργείου Περιβάλλοντος και Ενέργειας, δεν έχει προωθηθεί η σύσταση της Επιτροπής του ΣΟΑΠ με εκπροσώπους όλων των φορέων. Ο ορισμός αυτής της Επιτροπής είναι σε εκκρεμότητα από το 2016.

Επιπλέον, η σημαντική καθυστέρηση του εργαλείου των ΟΧΕ που αντιστοιχεί στο 38% του αναπτυξιακού σχεδιασμού του Αθήνας σε επίπεδο πόρων, μας έχει οδηγήσει στο να μην μπορέσουμε να ξεκινήσουμε άμεσα. Θεωρούμε ότι αυτή τη στιγμή είμαστε ώριμοι διαχειριστικά και όπως είπαμε, έχουμε ωριμότητα δράσεων, ξέρουμε τι θέλουμε να κάνουμε. Θεωρούμε ότι το στοίχημα για την αποκέντρωση στη διαχείριση των πόρων από την ΕΕ μπορεί να επιτευχθεί έστω και την ύστατη στιγμή, έστω για τα τελευταία 2 – 3 χρόνια της προγραμματικής περιόδου στην Αττική.

Αλέξανδρος Τσιατσιάμης, οικονομολόγος, σύμβουλος του Δημάρχου Πειραιά.

Αν η Αθήνα είχε εμπειρία στη διαχείριση πόρων, αν είχε αξιοποιήσει πόρους την προηγούμενη προγραμματική περίοδο και αν είχε φορέα διαχείρισης, ο Πειραιάς δεν είχε τίποτα από αυτά όταν ξεκίνησε αυτή την προσπάθεια. Δεν είχε ούτε ΣΟΑΠ. Είχε μόλις ξεκινήσει το ΣΟΑΠ. Δεν υπήρχε καν συμμετοχή σε άλλους φορείς διαχείρισης. Ήταν ένας Δήμος με πολύ κακά οικονομικά, που σημαίνει ότι δεν μπορούσε να χρηματοδοτήσει εύκολα τέτοιες δραστηριότητες. Ως εκ τούτου, έπρεπε να κάνουμε πολύ γρήγορα το σχεδιασμό και να αξιοποιήσουμε τα υφιστάμενα εργαλεία. Ποια ήταν αυτά;

Με πρωτοβουλία του κεντρικού κράτους (του ΥΠΕΧΩΔΕ), μετά από παρέμβαση του Δημάρχου, δόθηκε η δυνατότητα να προχωρήσει το ΣΟΑΠ Πειραιά. Άρα είχαμε δυνατότητα να συντάξουμε ΣΟΑΠ. Παράλληλα, έπρεπε να αξιοποιήσουμε ό,τι υφιστάμενο σχεδιασμό υπήρχε, όπως το σχεδιασμό που είχε το ΕΜΠ για τον Πειραιά και επίσης να δημιουργήσουμε μια πολύ δυνατή ομάδα με εμπειρία σε αυτά τα ζητήματα, ώστε να υποβάλλουμε την ΟΧΕ.

Η διαδικασία ξεκίνησε λοιπόν από την αρχή, από το μηδέν.

Αυτό που κάναμε, θεωρώ πετυχημένα, ήταν ότι συνδυάσαμε το ΣΟΑΠ και την ΟΧΕ, δηλαδή καταφέραμε να ενσωματώσουμε το σύνολο του ΣΟΑΠ. Εμβαθύναμε σε πολύ μεγάλο βαθμό στην αναζήτηση πηγών στοιχείων όπου τεκμηριώνουμε τα *cluster* και τα διάφορα δεδομένα που

έπρεπε να τεκμηριώσουμε για να συντάξουμε την πρόταση. Σε σχέση με τον προσδιορισμό της περιοχής παρέμβασης, δεν δεχτήκαμε να συνδυαστεί με άλλους δήμους, αλλά επιλέξαμε να είναι ολόκληρος ο Δήμος Πειραιά η περιοχή παρέμβασης.

Και βέβαια, επειδή είχαμε ανάγκη από πολλά στοιχεία, κάναμε μια διαρκή διαβούλευση σε δύο φάσεις. Η πρώτη φάση έγινε χωρίς να έχουμε το σχέδιο μας να το υποβάλουμε στους πολίτες. Είχαμε όμως τα προγραμματικά κείμενα του ΕΣΠΑ, της ΟΧΕ και το Ρυθμιστικό Σχέδιο και ότι άλλο προγραμματικό κείμενο υπήρχε και - εφόσον τα αποκωδικοποιήσαμε σε ένα κείμενο- ζητήσαμε από τους πολίτες να καταθέσουν τις απόψεις τους. Αυτό έγινε σε ηλεκτρονική πλατφόρμα και από επιχείρηση σε επιχείρηση (*B2B*). Εκεί συλλέξαμε τα πρώτα στοιχεία.

Έγινε μια μεγάλη εσωτερική διαβούλευση στο Δήμο, με τις υπηρεσίες του Δήμου, όπου στην πραγματικότητα προσπαθήσαμε να αντλήσουμε την ιστορία, να βρούμε δηλαδή τι υπάρχει ώριμο, τι μελέτες έχουν γίνει -και να μην θεωρούμε δεδομένο ότι αυτό ήταν πάνω στο τραπέζι- τι υπάρχει έτοιμο, ώστε να μπορέσουμε να συνθέσουμε το πάζλ.

Στην επόμενη φάση είχαμε τη δυνατότητα να συντάξουμε ένα στρατηγικό σχέδιο το οποίο θέσαμε σε ευρεία διαβούλευση. Σε αυτή τη φάση της ευρείας διαβούλευσης συμμετείχανε όλοι οι φορείς της πόλης, συστηματικά, με προτάσεις. Όταν είδαν, δηλαδή, ότι ο Δήμος έρχεται με συγκεκριμένη, συγκροτημένη πρόταση, προσήλθαν με προτάσεις και απόψεις.

Βγήκε η προκήρυξη της ΟΧΕ και είχαμε την ευκαιρία να συζητάμε με τη Διαχειριστική Αρχή και τους συμβούλους, όπου πλέον η συζήτηση είχε πάρει το δρόμο της. Αυτού του είδους η συμμετοχή σε αυτή τη διαδικασία συνέβαλε καθοριστικά σε αυτά που είπε ο Καθηγητής κ. Μπελαβίλας. Με τη συμμετοχή μας στις δημόσιες συσκέψεις όπου συμμετείχαν το Πολυτεχνείο και το Πάντειο, μπορέσαμε να συντάξουμε μια καλά συγκροτημένη πρόταση που κατατέθηκε και αξιολογήθηκε πάρα πολύ θετικά.

Στο τρίτο θέμα είναι τι ζητήματα υπάρχουν.

Καταρχάς, τα ζητήματα διαχείρισης της ΟΧΕ. Δεν έχουν λυθεί τα ζητήματα διαχείρισης της ΟΧΕ, εκτός από την Αθήνα η οποία έχει έναν ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης, δηλαδή μια έμπειρη ομάδα διαχείρισης η οποία μπορεί να διαχειριστεί την ΟΧΕ. Διότι η διαχείριση των προγραμμάτων του ΕΣΠΑ είναι δουλειά μιας ομάδας συγκεκριμένων ατόμων. Και το ζητούμενο είναι πώς θα μπορέσουμε να διαχειριστούμε, σε συνεργασία με τον κεντρικό κράτος, δηλαδή το κεντρικό υπουργείο, πώς θα μπορέσουμε να εφαρμόσουμε ένα μοντέλο όπου τα στελέχη των Δήμων θα μπορέσουν να συνεργαστούν με τα στελέχη της ΜΟΔ για να μπορέσουμε να υλοποιήσουμε το πρόγραμμα. Αυτή είναι η κατάσταση που υπάρχει αυτή τη στιγμή.

Αν δεν υπάρξουν σοβαρές νομοθετικές πρωτοβουλίες σε αυτή την κατεύθυνση, δηλαδή στην κατεύθυνση της συνεργασίας των δήμων με τη ΜΟΔ, θα βρούμε δυσκολίες στην υλοποίηση, στη διαχείριση. Διότι ως τώρα πετύχαμε στο σχεδιασμό - αφού περάσαμε από μια δύσκολη διαδικασία αξιολόγησης, προφανώς πετύχαμε να σχεδιάσουμε σωστά-, να κάνουμε διαβούλευση, να προσδιορίσουμε την περιοχή παρέμβασης, να κάνουμε σχέδιο δράσης.

Το να διαχειριστούμε από εδώ και πέρα την κατάσταση είναι ένα από τα ζητήματα που βάζω σε αυτό το τραπέζι. Πρέπει να σχεδιαστεί ένας μηχανισμός διαχείρισης έτσι ώστε αυτό το εγχείρημα,

το οποίο είναι μοναδικό για τις πόλεις, να πετύχει.

Μαρία Τσιώτα, Αντιδήμαρχος Περιστερίου και μέλος του ΑΣΔΑ.

Θα κάνω τοποθέτηση ως εκπρόσωπος του ΑΣΔΑ και πιο συγκεκριμένα θα μπορούσα να πω ως Αντιδήμαρχος Περιστερίου, του μεγαλύτερου δήμου του ΑΣΔΑ. Και επειδή είχα παρακολουθήσει την εξέλιξη του ΣΟΑΠ από την πρώτη στιγμή στον ΑΣΔΑ, θα συμφωνήσω απόλυτα με τον εκπρόσωπο του Δήμου Πειραιά σε πάρα πολλά σημεία και, για την οικονομία του λόγου, θα εκθέσω την άποψη μου για τα θέματα των ΟΧΕ.

Έχει τονιστεί από τους προλαλήσαντες και ιδιαίτερα από το Γενικό Διευθυντή του ΑΣΔΑ κ. Διαμαντόπουλο, η ιδιαιτερότητα του Συνδέσμου, δηλαδή 7 δήμοι οι οποίοι μπορεί να είναι δήμοι της Δυτικής Αθήνας και να αντιμετωπίζουν χωροταξικά ίδια θέματα, αλλά η λειτουργία τους και η εξέλιξή τους έχει και μεγάλες διαφορές. Να δώσω ως παράδειγμα το Δήμο Φυλής που έχει πολλά προβλήματα, αλλά είναι και ο Δήμος που δέχεται τα απορρίμματα όλης της Αττικής.

Έχουμε διαφορετικά προβλήματα λειτουργικότητας, αλλά και εξέλιξης των δήμων, τα οποία είχαμε προσπαθήσει στον ΑΣΔΑ να επιλύσουμε από την πρώτη στιγμή της εξέλιξης του ΣΟΑΠ, δημιουργώντας υποδομές τέτοιες που να αναβαθμίζουν κυρίως τις υποβαθμισμένες περιοχές. Εστιαστήκαμε, δηλαδή, στις υποβαθμισμένες περιοχές των δήμων και είχαμε ήδη δημιουργήσει μια εικόνα της εξέλιξης του ΣΟΑΠ, προσπαθώντας να δημιουργήσουμε ένα διαδημοτικό δίκτυο. Αυτό ήρθε ως προπομπός της ΟΧΕ.

Οφείλω να δώσω συγχαρητήρια στους ανθρώπους του ΑΣΔΑ που συντόνισαν ένα έργο αρκετά δύσκολο, γιατί 7 δήμοι με 7 διαφορετικά επιχειρησιακά σχέδια έπρεπε να συντονιστούν, να γίνουν ομάδες, να λειτουργήσουν, να δρομολογήσουν δεδομένα, να δούμε πού συγκλίνουμε και πού αποκλίνουμε και να δώσουμε ο καθένας από τη δική μας σκοπιά αυτό που εμείς θέλουμε για την εικόνα του δικού μας δήμο, και ο ΑΣΔΑ να τα συγκεράσει όλα αυτά και να τα κάνει μια εικόνα η οποία θα αποτυπωθεί στο ΣΟΑΠ -όπως και αποτυπώθηκε- και αυτή η αποτύπωση να είναι αρκετά επιτυχής ώστε να επιτύχει την έγκριση του σχεδίου. Έχουμε λοιπόν ομάδες ανθρώπων που δουλεύουν ξεχωριστά σε κάθε δήμο, που υλοποιούν -εκτός από τα επιχειρησιακά μας προγράμματα- και αυτό που έχουμε με τον ΑΣΔΑ, σε συνεργασία.

Θεωρούμε αρκετά δύσκολο το θέμα της διαβούλευσης -ειπώθηκε πριν και δεν θα πω κάτι περισσότερο- διότι μια διαβούλευση η οποία αφορά και τους 7 δήμους δεν είναι εύκολο να συντονιστεί.

Πέραν όμως όλων αυτών, θα ήθελα να επιμείνω και να σταθώ στο θέμα της εξέλιξης των σχεδίων και να σταθώ στο θέμα της υλοποίησης. Πραγματικά, η εμπειρία μας ως στελέχη της τοπικής αυτοδιοίκησης έχει δείξει ότι το δυσκολότερο όλων είναι η υλοποίηση και η μη καθυστέρηση όλων αυτών των σχεδίων, και είναι αυτό που θα μας απασχολήσει από δω και πέρα. Θέλω να πιστεύω ότι θα υπάρχει μια μεγαλύτερη ευελιξία σε θέματα προσαρμογής νομοθετικών πλαισίων. Είναι εκείνα που κατεξοχήν καθυστερούν τις υλοποιήσεις των έργων.

Η κεντρική διοίκηση είναι μια «τροχοπέδη» στην εξέλιξη κάποιων πραγμάτων, διότι χωρίς αυτήν δεν μπορούμε να υλοποιήσουμε από το μικρότερο ως το μεγαλύτερο στα προγράμματα, είτε αυτά είναι άυλα κοινωνικά προγράμματα είτε είναι προγράμματα αναβάθμισης του αστικού

ιστού. Θα πρέπει οπωσδήποτε να αξιοποιήσουμε τα χρήματα χωρίς καθυστερήσεις και αυτό είναι κάτι που δεν είναι αποκλειστικά στο δικό μας χέρι. Είναι κάτι που αφορά και τους κεντρικούς φορείς και εκεί θα σταθώ.

Τα τεχνικά χαρακτηριστικά της δικής μας ΟΧΕ-ΒΑΑ τα παρουσίασε ο κ. Διαμαντόπουλος. Είμαστε όντως η ΟΧΕ που έχει ενταχτεί στον άξονα της αναβάθμισης των υποβαθμισμένων περιοχών και θα προσπαθήσουμε να κάνουμε το καλύτερο.

Δημήτριος Κάναβος, Δήμαρχος Καλλιθέας.

Υπάρχει ένα εργαστήρι σήμερα με πολύ ολοκληρωμένη προσέγγιση. Περιλαμβάνει και αυτούς που σχεδίασαν την ΟΧΕ και αυτούς που την παρακολουθούν, και το πολιτικό και το επιχειρησιακό σκέλος αυτών που θα κληθούν τώρα να υλοποιήσουν την ΟΧΕ. Εμείς ανήκουμε στο πολιτικό σκέλος. Ο κ. καθηγητής μας έχει ήδη στείλει τρεις ερωτήσεις που πρέπει να απαντήσουμε.

Το ερώτημα που τίθεται καταρχάς είναι πώς η κάθε ΟΧΕ συνδέθηκε με υφισταμένους πολεοδομικούς σχεδιασμούς.

Εμείς, οι τρεις δήμοι που συμμετέχουμε στο ΣΥΔΝΑ, κάναμε μια συγκριτική αξιολόγηση του υφιστάμενου πολεοδομικού πλαισίου με ό,τι υπάρχει, από το Ρυθμιστικό, από το ΣΕΣ, από το μητροπολιτικό δίκτυο των ποδηλατοδρόμων, αλλά βέβαια λάβαμε υπόψη και τα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια των δήμων μας, αλλά και τη Στρατηγική Έξυπνης Εξειδίκευσης. Προφανώς, ο βαθμός συμβατότητας των διαφόρων επιπέδων σχεδιασμού στην περιοχή εφαρμογής είναι υψηλός και αυτό φάνηκε και από την επιτυχία της πρότασης. Αυτό όμως που πρέπει να μεγιστοποιηθεί είναι η συμβατότητα των Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων με το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας - Αττικής σε κρίσιμες ζώνες που μπορούν να λειτουργήσουν αναπτυξιακά, πολλαπλασιαστικά, στην ΟΧΕ μας.

Ένα ιδιαίτερο χαρακτηριστικό που μας προβλημάτισε κατά τη συγκρότηση της ΟΧΕ είναι ότι τα τρία Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια των δήμων δεν περιλαμβάνουν το παράκτιο μέτωπο των τριών δήμων. Έτσι, τα νέα Τοπικά Χωρικά Σχέδια θα πρέπει να καλύψουν αυτή τη έλλειψη, αλλά και να προσεγγίσουν εκ νέου και τις χρήσεις και τις λειτουργίες που πρέπει να αναπτυχτούν στην περιοχή, είτε αυτές αφορούν ποδηλατοδρόμους, πεζοδρόμους, είτε κοινόχρηστους χώρους - έδειξε η κα Λαγουδάκη τις δύο διαδρομές πρασίνου- με βάση τα νέα δεδομένα που και το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας προέβλεπε, αλλά και η πραγματικότητα έχει δημιουργήσει με τη λειτουργία πλέον του ΚΠΙΣΝ Α.Ε..

Ο αστικός χώρος είναι πολυσύνθετος και εννοιολογικά η βιώσιμη ανάπτυξη προσεγγίζεται υπό αυτή την κατεύθυνση. Η βιώσιμη ανάπτυξη, άλλα και η ΟΧΕ, έχουν ολοκληρωμένο και πολυτομεακό χαρακτήρα. Έτσι οι δράσεις παρεμβαίνουν και στο δομημένο περιβάλλον και στο φυσικό και στο πολιτιστικό και, προφανώς, και στο κοινωνικοοικονομικό περιβάλλον. Έτσι λοιπόν η ΟΧΕ αξιολογείται ως ένα εργαλείο ολοκληρωμένης, αλλά και ταυτόχρονα εξειδικευμένης προσέγγισης για βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Όμως αυτός ο χαρακτήρας, ο πολυτομεακός, αυξάνει το βαθμό δυσκολίας, τόσο στο σχεδιασμό της στρατηγικής όσο και στην εφαρμογή της.

Σωστά έχουμε τοποθετηθεί στο τραπέζι. Από τη μια πλευρά η Αθήνα και ο ΑΣΔΑ είναι οι δύο που έχουν λειτουργήσει ξανά στα συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα. Εμείς στα νότια τόσο καιρό

«κρατούσαμε ομπρέλα» στα συγχρηματοδοτούμενα. Τα είπε και ο κ.Τσιατσιάμης. Και τώρα έχοντας εγκεκριμένη την στρατηγική μας, καλούμαστε να την εφαρμόσουμε και να τηρήσουμε συγκεκριμένα χρονοδιαγράμματα και, επειδή είναι πολυτομεακός ο χαρακτήρας της στρατηγικής, πρέπει να γνωρίζουμε ότι τα έργα και οι δράσεις είναι αλληλοσυνδεόμενες και στον σύνθετο αστικό χώρο είναι πιθανή η εκδήλωση αντιδράσεων.

Για παράδειγμα, μία από τις παρεμβάσεις στο πλαίσιο της ΟΧΕ, είναι η δημιουργία ενός ενιαίου δικτύου διαδρομών, πεζών και ποδηλάτων, που διασυνδέει χώρους με ιδιαίτερα στοιχεία του ιστορικού, πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος αλλά και περιοχές με μεγάλη συγκέντρωση καταστημάτων τουρισμού, εστίασης και αναψυχής. Τα έργα κατά μήκος των πεζοδρομίων στα μέτωπα των καταστημάτων εφόσον δεν σχεδιαστούν, προγραμματιστούν και επικοινωνηθούν σωστά, μπορεί να δημιουργήσουν προβλήματα στην λειτουργία των επιχειρήσεων οι οποίες με την σειρά τους εντάσσονται σε μια άλλη παρέμβαση που αφορά στον εκσυγχρονισμό της λειτουργίας τους.

Επίσης, η επιδιωκόμενη αύξηση των επισκεπτών, εφόσον δεν ενταχθεί ομαλά στην υφιστάμενη λειτουργία των αστικών περιοχών, μπορεί να δημιουργήσει αρνητικές επιπτώσεις στις γειτνιάζουσες περιοχές κατοικίας. Αυτή η αύξηση των επισκεπτών στην περιοχή -που έχει ήδη αρχίσει να φαίνεται με τη λειτουργία του ΚΠΙΣΝ και με τις χρήσεις πολιτισμού και τουρισμού που έχουν ήδη αρχίσει να αναπτύσσονται- μπορεί να λειτουργήσει ανταγωνιστικά με αυτούς που αντιλαμβάνονται την περιοχή ως αμιγούς κατοικίας, που δεν είναι. Έχουμε και σχετικό πεδίο άσκησης πολιτικής στο Δήμο Καλλιθέας. Περνάμε τώρα μια κανονιστική πράξη για κυκλοφοριακές ρυθμίσεις γύρω από το ΚΠΙΣΝ και βρισκόμαστε μπροστά σε τέτοιες αντιδράσεις.

Το δεύτερο ερώτημα αφορούσε τη διαβούλευση.

Εμείς κάναμε και διαβουλεύσεις σε επίπεδο δήμων και μάλιστα ιδιαίτερα ενδιαφέρουσες. Η διαβούλευση ήταν προαπαιτούμενη από τον Οδηγό, αλλά αυτό που είναι σημαντικό και πρέπει να κρατήσουμε, είναι ότι οι διαβουλεύσεις ήταν ουσιαστικές και μας εξέπληξαν ευχάριστα. Θυμάμαι χαρακτηριστικά τη διαβούλευση με τα υφιστάμενα *cluster*.

Πολλές φορές οι διαδικασίες διαβούλευσης στους δήμους δεν βγάζουν κάτι ενδιαφέρον. Έρχεται ο καθένας και λέει ότι σκέφτεται και ότι τον απασχολεί. Όμως ήρθαν *stakeholders* με στοχευμένες ατζέντες. Μας έκανε ιδιαίτερη εντύπωση και μας βοήθησε πάρα πολύ.

Επίσης, ήταν πολύ δυναμική στην ΟΧΕ μας η διαβούλευση με τους 5 φορείς που έχουμε κάνει μνημόνιο συνεργασίας, δηλαδή την Εθνική Λυρική Σκηνή, την Εθνική Βιβλιοθήκη, την εταιρία λειτουργίας του Κέντρου Πολιτισμού Ίδρυμα Σταυρός Νιάρχος, ενώ είχαμε την τύχη και τη χαρά να έχουμε και 2 πανεπιστήμια, το Πάντειο Πανεπιστήμιο και το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο. Μάλιστα, με αυτούς τους πέντε φορείς είχαμε ουσιαστικά ξεκινήσει την διαβούλευση από το 2014, γεγονός που μας βοήθησε, γιατί υπήρχε διαβούλευση σε όλη τη διάρκεια του σχεδιασμού. Μέχρι να εκδοθεί η Πρόσκληση για την ΒΑΑ/ΟΧΕ ήμασταν αρκετά έτοιμοι.

Πέραν όμως της διαβούλευσης που έχει ήδη ολοκληρωθεί κατά τη διάρκεια σχεδιασμού της στρατηγικής ΟΧΕ/ΒΑΑ, στο πλαίσιο της στρατηγικής και του συστήματος διακυβέρνησης προβλέπεται ένας μόνιμος μηχανισμός διαβούλευσης, αλλά και παρακολούθησης της πορείας της ΟΧΕ/ΒΑΑ «Δομή Παρακολούθησης». Στη Δομή Παρακολούθησης, με μνημόνιο συνεργασίας,

μετέχουν οι Δημοτικές Επιτροπές Διαβούλευσης, εκπρόσωποι των τριών Δήμων και εκπρόσωποι των πέντε φορέων (ΚΠΙΣΝ, Εθνική Λυρική Σκηνή, Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας, Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο και Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών). Επίσης, η λειτουργία της «Δομής Παρακολούθησης» υποστηρίζεται με παράλληλες παρεμβάσεις που αφορούν έναν διαρκή μηχανισμό ενημέρωσης και υποστήριξης των επιχειρήσεων, αλλά και έναν μόνιμο κόμβο διαβούλευσης με τους τοπικούς κοινωνικούς εταίρους (κάτοικοι, επισκέπτες, φορείς πολιτισμού, σύλλογοι κ.α.).

Νομίζω όμως ότι δεν πρέπει να μένουμε μόνο στο αν υπάρχουν μηχανισμοί και διαδικασίες για διαβούλευση και επικοινωνία με τους πολίτες. Η ουσιαστική δυσκολία είναι σε ζητήματα, που θα τα χαρακτήριζα, παιδείας και γνώσης, τόσο των υπηρεσιακών στελεχών, αλλά και των τοπικών κοινωνικών εταίρων και των υπόλοιπων *stakeholders* που προσέρχονται στη διαβούλευση.

Συνάντησα στις Βρυξέλες τον *Francesco Amodeo*[5]. Τη μιάμιση ώρα που διήρκεσε η άτυπη σύσκεψη γνωριμίας και συνεργασίας που είχαμε, μας μίλαγε για τη συνεχή διαβούλευση και γι' αυτό το μηχανισμό, δηλαδή για το πόσο ενδιαφέρει την ΕΕ και κατά την υλοποίηση και την παρακολούθηση ο ενδιάμεσος φορέας διαχείρισης να μην γίνει ένας απρόσωπος μηχανισμός, αλλά να συνδέεται με όλους αυτούς που βρίσκονται σε αυτές τις χωρικές ενότητες.

Είναι ουσιώδη στοιχεία αυτά. Τα είπαμε και προηγουμένως, ας μην μιλήσω και εγώ για συνέργειες και συνεργασίες, κάθετες και οριζόντιες.

Αυτό που πρέπει να σημειώσω, όμως, είναι ότι αυτή η διαδικασία συμμετοχής στη διαβούλευση απαιτεί από όλους -και από εμάς που συμμετέχουμε και, ακόμη περισσότερο, που τις προκαλούμε- νέου είδους προσέλευση και παρουσία. Άκουσα πριν το σχόλιο του κ. Μπελαβίλα που αφορά τους δημάρχους. Θα πρέπει όλοι να προσερχόμαστε σε αυτές τις διαβουλεύσεις έτοιμοι για διαπραγματεύσεις και διαβουλεύσεις, διότι είναι πολύ σημαντική η διαδικασία και όχι και το προϊόν. Και αυτό προϋποθέτει -και δεν θέλω να φανεί ως ευχολόγιο- γνώση των υποχρεώσεων και των δικαιωμάτων τόσο από τους πολίτες όσο και από τον επιχειρηματικό τομέα, που στο πλαίσιο της τοπικής ανάπτυξης επιδιώκουμε τη συμμετοχή του για να μοχλεύσουμε και ιδιωτικούς πόρους. Και ο επιχειρηματικός όμως τομέας, θα πρέπει με την σειρά του να γνωρίζει ότι ενδεχόμενα απαιτείται θυσία ορισμένων οικονομικών στόχων σε όφελος της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης.

Πολύ σημαντικό είναι το τρίτο ερώτημα που αφορά τις προϋποθέσεις για να υλοποιηθεί επιτυχημένα η ΟΧΕ/ΒΑΑ.

Εμείς πήγαμε βιαστικοί στις Βρυξέλες για να ρωτήσουμε για την επόμενη προγραμματική περίοδο. Το είπε πριν ο Πειραιάς, σάς είπα ότι είμαστε στην ίδια πλευρά. Εμείς πήγαμε βιαστικοί να ρωτήσουμε το πώς βλέπουνε την επόμενη μέρα, να ρωτήσουμε πώς είναι η συνέχεια.

Είναι όμως σίγουρο ότι υπάρχουν ακόμη πολλές οι δυσκολίες και οι προϋποθέσεις για να μπορέσουν να ανταποκριθούν οι δήμοι στις απαιτήσεις υλοποίησης των στρατηγικών ΟΧΕ/ΒΑΑ

[5] Στέλεχος της ΕΕ στη Μονάδα REGIO.DG.03- Inclusive Growth, Urban and Territorial Development.

Μέχρι τώρα καταφέραμε να ανταποκριθούμε στο σχεδιασμό της στρατηγικής ΟΧΕ/ΒΑΑ. Καταφέραμε να κάνουμε μια πολύ αξιόλογη διαβούλευση, πρωτόγνωρη σε εμένα στα 19 χρόνια που συμμετέχω στα κοινά. Είναι τώρα η ώρα να αντιμετωπίσουμε τις δυσκολίες της διαχείρισης, της υλοποίησης της στρατηγικής μας –μας το είπαν στο προηγούμενο πάνελ- και της παρακολούθησης των παρεμβάσεων που περιλαμβάνει η στρατηγική.

Μια πρώτη δυσκολία έχει να κάνει με το στελεχιακό δυναμικό (έλλειψη ειδικοτήτων ή περιορισμένος αριθμός στελεχών). Με δεδομένους τους δημοσιοοικονομικούς περιορισμούς στην περίοδο της οικονομικής κρίσης, θα πρέπει σε κεντρικό επίπεδο να διασφαλιστεί η δυνατότητα υποστήριξης των Δήμων, με στελέχη εξειδικευμένα στη λειτουργία ΕΦΔ από δομές όπως είναι η ΜΟΔ. Επίσης στο κεντρικό και Περιφερειακό επίπεδο, θα πρέπει άμεσα να αποσαφηνιστεί το πλαίσιο υλοποίησης επιμέρους παρεμβάσεων, όπως για παράδειγμα των κρατικών ενισχύσεων για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και την σύμπραξη επιχειρήσεων με Ερευνητικούς – Επιστημονικούς Φορείς για ανάπτυξη καινοτομιών. Στο τοπικό επίπεδο των Δήμων, θα πρέπει να διασφαλιστούν, όλες οι προϋποθέσεις που αναφέρθηκαν στο προηγούμενο ερώτημα, για την λειτουργία ενός αποτελεσματικού και ουσιαστικού μηχανισμού διαρκούς ενημέρωσης και διαβούλευσης.

Τέλος, κρίσιμο ζήτημα είναι να διασφαλιστεί η διαθεσιμότητα διαχρονικών στοιχείων και δεικτών στο επίπεδο των Δήμων. Το είπε πριν και ο κ.Μπελαβίλας και έδειξε μια σειρά δείκτες για τους 3 δήμους του ΣΥΔΝΑ και τον Πειραιά. Ήθελε να δώσει το αισιόδοξο μήνυμα ότι βρίσκουμε δείκτες, αλλά εμείς δεν θα το συμμεριστούμε. Θυμάμαι τις προσπάθειες των εξωτερικών συνεργατών να βρουν από την ΕΛΣΤΑΤ τα στοιχεία, αλλά ακόμη περισσότερο τις προσπάθειες για να τα αξιολογήσουν συγκριτικά. Οι Ευρωπαϊκοί στόχοι για την Ολοκληρωμένη Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη αποτυπώνονται και παρακολουθούνται μέσα από προεπιλεγμένους δείκτες, με τιμές βάσης και στόχου και τα στοιχεία αυτά στην Χώρα μας, αρκετές φορές, δεν είναι διαθέσιμα ούτε καν στο Περιφερειακό επίπεδο ή η συχνότητα καταγραφής και παρακολούθησης δεν καλύπτει τις απαιτήσεις που τίθενται στο πλαίσιο της ΟΧΕ/ΒΑΑ.

Λουδοβίκος Βασενχόβεν, Ομότιμος Καθηγητής Χωροταξίας ΕΜΠ

Ως εξωτερικός παρατηρητής κατά κάποιο τρόπο, πρέπει να πω ότι έχω εντυπωσιαστεί και από το επίπεδο παρουσιάσεων, αλλά ακόμη περισσότερο από το επίπεδο του εγχειρήματος που αξίζει να φτάσει σε ένα πολύ καλό τέλος. Οι παρεμβάσεις μέσα στις πόλεις παντού συναντούν δυσκολίες, διότι –αναφέρθηκε και προηγουμένως από τον κ. Δήμαρχο- κάποιες φορές συναντούν αντιδράσεις. Αυτό όμως είναι ένα στοιχείο της αναγκαίας εκδημοκρατικοποίησης του σχεδιασμού και αυτό το εγχείρημα με τις ΟΧΕ θα είναι μια πολύ ενδιαφέρουσα εμπειρία μέχρι τέλους. Και για να μην ξεχάσω και την προέλευση μου, μια και αναφέρθηκε στα πανεπιστήμια ο κ. Δήμαρχος, πιστεύω ότι συσσωρεύεται γνώση με όλη αυτή την προσπάθεια των ΟΧΕ και ελπίζω ότι κάποιος θα βρεθεί να τη μαζέψει όλη αυτή τη δουλειά και να γίνει ένα πολύ καλό βιβλίο. Γιατί η συμβολή όλης αυτής προσπάθειας στη γνώση σε θέματα πολεοδομίας και ανάπτυξης των πόλεων είναι πολύ σημαντική.

1.5.1 Παρέμβαση

Ανδρέας Ευθυμίου, Δήμαρχος Μοσχάτου - Ταύρου

Ο Δήμος Μοσχάτου-Ταύρου προετοιμάστηκε για δύο ΟΧΕ. Μία με τον Δήμο Αθηναίων και μία με την Καλλιθέα και τον Άλιμο, κι αυτό γιατί γεωγραφικά, ο Καλλικρατικός Δήμος Μοσχάτου-Ταύρου από την μία πλευρά έχει ως όριό του την παραλία κι από την άλλη την Αθήνα. Με τον Καλλικράτη, ενώθηκαν δύο Δήμοι που δεν είχαν απολύτως κανένα κοινό χαρακτηριστικό, ούτε στην κοινωνική τους σύνθεση, αλλά ούτε και στα γεωγραφικά τους όρια. Το μόνο σημείο που τους συνδέει είναι η οδός Πειραιώς, μία λεωφόρος που δεν αποτελεί ζώνη κατοικίας.

Αξίζει να σταθώ ιδιαίτερα στην έρευνα που έχει γίνει όσον αφορά το κομμάτι της παραλίας και τα στοιχεία που έχουν αξιοποιηθεί από τον κα Λαγουδάκη. Αναλύοντας δηλαδή στοιχεία από την ΕΛΣΤΑΤ, αναδείχτηκαν συγκλονιστικά πράγματα για κάποιον που γνωρίζει το Δήμο μας. Πράγματα και συμπεράσματα που κανείς δεν περίμενε ότι υπάρχουν! Για παράδειγμα, αποδείχτηκε ότι μεγάλο ποσοστό των αναλφάβητων στο Μοσχάτο βρέθηκε στην περιοχή που ιστορικά θεωρείται ότι κατοικεί η «μεγαλοαστική τάξη» του Μοσχάτου! Η ανάλυση των στοιχείων αυτών αποτελεί πολύ καλό εργαλείο για την προετοιμασία μας!

Επιλέξαμε να προχωρήσουμε με την ΟΧΕ της Αθήνας για λόγους που έχουν να κάνουν με τη Δημοτική Κοινότητα Ταύρου και την ανάπτυξή της. Η συνεργασία μας βέβαια τόσο με την Αθήνα όσο και με την Καλλιθέα είναι άψογη. Σε αυτό το σημείο αισθάνομαι την ανάγκη να ευχαριστήσω και τους δύο Δήμους γι αυτή τη συνεργασία. Η τωρινή συνεργασία μας με την Αθήνα στο πλαίσιο της ΟΧΕ είναι άψογη, κυρίως όσον αφορά την περιοχή της οδού Πειραιώς και τους γύρω δρόμους. Δίνουμε ιδιαίτερα σημασία στην οδό Πειραιώς. Πρόκειται για έναν ιστορικό δρόμο της Αθήνας ο οποίος συνδέει την πρωτεύουσα με το λιμάνι και συγκεντρώνει πλήθος δραστηριοτήτων, ενώ σε αυτή εδρεύουν πολιτιστικά και πανεπιστημιακά ιδρύματα, το Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης και πολλοί ακόμα πολιτιστικοί, εκπαιδευτικοί και άλλοι φορείς.

Κι ενώ διαθέτουμε ένα πολύ καλό εργαλείο, έχουμε ολοκληρωμένα στοιχεία, πολλά δεδομένα και καλές αναλύσεις, έχουμε ταυτόχρονα να αντιμετωπίσουμε και ένα τρομερό εμπόδιο. Κι αυτό είναι η δημόσια διοίκηση. Η δημόσια διοίκηση, με τη συγκρότησή της -και εγώ από το δημόσιο προέρχομαι και το έχω υπερασπιστεί- και ως δομή και ως στελέχωση. Υπάρχουν Δήμοι που δεν μπορούν να ανταπεξέλθουν στις απαιτήσεις.

Οι Δήμαρχοι στην μεγάλη πλειονότητά τους θέλουν να κάνουν έργα, αλλά πολλές φορές βρίσκουν εμπόδια από τις ίδιες τις υπηρεσίες. Από τις δυσκολίες που φέρνουν οι ίδιες οι υπηρεσίες αλλά και από το γραφειοκρατικό σύστημα που έχει δημιουργήσει το κράτος, αφού για να κάνεις για παράδειγμα μία πεζοδρόμηση, μπορεί να περάσουν και τρία χρόνια, καλώς εχόντων των πραγμάτων. Για να κάνεις οτιδήποτε χρειάζεται διαβουλεύσεις, παραδιαβουλεύσεις, εγκρίσεις, παραεγκρίσεις και στο τέλος φτάνεις στην Αποκεντρωμένη Διοίκηση όπου ο ένας και μοναδικός υπάλληλος λέει: «θα δω τι μπορώ να κάνω για να βάλετε ένα σήμα που να υποδεικνύει ότι απαγορεύεται να στρίβεις δεξιά στην Πειραιώς!»

Φυσικά όλα τα εμπόδια που προκύπτουν πρέπει να τα αντιμετωπίσουμε. Ας είμαστε, λοιπόν, αισιόδοξοι! Με τη συνεργασία του Δημόσιου Τομέα μαζί με τους ιδιωτικούς φορείς και με τη στήριξη των δημόσιων υπαλλήλων που και τις γνώσεις έχουν και τη θέληση να δουλέψουν - γιατί

μπορεί να είναι λίγοι, άλλα επωμίζονται πολύ μεγάλο μέρος της δουλειάς- πιστεύω ότι θα μπορέσουμε να πετύχουμε αυτά που έχουμε βάλει ως στόχους.

1.6 Σύνοψη - Κλείσιμο

Ευάγγελος Ασπρογέρακας, Δρ. Χωροταξίας – Πολεοδομίας ΕΜΠ

θα αποφύγω μια σύνοψη με την έννοια ότι δεν θα ήθελα να σχολιάσω ξανά ζητήματα που έθιξαν με εξαιρετικό τρόπο -ομολογώ- οι σχολιαστές του στρογγυλού τραπεζιού, αλλά και των εισηγήσεων.

Αρχικά, μια διευκρίνιση. Δεν μιλάω πλέον ως εκπρόσωπος του Υπουργείου Περιβάλλοντος. Να δώσω την πληροφορία, ωστόσο, ότι η Επιτροπή Συντονισμού των ΣΟΑΠ της Αττικής έχει συσταθεί. Δεν έχει συγκροτηθεί, έχει όμως ενεργοποιηθεί, λειτουργεί άτυπα, και έχει χρησιμοποιηθεί σε μια ενεργοβόρα και χρονοβόρα διαδικασία για την κατάρτιση κυρίως του ΣΟΑΠ Πειραιά, αλλά και του ΣΟΑΠ Ηρακλείου Κρήτης.

Είναι ευκαιρία με την επιτάχυνση της εφαρμογής του ΣΟΑΠ της Αθήνας να υπάρξει μια επαφή του Δήμου της Αθήνας και της αρμόδιας υπηρεσίας του Υπουργείου, προκειμένου να ενεργοποιηθεί το δίκτυο των εκπροσώπων της κεντρικής διοίκησης και για την εφαρμογή ενός ΣΟΑΠ, που θα μπορούσε να είναι αυτό της Αθήνας. Είμαι βέβαιος ότι θα είναι μια γόνιμη συνεργασία, όπως γόνιμη ήταν και η συνεργασία του Υπουργείου όταν λειτουργούσε ο Οργανισμός Αθήνας με το Δήμο της Αθήνας για την κατάρτιση του Σχεδίου.

Τρία σχόλια θα κάνω, μη θέλοντας να καταχραστώ τον χρόνο σας.

Ένα γενικό σχόλιο. Η χωρική συνοχή ως πολιτική της ΕΕ μετράει ήδη μια δεκαετία ζωής, αναγνωρίζοντας ως ορόσημο τη Συνθήκη της Λισσαβόνας. Δεν είναι ίσως αυτό ακριβώς που θα περιμέναμε, ωστόσο μας έχει δώσει χωρικά εργαλεία. Μέσω της τοποκεντρικής προσέγγισης φαίνεται ότι μεθοδολογικά η ανάπτυξη βασίζεται σε συγκεκριμένους πόλους. Αυτό που ενδεχομένως μπορεί να συμβεί σε χωροταξικό επίπεδο μέσω της πολιτικής της πολυκεντρικής ανάπτυξης, φαίνεται να μεταφέρεται και σε ενδοαστικό επίπεδο μέσα από πόλους παρέμβασης προκειμένου να επιτευχθεί αυτή η ανάπτυξη. Παραμένει, βέβαια, ένα ερώτημα κατά πόσο ή με ποιες προϋποθέσεις μπορεί πράγματι να επιτευχθεί μέσα από αυτή την προσέγγιση, χωρική συνοχή.

Μιλήσαμε πολύ για την εφαρμογή της πολιτικής της ΕΕ στην Ελλάδα σε μια εποχή μάλιστα που διευρύνονται οι ανισότητες στη χώρα, όπως πολύ εύστοχα καταδείχτηκε το πρωί. Χρειαζόμαστε, ωστόσο, και μια συνεκτική εθνική πολιτική όσον αφορά την ολοκληρωμένη ανάπτυξη των αστικών κέντρων. Και θα μας δώσει την ικανότητα για ουσιαστικές μικρορρυθμίσεις όσον αφορά την επιχειρησιακή χρήση των εργαλείων. Το έθιξε πολύ εύστοχα αυτό μέσα από την προσωπική του εμπειρία ο κ. Μπελαβίλας. Μια τέτοια πολιτική θα πρέπει να είναι σίγουρα πολυτομεακή, να βασίζεται σε συνέργειες, σε συνεργασία τόσο οριζόντια όσο και κάθετα, νομίζω δε πως πολλά παραδείγματα που αναφέρθηκαν εδώ σήμερα είναι πολύ αισιόδοξα προς αυτή την κατεύθυνση.

Δεύτερον, πολύ σημαντικό επίσης είναι ότι αναβαθμίστηκε ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης. Αυτό είναι φανερό. Θα πρέπει λοιπόν ενδεχομένως να βοηθήσουμε για τη θεσμική της ενίσχυση.

Και μάλιστα να θέσω ένα ερώτημα που μπορεί να αξιοποιήσει το ΕΚΔΔΑ, δηλαδή κατά πόσο το Υπουργείο Εσωτερικών θα μπορούσε να παίξει ένα ρόλο σε αυτό. Γνωρίζω ότι βρίσκεται σε εξέλιξη κατάρτισης ο νέος «Καλλικράτης». Σήμερα, τέθηκε το θέμα της συνεργασίας των δήμων σε επίπεδο λειτουργικής ενότητας και όχι μόνο διοικητικής. Υπάρχουν εργαλεία συνεργασίας στον «Καλλικράτη» τα οποία όμως φαίνεται ότι δεν είναι πολύ δυνατά. Θα μπορούσαν αυτά να βελτιωθούν; Σε κάθε περίπτωση, έγινε φανερό πως είναι αναγκαία η προετοιμασία από τώρα της τοπικής αυτοδιοίκησης για την επόμενη προγραμματική περίοδο. Και σε αυτό το ΕΚΔΔΑ θα μπορούσε να παίξει κάποιο ρόλο. Επίσης, έχει γίνει αποδεκτό ότι διαδικασίες οι οποίες θα ενισχύσουν τον από τα κάτω σχεδιασμό είναι σκόπιμο να ενσωματωθούν σε αυτή τη διαδικασία προετοιμασίας, με όσο το δυνατό πιο ουσιαστικό τρόπο.

Και ένα τελευταίο σχόλιο. Νομίζω πως ήταν πολύ αισιόδοξα τα στοιχεία που δόθηκαν ως προς την πληρότητα και ποιότητα των μελετών και σχεδίων που διαμορφώθηκαν ως σήμερα, όπως ήταν σαφής και εύλογη η αγωνία για την υλοποίηση προκειμένου να επιτύχουμε χωρική ανάπτυξη και όχι να μείνουμε απλώς σε μια επιφανειακή ανάπτυξη σε ορισμένο χώρο. Έχουν ήδη τεθεί οι προϋποθέσεις προκειμένου να επιτευχθεί αυτό και ελπίζω να μας δοθεί η ευκαιρία –ίσως από το ΕΚΔΔΑ;- να συζητήσουμε σε κάποιο χρονικό διάστημα από τώρα για την πορεία και τα αποτελέσματα αυτής της πολύ μεγάλης προσπάθειας.

ΕΝΟΤΗΤΑ 2. ΣΥΜΠΕΡΑΣΜΑΤΑ - ΚΑΤΕΥΘΥΝΣΕΙΣ

2.1 Γενικά συμπεράσματα

Μετά τη Συνθήκη της Λισσαβόνας, το 2007 και την εισαγωγή της έννοιας της εδαφικής συνοχής στην πολιτική συνοχής της ΕΕ, υπήρξε η προσδοκία για αυξημένη Ενωσιακή ενασχόληση με θέματα χωρικής πολιτικής. Η έννοια της χωρικής συνοχής δεν φαίνεται να διαθέτει ακόμα ένα συνεκτικό περιεχόμενο και ολοκληρωμένη επιχειρησιακή προσέγγιση ωστόσο, οδήγησε στην εισαγωγή συγκεκριμένων χωρικών εργαλείων για την εφαρμογή της πολιτικής συνοχής.

Πρόταγμα για την ΕΕ αποτελεί, ακόμη, η βιώσιμη αστική ανάπτυξη. Μάλιστα, κατά την τρέχουσα Περίοδο 2014-2020, σε όλες τις ευρωπαϊκές χώρες που λαμβάνουν ΕΣΠΑ ή αντίστοιχα προγράμματα, ένα ποσοστό της τάξης του 5% οφείλει να κατευθύνεται εκεί.

Οι ολοκληρωμένες στρατηγικές χωρικής ανάπτυξης, ως προϋπόθεση χρηματοδότησης από τα διαρθρωτικά ταμεία της ΕΕ, επιδιώκουν την απελευθέρωση των τοπικών δυνατοτήτων με απώτερο στόχο να επιφέρουν μία διαρκή βελτίωση στις οικονομικές, κοινωνικές, δημογραφικές και περιβαλλοντικές συνθήκες μιας αστικής περιοχής. Οι στρατηγικές αυτές συγκροτούνται από αλληλένδετες δράσεις/παρεμβάσεις που αφορούν στους τρεις πυλώνες της αειφορίας (οικονομία, κοινωνία, περιβάλλον) και με σαφή στόχο τη διαμόρφωση μιας συνεκτικής και ολοκληρωμένης πρότασης για τα προβλήματα που αντιμετωπίζει η αστική περιοχή, τα οποία δεν περιορίζονται στο δομημένο περιβάλλον και το φυσικό χώρο (εστιάζοντας, έτσι, μόνο σε ζητήματα αστικής σύνθεσης), αλλά αφορούν σε όλες τις διαστάσεις του χώρου.

Στην Ελλάδα σήμερα, στο πλαίσιο αυτό, αναπτύσσονται χρηματοδοτικά εργαλεία που αποσκοπούν σε ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη, ενώ και ο χωρικός σχεδιασμός αποκτά συστηματικά, εργαλεία τέτοια τα οποία να μπορούν να προάγουν, μετά από δοκιμές, ολοκληρωμένα μια ανάπτυξη με χαρακτηριστικά κοινωνικής δικαιοσύνης, οικονομικής μεγέθυνσης και ανάπτυξης, αλλά και περιβαλλοντικής ευαισθησίας. Μεταξύ των εργαλείων ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης που εισάγονται στην τρέχουσα προγραμματική περίοδο, οι ΟΧΕ αποτελούν ένα αναπτυξιακό εργαλείο με χρηματοδοτικό μηχανισμό και χωρική διάσταση, που αποτελούν προϊόν της σταδιακής ωρίμανσης παλαιότερων κοινοτικών προγραμμάτων (με πρώτο το URBAN).

Βέβαια, η Ελλάδα διαθέτει θεσμικό πλαίσιο για ολοκληρωμένες προσεγγίσεις στην αστική ανάπτυξη ήδη από το 1999 (Ν.2742/99) όταν εισήχθηκαν στο σύστημα σχεδιασμού τα Σχέδια Ολοκληρωμένης Χωρικής Παρέμβασης (ΣΟΑΠ), χωρικά σχέδια με προγραμματικό χαρακτήρα, τα οποία σήμερα πλέον εκπονούνται σε αρκετούς Δήμους. Το γεγονός, ωστόσο, ότι δεν προβλεπόταν συγκεκριμένος χρηματοδοτικός μηχανισμός, ίσως αποτέλεσε μέχρι σήμερα ένα σημαντικό ανασταλτικό παράγοντα στην ενεργοποίηση του εργαλείου των ΣΟΑΠ.

Οι ΟΧΕ αποτελούν, κατά συνέπεια, σήμερα ένα μεγάλο στοίχημα για την προαγωγή της βιώσιμης ανάπτυξης στην Ελλάδα. Συνολικά, έχουν εγκριθεί 46 Στρατηγικές με προϋπολογισμό το 40% του συνολικά προβλεπόμενου. Αξιολογώντας τη διαδικασία σχεδιασμού, αναδεικνύονται ένας διευρυμένος ρόλος των δήμων, καθώς και ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας των ΟΧΕ σε όρους πολυτομεακότητας, δηλαδή χρησιμοποιήθηκαν πόροι και από τα δύο Ταμεία (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ) και

διαφορετικές επενδυτικές προτεραιότητες, καθώς και ένα αυξημένο επίπεδο διαβούλευσης. Επίσης, παρατηρείται συνδυασμός παρεμβάσεων, δηλαδή παρουσία τόσο έργων για τα οποία υπάρχει εμπειρία υλοποίησής τους, συνήθως έργων υποδομής, όσο και άυλων δράσεων.

Ένα ιδιαίτερο στοιχείο σ' αυτή την προγραμματική περίοδο αποτελεί το ότι δίνεται η δυνατότητα στους δήμους, στις αστικές αρχές, να συμμετέχουν όχι μόνο στη διαμόρφωση της στρατηγικής, αλλά και στην επιλογή των πράξεων. Επιπλέον, δίνεται η δυνατότητα στις περιφέρειες να αναλάβουν το σχεδιασμό και την υλοποίηση των περιφερειακών προγραμμάτων και να επιλέξουν ποια διαδικασία θα ακολουθήσουν για την επιλογή των Στρατηγικών.

Ως ποιοτικά χαρακτηριστικά των ΟΧΕ-ΒΑΑ που έχουν υποβληθεί, επισημαίνονται η πολυθεματική προσέγγιση, η σημαντική αξιοποίηση του ΕΚΤ και η συνέργεια με άλλες στρατηγικές, η μεγάλη συμμετοχή στη διαβούλευση των τοπικών παραγόντων, η διαμόρφωση εταιρικών σχημάτων και η πολυεπίπεδη διακυβέρνηση. Όσον αφορά τα χωρικά σχέδια, η εμπειρία δείχνει ότι όπου υπήρχαν ΣΟΑΠ, αλλά και πρόσφατα Γενικά Πολεοδομικά Σχέδια (ΓΠΣ) αυτά τροφοδότησαν τις ΟΧΕ. Ειδικότερα, τα πρόσφατα ΓΠΣ προέβλεπαν αναγκαίες πολεοδομικές παρεμβάσεις οι οποίες δεν είχαν προωθηθεί και οι οποίες μπόρεσαν να μπουν σε μια διαδικασία εφαρμογής με τις ΟΧΕ.

Η πληρότητα και ποιότητα των μελετών και σχεδίων που έχουν ως τώρα εκπονηθεί συνιστούν μια αισιόδοξη διαπίστωση, αλλά πρέπει να ακολουθήσει η αποτελεσματική και ολοκληρωμένη εφαρμογή τους. Υπάρχει ο κίνδυνος σταδιακά η προσπάθεια να διολισθήσει σε αποσπασματική υλοποίηση "εύκολων" έργων. Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας των προσεγγίσεων θα πρέπει να διασφαλιστεί και σε επίπεδο εφαρμογής ώστε το αποτέλεσμα να είναι η βιώσιμη χωρική ανάπτυξη και όχι απλώς ανάπτυξη στο χώρο. Η συστηματική παρακολούθηση της εφαρμογής των ΟΧΕ, στις χωρικές και τις αναπτυξιακές τους διαστάσεις, και η ανατροφοδότηση του όλου εγχειρήματος θα βοηθήσουν προς την κατεύθυνση αυτή.

Καθώς οι ανισότητες στη χώρα διευρύνονται και με δεδομένη την οικονομική συγκυρία, για την αντιμετώπιση των ιδιαίτερων αναγκών των ελληνικών πόλεων αλλά και για την αξιοποίηση των συγκριτικών τους πλεονεκτημάτων, του χωρικού κεφαλαίου που διαθέτουν, απαιτείται μια συνεκτική εθνική πολιτική. Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας και οι ξεκάθαροι στόχοι θα βοηθήσουν και σε σχέση με την επιχειρησιακή χρήση των εργαλείων της πολιτικής συνοχής της ΕΕ.

Οι πολιτικές καθώς και οι πρακτικές εφαρμογής αναμένεται να κατευθυνθούν προς μια σταδιακή μετάβαση από τη μορφή των παρεμβάσεων φυσικού σχεδιασμού ή αποκλειστικά κανονιστικού πλαισίου, όπως χρήσεων γης, σε πιο ολοκληρωμένες προσεγγίσεις με πιο σύνθετους στόχους. Η εφαρμογή τους προϋποθέτει τομεακές συνέργειες αλλά και συνεργασίες μεταξύ των εμπλεκομένων τόσο οριζόντια όσο και κάθετα, με έμφαση στις διαδικασίες που θα ενισχύσουν τον «από τα κάτω» σχεδιασμό, με ουσιαστική συμμετοχή κατά το δυνατό της τοπικής κοινωνίας.

Στο πλαίσιο αυτό αναβαθμίζεται ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης και είναι ενδεχομένως σκόπιμη η θεσμική της ενίσχυση. Η χωρική διάσταση των ολοκληρωμένων προσεγγίσεων με έμφαση σε λειτουργικές και όχι διοικητικές ενότητες δίνει το έναυσμα για την διερεύνηση νέων καινοτόμων εργαλείων στο σχεδιασμό, αλλά και σε επίπεδο εργαλείων συνεργασίας μεταξύ των ΟΤΑ.

Η άμεση προετοιμασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την επόμενη προγραμματική περίοδο είναι αναγκαία. Το ΣΟΑΠ εμφανίζεται ως ένα ικανό πλαίσιο, έχοντας ολοκληρωμένο, αλλά και μακροπρόθεσμο χαρακτήρα. Εκτός από κατευθύνσεις φυσικού σχεδιασμού και έργα υποδομής, καλύπτει πιθανές ανάγκες για θεσμικές, διοικητικού χαρακτήρα ή άλλες άυλες δράσεις. Δίνεται, επίσης, η δυνατότητα να συνδυαστεί με τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια του Ν. 4447/16, προκειμένου να αντιμετωπισθούν ζητήματα που έχουν να κάνουν με κανονιστικές ρυθμίσεις (χρήσεις γης, όρους δόμησης, κλπ) στις ενότητες που αφορούν οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις.

Εν τέλει, πάντως, η μεγάλη πρόκληση είναι τα εργαλεία τα οποία δημιουργούνται να εξυπηρετούν την αμφίδρομη σχέση χώρου και ανάπτυξης, δηλαδή να μην υπάρχουν απλώς παράλληλα εργαλεία που μπορεί να μην συναντηθούν ποτέ και επομένως, το αποτέλεσμά τους, να είναι υποδεέστερο αυτού που θα μπορούσε να υπάρξει με τη σύγκλιση και από τη συνεργασία εκ των προτέρων όλων αυτών των εργαλείων και ρυθμίσεων. Χρειάζεται, λοιπόν, να ενταθούν οι προσπάθειες ώστε ο χώρος, όπως διαμορφώνεται, να μην είναι αποκλειστικά το αποτέλεσμα της χρήσης χρηματοδοτικών εργαλείων, αλλά και ο ίδιος να συμμετέχει με βάση τα πλεονεκτήματα, τα μειονεκτήματα και τις ρυθμίσεις τις οποίες οφείλει να έχει εκ των προτέρων, προκειμένου να γίνεται ο κατάλληλος αποδοχέας της ανάπτυξης. Θεμελιώδες ως προς αυτό είναι η αστική ανάπτυξη που προωθείται να συναποφασίζεται από όλους τους εμπλεκόμενους φορείς, με όρους διαβούλευσης, δημοκρατίας και διαφάνειας.

2.2 Η εμπειρία από την κατάρτιση προτάσεων ΟΧΕ-ΒΑΑ στην Αττική

Η επιλογή της Περιφέρειας Αττικής να εκχωρήσει πλήρως τη διαχείριση στους δήμους, ως αστικές αρχές, αποδίδοντας στους δήμους τον σημαντικό ρόλο που οι Κανονισμοί τους επιφυλάσσουν, αποτελεί ένα μεγάλο στοίχημα. Η Περιφέρεια αποφάσισε να επικεντρωθεί αποκλειστικά στον αστικό χώρο και εξέδωσε Πρόσκληση με χωρική αναφορά μόνο τους 40 δήμους που συγκροτούν το Πολεοδομικό Συγκρότημα Αθήνας – Πειραιά και όχι το σύνολο της Περιφέρειας.

Η αξιολόγηση των προτάσεων που υποβλήθηκαν ήταν συγκριτική και περιλάμβανε δύο στάδια. Στο πρώτο στάδιο, το οποίο έχει ολοκληρωθεί, κάθε πρόταση αξιολογήθηκε με βάση δύο ενότητες κριτηρίων. Η πρώτη ενότητα οδηγούσε σε αποδοχή ή όχι της πρότασης τυπικά και η δεύτερη αφορούσε την κατεξοχήν αξιολόγηση ως προς τα ποιοτικά χαρακτηριστικά της πρότασης. Στο δεύτερο στάδιο εξετάζεται η διαχειριστική επάρκεια του φορέα που θα αναλάβει τη διαχείριση και υλοποίηση της πρότασης.

Ιδιαίτερα θετικά αποτελέσματα, κατά κοινή ομολογία, είχε η συνεχής δημόσια, μετά από δημόσια πρόσκληση, εσωτερική διαδικασία διαβούλευσης κατά τη διάρκεια της προετοιμασίας των προτάσεων, στην οποία έλαβαν μέρος η διαχειριστική αρχή, οι σύμβουλοι και οι δήμοι που επρόκειτο να υποβάλλουν πρόταση. Αυτή οδήγησε μέσα από συνεχείς διαπραγματεύσεις, σε μετασχηματισμό και αναθεώρηση των αρχικών σχεδίων και σε εξάλειψη αστοχιών στο σχεδιασμό, ενώ διέλαβε θέματα διαχείρισης και χρηματοδοτήσεων. Κυρίως, δημιούργησε θετική εμπειρία συνεργασίας μεταξύ διαφόρων ειδικοτήτων (αρχιτέκτονες, πολεοδόμοι, οικονομολόγοι, περιφερειολόγοι κλπ.) και μεταξύ υπηρεσιών της διοίκησης διαφόρων επιπέδων, πανεπιστημιακών και συμβούλων.

Η κατάρτιση των τεσσάρων επιτυχημένων προτάσεων ΟΧΕ-ΒΑΑ της Αττικής εκκίνησε από διαφορετική αφετηρία η οποία προσδιορίστηκε ιδίως από την προηγούμενη εμπειρία των δήμων στη διαχείριση συνχρηματοδοτούμενων προγραμμάτων, την ύπαρξη προηγουμένων στρατηγικών μελετών και ΣΟΑΠ και την εξοικείωση με τις διαδικασίες διαβούλευσης και συμμετοχής. Ο Δήμος της Αθήνας διαθέτει ήδη Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης και Στρατηγική Αστικής Ανθεκτικότητας, έχει υλοποιήσει το «Έργο: Αθήνα» κατά την προγραμματική περίοδο ΕΣΠΑ 2007 – 2013 ως φυσική συνέπεια του οποίου έρχεται η ΟΧΕ, έχει θεσμοθετημένο ΣΟΑΠ, διαθέτει Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης στελεχωμένο με έμπειρο προσωπικό που γνωρίζει τις διαδικασίες ΕΣΠΑ. Ο ΑΣΔΑ διαθέτει ΣΟΑΠ η κατάρτιση του οποίου με την καταλυτική παρουσία του ΑΣΔΑ, ενίσχυσε τη συνέργεια και συνεργασία των συμμετεχόντων δήμων. Ο Δήμος Πειραιά ξεκίνησε την εκπόνηση ΣΟΑΠ με καθυστέρηση και υπό πίεση, ενώ δεν είχε προηγούμενη εμπειρία στη διαχείριση συχρηματοδοτούμενων έργων. Έλλειψη εμπειρίας σε συγχρηματοδοτούμενα προγράμματα είχε επίσης ο ΣΥΔΝΑ.

Οι επιτυχημένες προτάσεις παρουσιάζονται αναλυτικά στο παρόν Τεύχος, αξίζει όμως να γίνουν κάποιες γενικές επισημάνσεις. Με εξαίρεση την πρόταση από τον ΑΣΔΑ που οδηγήθηκε αναγκαστικά, λόγω του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας - Αττικής, στην επιλογή να ενταχτεί στον Άξονα των υποβαθμισμένων περιοχών, οι άλλες τρεις ΟΧΕ-ΒΑΑ έχουν ενταχτεί στον Άξονα των περιοχών με ειδική αναπτυξιακή δυναμική. Όσον αφορά στην περιοχή παρέμβασης, με εξαίρεση το Δήμο Πειραιά, αυτή υπερβαίνει τα όρια του ενός δήμου. Οι 4 επιτυχημένες ΟΧΕ-ΒΑΑ πέτυχαν να έχουν πολυθεματική και πολυτομέακη προσέγγιση, να αξιοποιούν πόρους από διαφορετικές επενδυτικές προτεραιότητες και περισσότερα Ταμεία και να συνδυάζουν διαφορετικού είδους παρεμβάσεις, δηλαδή έργα υποδομής και άυλες δράσεις.

Η διαβούλευση αποτέλεσε βασικό ζήτημα σε όλες τις επιτυχημένες προτάσεις ΟΧΕ-ΒΑΑ της Αττικής, αλλά το είδος και το εύρος της διαβούλευσης διέφερε. Σε αυτό έπαιξε ρόλο, μεταξύ άλλων, η προηγούμενη εμπειρία του δήμου σε διαβουλεύσεις. Ο Δήμος Αθηναίων έχει μεγάλη εμπειρία διαβουλεύσεων και χρησιμοποιεί ένα σύνολο μέσων και διαδικασιών, όπως στοχευμένα εργαστήρια, ανοιχτές διασκέψεις και η πλατφόρμα *Athens Digital Lab* που υποστηρίζει την ανάπτυξη από πολίτες και επιχειρήσεις ψηφιακών εφαρμογών για τις ανάγκες της πόλης. Διαθέτει τη βραβευμένη Πλατφόρμα ΣυνΑθηνά που δίνει τη δυνατότητα ηλεκτρονικής διάδρασης με την κοινωνία των πολιτών και αποτελεί σημαντικό εργαλείο διαρκούς διαβούλευσης.

Ο Δήμος Πειραιά προέβη σε διαβούλευση σε δύο φάσεις. Στην πρώτη φάση έγινε διαβούλευση μέσω ηλεκτρονικής πλατφόρμας, με βάση προγραμματικά κείμενα πάνω στα οποία οι πολίτες εκλήθησαν να καταθέσουν τις απόψεις τους, καθώς επίσης και μια μεγάλη εσωτερική διαβούλευση με τις υπηρεσίες του Δήμου. Στην επόμενη φάση ετέθη σε ευρεία διαβούλευση η πρόταση της ΟΧΕ όπου και συμμετείχαν όλοι οι φορείς της πόλης, συστηματικά, με προτάσεις.

Στην περίπτωση του ΣΥΔΝΑ πραγματοποιήθηκαν διαβουλεύσεις σε επίπεδο δήμου, καθώς και δυναμικές διαβουλεύσεις με τους 5 φορείς[6] με τους οποίους έχει συναφθεί μνημόνιο συνεργασίας, ενώ αξιοποιήθηκε επίσης ο μόνιμος κόμβος διαβούλευσης.

[6] Δηλαδή με την Εθνική Λυρική Σκηνή, με την Εθνική Βιβλιοθήκη, με την Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταυρός Νιάρχος Α.Ε., το Πάντειο Πανεπιστήμιο και το Χαροκόπειο Πανεπιστήμιο

Η περίπτωση του ΑΣΔΑ είναι μοναδική, καθώς η πρόταση αφορούσε 7 δήμους και ένα αναπτυξιακό σύνδεσμο. Στην περίπτωση αυτή η διαβούλευση έλαβε χώρα σε επίπεδο δημοτικών συμβουλίων με συντονισμό από τον ΑΣΔΑ, διαδικασία αντίστοιχη με αυτήν που είχε ακολουθηθεί κατά την εκπόνηση του ΣΟΑΠ. Όπως αποδείχτηκε, η κοινωνική διαβούλευση σε ευρύτερες κλίμακες, ιδίως στην περίπτωση διαδημοτικών προτάσεων, έχει ιδιαίτερες απαιτήσεις οι οποίες που δεν είχαν προβλεφθεί από τη διαχειριστική αρχή στον αρχικό σχεδιασμό.

Πάντως, η συμμετοχή κατά το σχεδιασμό ήταν πολύ πιο ουσιαστική από ότι θα αναμένετο με βάση την εμπειρία από διαβουλεύσεις στην Ελλάδα. Με βάση τη θετική εμπειρία διατυπώθηκε η άποψη ότι πέρα από την τεχνολογία και τα εργαλεία διαβούλευσης, ουσιαστική πρόκληση αποτελεί η αλλαγή στάσης τόσο των υπηρεσιακών στελεχών, αλλά και των τοπικών κοινωνιών, των επιχειρήσεων και των υπόλοιπων μετόχων που προσέρχονται στη διαβούλευση. Η διαδικασία συμμετοχής στη διαβούλευση απαιτεί από όλους, μη εξαιρούμενων των δημοτικών αρχών, νέου είδους παρουσία και κυρίως τη διάθεση για διαπραγμάτευση, διότι είναι σημαντική η διαδικασία και όχι μόνο το αποτέλεσμα.

Η αποτελεσματική διακυβέρνηση μέσα στο πλαίσιο του δημοκρατικού προγραμματισμού, αποτέλεσε παράμετρο σχεδιασμού και επιδιώχτηκε, παρότι μερικές φορές η υλοποίησή της συνεπάγεται κάποιες καθυστερήσεις, ιδίως στο ξεκίνημα.

Από πολλές πλευρές ετέθη το ζήτημα της δυσκολίας που είχε η εξεύρεση κατάλληλων στοιχείων και η χρήση τους για την τεκμηρίωση της πρότασης. Αυξημένη δυσκολία υπήρξε στην περίπτωση μικρών δήμων και ιδίως για την τεκμηρίωση υποβαθμισμένων περιοχών οι οποίες -σε αντίθεση με τις περιοχές με αναπτυξιακή δυναμική- δεν επισημαίνονται ρητά στο Ρυθμιστικό Σχέδιο Αθήνας.

Στο Εργαστήριο τονίστηκε ότι όπου υπήρχε ΣΟΑΠ αυτό βοήθησε σημαντικά στη συγκρότηση της ΟΧΕ, δηλαδή επέτρεψε την αξιοποίηση των πόρων με συγκεκριμένη χωρική στόχευση μέσω της ΟΧΕ η οποία στόχευση όμως στηρίχτηκε στην ολοκληρωμένη μεθοδολογία των ΣΟΑΠ. Αυτό, μάλιστα, διαπιστώθηκε ακόμη και στις περιπτώσεις, όπως στην περίπτωση της Δυτικής Αθήνας, όπου η περιοχή παρέμβασης στο ΣΟΑΠ δεν ταυτιζόταν με εκείνη της ΟΧΕ-ΒΑΑ.

Σε όλες τις επιτυχημένες ΟΧΕ-ΒΑΑ της Αττικής επιτεύχθηκε συμβατότητα με υφιστάμενους σχεδιασμούς (χωρικά σχέδια, επιχειρησιακά σχέδια δήμων, στρατηγικές βιώσιμης ανάπτυξης). Η προσπάθεια αυτή σε κάποιες περιπτώσεις, όπως της ΟΧΕ-Καλλιθέας, ανάδειξε αδυναμίες στην προσαρμογή Γενικών Πολεοδομικών Σχεδίων με τον υπερκείμενο σχεδιασμό, δηλαδή με το ΡΣΑ, οι οποίες επηρεάζουν την υλοποίηση της ΟΧΕ-ΒΑΑ.

2.3 Ζητήματα εφαρμογής και παρακολούθησης

Παρά τη δικαιολογημένη αισιοδοξία που επιτρέπει η υψηλή ποιότητα των επιτυχημένων προτάσεων ΟΧΕ, η επιτυχία του εγχειρήματος θα κριθεί στην αποτελεσματική και ολοκληρωμένη εφαρμογή των ολοκληρωμένων μελετών και σχεδίων. Εδώ εντοπίζονται μια σειρά από ζητήματα προς αντιμετώπιση.

Παρατηρούνται ήδη καθυστερήσεις στη διαδικασία ενεργοποίησης των ΟΧΕ, οι οποίες οφείλονται σε ένα εύρος δυσκολιών, μεταξύ αυτών οι δυσχέρειες στην εφαρμογή της νομοθεσίας για τις δημόσιες συμβάσεις και η ανασταλτική επίδραση που έχει κατά περίπτωση το έργο του Ελεγκτικού Συνεδρίου. Καθυστερήσεις προκύπτουν, ακόμη, λόγω της διαφορετικής στόχευσης της διαφύλαξης της πολιτιστικής κληρονομιάς από τη μια πλευρά και της προώθησης των έργων από την άλλη.

Σημαντικές δυσκολίες στην υλοποίηση εντοπίζονται όσον αφορά στις άυλες δράσεις. Το θέμα των κρατικών ενισχύσεων έχει δημιουργήσει προβλήματα όχι μόνο ως προς τον ενδιάμεσο φορέα (ζήτημα το οποίο αναμένεται να λυθεί άμεσα με νομοθετική ρύθμιση), αλλά και ως προς τον προσδιορισμό του τι είναι κρατική ενίσχυση. Το νέο θεσμικό πλαίσιο θεωρεί όλες τις δράσεις, ως κρατικές ενισχύσεις και θα πρέπει να αποδεικνύεται ότι δεν είναι κρατική ενίσχυση η κάθε παρέμβαση. Είναι αντιληπτό τι προβλήματα και καθυστερήσεις δημιουργούνται προκειμένου να γίνουν επενδύσεις σε δράσεις που δεν είναι δυνατό να έχουν ίδιους πόρους και παρόλα αυτά εκτιμούνται και εξετάζονται ως κρατική ενίσχυση.

Με δεδομένα τα παραπάνω, υπάρχει κίνδυνος σταδιακά η προσπάθεια να διολισθήσει σε αποσπασματική υλοποίηση "εύκολων" έργων, εάν δεν βρεθούν άμεσα πρακτικές λύσεις. Ο ολοκληρωμένος χαρακτήρας των προσεγγίσεων θα πρέπει να διασφαλιστεί λοιπόν και σε επίπεδο εφαρμογής, ώστε το αποτέλεσμά να είναι η βιώσιμη χωρική ανάπτυξη και όχι απλά ανάπτυξη στο χώρο.

Η περαιτέρω ενίσχυση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων είναι σκόπιμη και δυνατή. Κατ’ αρχάς, πολλές ΣΒΑ βασίζονται σε μια πρόταση που είναι ευρύτερη από αυτήν η οποία εγκρίθηκε προς χρηματοδότηση. Είναι λοιπόν εφικτό να προχωρήσουν σε μια διεύρυνση του φάσματος των δράσεων που περιλαμβάνουν, ενισχύοντας την ένταση της ολοκλήρωσης, αν υπάρξει θεσμική και χρηματοδοτική δυνατότητα (δυνατότητα που, υπό προϋποθέσεις, είναι στο χέρι των Περιφερειών και του Υπουργείου Ανάπτυξης). Επίσης, αν και τα χρονικά περιθώρια γι’ αυτό είναι πλέον μικρά, υπάρχει δυνατότητα τα τομεακά επιχειρησιακά προγράμματα να ενισχύσουν τις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις, στα αντίστοιχα πεδία εφαρμογής. Σε όλα τα τομεακά προγράμματα προβλέπεται -είτε με πρόβλεψη συγκεκριμένης χρηματοδότησης, είτε με πρόβλεψη επί της αρχής- δυνατότητα προσθηκών στις ολοκληρωμένες παρεμβάσεις που έχουν εγκριθεί από τις Περιφέρειες.

Για την επιτυχία του όλου εγχειρήματος είναι απαραίτητη η ενίσχυση της ικανότητας των δήμων να ανταποκριθούν. Ταυτόχρονα με το σύστημα υλοποίησης των Στρατηγικών, πρέπει να οικοδομείται και το σύστημα διακυβέρνησης τους. Προς αυτή την κατεύθυνση, δήμοι θα χρειαστούν βοήθεια, και θεσμική και τεχνική και χρηματοδοτική. Μεγάλο ζήτημα προς επίλυση συνιστά η στελέχωση τους με κατάλληλο προσωπικό και μάλιστα σε καιρούς περιορισμών στις προσλήψεις προσωπικού. Επιπρόσθετα, σκόπιμη θεωρείται η επιμόρφωση υφιστάμενου προσωπικού.

Η διαβούλευση κατά το σχεδιασμό ήταν πολύ πιο ουσιαστική από ότι θα περίμενε κάποιος με βάση την εμπειρία από διαβουλεύσεις στην Ελλάδα. Λαμβάνοντας υπόψη τη θετική εμπειρία κατά το σχεδιασμό, σχεδόν όλοι οι δήμοι ζήτησαν η διαβούλευση να επεκταθεί και στο στάδιο της

υλοποίησης, παρότι η διαβούλευση για έργα που υλοποιούνται παρουσιάζει σημαντικές δυσκολίες. Εργαλεία διαβούλευσης με χρήση νέων τεχνολογιών ή όχι, υπάρχουν και έχουν χρησιμοποιηθεί στην Ελλάδα. Μια κεντρική οργάνωση και υποστήριξη της διαβούλευσης με σύγχρονα εργαλεία, θα ενίσχυε τους δήμους στο σημαντικό αυτό έργο και κατά τη φάση της υλοποίησης.

Κατά τη φάση της υλοποίησης, μια επικοινωνιακή πολιτική σε επίπεδο δήμου αναφορικά με την ΟΧΕ, θα προσέφερε πολλά οφέλη όσον αφορά στην αποδοχή των παρεμβάσεων και τη χρήση των έργων και δράσεων που θα υλοποιηθούν.

Καθώς οι ΟΧΕ είναι ένα νέο εργαλείο, είναι αναμενόμενο να ανακύπτουν πρωτόγνωρα ζητήματα κατά τη φάση της υλοποίησης. Η δικτύωση των δήμων θα επέτρεπε τη μεταφορά γνώσης και εμπειρίας μεταξύ των δήμων, αλλά και άλλων εμπλεκομένων και θα διευκόλυνε σημαντικά την επίλυση των ενδεχόμενων προβλημάτων που θα προκύψουν κατά την εφαρμογή. Όμως, η δικτύωση είναι σκόπιμο να προχωρήσει με πρωτοβουλία των ίδιων των δήμων, από τα κάτω, ως προϊόν της συνειδητοποίησης της χρησιμότητάς της και όχι να αποτελέσει ένα έξωθεν εργαλείο που θα αυξήσει απλώς την πολυπλοκότητα.

Ένα μείζον ζήτημα είναι η συστηματική παρακολούθηση της εφαρμογής των ολοκληρωμένων στρατηγικών επενδύσεων, στις αναπτυξιακές και χωρικές της διαστάσεις, σε κεντρικό, περιφερειακό και τοπικό επίπεδο, και η σχετική ανάδραση που θα βοηθήσει προς την κατεύθυνση της διατήρησης του ολοκληρωμένου χαρακτήρα και την επιτυχία του εγχειρήματος. Ως προς αυτό, πρόκληση συνιστά η διαμόρφωση δεικτών με χρήση κατάλληλων στατιστικών δεδομένων, καθώς και η αξιοποίηση τους προκειμένου να επιτευχθεί ουσιαστική και αποτελεσματική παρακολούθηση.

2.4 Το μέλλον των στρατηγικών ολοκληρωμένης χωρικής ανάπτυξης

Τα εργαλεία ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης αναμένεται, ως επακόλουθο της τάσης της κοινοτικής πολιτικής Συνοχής, να αποκτήσουν μια μεγαλύτερη χρηματοδοτική και θεσμική εμβέλεια στο μέλλον και ο ρόλος των δήμων να ενισχυθεί. Οι δήμοι κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο αναμένεται να βρεθούν μπροστά στην πρόκληση της διεύρυνσης των χρηματοδοτικών εργαλείων, θα κληθούν δηλαδή να χρησιμοποιήσουν, εκτός από χρηματοδοτήσεις μέσω των Προγραμμάτων, επιστρεπτέα χρηματοδότηση, δηλαδή να καταρτίσουν βιώσιμα σε οικονομικούς όρους, σχέδια.

Η μέχρι σήμερα εμπειρία από το σχεδιασμό ολοκληρωμένων επεμβάσεων είναι πολύτιμη και είναι σκόπιμο εγκαίρως να αρχίσουν οι προετοιμασίες για μελλοντικά ολοκληρωμένα προγράμματα. Οι προετοιμασίες πρέπει να κινηθούν σε τρεις κατευθύνσεις.

- Δυνατότητα χρηματοδότησης, ακόμη και με εθνικούς πόρους, της ωρίμανσης έργων για την επόμενη προγραμματική περίοδο.
- Ανάπτυξη νέων εργαλείων και αξιοποίηση των υπαρχόντων.
- Θεσμική, τεχνική και οργανωτική ενίσχυση των Δήμων και προετοιμασία τους προκειμένου να αναλάβουν ένα πιο απαιτητικό και ενισχυμένο ρόλο κατά την επόμενη Προγραμματική Περίοδο.

Πρέπει να αρχίσει εγκαίρως η προετοιμασία για τις Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της επόμενης προγραμματικής περιόδου. Εργαλεία, όπως τα ΣΟΑΠ και τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια, μπορεί να υποστηρίξουν αυτή τη διαδικασία.

Όσον αφορά στα υφιστάμενα χωρικά εργαλεία, η εμπειρία δείχνει ότι όπου είχε εκπονηθεί ΣΟΑΠ οι δήμοι το αξιοποίησαν και έκαναν πολύ πιο ολοκληρωμένες και ουσιαστικές προτάσεις Ολοκληρωμένων Χωρικών Επενδύσεων. Τα ΣΟΑΠ αποτελούν, λοιπόν, μια πολύ καλή προετοιμασία, γιατί είναι ολοκληρωμένα, ευρύτατου χρηματικού φάσματος και επομένως όποιες και να είναι οι επιλέξιμες επενδυτικές προτεραιότητες όταν έρθουν οι νέες προκηρύξεις μπορεί να αποτελέσουν μια δεξαμενή συνεκτικών δράσεων. Πολύ χρήσιμα είναι επίσης τα νέα εργαλεία χωρικού σχεδιασμού, τα Ειδικά και τα Τοπικά Χωρικά Σχέδια.

Εξάλλου, τα υφιστάμενα σήμερα χωρικά εργαλεία μπορεί να ενεργοποιηθούν εγκαίρως μέχρι την επόμενη προγραμματική περίοδο έτσι ώστε να αναδειχτούν, μέσα από την ανάλυση της συγκριμένης πραγματικότητας, ενδιαφέρουσες πολεοδομικές ιδέες που να χρηματοδοτηθούν μέσω των μελλοντικών ολοκληρωμένων στρατηγικών, αλλά και να αντιμετωπιστούν θεσμικά παρωχημένες ή άκαμπτες ρυθμίσεις γης οι οποίες αν δεν αντιμετωπιστούν, θα δυσκολέψουν μια ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη.

Οι πολιτικές καθώς και οι πρακτικές εφαρμογής αναμένεται να κατευθυνθούν προς μια σταδιακή μετάβαση από τη μορφή των παρεμβάσεων φυσικού σχεδιασμού ή αποκλειστικά κανονιστικού πλαισίου όπως χρήσεων γης σε πιο ολοκληρωμένες προσεγγίσεις με πιο σύνθετους στόχους. Η εφαρμογή τους προϋποθέτει τομεακές συνέργειες αλλά και συνεργασίες μεταξύ των εμπλεκομένων τόσο οριζόντια όσο και κάθετα, με έμφαση στις διαδικασίες που θα ενισχύσουν τον από τα κάτω σχεδιασμό με ουσιαστική συμμετοχή κατά το δυνατό της τοπικής κοινωνίας.

Στο πλαίσιο αυτό αναβαθμίζεται ο ρόλος της τοπικής αυτοδιοίκησης. Η επιλογή της Περιφέρειας Αττικής να εκχωρήσει τη διαχείριση στους δήμους συνιστά μία πρόκληση για την ετοιμότητα των δήμων να ανταποκριθούν και θα πρέπει να επιδιωχτεί να αποτελέσει το καλό παράδειγμα.

Για την επιτυχία του στόχου αυτού είναι σκόπιμη η θεσμική ενίσχυση των δήμων και περιφερειών. Η χωρική διάσταση των ολοκληρωμένων προσεγγίσεων με έμφαση σε λειτουργικές και όχι διοικητικές ενότητες, δίνει το έναυσμα για την διερεύνηση νέων καινοτόμων εργαλείων στο σχεδιασμό, αλλά και σε επίπεδο εργαλείων συνεργασίας μεταξύ των ΟΤΑ. Ενδεχομένως, αυτό θα μπορούσε να είναι αντικείμενο της επόμενης διοικητικής μεταρρύθμισης.

Σε κάθε περίπτωση, έγινε φανερό πως είναι αναγκαία η άμεση προετοιμασία της Τοπικής Αυτοδιοίκησης για την επόμενη προγραμματική περίοδο. Το ΣΟΑΠ αποδεικνύεται ως ένα ικανό πλαίσιο, έχοντας μακροπρόθεσμο χαρακτήρα. Καλύπτει πιθανές ανάγκες για θεσμικές ή διοικητικού χαρακτήρα δράσεις ενώ υπάρχει η δυνατότητα να συνδυαστεί με τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια του Ν. 4447/16, προκειμένου να αντιμετωπισθούν ζητήματα που έχουν να κάνουν με κανονιστικές ρυθμίσεις (χρήσεις γης, όρους δόμησης, κλπ) στις ενότητες που αφορούν οι ολοκληρωμένες παρεμβάσεις.

2.5 Ζητήματα προς αντιμετώπιση ως προς την υλοποίηση - Προτάσεις

Το Εργαστήριο επεσήμανε ένα φάσμα ζητημάτων που χρειάζεται να αντιμετωπιστούν προκειμένου να προχωρήσει με επιτυχία η υλοποίηση των ΟΧΕ και διατύπωσε κατευθύνσεις και προτάσεις για την επίλυσή τους, οι οποίες μπορεί να κατηγοριοποιηθούν στα εξής πεδία.

- Σύστημα χωρικού σχεδιασμού και χωρικά εργαλεία
- Χρηματοδοτήσεις
- Θεσμική ευελιξία
- Διακυβέρνηση και διαχείριση
- Επικοινωνία, δικτύωση, διαβούλευση και συμμετοχή
- Συγκέντρωση και χρήση στοιχείων - Τεκμηρίωση
- Μεταφορά εμπειρίας και μάθηση

2.5.1 Υλοποίηση και παρακολούθηση των αποτελεσμάτων των ΟΧΕ

Σύστημα χωρικού σχεδιασμού και χωρικά εργαλεία

Επικαιροποίηση του χωρικού σχεδιασμού σε επίπεδο περιφέρειας και δήμου, και αποτελεσματική σύνδεση με την αναπτυξιακή πολιτική ώστε να διαμορφωθεί ένα ικανό πλαίσιο συντονισμού των πολυθεματικών δράσεων των ΟΧΕ.

Χρηματοδοτήσεις

Η διατήρηση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των ΣΒΑΑ θα μπορούσε να διευκολυνθεί αφενός με τη **διεύρυνση του φάσματος των επιλέξιμων επενδυτικών προτεραιοτήτων** και την **αύξηση της χρηματοδότησης των εγκεκριμένων ΟΧΕ από τα ΠΕΠ** (λύση που προϋποθέτει αναθεώρηση των ΠΕΠ), και αφετέρου με την ενεργοποίηση της προγραμματικά προβλεπόμενης **πρόσθετης ενίσχυσης των ΟΧΕ από τα Τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα.**

Παράλληλα, απαιτείται άμεσα αποσαφήνιση ζητημάτων που σχετίζονται με το θεσμικό πλαίσιο και συγκεκριμένα:

- Αποσαφήνιση της δυνατότητας τροποποίησης των εγκεκριμένων ΟΧΕ.
- Σε κεντρικό και περιφερειακό επίπεδο, αποσαφήνιση άμεσα του πλαισίου υλοποίησης επιμέρους παρεμβάσεων, όπως για παράδειγμα των κρατικών ενισχύσεων για την ανάπτυξη της επιχειρηματικότητας και την σύμπραξη επιχειρήσεων με ερευνητικούς – επιστημονικούς φορείς για ανάπτυξη καινοτομιών.
- Επίλυση ζητημάτων παρακολούθησης των ωφελούμενων πράξεων ΕΚΤ

Σε πολλές ΟΧΕ επείγει η **σύσταση του ειδικού ενδιάμεσου φορέα διαχείρισης** που απαιτείται για τις δράσεις που αφορούν κρατικές ενισχύσεις.

Θεσμική ευελιξία

Για την επιτυχία του εγχειρήματος, πρέπει να επιδιωχθεί η έγκαιρη κατάλληλη αντιμετώπιση πρόσθετων **παραγόντων πίεσης κατά την υλοποίηση των ΟΧΕ**, όπως:

- Οι ιδιαίτερα χρονοβόρες διαδικασίες και η περιορισμένη ευκαμψία που προκύπτουν από τη νομοθεσία για τις δημόσιες συμβάσεις.
- Ο τρόπος λειτουργίας του Ελεγκτικού Συνεδρίου (έλλειψη ομοιογενών κριτηρίων κλπ).
- Οι καθυστερήσεις που συνδέονται με το ρόλο του Υπουργείου Πολιτισμού στις αδειοδοτήσεις έργων.

Διακυβέρνηση και διαχείριση

Κρίσιμο ζήτημα είναι η **ενίσχυση της διαχειριστικής ικανότητας των δήμων** που αναλαμβάνουν ΟΧΕ. Με δεδομένους τους δημοσιοοικονομικούς περιορισμούς στην περίοδο της οικονομικής κρίσης, προτάθηκε να διασφαλιστεί σε κεντρικό επίπεδο η **υποστήριξη των Δήμων με στελέχη εξειδικευμένα στην λειτουργία ΕΦΔ**, από δομές όπως είναι η ΜΟΔ.

Απαιτείται εγρήγορση και **ενίσχυση της συνεργασίας των Αστικών Αρχών με τη Διαχειριστική Αρχή της Περιφέρειας Αττικής**, αλλά και η υποστήριξη από τις υπηρεσίες του Υπουργείου Ανάπτυξης, ώστε να υλοποιηθούν και να ολοκληρωθούν αξιόπιστα και αποτελεσματικά οι δράσεις που προβλέπονται στις ΟΧΕ. Ειδικότερα, προτείνεται η **συμμετοχή των Αστικών Αρχών, στην Επιτροπή Παρακολούθησης του Π.Ε.Π. «Αττική», καθώς και στο Εθνικό Δίκτυο Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης** το οποίο έχει συγκροτηθεί, με σκοπό τον συντονισμό και την παρακολούθηση των εργαλείων Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης, στο πλαίσιο της Πολιτικής Συνοχής 2014−2020. Συνολικότερα, θα πρέπει να εμπεδωθεί **συνεργασία με τους φορείς χάραξης πολιτικής**.

Επικοινωνία, δικτύωση, διαβούλευση και συμμετοχή

Με βάση τη θετική εμπειρία από τη διαβούλευση κατά το σχεδιασμό, θεωρείται σκόπιμο **η διαβούλευση να επεκταθεί και στο στάδιο της υλοποίησης**, παρά τις διαφορές στη στόχευση και τις ιδιαίτερες προκλήσεις που παρουσιάζει η διαβούλευση ενόσω βρίσκονται σε εξέλιξη έργα και δράσεις[7]. Χρειάζεται, λοιπόν, να υποστηριχτούν οι δήμοι ως προς αυτό, με δημιουργία κεντρικά ενός μηχανισμού, π.χ. μιας ηλεκτρονικής πλατφόρμας, που οι δήμοι θα έχουν τη δυνατότητα να αξιοποιούν για διαρκή διαβούλευση. Εξάλλου, με βάση την εμπειρία από το σχεδιασμό ΟΧΕ, πρέπει να υπάρξουν **ειδικές προβλέψεις αναφορικά με τη δημόσια διαβούλευση σε περίπτωση διαδημοτικών ΟΧΕ** που αφορούν πολλούς δήμους.

Σε κάθε περίπτωση, θα πρέπει να διασφαλιστούν όλες οι προϋποθέσεις για τη λειτουργία ενός **αποτελεσματικού και ουσιαστικού μηχανισμού διαρκούς ενημέρωσης και διαβούλευσης** σε τοπικό επίπεδο.

Για την διευκόλυνση της υλοποίησης, είναι χρήσιμη η **διαμόρφωση επικοινωνιακής στρατηγικής για κάθε ΟΧΕ.**

[7] Κατά την εύστοχη διατύπωση της κας Λογοθέτη, αναφορικά με το Δήμο Αθηναίων, «Εμείς διαβουλευόμαστε σε επίπεδο σχεδιασμού και συνδιαμορφώνουμε σε επίπεδο υλοποίησης».

Τεκμηρίωση μέσω δεδομένων και στοιχείων

Η εμπειρία από το στάδιο του σχεδιασμού καταδεικνύει δυσκολίες στην εξεύρεση κατάλληλων και αξιόπιστων δεδομένων και στοιχείων σε επίπεδο δήμου. Κατά την υλοποίηση απαιτείται η δημιουργία **κατάλληλων δεικτών παρακολούθησης**, καθώς και **μηχανισμού που θα παρακολουθεί, θα αξιολογεί και θα στηρίζει την Αστική Αρχή στην τεκμηρίωση** των αποτελεσμάτων και επιπτώσεων από τις παρεμβάσεις.

Δεδομένου του χωρικού χαρακτήρα των παρεμβάσεων, **το σύστημα παρακολούθησης και ανατροφοδότησης** των ΟΧΕ πρέπει **να αναφέρεται τόσο τις χωρικές όσο και τις αναπτυξιακές διαστάσεις.**

Μεταφορά εμπειρίας - Μάθηση

Η έλλειψη εμπειρίας των Δήμων στη διαχείριση προγραμμάτων με τους κανόνες του ΕΣΠΑ και στην προώθηση δράσεων συνιστά μείζονα πρόκληση. Είναι σκόπιμη, λοιπόν, η **δικτύωση των Δήμων με ΟΧΕ** και η **δημιουργία ενός μηχανισμού μέσω του όποιου οι αστικές αρχές θα μπορούν να επικοινωνούν και να ανταλλάσσουν πληροφορίες** μεταξύ τους με συστηματικό τρόπο.

Αναδείχτηκε ανάγκη **εκπαίδευσης στελεχών** σε ένα εύρος θεμάτων που σχετίζονται με τη ολοκληρωμένη αστική ανάπτυξη, όπως η διαχείριση προγραμμάτων και έργων, ζητήματα επικοινωνίας και συμμετοχικότητας για το σχεδιασμό και την υλοποίηση αστικών παρεμβάσεων, η εξεύρεση και σωστή χρήση δεδομένων και στοιχείων.

Το **ΕΚΔΔΑ θα μπορούσε να υποστηρίξει την προσπάθεια** για συνδυασμένη αξιοποίηση των χωρικών, αναπτυξιακών, χρηματοδοτικών εργαλείων στο πλαίσιο μιας συγκροτημένης και ολοκληρωμένης αναπτυξιακής Στρατηγικής για τις αστικές περιοχές όλης της χώρας.

2.5.2 Προετοιμασία για την επόμενη προγραμματική περίοδο

Στο προσεχές μέλλον, το εργαλείο των ολοκληρωμένων στρατηγικών βιώσιμης ανάπτυξης θα αποκτήσει πολύ μεγαλύτερη χρηματοδοτική και θεσμική εμβέλεια και οι δήμοι θα έχουν πολύ ισχυρότερο διαχειριστικό ρόλο. Πρέπει να αξιοποιηθεί η εμπειρία από το σχεδιασμό των πρώτων ΟΧΕ, ώστε να αρχίσει από τώρα, έγκαιρα, η προετοιμασία για ολοκληρωμένα προγράμματα. **Εργαλεία όπως τα ΣΟΑΠ και τα Ειδικά Χωρικά Σχέδια μπορεί να υποστηρίξουν σημαντικά αυτή τη διαδικασία**.

Οι ΟΧΕ αποτελούν μια **ευκαιρία να αποκτήσουν οι δήμοι εμπειρία σε δράσεις επιχειρηματικότητας** οι οποίες αναμένεται να αποκτήσουν ακόμη μεγαλύτερη σημασία στο προσεχές μέλλον, ώστε να μπορέσουν στο μέλλον να διαχειριστούν δράσεις πολύ μεγαλύτερης εμβέλειας, χρηματικής και θεσμικής.

Στο πλαίσιο της προετοιμασίας για την επόμενη προγραμματική περίοδο, είναι σκόπιμο να εξεταστεί η **δυνατότητα χρηματοδότησης της ωρίμανσης έργων**, έστω και με εθνικούς πόρους.

Συζητείται να υπάρχει χρονοπρογραμματισμός κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο, δηλαδή να μπει στο κανονιστικό πλαίσιο προθεσμία ως προς το πότε θα πρέπει να έχουν εγκριθεί οι Στρατηγικές.

Με βάση τον Κανονισμό ήταν η πρώτη φορά που την αρμοδιότητα επιλογής των έργων είχε η πρωτοβάθμια Αυτοδιοίκηση. Παράλληλα, προβλέφθηκε η δυνατότητα να δοθεί όλη σχεδόν η διαδικασία διαχείρισης στους δήμους ή στους συνδέσμους συνεργασίας δήμων. Η ετοιμότητα των Δήμων να ανταποκριθούν, ως αστικές αρχές, στο ρόλο που οι κανονισμοί τους δίνουν στα ολοκληρωμένα σχέδια και να έχουν πλήρως τη διαχείριση, αποτελεί σήμερα πρόκληση. **Η επιλογή της Περιφέρειας Αττικής να εκχωρήσει πλήρως τη διαχείριση στους δήμους πρέπει να αποτελέσει το καλό παράδειγμα για τη νέα περίοδο**.

Σε κάθε περίπτωση πάντως, θα πρέπει να επιδιωχτεί μια εντονότερη και ουσιαστικότερη **συμμετοχή των δήμων κατά την πρώιμη φάση σχεδιασμού των ολοκληρωμένων προγραμμάτων** στο πλαίσιο των Επιχειρησιακών Προγραμμάτων και να διασφαλιστεί η υποστήριξη των δήμων τόσο στο επίπεδο σχεδιασμού των πολιτικών, όσο και στο επίπεδο εφαρμογής και παρακολούθησης.

Γενικότερα, το σημαντικό **εγχείρημα των ΟΧΕ οφείλει να τροφοδοτήσει τη γνώση** σε θέματα πολεοδομίας και ανάπτυξης των πόλεων, τόσο στα πανεπιστήμια και πολυτεχνεία, όσο και στην κατάρτιση και επιμόρφωση των επαγγελματιών από το δημόσιο και των ιδιωτικό τομέα που ασχολούνται με το χώρο και την ανάπτυξη.

Πίνακας 2. Κωδικοποίηση των ζητημάτων προς αντιμετώπιση που επισημάνθηκαν και των προτάσεων για αντιμετώπισή τους

Ζήτημα	Κίνδυνοι - Δυσκολίες	Αντιμετώπιση
Μητροπολιτικότητα	▪ Διατήρηση ή και διεύρυνση των ανισοτήτων μεταξύ των δήμων ▪ Διάψευση προσδοκιών και των οραμάτων των πολιτών και των τοπικών αυτοδιοικήσεων	▪ Η ανάπτυξη κάθε δήμου θα πρέπει να προσεγγιστεί έτσι, ώστε η μητροπολιτική λειτουργία να διαχέεται σε όλο το αστικό συγκρότημα του Λεκανοπεδίου
Διαβούλευση	▪ Αδιαφορία των πολιτών ή απόρριψη προτάσεων ▪ Αντιδράσεις στην υλοποίηση	▪ Να αναζητηθούν και αξιοποιηθούν διαθέσιμα μέσα και εργαλεία, τεχνολογικά και άλλα, ώστε ο διάλογος να απλώνεται και στη βάση των δήμων
Μικρό χρονικό διάστημα για την υλοποίηση των στρατηγικών	▪ Αλλοίωση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα δίνοντας προτεραιότητα στα «εύκολα έργα» ▪ Χαμηλή απορροφητικότητα	▪ Να προκηρύσσονται οι ΟΧΕ με την έναρξη της προγραμματικής περιόδου. ▪ Θεσμικές παρεμβάσεις στη νομοθεσία δημοσίων συμβάσεων – Εκπαίδευση προσωπικού των δήμων ▪ Ομοιόμορφη και ευέλικτη λειτουργία των Επιτρόπων του Ελεγκτικού Συμβουλίου ▪ Ενίσχυση της διαχειριστικής ικανότητας των δήμων ▪ Συμμετοχή των Αστικών Αρχών, στην Επιτροπή Παρακολούθησης του Π.Ε.Π. «Αττική», καθώς και στο Εθνικό Δίκτυο Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης ▪ Διευκρίνιση άμεσα του θέματος των άυλων δράσεων και των κρατικών ενισχύσεων
Τεκμηρίωση προτάσεων και παρακολούθηση αποτελεσμάτων	▪ Απώλεια χρόνου ▪ Ανεπαρκής τεκμηρίωση προτάσεων ▪ Λανθασμένη στρατηγική στόχευση ▪ Ανεπαρκής παρακολούθηση στόχων	▪ Αξιοποίηση υφιστάμενων δικτύων συγκέντρωσης στοιχείων και δεικτών ▪ Δημιουργία κατάλληλων δεικτών παρακολούθησης και παρακολούθηση της χωρικής διάστασης ▪ Δημιουργία μηχανισμού που θα παρακολουθεί, θα αξιολογεί και θα στηρίζει την Αστική Αρχή στην τεκμηρίωση των αποτελεσμάτων και επιπτώσεων από τις παρεμβάσεις
Απειρία τοπικών αυτοδιοικήσεων	▪ Δεν μπορούν όλοι οι δήμοι να συμμετάσχουν ▪ Καθυστερήσεις στην υλοποίηση	▪ Συστηματική δικτύωση των δήμων ▪ Κατάρτιση εμπλεκόμενων με την υλοποίηση στελεχών ▪ Συνεργασία με την ΜΟΔ. ▪ Στελέχωση των ΟΤΑ

Αντιδράσεις κατά την υλοποίηση	▪ Καθυστέρηση ▪ Δυσαρέσκεια των ωφελούμενων πολιτών ▪ Περιορισμένη χρήση των έργων και παρεμβάσεων	▪ Συνδιαμόρφωση των δράσεων κατά την υλοποίηση ▪ Η διαβούλευση να επεκταθεί και στο στάδιο της υλοποίησης
Χαμηλή χρηματοδότηση σε σχέση με τον προϋπολογισμό των παρεμβάσεων	▪ Απώλεια του ολοκληρωμένου χαρακτήρα των παρεμβάσεων	▪ Συμμετοχή και των Τομεακών προγραμμάτων ▪ Αξιοποίηση και άλλων χρηματοδοτικών εργαλείων
Συμβατότητα των επενδύσεων με τα χωρικά σχέδια	▪ Δυσχερής και χρονοβόρα εφαρμογή των παρεμβάσεων ▪ Απόρριψη έργων ▪ Απώλεια ολοκληρωμένου χαρακτήρα	▪ Προεργασία και εσωτερικές διαβουλεύσεις μεταξύ των Αρχών κατά τη διαμόρφωση του πλαισίου των προκηρύξεων των ΟΧΕ ▪ Έγκαιρη τροποποίηση των χωρικών σχεδίων
Μεταφορά εμπειρίας	▪ Κάθε δήμος να αντιμετωπίζει μόνος προβλήματα και δυσκολίες που προκύπτουν από τη χρήση του νέου εργαλείου των ΟΧΕ ▪ Δήμοι να «ανακαλύπτουν και πάλι τον τροχό»	▪ Με πρωτοβουλία από τα κάτω, δικτύωση των δήμων που έχουν ΟΧΕ ▪ Διάδοση καλών πρακτικών και καινοτόμων λύσεων ▪ Εργαστήρια, συνέδρια
Μάθηση	▪ Η γνώση από το όλο εγχείρημα να παραμείνει μόνο σε άτομα και φορείς που ασχολήθηκαν ▪ Η γνώση να μείνει κατακερματισμένη και αποσπασματική	▪ Επιμόρφωση – εκπαίδευση στελεχών της διοίκησης και της αυτοδιοίκησης ▪ Καταγραφή και διάδοση της εμπειρίας από τις ΟΧΕ ▪ Εμπλουτισμός της πολεοδομικής γνώσης που διδάσκεται στα ΑΕΙ

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Α: ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΤΟΥ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙΟΥ

08.00 – 08.30: Προσέλευση – Εγγραφές

08.30 – 9:00: ***Χαιρετισμοί και παρουσίαση των στόχων της ημερίδας***

- **Ειρήνη Κλαμπατσέα**, Γενική Γραμματέας Χωρικού Σχεδιασμού και Αστικού Περιβάλλοντος
- **Καλλιόπη Σταυροπούλου**, Περιφερειακή Σύμβουλος, Περιφέρεια Αττικής (εκ μέρους της Περιφερειάρχη Αττικής)
- **Νικόλαος Χιωτάκης** (εκ μέρους του Πρόεδρου της ΚΕΔΕ)
- Έναρξη εργασιών: **Ιφιγένεια Καμτσίδου, Πρόεδρος του ΕΚΔΔΑ**

Εναρκτήρια ομιλία

- **Στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης**

  Δημήτρης Οικονόμου, Καθηγητής Πανεπιστημίου Θεσσαλίας

9.00 – 11.00:

Συντονισμός:

Θοδωρής Αγγελόπουλος, Περιφέρεια Αττικής

Μιράντα Δανδουλάκη, *Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης*

Α' ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Χωρική ανάπτυξη στην Ευρώπη και στην Ελλάδα

- **Το ΣΟΑΠ ως εργαλείο αστικής ανάπτυξης**

  Ευάγγελος Ασπρογέρακας, *Δρ. Χωροτάκτης - Πολεοδόμος Μηχανικός, Υπ. Περιβάλλοντος και Ενέργειας*

  Μαρία Ζήφου, *Δρ. Χωροτάκτης - Πολεοδόμος, Σύμβουλος Υπουργού Περιβάλλοντος και Ενέργειας*
- **Πολιτική Συνοχής μετά το 2020 – η χωρική διάσταση**

  Ιωάννης Φίρμπας, *Γενικός Διευθυντής Εθνικής Αρχής Συντονισμού ΕΣΠΑ*
- **Πλαίσιο ανάπτυξης του χώρου στην Ευρώπη – αστική και χωρική ατζέντα, καινοτόμες δράσεις**

  Δημήτρης Ιακωβίδης, *Προϊστάμενος Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης (ΕΥΣΣΑ)*
- **Εφαρμογή χωρικών εργαλείων στην Ελλάδα**

  Μαρία Κωστοπούλου, *Προϊσταμένη Μονάδας Στρατηγικής και Παρακολούθησης Πολιτικών της Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης*
- **Ολοκληρωμένη χωρική ανάπτυξη στην Περιφέρεια Αττικής**

  Αλεξάνδρα Μαυρογονάτου, *ΕΥΔ Περιφέρειας Αττικής*
- **Σχολιασμός:**
  Γιάννης Ψυχάρης, *Καθηγητής Παντείου Πανεπιστημίου*

11.00 – 11.30: Διάλειμμα

11.30 – 13.00:

Συντονισμός:

Γεωργία Γκόνου, *Ελληνική Εταιρία Τοπικής Ανάπτυξης και Αυτοδιοίκησης*

Ευγενία Λόκανα, *Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης*

Β' ΣΥΝΕΔΡΙΑ

Ζητήματα σχεδιασμού – προγραμματισμού - υλοποίησης – παρακολούθησης αποτελεσμάτων των ΟΧΕ-ΒΑΑ της Αττικής

- **Αθήνα 2020: Βιώσιμη ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό και την καινοτομία**

  Παναγιώτης Οικονομάκος*, Προϊστάμενος Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης ΕΑΤΑ Δήμου Αθηναίων*

- **Η ολοκληρωμένη χωρική επένδυση βιώσιμης αστική ανάπτυξης του Δήμου Πειραιά**

  Σοφία Τσάδαρη, *Αρχιτέκτονας Μηχανικός - Πολεοδόμος ΕΜΠ*

- **Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με Αξιοποίηση της ΟΧΕ- ΒΒΑ**

  Μόσχος Διαμαντόπουλος, *Αρχιτέκτων Μηχανικός Δρ. Πολεοδόμος, Γενικός Διευθυντής του Αναπτυξιακού Συνδέσμου Δυτικής Αθήνας (ΑΣΔΑ)*

- **Πρόταση στρατηγικής βιώσιμης ανάπτυξης για περιοχές με ειδική αναπτυξιακή δυναμική «Η μουσική και η ιστορία των δρόμων»**

  Αναστασία Λαγουδάκη, *Εξωτερική Συνεργάτης των Δήμων Καλλιθέας, Παλαιού Φαλήρου και Αλίμου*

- **Σχολιασμός**

Νικόλαος Μπελαβίλας, *Αναπληρωτής Καθηγητής ΕΜΠ*

13.00 – 14.00:

Συζήτηση με θέμα «Στρατηγικές ολοκληρωμένης αστικής ανάπτυξης στην Αττική»

- **Μαρία Λογοθέτη**, *Διευθύντρια του Γραφείου του Δημάρχου Αθηναίων και Πρόεδρος της Εταιρείας Ανάπτυξης και Τουριστικής Προβολής Αθηνών*
- **Αλέξανδρος Τσιατσιάμης**, Σύμβουλος Δημάρχου Πειραιά
- **Μαρία Τσιώτα**, Αντιδήμαρχος Περιστερίου, μέλος του ΑΣΔΑ
- **Δημήτριος Κάρναβος**, *Δήμαρχος Καλλιθέας*

Συντονισμός: **Λουδοβίκος Βασενχόβεν**, *Ομότιμος Καθηγητής Χωροταξίας της Σχολής Αρχιτεκτόνων του ΕΜΠ*

14.00 – 15:00:

Παρεμβάσεις

Ανδρέας Ευθυμίου, *Δήμαρχος Μοσχάτου – Ταύρου*

Συζήτηση με το ακροατήριο

Συμπεράσματα - Κλείσιμο

- **Ευάγγελος Ασπρογέρακας**, *Δρ. Χωροτάκτης - Πολεοδόμος Μηχανικός*
- **Μιράντα Δανδουλάκη**, *Δρ. Πολεοδομίας και Χωροταξίας, Εθνικό Κέντρο Δημόσιας Διοίκησης και Αυτοδιοίκησης*

15:00 Λήξη εργασιών

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Β. ΚΑΤΑΛΟΓΟΣ ΣΥΜΜΕΤΕΧΟΝΤΩΝ/ΟΥΣΩΝ

ΟΝΟΜΑ	ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΚΛΑΔΟΣ	ΘΕΣΗ
ΕΛΙΣΣΑΙΟΥ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (Α.Σ.Δ.Α.)	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Διεύθυνσης
ΧΑΡΑΚΙΔΑ ΙΩΑΝΝΑ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (Α.Σ.Δ.Α.)	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΔΙΑΜΑΝΤΟΠΟΥΛΟΣ ΜΟΣΧΟΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (Α.Σ.Δ.Α.)	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Άγνωστο
ΚΑΡΑΒΑ ΜΑΡΙΑ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (Α.Σ.Δ.Α.)	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ - ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΣ	Υπάλληλος
ΜΠΙΜΠΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (Α.Σ.Δ.Α.)	ΤΕΧΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΣΜΥΡΝΗΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (Α.Σ.Δ.Α.)	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ - ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΣ	Υπάλληλος
ΤΣΙΜΠΟΥΡΗΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (Α.Σ.Δ.Α.)	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΛΑΓΑΡΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (Α.Σ.Δ.Α.)	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ	Υπάλληλος
ΤΣΑΝΤΗΛΑΣ ΗΛΙΑΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (Α.Σ.Δ.Α.)	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΣΙΛΙΤΖΟΓΛΟΥ ΣΤΕΦΑΝΟΣ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (Α.Σ.Δ.Α.)	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΨΑΡΡΟΥ ΡΟΔΟΠΗ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (Α.Σ.Δ.Α.)	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΚΑΡΑΓΙΑΝΝΑΚΟΥ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΔΗΜΟΣ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Υπάλληλος
ΝΕΖΗ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΒΑΡΒΑΡΑΣ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΠΑΛΑΜΑΡΗ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	ΔΗΜΟΣ ΑΓΙΑΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΜΙΚΡΟΠΟΥΛΟΥ ΣΟΦΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΠΑΠΑΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΥ ΕΛΛΗ	ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΑΓΟΡΑΣΤΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΜΙΧΑΗΛΙΔΟΥ ΕΛΙΣΣΑΒΕΤ	ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΑΛΕΩ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΤΖΕΜΠΕΛΙΚΟΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΑΛΕΩ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΣΟΥΛΙΩΤΗ ΣΩΤΗΡΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΑΙΓΙΑΛΕΙΑΣ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΠΑΡΤΣΑΛΗ ΚΑΣΣΙΑΝΗ	ΔΗΜΟΣ ΑΜΠΕΛΟΚΗΠΩΝ-ΜΕΝΕΜΕΝΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΚΑΡΑΜΠΑΣΗ ΕΛΕΝΗ	ΔΗΜΟΣ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΜΑΝΗΣ ΛΑΚΩΝΙΑΣ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΝΑΝΟΥ ΜΑΡΙΑΝΝΑ	ΔΗΜΟΣ ΑΧΑΡΝΩΝ	ΑΤ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Διεύθυνσης
ΜΑΥΡΑΝΤΩΝΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΒΟΛΟΥ ΜΑΓΝΗΣΙΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΣΟΦΙΑΔΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	ΔΗΜΟΣ ΓΛΥΦΑΔΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΕΞΗΝΤΑΒΕΛΩΝΗ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ	ΔΗΜΟΣ ΓΛΥΦΑΔΑΣ	ΤΕΧΝΟΛΟΓΩΝ ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ	Υπάλληλος
ΒΕΛΛΗΣ ΓΕΩΡΓΙΟΣ	ΔΗΜΟΣ ΖΕΦΥΡΙΟΥ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Υπάλληλος

ΟΝΟΜΑ	ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΚΛΑΔΟΣ	ΘΕΣΗ
ΑΚΡΙΒΗΣ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΟΣ	ΔΗΜΟΣ ΖΗΡΟΥ ΠΡΕΒΕΖΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΓΟΓΟΛΟΥ ΧΡΙΣΤΙΝΑ	ΔΗΜΟΣ ΗΓΟΥΜΕΝΙΤΣΑΣ ΘΕΣΠΡΩΤΙΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΤΖΑΝΕΤΟΣ ΦΩΤΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΗΛΙΟΥΠΟΛΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΠΑΠΑΒΑΣΙΛΕΙΟΥ ΑΡΓΥΡΙΟΣ	ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΑΣ ΣΕΡΡΩΝ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Διεύθυνσης
ΖΥΓΟΥΛΗΣ ΦΩΤΙΟΣ	ΔΗΜΟΣ ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ	Υπάλληλος
ΘΕΟΔΟΣΙΑΔΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΘΗΒΑΙΩΝ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΓΑΛΑΝΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΙΛΙΟΥ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Διεύθυνσης
ΑΝΥΦΑΝΤΗΣ ΒΑΪΟΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Διεύθυνσης
ΚΑΣΕΝΟΓΛΟΥ ΛΑΖΑΡΟΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ - ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Διεύθυνσης
ΧΡΥΣΟΛΩΡΑ ΚΥΡΙΑΚΟΥΛΑ	ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ - ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ - ΛΟΓΙΣΤΙΚΟΣ	Υπάλληλος
ΝΙΓΔΕΛΗ ΕΥΓΕΝΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΑΤΣΙΝΙΟΥ-ΔΡΑΠΕΤΣΩΝΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Διεύθυνσης
ΒΛΑΧΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΔΗΜΟΣ ΚΕΡΚΥΡΑΣ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΤΟΠΑΛΗ ΘΕΟΔΩΡΑ	ΔΗΜΟΣ ΚΟΖΑΝΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΚΟΥΤΣΟΔΗΜΟΥ ΣΤΑΥΡΟΥΛΑ	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΙΝΘΙΩΝ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΑΛΕΞΟΠΟΥΛΟΣ ΑΝΔΡΕΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΚΟΡΥΔΑΛΛΟΥ		
ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΗ ΜΑΡΙΑ ΖΩΗ	ΔΗΜΟΣ ΛΑΥΡΕΩΤΙΚΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΚΟΥΤΑΝΤΟΥ ΠΑΡΑΣΚΕΥΗ	ΔΗΜΟΣ ΜΑΛΕΒΙΖΙΟΥ (ΠΡΩΗΝ Δ. ΓΑΖΙΟΥ) ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΚΟΤΣΙΦΑΚΗ ΑΦΡΟΔΙΤΗ	ΔΗΜΟΣ ΜΑΛΕΒΙΖΙΟΥ (ΠΡΩΗΝ Δ. ΓΑΖΙΟΥ) ΗΡΑΚΛΕΙΟΥ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΜΥΛΩΝΑΚΟΥ ΣΤΑΜΑΤΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΜΕΤΑΜΟΡΦΩΣΗΣ	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΙΩΑΝΝΙΔΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΜΟΣΧΑΤΟΥ - ΤΑΥΡΟΥ		Προϊστάμενος Διεύθυνσης
ΓΙΑΝΝΙΚΟΥΡΗ ΜΑΡΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΜΟΣΧΑΤΟΥ - ΤΑΥΡΟΥ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΚΥΡΙΑΚΟΥ ΣΤΕΛΛΑ	ΔΗΜΟΣ ΜΟΣΧΑΤΟΥ - ΤΑΥΡΟΥ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΤΣΙΩΛΗ ΑΜΑΛΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΜΟΣΧΑΤΟΥ - ΤΑΥΡΟΥ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ	ΔΗΜΟΣ ΜΟΣΧΑΤΟΥ - ΤΑΥΡΟΥ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΚΑΛΟΜΕΝΙΔΗΣ ΠΑΡΑΣΚΕΥΑΣ	ΔΗΜΟΣ ΝΙΚΑΙΑΣ ΑΓΙΟΥ ΙΩΑΝΝΗ ΡΕΝΤΗ	ΓΕΩΠΟΝΙΑΣ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΓΡΗΓΟΡΙΑΔΗΣ ΣΟΦΟΚΛΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΠΑΙΑΝΙΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΠΟΥΛΟΥ ΜΑΡΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΑΝΕΖΥΡΗ ΕΛΕΝΗ	ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΞΑΝΘΑΚΟΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΠΕΝΤΕΛΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Διεύθυνσης
ΛΕΟΝΤΑΚΙΑΝΑΚΟΥ ΖΩΗ	ΔΗΜΟΣ ΠΕΡΙΣΤΕΡΙΟΥ	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος

ΟΝΟΜΑ	ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΚΛΑΔΟΣ	ΘΕΣΗ
ΤΟΛΙΟΠΟΥΛΟΥ ΑΙΚΑΤΕΡΙΝΗ	ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΕΥΣΤΑΘΙΟΥ ΑΝΑΡΓΥΡΟΥΛΑ	ΔΗΜΟΣ ΠΕΤΡΟΥΠΟΛΗΣ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΚΩΣΤΟΠΟΥΛΟΥ ΔΗΜΗΤΡΑ	ΔΗΜΟΣ ΤΡΙΚΚΑΙΩΝ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΣΚΟΡΔΑΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗΣ	ΔΗΜΟΣ ΧΑΙΔΑΡΙΟΥ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΜΠΙΡΗ ΜΑΡΙΑΝΝΑ	ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΝΙΚΟΛΑΟΥ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΠΟΥΛΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	ΔΗΜΟΣ ΧΑΛΑΝΔΡΙΟΥ	ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΔΗΜΟΥΛΑ ΣΟΦΙΑ	ΕΘΝΙΚΟ ΚΕΝΤΡΟ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΔΙΟΙΚΗΣΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ		Υπάλληλος
ΕΜΙΡΖΑΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΧΑΡΑΛΑΜΠΟΣ ΛΑΜΠΡΟΥ	ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΑ ΤΟΠΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΚΑΙ ΑΥΤΟΔΙΟΙΚΗΣΗΣ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Προϊστάμενος Διεύθυνσης
ΣΕΡΕΦΟΓΛΟΥ ΜΑΡΙΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΑΝΔΡΟΥΛΑΚΗ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΜΑΡΚΑΤΟΥ ΜΑΡΙΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΙΟΡΔΑΝΙΔΟΥ ΙΩΑΝΝΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΜΠΕΚΙΑΡΗ ΕΙΡΗΝΗ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΣΑΡΑΦΗ ΕΛΕΝΗ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΘΕΣΣΑΛΙΑΣ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΒΕΓΛΙΡΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΚΡΗΤΗΣ	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΛΙΟΥΛΙΟΥΚΟΥ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΠΕΛΟΠΟΝΝΗΣΟΥ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Υπάλληλος
ΜΟΥΣΤΟΥ ΦΩΤΕΙΝΗ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΚΟΥΤΑΝΤΟΥ ΧΑΡΙΚΛΕΙΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΠΕΙΡΑΙΑ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΩΝ ΓΡΑΜΜΑΤΕΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΜΑΓΓΕΝΑΚΗ ΑΝΑΣΤΑΣΙΑ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΑΝΑΤΟΛΙΚΗΣ ΑΤΤΙΚΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Διεύθυνσης
ΨΥΧΟΓΥΙΟΣ ΣΤΑΥΡΟΣ	ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΗ ΕΝΟΤΗΤΑ ΕΥΒΟΙΑΣ	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΚΟΥΤΣΟΥΜΠΑ ΚΩΝΣΤΑΝΤΙΝΑ	ΠΟΛΙΤΙΚΟ ΚΟΜΜΑ 'ΤΟ ΠΟΤΑΜΙ'	ΓΕΩΤΕΧΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΟΙΚΟΝΟΜΟΠΟΥΛΟΥ ΕΛΕΝΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΦΟΥΓΙΑΞΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΚΟΙΝΟΤΙΚΩΝ ΚΑΙ ΑΛΛΩΝ ΠΟΡΩΝ	ΚΟΙΝΩΝΙΟΛΟΓΩΝ	Υπάλληλος
ΠΑΠΠΑΣ ΝΙΚΟΛΑΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	ΚΟΙΝΩΝΙΚΩΝ ΛΕΙΤΟΥΡΓΩΝ	Υπάλληλος
ΚΑΡΒΟΥΝΗΣ ΑΝΤΩΝΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ	Υπάλληλος

ΟΝΟΜΑ	ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΚΛΑΔΟΣ	ΘΕΣΗ
ΣΑΧΑΣ ΔΗΜΗΤΡΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΚΑΤΣΟΣ ΑΘΑΝΑΣΙΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΤΖΑΤΖΑΡΑΚΗ ΕΛΕΝΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ	Υπάλληλος
ΜΠΟΥΡΕΚΑ ΒΑΣΙΛΙΚΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΕΣΩΤΕΡΙΚΩΝ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ	Υπάλληλος
ΜΑΥΡΙΔΟΥ ΕΛΙΣΑΒΕΤ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΕΥΣΕ) / ΑΠΟΣΠΑΣΜΕΝΗ ΑΠΟ ΤΟΝ ΟΑΕΔ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Υπάλληλος
ΓΙΑΛΑΝΤΖΗ ΕΥΑΓΓΕΛΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΣΧΟΙΝΑ ΝΙΚΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ	Υπάλληλος
ΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΙΜΙΛΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος
ΠΡΕΖΑ ΕΛΙΣΑΒΕΤ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ	ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΥ	Υπάλληλος
ΡΩΜΑΝΟΥ ΑΓΓΕΛΙΚΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ / ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ ΚΑΙ ΕΣΠΑ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΠΑΠΑΘΑΝΑΣΙΟΥ ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ / ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΜΙΣΟΥΛΗ ΑΣΗΜΙΝΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ / ΕΘΝΙΚΗ ΑΡΧΗ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΕΙΔΙΚΗ ΥΠΗΡΕΣΙΑ ΣΥΝΤΟΝΙΣΜΟΥ ΤΗΣ ΕΦΑΡΜΟΓΗΣ (ΤΩΝ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ)	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Υπάλληλος
ΡΕΙΖΙΔΟΥ ΕΛΕΝΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ / ΜΟΝΑΔΑ ΟΡΓΑΝΩΣΗΣ ΤΗΣ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΩΝ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΩΝ (ΜΟΔ ΑΕ)	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΣΕΠΕΤΖΗ ΕΥΣΤΡΑΤΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ	ΤΟΠΟΓΡΑΦΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	
ΚΑΛΟΣΑΚΑ ΔΗΜΗΤΡΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ / ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΜΩΡΑΙΤΗ ΔΙΑΜΑΝΤΙΝΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΩΝ /ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΔΗΜΟΣΙΑΣ ΠΕΡΙΟΥΣΙΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΜΠΑΚΑΛΑΚΟΥ ΣΩΤΗΡΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΑΙΔΕΙΑΣ, ΕΡΕΥΝΑΣ ΚΑΙ ΘΡΗΣΚΕΥΜΑΤΩΝ / ΔΕΥΤΕΡΟΒΑΘΜΙΑ ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΚΑΡΔΙΤΣΑΣ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Υπάλληλος
ΑΣΠΡΟΓΕΡΑΚΑΣ ΕΥΑΓΓΕΛΟΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ		Υπάλληλος
ΠΑΠΑΔΗΜΗΤΡΙΟΥ ΔΗΜΗΤΡΗΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΑΡΧΙΤΕΚΤΟΝΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΣΤΕΦΑΝΗ ΦΩΤΕΙΝΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Προϊστάμενος Τμήματος

ΟΝΟΜΑ	ΥΠΗΡΕΣΙΑ	ΚΛΑΔΟΣ	ΘΕΣΗ
ΔΡΟΥΓΑ ΙΟΥΛΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ / ΟΡΓΑΝΙΣΜΟΣ ΡΥΘΜΙΣΤΙΚΟΥ ΣΧΕΔΙΟΥ ΚΑΙ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΑΘΗΝΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΠΑΠΑΔΑΚΗ ΚΑΛΛΙΟΠΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΓΡΙΒΑ ΜΑΡΙΑ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΔΑΜΑΝΑΚΗΣ ΕΜΜΑΝΟΥΗΛ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΠΕΡΙΒΑΛΛΟΝΤΟΣ ΚΑΙ ΕΝΕΡΓΕΙΑΣ	ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΑΝΤΩΝΟΠΟΥΛΟΣ ΛΕΩΝΙΔΑΣ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΤΟΥΡΙΣΜΟΥ	ΔΙΟΙΚΗΤΙΚΟΣ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΟΣ	Άγνωστο
ΛΑΖΑΡΑΚΗ ΕΛΕΝΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος
ΖΕΡΒΟΥ ΚΥΡΙΑΚΗ	ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ ΥΠΟΔΟΜΩΝ ΚΑΙ ΜΕΤΑΦΟΡΩΝ / ΓΕΝΙΚΗ ΓΡΑΜΜΑΤΕΙΑ ΥΠΟΔΟΜΩΝ	ΠΟΛΙΤΙΚΩΝ ΜΗΧΑΝΙΚΩΝ	Υπάλληλος

ΠΑΡΑΡΤΗΜΑ Γ: ΠΑΡΟΥΣΙΑΣΕΙΣ

ΕΚΔΔΑ
Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης
19.12.2017

Στρατηγικές Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης

Δημήτρης Οικονόμου
Καθηγητής Πανεπιστημίου
Θεσσαλίας

Προϊστορία και πλαίσιο των ΣΒΑΑ

Αστική αναγέννηση

Κοινοτική Πρωτοβουλία URBAN
Ολοκληρωμένα προγράμματα αστικής ανάπτυξης σε παλαιότερα ΚΠΣ και ΕΣΠΑ
Σχέδια Ολοκληρωμένης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΟΑΠ)

Στρατηγικές Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) [ar. 7 Reg. 1301/2013 ERDF/EU, ΕΣΠΑ 2014-2020] σε όλες τις χώρες
Urban Innovative Actions [EC]

European Commission, The Urban Development Network
Peer Review Workshops on Integrated Sustainable Development Strategies ECPRW

Σημερινό στάδιο των Ελληνικών ΣΒΑΑ

12 Περιφέρειες έχουν εκδώσει Προσκλήσεις προς τις Αστικές Αρχές

Ορισμένες Περιφέρειες έχουν προχωρήσει στην έγκριση ΣΒΑΑ (…)

Αττική: έχουν εγκριθεί 4 ΣΒΑΑ

Κεντρικά ζητήματα για την επιτυχημένη ολοκλήρωση των Ελληνικών ΣΒΑΑ

Καθυστέρηση ενεργοποίησης ΣΒΑΑ
Πίεση χρόνου (⌛ ολοκλήρωση έργων 2023) ➡ Ανάγκη ώριμων έργων

⬇

Ρόλος νομοθεσίας για τις δημόσιες συμβάσεις ECPRW
Ρόλος Επιτρόπων Ελεγκτικού Συνεδρίου ECPRW
Ρόλος υπηρεσιών Υπουργείου Πολιτισμού ECPRW

⬇

Κίνδυνος διολίσθησης σε πιο «εύκολα» έργα

Κεντρικά ζητήματα για την επιτυχημένη ολοκλήρωση των Ελληνικών ΣΒΑΑ

Διπλή σημασία δράσεων επιχειρηματικότητας (θεματικοί στόχοι 3 και 9):
ολοκληρωμένος χαρακτήρας ΣΒΑΑ
απόκτηση εμπειρίας από Δήμου εν όψει επόμενου ΕΣΠΑ

Το ζήτημα του Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης για τις δράσεις κρατικών ενισχύσεων ECPRW

Κεντρικά ζητήματα για την επιτυχημένη ολοκλήρωση των Ελληνικών ΣΒΑΑ

Πίεση χρόνου
Θεματικοί περιορισμοί ΣΒΑΑ λόγω επιλέξιμων επενδυτικών προτεραιοτήτων ECPRW ➡
Συρρίκνωση ολοκληρωμένου χαρακτήρα των ΣΒΑΑ

Σημασία διατήρησης / ενίσχυσης ολοκληρωμένου χαρακτήρα ΣΒΑΑ

Προσθήκη επενδυτικών προτεραιοτήτων και δράσεων για βελτίωση της ολοκλήρωσης, σε μελλοντική αναθεώρηση ECPRW

Συμβολή τομεακών Επιχειρησιακών Προγραμμάτων στις ΣΒΑΑ ECPRW

Κεντρικά ζητήματα για την επιτυχημένη ολοκλήρωση των Ελληνικών ΣΒΑΑ

Αξιοποίηση διαβούλευσης και κατά την υλοποίηση ECPRW
Ανάγκη ουσιαστικοποίησης
Έλλειμμα κουλτούρας διαβούλευσης
Χρήση καινοτόμων μεθόδων διαβούλευσης (έξυπνες τεχνολογίες)
Επικοινωνιακή πολιτική ΣΒΑΑ ECPRW

Κεντρικά ζητήματα για την επιτυχημένη ολοκλήρωση των Ελληνικών ΣΒΑΑ

Δικτύωση Δήμων με ΣΒΑΑ ECPRW
- Ελλάδα
- Ευρωπαϊκή Ένωση + Ευρωπαϊκή Επιτροπή

Ενίσχυση θεσμικής ικανότητας Δήμων ECPRW
Απόκτηση σοβαρής εμπειρίας στη διαχείριση δράσεων ΕΣΠΑ

Το μέλλον των ΣΒΑΑ

Προοπτική σημαντικής αύξησης πόρων κατά την επόμενη προγραμματική περίοδο
Σημαντικότερος ρόλος Δήμων στην επόμενη προγραμματική περίοδο
Έγκαιρη έναρξη προετοιμασίας Δήμων για ολοκληρωμένες αστικές δράσεις της επόμενης περιόδου
Ενίσχυση θεσμικής ικανότητας Δήμων
Χρηματική υποστήριξη ωρίμανσης δράσεων

Εργαλεία:
Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης (ΣΟΑΠ) ➡ ολοκληρωμένα σχέδια ECPRW
Τοπικά και Ειδικά Χωρικά Σχέδια ➡ πολεοδομικός σχεδιασμός: χρήσεις γης, αναπλάσεις

ΙΝΣΤΙΤΟΥΤΟ ΕΠΙΜΟΡΦΩΣΗΣ

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

«Το Σχέδιο Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ) ως εργαλείο αστικής ανάπτυξης»

Μαρία Ζήφου,
Δρ. Χωροτάκτης - Πολεοδόμος,
Σύμβουλος Υπουργού Περιβάλλοντος & Ενέργειας

Ευάγγελος Ασπρογέρακας,
Δρ. Χωροτάκτης - Πολεοδόμος Μηχ.,
Υπ. Περιβάλλοντος και Ενέργειας

ΑΘΗΝΑ, 19/12/2017

Ολοκληρωμένες προσεγγίσεις για τα αστικά κέντρα

Εφαρμογής ολοκληρωμένων προγραμμάτων αστικής ανάπτυξης στην Ευρώπη (από τη δεκαετία του 1990):

- Σε Εθνικό επίπεδο με εξασφάλιση χρηματοδότησης (π.χ. Δανία, Γερμανία, Ηνωμένο Βασίλειο).
- προώθηση μέτρων ενίσχυσης της τοπικής οικονομίας (κεντρική και ανατολική Ευρώπη π.χ. Ρουμανία).

Διαχείριση:

- διαμόρφωση μηχανισμών διατομεακού συντονισμού σε επίπεδο εθνικό, περιφερειακό και τοπικό καθώς και διασύνδεσή τους (π.χ. Γερμανία, Δανία, Γαλλία, Ηνωμένο Βασίλειο)
- ιδιαίτερη σημασία δίνεται στην κινητοποίηση και συμμετοχή της τοπικής κοινωνίας για το σχεδιασμό και την υλοποίηση των δράσεων .

Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ)

(άρθρο 12, Ν.2742/1999).

«**Προώθηση ολοκληρωμένων στρατηγικών αστικού σχεδιασμού** σε πόλεις ή τμήματά τους, καθώς και σε **ευρύτερες αστικές περιοχές** που παρουσιάζουν **κρίσιμα και σύνθετα προβλήματα** αναπτυξιακής υστέρησης, κοινωνικής και οικονομικής συνοχής περιβαλλοντικής υποβάθμισης και ποιότητας ζωής.»

Πρόγραμμα παρεμβάσεων για την αντιμετώπιση προβλημάτων :

(α) πολεοδομικού χαρακτήρα

(β) αναπτυξιακής και οικονομικής υστέρησης και

(γ) κοινωνικής συνοχής.

❖ συνοδεύονται από **προγράμματα δράσης**, ανταποκρίνονται περισσότερο στην έννοια των προγραμμάτων αστικής αναβάθμισης (όπως π.χ. εκείνα της Κοινοτικής Πρωτοβουλίας URBAN),

❖**ΔΕΝ** πρόκειται για σχέδια φυσικού σχεδιασμού / χρήσεων γης.

❖ **δεν περιορίζονται** γεωγραφικά μόνο σε περιοχές των εγκεκριμένων σχεδίων πόλεων,

Σχέδια Ολοκληρωμένων Αστικών Παρεμβάσεων (ΣΟΑΠ)

- ❖ Εντάσσονται στο **πλαίσιο κατευθύνσεων** του εθνικού και περιφερειακού χωροταξικού σχεδιασμού και των εγκεκριμένων ρυθμιστικών σχεδίων,
- ❖ Προβλέπεται η **εναρμόνιση** των ΓΠΣ (ΤΧΣ) με τις κατευθύνσεις τους.
- ❖ Η **διαδικασία κατάρτισης** των ΣΟΑΠ κινείται από το Υπουργείο, την Περιφέρειας ή το Δήμο μετά από προηγούμενη ενημέρωση των εμπλεκόμενων.
- ❖ **Εγκρίνονται** με κοινές αποφάσεις των Υπουργών Ανάπτυξης και Χωροταξίας / Περιβάλλοντος και των κατά περίπτωση αρμόδιων υπουργών, που δημοσιεύονται στην Εφημερίδα της Κυβερνήσεως.
- ❖ Κατά τη διαδικασία κατάρτισής τους προβλέπεται ευρύτατη **δημοσιότητα** και διαβούλευση.
- ❖ Η **παρακολούθηση** και η **αξιολόγηση** της εφαρμογής των σχεδίων γίνεται από τον οικείο οργανισμό τοπικής αυτοδιοίκησης (στις περιπτώσεις Διαδημοτικών ΣΟΑΠ από την Αποκεντρωμένη Διοίκηση).

Ολοκληρωμένος χαρακτήρας των Στόχων (πολεοδομικός – περιβαλλοντικός / οικονομικός / κοινωνικός, παρ.1, άρθρο 12, Ν.2742/1999):

- βελτίωση των υποδομών και των βασικών κοινωνικών εξυπηρετήσεων, αντιμετώπιση της ανεργίας και δημιουργία επαρκών ευκαιριών απασχόλησης,
- ενσωμάτωση των λειτουργιών και των κοινωνικών ομάδων στον αστικό ιστό και καταπολέμηση του κοινωνικού διαχωρισμού,
- αρμονική διάρθρωση των χρήσεων γης,
- αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών,
- ανάπτυξη μέσων πρόσβασης και διακίνησης ανθρώπων και αγαθών φιλικών προς το περιβάλλον,
- διατήρηση και ανάδειξη της αστικής πολιτιστικής κληρονομιάς,
- γενικότερη κοινωνική, οικονομική, περιβαλλοντική και πολιτισμική αναζωογόνηση των πόλεων και των ευρύτερων αστικών περιοχών με μειονεκτικά χαρακτηριστικά.
- διευκόλυνση της συμμετοχής των πόλεων και αστικών περιοχών σε προγράμματα και δίκτυα διαπεριφερειακής και διευρωπαϊκής συνεργασίας, για την αντιμετώπιση κοινών προβλημάτων.

Στάδια Κατάρτισης ΣΟΑΠ

(σύμφωνα με τις προδιαγραφές για τη σύνταξη των ΣΟΑΠ, ΥΑ 8150/9.4.2012, ΦΕΚ/Β1341/24.4.2012)

ΦΑΣΗ Α	**Στάδιο 1:** Προσδιορισμός περιοχής παρέμβασης. θα πρέπει να παρουσιάζει υψηλό βαθμό ομοιογένειας ως προς χαρακτηριστικά της.
	Στάδιο 2: Επεξεργασία και ανάλυση των στοιχείων και των χαρακτηριστικών της περιοχής παρέμβασης: σκιαγραφείται η υποβάθμιση της περιοχής, τεκμηριώνεται η ανάγκη παρέμβασης
	Στάδιο 3: Έκθεση Πορισμάτων. αξιολόγηση ανά θεματική ενότητα, καθώς και τ συνολική διατύπωση των συμπερασμάτων.
	Στάδιο 4: Πρόταση στρατηγικής παρεμβάσεων. Οι στόχοι πρέπει να είναι εστιασμένοι στα προβλήματα της περιοχής. Οι δράσεις αποτελούν την επιχειρησιακή έκφραση της στρατηγικής
	Στάδιο 5: Πρόγραμμα δράσης: Καινοτόμο ολοκληρωμένο αναπτυξιακό πρόγραμμα πολυτομεακού χαρακτήρα της περιοχής παρέμβασης / Οι Δράσεις εξειδικεύονται σε Ενέργειες και συνδέονται με το Υφιστάμενο θεσμικό πλαίσιο
ΦΑΣΗ Β	**Στάδιο 6:** Ανοιχτή διαβούλευση του Προγράμματος Δράσης.
	Στάδιο 7: Οριστικοποίηση του Προγράμματος Δράσης – σύνταξη Σχεδίου Κ.Υ.Α.

ΣΟΑΠ για το κέντρο της Αθήνας (ΦΕΚ64/Β/2015)

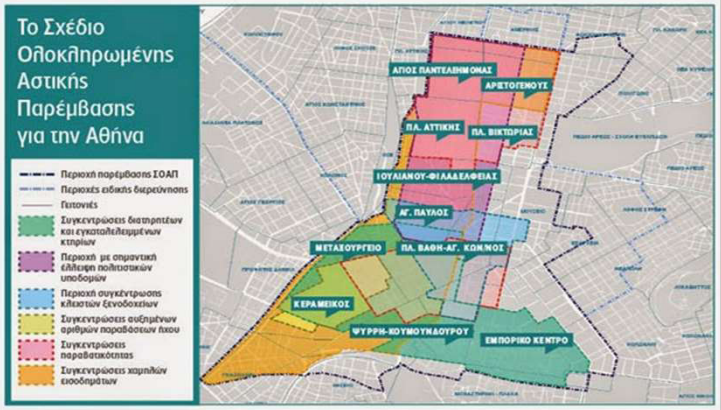

Αναμένεται η αξιολόγησή του από το Δήμο Αθηναίων.

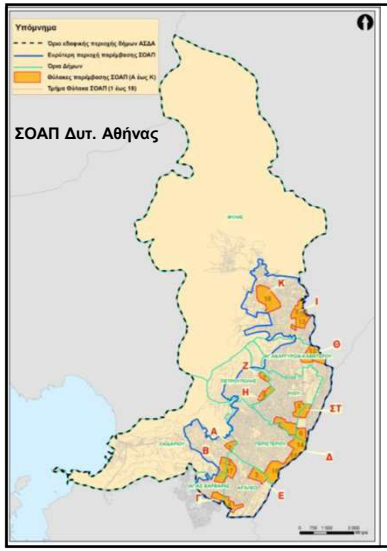

Περιεχόμενο ΣΟΑΠ

Διαφοροποιήσεις στην προσέγγιση και τη δομή σύμφωνα με τις τοπικές ανάγκες και ιδιαιτερότητες.

Περιοχή Εφαρμογής Δράσεων:

- Οριζόντιες δράσεις
- Παρεμβάσεις σε θύλακες

Φορείς παρέμβασης:

- Δράσεις από τους ΟΤΑ
- Δράσεις με συμμετοχή της Κεντρικής Διοίκησης.

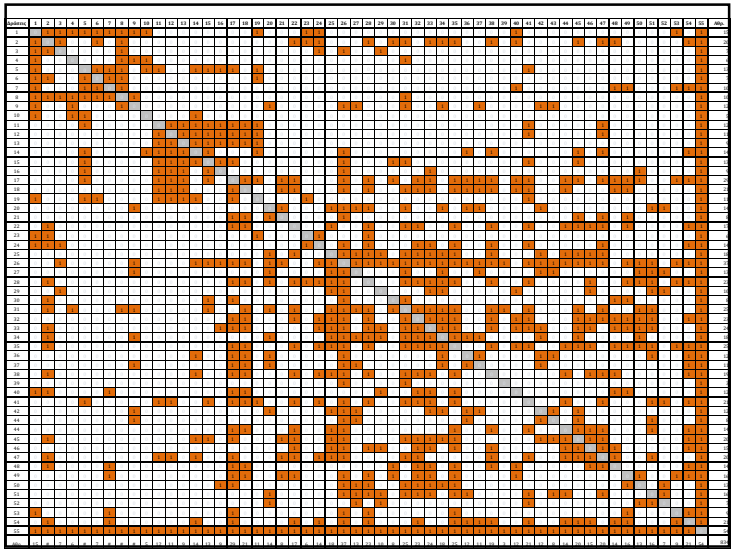

Διακυβέρνηση των ΣΟΑΠ της Αττικής

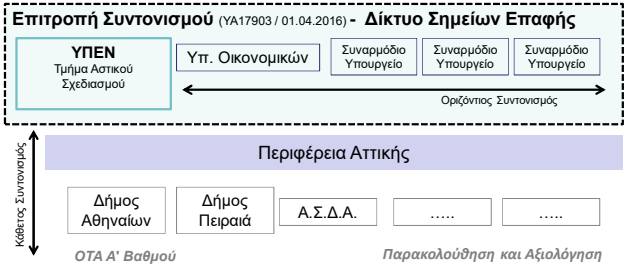

- Σημαντική η εμπλοκή της Κεντρικής Διοίκησης στο σχεδιασμό και την εφαρμογή των δράσεων, ιδίως στα ΣΟΑΠ της Αττικής.
- Επιδίωξη συνεργασίας και συντονισμού τόσο κατά την κατάρτιση όσο και κατά την εφαρμογή.

Χαρακτηριστικά ΣΟΑΠ / Σύνδεση με ΟΧΕ

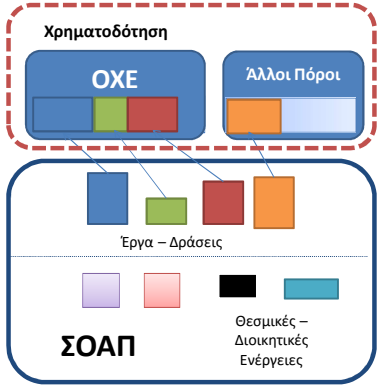

- Διευρυμένος χρονικός ορίζοντας
- Απαιτείται Διαδικασία ΣΠΕ
- Δυνατότητα χρηματοδότησης έργων / δράσεων μέσω ΟΧΕ και επιθυμητή η αξιοποίηση άλλων πόρων

Ορισμένες Επισημάνσεις

- Το ΣΟΑΠ προτείνεται ως εργαλείο στις κατευθύνσεις των **Περιφερειακών Χωροταξικών και του νέου ΡΣΑ** (Αρ. 14, ν.4277/14) για την ανάπτυξη αστικών περιοχών και την επίτευξη κοινωνικής και χωρικής συνοχής.
- Κομβικός ρόλος στην κατάρτιση και εφαρμογή των Σχεδίων Δράσης ανατίθεται στην **Τοπική Αυτοδιοίκηση**.
- Κατά την κατάρτιση των σχεδίων είναι σκόπιμη η **ενεργοποίησης της τοπικής κοινωνίας** (μπορούν να αξιοποιηθούν δομές όπως η Δημοτική και Περιφερειακή Επιτροπή Διαβούλευσης; / άρθρα 76 και 178 του ν. 3852/2010).
- Η δυνατότητα **αποτελεσματικής χρηματοδότησης των Σχεδίων**, κυρίως μέσω ΟΧΕ, αποτελεί αποφασιστικό παράγοντα για την εφαρμογή τους.
- **Συνέργεια** με ευρύτερες πολιτικές της Διοίκησης
- Δυνατότητα **συνέργειας** με πολεοδομικά εργαλεία **κανονιστικών ρυθμίσεων** (π.χ. ΕΧΣ, ν.4447/16) στο πλαίσιο αστικών παρεμβάσεων.

ΠΛΗΡΟΦΟΡΙΕΣ

Δ/νση Σχεδιασμού Μητροπολιτικών Αστικών & Περιαστικών Περιοχών (Σ.Μ.Α.Π.Π.)

Τμήμα Αστικού Σχεδιασμού

Τηλ: 210 6468319, 6424008, FAX: 210 6448091

Μαρία Ζήφου,
Δρ. Χωροτάκτης - Πολεοδόμος,
Σύμβουλος Υπουργού Περιβάλλοντος & Ενέργειας

Ευάγγελος Ασπρογέρακας,
Δρ. Χωροτάκτης - Πολεοδόμος Μηχ.,
Υπ. Περιβάλλοντος και Ενέργειας
asprogerakas@uth.gr

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΣΤΟΙΧΕΙΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ ΤΗΣ ΣΥΝΟΧΗΣ ΜΕΤΑ ΤΟ 2020

Ιωάννης Φίρμπας
Γενικός Διευθυντής Εθνικής Αρχής Συντονισμού
Αθήνα, 19 Δεκεμβρίου 2017

ΧΡΟΝΙΚΗ ΕΞΕΛΙΞΗ

2ο Εξάμηνο 2017
- Έκδοση της 7ης Έκθεσης Συνοχής
- Πρώτες διεργασίες για την Πολιτική της Συνοχής μετά το 2020

1ο Εξάμηνο 2018
- Σχέδιο Πολυετούς Δημοσιονομικού Πλαισίου

2ο Εξάμηνο 2018
- Πρόταση προτεραιοτήτων, βασικών αρχών και κανονιστικών διατάξεων για την Πολιτική της Συνοχής μετά το 2020

2019-2020
- Διαβούλευση και οριστικοποίηση των κανονιστικών διατάξεων, των προτεραιοτήτων της ΕΕ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Βασικές Αρχές (όπως διαμορφώνονται έως σήμερα)

- Λιγότεροι πόροι – Αύξηση της Εθνικής Συμμετοχής
- Άμεση διασύνδεση της Πολιτικής της Συνοχής με το Ευρωπαϊκό εξάμηνο, αιρεσιμότητες και διαρθρωτικές μεταρρυθμίσεις
- Έμφαση στην Ευρωπαϊκή προστιθέμενη αξία – Ευρωπαϊκές πολιτικές
- Έμφαση στην πολυεπίπεδη διακυβέρνηση – ενδυνάμωση του ρόλου των Δήμων
- Έμφαση σε τοπικές «place based" πολιτικές και διασυνοριακή συνεργασία

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Βασικές Αρχές (όπως διαμορφώνονται έως σήμερα)

- Απλοποιημένη Διαχείριση – Ενιαίο σύστημα κανόνων για συνεκτικότητα των επενδύσεων
- Ευελιξία ώστε να μπορούν να αντιμετωπιστούν άμεσα έκτακτες ανάγκες – Δημιουργία αποθεματικού
- Διευρυμένη χρήση χρηματοδοτικών εργαλείων και άλλων μορφών χρηματοδότησης
- Αφορά το σύνολο των Περιφερειών της ΕΕ – κατανομή κονδυλίων με πρόσθετα κριτήρια πέρα από το ΑΕΠ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Γενικές Προτεραιότητες

- Οικονομική, κοινωνική και χωρική συνοχή
- Προώθηση της Απασχόλησης ειδικότερα των νέων
- Αντιμετώπιση / προσαρμογή στην κλιματική αλλαγή– Στόχοι της Συνθήκης του Παρισιού
- Κοινωνική ένταξη και ένταξη μεταναστών / προσφύγων
- Έξυπνη εξειδίκευση – έρευνα καινοτομία
- Ψηφιακή και ενεργειακή σύγκλιση
- Σύνδεση με τους Στόχους Βιώσιμης Ανάπτυξης του ΟΗΕ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Χωρική διάσταση

- URBAN AGENDA FOR THE EU — Νέα Αστική Ατζέντα
- Interreg — Διασυνοριακή συνεργασία
- Μακροπεριφερειακή στρατηγική
- Integrated Territorial Investments (ITI) — Ενίσχυση Χωρικών Εργαλείων Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις – Τοπική Ανάπτυξη με Πρωτοβουλία των Τοπικών Κοινοτήτων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Μακρο-περιφερειακή Στρατηγική της Αδριατικής Θάλασσας και του Ιονίου Πελάγους (European Union Strategy for Adriatic Ionian Region – EUSAIR)

- Υιοθετήθηκε από το Ευρωπαικό Συμβούλιο στις 24/10/2014.
- Οι οκτώ χώρες που συμμετέχουν είναι τα Κράτη-Μέλη Ελλάδα, Ιταλία, Σλοβενία και Κροατία και οι γειτονικές χώρες, υποψήφιες/ δυνάμει υποψήφιες χώρες των Δυτικών Βαλκανίων, ήτοι Σερβία, Μαυροβούνιο, Αλβανία και Βοσνία και Ερζεγοβίνη.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Στόχοι Μακροπεριφερειακής Στρατηγικής

Η Στρατηγική βασίζεται στους εξής τέσσερις πυλώνες:

- Προώθηση καινοτόμου θαλάσσιας ανάπτυξης (γαλάζια ανάπτυξη, υδατοκαλλιέργειες, έρευνα και τεχνολογία για την μπλε οικονομία)
- Συνδεσιμότητα της περιοχής τόσο διά των θαλασσίων οδών, όσο και των αγροτικών περιοχών και της ενδοχώρας με τις παράκτιες περιοχές, δίκτυα και ζητήματα ενέργειας
- Διατήρηση, προστασία και βελτίωση του περιβάλλοντος με ορθολογική αξιοποίηση των φυσικών πόρων και την προστασία και διατήρηση των οικοσυστημάτων της περιοχής
- Αύξηση της ελκυστικότητας της περιφέρειας με την προώθηση εναλλακτικών μορφών τουρισμού, την προστασία και ανάδειξη της πολιτιστικής κληρονομιάς της περιοχής και τη διαμόρφωση μιας κοινής αναγνωρίσιμης ταυτότητας (branding) της μακρο-περιφέρειας.

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Σας ευχαριστώ πολύ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

ΧΩΡΙΚΗ ΚΑΙ ΑΣΤΙΚΗ ΑΤΖΕΝΤΑ

Δημήτρης Ιακωβίδης
Προϊστάμενος Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής Σχεδιασμού και Αξιολόγησης

Αθήνα, 19 Δεκεμβρίου 2017

Διαμόρφωση Αστικής Ατζέντας

- 1ο Εξάμηνο 2016: Πρωτοβουλία Ολλανδικής Προεδρίας για Αστική Ατζέντα
- 30 Μαΐου 2016: Υπογραφή Συμφώνου Άμστερνταμ
- 2ο Εξάμηνο 2016-2017: Σύσταση Εταιρικών Σχέσεων Αστικής Ατζέντας
- 2017-2019: Εξειδίκευση σχεδίων δράσης – Συνεισφορά στην Πολιτική της Συνοχής μετά το 2020

European Commission

URBAN AGENDA FOR THE EU

WORKING TOGETHER FOR BETTER CITIES

Γιατί αστική ατζέντα

- 70% του πληθυσμού
- 70% των νέων θέσεων εργασίας
- 85% του ΑΕΠ
- 70% των πόρων της Πολιτικής της Συνοχής υλοποιείται μέσω των Δήμων

Στόχοι της Αστικής Ατζέντας

Αύξηση της ποιότητας, της αποδοτικότητας και της αποτελεσματικότητας των πολιτικών μέσα από:

- Καλύτερο συντονισμό των πολιτικών, εμπλεκόμενων φορέων και επιπέδων διακυβέρνησης
- Καλύτερη κατανόηση των αστικών θεμάτων στην διαμόρφωση και υλοποίηση των πολιτικών

Ενδυνάμωση του ρόλου των Δήμων στη διαμόρφωση πολιτικών στην ΕΕ και εθνικό επίπεδο

Ενίσχυση της ικανότητας των δήμων να διαμορφώσουν τις αναγκαίες συνθήκες για την αντιμετώπιση κοινωνικών, οικονομικών και περιβαλλοντικών θεμάτων στο πλαίσιο της βιώσιμης ανάπτυξης

Βασικές Αρχές

- Πλήρης ενσωμάτωση της διάστασης της πολυεπίπεδης διακυβέρνησης και εταιρικότητας
  - Εταιρικές Σχέσεις με τη συμμετοχή της ΕΕ, των κρατών μελών, των δήμων και κοινωνικο-οικονομικών εταίρων
  - Αφορά όλες τις πόλεις ανεξαρτήτου μεγέθους
- Ολοκληρωμένη προσέγγιση – διασφάλιση της βιώσιμης αστικής ανάπτυξης και ενσωμάτωση των στόχων του ΟΗΕ
- Οικοδόμηση λειτουργικών πόλεων
- Σύνδεση του αγροτικού και αστικού χώρου

Θεματολόγιο – Εταιρικές Σχέσεις

- Ένταξη Μεταναστών και Προσφύγων
- Αστική Φτώχεια
- Ποιότητα του Αέρα
- Στέγαση

Θεματολόγιο – Εταιρικές Σχέσεις

- Κυκλική Οικονομία
- Απασχόληση και Δεξιότητες στην τοπική οικονομία
- Προσαρμοστικότητα στην Κλιματική Αλλαγή
- Ενεργειακή Μετάβαση

Θεματολόγιο – Εταιρικές Σχέσεις

- Βιώσιμη Χρήση της Γης
- Αστική Κινητικότητα
- Ψηφιακή Μετάβαση
- Καινοτόμα και Υπεύθυνα Συστήματα Δημοσίων Προμηθειών

Ρόλος των Εταιρικών Σχέσεων

- **Καλύτερη Νομοθέτηση**
  - Επίλυση θεμάτων (χωρίς πρόσθετη επιβάρυνση προς τα κράτη μέλη)
  - Κάλυψη αναγκών
- **Καλύτερη Χρηματοδότηση**
  - Διευκόλυνση της πρόσβασης των Δήμων σε πηγές χρηματοδότησης
  - Διασφάλιση της ολοκληρωμένης προσέγγισης
  - Απλοποίηση των κανονιστικών απαιτήσεων
- **Καλύτερη Γνώση**
  - Διευκόλυνση της ανταλλαγής τεχνογνωσίας και καλών πρακτικών
  - Αξιόπιστα δεδομένα σε τοπικό επίπεδο

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Διαμόρφωση Αστικής Ατζέντας

- **Οκτώβριος 2017**: Παρουσίαση και Αποδοχή από ΓΔ Αστικών Θεμάτων 4 σχεδίων – Αστική Φτώχεια, Ένταξη Μεταναστών Προσφύγων, Ποιότητα του Αέρα, Στέγαση
- **2018**: Ολοκλήρωση Λοιπών Σχεδίων Δράσης
- **2018**: Πιλοτική Εφαρμογή δράσεων
- **2018– 2019**: Διαβούλευση και συνεισφορά στο κανονιστικό πλαίσιο της επόμενης προγραμματικής περιόδου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Συμμετοχή χώρας

Αστική Φτώχεια

- **Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης**
- **Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης (Δ/νση Κοινωνικής Αντίληψης και Αλληλεγγύης)**
- **Δήμοι**
  - **Δήμος Κερατσινίου Δραπετσώνας**
- **Άλλοι φορείς:**
  - **Κράτη Μέλη: Γαλλία, Βέλγιο, Ισπανία, Γερμανία**
  - **Περιφέρειες : Il de France, Μητροπολιτική Περιφέρεια Βρυξελλών**
  - **Δήμοι : Μπέρμιγχαμ, Κορτρικ(Βέλγιο), Λοτζ (Πολωνία), Λιλ (Γαλλία), Τιμισοαρα (Ρουμανία), Ντογκπιλς (Λετονία)**
  - **Εταίροι : ΕΕ, ΕΤΕπ, Eurochild, Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την καταπολέμηση της Φτώχειας, Ευρωπαϊκό Δίκτυο για την στέγαση, Eurocities, UN Habitat, Urbact**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Συμμετοχή χώρας

Ένταξη Μεταναστών Προσφύγων

- **Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης**
- **Υπουργείο Μεταναστευτικής Πολιτικής**
- **Δήμοι**
  - **Δήμος Αθηναίων**
- **Άλλοι φορείς:**
  - **Κράτη Μέλη: Πορτογαλία, Δανία, Ιταλία**
  - **Δήμοι : Αμστερνταμ, Βαρκελώνη, Βερολίνο, Ελσίνκι**
  - **Εταίροι : ΕΕ, ΕΤΕπ, Eurocities, Urbact, Ευρωπαϊκό Συμβούλιο Μεταναστών / Εξόριστων, Ομάδα Μεταναστευτικής Πολιτικής**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Συμμετοχή χώρας

Απασχόληση και Δεξιότητες στην Τοπική Οικονομία

- **Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης**
- **Υπουργείο Εργασίας, Κοινωνικής Ασφάλισης και Κοινωνικής Αλληλεγγύης**
- **Εθνικό Ίδρυμα Εργασίας και Ανθρώπινου Δυναμικού**

- **Άλλοι φορείς:**
  - **Κράτη Μέλη: Ρουμανία, Ιταλία**
- **Δήμοι : Τζελγκαβα (Λιθουανία), Ροττερνταμ, Βερολίνο, Πόρτο, Τορίνο, Γκεντ, Κιλς (Πολωνία, Μισκολς (Ουγγαρία),** Grand Angoulême (Γαλλία)
  - **Εταίροι : ΕΕ, ΕΤΕπ, Eurocities, Urbact, Ευρωπαϊκή ¨Ενωση Δήμων και Περιφερειών**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Συμμετοχή χώρας

Κυκλική Οικονομία

- **Υπουργείο Οικονομίας και Ανάπτυξης**
  - **Υπουργείο Περιβάλλοντος & Ενέργειας**
  - **Υπουργείο Αγροτικής Ανάπτυξης και Τροφίμων**
- **Άλλοι φορείς:**
  - **Κράτη Μέλη: Φιλανδία, Σλοβενία, Πολωνία**
- **Δήμοι : Όσλο, Χάγη, Πόρτο, Πράτο, Φλάνδρα, Κόνας (Λετονία)**
  - **Εταίροι : ΕΕ, ΕΤΕπ, Eurocities, Urbact, Ευρωπαϊκή ¨Ενωση Δήμων και Περιφερειών**

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Περισσότερες πληροφορίες

- https://ec.europa.eu/futurium/en

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Πρωτοβουλία ΕΕ Αστικές Καινοτόμες Δράσεις

- Βάση άρθρου 8 του Καν 1301/13 – ΕΤΠΑ
- Κεντρική διαχείριση από την ΕΕ
- Αφορά σε αστικά κέντρα άνω των 50.000 κατοίκων

«Οι πόλεις μας αποτελούν κινητήρια δύναμη της καινοτομίας και της ανάπτυξης στην Ευρώπη αλλά αντιμετωπίζουν πολλές προκλήσεις – κοινωνικές, περιβαλλοντικές και οικονομικές. Οι Αστικές καινοτόμες δράσεις βασίζονται στην επινοητικότητα των πόλεών μας και τους δίνουν τη δυνατότητα να μοιραστούν την πείρα τους με ολόκληρη την Ευρώπη.» Επίτροπος Κρέτσου

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Πρωτοβουλία ΕΕ Αστικές Καινοτόμες Δράσεις

- 2η προκήρυξη έγκριση 2 ελληνικών πόλεων:
  - Αθήνας - Ένταξη μεταναστών / προσφύγων
  - Ηράκλειου Κρήτης – Κυκλική οικονομία «*Αποφευκτέα και Μη Τροφικά Υπολείμματα: Μια Ολιστική Προσέγγιση Διαχείρισης για Αστικές Περιοχές» και ακρωνύμιο «A2UFood»*

Επόμενες προσκλήσεις – τέλος 2017

- Οι Θεματικές Ενότητες για την 3η Πρόσκληση :
  - Διασφάλισης της Ποιότητας του Ατμοσφαιρικού Αέρα
  - Λύσεις για τις επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής
  - Στέγαση και Επανένταξη
  - Εργασία και ανάπτυξη δεξιοτήτων στις τοπικές κοινωνίες.

Επόμενες Προσκλήσεις – τέλος 2018

- Οι Θεματικές Ενότητες για την 4η Πρόσκληση είναι:
  - Διασφάλισης της Ποιότητας του Ατμοσφαιρικού Αέρα
  - Λύσεις για τις επιπτώσεις της Κλιματικής Αλλαγής
  - Στέγαση και Επανένταξη
  - Εργασία και ανάπτυξη δεξιοτήτων στις τοπικές κοινωνίες.

Σας ευχαριστώ πολύ

Δημήτρης Ιακωβίδης

Προϊστάμενος Ειδικής Υπηρεσίας Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΥΠΟΥΡΓΕΙΟ
ΟΙΚΟΝΟΜΙΑΣ & ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

Χωρική Ανάπτυξη στο ΕΣΠΑ 2014-2020

Μαρία Κωστοπούλου
Προϊσταμένη Μονάδας Α' Στρατηγικής και παρακολούθησης Πολιτικών
Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης *Αθήνα, 19 Δεκεμβρίου 2017*

Διαδικασία Σχεδιασμού και Υλοποίησης ΟΧΕ

- **Έκδοση Κανονιστικών Διατάξεων και Οδηγιών από την ΕΕ**
- **Εγκύκλιος Υπουργείου Οικονομίας και Ανάπτυξης (**81168/ ΕΥΣΣΑ 1796/30.7.2015)
  - Βασικές κατευθύνσεις για Διαχειριστικές Αρχές και πόλεις
  - Ενδεικτικά κριτήρια επιλογής περιοχών και στρατηγικών
- Σύσταση **Εθνικού Δικτύου Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης (**Αριθμ. 8815/ΕΥΣΣΑ 72 (ΦΕΚ 249/16.2.2016)
  - Παρακολούθηση πορείας εργαλείων χωρικής ανάπτυξης σε εθνικό Επίπεδο
  - Ανταλλαγή απόψεων και επίλυσης προβλημάτων
  - Διασφάλιση συντονισμού των Ταμείων και συνέργειας προγραμμάτων

Διαδικασία Σχεδιασμού και Υλοποίησης ΟΧΕ

- **Τεχνικές Οδηγίες προς τις Διαχειριστικές αρχές για την διαδικασία προκήρυξης, επιλογής στρατηγικών από την Εθνική Αρχή Συντονισμού**
- Εξειδίκευση των προκηρύξεων, κριτηρίων επιλογής στρατηγικών και περιοχών από τις ΕΥΔ
- Έγκριση των παραπάνω από τις Επιτροπές Παρακολούθησης των ΠΕΠ
- Προκήρυξη, αξιολόγηση και έγκριση των στρατηγικών από ΕΥΔ και Επιτροπές Παρακολούθησης
- Ορισμός Αστικής Αρχής ως Ενδιάμεσο φορέα διαχείρισης από τον οικείο Περιφερειάρχη (μετά από σχετική τροπολογία του Ν 4314/14)

Διαδικασία Σχεδιασμού και Υλοποίησης ΟΧΕ

- Από την Εγκύκλιο, δόθηκε ευελιξία ώστε η κάθε ΠΕΠ, Διαχειριστική Αρχή και Επιτροπή Παρακολούθησης να καθορίσει τη διαδικασία, τα κριτήρια και τις προτεραιότητες
  - Κάποια ΠΕΠ ακολούθησαν ανταγωνιστικές διαδικασίες (πχ ΑΜΘ)
  - Κάποιες είχαν καθορίσει στα Προγράμματα τις περιοχές ΟΧΕ και ΟΧΕ – ΒΑΑ (πχ Ήπειρος)
  - Κάποιες είχαν καθορίσει περιοχές αλλά και ανταγωνιστικές διαδικασίες (πχ Κεντρική Μακεδονία)
- Σε όλες τις περιπτώσεις υπήρξε ευρεία διαβούλευση τόσο με τους εταίρους στις Επιτροπές Παρακολούθησης όσο και με τους δήμους
- Σε όλες τις περιπτώσεις υπήρξε ευρεία διαβούλευση για τις στρατηγικές

Συνοπτική Απεικόνιση

Ποσά σε Κοινοτική Συνδρομή

- **Συνολικός Προγραμματικός Προϋπολογισμός ΟΧΕ: 789,3 εκ ευρώ**
  - ΕΤΠΑ : 649,4 εκ ευρώ
  - ΕΚΤ : 139,9 εκ. ευρώ
- **Προϋπολογισμός εγκεκριμένων ΟΧΕ: 437,3 εκ ευρώ**
  - ΕΤΠΑ : 395,8 εκ ευρώ
  - ΕΚΤ : 41,5 εκ ευρώ
- **Προγραμματισμός για την υλοποίηση 46 στρατηγικών ΟΧΕ**
  - 34 στρατηγικές ΟΧΕ- ΒΑΑ
  - 12 στρατηγικές ΟΧΕ (εκτός αστικών περιοχών)

Πορεία Υλοποίησης ΟΧΕ

Ποσά σε εκ ευρώ Κοινοτική Συνδρομή

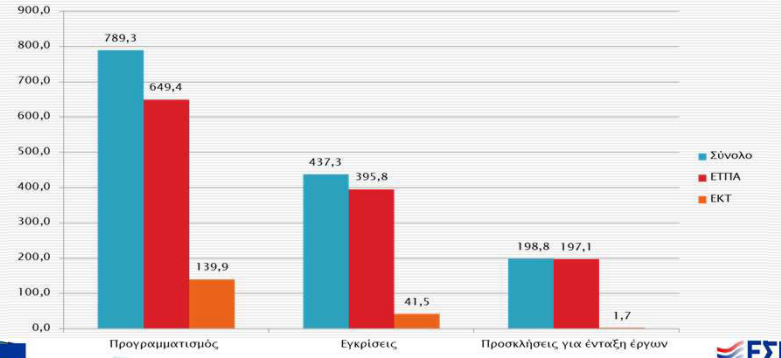

Συνοπτική Απεικόνιση ΟΧΕ – ΒΑΑ

Ποσά σε Κοινοτική Συνδρομή

- **Συνολικός Προγραμματικός Προϋπολογισμός : 548,3 εκ ευρώ**
  - ΕΤΠΑ : 429,3 εκ ευρώ
  - ΕΚΤ : 119 εκ ευρώ
- **Συνολικός Προϋπολογισμός εγκεκριμένων ΟΧΕ – ΒΑΑ : 305,5 mil euro**
  - ERDF : 270,4 mil Euro
  - ESF : 35,1 mil Euro
- **Εγκεκριμένες Στρατηγικές ΟΧΕ ΒΑΑ: 25 από τις 34 προβλεπόμενες**
- **Συνολικός Προϋπολογισμός προκηρύξεων έργων: 104,1 εκ ευρώ**
  - ΕΤΠΑ : 102,4 εκ ευρώ
  - ΕΚΤ : 1,7 εκ ευρώ

Συνοπτική Απεικόνιση ΟΧΕ – ΒΑΑ

Ποσά σε εκ ευρώ Κοινοτική Συνδρομή

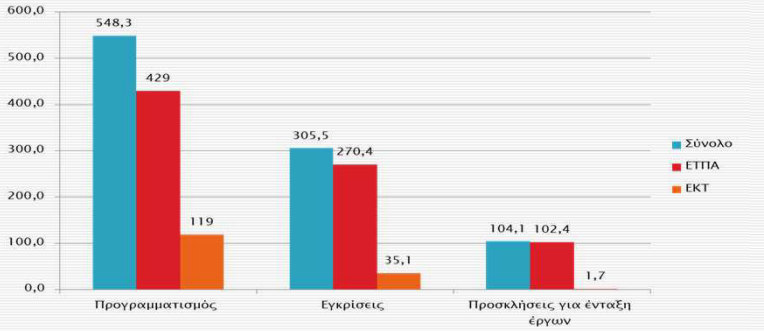

Παράμετροι Σχεδιασμού

- Προσαρμογή στις νέες κανονιστικές απαιτήσεις ειδικότερα στο διευρυμένο ρόλο των δήμων
- Ισορρόπηση μεταξύ φιλόδοξων και ώριμων στρατηγικών και εμβληματικών έργων και ικανότητας των δήμων να υλοποιήσουν την στρατηγική
- Διασφάλιση του ολοκληρωμένου χαρακτήρα της στρατηγικής τόσο κατά το σχεδιασμό όσο και στην υλοποίηση
- Διασφάλιση της ευρείας διαβούλευσης της στρατηγικής και αποδοχής – ενσωμάτωση των παρατηρήσεων στην οριστική στρατηγική
- Συνδυασμός έργων υποδομών με άυλες ενέργειες για την κοινωνική ένταξη και συνοχή καθώς και ανάπτυξη επιχειρηματικότητας
- Αντιστοίχιση των τοπικών αναγκών με συγκεκριμένες επενδυτικές προτεραιότητες που είχαν επιλεγεί από το ΠΕΠ
- Έλλειμμα στατιστικών δεδομένων σε τοπικό επίπεδο για βέλτιστο σχεδιασμό
- Διασφάλιση της αποτελεσματικής διακυβέρνησης της στρατηγικής

Ρόλος των αστικών Αρχών

- Αναλαμβάνουν τη διαμόρφωση της στρατηγικής σε συνεργασία με τους τοπικούς φορείς και προτάσεις της τοπικής κοινωνίας
- Στις περισσότερες περιπτώσεις, αναλαμβάνουν την αξιολόγηση της συνάφειας των προτεινόμενων παρεμβάσεων με την στρατηγική- Εξαίρεση αποτελούν οι αστικές αρχές στην Περιφέρεια Αττικής όπου εκτιμάται ότι θα αναλάβουν αρμοδιότητες διαχείρισης
- Αναλαμβάνουν σε συνεργασία με τις διαχειριστικές αρχές τη διαβούλευση για την στρατηγική
- Αναλαμβάνουν την ευθύνη για τη διαμόρφωση των τοπικών εταιρικών σχημάτων και το σύστημα διακυβέρνησης της στρατηγικής

ΟΧΕ (εκτός αστικού χώρου)

Ποσά σε Κοινοτική Συνδρομή

- **Συνολικός Προγραμματικός Προϋπολογισμός: 241 εκ ευρώ**
  - ΕΤΠΑ : 220 εκ ευρώ
  - ΕΚΤ : 21 εκ ευρώ
- **Συνολικός Προϋπολογισμός Εγκεκριμένων ΟΧΕ : 131,8 εκ ευρώ**
  - ΕΤΠΑ : 125,3 mil Euro
  - ΕΚΤ : 6,5 mil Euro
- **Αριθμός Εγκεκριμένων Στρατηγικών: 4**
- **Συνολικός Προϋπολογισμός Προκηρύξεων Έργων: 94,6 εκ ευρώ**
  - ΕΤΠΑ : 94,6 εκ ευρώ

ΟΧΕ (εκτός αστικού χώρου)

Ποσά σε εκ ευρώ Κοινοτική Συνδρομή

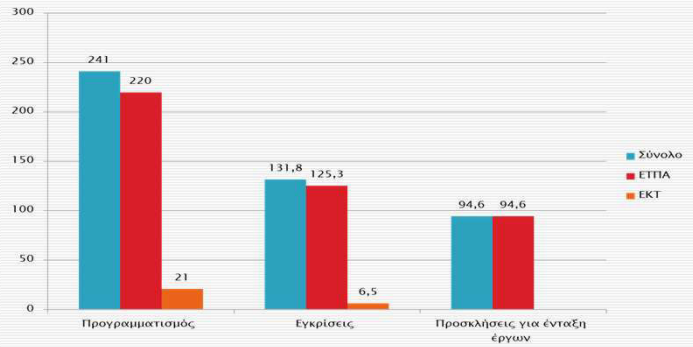

Ποιοτικά Χαρακτηριστικά ΟΧΕ (εκτός αστικού χώρου)

- Αφορούν περιοχές εντός μιας περιφέρειας (αν και σε κάποιες περιπτώσεις όπως η ΟΧΕ Ασωπού έχει επιδράσεις και σε άλλες)
- Στις 7 από τις 9 Περιφέρειες αφορούν πολυταμειακές (ΕΤΠΑ και ΕΚΤ) στρατηγικές
- Πολυτομεακή προσέγγιση αντλώντας πόρους από πολλές επενδυτικές προτεραιότητες
- Θέματα : πολιτισμός, περιβάλλον, υποδομές

Ποιοτικά Χαρακτηριστικά ΟΧΕ– ΒΑΑ

- Στις περισσότερες περιπτώσεις αφορούν μια πόλη – Εξαίρεση:
  - η Μητροπολιτική περιοχή της Θεσσαλονίκης με 8 Δήμους
  - η περιοχή της Δυτικής Αθήνας με τον ΑΣΔΑ
  - Η διαδημοτική περιοχή Άργους – Ναυπλίου
- Πολυθεματική προσέγγιση αντλώντας πόρους από πολλές επενδυτικές προτεραιότητες όπως έρευνα και τεχνολογία, καινοτομία, ψηφιακή σύγκλιση, επιχειρηματικότητα, αντιμετώπιση των επιδράσεων από την κλιματική αλλαγή
- Σημαντική συνδρομή του ΕΚΤ με δράσεις κοινωνικής ένταξης, απασχόλησης κα
- Συνέργεια με άλλες στρατηγικές όπως RIS, κοινωνικής ένταξης, κα

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Ποιοτικά Χαρακτηριστικά ΟΧΕ– ΒΑΑ

- Σημαντική Συμμετοχή στη διαβούλευση της τοπικής κοινωνίας και τοπικών φορέων
- Διαμόρφωση εταιρικών σχημάτων
- Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση

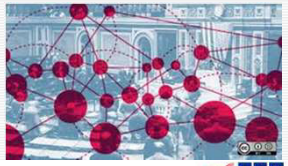

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Καλές Πρακτικές

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Παραδείγματα

Δήμος Ηρακλείου "Έξυπνη Συνεκτική Πόλη – Τόπος Συνάντησης 5+1 Πολιτισμών

- Διαχείριση φυσικών κινδύνων που δεν απορρέουν από την κλιματική αλλαγή
- Πληροφόρηση και ευαισθητοποίηση σε θέματα ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης
- Προστασία, αναστήλωση και αποκατάσταση ιστορικών και πολιτισμικών μνημείων
- Ενεργειακή αποδοτικότητα στα δημόσια κτήρια

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ΟΧΕ Ασωπού

Περιβαλλοντική Εξυγίανση και Επιχειρηματική, Αστική και κοινωνική Αναζωογόνηση της Λεκάνης Απορροής του Ασωπού Ποταμού

- Δημιουργία Επιχειρηματικού Πάρκου Εξυγίανσης και Ανάπτυξης
- Μετεγκατάσταση βιομηχανικών μονάδων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Μητροπολιτική Περιφέρεια Θεσσαλονίκης

- Αφορά 8 Δήμους
- Πολυεπίπεδη διακυβέρνηση με τη συμμετοχή της Περιφέρειας
- Αξιοποίηση του δυναμικού της Μητροπολιτικής Περιφέρειας Θεσσαλονίκης

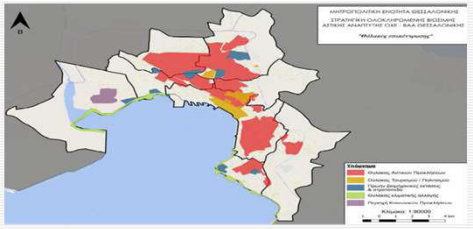

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Ευχαριστώ για την προσοχή σας

Μαρία Κωστοπούλου
Προϊσταμένη Μονάδας Α' Στρατηγικής και Παρακολούθησης Πολιτικών
Ειδική Υπηρεσία Στρατηγικής, Σχεδιασμού και Αξιολόγησης

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκό Διαρθρωτικό και Επενδυτικό Ταμείο
ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΕΛΛΗΝΙΚΗ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑ
ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

“ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΧΩΡΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ ΣΤΟ Ε.Π. «ΑΤΤΙΚΗ» 2014-2020”

ΑΛΕΞΑΝΔΡΑ ΜΑΥΡΟΓΟΝΑΤΟΥ

ΜΟΝΑΔΑ Α΄ - ΕΥΔ ΕΠ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΣ ΑΤΤΙΚΗΣ

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΝΤΙΚΕΙΜΕΝΟ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (Ο.Χ.Ε.) - ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Β.Α.Α.)

Αντικείμενο μιας **Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ)** είναι **η υλοποίηση** των προβλέψεων **μιας ολοκληρωμένης στρατηγικής για την ανάπτυξη του αστικού χώρου αξιοποιώντας τις δυνατότητες χρηματοδότησης των Διαρθρωτικών Ταμείων** (ΕΤΠΑ, ΕΚΤ, Ταμείο Συνοχής).

Προς αυτόν τον σκοπό μια ΟΧΕ – ΒΑΑ αντλεί πόρους από τουλάχιστον 2 Διαρθρωτικά Ταμεία, τα οποία εμπίπτουν σε διαφορετικούς άξονες ενός ΕΠ ή/και περισσότερων του ενός ΕΠ.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΚΑΝΟΝΙΣΤΙΚΟ ΠΛΑΙΣΙΟ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (Ο.Χ.Ε.) - ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Β.Α.Α.)

- **Κανονισμός** (Γεν.) **1303/2013**: Άρθρο 36, Άρθρο 96 (σημ. 3, παρ. β, γ), Άρθρο 123 (σημ. 6, 7), Άρθρο 125 (σημ. 3)
- **Κανονισμός ΕΤΠΑ 1301/2013**: Άρθρο 7
- **Κανονισμός ΕΚΤ 1304/2013**: Άρθρο 12
- **Ν. 4314/2014**: Άρθρο 13, παρ. 7α όπως τροποποιήθηκε και ισχύει από τον **Ν. 4465/2017**, Άρθρο 58, παρ. 1
- **Εγκύκλιος ΕΥΣΣΑ**: υπ' αρ. **81168/ΕΥΣΣΑ 1796/30.07.2016**
- **Εγκύκλιος ΕΥΘΥ**: υπ' αρ. **40134/ΕΥΘΥ/373/12.04.2016**
- **Σύστημα Διαχείρισης & Ελέγχου (ΣΔΕ) ΕΣΠΑ 2014-2020**

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΕΣΤΙΑΣΗ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (Ο.Χ.Ε.) - ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Β.Α.Α.)
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΧΩΡΙΚΗ ΑΝΑΦΟΡΑ: Οι 40 Δήμοι που οριοθετούν / συγκροτούν το **Πολεοδομικό Συγκρότημα Αθήνας – Πειραιά**

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΗ ΦΥΣΙΟΓΝΩΜΙΑ:

- Κατηγορία Α: **Υποβαθμισμένες Περιοχές**

  Περιοχές με οξυμένα περιβαλλοντικά, οικονομικά, δημογραφικά και κοινωνικά προβλήματα και στόχο την σταδιακή επίλυση αυτών

- Κατηγορία Β: **Περιοχές με Ειδική Αναπτυξιακή Δυναμική**

  Περιοχές που η αναπτυξιακή τους δυναμική απορρέει από τη συγκέντρωση υπερτοπικών δραστηριοτήτων ή/και την υλοποίηση μεγάλων επενδύσεων στους τομείς του τουρισμού - πολιτισμού ή/και στους τομείς προτεραιότητας της ΠΣΕΕ της Αττικής

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΠΡΟΣΚΛΗΣΗ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (Ο.Χ.Ε.) - ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Β.Α.Α.)
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

- **Εκδόθηκε** στις **24.02.2017**, απευθυνόταν στους 40 Δήμους που οριοθετούν / συγκροτούν το Πολεοδομικό Συγκρότημα Αθήνας – Πειραιά, με **καταληκτική ημερομηνία υποβολής προτάσεων στις 28.04.2017** και αναλυτικό **Οδηγό Εφαρμογής** τόσο για την ορθή υποβολή προτάσεων όσο και για τον τρόπο αξιολόγησής τους
- **Συγκριτική αξιολόγηση** με βάση **2 ενότητες κριτηρίων:**
  - **Κριτήρια αποδοχής της αίτησης**
  - **Κριτήρια αξιολόγησης**

    Τα κριτήρια αξιολόγησης εξετάστηκαν **σε 2 στάδια**:

    1ο Στάδιο: Αξιολόγηση της Περιοχής Παρέμβασης (κατηγορία κριτηρίων Α), με βαρύτητα 30%

    Αξιολόγηση της Στρατηγικής (κατηγορία κριτηρίων Β), με βαρύτητα 30%

    Αξιολόγηση του Σχεδίου Δράσης και του Χρηματοδοτικού Σχεδίου (κατηγορία κριτηρίων Γ), με βαρύτητα 40%

    (Ελάχιστη αποδεκτή βαθμολογία: 50)

    2ο Στάδιο: Αξιολόγηση του Διαχειριστικής Επάρκειας του Φορέα Διαχείρισης (κατηγορία κριτηρίων Δ), (ΝΑΙ/ΟΧΙ)

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΥΠΟΒΛΗΘΕΙΣΕΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (Ο.Χ.Ε.) - ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Β.Α.Α.)
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Στο πλαίσιο της πρόσκλησης **υποβλήθηκαν** οι ακόλουθες **πέντε (5) προτάσεις Στρατηγικών** ΟΧΕ/ΒΑΑ:

- **«Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ) Πειραιά»**, από την **Αστική Αρχή με επικεφαλής τον Δήμο Πειραιά**

  Αιτούμενος προϋπολογισμός: 90,0 εκ.

- **«Η Μουσική και η Ιστορία των Δρόμων»**, από την **Αστική Αρχή του Συνδέσμου Δήμων Νότιας Αττικής με επικεφαλής τον Δήμο Καλλιθέας**

  Αιτούμενος προϋπολογισμός: ~44,0 εκ.

- **«Σχέδιο Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΣΒΑΑ) της ΠΕ Βόρειου Τομέα Αθηνών για τη Συγκρότηση του "Μητροπολιτικού Επιχειρηματικού & Αναπτυξιακού Πυρήνα"»**, από την **Αστική Αρχή της Εταιρικής Σχέσης Βορείου Τομέα Αθηνών / North Athens Partnership με επικεφαλής τον Δήμο Αμαρουσίου**

  Αιτούμενος προϋπολογισμός: ~84,5,0 εκ.

- **«Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με αξιοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ»**, από την **Αστική Αρχή** του Αναπτυξιακού Συνδέσμου Δυτικής Αθήνας (**ΑΣΔΑ**)

  Αιτούμενος προϋπολογισμός: ~98,0 εκ.

- **«Αθήνα 2020: Βιώσιμη Ανάπτυξη για τον Τουρισμό, τον Πολιτισμό, την Καινοτομία»**, από την **Αστική Αρχή του Δήμου Αθηναίων και της ΕΑΤΑ Α.Ε. με επικεφαλής τον Δήμο Αθηναίων**

  Αιτούμενος προϋπολογισμός: 99,5 εκ.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΠΟΤΕΛΕΣΜΑΤΑ ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗΣ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΩΝ
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΩΝ ΧΩΡΙΚΩΝ ΕΠΕΝΔΥΣΕΩΝ (Ο.Χ.Ε.) - ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (Β.Α.Α.)
ΣΤΗΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

α/α	ΤΙΤΛΟΣ ΠΡΟΤΑΣΗΣ	ΕΠΙΚΕΦΑΛΗΣ ΕΤΑΙΡΟΣ	ΣΥΝΟΛΙΚΗ ΒΑΘΜΟΛΟΓΙΑ ΚΡΙΤΗΡΙΩΝ Α, Β, Γ	ΑΙΤΟΥΜΕΝΟΣ Π/Υ	ΕΓΚΕΚΡΙΜΕΝΟΣ Π/Υ
1	ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΟΧΕ/ΒΑΑ) ΠΕΙΡΑΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΠΕΙΡΑΙΑ	90,90	90.000.000,00	80.065.000,00
2	ΑΘΗΝΑ 2020: ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΙΑ ΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ, ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ, ΤΗΝ ΚΑΙΝΟΤΟΜΙΑ	ΔΗΜΟΣ ΑΘΗΝΑΙΩΝ	75,60	99.500.000,00	85.048.448,00
3	Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΔΡΟΜΩΝ	ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑ	72,00	44.070.000,00	35.240.000,00
4	ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ΜΕ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΧΕ/ΒΑΑ	ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (ΑΣΔΑ)	58,30	98.010.000,00	58.169.000,00
5	«ΣΧΕΔΙΟ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΣΒΑΑ) ΤΗΣ Π.Ε. ΒΟΡΕΙΟΥ ΤΟΜΕΑ ΑΘΗΝΩΝ ΓΙΑ ΤΗ ΣΥΓΚΡΟΤΗΣΗ ΤΟΥ "ΜΗΤΡΟΠΟΛΙΤΙΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΥ ΚΑΙ ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΥ ΠΥΡΗΝΑ"»	ΔΗΜΟΣ ΑΜΑΡΟΥΣΙΟΥ	45-50	84.470.000,00	0,00
			ΣΥΝΟΛΙΚΟΣ ΠΡΟΫΠΟΛΟΓΙΣΜΟΣ	331.580.000,00	258.522.448,00

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΑΞΙΟΛΟΓΗΣΗ
ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΤΙΚΗΣ ΕΠΑΡΚΕΙΑΣ ΕΦΔ

Η **Αξιολόγηση** της **Διαχειριστικής Επάρκειας** του Φορέα που θα αναλάβει τον ρόλο του **ΕΦΔ** αποτελεί το 2ο (τελικό) στάδιο της διαδικασίας αξιολόγησης των εγκεκριμένων Στρατηγικών και στην παρούσα φάση βρίσκεται σε εξέλιξη.

Η συγκεκριμένη αξιολόγηση γίνεται **με βάση τα προβλεπόμενα στο Σύστημα Διαχείρισης & Ελέγχου (ΣΔΕ) του ΕΣΠΑ 2014-2020 κριτήρια αξιολόγησης** τα οποία εξετάζουν μεταξύ άλλων την οργανωτική επάρκεια του Φορέα, τις τηρούμενες διαδικασίες και την εμπειρία του.

Έως σήμερα, **έχει ολοκληρωθεί** θετικά **για 1 από τις 4 εγκεκριμένες Στρατηγικές** και για τις υπόλοιπες 3 αναμένουμε την υποβολή επικαιροποιημένων στοιχείων.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

ΟΡΙΣΜΟΣ ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΥ ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ (ΕΦΔ)
ΟΧΕ - ΒΑΑ

Για τον ορισμό των ΕΦΔ **ακολουθείται η σχετική διαδικασία (ΔΥ_1) του Συστήματος Διαχείρισης & Ελέγχου (ΣΔΕ)** και οι **προβλέψεις** του **Ν. 4314/2014 (άρθρο 13, παρ. 7α)** και του **Ν. 4465/2017 (άρθρο 58, παρ. 1)**.

Ειδικότερα, για κάθε Στρατηγική και ΕΦΔ που η διαδικασία αξιολόγησης έχει καταλήξει σε θετικό αποτέλεσμα:

(α) Η **Περιφερειάρχης Αττικής** εκδίδει **Απόφαση Έγκρισης της Στρατηγικής**, μετά από εισήγηση της ΕΥΔ

(β) Η **Περιφερειάρχης Αττικής** εγκρίνει τον **ορισμό ΕΦΔ του ΕΠ**

Στην παρούσα φάση **βρίσκεται σε διαδικασία ολοκλήρωσης η έκδοση Απόφασης Έγκρισης και η Απόφαση Ορισμού ΕΦΔ για την υλοποίηση της 1ης Στρατηγικής ΟΧΕ – ΒΑΑ** που έλαβε θετική αξιολόγηση σε όλα τα στάδια.

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Ευχαριστώ για την προσοχή σας!

Follow us on *@pepattikis*

Με τη συγχρηματοδότηση της Ελλάδας και της Ευρωπαϊκής Ένωσης

Περιφερειακές ανισότητες, αστικός χώρος και μητροπολιτικές περιφέρειες

Ιωάννης Ψυχάρης
Τμήμα Οικονομικής και Περιφερειακής Ανάπτυξης
Πάντειο Πανεπιστήμιο Κοινωνικών και Πολιτικών Επιστημών

ΜΕΡΟΣ Ι

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΕΣ ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ

ΑΕΠ κατά κεφαλή – Εθνικό επίπεδο

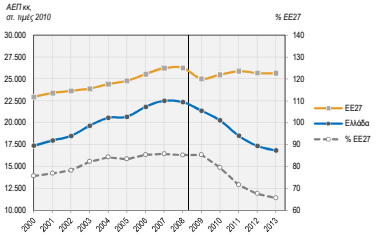

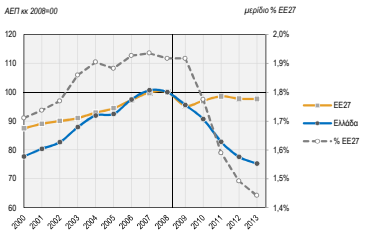

	Μεταβολή (%)			Μέσος ετήσιος ρυθμός μεταβολής (%)		
	2009-2013	2000-2013	2000-2008	2009-2013	2000-2013	2000-2008
ΑΕΠ						
Ελλάδα	-22.16	-1.92	31.80	-6.07	-0.15	3.51
ΕΕ27	3.50	16.39	17.61	0.86	1.17	2.05
ΑΕΠ κατά κεφαλήν						
Ελλάδα	-21.29	-3.20	28.63	-5.81	-0.25	3.20
ΕΕ27	2.42	11.68	14.36	0.60	0.85	1.69

ΑΕΠ κατά κεφαλή (στ τιμές 2010) – Περιφέρειες

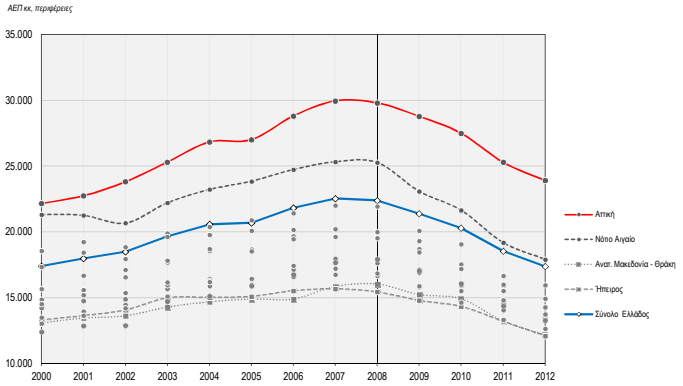

ΑΕΠ κατά κεφαλή (στ. τιμές 2010) – Νομοί

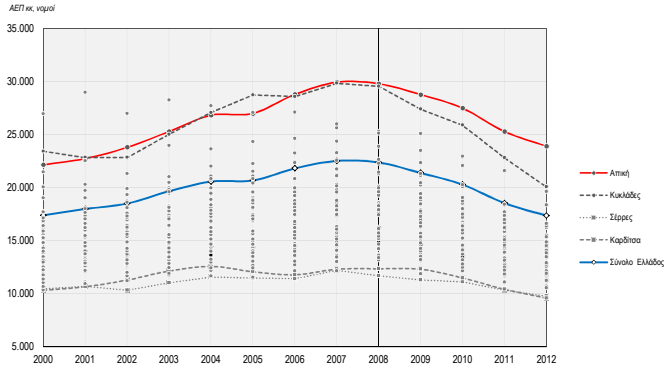

ΑΕΠ κατά κεφαλή – Περιφερειακές ανισότητες

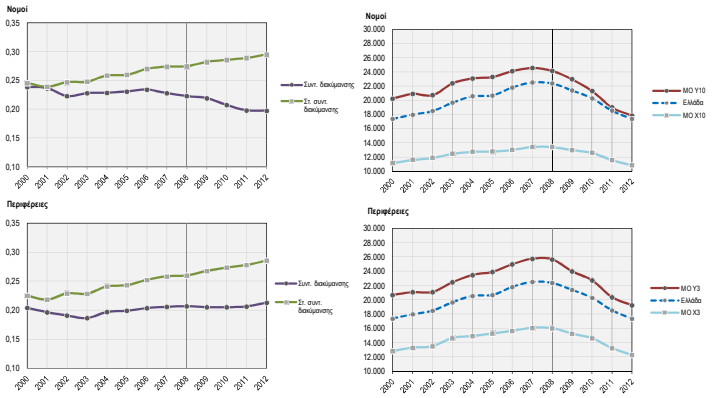

Σύνοψη πρώτες διαπιστώσεις

- Η περιφέρεια Αττικής παίζει σημαντικό ρόλο στη διαμόρφωση του προτύπου των περιφερειακών ανισοτήτων
- Η Αττική εμφανίζεται να αυξάνει την απόσταση από τις υπόλοιπες περιφέρειες της χώρας μέσα στην οικονομική κρίση
- Για τον ορθό προσδιορισμό των περιφερειακών ανισοτήτων πρέπει να ληφθεί υπόψη η διάχυση και αλληλεπίδραση της Αττικής με τους γειτονικούς νομούς

ΜΕΡΟΣ ΙΙ

ΑΝΙΣΟΤΗΤΕΣ ΣΤΟΝ ΑΣΤΙΚΟ ΧΩΡΟ

Ανάλυση ανισοτήτων στην περιφέρεια Αττικής

Δημογραφικά δεδομένα

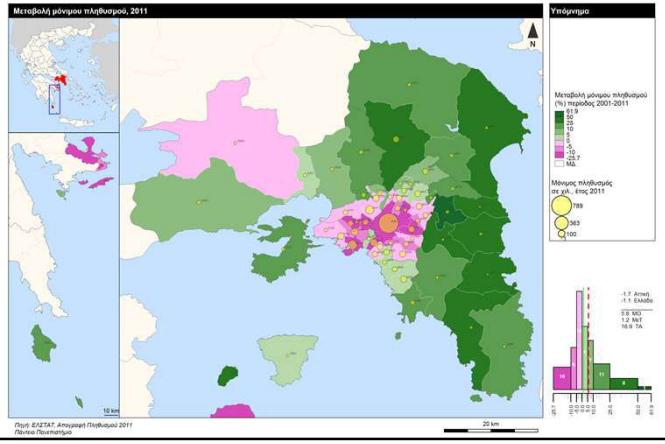

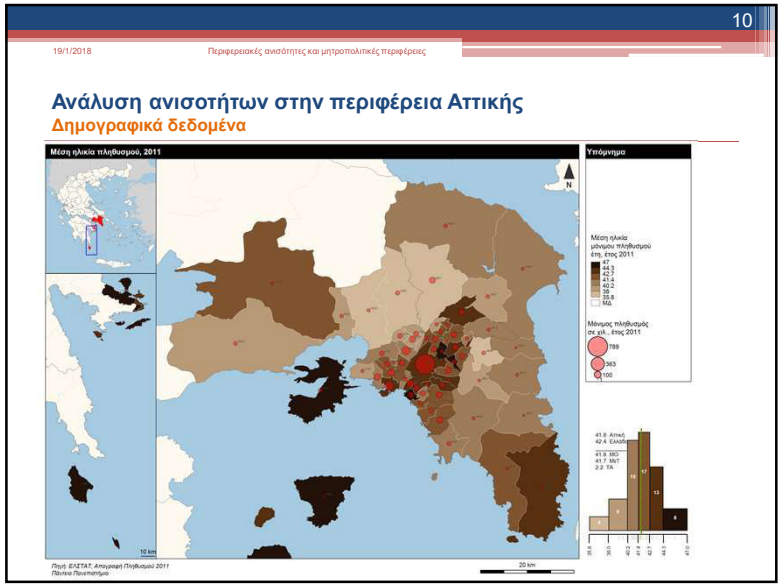
10
19/1/2018
Περιφερειακές ανισότητες και μητροπολιτικές περιφέρειες
Ανάλυση ανισοτήτων στην περιφέρεια Αττικής
Δημογραφικά δεδομένα
Μέση ηλικία πληθυσμού, 2011
Υπόμνημα

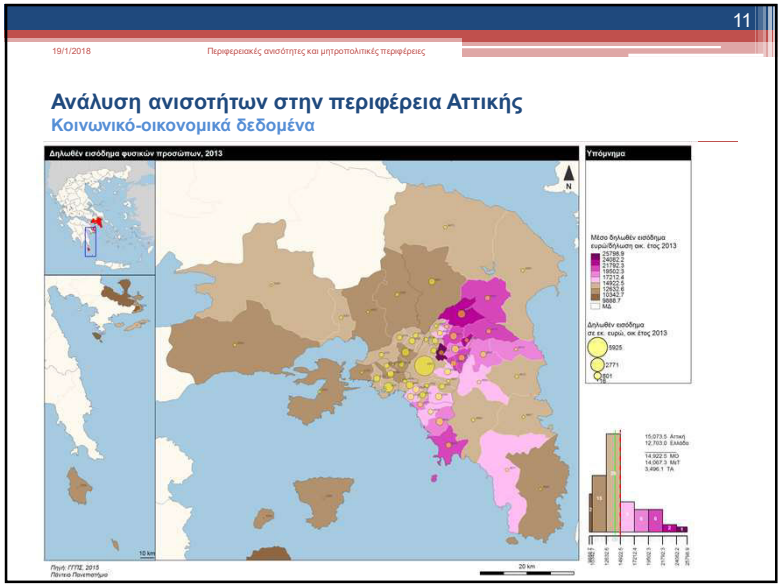
11
19/1/2018
Περιφερειακές ανισότητες και μητροπολιτικές περιφέρειες
Ανάλυση ανισοτήτων στην περιφέρεια Αττικής
Κοινωνικό-οικονομικά δεδομένα
Δηλωθέν εισόδημα φυσικών προσώπων, 2013
Υπόμνημα

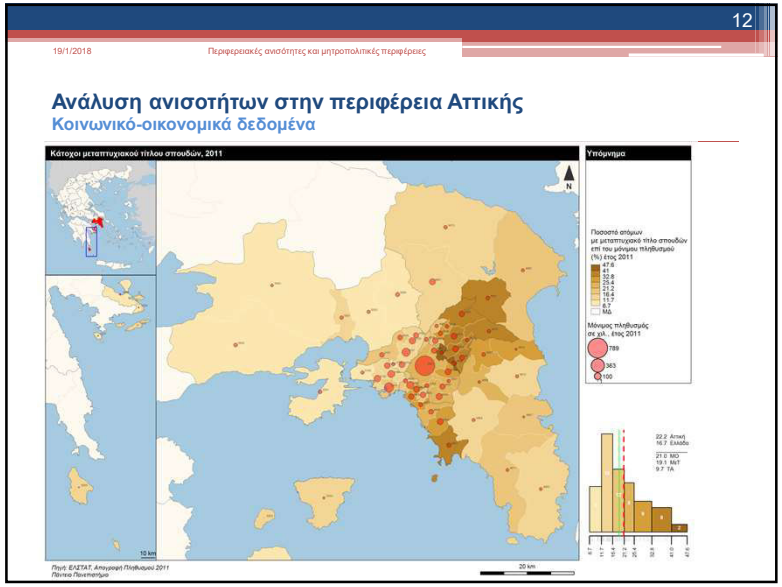
12
19/1/2018
Περιφερειακές ανισότητες και μητροπολιτικές περιφέρειες
Ανάλυση ανισοτήτων στην περιφέρεια Αττικής
Κοινωνικό-οικονομικά δεδομένα
Κάτοχοι μεταπτυχιακού τίτλου σπουδών, 2011
Υπόμνημα

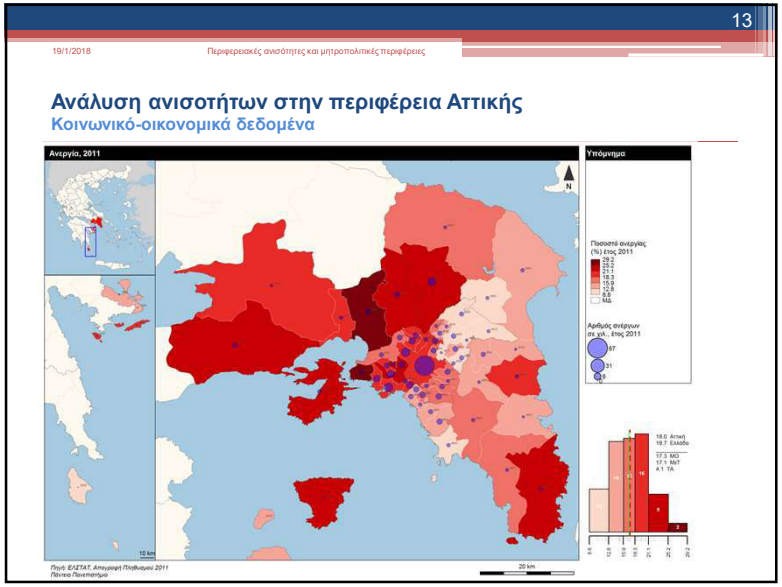
13
19/1/2018
Περιφερειακές ανισότητες και μητροπολιτικές περιφέρειες
Ανάλυση ανισοτήτων στην περιφέρεια Αττικής
Κοινωνικό-οικονομικά δεδομένα
Ανεργία, 2011
Υπόμνημα

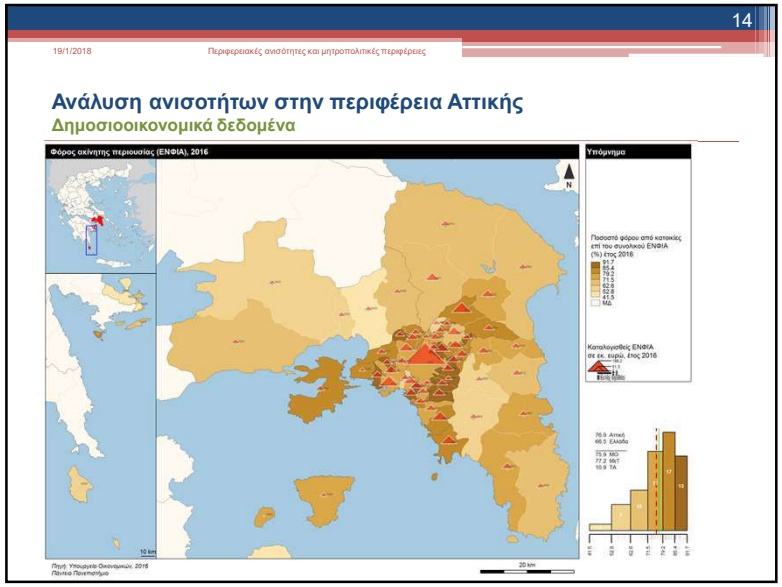
14
19/1/2018
Περιφερειακές ανισότητες και μητροπολιτικές περιφέρειες
Ανάλυση ανισοτήτων στην περιφέρεια Αττικής
Δημοσιοοικονομικά δεδομένα
Φόρος ακίνητης περιουσίας (ΕΝΦΙΑ), 2016
Υπόμνημα

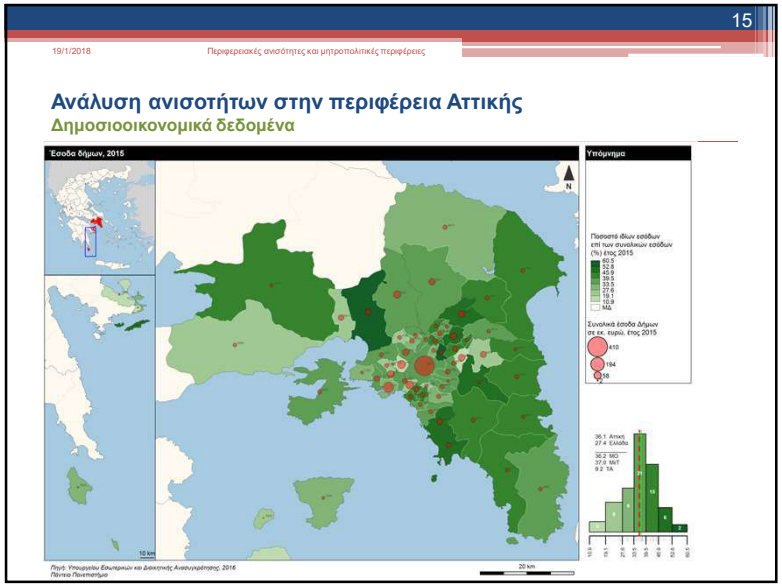
15
19/1/2018
Περιφερειακές ανισότητες και μητροπολιτικές περιφέρειες
Ανάλυση ανισοτήτων στην περιφέρεια Αττικής
Δημοσιοοικονομικά δεδομένα
Έσοδα δήμων, 2015
Υπόμνημα

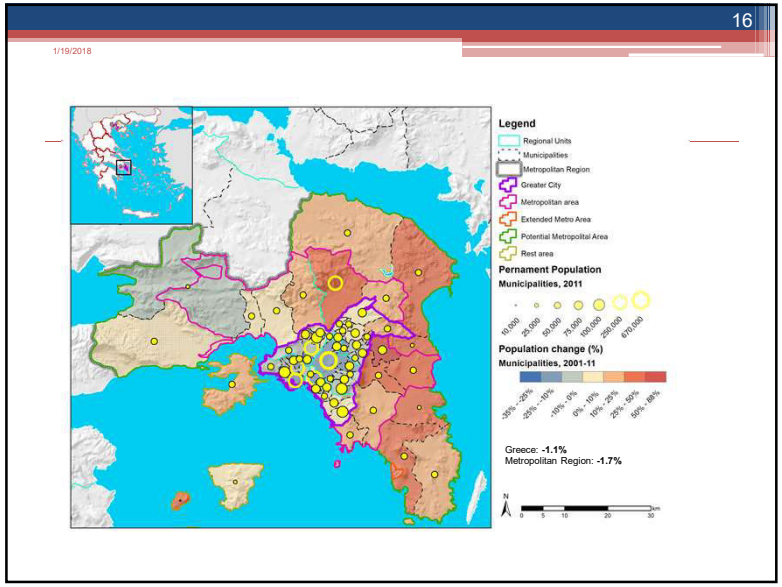
16
1/19/2018
Legend
Regional Units
Municipalities
Metropolitan Region
Greater City
Metropolitan area
Extended Metro Area
Potential Metropolitai Area
Rest area
Pernament Population
Municipalities, 2011
Population change (%)
Municipalities, 2001-11
Greece: -1.1%
Metropolitan Region: -1.7%

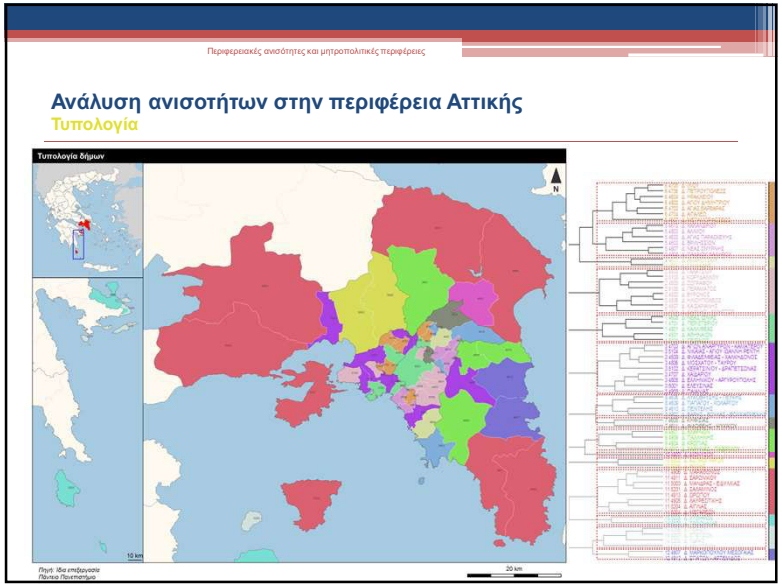
Περιφερειακές ανισότητες και μητροπολιτικές περιφέρειες
Ανάλυση ανισοτήτων στην περιφέρεια Αττικής
Τυπολογία
Τυπολογία δήμων

Σύνοψη δευτέρου μέρους

- Η Αττική παρουσιάζει μεγαλύτερη μείωση πληθυσμού σε σύγκριση με τη χώρα
- Μεγάλες πληθυσμιακές μεταβολές συντελούνται εντός της Αττικής, με μεγαλύτερη μείωση του πληθυσμού στο κέντρο της πόλης
- Το μέσο εισόδημα στην Αττική είναι μεγαλύτερο από το μέσο εισόδημα της χώρας
- Οι ανισότητες της κατανομής του εισοδήματος στην Αττική είναι μεγαλύτερες από τη χώρα που οδηγούν σε εισοδηματική γεωγραφική πόλωση
- Υπάρχει συσχέτιση ανάμεσα στο μορφωτικό επίπεδο και την εισοδηματική πόλωση

ΜΕΡΟΣ ΙΙΙ

ΖΗΤΗΜΑΤΑ ΠΟΛΙΤΙΚΗΣ

Συμπεράσματα και ζητήματα πολιτικής

- Οι μητροπολιτικές περιφέρειες έχουν καταλυτική επίδραση στην δομή των περιφερειακών ανισοτήτων
- Οι μητροπολιτικές περιφέρειες τείνουν να συγκεντρώνουν όλο και περισσότερο πληθυσμό και οικονομικές δραστηριότητες εξαιτίας των οικονομιών συγκέντρωσης (agglomeration economies)
- Η εισοδηματική ανισότητα είναι πιο εμφανής στις μεγάλες πόλεις και τις μητροπολιτικές περιοχές
- Τα προβλήματα του αστικού περιβάλλοντος και της διοίκησης των μητροπολιτικών περιοχών γίνονται όλο και πιο σύνθετα και απαιτούν θεσμικές προσαρμογές για την αντιμετώπισή τους
- Το ζήτημα της διοίκησης μητροπολιτικών περιοχών αποτελεί ένα σοβαρό ζήτημα πολιτικής και πρέπει να αποτελέσει κεντρικό σημείο αναφοράς της διοικητικής μεταρρύθμισης από κοινού με τον νέο ρόλο των Δήμων στον σχεδιασμό και υλοποίηση πολιτικών.

CITY OF ATHENS

ATHENS DEVELOPMENT & DESTINATION MANAGEMENT AGENCY

Αθήνα 2020: Βιώσιμη ανάπτυξη για τον τουρισμό, τον πολιτισμό, την καινοτομία

Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης Εταιρείας Ανάπτυξης & Τουριστικής Προβολής Δήμου Αθηναίων

Ευρωπαϊκή Ένωση
Ευρωπαϊκά Διαρθρωτικά και Επενδυτικά Ταμεία

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

ΕΣΠΑ 2014-2020
ανάπτυξη - εργασία - αλληλεγγύη

ΕΣΠΑ 2007-2013
Ορισμός Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης ΕΑΤΑ

2

- Με το Νόμο 4071 ΦΕΚ 85/11-4-2012 η Εταιρεία Ανάπτυξης και Τουριστικής Προβολής Αθηνών (ΕΑΤΑ) ορίσθηκε Ενδιάμεσος Φορέας Διαχείρισης (ΕΦΔ) για δράσεις ΕΣΠΑ.
- Τον Απρίλιο του 2012 ο ΕΦΔ ΕΑΤΑ ανέλαβε μέσω σχετικής εκχώρησης, την αρμοδιότητα διαχείρισης για πράξεις του Περιφερειακού Επιχειρησιακού Προγράμματος «Αττική 2007-2013» με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Ταμείο Περιφερειακής Ανάπτυξης.
- Τον Ιούνιο του 2013 έγινε στον ΕΦΔ ΕΑΤΑ εκχώρηση της αρμοδιότητας διαχείρισης για πράξεις του Επιχειρησιακού Προγράμματος «Ανάπτυξη Ανθρώπινου Δυναμικού» (ΕΠΑΝΑΔ) με συγχρηματοδότηση από το Ευρωπαϊκό Κοινωνικό Ταμείο.

ΕΣΠΑ 2007-2013
«Έργο: Αθήνα»

3

Ο Δήμος της Αθήνας σχεδίασε μια Ολοκληρωμένη Στρατηγική «Έργο: Αθήνα», με βάση τις πραγματικές ανάγκες και δυνατότητες της πόλης με έμφαση σε τέσσερις άξονες:

- την αντιμετώπιση της κοινωνικής κρίσης,
- την ενίσχυση της τοπικής οικονομίας και επιχειρηματικότητας,
- την αναβάθμιση της ποιότητας ζωής και
- την αισθητική ανανέωση της πόλης

«Έργο: Αθήνα»

4

Ο ΕΦΔ ΕΑΤΑ στο πλαίσιο του «Έργο: Αθήνα», διαχειρίστηκε και ολοκλήρωσε 50 συνεκτικά έργα με σημαντικό αντίκτυπο για την πόλη της Αθήνας, στους παρακάτω τομείς παρέμβασης:

- Πολιτισμός
- Τουρισμός
- Αστικές Αναπλάσεις
- Περιβάλλον
- Υγεία & Κοινωνική Πρόνοια
- Βελτίωση Ενεργειακής Απόδοσης
- Εκπαίδευση
- Στήριξη της Επιχειρηματικότητας
- Εξυπηρέτηση του Πολίτη
- Αντιμετώπιση της Κοινωνικής Κρίσης

«Έργο: Αθήνα»

5

Αποκατάσταση Διατηρητέου Κτιρίου Δημοτικής Αγοράς Κυψέλης

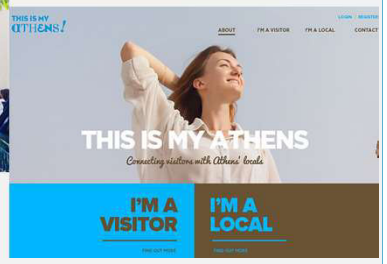

Παρεμβάσεις για τη Συνολική Αναβάθμιση του Τουριστικού Προϊόντος του Δήμου της Αθήνας

«Έργο: Αθήνα»

6

Σεράφειο Κολυμβητήριο –Πολιτιστικό Κέντρο

Μηχανισμοί Βύθισης-Ανύψωσης Σταθερών Συμπιεστών Απορριμμάτων

«Έργο: Αθήνα»

7

Ανακατασκευή Κτιρίου Κέντρου Υγείας Αστικού Τύπου επί της οδού Χανίων

Κατασκευή Πράσινων Δωμάτων σε 14 Σχολικά Συγκροτήματα του Δήμου Αθηναίων

«Έργο: Αθήνα»

8

Ανακατασκευή Διατηρητέου Σχολικού Κτιρίου – πρώην 2ο Λύκειο Αθηνών Αχαρνών & Χέυδεν

Δημιουργία Υποδομής Στήριξης Καινοτομίας και Επιχειρηματικότητας στο Χώρο της ΤΕΧΝΟΠΟΛΙΣ

«Έργο: Αθήνα»

9

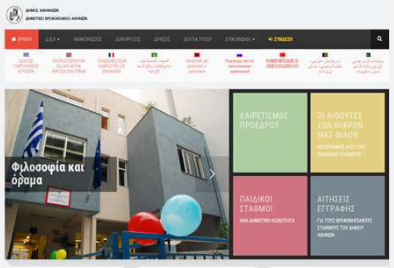

Ηλεκτρονική Διακυβέρνηση στους Παιδικούς Σταθμούς του Δημοτικού Βρεφοκομείου Αθηνών

Κοινωνικές Δομές Αντιμετώπισης της Φτώχειας στο Δήμο Αθηναίων

«Έργο: Αθήνα» Η πρώτη ΟΧΕ

10

Η αξιοποίηση πόρων του ΕΤΠΑ και του ΕΚΤ από τον ΕΦΔ ΕΑΤΑ την περίοδο 2012-2015, αποτέλεσε καινοτομία σε ευρωπαϊκό επίπεδο, καθώς **για πρώτη φορά Φορέας Τοπικής Αυτοδιοίκησης σχεδίασε, διαχειρίστηκε και υλοποίησε δράσεις,** που χρηματοδοτήθηκαν από πόρους των Διαρθρωτικών Ταμείων αυτοτελώς και μέσω ενός εσωτερικού συστήματος διακυβέρνησης.

Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης Δήμου Αθήνας 2015-2020

11

Η Στρατηγική Β.Α.Α. της Αθήνας σύνθεσε και αξιοποίησε:

1. Τα αποτελέσματα και τη δυναμική της Ολοκληρωμένης Παρέμβασης του Δήμου Αθηναίων 2012 - 2015 (Έργο: Αθήνα)
2. Τον επιχειρησιακό σχεδιασμό του Δήμου Αθηναίων
3. Εθνικές, περιφερειακές και ειδικές Στρατηγικές
4. Τον Τομεακό και Περιφερειακό αναπτυξιακό σχεδιασμό για την Αττική στο πλαίσιο της Π.Π. 2014-2020
5. Τον χωρικό σχεδιασμό για την Αθήνα όπως διαμορφώνεται από:
   - Το Ρυθμιστικό Σχέδιο Αττικής
   - Το Σ.Ο.Α.Π. (Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης) του δήμου Αθηναίων (Κ.Υ.Α. 1397/ 13-1-2015, ΦΕΚ Β64, 16/01/2015)

Διαβούλευση της ΣΒΑΑ του Δήμου Αθηναίων

12

- Το 2013 ο Δήμος Αθηναίων οργάνωσε διαδικασία διαβούλευσης για το πρόγραμμα «Έργο: Αθήνα». Στη διαβούλευση συμμετείχαν Εκπαιδευτικά Ιδρύματα, Επιμελητήρια, Κοινωνικοί Εταίροι και φορείς του κεντρικού κράτους.
- Τον 10/2014 έως 01/2015 πραγματοποιήθηκε κύκλος διαβούλευσης με τους φορείς της κοινωνίας της Αθήνας για τη διατύπωση προτάσεων και δράσεων για τον σχεδιασμό του αναπτυξιακού προγράμματος ΣΒΑΑ της προγραμματικής περιόδου 2014-2020.
- Τον Φεβρουάριο του 2016, πραγματοποιήθηκε η 1η Διάσκεψη για την Αθήνα, με συμμετοχική διαδικασία στη διαμόρφωση των αποφάσεων.
- Τα αποτελέσματα της δημόσιας διαβούλευσης της ΣΒΑΑ που πραγματοποιήθηκε σε ηλεκτρονική πλατφόρμα, παρουσιάστηκαν σε ημερίδα την 12/4/2016.
- Παράλληλα, αξιοποιήθηκε η διαδικτυακή πλατφόρμα "ΣυνΑθηνά".

Πρόσκληση ΟΧΕ - ΠΕΠ Αττικής

13

- **24/02/2017** Πρόσκληση της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης του ΕΠ Περιφέρειας Αττικής σε 40 δήμους του Πολεοδομικού Κέντρου Αθήνας-Πειραιά να υποβάλλουν προτάσεις για «ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΕΣ ΧΩΡΙΚΕΣ ΕΠΕΝΔΥΣΕΙΣ (ΟΧΕ) στο πλαίσιο του ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟΥ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟΥ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑΤΟΣ «ΑΤΤΙΚΗ 2014 – 2020»

Προϋποθέσεις Πρόσκλησης ΟΧΕ - ΠΕΠ Αττικής / Τύπος Περιοχής

14

Οι προτάσεις για ΟΧΕ αφορούν υποχρεωτικά σε έναν μόνο από τους δύο τύπους περιοχών (υποβαθμισμένες περιοχές ή περιοχές με ειδική αναπτυξιακή δυναμική).

✓ **Η πρόταση της Αθήνας εντάσσεται στην κατηγορία περιοχών με ειδική αναπτυξιακή δυναμική.**

Προϋποθέσεις Πρόσκλησης ΟΧΕ - ΠΕΠ Αττικής / Σύμπραξη

15

Οι στρατηγικές που υλοποιούνται σε περιοχή παρέμβασης με ειδική αναπτυξιακή δυναμική υποβάλλονται από Αστικές Αρχές οι οποίες ορίζονται ως Ενδιάμεσοι Φορείς Διαχείρισης και στις οποίες μετέχουν Δήμος ή Δήμοι μαζί με Φορείς, που έχουν την αρμοδιότητα χάραξης και άσκησης χωρικής πολιτικής ή τομεακών παρεμβάσεων.

✓ **Ο Δήμος Αθηναίων συνέπραξε με την Εταιρεία Ανάπτυξης και Τουριστικής Προβολής Αθηνών (ΕΑΤΑ Α.Ε.), η οποία διαθέτει Διεύθυνση Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης παρεμβάσεων ΕΣΠΑ (αξιοποιώντας την εμπειρία που αποκτήθηκε από την προγραμματική περίοδο 2007-2013)**

Προϋποθέσεις Πρόσκλησης ΟΧΕ - ΠΕΠ Αττικής / Εστιασμένη περιοχή παρέμβασης

16

Η ΟΧΕ πρέπει να στοχεύει στη βιώσιμη αστική ανάπτυξη μιας συγκεκριμένης – εστιασμένης περιοχής παρέμβασης

✓ **Η επιλέξιμη περιοχή παρέμβασης της Αθήνας περιλαμβάνει την κεντρική περιοχή του δήμου της Αθήνας (περιοχή ΣΟΑΠ) καθώς και τις περιοχές των «πυλών εισόδου» στην πόλη των δύο βασικών Αξόνων του Ρυθμιστικού Σχεδίου της Αθήνας (ΡΣΑ) που την διαπερνούν (Πειραιώς & Συγγρού). Στο πλαίσιο αυτό προβλέπεται συνεργασία με τους όμορους δήμους Μοσχάτου – Ταύρου και Ν. Σμύρνης**

ΣΟΑΠ και ΟΧΕ ΑΘΗΝΑΣ

17

- Ο κεντρικός στόχος του Σ.Ο.Α.Π. για το Κέντρο της Αθήνας συνοψίζεται στην επιδίωξη επαναπροσδιορισμού του κέντρου της Αθήνας ως κέντρου μιας διεθνούς και βιώσιμης μητρόπολης. Ο όρος «βιώσιμος» παραπέμπει στο τρίπτυχο ανταγωνιστικότητα - κοινωνική συνοχή - προστασία του αστικού περιβάλλοντος.
- Η επίτευξή του στόχου προϋποθέτει συστηματικότητα, συνέχεια, και συντονισμένο χαρακτήρα των επί μέρους δράσεων αυτής της ολοκληρωμένης παρέμβασης.
- Η στρατηγική της πρότασης ΟΧΕ του Δήμου Αθηναίων καθώς και οι περισσότερες από τις προτεινόμενες παρεμβάσεις παρουσιάζουν υψηλή συνέργεια με το Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης της Αθήνας, τους άξονες και τις επιμέρους ενέργειες του.

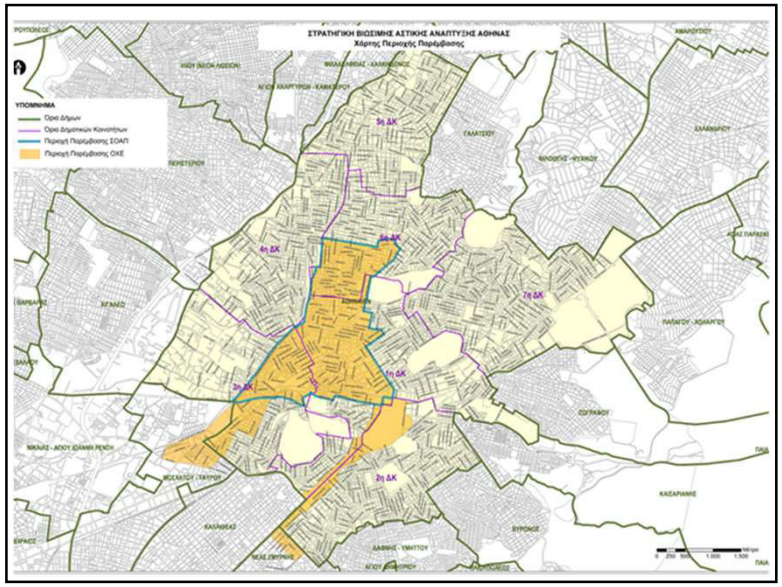

Πορεία εξέλιξης Πρόσκλησης ΟΧΕ - ΠΕΠ Αττικής

19

- **24/02/2017** Πρόσκληση ΕΥΔΕΠ Περιφέρειας Αττικής
- **28/4/2017** Υποβολή Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης Αθήνας από την Αστική Αρχή «Δήμος Αθηναίων – ΕΑΤΑ»
- **9/8/2017** Αποτελέσματα Α σταδίου Αξιολόγησης των προτεινόμενων στρατηγικών ΟΧΕ
- **24/10/2017** Αποτελέσματα Β σταδίου Αξιολόγησης διαχειριστικής επάρκειας προτεινόμενου Φορέα Διαχείρισης

Αποτελέσματα Αξιολόγησης της πρότασης ΟΧΕ

20

Σύμφωνα με τα αποτελέσματα της Επιτροπής Αξιολόγησης, η πρόταση Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης της Αθήνας είναι η μόνη που εκπληρώνει τα κριτήρια αξιολόγησης της θεσμικής και διαχειριστικής ικανότητας φορέα που θα αναλάβει τη διαχείριση ΟΧΕ.

Παράλληλα, η πρόταση ΟΧΕ της Αθήνας λαμβάνει τον υψηλότερο προϋπολογισμό με κατανομή πόρων και στις 20 διαθέσιμες επενδυτικές προτεραιότητες.

ΑΞΟΝΑΣ 1

21

ΑΞΟΝΑΣ 1

22

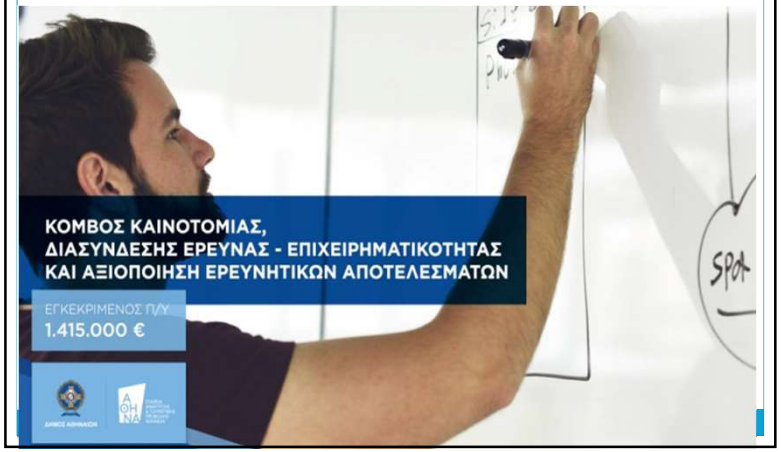

ΑΞΟΝΑΣ 1

23

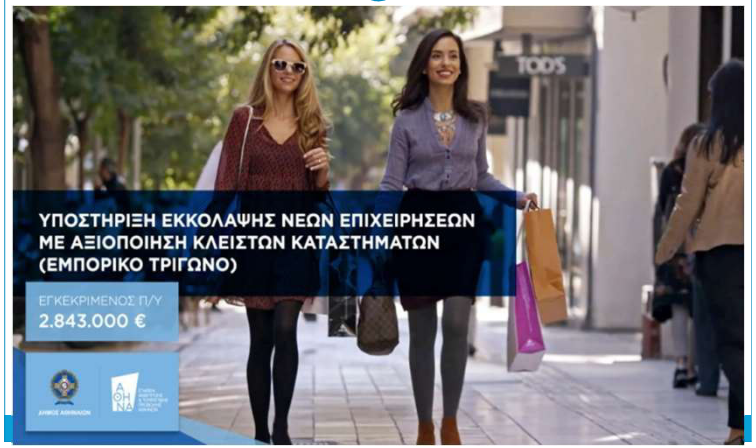

ΑΞΟΝΑΣ 1

24

ΑΞΟΝΑΣ 1

25

ΑΞΟΝΑΣ 1

26

ΑΞΟΝΑΣ 2

27

ΑΞΟΝΑΣ 2

28

ΑΞΟΝΑΣ 2

29

ΑΞΟΝΑΣ 2

30

ΑΞΟΝΑΣ 3

31

ΑΞΟΝΑΣ 3

32

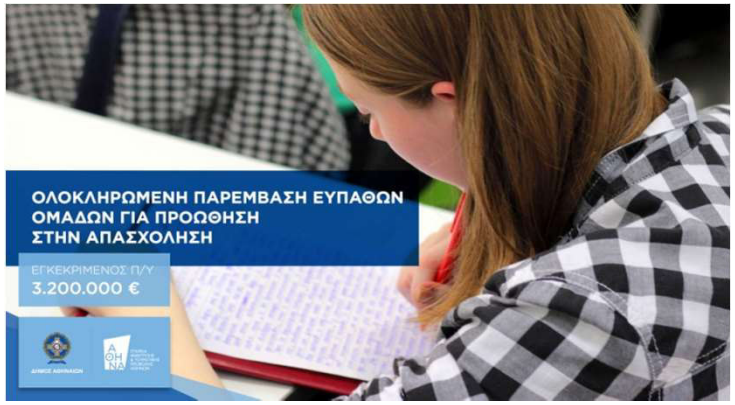

ΑΞΟΝΑΣ 3

33

ΑΞΟΝΑΣ 3

34

Συμπεράσματα

35

Ο Δήμος της Αθήνας:

- υλοποίησε την πρώτη Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση (την περίοδο 2012-2015)
- διαθέτει Ενδιάμεσο Φορέα Διαχείρισης με εμπειρία στην υλοποίηση συγχρηματοδοτούμενων έργων
- διαθέτει θεσμοθετημένο Σχέδιο Ολοκληρωμένης Αστικής Παρέμβασης
- σχεδίασε την πρόταση ΟΧΕ με βάση το εγκεκριμένο ΣΟΑΠ της Αθήνας
- έλαβε την έγκριση του υψηλότερου προϋπολογισμού ΟΧΕ
- αξιολογήθηκε θετικά ως προς τη διαχειριστική του επάρκεια
- αναμένει την εκχώρηση πόρων και αρμοδιοτήτων από την Περιφέρεια Αττικής
- έχει σχεδιάσει και είναι έτοιμος να υλοποιήσει ώριμες δράσεις

Θέματα προς διευθέτηση

36

- Συνεργασία με την διαχειριστική Αρχή του ΠΕΠ Αττική και τις υπηρεσίες του Υπ. Ανάπτυξης για πλήρη ενεργοποίηση της ΟΧΕ
- Συμπληρωματική χρηματοδότηση της ΟΧΕ από τομεακά Επιχειρησιακά Προγράμματα
- Συμμετοχή της Αστικής Αρχής στο Εθνικό Δίκτυο Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης
- Συμμετοχή της Αστικής Αρχής στην Επιτροπή Παρακολούθησης του ΠΕΠ «Αττική»
- Αιρεσιμότητες και αυτοδεσμεύσεις (συνεργασία ή εγκρίσεις από αρμόδιους φορείς χάραξης πολιτικής)
- Επιλεξιμότητα δαπανών για δράσεις ΕΚΤ που εκτελούνται εκτός περιοχής παρέμβασης
- Επικαιροποίηση / τροποποίηση πρότασης ΟΧΕ
- Θέματα κρατικών ενισχύσεων

ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΔΗΜΟΥ ΠΕΙΡΑΙΑ

Καινοτόμο Εργαστήριο

ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΕΣ ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ

19-12-2017

Σκοπός της παρουσίασης

- Βασικά Σημεία της Στρατηγικής της ΟΧΕ Πειραιά.
- Στοιχεία μεθοδολογίας για τη χρήση του «εργαλείου» της ΟΧΕ μέσα από το παράδειγμα του Πειραιά.

- Η Στρατηγική της ΟΧΕ του Πειραιά διαμορφώθηκε μέσω μιας επίμονης και συνεχούς δουλειάς της ομάδας εργασίας από τον Δεκέμβριο του 2014.
- Σημαντικό στοιχείο της προετοιμασίας ήταν οι δύο κύκλοι δημόσιας διαβούλευσης που οργανώθηκαν με συμμετοχή πολιτών και σημαντικών φορέων της πόλης (δημοτικές διευθύνσεις, επιμελητήρια, πανεπιστήμια, κλπ).

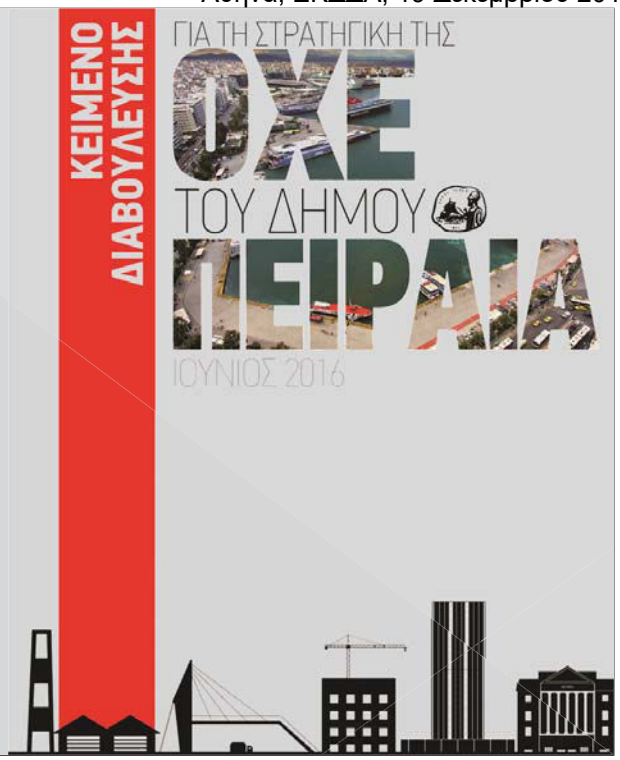

Η ολοκληρωμένη και τεκμηριωμένη αυτή προσέγγιση έλαβε και την πρώτη θέση στη ανταγωνιστική διαδικασία για την Περιφέρεια Αττικής

€80.065.000 (προϋπολογισμός έγκρισης)

Εισαγωγή – 1

Σύμφωνα με το Εταιρικό Σύμφωνο για το Πλαίσιο Ανάπτυξης (Ε.Σ.Π.Α.) 2014 - 2020 και την εκδοθείσα εγκύκλιο για τις ΟΧΕ:

- Οι ΟΧΕ αποτελούν εργαλείο Ολοκληρωμένης Χωρικής Ανάπτυξης για την εφαρμογή **αναπτυξιακών στρατηγικών συγκεκριμένων περιοχών / Χωρικών Ενοτήτων**.

Οι περιοχές αυτές,

- παρουσιάζουν συγκεκριμένα **προβλήματα** που πρέπει να αντιμετωπιστούν με συνολικό τρόπο,

Ή

- διακρίνονται για τις σημαντικές **αναπτυξιακές δυνατότητες**, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιηθούν με βάση ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο.

Εισαγωγή – 2

Στρατηγικά κείμενα που υποστηρίζουν τη διαμόρφωση της Στρατηγικής μιας ΟΧΕ (και της «λογικής της παρέμβασης»):

- Περιφερειακά Επιχειρησιακά Προγράμματα
- Εθνική και Περιφερειακές Στρατηγικές Έξυπνης Εξειδίκευσης
- Περιφερειακές Στρατηγικές Κοινωνικής Ένταξης
- Χωροταξικός και Πολεοδομικός Σχεδιασμός (ΡΣΑ, ΣΟΑΠ, Περιφερειακά Χωροταξικά, ΓΠΣ κοκ)

Ο Πειραιάς εντάσσεται στην κατηγορία:

- Περιοχών που διακρίνονται για τις σημαντικές **αναπτυξιακές δυνατότητες**, οι οποίες μπορούν να αξιοποιηθούν και να μεγιστοποιηθούν με βάση ένα ολοκληρωμένο αναπτυξιακό σχέδιο.

Τεκμηρίωση της Ειδικής Αναπτυξιακής Δυναμικής

1. Ένταξη σε Πόλους – Άξονες Ανάπτυξης
2. Σημαντικές Αναπτυξιακές Υποδομές / Επενδύσεις
3. Συγκεντρώσεις Οικονομικών Δραστηριοτήτων (Clusters)
4. Προωθητική Δυναμική – Αναπτυξιακή Προοπτική
5. Οριοθέτηση της Περιοχής Παρέμβασης

1. Ένταξη σε πόλους και άξονες ανάπτυξης

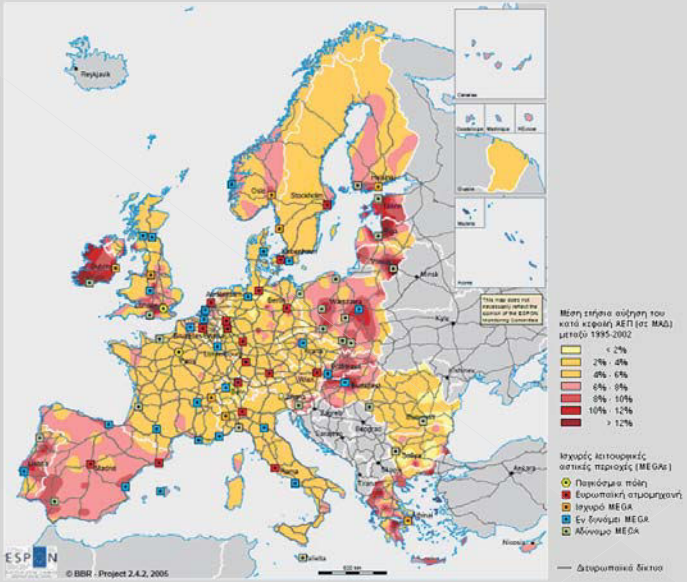

1. Ένταξη σε πόλους και άξονες ανάπτυξης

- Ο Πειραιάς σε σύζευξη με την Αθήνα «αποτελούν διπολικό σύστημα και λειτουργούν ταυτόχρονα σε τρία ιεραρχικά επίπεδα: ως Μητροπολιτικό Κέντρο του εθνικού χώρου, της Περιφέρειας Αττικής και ως κέντρο της Χωρικής Ενότητας Αθήνας - Πειραιά».
- Περιοχή με ιδιαίτερα στρατηγική θέση, καθώς συνιστά κόμβο στον οποίο συναντιούνται και οι δύο Άξονες Διεθνούς και Εθνικής εμβέλειας του Ρυθμιστικού Σχεδίου.
- Επιπλέον αποτελεί την κατάληξη του Αναπτυξιακού Άξονα Μητροπολιτικής Ακτινοβολίας της οδού Πειραιώς και βρίσκεται σε άμεση γειτνίαση με τον Φαληρικό Όρμο, από τον οποία εκκινεί ο έτερος Αναπτυξιακός Άξονας Μητροπολιτικής Ακτινοβολίας του Θαλάσσιου Μετώπου.

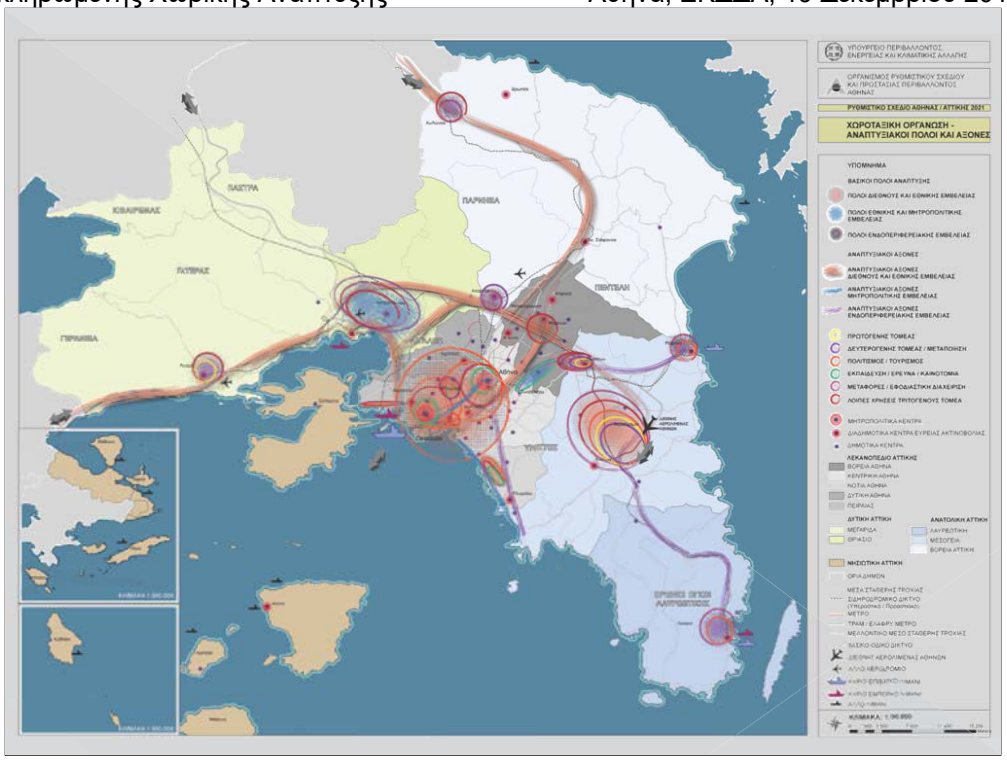

2. Σημαντικές Αναπτυξιακές Υποδομές – Επενδύσεις

- Επένδυση στο Λιμάνι
  (294 εκ. € το 2016 + 137,5 εκ. € το 2017)
- Επένδυση στις μεταφορές ΜΕΤΡΟ - ΤΡΑΜ
  (730 εκ. € ευρύτερη περιοχή)
- Επενδύσεις στον Πολιτισμό (ΚΠΙΣΝ, Δ.Θ. Πειραιά)
  620 εκ. €
- Άγιος Διονύσιος / Παπαστράτος
  100 εκ. €

Παρουσίαση του περιεχομένου και της αναπτυξιακής προοπτικής (θέσεις εργασίας, ύψος επένδυσης)

12

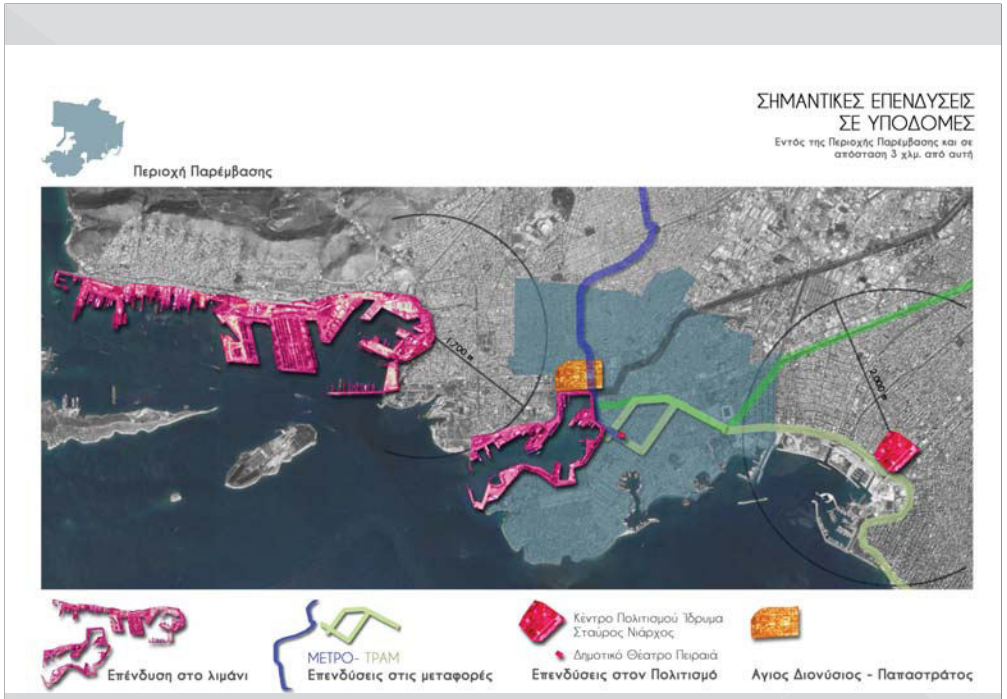

3. Συγκεντρώσεις Οικονομικών Δραστηριοτήτων (Clusters) – έμφαση στη RIS3

- Γαλάζια Οικονομία / Ναυτιλιακό Πλέγμα
- Τουρισμός
- Πολιτισμός / Δημιουργική Οικονομία
- Βιώσιμη Οικονομία των αναγκών
- Εμπόριο – Χονδρεμπόριο - Μεταποίηση

14

3. Συγκεντρώσεις Παραγωγικών Δραστηριοτήτων

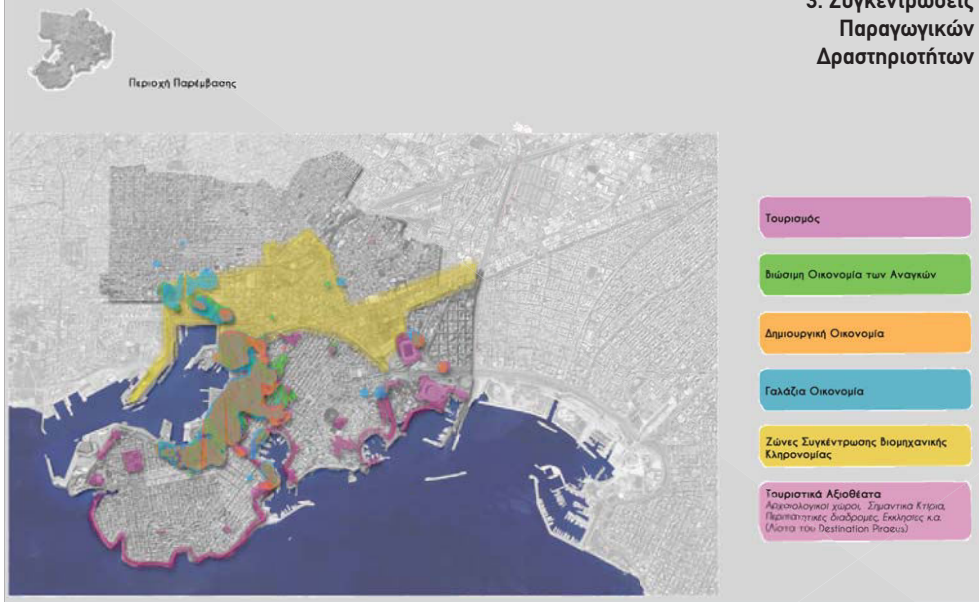

3. Παράδειγμα τεκμηρίωσης Maritime Cluster - 1

- ΣΟΑΠ
- Πρωτογενή Στοιχεία επιχειρήσεων – IBHStat
- Μελέτες ΕΒΕΠ / RIS3 για το Ναυτιλιακό Πλέγμα

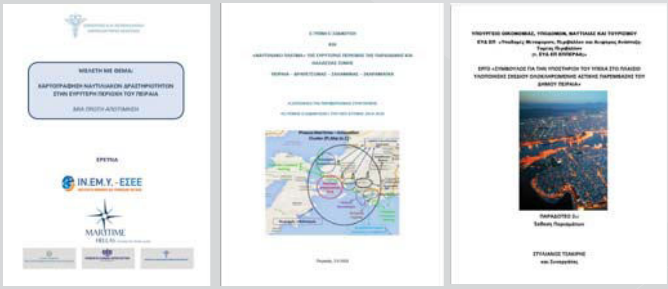

16

3. Παράδειγμα τεκμηρίωσης Maritime Cluster - 2

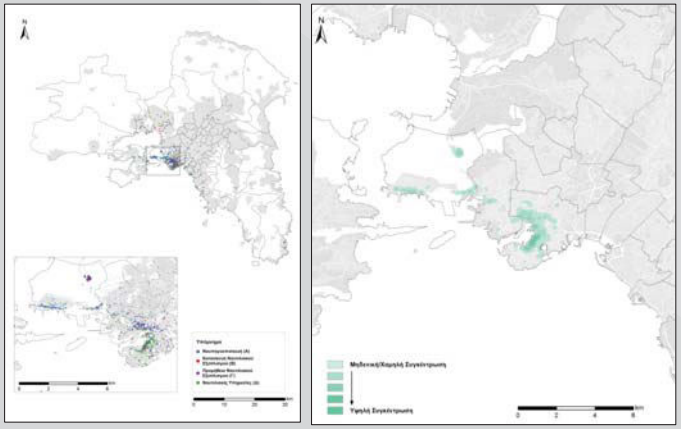

17

3. Παράδειγμα τεκμηρίωσης Maritime Cluster - 3

Εταιρία	Α.Φ.Μ.	Οδος	Τ.Κ.	Ημερομηνία ίδρυσης	Νομική μορφή	Αριθμός Υπαλλήλων	ΣΤΑΚΟΔ	Περιγραφή ΣΤΑΚΟΔ
ΔΙΑΚΟΓΙΑΝΝΗΣ ΣΟΦ	010813381	Πλατεία Λουδοβίκου 1	18531	06-22-1994	ATOM.	8	631.1	Διακίνηση φορτίων
ΠΕΤΡΟΥ ΔΗΜΟΣ	011109533	Σκουζί 14	18536	01-01-1979	ATOM.	6	632.2	Αλλες βοηθητικές μετα
ΠΡΕΝΤΖΑΣ ΔΗΜΗΤΡ	013219508	Φίλωνος 86	18536	05-16-1991	ATOM.	7	748.1	Φωτογραφικές δραστη
ΚΟΥΒΑΡΗΣ ΓΕΩΡΓΙ	013917311	Αφροδίτης 39 & Φρύνη	18539	01-01-1981	ATOM.	1	742.0	Δραστηριότητες αρχιτ
ΜΠΑΛΑΜΠΑΝΗ ΙΩΖΙ	016063029	Ακτή Μαρίνη 7	18535	01-01-1997	ATOM.		633.0	Δραστηριότητες ταξιδι
ΚΟΥΜΠΟΥΡΛΗΣ ΓΕΩ	020787274	Φίλωνος 98β	18536	12-10-1998	ATOM.	2	632.2	Αλλες βοηθητικές μετα
ΒΑΣΙΛΟΠΟΥΛΟΣ ΘΕΟ	021089193	Λουδοβίκου 22	18531	01-01-1984	ATOM.	7	743.0	Τεχνικές δοκιμές και α
ΑΓΑΛΙΩΤΗΣ ΙΩΑΝΝΗΣ	022801809	Σκουζί 42 & Μουτσοπ	18535	10-02-2007	ATOM.	4	611.0	Θαλάσσιες και ακτοπλ
ΚΟΛΩΝΗΣ ΔΗΜΗΤΡΙ	023084408	Τσαμαδού 38	18531	06-02-1993	ATOM.		631.1	Διακίνηση φορτίων
ΠΕΡΔΙΚΑΡΗΣ ΚΩΝΣ	023827189	Κανάρη 8	18538	01-01-2013	ATOM.		742.0	Δραστηριότητες αρχιτ
ΣΤΑΥΡΙΑΝΟΣ ΕΠΑΜΕ	024943101	Ταγματάρχη Κάκκοτα	18533	01-01-1990	ATOM.		634.0	Δραστηριότητες άλλων
ΡΟΥΣΣΟΣ ΙΑΚΩΒΟΣ	024953524	ΕΛ ΒΕΝΙΖΕΛΟΥ 86	18755		ATOM.		742	Δραστηριότητες αρχιτ
ΠΑΠΑΓΙΑΝΝΟΠΟΥΛΟ	026288091	Χαριλάου Τρικούπη 1	18536	01-01-1987	ATOM.	5	634.0	Δραστηριότητες άλλων
ΕΣΑΡΧΑΚΟΣ ΔΗΜΗΤ	028046903	Ακροπόλεως 136Β	18451	01-01-1984	ATOM.		632.1	Αλλες βοηθητικές χερα
ΦΕΡΩΝΑΣ ΧΡΗΣΤΟΣ	029088295	Σωτήρος Δούς 8	18535	01-22-2013	ATOM.		634.0	Δραστηριότητες άλλων
ΚΟΥΡΚΟΥΛΗΣ ΧΑΡΑ	030860072	Τσαμαδού 38	18531	01-24-1989	ATOM.		930.9	Αλλες δραστηριότητες
ΓΑΤΣΟΣ ΠΑΝΑΓΙΩΤΗ	037442307	Μεθώνης 66	18545	01-13-1992	ATOM.	12	748.2	Δραστηριότητες συσκε
ΧΡΙΣΤΟΦΟΡΟΥ ΓΕΩΡ	037632035	Λόφος Προφήτη Ηλία	18534	01-01-2012	ATOM.		553.1	Εστιατόρια
ΦΟΥΡΑΚΗΣ ΣΤΥΛΙΑΝ	037699280	Προκοπίου 67	18755	12-11-2007	ATOM.		930.1	Πλύσιμο και στεγνό κα
ΚΑΒΑΛΙΕΡΟΣ ΓΕΩΡΓ	040324375	Νοτιαρά 45	18531	01-01-1999	ATOM.	5	744.0	Διαφήμιση
ΚΑΡΛΟΒΙΤΣ ΕΥΑΓΓΕ	042021556	Αφεντούλη 20Α	18536	01-01-1989	ATOM.	2	633.0	Δραστηριότητες ταξιδι
ΠΑΝΑΓΙΩΤΑΚΗ ΕΥΔΟ	043254374	Αγ. Δημητρίου 62	18545	09-29-1988	ATOM.		930.9	Αλλες δραστηριότητες
ΠΑΠΑΔΟΠΟΥΛΟΣ ΔΑ	045615420	Σάντας 3	18755		ATOM.		742.0	Δραστηριότητες αρχιτ
ΡΕΒΕΚΚΑ ΒΑΣΙΛΕΙΑ	045622736	Πλατεία Ιπποδαμείας 8	18531	01-14-1993	ATOM.		634.0	Δραστηριότητες άλλων
ΝΤΟΥΖΓΟΣ ΔΗΜΗΤΡ	050718218	Ι ΔΡΑΓΟΥΜΗ & ΜΕΤΑ	18542	02-07-2005	ATOM.		672.0	Δραστηριότητες συναν
ΜΑΝΙΑΤΕΑΣ ΜΑΡΙΑΝ	051078480	Υγείας 7	18536	01-01-2001	ATOM.	3	748.9	Αλλες επιχειρηματικές
ΚΑΡΑΜΙΧΑΛΗΣ ΙΩΑΝ	051650229	Καραολή Δημητρίου 25	18541	10-29-2015	ATOM.		632.1	Αλλες βοηθητικές χερα
ΦΩΚΙΑΝΟΥ ΜΑΡΙΑΝΘ	056563922	2ας Μεραρχίας 11	18535	11-15-2010	ATOM.		634.0	Δραστηριότητες άλλων
ΠΟΛΥΧΡΟΝΑΚΗΣ ΙΩΑ	066437833	Γούναρη 4-6	18531	01-01-2007	ATOM.		632.1	Αλλες βοηθητικές χερα
ΚΑΤΣΑΡΙΩΤΗ ΓΕΩΡΓ	066946098	Κολοκοτρώνη 144	18538	01-14-2008	ATOM.		631.1	Διακίνηση φορτίων
ΤΟΝΤΟΡΚΑ ΜΙΡΤΣΕ	071426131	Φιλελλήνων 16	18536	05-15-2014	ATOM.		634.0	Δραστηριότητες άλλων
ΤΡΑΠΕΖΟΝΤΑΣ ΝΙΚΟ	073380365	Χορουδίτου 248Β	18546	03-01-2000	ATOM.		748.1	Φωτογραφικές δραστη

18

3. Παράδειγμα τεκμηρίωσης Maritime Cluster - 4

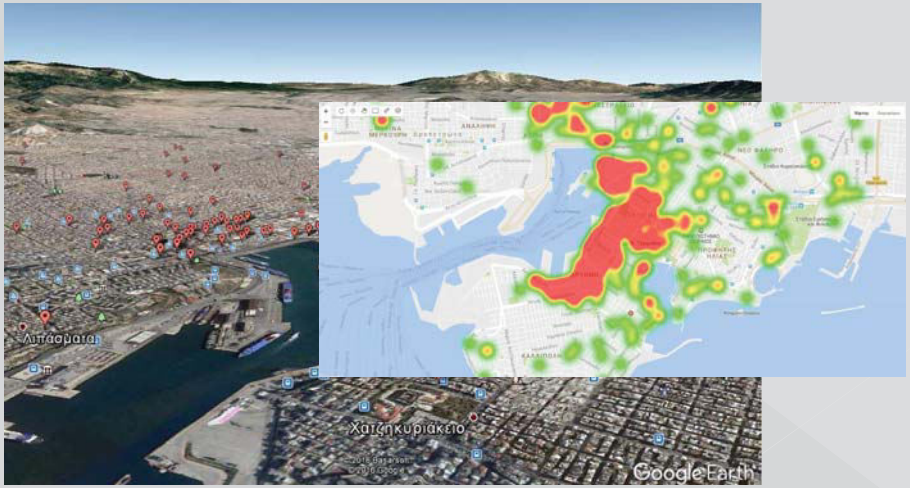

19

4. Προωθητική Δυναμική – Αναπτυξιακή Προοπτική

Ιεράρχηση δυναμικότητας των χωρικών συγκεντρώσεων

1. Γαλάζια Οικονομία (υποσύνολο το Ναυτιλιακό Πλέγμα)
2. Τουρισμός
3. Πολιτισμός
4. Εμπόριο / Χονδρεμπόριο
5. Βιώσιμη Οικονομία των αναγκών

- Συνεκτίμηση σημαντικών επενδύσεων / προκλήσεων αναγκών δυνατοτήτων

→ Διαμόρφωση ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ

20

5. Οριοθέτηση της Περιοχής Παρέμβασης

21

5. Οριοθέτηση της Περιοχής Παρέμβασης

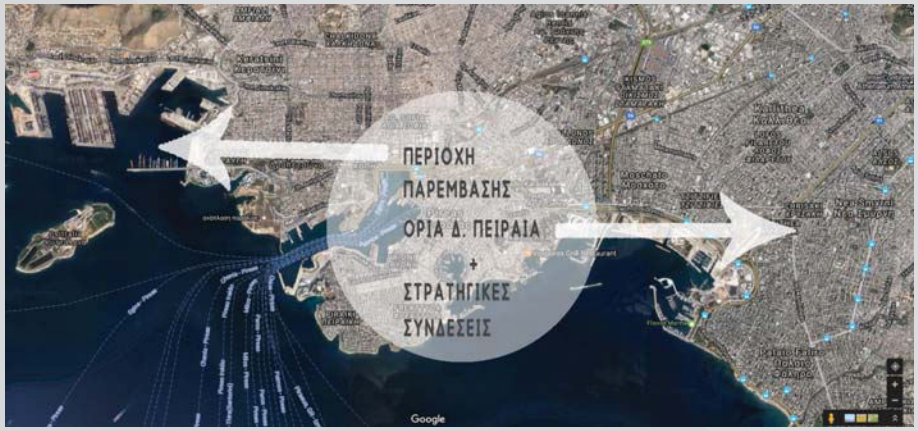

Περιγραφή των ορίων της περιοχής παρέμβασης – ενίσχυση των στρατηγικών συνδέσεων (Αγ. Διονύσιος – Παραλιακό Μέτωπο – ΣΕΦ – Πολιτιστική Συνέχεια – ΚΠΙΣΝ)

22

Όραμα / Στρατηγικός Στόχος της Στρατηγικής

Ανάδειξη του Πειραιά ως επιχειρηματικού, τουριστικού, πολιτιστικού, ναυτιλιακού και εμπορικού προορισμού διεθνούς αναγνωρισιμότητας και εμβέλειας, με περιβαλλοντική και κοινωνική προστιθέμενη αξία για τους κατοίκους, τους εργαζόμενους και τους επισκέπτες.

23

Άξονες Προτεραιότητας

Α.Πρ. 1: Βελτίωση της Ελκυστικότητας και της **Ανταγωνιστικότητας** της Πόλης του Πειραιά – Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων και ανάδειξη νέων επιχειρηματικών ευκαιριών - Στήριξη της Προσαρμοστικότητας υφιστάμενων και της δημιουργίας νέων και καινοτόμων Επιχειρήσεων. (εξειδίκευση σε 8 ειδικούς στόχους)

Α.Πρ. 2: Αστική **Αναβάθμιση και Αναζωογόνηση**– Ανάδειξη της Πόλης του Πειραιά ως αναγνωρίσιμου διεθνώς τουριστικού και πολιτιστικού προορισμού – Διαχείριση και διάχυση των τουριστικών και πολιτιστικών ροών στην Πόλη μέσω παρεμβάσεων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και εφαρμογής «έξυπνων» λύσεων στις αστικές και κοινωνικές λειτουργίες (εξειδίκευση σε 2 ειδικούς στόχους)

Α.Πρ. 3: Ενίσχυση της **Κοινωνικής Συνοχής** και της Πρόσβασης των Δημοτών σε Ποιοτικές Υπηρεσίες Κοινωνικής Ένταξης και Προώθησης στην Απασχόληση και στην Επιχειρηματικότητα. (εξειδίκευση σε 4 ειδικούς στόχους)

Αναμενόμενα Αποτελέσματα

- Ενδυνάμωση της τοπικής οικονομίας – βελτίωση της αναπτυξιακής προοπτικής με έμφαση στη γαλάζια οικονομία, τον τουρισμό / πολιτισμό και τη βιώσιμη οικονομία των αναγκών
- Βελτίωση του αστικού περιβάλλοντος
- Ενίσχυση της κοινωνικής συνοχής

25

Διατύπωση προκλήσεων και δυνατοτήτων με χωρικό εντοπισμό για τις κατηγορίες:

- Τουρισμός
- Πολιτισμός
- Δημιουργική Οικονομία
- Γαλάζια Οικονομία
- Βιώσιμη Οικονομία των Αναγκών
- Ζητήματα Κοινωνικής Συνοχής

➢ **Σχεδιασμός κατάλληλων παρεμβάσεων**

26

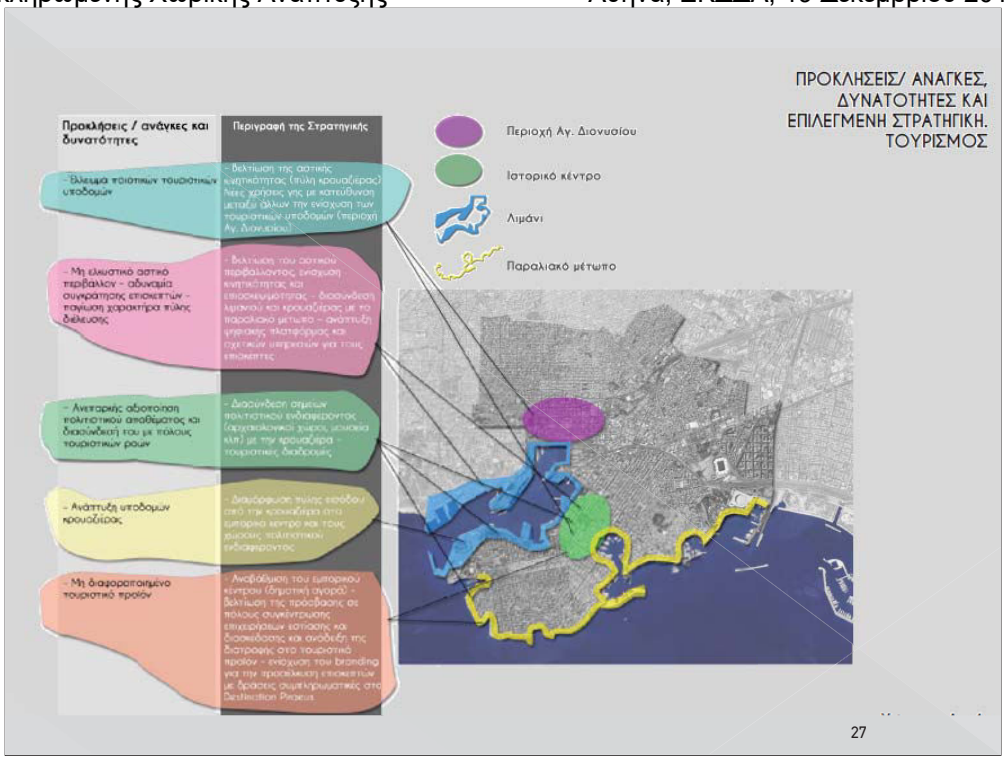

27

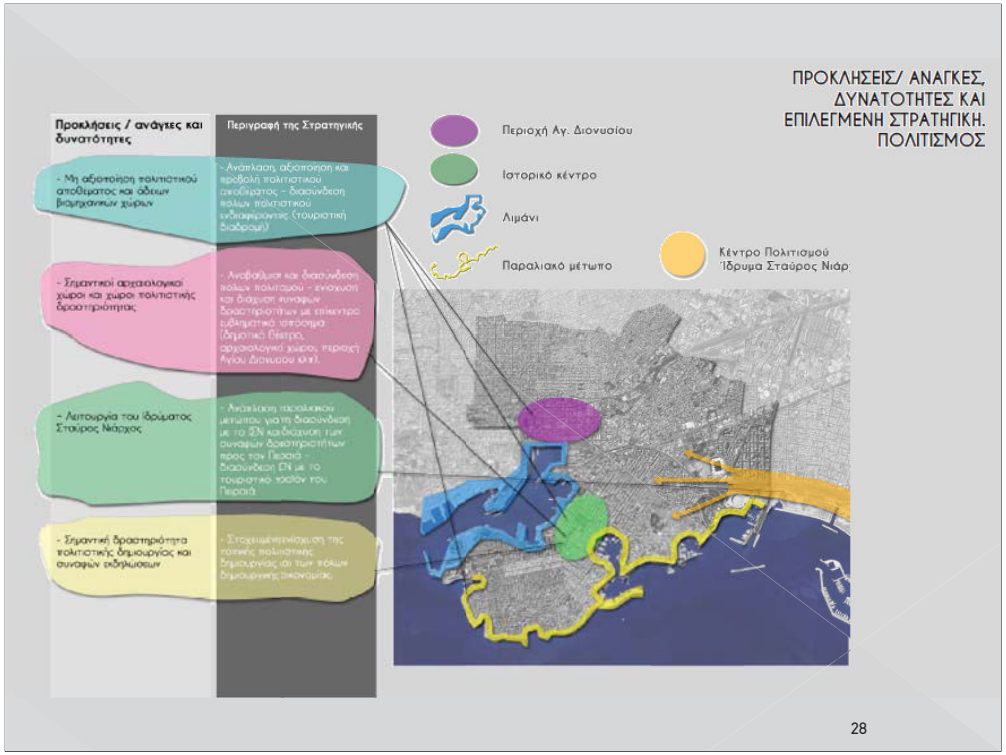

28

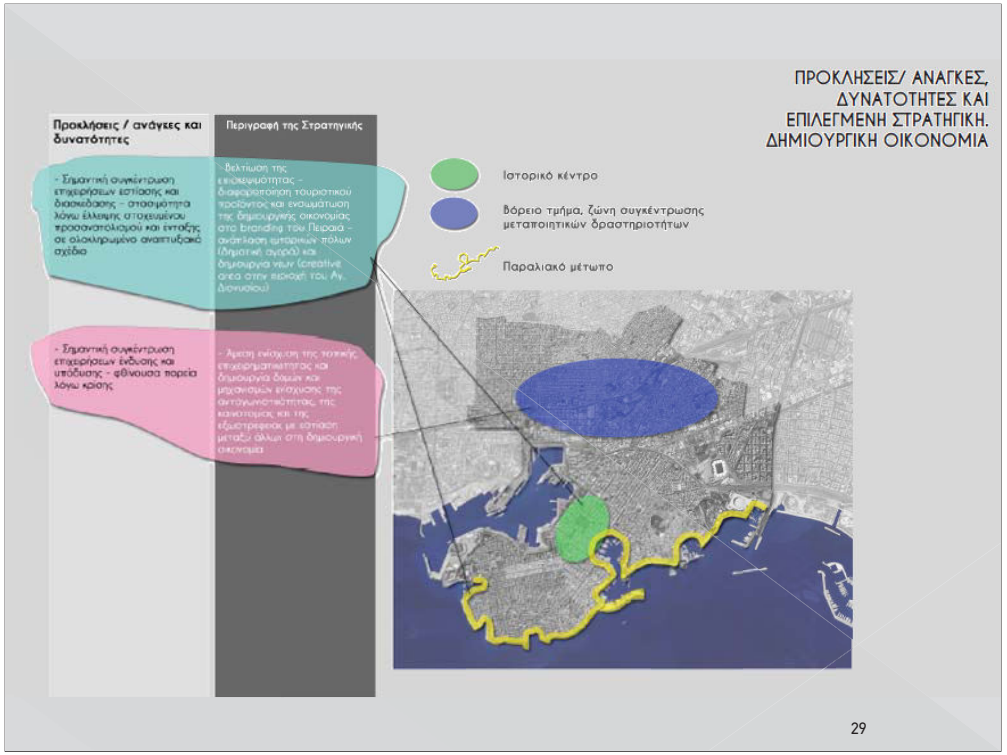

29

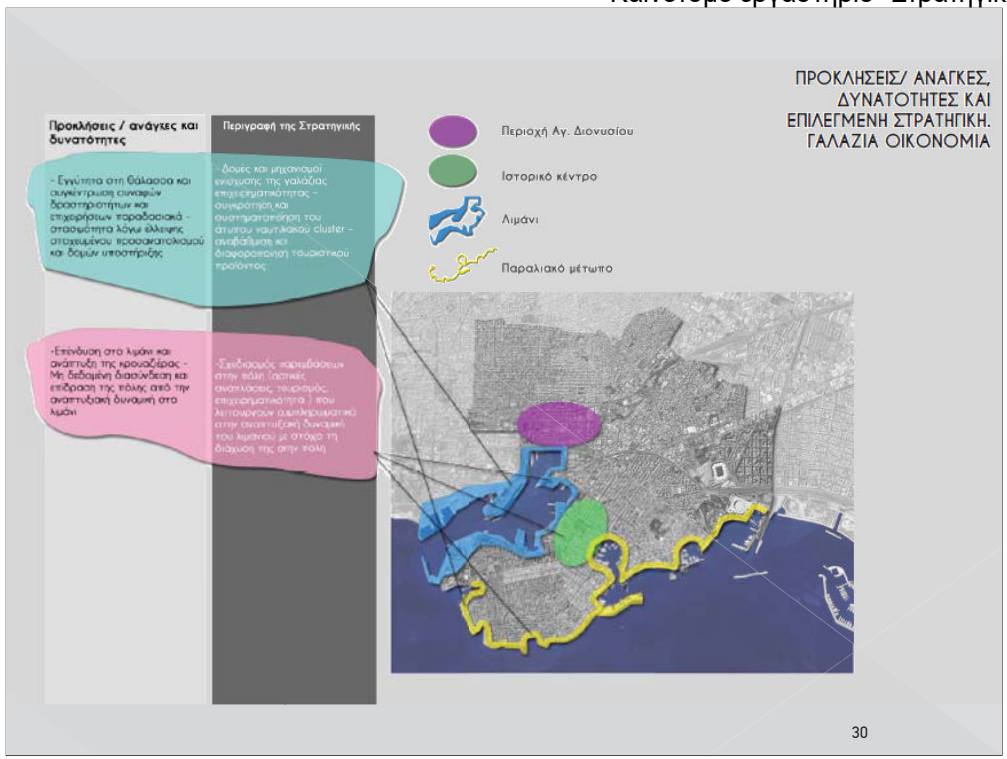
ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ/ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ. ΓΑΛΑΖΙΑ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ
Προκλήσεις / ανάγκες και δυνατότητες
Περιγραφή της Στρατηγικής
- Εγγύτητα στη θάλασσα και συγκέντρωση συναφών δραστηριοτήτων και επιχειρήσεων παραδοσιακά - σταθερότητα λόγω έλλειψης σταθερμένου προσανατολισμού και δομών υποστήριξης
- Δομές και μηχανισμοί ενίσχυσης της γαλάζιας επιχειρηματικότητας - συνεργασία και συστηματοποίηση του άτυπου ναυτιλιακού cluster - αναβάθμιση και διαφοροποίηση τουριστικού προϊόντος
-Επένδυση στο λιμάνι και ανάπτυξη της κρουαζέρας - Μη δεδομένη διασύνδεση και επίδραση της πόλης από την αναπτυξιακή δυναμική στο λιμάνι
-Σχεδιασμός παρεμβάσεων στην πόλη (αστικές αναπλάσεις, πεζοδρόμοι, επιχειρηματικότητα) που λειτουργούν συμπληρωματικά στην αναπτυξιακή δυναμική του λιμανιού με στόχο τη διαμονή της στην πόλη
Περιοχή Αγ. Διονυσίου
Ιστορικό κέντρο
Λιμάνι
Παραλιακό μέτωπο
30

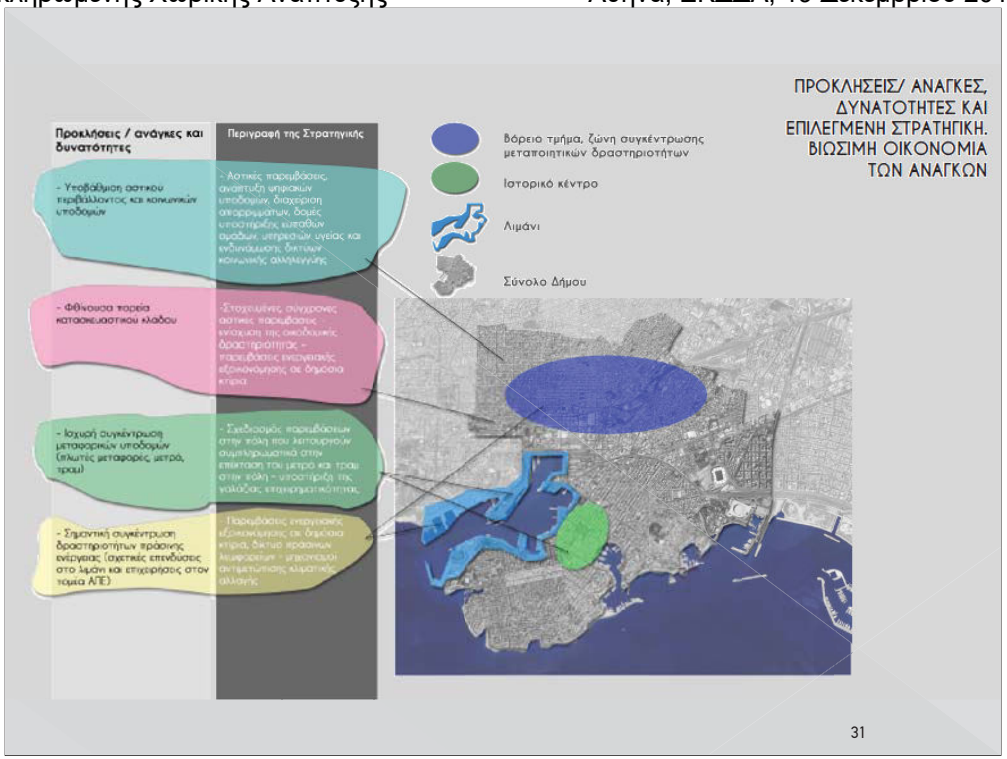
ΠΡΟΚΛΗΣΕΙΣ/ ΑΝΑΓΚΕΣ, ΔΥΝΑΤΟΤΗΤΕΣ ΚΑΙ ΕΠΙΛΕΓΜΕΝΗ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗ. ΒΙΩΣΙΜΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΑ ΤΩΝ ΑΝΑΓΚΩΝ
Προκλήσεις / ανάγκες και δυνατότητες
Περιγραφή της Στρατηγικής
- Υποβάθμιση αστικού περιβάλλοντος και κοινωνικών υποδομών
- Αστικές παρεμβάσεις, ανάπτυξη ψηφιακών υποδομών, διαχείριση απορριμμάτων, δομές υποστηριζόμενης κατοίκησης ομάδων, υπηρεσιών υγείας και ενδυνάμωσης δικτύων κοινωνικής αλληλεγγύης
- Φθίνουσα πορεία κατασκευαστικού κλάδου
-Στοχευμένες συγχρονες αστικες παρεμβασεις - ενίσχυση της οικοδομικής δραστηριότητας - παρεμβάσεις ενεργειακής εξοικονόμησης σε δημοσια κτιρια
- Ισχυρή συγκέντρωση μεταφορικών υποδομών (πλώτες μεταφορες, μετρό, τραμ)
- Σχεδιασμός παρεμβάσεων στην πόλη που λειτουργούν συμπληρωματικά στην επίκταση του μετρό και τραμ στην πόλη - υποστήριξη της γαλάζιας επιχειρηματικότητας
- Σημαντική συγκέντρωση δραστηριοτήτων πράσινης ενέργειας (σχετικές επενδυσεις στο λιμάνι και επιχειρήσεις στον τομεα ΑΠΕ)
Παρεμβάσεις ενεργειακής εξοικονόμησης σε δημοσια κτιρια, δικτυο πρασινων κεμερορεμν - μεσογειακοί αντιμετωπισης κλιματικής αλλαγής
Βόρειο τμήμα, ζώνη συγκέντρωσης μεταποιητικών δραστηριοτήτων
Ιστορικό κέντρο
Λιμάνι
Σύνολο Δήμου
31

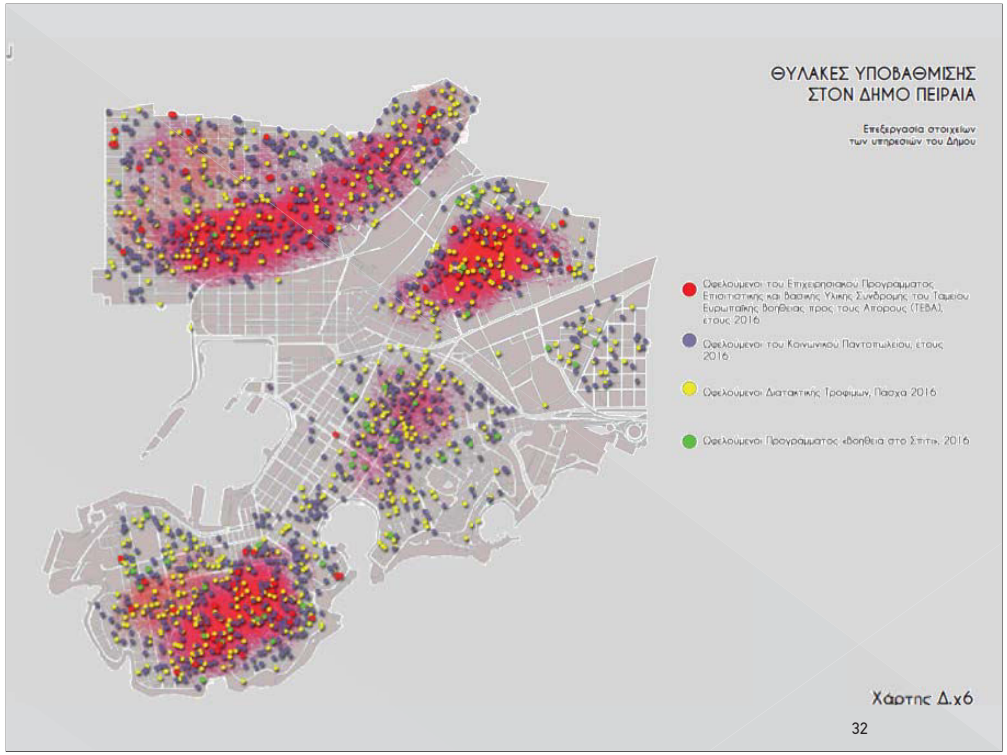
ΘΥΛΑΚΕΣ ΥΠΟΒΑΘΜΙΣΗΣ ΣΤΟΝ ΔΗΜΟ ΠΕΙΡΑΙΑ
Επεξεργασία στοιχείων των υπηρεσιών του Δήμου
Φαελουμενα: του Επιχειρησιακού Προγραμματος Ειπιστατικής και δασικής Υλικής Συνδρομής του Ταμειου Ευρωπαϊκής βοηθειας προς τους Αποροους (ΤΕΒΑ), ετους 2016
Φαελουμενα: του Κοινωνικού Παντοπωλειου, ετους 2016
Φαελουμενα: Διατακτικής Τροφιμων, Πασχα 2016
Φαελουμενα: Προγραμματος «βοηθεια στο Σπιτι», 2016
Χάρτης Δ.χ6
32

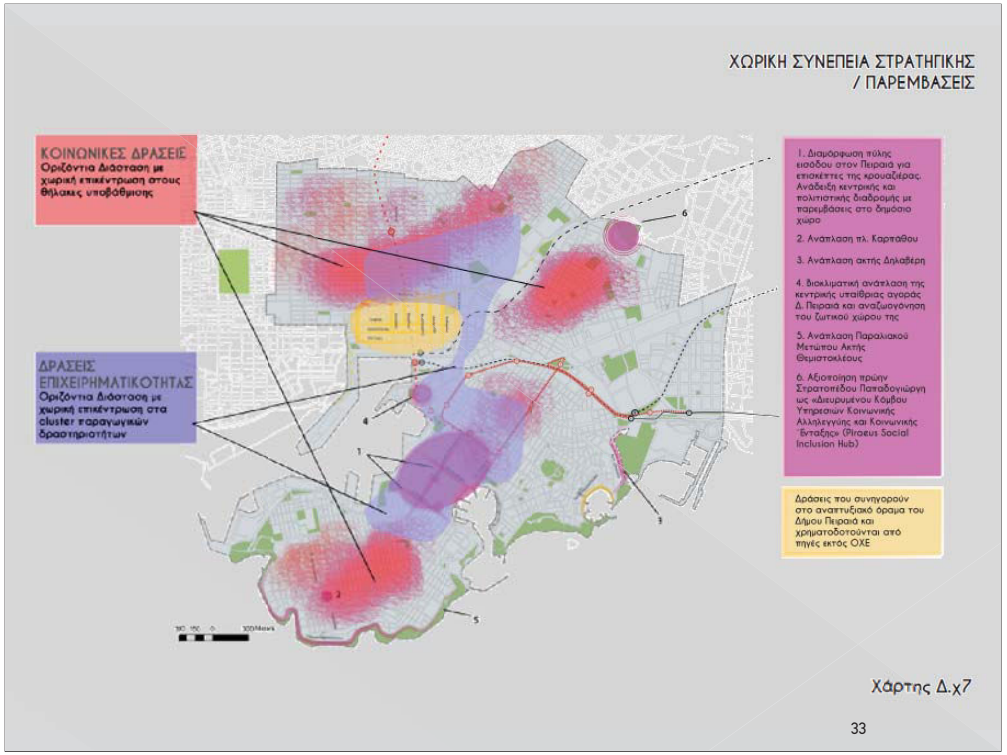
ΧΩΡΙΚΗ ΣΥΝΕΠΕΙΑ ΣΤΡΑΤΗΓΙΚΗΣ / ΠΑΡΕΜΒΑΣΕΙΣ
ΚΟΙΝΩΝΙΚΕΣ ΔΡΑΣΕΙΣ
Οριζόντια Διάσταση με χωρική επικέντρωση στους θύλακες υποβάθμισης
ΔΡΑΣΕΙΣ ΕΠΙΧΕΙΡΗΜΑΤΙΚΟΤΗΤΑΣ
Οριζόντια Διάσταση με χωρική επικέντρωση στα cluster παραγωγικών δραστηριοτήτων
1. Διαμόρφωση πόλης εισόδου στον Πειραιά για επισκέπτες της κρουαζέρας. Ανάδειξη κεντρικής και πολιτιστικής διαδρομής με παρεμβάσεις στο δημόσιο χώρο
2. Ανάπτλαση πλ. Καρταθου
3. Ανάπτλαση ακτής Δηλαβέρη
4. Διοικλιματική ανάπτλαση της κεντρικής υπαίθριας αγοράς Δ. Πειραιά και αναζωογόνηση του ζωτικού χώρου της
5. Ανάπτλαση Παραλιακού Μετώπου Ακτής Θεμιστοκλέους
6. Αξιοποίηση πρώην Στρατοπέδου Παπαδογιώργη ως «Διευρυμένου Κόμβου Υπηρεσιών Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Κοινωνικής Ένταξης» (Piraeus Social Inclusion Hub)
Δράσεις που συνηγορούν στο αναπτυξιακό όραμα του Δήμου Πειραιά και χρηματοδοτούνται από πηγές εκτός ΟΧΕ
Χάρτης Δ.χ7
33

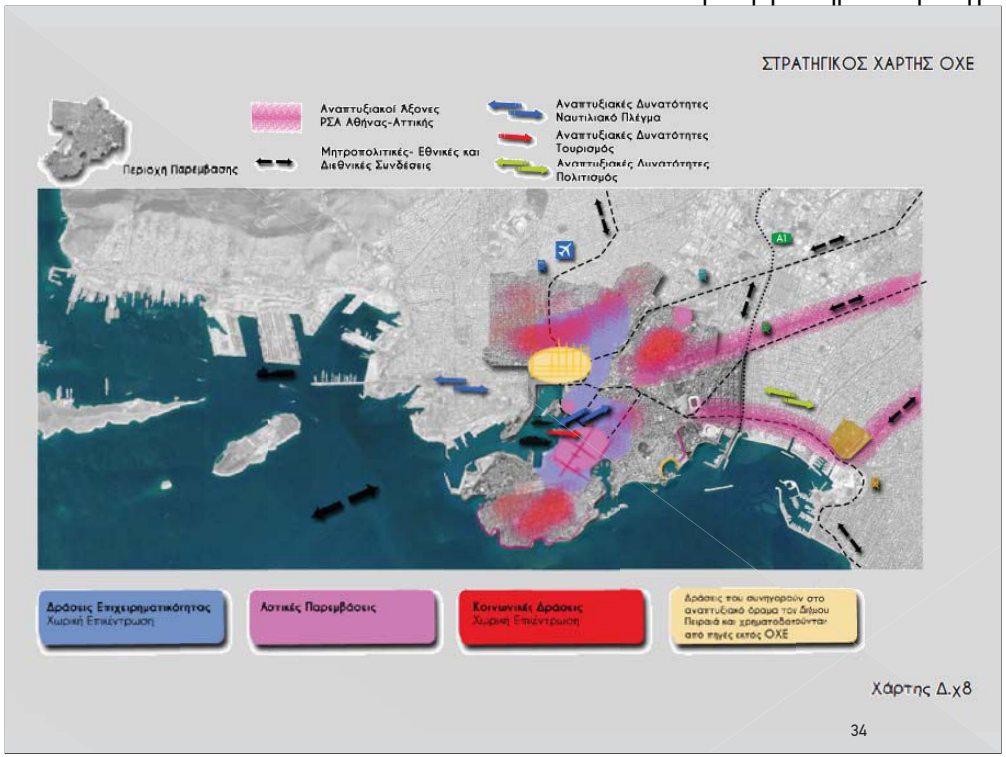

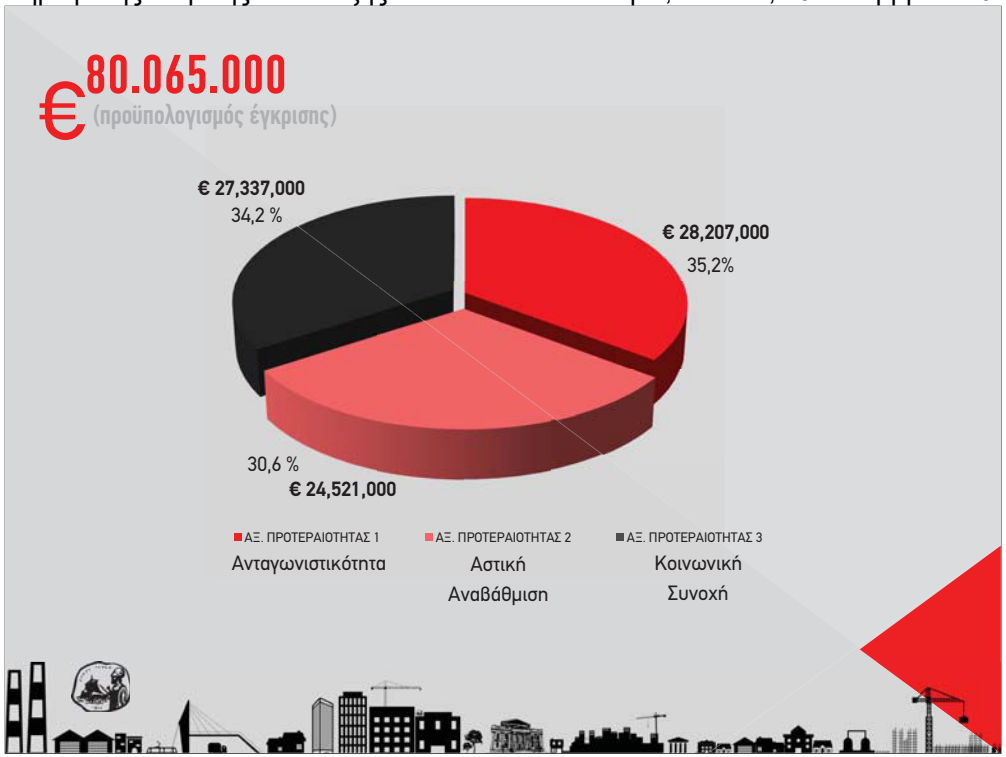

Περιεχόμενο Ο.Χ.Ε. – Παρεμβάσεις

Στο Σχέδιο Δράσης της Ο.Χ.Ε, τα Έργα ομαδοποιούνται σε 21 «ομάδες», που ονομάζονται **«Παρεμβάσεις»,** οι οποίες αντιστοιχίζονται με τους Ειδικούς Στόχους και τις Επενδυτικές Προτεραιότητες του ΠΕΠ Αττικής 2014-2020, διασφαλίζοντας ενιαία «λογική παρέμβασης» (intervention logic).

Πίνακας Παρεμβάσεων

Άξονας Προτεραιότητας 1

Α.Πρ. 1: Βελτίωση της Ελκυστικότητας και της Ανταγωνιστικότητας της Πόλης του Πειραιά – Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων και ανάδειξη νέων επιχειρηματικών ευκαιριών - Στήριξη της Προσαρμοστικότητας υφιστάμενων και της δημιουργίας νέων και καινοτόμων Επιχειρήσεων (Χρηματοδότηση: ΕΤΠΑ – ΕΚΤ)	
Π-1: Αξιοποίηση Συγκριτικών Πλεονεκτημάτων της Οικονομίας και Κοινωνίας του Πειραιά: Δημιουργία και Στήριξη «Κοινοτήτων Γνώσης και Καινοτομίας» (Knowledge Innovation Communities - KICs) με έμφαση στην ΠΣΕΕ	€ 2.090.000
Π-2: Υποστήριξη της Εισαγωγής Προηγμένων Τεχνολογιών και Εφαρμογών ΤΠΕ στις Επιχειρήσεις του Πειραιά	€ 2.166.000
Π-3: Ανάπτυξη «ευφυών» υπηρεσιών που αναβαθμίζουν την ποιότητα ζωής Πολιτών και Επισκεπτών της Πόλης του Πειραιά και ενισχύουν τις Ηλεκτρονικές Υπηρεσίες, την Ηλεκτρονική Δημοκρατία, τη Λογοδοσία και υποστηρίζουν τις Εταιρικές Σχέσεις και τον «Μηχανισμό Διακυβέρνησης» της ΟΧΕ	€ 1.621.000
Π-4: Υποστήριξη της εκκόλαψης και ίδρυσης νεοφυών επιχειρήσεων και δικτύων, με έμφαση στις εφαρμογές των Έξυπνων Πόλεων, στις Πολιτιστικές και Δημιουργικές Δραστηριότητες, στον Τουρισμό, στην Γαλάζια Οικονομία και στην Κοινωνική Καινοτομία.	€ 7.000.000
Π-5: Υποστήριξη της Προετοιμασίας και Εφαρμογής Επιχειρηματικών και Συλλογικών Εξωστρεφών Στρατηγικών Σχεδίων και αξιοποίησης Χρηματοδοτικών Εργαλείων από τις Επιχειρήσεις του Πειραιά.	€ 5.400.000
Π-6: Ενίσχυση Παραγωγικών και Συναφών Δραστηριοτήτων υψηλής προστιθέμενης αξίας υφιστάμενων ή νεοϊδρυόμενων Επιχειρήσεων για την εδραίωσή τους σε νέες αγορές του εξωτερικού, κατά προτεραιότητα στους τομείς της ΠΣΕΕ.	€ 6.800.000
Π-7: Ίδρυση νέων επιχειρήσεων σε εταιρικό ή ατομικό επίπεδο, ιδίως στους τομείς της ΠΣΕΕ Αττικής	€ 1.811.000
Π-8: Στήριξη της προσαρμοστικότητας των επιχειρήσεων του Πειραιά και των εργαζομένων σε αυτές στο πλαίσιο Ειδικών Στρατηγικών Βελτίωσης / Ανάδειξης Βιώσιμων ανταγωνιστικών πλεονεκτημάτων, ιδίως στους Τομείς της ΠΣΕΕ	€ 1.319.000

Πίνακας Παρεμβάσεων

Άξονας Προτεραιότητας 2

Α.Πρ. 2: Αστική Αναβάθμιση και Αναζωογόνηση– Ανάδειξη της Πόλης του Πειραιά ως αναγνωρίσιμου διεθνώς τουριστικού και πολιτιστικού προορισμού – Διαχείριση και διάχυση των τουριστικών και πολιτιστικών ροών στην Πόλη μέσω παρεμβάσεων Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και εφαρμογής «έξυπνων» λύσεων στις αστικές και κοινωνικές λειτουργίες (Χρηματοδότηση: ΕΤΠΑ)	
Π-9: Εξοικονόμηση τελικής ενέργειας από την ενεργειακή αναβάθμιση Δημόσιων κτιρίων με τη χρήση καινοτόμων μεθόδων και τεχνολογιών	€ 1.000.000
Π-10 Πιλοτικός Μηχανισμός Ενημέρωσης, Πρόληψης, Διαχείρισης και ευαισθητοποίησης κλιματικών κινδύνων στο Αστικό περιβάλλον του Πειραιά	€ 300.000
Π-11 Στοχευμένη Πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων με έμφαση στην Οικιστική Κομποστοποίηση και στην πρόληψη της δημιουργίας αποβλήτων τροφών	€ 968.000
Π-12 Ανάπτυξη, ανάδειξη και διασύνδεση Πολιτιστικών και Τουριστικών Πόρων της Πόλης του Πειραιά	€ 5.883.000
Π-13 «Προορισμός Πειραιάς» (Destination Piraeus): Ολοκληρωμένη Διαχείριση και Τοποθέτηση / Προώθηση της Πόλης του Πειραιά ως Διεθνούς Εμβέλειας Τουριστικού, Πολιτιστικού και Επιχειρηματικού Προορισμού (Piraeus Place Branding & Management) - Έξυπνη Πρόβλεψη, Προσέλκυση, Προγραμματισμός και Βιώσιμη Διαχείριση Αστικών Τουριστικών Ροών	€ 1.370.000
Π-14 Στοχευμένες παρεμβάσεις αστικής αναβάθμισης και αναζωογόνησης για τη βελτίωση της καθημερινότητας και της κινητικότητας των Πολιτών και τη διάχυση των ροών επισκεψιμότητας στην Πόλη του Πειραιά	€ 15.000.000

Πίνακας Παρεμβάσεων

Άξονας Προτεραιότητας 3

Α.Πρ. 3: Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής και της Πρόσβασης των Δημοτών σε Ποιοτικές Υπηρεσίες Κοινωνικής Ένταξης και Προώθησης στην Απασχόληση και στην Επιχειρηματικότητα (Χρηματοδότηση: ΕΤΠΑ – ΕΚΤ)	
Π-15 Αξιοποίηση πρώην Στρατοπέδου Παπαδογιώργη ως «Διευρυμένου Κόμβου Υπηρεσιών Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Κοινωνικής Ένταξης» (Piraeus Social Inclusion Hub)	€ 7.420.000
Π-16 Δημιουργία – Λειτουργία Δικτύου Πιλοτικών «Γραφείων Προώθησης στην Απασχόληση και στην Επιχειρηματικότητα»	€ 700.000
Π-17: Ολοκληρωμένες Παρεμβάσεις Προώθησης στην Απασχόληση Ευπαθών Ομάδων με ανάπτυξη Δομών Προώθησης στην Απασχόληση και εφαρμογή πλέγματος δράσεων συμβουλευτικής, mentoring, κατάρτισης των Ανέργων (που οδηγεί σε πιστοποίηση), πρακτικής εξάσκησης, προώθησης στην απασχόληση και στην επιχειρηματικότητα κ.λπ.	€ 2.000.000
Π-18: Δίκτυο Δομών Διημέρευσης και Υπηρεσίες Κοινωνικοποίησης Ευάλωτων Ομάδων (με έμφαση στο περιβάλλον της Οικογένειας και στα Παιδιά	€ 2.100.000
Π-19: Προώθηση της Κοινωνικής Ένταξης των Ευπαθών Ομάδων με Ολοκληρωμένες Δομές, Δίκτυα και Δράσεις κοινωνικοποίησης, δημιουργικής απασχόλησης κ.λπ.	€ 11.820.000
Π-20: Ανάπτυξη εργαλείων Κοινωνικής Καινοτομίας και βελτίωση των ικανοτήτων των Στελεχών των Κοινωνικών Δομών και των Κοινωνικών Φορέων του Πειραιά	€ 493.000
Π-21 Ανάπτυξη Υποδομών Προαγωγής της Δια Βίου Μάθησης στον Πειραιά	€ 2.804.000

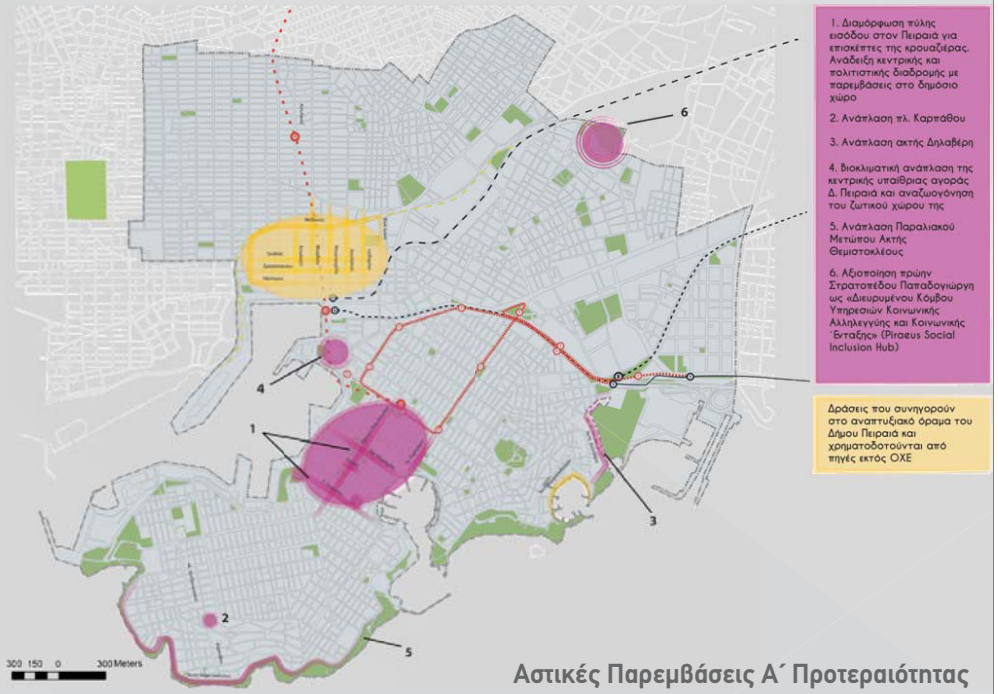

Αστικές Παρεμβάσεις Α΄ Προτεραιότητας

Πύλη εισόδου και πολιτιστική διαδρομή

Ακτή Δηλαβέρη και Μικρολίμανο

Ανάπλαση Αγίου Διονυσίου

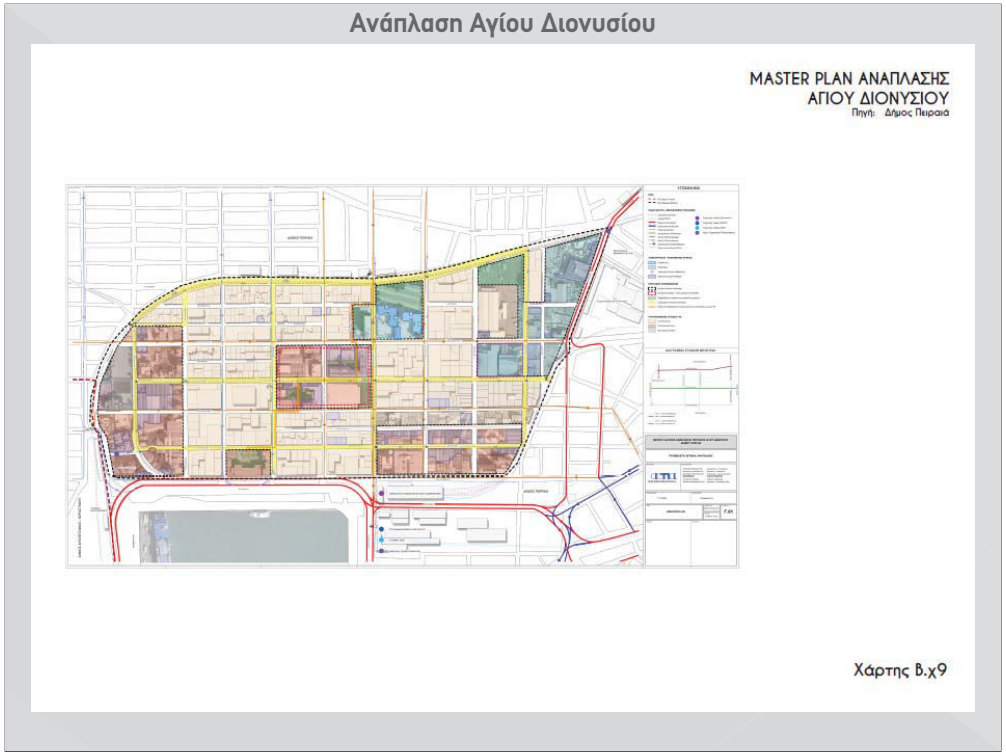

Ανάπλαση Αγίου Διονυσίου

Ανάπλαση Υπαίθριας Δημοτικής Αγοράς

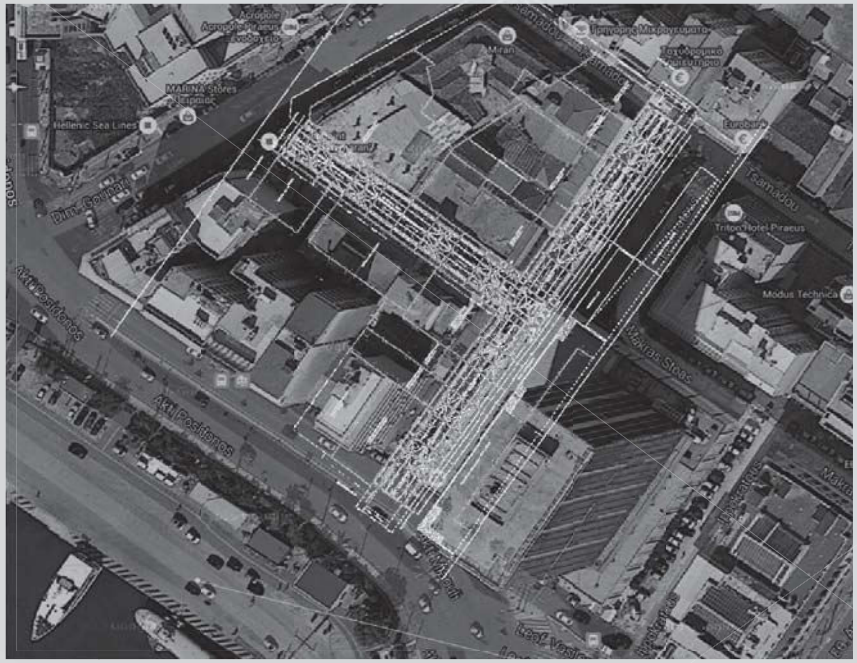

Ανάπλαση Υπαίθριας Δημοτικής Αγοράς

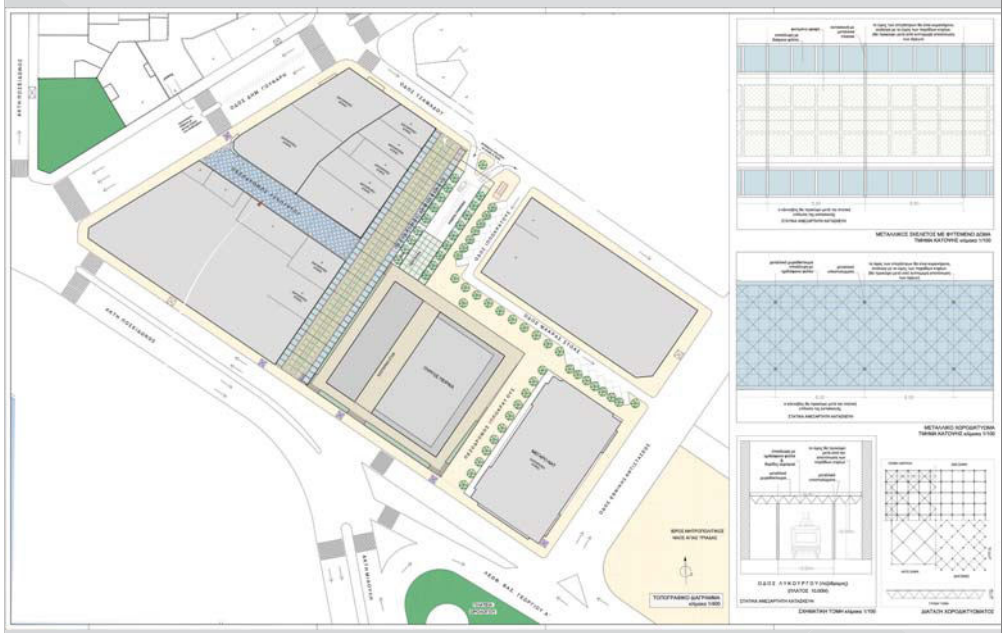

Διαβούλευση και Διακυβέρνηση

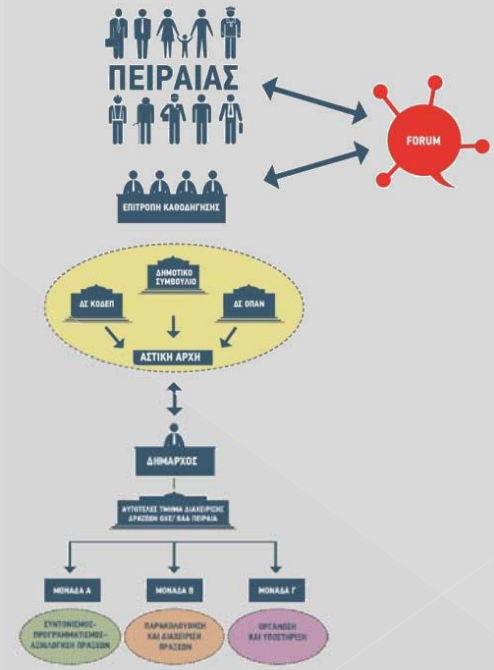

49

Αναπτυξιακός Σύνδεσμος Δυτικής Αθήνας

Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας

με αξιοποίηση της ΟΧΕ στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

ΕΣΠΑ 2014-2020

Το αναπτυξιακό εργαλείο της Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης (ΟΧΕ) χρηματοδοτείται από το ΕΣΠΑ 2014-2020 μέσω του ΠΕΠ Αττικής

Η υποβολή πρότασης χρηματοδότησης έγινε στο πλαίσιο της ΑΤ050 Πρόσκλησης της Ειδικής Υπηρεσίας Διαχείρισης Ε.Π. Περιφέρειας Αττικής με αντικείμενο την υποβολή προτάσεων για «Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (Ο.Χ.Ε.)» Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (Β.Α.Α.)

ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΑΚΟ ΕΠΙΧΕΙΡΗΣΙΑΚΟ ΠΡΟΓΡΑΜΜΑ ΑΤΤΙΚΗΣ

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟΣ ΣΥΝΔΕΣΜΟΣ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ (ΑΣΔΑ)
ΝΠΔΔ – ΟΤΑ

Συστάθηκε το 1988 μεταξύ Δήμων της Δυτικής Αθήνας, και αποτελείται σήμερα από τους Δήμους:
Αγία Βαρβάρα
Άγιοι Ανάργυροι – Καματερό
Αιγάλεω
Ίλιον
Περιστέρι
Πετρούπολη
Φυλή και
Χαϊδάρι

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας με αξιοποίηση της ΟΧΕ/ΒΑΑ

Πρόταση Σχεδίου Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ) πεδίο εφαρμογής τη Δυτική Αθήνα, με αξιοποίηση της «Ολοκληρωμένης Χωρικής Επένδυσης» (ΟΧΕ)

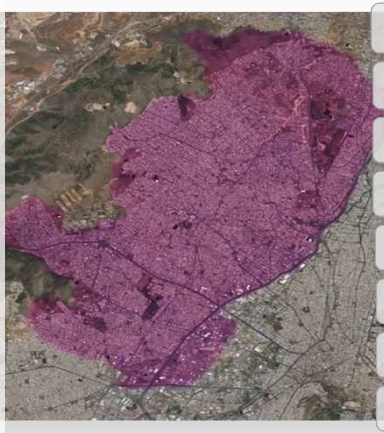

- Δήμος Αγίας Βαρβάρας
- Δήμος Αγίων Αναργύρων – Καματερού
- Δήμος Αιγάλεω
- Δήμος Ιλίου
- Δήμος Περιστερίου
- Δήμος Πετρούπολης
- Δήμος Χαϊδαρίου
- ΑΣΔΑ

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Προβλήματα Περιοχής Παρέμβασης

Οικονομικά Προβλήματα	Περιβαλλοντικά Προβλήματα
Υψηλό ποσοστό Ανεργίας	Ελάχιστοι χώροι αστικού Πρασίνου
Φτώχεια (οικονομική και ενεργειακή)	Μειωμένος αριθμός πεζόδρομων
Αύξηση ευπαθών κοινωνικών ομάδων	Μειωμένος αριθμός ποδηλατοδρόμων
Μείωση Πληθυσμού	Αύξηση ποσοστού ρύπανσης
Γήρανση Πληθυσμού	Παλαιότητα & εγκατάλειψη κτιρίων
Μείωση αριθμού Επιχειρήσεων	Έντονα πλημμυρικά φαινόμενα
Μείωση αριθμού Επαγγελματιών	

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Στοιχεία Περιοχής Παρέμβασης | **Δημογραφικά**

Πληθυσμός

Στους Δήμους του Δυτικού Τομέα Αθηνών βρίσκεται το **4,53%** του συνολικού πληθυσμού της χώρας και το **12,79%** του πληθυσμού της Περιφέρειας Αττικής (Απογραφή 2011) , που είναι συνολικά **489.675 κάτοικοι** (πηγή ΕΛΣΤΑΤ)

	1991	2001	2011
Περιφέρεια Αττικής	3.523.407	3.894.573	3.828.434
Ελλάδας	10.259.900	10.934.097	10.816.286
Δυτική Αθήνα	456.747	499.883	489.675

Μείωση πληθυσμού

Από το 2001 έως το 2011 ο μόνιμος πληθυσμός της Δυτικής Αθήνας μειώθηκε κατά 16.229 κατοίκους, ήτοι κατά 3,21% ενώ της Περιφέρειας Αττικής μειώθηκε κατά 109.905 κάτοικους, ήτοι 2,79%. (πηγή ΕΛΣΤΑΤ)

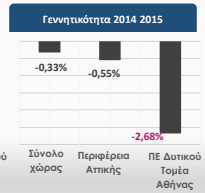

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Στοιχεία Περιοχής Παρέμβασης | **Επιχειρηματικότητα**

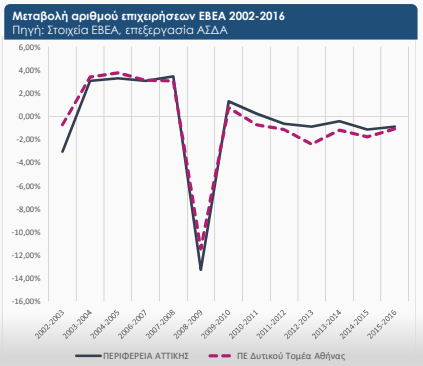

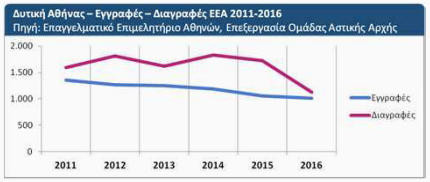

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Στοιχεία Περιοχής Παρέμβασης | **Ανεργία**

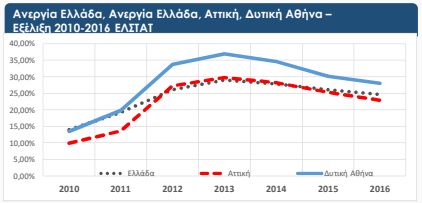

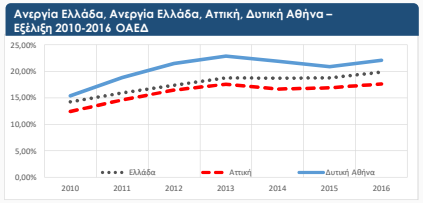

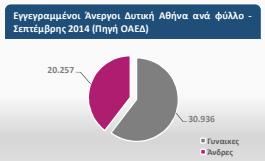

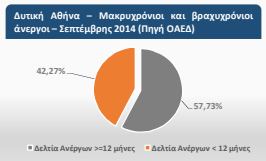

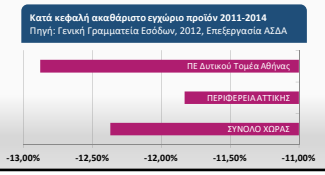

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Στοιχεία Περιοχής Παρέμβασης | **Περιβάλλον**

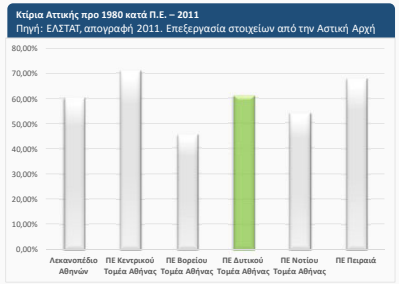

Συνολική Έκταση Περιοχής Παρέμβασης
67.592.094 m2

Αστικός Ιστός
41.382.531 m2

Αστικό Πράσινο
854.562 m2

m2 Ανά κάτοικο
1,75 m2

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Άξονες Προτεραιότητας ΟΧΕ Δυτικής Αθήνας

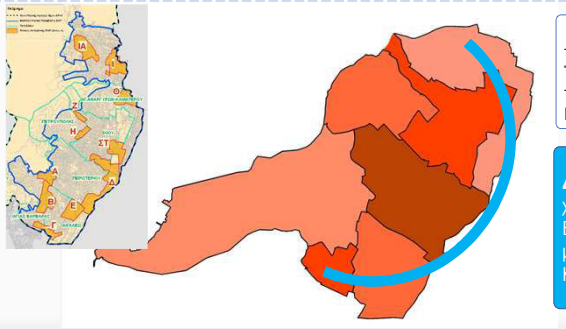

Στο πλαίσιο του Σχεδίου ΒΑΑ/Ο.Χ.Ε. προτείνεται ένα **«ΑΝΑΠΤΥΞΙΑΚΟ ΤΟΞΟ»** που διασχίζει το σύνολο της περιοχής παρέμβασης (Θύλακες Γ, Δ, Ε, Στ, Θ, Ι, ΙΑ),

Διαδημοτικό, που εκτείνεται στη χωρική ζώνη μεταξύ Αγίας Βαρβάρας, προς τα ανατολικά μέχρι και το «μέτωπο» του Κηφισού.

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Άξονες Προτεραιότητας ΟΧΕ Δυτικής Αθήνας

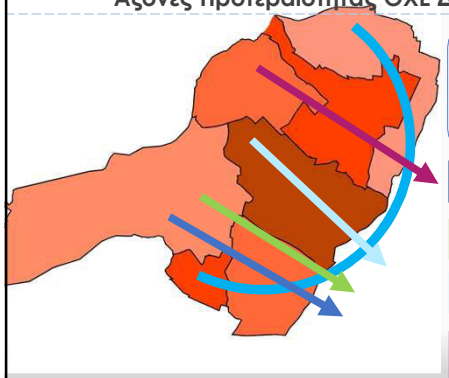

Στο πλαίσιο του Σχεδίου ΒΑΑ/Ο.Χ.Ε. προτείνεται ένα «αναπτυξιακό τόξο» που διασχίζει το σύνολο της περιοχής παρέμβασης, διαπερνώντας τους περισσότερους θύλακες **και τέσσερις «εγκάρσιοι» διαδημοτικοί αστικοί άξονες.**

- Αστικός Αναπτυξιακός Άξονας (βέλος 1): Θύλακες Β & Ε και κέντρα Αγίας Βαρβάρας και Αιγάλεω
- Αστικός Αναπτυξιακός Άξονας (βέλος 2): Θύλακες Α, Ε & Δ και κέντρο Χαϊδαρίου
- Αστικός Αναπτυξιακός Άξονας (βέλος 3): Θύλακας Δ και κέντρο Περιστερίου
- Αστικός Αναπτυξιακός Άξονας (βέλος 4): Θύλακες ΣΤ, Ζ & Η και κέντρα Αγίων Αναργύρων – Καματερού, Ιλίου και Πετρούπολης

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης

Η «Περιοχή Παρέμβασης» της Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης της Δυτικής Αθήνας οριοθετείται από χωρική άποψη σε τρία επίπεδα

1. στις περιοχές που ενισχύουν την Μητροπολιτικότητα της Περιοχής Παρέμβασης,
2. στους Θύλακες συνδυασμού αρνητικών κοινωνικών φαινομένων και αστικής υποβάθμισης,
3. στις περιοχές που εμφανίζουν ομοειδείς «λειτουργικές σχέσεις», οι οποίες προσδιορίζονται χωρικά από συνδυασμό αναγνωρίσιμων οδικών αξόνων, ομαδοποιούν και διασυνδέουν θύλακες και ενσωματώνουν το ευρύτερο οικονομικό και κοινωνικό περιβάλλον.

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης

Στρατηγική Εφαρμογής

Ενίσχυση της πολυκότητας της Δυτικής Αθήνας

Αποκατάσταση της ισόρροπης ανάπτυξης στην Περιφέρεια Αττικής

με απώτερο σκοπό την ενίσχυση της Περιφερειακής Μητροπολιτικότητας και την επανατοποθέτηση της Αττικής στο Ευρωπαϊκό Σύστημα Μητροπόλεων.

Στόχος είναι

Η αστική και περιβαλλοντική αναζωογόνηση

Η προσέλκυση «νέων» και «νεοφυών» επιχειρηματικών δραστηριοτήτων

Ο συνδυασμός όλων των προαναφερόμενων προβλημάτων αναδεικνύουν στη **ΔΥΤΙΚΗ ΑΘΗΝΑ** την ύπαρξη μιας σειράς «θυλάκων» αρνητικών κοινωνικών φαινομένων,

στους οποίους απαιτείται ένα μίγμα παρεμβάσεων ΣΤΟΧΟΣ ΕΙΝΑΙ:

Η Αξιοποίηση της κομβικής θέσης της ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ

Η Ανάδειξη του υπερτοπικού χαρακτήρα, μέσω του οποίου αναδεικνύεται μια διαφορετική «ταυτότητα» της Δυτικής Αθήνας.

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Άξονες Προτεραιότητας Πρότασης ΟΧΕ Δυτικής Αθήνας

ΑΠ 1 : Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής και της Ισότιμης Πρόσβασης των Πολιτών σε ποιοτικές υπηρεσίες Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Κοινωνικής Ένταξης

ΑΠ 2 : Προώθηση της Αστικής Αναζωογόνησης, της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και διασφάλιση της «Διαλειτουργικότητας» των Υπερτοπικών Κέντρων των Δήμων-Εταίρων της Δυτικής Αθήνας

ΑΠ 3 : Οικοδόμηση Ελκυστικότητας και Ανταγωνιστικότητας της Δυτικής Αθήνας – Διάδοση Νεανικής, Νεοφυούς και Αλληλέγγυας Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας. Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων, και ανάδειξη νέων / εμβληματικών Επιχειρηματικών Πόλων και Επενδυτικών Ευκαιριών - Στήριξη της Προσαρμοστικότητας των ΜΜΕ και τη Προώθησης της Απασχόλησης

ΑΠ 4: Ανάπτυξη και εφαρμογή «έξυπνων» λύσεων στις αστικές (smart -city, smart-energy, eco-city) των Υπερτοπικών και Τοπικών Κέντρων, τις κοινωνικές λειτουργίες (Social Innovation) και τις Εταιρικές Σχέσεις των Δήμων-Εταίρων της Δυτικής Αθήνας

ΑΠ 5 : Ανάδειξη της Δυτικής Αθήνας ως Τουριστικού και Πολιτιστικού Προορισμού – Προσέλκυση, Διαχείριση και Διάχυση Τουριστικών και Πολιτιστικών Ροών

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

ΟΧΕ

αποτελεί για τη ΔΥΤΙΚΗ ΑΘΗΝΑ

μια ΕΥΚΑΙΡΙΑ ώστε «να μην μείνει πάλι πίσω»

αλλά αντίθετα να καλύψει σημαντικό μέρος της αναπτυξιακής της υστέρησης και να λύσει σημαντικά προβλήματα υποβάθμισης του αστικού περιβάλλοντος,

με εργαλείο τη **Στρατηγική Βιώσιμης Αστικής Ανάπτυξης (ΒΑΑ).**

,

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Η καινοτομία του «εργαλείου» ειδικά για τη Δυτική Αθήνα αφορά:

την ''ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ''

Η **''Εταιρική Σχέση''** εμβαθύνει τη **διαδημοτική συνεργασία** και κινητοποιεί το τοπικό κοινωνικό κεφάλαιο, σε μια συγκεκριμένη στρατηγική κατεύθυνση με μετρήσιμα αποτελέσματα και διαμόρφωση «δημιουργικού χώρου» για ποικίλες αλλά στοχευμένες αναπτυξιακές πρωτοβουλίες

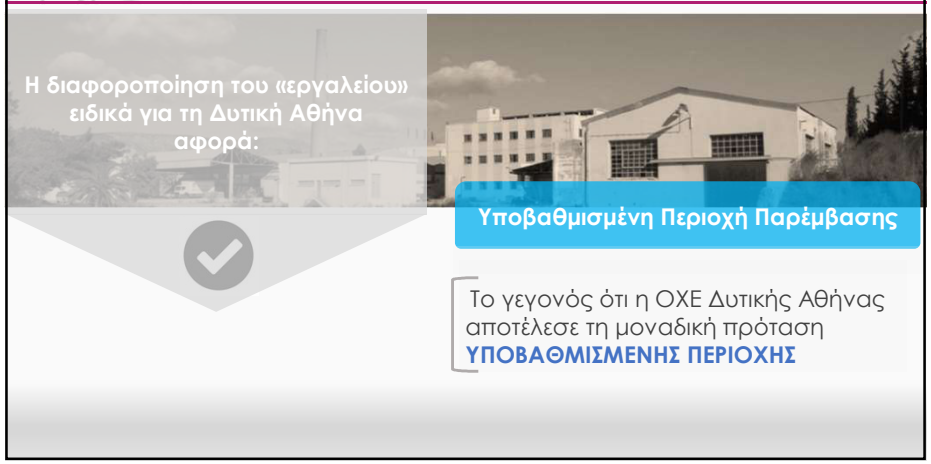

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

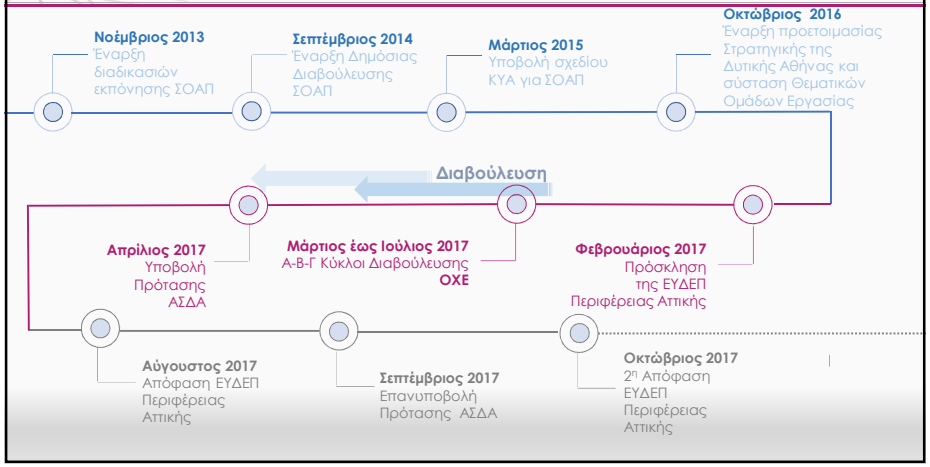

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

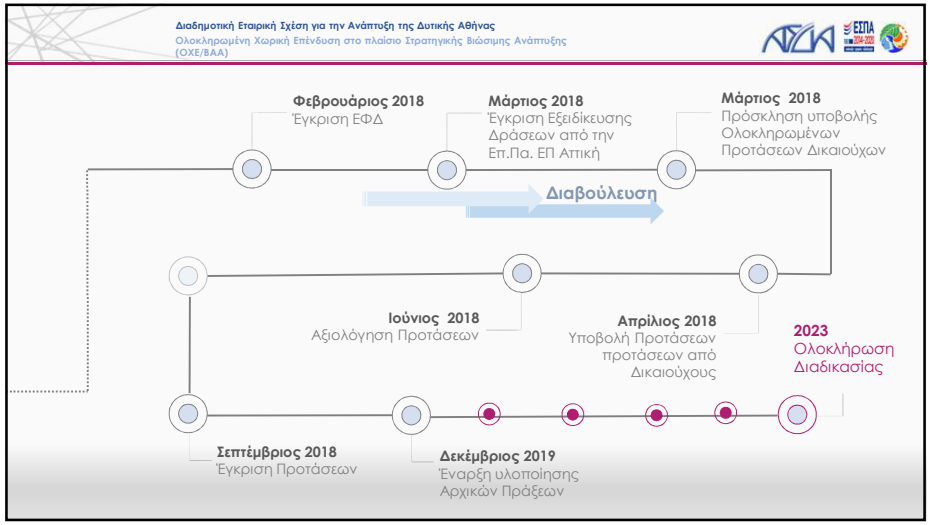

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Κύκλοι Διαβούλευσης ΟΧΕ

Η διαδικασία διαβούλευσης της ΒΑΑ/ΟΧΕ της Δυτικής Αθήνας οργανώθηκε να υλοποιηθεί σε τρεις (3) κύκλους

Α' κύκλος	Β' κύκλος	Γ' κύκλος
Οριοθέτηση στρατηγικής του σχεδίου ΒΑΑ/ΟΧΕ	Προσαρμογές και βελτιωτικές παρεμβάσεις επί του σχεδίου ΒΑΑ/ΟΧΕ με βάση την αξιολόγηση και τις αντίστοιχες κατευθύνσεις από την ΕΥΔ Ε.Π. Αττικής	Εμβάθυνση και εξειδίκευση και «μέτρηση» των επιπτώσεων από την εφαρμογή των εγκεκριμένων «Παρεμβάσεων».

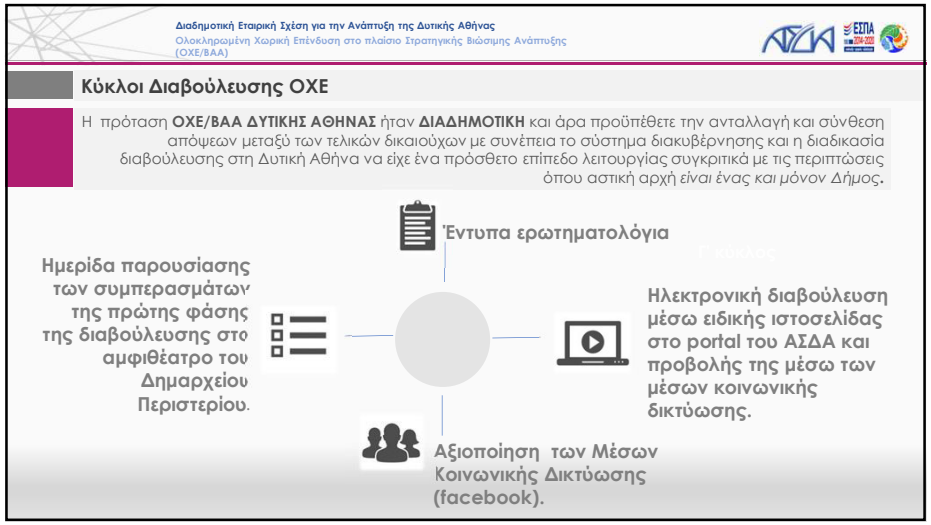
Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)
Κύκλοι Διαβούλευσης ΟΧΕ
Η πρόταση ΟΧΕ/ΒΑΑ ΔΥΤΙΚΗΣ ΑΘΗΝΑΣ ήταν ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ και άρα προϋπέθετε την ανταλλαγή και σύνθεση απόψεων μεταξύ των τελικών δικαιούχων με συνέπεια το σύστημα διακυβέρνησης και η διαδικασία διαβούλευσης στη Δυτική Αθήνα να είχε ένα πρόσθετο επίπεδο λειτουργίας συγκριτικά με τις περιπτώσεις όπου αστική αρχή είναι ένας και μόνον Δήμος.
Έντυπα ερωτηματολόγια
Ημερίδα παρουσίασης των συμπερασμάτων της πρώτης φάσης της διαβούλευσης στο αμφιθέατρο του Δημαρχείου Περιστερίου.
Ηλεκτρονική διαβούλευση μέσω ειδικής ιστοσελίδας στο portal του ΑΣΔΑ και προβολής της μέσω των μέσων κοινωνικής δικτύωσης.
Αξιοποίηση των Μέσων Κοινωνικής Δικτύωσης (facebook).

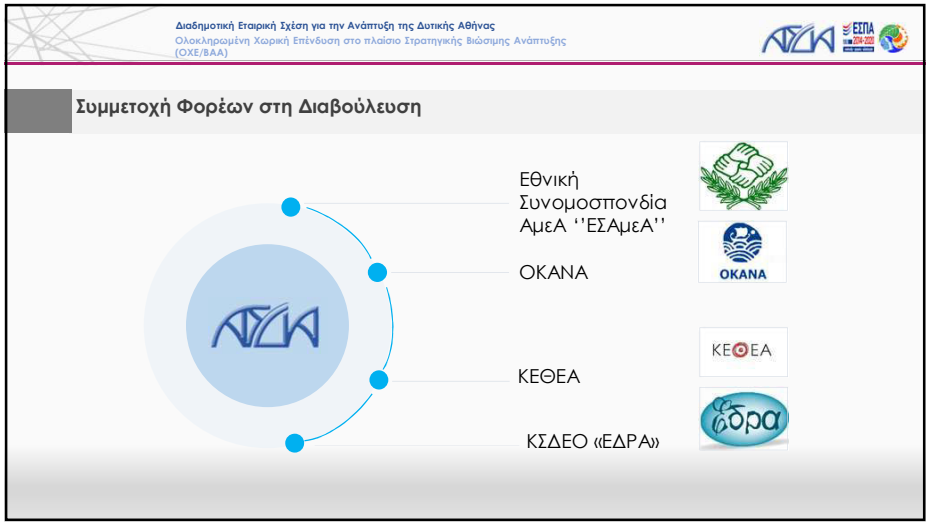
Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)
Συμμετοχή Φορέων στη Διαβούλευση
Εθνική Συνομοσπονδία ΑμεΑ ''ΕΣΑμεΑ''
ΟΚΑΝΑ
ΚΕΘΕΑ
ΚΣΔΕΟ «ΕΔΡΑ»

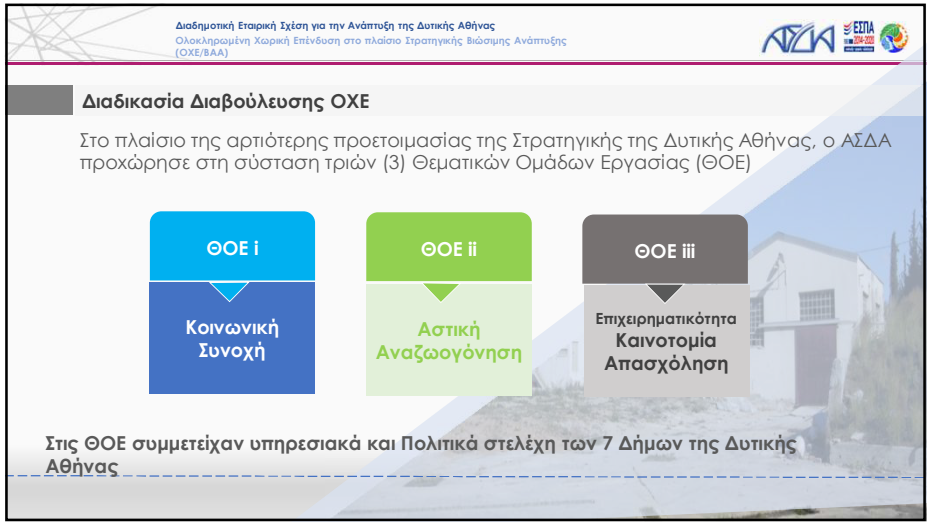
Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)
Διαδικασία Διαβούλευσης ΟΧΕ
Στο πλαίσιο της αρτιότερης προετοιμασίας της Στρατηγικής της Δυτικής Αθήνας, ο ΑΣΔΑ προχώρησε στη σύσταση τριών (3) Θεματικών Ομάδων Εργασίας (ΘΟΕ)
ΘΟΕ i
Κοινωνική Συνοχή
ΘΟΕ ii
Αστική Αναζωογόνηση
ΘΟΕ iii
Επιχειρηματικότητα Καινοτομία Απασχόληση
Στις ΘΟΕ συμμετείχαν υπηρεσιακά και Πολιτικά στελέχη των 7 Δήμων της Δυτικής Αθήνας

ΟΧΕ
Δυτικής Αθήνας

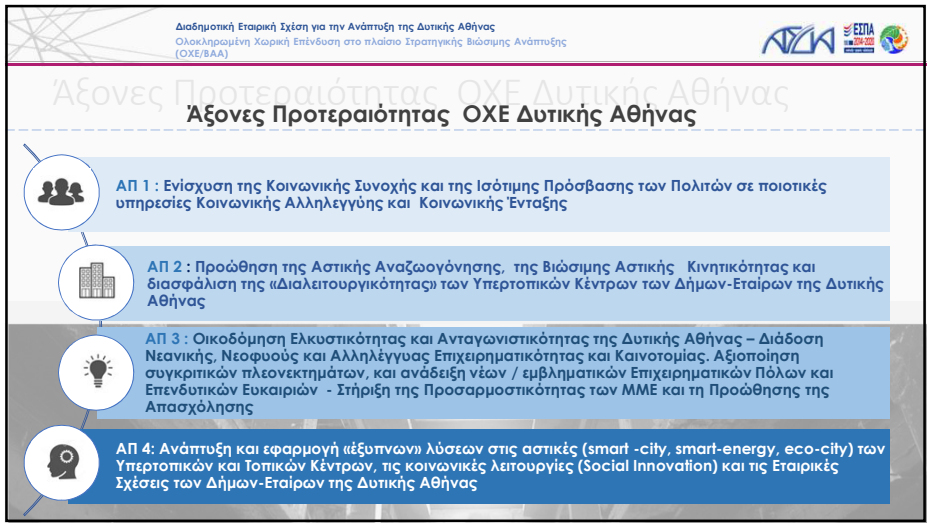
Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)
Άξονες Προτεραιότητας ΟΧΕ Δυτικής Αθήνας
ΑΠ 1 : Ενίσχυση της Κοινωνικής Συνοχής και της Ισότιμης Πρόσβασης των Πολιτών σε ποιοτικές υπηρεσίες Κοινωνικής Αλληλεγγύης και Κοινωνικής Ένταξης
ΑΠ 2 : Προώθηση της Αστικής Αναζωογόνησης, της Βιώσιμης Αστικής Κινητικότητας και διασφάλιση της «Διαλειτουργικότητας» των Υπερτοπικών Κέντρων των Δήμων-Εταίρων της Δυτικής Αθήνας
ΑΠ 3 : Οικοδόμηση Ελκυστικότητας και Ανταγωνιστικότητας της Δυτικής Αθήνας – Διάδοση Νεανικής, Νεοφυούς και Αλληλέγγυας Επιχειρηματικότητας και Καινοτομίας. Αξιοποίηση συγκριτικών πλεονεκτημάτων, και ανάδειξη νέων / εμβληματικών Επιχειρηματικών Πόλων και Επενδυτικών Ευκαιριών - Στήριξη της Προσαρμοστικότητας των ΜΜΕ και τη Προώθησης της Απασχόλησης
ΑΠ 4: Ανάπτυξη και εφαρμογή «έξυπνων» λύσεων στις αστικές (smart -city, smart-energy, eco-city) των Υπερτοπικών και Τοπικών Κέντρων, τις κοινωνικές λειτουργίες (Social Innovation) και τις Εταιρικές Σχέσεις των Δήμων-Εταίρων της Δυτικής Αθήνας

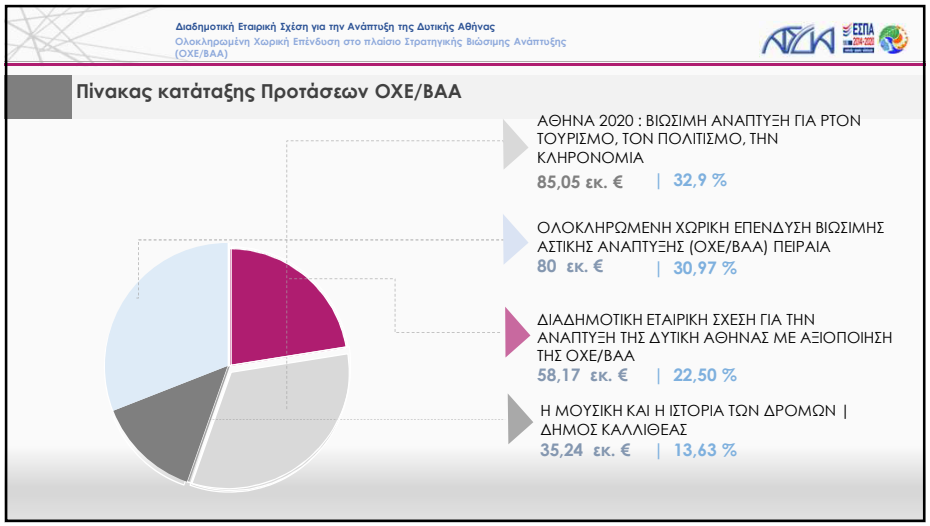
Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)
Πίνακας κατάταξης Προτάσεων ΟΧΕ/ΒΑΑ
ΑΘΗΝΑ 2020 : ΒΙΩΣΙΜΗ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΓΙΑ ΡΤΟΝ ΤΟΥΡΙΣΜΟ, ΤΟΝ ΠΟΛΙΤΙΣΜΟ, ΤΗΝ ΚΛΗΡΟΝΟΜΙΑ
85,05 εκ. € | 32,9 %
ΟΛΟΚΛΗΡΩΜΕΝΗ ΧΩΡΙΚΗ ΕΠΕΝΔΥΣΗ ΒΙΩΣΙΜΗΣ ΑΣΤΙΚΗΣ ΑΝΑΠΤΥΞΗΣ (ΟΧΕ/ΒΑΑ) ΠΕΙΡΑΙΑ
80 εκ. € | 30,97 %
ΔΙΑΔΗΜΟΤΙΚΗ ΕΤΑΙΡΙΚΗ ΣΧΕΣΗ ΓΙΑ ΤΗΝ ΑΝΑΠΤΥΞΗ ΤΗΣ ΔΥΤΙΚΗ ΑΘΗΝΑΣ ΜΕ ΑΞΙΟΠΟΙΗΣΗ ΤΗΣ ΟΧΕ/ΒΑΑ
58,17 εκ. € | 22,50 %
Η ΜΟΥΣΙΚΗ ΚΑΙ Η ΙΣΤΟΡΙΑ ΤΩΝ ΔΡΟΜΩΝ | ΔΗΜΟΣ ΚΑΛΛΙΘΕΑΣ
35,24 εκ. € | 13,63 %

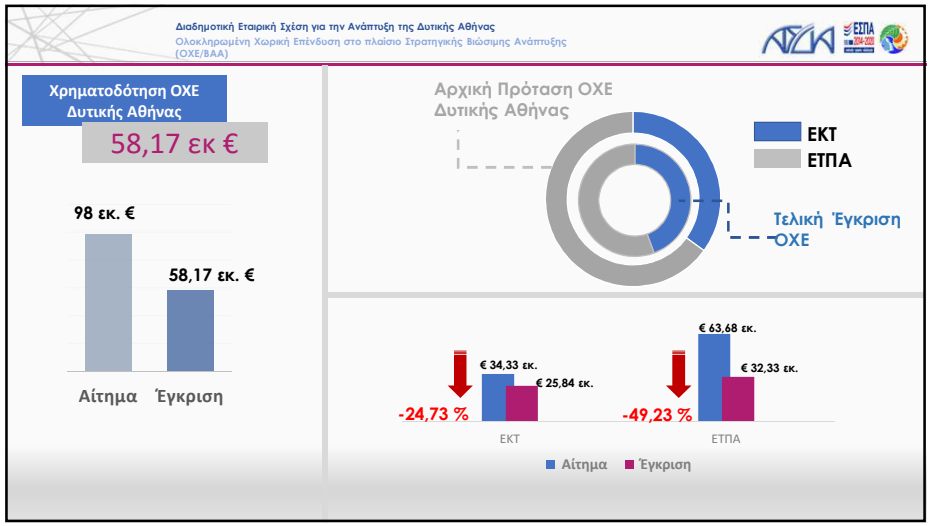
Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)
Χρηματοδότηση ΟΧΕ Δυτικής Αθήνας
58,17 εκ €
98 εκ. €
58,17 εκ. €
Αίτημα
Έγκριση
Αρχική Πρόταση ΟΧΕ Δυτικής Αθήνας
ΕΚΤ
ΕΤΠΑ
Τελική Έγκριση ΟΧΕ
€ 34,33 εκ.
€ 25,84 εκ.
-24,73 %
€ 63,68 εκ.
€ 32,33 εκ.
-49,23 %
ΕΚΤ
ΕΤΠΑ
Αίτημα
Έγκριση

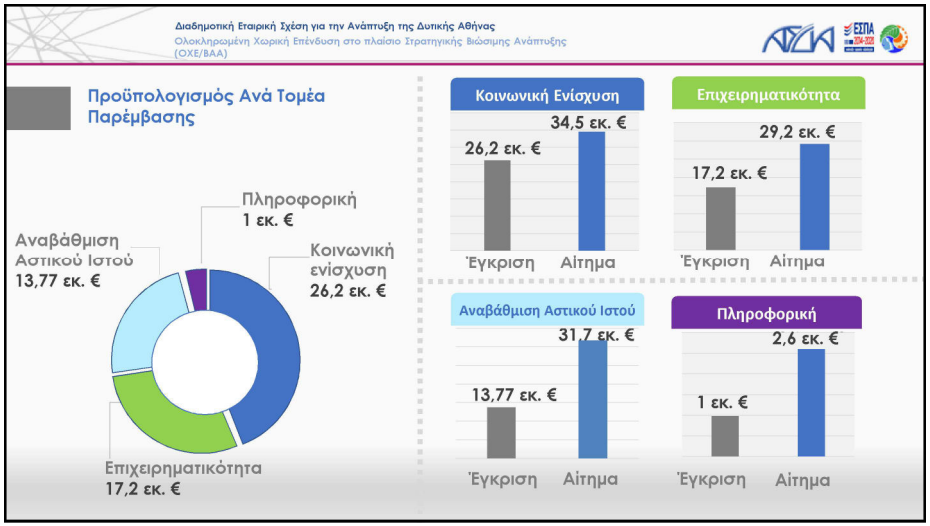
Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)
Προϋπολογισμός Ανά Τομέα Παρέμβασης
Πληροφορική 1 εκ. €
Αναβάθμιση Αστικού Ιστού 13,77 εκ. €
Κοινωνική ενίσχυση 26,2 εκ. €
Επιχειρηματικότητα 17,2 εκ. €
Κοινωνική Ενίσχυση
26,2 εκ. €
34,5 εκ. €
Επιχειρηματικότητα
17,2 εκ. €
29,2 εκ. €
Αναβάθμιση Αστικού Ιστού
13,77 εκ. €
31,7 εκ. €
Πληροφορική
1 εκ. €
2,6 εκ. €
Έγκριση
Αίτημα

Έγκριση Χρηματοδότησης ΟΧΕ Δυτικής Αθήνας
Ανά Επενδυτική Προτεραιότητα

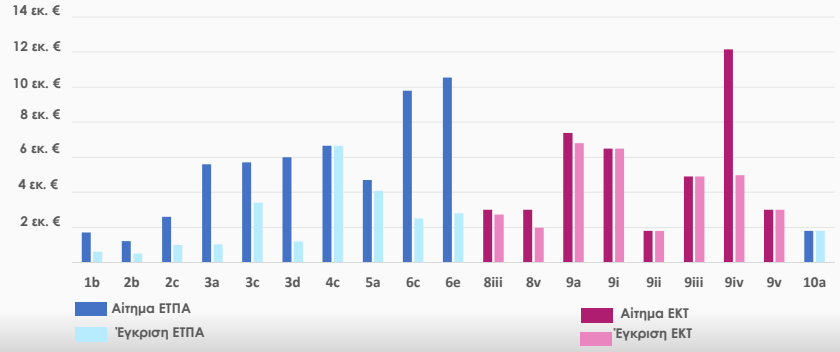

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Λίγα Λόγια για τη Διεύθυνση Ενδιάμεσου Φορέας Διαχείρισης

Ο ΑΣΔΑ, προκειμένου να είναι δυνατή η λειτουργία της νέας ***Διεύθυνσης Ενδιάμεσου Φορέας Διαχείρισης*** προχώρησε στη στελέχωσή της σε όλα τα επίπεδα, με εξειδικευμένο προσωπικό που προήλθε από άλλες Υπηρεσίες του ΑΣΔΑ καθώς και με έμπειρο προσωπικό που μετακινήθηκε από τους Δήμους μέλη του.

Η ΔΙΕΥΘΥΝΣΗ ΕΝΔΙΑΜΕΣΟΥ ΦΟΡΕΑ ΔΙΑΧΕΙΡΙΣΗΣ στελεχώνεται μέχρι σήμαρα από 10 υπαλλήλους διαφόρων ειδικοτήτων, ενώ προγραμματίζεται μετακίνηση εξειδικευμένου προσωπικού.

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Οργανόγραμμα ΑΣΔΑ

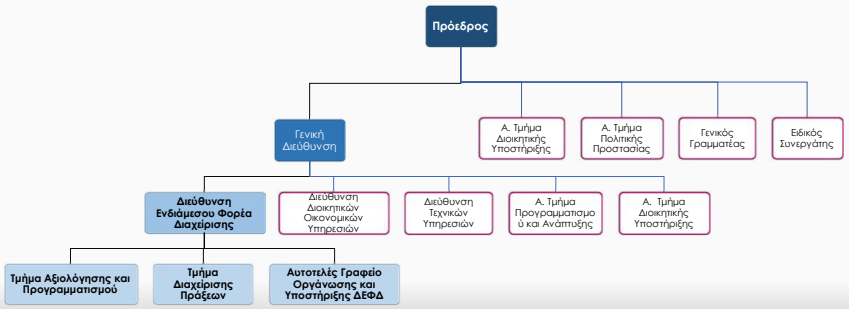

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)

Οργανόγραμμα Διεύθυνσης Ενδιάμεσου Φορέα

Διαδημοτική Εταιρική Σχέση για την Ανάπτυξη της Δυτικής Αθήνας
Ολοκληρωμένη Χωρική Επένδυση στο πλαίσιο Στρατηγικής Βιώσιμης Ανάπτυξης (ΟΧΕ/ΒΑΑ)
Ευχαριστούμε για την προσοχή σας
Γενική Διεύθυνση
Διεύθυνση Ενδιάμεσου Φορέα Διαχείρισης
ΕΣΠΑ 2014-2020

ΟΧΕ / ΒΑΑ
Νότιου Τομέα
Περιφέρειας Αττικής
Δήμοι Καλλιθέας, Παλαιού Φαλήρου & Αλίμου

3 Δήμοι με τον Πολιτισμό για τον Τουρισμό και την Βιώσιμη Ανάπτυξη

«Η μουσική και η ιστορία των δρόμων»

2

Η Βιώσιμη Αστική Ανάπτυξη (ΒΑΑ) μέσα από Ολοκληρωμένες Χωρικές Επενδύσεις (ΟΧΕ) στο ΠΕΠ Αττικής 2014 – 2020

Στο ΠΕΠ Αττικής 2014 – 2020 προβλέπεται η εφαρμογή ΟΧΕ / ΒΑΑ *«σε περιοχές που έχουν μια ειδική δυναμική λόγω της συγκέντρωσης υπερτοπικών δραστηριοτήτων και υλοποίησης μεγάλων επενδύσεων στους τομείς του τουρισμού και του πολιτισμού σε συνδυασμό με τις προωθητικές οικονομικές δραστηριότητες που αναδεικνύει η Περιφερειακή Στρατηγική της Έξυπνης Εξειδίκευσης».*

3

Πώς τεκμηριώνεται αυτή η ειδική δυναμική;

Αξιολογούνται συγκριτικά :

- Οι προβλέψεις από θεσμοθετημένα πλαίσια Χωροταξικού Σχεδιασμού, ειδικά πλαίσια και μελέτες
- Η υφιστάμενη κατάσταση σε ότι αφορά οργάνωση και λειτουργία του χώρου
- Οι οικονομικές δραστηριότητες
- Τα δημογραφικά – κοινωνικά και οικονομικά χαρακτηριστικά
- Οι προβλέψεις στρατηγικών αναπτυξιακών πλαισίων

4

Οι προβλέψεις του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας 2021

Το τμήμα του **Φαληρικού Όρμου και της περιοχής του ιπποδρόμου**, εντάσσονται στον κεντρικό άξονα του Πολεοδομικού Συγκροτήματος, με π**λέγμα λειτουργιών μητροπολιτικής και διεθνούς εμβέλειας**, με κύριο χαρακτήρα **πολιτιστικές λειτουργίες και τουριστικές υπηρεσίες**. Λειτουργεί συμπληρωματικά στο πλαίσιο του Πόλου Αθήνας – Πειραιά, αλλά και διακριτά, ενισχύοντας την **ανάδειξη του Θαλάσσιου Μετώπου** ως συστατικού στοιχείου της φυσιογνωμίας της Αθήνας – Αττικής και περιλαμβάνει χρήσεις **πολιτισμού και επιστήμης, αναψυχής, αθλητισμού και τουρισμού**.

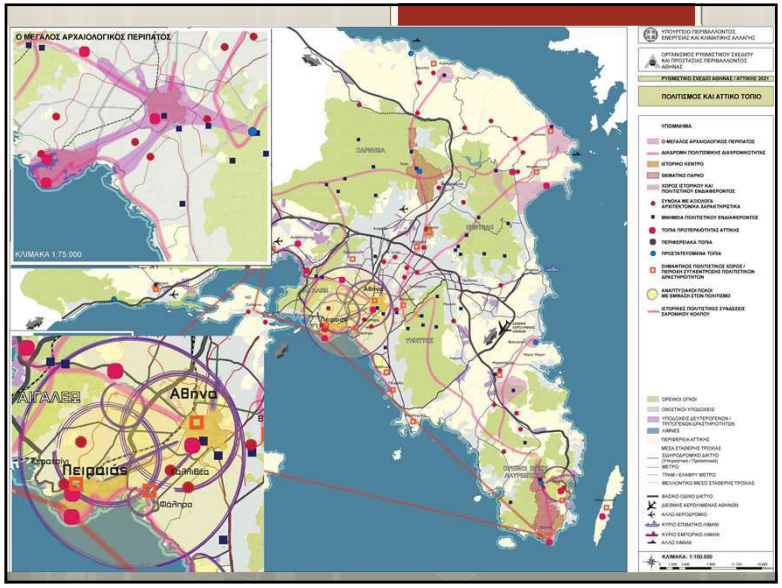

6

Οι προβλέψεις του Ρυθμιστικού Σχεδίου Αθήνας 2021

Προσδιορίζονται ως :

- νέες **πολιτιστικές εγκαταστάσεις διεθνούς εμβέλειας η Εθνική Λυρική Σκηνή, η Εθνική Βιβλιοθήκη και το Διεθνές Συνεδριακό – Πολιτιστικό Κέντρο** στον Φαληρικό Όρμο,
- ο **Δήμος Καλλιθέας**, προσδιορίζεται ως **διαδημοτικό κέντρο ευρείας ακτινοβολίας για τον πολιτισμό – τουρισμό**
- **Μητροπολιτικός πόλος Ελληνικού – Αγίου Κοσμά**, η περιοχή ανάπτυξης του Ελληνικού

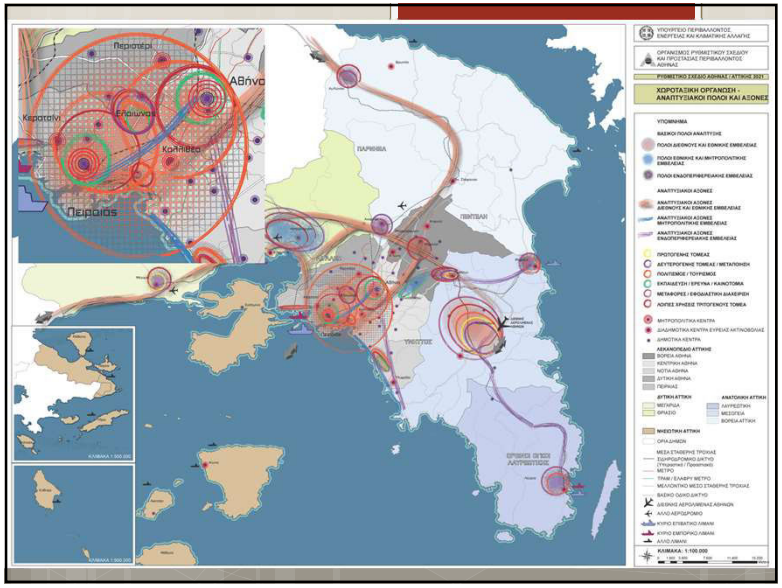

8

Οι προβλέψεις από το Ερευνητικό Πρόγραμμα «Διερεύνηση Στρατηγικών για τη δικτύωση των αστικών παρεμβάσεων στο Μητροπολιτικό κέντρο Αθηνών»

Η Λ. Συγγρού ορίζεται ως Πολιτιστικός Διάδρομος 5 «Λεωφόρος Συγγρού από Στήλους Ολυμπίου Διός έως Λυρική Σκηνή/Εθνική Βιβλιοθήκη». Κατά μήκος της σημειώνονται ειδικές χρήσεις πολιτισμού – αναψυχής , με αυξημένη επισκεψιμότητα όπως, το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (Καλλιθέα) και το Ίδρυμα Ευγενίδου (Παλαιό Φάληρο).

Ο Πολιτιστικός διάδρομος της Λ. Συγγρού έχει άμεση χωρική συνέχεια με στοιχεία ιστορικού – πολιτιστικού περιβάλλοντος στην παράκτια ζώνη και στο εσωτερικό των Δήμων από το ΚΠΙΣΝ έως την περιοχή ανάπτυξης του Ελληνικού

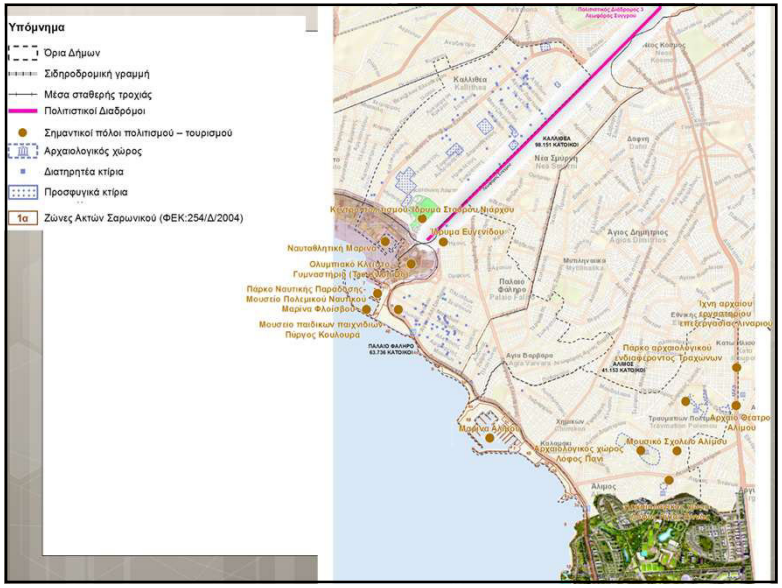

10

Οι προβλέψεις από το Ερευνητικό Πρόγραμμα «Διερεύνηση Στρατηγικών για τη δικτύωση των αστικών παρεμβάσεων στο Μητροπολιτικό κέντρο Αθηνών»

2 Πράσινοι Διάδρομοι

«Αθήνα – Φαληρικό μέτωπο διαμέσου του Ιλισού» (Δήμος Καλλιθέας) και «Ρέμα Πικροδάφνης από Παλαιό Φάληρο έως Υμηττό / Θέατρο Βράχων» (Δήμοι Παλαιού Φαλήρου, Αλίμου).

Και επιπλέον :

- Τα μητροπολιτικά πάρκα Φαλήρου (Δήμοι Καλλιθέας και Παλαιού Φαλήρου) και Ελληνικού (Δήμος Αλίμου)
- Το δίκτυο κοινόχρηστων χώρων πρασίνου στο εσωτερικό των Δήμων

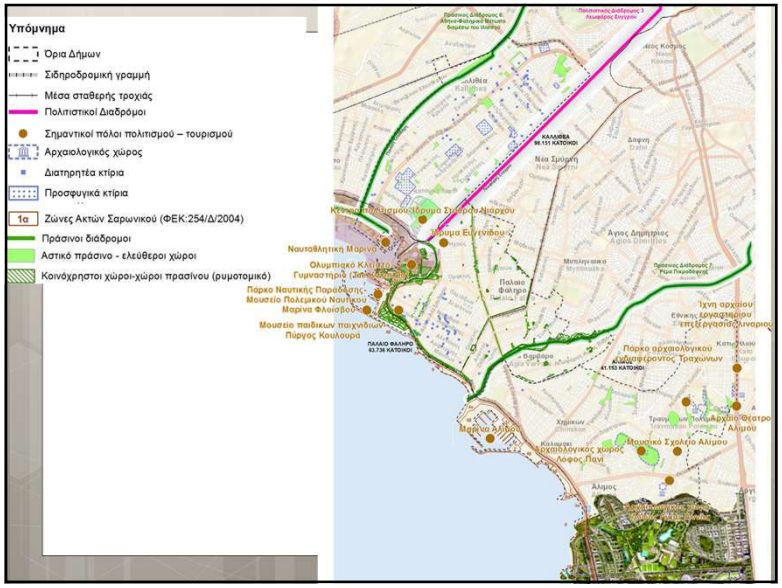

12

Οι προβλέψεις από το Μητροπολιτικό Δίκτυο Ποδηλάτων

Στο πλαίσιο του Μητροπολιτικού Δικτύου Ποδηλατικών διαδρομών, προτείνεται η επέκταση της υφιστάμενης διαδρομής ποδηλάτου, που αναπτύσσεται κατά μήκος της οδού Θεσσαλονίκης, από το βορειοδυτικό όριο του Δήμου Καλλιθέας προς νότο κατά μήκος του πράσινου διαδρόμου του Ιλισσού και στη συνέχεια κατά μήκος του άξονα της Λεωφόρου Ποσειδώνος με σημεία αναφοράς Μητροπολιτικής εμβέλειας :

- Την Εθνική Βιβλιοθήκη και Εθνική Λυρική Σκηνή στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (Δήμος Καλλιθέας)
- Το Διεθνές Συνεδριακό Κέντρο στο ΤΑΕ KWON-DO (Δήμος Παλαιού Φαλήρου)
- Το Μητροπολιτικό Πάρκο Φαληρικού Όρμου (Δήμοι Καλλιθέας και Παλαιού Φαλήρου)
- Τον Πράσινο Διάδρομο 7 «Ρέμα Πικροδάφνης από Παλαιό Φάληρο έως Υμηττό / Θέατρο Βράχων» (Δήμοι Παλαιού Φαλήρου, Αλίμου)
- Τον μητροπολιτικό πόλο του Ελληνικού

Επιπλέον στο εσωτερικό των Δήμων υπάρχει δίκτυο πεζοδρόμων – ποδηλατοδρόμων

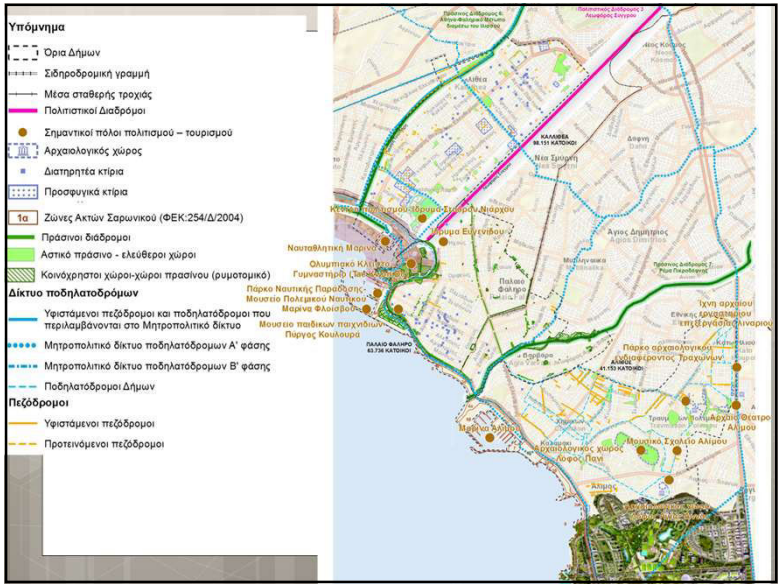

14

Οι επιπτώσεις – ευκαιρίες από το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος (ΚΠΙΣΝ)

2 ... και θα αυξήσει σημαντικά το πράσινο σε κοινωνίες με περιορισμένες υποδομές πάρκων...

Περιορισμένοι χώροι πρασίνου στους δήμους γύρω από το ΚΠΙΣΝ

Διπλασιασμός της επιφάνειας πρασίνου ανά άτομο στην τοπική κοινωνία[1,2]

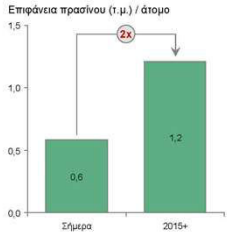

1. Περιλαμβάνονται οι δήμοι Καλλιθέας, Μοσχάτου, Παλαιού Φαλήρου και Νέας Σμύρνης 2. Εξαιρούνται νεκροταφεία και γήπεδα ποδοσφαίρου
Σημείωση: Δεδομένα πληθυσμού σύμφωνα με την απογραφή του 2001: Καλλιθέα ~110χιλ., Μοσχάτο ~230χιλ., Παλιό Φάληρο ~65χιλ. και Νέα Σμύρνη ~74χιλ.
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, http://www.attiko-prasino.gr, ανάλυση BCG

15

Οι επιπτώσεις – ευκαιρίες από το ΚΠΙΣΝ

Η δημιουργία των υπερτοπικών χώρων πρασίνου τόσο στο Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος, όσο και στα μητροπολιτικά πάρκα Φαληρικού Όρμου και Ελληνικού, καθιστούν απαραίτητη την επαναπροσέγγιση του δικτύου αστικού πρασίνου στις γειτονικές αστικές περιοχές σε 2 κατευθύνσεις :

- Η πρώτη αφορά στην ανάγκη σύνδεσης του αστικού πρασίνου με τους προαναφερόμενους υπερτοπικούς χώρους πρασίνου
- Η δεύτερη κατεύθυνση αφορά στην αναδιάταξη προβλεπόμενων και μη υλοποιημένων χώρων πρασίνου στις αστικές περιοχές, με βάση τα σταθερότυπα και σε συνδυασμό με πολιτιστικούς πόρους και διαδρομές πεζών και ποδηλάτων

16

Οι επιπτώσεις – ευκαιρίες από το ΚΠΙΣΝ

1 Στάδιο λειτουργίας

Ένας σταθμός μετρό κοντά στο ΚΠΙΣΝ αυξάνει την προσβασιμότητα κατά 180%

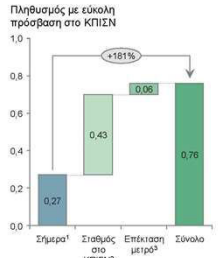

Δήμοι σε απόσταση 30 λεπτών με χρήση μετρό

1. Βάσει του πληθυσμού των δήμων με πρόσβαση σε μετρό και σε απόσταση ~0.5 ώρας από το ΚΠΙΣΝ (~1.6Μ) και βάσει των ημερήσιων χρηστών του μετρό και του ηλεκτρικού. Για τις γραμμές 2&3 του μετρό ο μέσος όρος των ετών 2007-2010 χρησιμοποιήθηκε. Για τη γραμμή 1 τα τελευταία διαθέσιμα δεδομένα του ΗΣΑΠ χρησιμοποιήθηκαν 2. Καλλιθέα, Μοσχάτο, Νέα Σμύρνη και Παλαιό Φάληρο 3. Σταθμά μετρό που θα ανοίξουν στους δήμους: Χαϊδαρίου, Ηλιούπολης, Αλίμου, Αγκυροστασίου και Ελληνικού
Σημείωση: Υποθέτουνας ότι Παρακάμ-Ομόνοια διαρκεί ~15 λεπτά, ~15 λεπτά Άνω Πατήσια-Ομόνοια, ~10 λεπτά Δ. Πλακεντίας-Σύνταγμα, ~10 λεπτά Σύνταγμα-ΚΠΙΣΝ
Πηγή: Ελληνική Στατιστική Αρχή, Ιστοσελίδες Αττικό μετρό και ΗΣΑΠ, ανάλυση BCG

17

Οι επιπτώσεις – ευκαιρίες από το ΚΠΙΣΝ

Η πρόσβαση στη ζώνη των 3 Δήμων γίνεται σήμερα, μέσα από :

- 2 σταθμούς μετρό (Άλιμος, κοντά στον αρχαιολογικό χώρο των Τραχώνων και Άγιος Δημήτριος, κοντά στον πράσινο διάδρομο «Ρέμα Πικροδάφνης»
- 2 σταθμούς του ΗΣΑΠ (Ταύρος και Καλλιθέα επί της οδού Θεσσαλονίκης εκ των οποίων ο 1ος βρίσκεται στη συμβολή του ποδηλατοδρόμου της οδού Θεσσαλονίκης με τον πράσινο διάδρομο «Αθήνα – Φαληρικό μέτωπο, διαμέσω του Ιλισσού»)
- 19 σταθμούς του τραμ (5 μέσα στον Δήμο Παλαιού Φαλήρου και 14 στο παράκτιο μέτωπο της Λ. Ποσειδώνος)

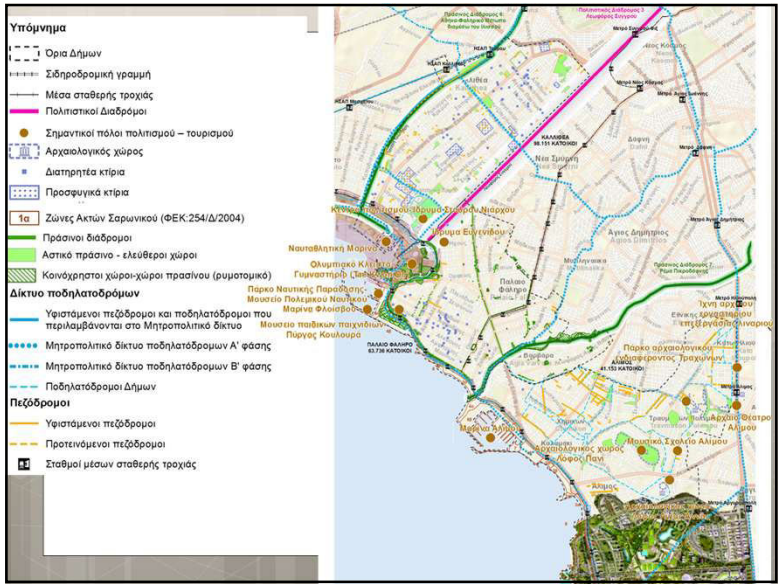

19

Οι επιπτώσεις – ευκαιρίες από το ΚΠΙΣΝ

5

Άνετη πρόσβαση για άτομα που ανήκουν σε ειδικές ομάδες

Μεγάλος αριθμός ατόμων που ανήκουν σε ειδικές ομάδες...

- ~500.000 άνθρωποι στην Ελλάδα με κινητικές ή αισθητηριακές αναπηρίες
- ~23.000 τυφλοί στην Ελλάδα
- ~100.000 άνθρωποι με προβλήματα ακοής
- ~1.5 Εκ. άνθρωποι άνω των 70 ετών
- ~240.000 μητέρες με παιδιά μικρότερα των δύο ετών

...των οποίων η επιθυμία συμμετοχής σε ψυχαγωγικές και πολιτιστικές δραστηριότητες δεν ικανοποιείται επαρκώς

- Ένα υποσύνολο των ψυχαγωγικών κέντρων και θεάτρων είναι εξοπλισμένο με ράμπες ενώ ακόμα μικρότερος είναι ο αριθμός αυτών που διαθέτουν τουαλέτες προσβάσιμες από άτομα με ειδικές ανάγκες
- Περιορισμένος είναι ο αριθμός των κέντρων που επιτρέπουν στα άτομα με ειδικές ανάγκες να βιώσουν συνολικά μία εμπειρία

Το ΚΠΙΣΝ θα διευκολύνει την ένταξη των ατόμων που ανήκουν σε ειδικές ομάδες στα κοινωνικά δρώμενα και θα βελτιώσει την ποιότητα της ζωής τους...

- Εξασφάλιση ενεργής συμμετοχής σε δραστηριότητες του πάρκου, της όπερας και της βιβλιοθήκης (π.χ. πρόσβαση στο ψηφιακό υλικό της ΕΒΕ για τυφλούς)

...προωθώντας την Ελλάδα ως μία χώρα κοινωνικά υπεύθυνη

SNF-Impact & BP-Impact Assessment-23Dec1b-GR THE BOSTON CONSULTING GROUP 52

20

Οι επιπτώσεις – ευκαιρίες από το ΚΠΙΣΝ

Η διασφάλιση προσβασιμότητας για όλους θα ενισχύσει την ελκυστικότητα της περιοχής των 3 Δήμων. Μέσα από την αναζήτηση καλών πρακτικών, προκύπτει ότι η βελτίωση της προσβασιμότητας για άτομα με κινητικά προβλήματα, όπου αυτή εφαρμόστηκε, είχε ως συνέπεια αύξηση της τουριστικής κίνησης και επιμήκυνση της τουριστικής περιόδου , αλλά και αύξηση των εσόδων από τον Τουρισμό :

- Σε πόλεις όπως η Avila στην Ισπανία, που εφαρμόζει ολοκληρωμένο πρόγραμμα στο σύνολο της πόλης «πρόσβαση και κοινωνικός τουρισμός».
- Η επίσκεψη της Μαδρίτης στο «τρίγωνο της τέχνης» διαδρομή αναπηρική καρέκλα, διαδρομές σε μνημεία, πλήρως προσβάσιμα, από άτομα με μειωμένη κινητικότητα σε «πόλεις χωρίς φραγμούς» (Σαραγόσα, Βαλένθια, Σαλαμάνκα).
- Η περίπτωση της Κομοτηνής στην Ελλάδα, όπου ο Δήμος σε συνεργασία με τον σύλλογο ΑμεΑ «Περπατώ» και τους επιχειρηματίες.

Επίσης από ολοκληρωμένη μελέτη για «προσβάσιμο τουρισμό για όλους» στη Γερμανία, προκύπτει ότι η αυξημένη προσβασιμότητα είναι ιδιαίτερα κρίσιμη παράμετρος για το 10% του γενικού πληθυσμού των επισκεπτών, αναγκαιότητα για ένα ποσοστό της τάξης του 30% και άνεση για το 100% των επισκεπτών.

21

Οι επιπτώσεις – ευκαιρίες από το ΚΠΙΣΝ

Βιοκλιματικός χαρακτήρας

- είναι το πρώτο δημόσιο κτίριο στην Ελλάδα που θα λάβει τη διεθνώς αναγνωρισμένη πιστοποίηση «πράσινων κτιρίων» LEED (Leadership in Energy and Environmental Design).
- οι κατασκευαστικές μέθοδοι είναι βασισμένες σε φιλικά προς το περιβάλλον πρότυπα. Χρησιμοποιούνται ανακυκλώσιμα υλικά και λαμβάνονται όλα τα μέτρα για την αποτροπή διαβρώσεων, το σχεδιασμό ιζηματογενέσεων και την καταστολή διάχυσης σκόνης. Τουλάχιστον 50% των αποβλήτων της κατασκευής ανακυκλώθηκαν και τουλάχιστον το 5% των κατασκευαστικών υλικών μπορεί να επαναχρησιμοποιηθεί.
- οι ενεργειακά αποδοτικές δραστηριότητες συμβάλλουν στην εξοικονόμηση περίπου 2.750 τόνων CO_2 ανά έτος. Επιπλέον, γίνεται ορθολογική χρήση νερού.

Οι βιοκλιματικές παρεμβάσεις στην περιοχή των 3 Δήμων πρέπει να αφορούν τόσο στον αδόμητο χώρο, όσο και στον δομημένο (δημόσιο και ιδιωτικό), με δεδομένο ότι σημαντικό ποσοστό νοικοκυριών διαμένει σε κατοικίες χωρίς καθόλου μόνωση

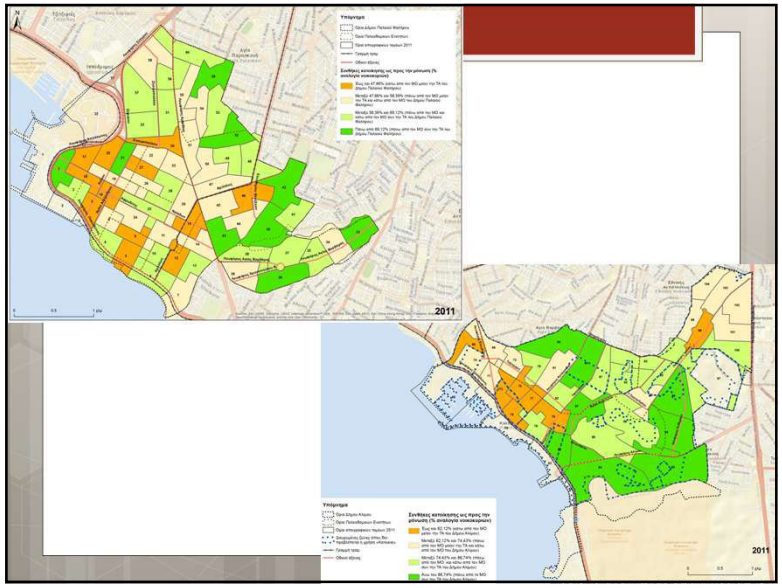

23

Οι επιπτώσεις – ευκαιρίες από το ΚΠΙΣΝ

1 Στάδιο λειτουργίας

Το οικονομικό όφελος του ΚΠΙΣΝ βασίζεται σε έξι διαφορετικές ομάδες επισκεπτών

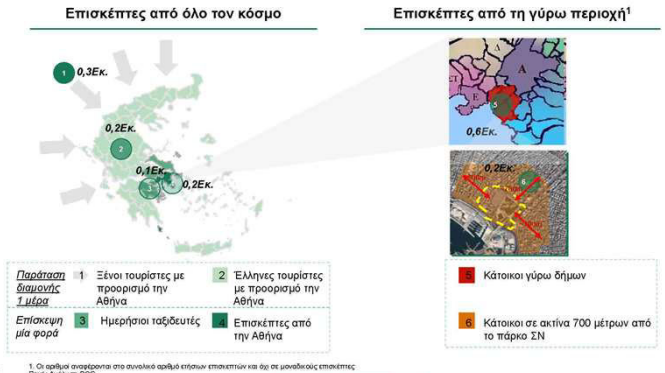

1. Οι αριθμοί αναφέρονται στο συνολικό αριθμό ετήσιων επισκεπτών και όχι σε μοναδικούς επισκέπτες
Πηγή: Ανάλυση BCG

SNF-Impact & BP-Impact Assessment-23Dec10-GR THE BOSTON CONSULTING GROUP 13

24

Οι επιπτώσεις – ευκαιρίες από το ΚΠΙΣΝ

- Η λειτουργία του ΚΠΙΣΝ, της Εθνικής Λυρικής Σκηνής και η αναμενόμενη έναρξη λειτουργίας της Εθνικής Βιβλιοθήκης της Ελλάδας, προσφέρουν «αναγνωρίσιμο πολιτιστικό-τουριστικό προϊόν» προσελκύοντας μεγάλο αριθμό επισκεπτών.
- Από τον Αύγουστο του 2016 μέχρι και σήμερα συνολικά έχουν επισκεφθεί το ΚΠΙΣΝ 994.663 επισκέπτες, που συμμετείχαν σε οργανωμένες ξεναγήσεις. Η προέλευση των επισκεπτών είναι τόσο από τους όμορους δήμους, όσο και από την υπόλοιπη Αττική και άλλες περιοχές της Ελλάδας, αλλά και το εξωτερικό.
- Στην πρώτη περίοδο λειτουργίας της Εθνικής Λυρικής Σκηνής τις παραστάσεις της παρακολούθησαν 37.317 θεατές.

Μία συγκριτική εικόνα της αυξανόμενης δυναμικής της περιοχής σε ότι αφορά την επισκεψιμότητα προκύπτει από τη σύγκριση των στοιχείων επισκεψιμότητας του άμεσα γειτονικού Ιδρύματος Ευγενίδου, που σε ετήσια βάση συγκεντρώνει 32.000 επισκέπτες στη βιβλιοθήκη και 400.000 επισκέπτες στο Πλανητάριο.

25

Οι επιπτώσεις – ευκαιρίες από το ΚΠΙΣΝ

1 **Περιορισμένες ξενοδοχειακές υποδομές στο χώρο γύρω από το ΚΠΙΣΝ**

Ξενοδοχείο Μετροπόλιταν 5 αστέρων[1] προσφάτως ανακαινισμένο

Όλα τα άλλα, είναι οικονομικά ξενοδοχεία με μικρή χωρητικότητα

Νεστόριο	**	*29 rooms*
Ατλαντικ	**	*49 rooms*
Μέδουσα	**	*27 rooms*
Σαρωνικός	**	*40 rooms*

1. 374 δωμάτια
Σημείωση: Τα Ledra Marriott και Intercontinental βρίσκονται σε κοντινή απόσταση (με το αυτοκίνητο) από το πάρκο Σταύρος Νιάρχος
Πηγή: Έρευνα διαδικτύου

SNF-Impact & BP-Impact Assessment-23Dec10-GR THE BOSTON CONSULTING GROUP 24

26

Οι επιπτώσεις – ευκαιρίες από το ΚΠΙΣΝ

1 Το ΚΠΙΣΝ μπορεί να ενισχύσει τις τοπικές επιχειρήσεις αυξάνοντας την κίνηση στη γύρω περιοχή

Οφέλη για τα τοπικά εστιατόρια και τις επιχειρήσεις

Η δημιουργία ενός πάρκου οδηγεί στην ανάπτυξη των τοπικών επιχειρήσεων

- Τα οφέλη για τα πρώτα 10 χρόνια λειτουργίας του πάρκου Millennium, εκτιμούνται στα $672,1εκ. – $867,1εκ. για τα εστιατόρια και στα $529,6εκ. – $711,1εκ. για τα καταστήματα λιανικής
- Τα οικονομικά οφέλη βασίζονται στην αύξηση του αριθμού των πεζών που κυκλοφορούν στη γύρω περιοχή
  - Αύξηση αριθμού πελατών και εσόδων
  - Αλλαγή προφίλ του πελάτη, το οποίο περιλαμβάνει περισσότερες οικογένειες με παιδιά

Οι παραστάσεις της όπερας θα συμβάλλουν στην ανάπτυξη εστιατορίων, προσελκύοντας περισσότερο κόσμο νωρίς πριν τις παραστάσεις καθώς και αργά το βράδυ μετά τις παραστάσεις

Η μεγάλο ποικιλία στα υπάρχοντα εστιατόρια (fast-food, ταβέρνες, casual dining, fine dining) σε συνδυασμό με τα εστιατόρια/cafe του ΚΠΙΣΝ θα καλύψουν την αναμενόμενη διαφοροποιημένη ζήτηση των επισκεπτών του ΚΠΙΣΝ

SNF-Impact & BP-Impact Assessment-25Dec10-GR THE BOSTON CONSULTING GROUP 27

27

Οι επιπτώσεις – ευκαιρίες από το ΚΠΙΣΝ

Στάδιο λειτουργίας BACKUP

1 Οι 10 τομείς με το μεγαλύτερο όφελος στην απασχόληση συμβάλλουν στο 82% του συνολικού οφέλους για το 2016

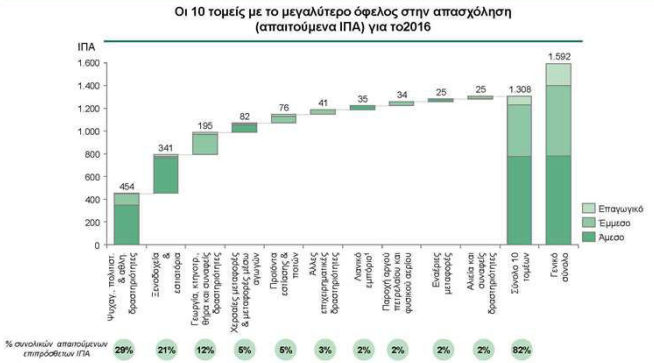

1. Εκτός από το εμπόριο αυτοκινήτων οχημάτων και μοτοσυκλετών, επισκευή ειδών ατομικής και οικιακής χρήσης
Σημείωση: Έχουν χρησιμοποιηθεί πίνακες εφοδίων-εκροών της Ελλάδας για το 2006. Τα επιμέρους σύνολα μπορεί να μην αθροίζουν στα τελικά σύνολα λόγω στρογγυλοποιήσεων.
Πηγή: Εμπειρία BCG, ανάλυση BCG

THE BOSTON CONSULTING GROUP 21

28

Ποια είναι η δυναμική των υφιστάμενων επιχειρήσεων;

Με βάση διαχρονικά στοιχεία (2009, 2015 και 2016), για τις επιχειρήσεις από το Επιμελητήριο Αθηνών και τις αδειοδοτήσεις για τα καταστήματα υγειονομικού ενδιαφέροντος από τους 3 Δήμους, διαφαίνεται :

- Τάση διάχυσης των καταστημάτων εστίασης – αναψυχής και εκτός των θεσμοθετημένων ζωνών Κεντρικών Λειτουργιών Πόλης (προς το ΚΠΙΣΝ, κυρίως στα όρια του Δήμου Καλλιθέας και προς το παράκτιο μέτωπο στα όρια των Δήμων Παλαιού Φαλήρου και Αλίμου)
- Συγκέντρωση ξενοδοχειακών μονάδων κυρίως στις παράκτιες ζώνες των Δήμων Παλαιού Φαλήρου και Αλίμου.

Από την χωρική συσχέτιση του δικτύου κοινόχρηστων χώρων και χώρων πρασίνου, με τις διαδρομές πεζών – ποδηλάτων καθώς και τα στοιχεία ιστορικού – πολιτιστικού ενδιαφέροντος, σε συνδυασμό με την χωρική κατανομή των επιχειρήσεων φιλοξενίας – εστίασης – αναψυχής, προσδιορίζονται στην περιοχή των 3 Δήμων «Νέοι Λειτουργικοί Διάδρομοι» εν δυνάμει «Πράσινοι – Πολιτιστικοί – Τουριστικοί – Επιχειρηματικοί»

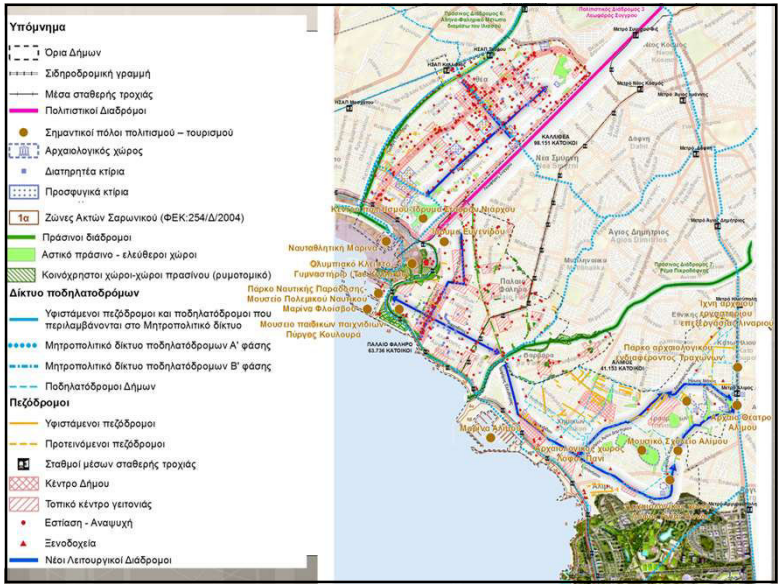

30

Ποια είναι η κλαδική σύνθεση των υφιστάμενων επιχειρήσεων;

Το μερίδιο στην απασχόληση των κλάδων :

- της Δημιουργικής Οικονομίας, στην περιοχή των 3 Δήμων υπερβαίνει εκείνο της Περιφέρειας Αττικής (6,67% έναντι 5,98%).
- του τουρισμού στην περιοχή των 3 Δήμων υπερβαίνει επίσης εκείνο της Περιφέρειας (6,68% έναντι 5,80%)

Η συγκέντρωση επιχειρήσεων σε κλάδους :

- του τουρισμού, είναι μεγαλύτερη στην περιοχή των 3 Δήμων, συγκριτικά με την Περιφέρεια (16,68% έναντι 5,68%).
- της δημιουργικής οικονομίας, στην περιοχή των 3 Δήμων είναι χαμηλότερη συγκριτικά με την Περιφέρεια (5,16% έναντι 6,19% επί του συνόλου των επιχειρήσεων), που όμως παρουσιάζει αύξηση 4,5%, από το 2009 στο 2016 κυρίως στον Δήμο Καλλιθέας, όπου ξεκίνησε να λειτουργεί το ΚΠΙΣΝ.

31

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά μεγέθους των υφιστάμενων επιχειρήσεων;

- Το υφιστάμενο δίκτυο των επιχειρήσεων τουρισμού και κυρίως στο τμήμα της εστίασης, παρότι το μέσο μέγεθος είναι από 3 έως 6 άτομα, στην περιοχή των τριών Δήμων καταγράφονται επιχειρήσεις με μεγάλο αριθμό προσωπικού, της τάξης των 200 ατόμων ή των 150 ατόμων.
- Η Εθνική Λυρική Σκηνή και η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας, διαφοροποιούν το «μέτρο μεγέθους», σε ότι αφορά την απασχόληση στον τουρισμό – πολιτισμό. Η Εθνική Λυρική Σκηνή έχει συνολικό προσωπικό 456 άτομα, εκ των οποίων 213 άτομα είναι το καλλιτεχνικό προσωπικό και άλλα 70 απαρτίζουν την Ορχήστρα της Εθνικής Λυρικής Σκηνής. Η Εθνική Βιβλιοθήκη της Ελλάδας έχει στο δυναμικό της 110 άτομα.
- Με δεδομένη την ανάγκη εφαρμογής καινοτομιών στο πλαίσιο της Έξυπνης Εξειδίκευσης, είναι σημαντική η παρουσία :
  - επιχειρήσεων με σημαντικά μεγέθη απασχόλησης, που δραστηριοποιούνται στις νέες τεχνολογίες, όπως η ICAP με 600 άτομα και η Info quest με 400 άτομα.
  - επιχειρήσεων ενταγμένων σε ώριμα clusters
  - καθώς και Πανεπιστημίων (Χαροκόπειο, Πάντειο).

33

Αλυσίδα αξίας στον κλάδο της εστίασης

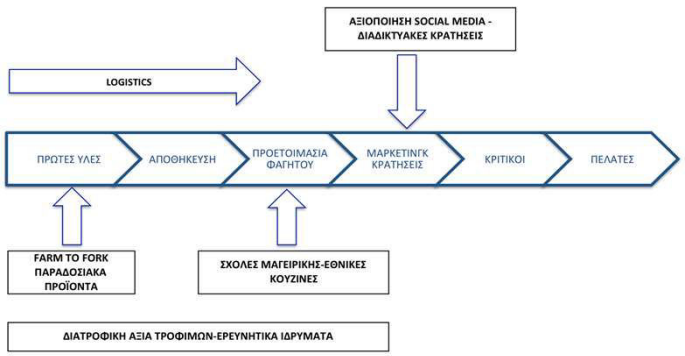

34

Αλυσίδα αξίας στην Όπερα

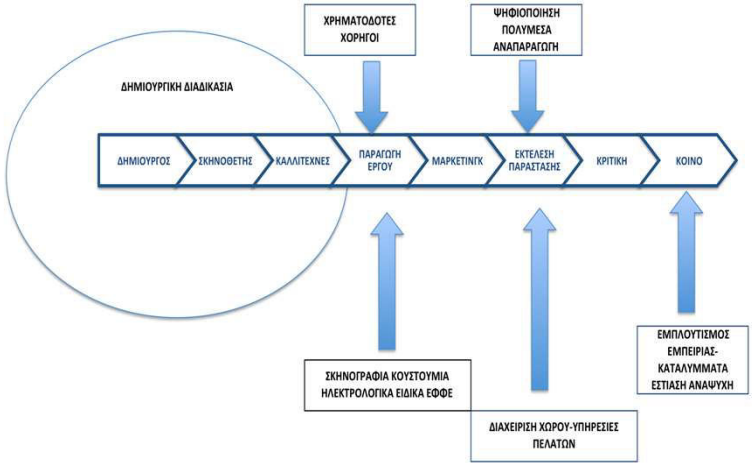

35

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού;

Δείκτες		Δήμος Καλλιθέας	Δήμος Παλαιού Φαλήρου	Δήμος Αλίμου	3 Δήμοι	Περιφέρεια Αττικής
Μεταβολή Πληθυσμού 2001-2011 (Μόνιμος)	2011	100.641	64.021	41.720	206.382	3.828.434
	%μεταβολή 2001-11	-12,60	-4,67	4,82	-7,08	-1,70
Δείκτης Γήρανσης	2011	170,45	191,28	116,49	162,96	125
	%μεταβολή 2001-11	31,68	25,22	18,32	25,21	20,24
Δείκτης Εξάρτησης	2011	44,18	49,46	48,22	46,59	45,53
	%μεταβολή 2001-11	14,5	2,83	10,93	12,37	11,13
Ποσοστό Αναλφάβητων	2011	12,47	6,58	7,60	9,66	9,21
	%μεταβολή 2001-11	-1,01	0,68	4,55	0,34	-1,84
Ποσοστό Ανεργίας	2011	19,99	15,19	13,54	17,22	18,03
	%μεταβολή 2001-11	9,70	7,28	5,90	8,10	12,53
Μεταβολή ανέργων 2009 – 2015	ΟΑΕΔ	47,10%	78,07%	88,76%	59,62%	57,87%
Μέσο ετήσιο δηλωθέν οικογενειακό εισόδημα	2011	18.578,03 € - 21.376,89 €	25.432,22 € - 28.952,40 €	27.197,78 € - 30.010,81 €		24.102,41 €
Ελάχιστο εγγυημένο εισόδημα	2014	3.500				
Αιτούντες στο πρόγραμμα ανθρωπιστικής κρίσης	2016	458				

36

Ποια είναι τα χαρακτηριστικά του ανθρώπινου δυναμικού;

Βασική παράμετρος και δείκτης ενδυνάμωσης στο πλαίσιο της εφαρμογής της Περιφερειακής Στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης, είναι το επίπεδο εκπαίδευσης του ανθρώπινου δυναμικού.

Με βάση τα στοιχεία της ΕΛΣΤΑΤ 2001 – 2011, προκύπτει ότι η % αναλογία των αποφοίτων Γ' βάθμιας και μετα Γ βάθμιας εκπαίδευσης επί του συνολικού πληθυσμού είναι :

- Υψηλότερο στη ζώνη των 3 Δήμων τόσο το 2001 όσο και το 2011
- Αυξάνεται το 2001 στο 2011, με ρυθμούς όμως χαμηλότερους από εκείνους της Περιφέρειας, κυρίως λόγω της μείωσης που καταγράφεται στον Δήμο Καλλιθέας

Με βάση τα στοιχεία του ΟΑΕΔ, για τον Δεκέμβριο του 2016, διαπιστώνεται ότι στους άνεργους στην περιοχή των 3 Δήμων υπερτερούν οι απόφοιτοι Β' βάθμιας εκπαίδευσης (51%) με αμέσως επόμενους τους απόφοιτους Γ' βάθμιας (25%)

Συμμετοχή στην τριτοβάθμια εκπαίδευση

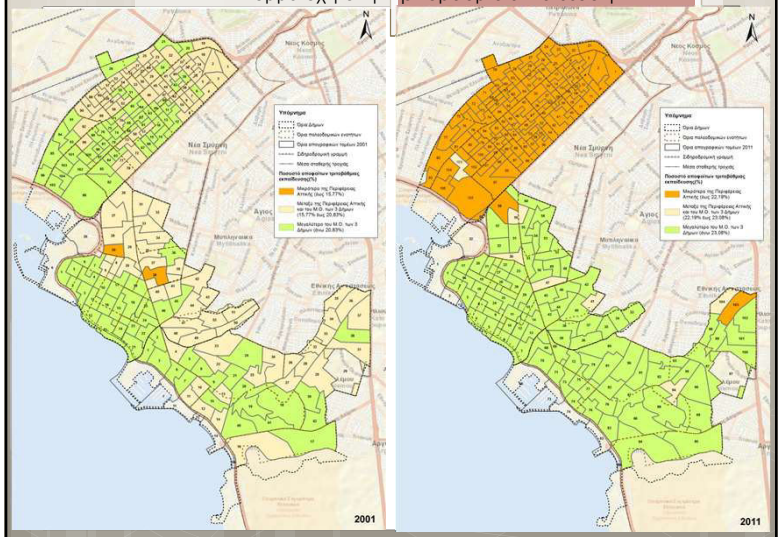

Πλεονεκτήματα – Δυνατά σημεία

Ύπαρξη ισχυρών πόλων τουρισμού – πολιτισμού, μητροπολιτικής εμβέλειας

Δυναμικά τοπικά εμπορικά κέντρα στο επίπεδο των Δήμων

Πολυπολιτισμική ταυτότητα

Συγκέντρωση πολιτιστικών πόρων και στοιχείων τοπικής ταυτότητα ς χώρου

Σημαντική εμπειρία σε πολιτιστικές υποδομές και δράσεις

Παρουσία πανεπιστημίων με σημαντική δράση σε έρευνα / καινοτομία

Εκτεταμένο παράκτιο μέτωπο με διαθέσιμα κενά κελύφη προς αξιοποίηση

Σημαντική παρουσία οικονομικά ενεργών

Ύπαρξη μέσων μαζικής μεταφοράς φιλικών στο περιβάλλον, περιμετρικά της περιοχής

Αδυναμίες

Χαμηλός και ανομοιογενείς βαθμός σύνδεσης του παράκτιου μετώπου με τον αστικό ιστό

Δυσμενείς δημογραφικοί δείκτες και σημαντικός αριθμός ευπαθών – ευάλωτων κοινωνικών ομάδων

Εικόνα εγκατάλειψης και αντικρουόμενες δραστηριότητες σε επιμέρους τμήματα του παράκτιου μετώπου

Δυσχέρειες διαδημοτικής συγκοινωνιακής σύνδεσης και προσπελασιμότητας κίνησης πεζών.

Απουσία ενιαίου διαδημοτικού σχεδιασμού σύνδεσης χώρων πρασίνου και κοινόχρηστων χώρων αναψυχής

Μεσαίος τουριστικός προορισμός και απουσία σύνθεσης τουριστικού προϊόντος

Μικρός βαθμός επιχειρηματικής δραστηριότητας , μικρός βαθμός εξειδίκευσης του ανθρώπινου δυναμικού και κατά τόπους σημαντικά ποσοστά ανεργίας

ΑΝΑΛΥΣΗ SWOT

Ευκαιρίες

Νέες χρηματοδοτικές δυνατότητες από διαρθρωτικά ταμεία

Ολοκληρωμένη προσέγγιση σχεδιασμού και εφαρμογής

Δυνατότητες για στενότερη σύνδεση του παράκτιου μέτωπου, με τις αστικές περιοχές

Δυνατότητες καλύτερης αξιοποίησης των νέων τεχνολογιών ΤΠΕ

Αξιοποίηση θέσης ως στο παράκτιο μέτωπο και ως προς ισχυρούς πόλους και άξονες τουρισμού – πολιτισμού μητροπολιτικής εμβέλειας

Απειλές - Φόβοι

Η συνεχιζόμενη οικονομική κρίση

Συνθήκες περιορισμένης ρευστότητας στην οικονομία

Ενδεχόμενες πιέσεις από την ανάπτυξη άλλων κέντρων στην Αττική

Κατακερματισμός, αρμοδιοτήτων στο σχεδιασμό του χώρου, πολυαρχία και μεταβαλλόμενο θεσμικό περιβάλλον ως προς την επιχειρηματικότητα

39

Όραμα, στόχος και εξειδίκευση Στρατηγικής ΟΧΕ / ΒΑΑ

Το όραμα για την περιοχή ΟΧΕ / ΒΑΑ των 3 Δήμων, είναι η ανάπτυξη ειδικού δικτύου τουρισμού (πολιτιστικού αστικού), σαν ένα «ταξίδι στο χώρο και στον χρόνο, μέσα από εικόνες, ήχους και γεύσεις», που αναμιγνύονται, αναδυόμενες μέσα από τις ιστορικές διαδρομές των 3 τόπων : «αρχαιολογικοί χώροι και γεύσεις της θάλασσας, αρχιτεκτονική του μεσοπολέμου, γεύσεις και μουσικές των Κωνσταντινουπολιτών, προσφυγικά, αναγνωρίσιμες γεύσεις και κουζίνες διαφόρων γενιών προσφύγων, μνήμες από τα ρεμπέτικα στις Τζιτζιφιές, που σήμερα φιλοξενούν την Εθνική Λυρική Σκηνή». Ένα «ταξίδι στο χώρο και στον χρόνο, μέσα από εικόνες, ήχους και γεύσεις», κατά μήκος ενός δικτύου ειδικού τουρισμού, όπου η ιστορία των 3 τόπων, μετουσιώνεται σε βιωματική εμπειρία.

Το δίκτυο ειδικού τουρισμού «νέοι λειτουργικοί έξυπνοι – πράσινοι – πολιτιστικοί – τουριστικοί – επιχειρηματικοί διάδρομοι» προσδιορίζεται με βάση αφενός τα δυνατά σημεία της περιοχής εφαρμογής ΟΧΕ / ΒΑΑ και αφετέρου τις ευκαιρίες που δημιουργούνται από το Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος και τα πεδία εφαρμογής της Στρατηγικής της Έξυπνης Εξειδίκευσης στην Περιφέρεια Αττικής

40

Τοπικά χαρακτηριστικά των Δήμων, που πρέπει να συνεκτιμηθούν

- Κοινωνικά οικονομικά χαρακτηριστικά πληθυσμού
- Τοπική οικονομία
- Ιστορική – πολιτιστική κληρονομιά
- Χαρακτηριστικά του δομημένου και φυσικού περιβάλλοντος και θεσμικό πολεοδομικό πλαίσιο

Παρεμβάσεις για την αξιοποίηση των ωφελειών και καινοτομιών στο πλαίσιο του δικτύου ειδικού τουρισμού

Απασχόληση επιχειρηματική ανάπτυξη
- Clusters, επιχειρήσεων και φορέων γνώσης στο πλαίσιο της «Έξυπνης Εξειδίκευσης»
- Ενίσχυση επιχειρήσεων για την ανάπτυξη καινοτομικών προϊόντων ή/και πρακτικών
- Χώροι πρώτης εγκατάστασης και λειτουργίας (incubator)
- Νέες επιχειρήσεις και προσαρμογή υφισταμένων στο πλαίσιο της «Έξυπνης Εξειδίκευσης»
- Επιχειρήσεις Κοινωνικής Οικονομίας

Περιβάλλον και κλιματική αλλαγή
- Πράσινες πολιτιστικές διαδρομές
- Επιλεγμένα πράσινα κτίρια
- Πράσινες επιχειρήσεις
- Ενεργειακή αναβάθμιση κατοικιών
- Εξοικονόμηση ενέργειας και νερού στον δημόσιο χώρο
- Ανάδειξη – προστασία ρεμάτων
- Βιώσιμη κινητικότητα

Μέριμνα για όλους
- Πολιτιστικές διαδρομές και κόμβοι με προσβασιμότητα για όλους
- Εξειδικευμένα προγράμματα και εφαρμογές για ειδικές ομάδες πληθυσμού

Ενσωμάτωση καινοτομιών
- Στο προϊόν, τις υπηρεσίες και λειτουργία των επιχειρήσεων
- Στους τομείς της τέχνης – του πολιτισμού και την ανάδειξη της πολιτισμικής ταυτότητας
- Διαχείριση εξυπηρέτηση επισκεπτών

Ωφέλειες και καινοτομίες από τον πόλο εθνικής εμβέλειας Κέντρο Πολιτισμού Ίδρυμα Σταύρος Νιάρχος

Απασχόληση επιχειρηματική ανάπτυξη
Ευκαιρίες σε ψυχαγωγικές πολιτιστικές και αθλητικές δραστηριότητες, τα ξενοδοχεία και εστιατόρια καθώς και επιχειρήσεις που δραστηριοποιούνται στην παραγωγή προϊόντων διατροφής

Περιβάλλον και κλιματική αλλαγή
Πράσινο κτίριο, εξοικονόμηση ενέργειας , φυτεύσεις προσαρμοσμένες στο κλίμα, μείωση θερμοκρασίας και εκπομπών CO2, εξοικονόμηση νερού

Μέριμνα για όλους
Προσβασιμότητα για όλους εξειδικευμένα προγράμματα και εφαρμογές για ειδικές ομάδες πληθυσμού

Ενσωμάτωση καινοτομιών
Ειδικός εξοπλισμός και εφαρμογές για άτομα με προβλήματα όρασης και ακοής

41

Όραμα, στόχος και εξειδίκευση Στρατηγικής ΟΧΕ / ΒΑΑ

Στο πλαίσιο του οράματος οι επιμέρους γενικοί στόχοι είναι :

- η βιώσιμη σε όρους οικονομικούς και περιβαλλοντικούς, εξειδίκευση και ενίσχυση της τοπικής οικονομίας, στον τουρισμό – πολιτισμό
- η δημιουργία ενιαίου δικτύου πολιτιστικών τουριστικών διαδρομών καινοτόμων ως προς το περιβάλλον, το κλίμα και την βιώσιμη κινητικότητα
- η ενίσχυση του ανθρώπινου δυναμικού και η προώθηση της επιχειρηματικότητας και της απασχόλησης

Για την επίτευξη του οράματος και των γενικών στόχων στο πλαίσιο του Σχεδίου Δράσης της ΟΧΕ / ΒΑΑ των 3 Δήμων, διατυπώνονται 3 Άξονες Στρατηγικής:

- ΑΣ1 «Αναζωογόνηση και εξειδίκευση της οικονομικής λειτουργίας»
- ΑΣ2 «Ενίσχυση πολιτιστικής ταυτότητας και ανάδειξη – προστασία αστικού περιβάλλοντος»
- ΑΣ3 «Προώθηση επιχειρηματικότητας και απασχόλησης»

42

Το πλαίσιο για την επιλογή των προτεινόμενων παρεμβάσεων

43

Κατευθύνσεις ΡΣΑΑ για την ενίσχυση του ρόλου των περιοχών στον πολιτισμό και τουρισμό

- διατήρηση, ανάδειξη στοιχείων ιστορικού πολιτιστικού περιβάλλοντος, με ιδιαίτερα αναφορά στους «παλιούς και νεότερους συνοικισμούς, όπως σε Καλλιθέα, Παλαιό Φάληρο»
- συνδυασμένη προβολή στοιχείων πολιτιστικού και φυσικού περιβάλλοντος και ανάδειξη «διαδρομών πολιτισμικής διαχρονικότητας» σε περιοχές που βρίσκονται οι σημαντικότεροι χώροι πολιτισμού και μητροπολιτικά πάρκα
- προώθηση νέων μορφών θεματικού τουρισμού, σε συνδυασμό με ανάδειξη της εικόνας των περιοχών και παράλληλα ειδική μέριμνα για ανάδειξη, προβολή και διατήρηση του φυσικού και πολιτιστικού κεφαλαίου
- ενίσχυση «νέων πολιτιστικών διαδρομών» με παρεμβάσεις βιώσιμης κινητικότητας και ενίσχυση της χρήσης των μαζικών μέσων μεταφοράς
- πολιτιστικές εκδηλώσεις «κλίμακας πόλης και γειτονιάς»
- κίνητρα για επανάχρηση αξιόλογων διατηρητέων κτιρίων και συνόλων με ενεργοποίηση της ιδιωτικής πρωτοβουλίας

44

"Η Ελλάδα 10 χρόνια μετά, νέο μοντέλο ανάπτυξης και στρατηγική για τον τουρισμό, McKinsey & Company, 2011":

- καθιέρωση «εκδηλώσεων διεθνούς ακτινοβολίας (MICE : Meetings – Incentives – Conferences – Exhibitions)»
- ενίσχυση και ανάδειξη της «διαίτερης τοπικής ταυτότητας (Brand Name)» των περιοχών προορισμού αξιοποιώντας την τοπική ιστορία και παράδοση
- διεύρυνση των τρόπων προβολής των προορισμών και του προσφερόμενου τουριστικού προϊόντος, πέραν των συμβατικών
- αξιοποίηση των νέων τεχνολογιών για «βιωματική εμπειρία πριν την επίσκεψη (pre-visit experience)»

«Ατζέντα 21 για τον πολιτισμό» για την Τοπική Αυτοδιοίκηση

- εκτίμηση επιπτώσεων από την οργάνωση και λειτουργία της πόλης στην πολιτιστική και ιστορική κληρονομιά
- συσχέτιση του αστικού φυσικού και ιστορικού περιβάλλοντος
- ανάδειξη του ρόλου του πολιτισμού στα προγράμματα και τις παρεμβάσεις ανάπλασης
- διευκόλυνση της πρόσβασης, σε χώρους πολιτισμού με Μέσα Μαζικής Μεταφοράς, πεζοδρόμους, ποδηλατοδρόμους
- ανάδειξη της πολιτιστικής αξίας του δημόσιου χώρου.

45

ΑΣ	Ειδικός Στόχος της Στρατηγικής	Παρέμβαση (Τίτλος)	Π/Υ (€)	ΕΠ ΠΕΠ	Συνοπτικό Φυσικό Αντικείμενο
1. ΑΣ1 «Αναζωογόνηση και εξειδίκευση της οικονομικής λειτουργίας»	1.1. Αύξηση των δαπανών των επιχειρήσεων για έρευνα, τεχνολογική ανάπτυξη και καινοτομία	Συμπράξεις Πανεπιστημίων - Επιχειρήσεων	795.000,00 €	1b	Συμπράξεις του Παντείου και Χαροκοπείου Πανεπιστημίου με εταιρείες για καινοτόμες παρεμβάσεις γαστρονομίας, καινοτόμες εφαρμογές για μείωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος για καινοτόμες εφαρμογές δημιουργίας Περιβάλλοντος Επαυξημένης Πραγματικότητας
	1.2. Αύξηση χρήσης ΤΠΕ στις ΜΜΕ	Υπηρεσίες και εφαρμογές ΤΠΕ για ΜΜΕ	381.000,00 €	2b	Παροχή υπηρεσιών οργάνωσης, διοίκηση και βελτίωση περιβαλλοντικού αποτυπώματος στους επιλεγμένους τομείς
	1.3. Αξιοποίηση των ΤΠΕ στους τομείς του πολιτισμού, των μεταφορών και της κοινωνικής ενσωμάτωσης	Ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης περιβαλλοντικών παραμέτρων	245.000,00 €	2c	Ανάπτυξη συστήματος παρακολούθησης του συνόλου των περιβαλλοντικών παραμέτρων, στο πλαίσιο συνεργασίας της Αστικής Αρχής με το ΚΠΙΣΝ
		Έξυπνες εφαρμογές ηλεκτρονικού πολιτισμού, ηλεκτρονικού τουρισμού και ενίσχυσης βιώσιμης κινητικότητας	245.000,00 €	2c	Ανάπτυξη έξυπνου συστήματος συνδυασμένης ξενάγησης στους πολιτιστικούς πόρους και ενίσχυση της βιώσιμης κινητικότητας, με παράλληλη ενίσχυση χρήσης των ΜΜΜ
	1.4. Αύξηση του αριθμού των επιχειρήσεων σε τομείς υψηλής προστιθέμενης αξίας	Στήριξη cluster	880.000,00 €	3a	Διεύρυνση υφιστάμενων clusters και ενίσχυση δημιουργίας νέων, στους τομείς τουρισμού-πολιτισμού
		Επιχειρηματικό - περιβαλλοντικό mentoring	1.200.000,00 €	3a	Ενίσχυση υφιστάμενων και νέων επιχειρήσεων για καινοτόμο πράσινη επιχειρηματικότητα του στους τομείς τουρισμού-πολιτισμού
		Φυτώρια επιχειρήσεων	2.100.000,00 €	3a	Λειτουργία θερμοκοιτίδων σε συνεργασία με τα Πανεπιστήμια
	1.5. Αναστροφή της συρρίκνωσης της παραγωγικής βάσης της Περιφέρειας	Νέα προϊόντα και υπηρεσίες προς τις ΜΜΕ	3.500.000,00 €	3c	Ολοκληρωμένα σχέδια βελτίωσης των ικανοτήτων και παραγωγικής, οργανωτικής και λειτουργικής αναδιοργάνωσης στον τουρισμό-πολιτισμό
	1.6. Βελτίωση της εξωστρέφειας της Περιφερειακής οικονομίας	Οργάνωση και λειτουργία κοινών μηχανισμών πληροφόρησης και ενημέρωσης για στοχευμένες αγορές	1.000.000,00 €	3d	Οργάνωση και λειτουργία ενιαίου συστήματος προβολής του τουριστικού και πολιτιστικού προϊόντος

ΑΣ	Ειδικός Στόχος της Στρατηγικής	Παρέμβαση (Τίτλος)	Π/Υ (€)	ΕΠ ΠΕΠ	Συνοπτικό Φυσικό Αντικείμενο
2. ΑΣ2 «Ενίσχυση πολιτιστικής ταυτότητας και ανάδειξη – προστασία αστικού περιβάλλοντος»	2.1. Μείωση της κατανάλωσης ενέργειας στα κτίρια	Βιοκλιματικές αναβαθμίσεις σε επιλεγμένα δημοτικά κτίρια	3.500.000,00 €	4c	Αφορά παρεμβάσεις βιοκλιματικής αναβάθμισης διατηρητέων και αξιόλογων κτιρίων που αξιοποιούνται για φιλοξενία δραστηριοτήτων πολιτισμού και τουρισμού
		Πρόγραμμα Βιοκλιματικής Πρόσοψης	2.400.000,00 €	4c	Αφορά παρεμβάσεις βελτίωσης ενεργειακής απόδοσης σε κτίρια του ιδιωτικού τομέα, σε συνδυασμό με αισθητικές παρεμβάσεις των όψεων
	2.2. Μείωση των επιπτώσεων των πλημμυρικών φαινομένων από τις επιπτώσεις της κλιματικής αλλαγής στο ανθρωπογενές και φυσικό περιβάλλον	Μονοπάτια και διαμορφώσεις κατά μήκος ρεμάτων	700.000,00 €	5a	Διαδρομές περιπάτου, προσβάσιμες για όλους, που έρχονται θα συνδέουν τις παρεμβάσεις που θα γίνουν με βάση μελέτη της Περιφέρειας στο Ρέμα Πικροδάφνης, αλλά και διαδρομών στη ζώνη του Ιλισού.
		Έργα διευθέτησης ομβρίων και αξιοποίησης επιφανειακών υδάτων	2.000.000,00 €	5a	Αφορά εντοπισμένες παρεμβάσεις ολοκλήρωσης του δικτύου ομβρίων, κυρίως σε περιοχές υψηλής επισκεψιμότητας, δράσεις για αξιοποίηση επιφανειακών υδάτων και σύστημα αντιπλημμυρικής προστασίας
	2.3. Αύξηση ανακύκλωσης και επαναχρησιμοποίησης	Πρόληψη - αξιοποίηση αποβλήτων τροφών στον τομέα της εστίασης	677.000,00 €	6a	Πιλοτική δράση σε συνεργασία του Χαροκοπείου με επιχειρήσεις εστίασης, με περιβαλλοντική και κοινωνική διάσταση
	2.4. Ανάδειξη υποδομών πολιτισμού – τουρισμού μητροπολιτικής εμβέλειας	Πολιτιστικές εκδηλώσεις και δράσεις	2.600.000,00 €	6c	Καθιέρωση μουσικού πολιτιστικού θεσμού κατά μήκος του δικτύου τουριστικών πολιτιστικών διαδρομών σε συνδυασμό με την τεκμηριωμένη ανάδειξη και προβολή της ιστορίας των δρόμων που απαρτίζουν το δίκτυο
	2.5. Βελτίωση της ποιότητας ζωής στις περιοχές εφαρμογής ΟΧΕ	Πράσινες πολιτιστικές διαδρομές	3.500.000,00 €	6e	Επιλεγμένες διαδρομές που διασχίζουν πόλους πολιτισμού και περιοχές ιστορικού πολιτιστικού ενδιαφέροντος με βελτίωση των βιοκλιματικών χαρακτηριστικών του δημόσιου χώρου (ψυχρά υλικά και ειδικές φωτεύσεις για βελτίωση θερμικές άνεσης και ποιότητας αέρα)
	2.6. Βελτίωση των όρων ισότιμης προώθησης της κοινωνικής ένταξης και της πρόσβασης των ευπαθών & ευάλωτων ομάδων σε ποιοτικές υπηρεσίες, μέσω βελτίωσης των αντίστοιχων υποδομών σε υποβαθμισμένες περιοχές	Υποδομή για παιδιά και νέους με νοητική υστέρηση και αυτισμό	500.000,00 €	9a	Δράσεις που διευκολύνουν τη δημιουργική συμμετοχή παιδιών και νέων με νοητική υστέρηση και αυτισμό στο πολιτιστικό γίγνεσθαι
	2.7. Ενίσχυση της Δια βίου Μάθησης	Δια βίου Μάθηση	980.000,00 €	10a	Στους τομείς του τουρισμού πολιτισμού, σε συνεργασία με τα Πανεπιστήμια

47

ΑΣ	Ειδικός Στόχος της Στρατηγικής	Παρέμβαση (Τίτλος)	Π/Υ (€)	ΕΠ ΠΕΠ	Συνοπτικό Φυσικό Αντικείμενο
3. ΑΣ3 «Προώθηση επιχειρηματικότητας και απασχόλησης»	3.1. Βελτίωση της απασχόλησης, μέσω της ίδρυσης Επιχειρήσεων, ιδίως στους Τομείς της Περιφερειακής Στρατηγικής Έξυπνης Εξειδίκευσης	Φυτώρια νέων ιδεών - σχολεία επιχειρηματικότητας	1.630.000,00 €	8iii	Στήριξη και προώθηση ιδεών καινοτόμου επιχειρηματικότητας
	3.2. Εφαρμογή σχεδίων αναδιάρθρωσης σε επιχειρησιακό και συλλογικό επίπεδο και προσαρμογή επιχειρήσεων και εργαζομένων στις αλλαγές	Ολοκληρωμένα σχέδια αναδιάρθρωσης ΜΜΕ	1.187.000,00 €	8v	Σχέδια ολοκληρωμένης αναδιάρθρωσης μικρών / οικογενειακών επιχειρήσεων σε συνδυασμό με κατάρτιση εργαζομένων και επιχειρηματιών για προσαρμογή στις νέες συνθήκες της ΠΣΕΕ για τον τουρισμό πολιτισμό
	3.3. Ενίσχυση της πρόσβασης στην απασχόληση για μειονεκτούντα άτομα που βρίσκονται εκτός αγοράς εργασίας, με έμφαση σε άτομα που έχουν την ευθύνη της φροντίδας παιδιών σε νοικοκυριά που απειλούνται από φτώχεια και κοινωνικό αποκλεισμό	Δράσεις για την βελτίωση της απασχολησιμότητας	3.820.000,00 €	9i	Προγράμματα κατάρτισης και πρακτικής για ανέργους κυρίως μακροχρόνιους, δικαιούχους ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος και ΑμΕΑ
	3.4. Βελτίωση της ποιότητας ζωής των Ευάλωτων (μεταξύ των οποίων ΑΜΕΑ) και των Λοιπών Ομάδων του Πληθυσμού της Περιφέρειας	Βελτίωση ικανοτήτων και διαβίωσης των ΑμεΑ	600.000,00 €	9iii	Ανάπτυξη δραστηριοτήτων για προώθηση ΑμΕΑ και παιδιών και νέων με νοητική υστέρηση και αυτισμό για δημιουργική συμμετοχή στον τουρισμό πολιτισμό
	3.5. Ενίσχυση ίδρυσης και λειτουργίας κοινωνικών επιχειρήσεων	Προώθηση της κοινωνικής επιχειρηματικότητας	800.000,00 €	9v	Δημιουργία ευκαιριών απασχόλησης σε ανέργους και δικαιούχους του ελάχιστου εγγυημένου εισοδήματος μέσα από την ανάπτυξη κοινωνικής οικονομίας